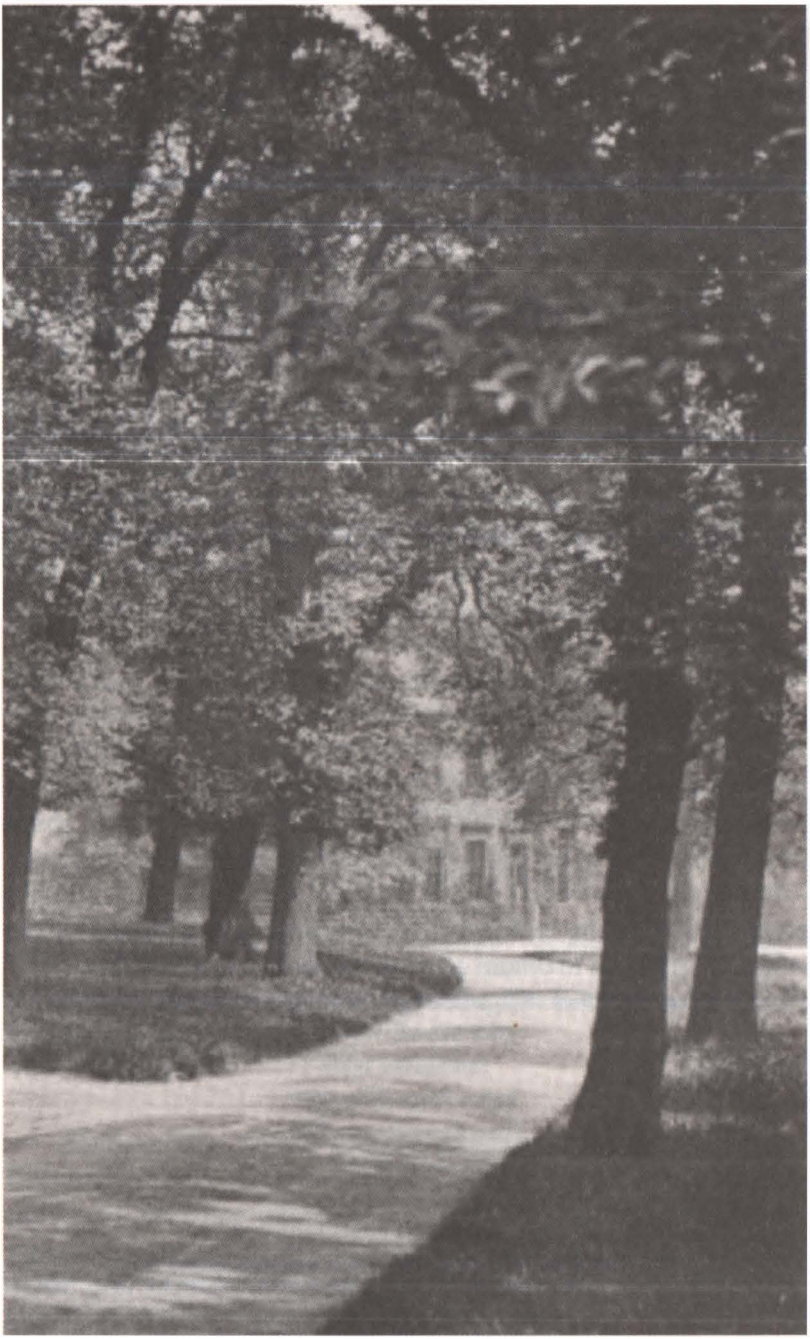
anne brontë | wildfell konağı kiracısı

ANNE BRONTË

WILDFELL KONAĞI KİRACISI

ÇEVİREN: MEHTAP GÜN AYRAL

yedi

Wildfell Konağı Kiracısı
The Tenant of Wildfell Hall
Yazan: Anne Brontë
İngilizceden Çeviren: Mehtap Gün Ayral
Yayına Hazırlayan: Mahir Koçak
Dizgi ve Kapak: Naz Yıldız
Bu çevirinin yayım hakları Yedi Yayınları'na aittir.
Sertifika No: 43569

Baskı ve Cilt: İşkur Matbaa
Ağaç İşleri Sanayi Sitesi 1370 Cadde No: 5 İvedik OSB. / Ankara (0312) 394 52 62
ISBN: 978-605-74961-6-4
Sertifika No: 19371
Birinci Basım: Kasım 2019
İkinci Basım: Haziran 2021
Baskı Adedi: 2000

Yedi Kültür Sanat ve Yayıncılık Faaliyetleri A.Ş.
Birlik Mah. 448.Cad. 455.Sok. No:18 Çankaya/Ankara
Tel: (312) 496 27 10 Faks: (312) 496 27 19
www.yediyayinlari.com info@yedi yayinlari.com

Anne Brontë (1820-1849): Yorkshire'da İrlanda asıllı bir ailenin en küçük kızı olarak dünyaya geldi. Babası bir rahipti. Çocukluğunun ve gençliğinin çoğunu aile evinde geçirdi. Bir süre yatılı okulda okuduktan sonra 1839-1845 yılları arasında mürebbiye olarak çalıştı. Çalışmayı bıraktıktan sonra edebiyata yöneldi. Kız kardeşleri Charlotte ve Emily Brontë ile birlikte şiirler yazdı, 1847 yılında ilk romanı *Agnes Grey*'i kaleme aldı. Bundan bir sene sonra *The Tenant of Wildfell Hall*'u yazdı. Her iki romanını da Acton Bell takma adıyla yayımladı. Agnes Grey'de mürebbiyelik hayatından izler de bulunan yazarın ikinci romanı içerdiği sefahat ve alçalma temaları nedeniyle dönemin dini hassasiyetlerine aykırı görüldü. 28 Mayıs 1849'da öğleden sonra iki civarında hayatını kaybetti. Eserleri tıpkı kız kardeşlerininkiler gibi İngiliz Edebiyatı klasikleri arasına girmiştir.

Mehtap Gün Ayral: 1968'de Denizli'de doğdu. Hacettepe Üniversitesi'nde Kimya okudu. Uluslararası ticaret alanında çalıştı, on yıl önce oğlunun hayatına girmesiyle edebiyat çevirmenliği yapmaya başladı. *China Mieville, Katherine Burdekin* gibi isimleri Türkçeye kazandıran çevirmen, oğlu vesilesiyle girdiği bu yolda hevesle devam ediyor.

Anne Brontë

WILDFELL KONAĞI KİRACISI

Çeviren: Mehtap Gün Ayral

Şimdi benimle 1827 yılı sonbaharına dönmen gerek.

Bildiğin üzere babam, ...shire kentinde zengin bir çiftçiydi ve ben de onun ısrarıyla, izinden giderek aynı mesleği seçtim; bunu pek istememiştim çünkü hırslarım beni daha yüksek hedeflere teşvik ediyordu ve kibrimi hiçe sayan bir tonla diyordu ki, yeteneğini boşa harcıyorsun, kendini gösteremiyorsun. Annem çok büyük başarılar elde edebileceğime beni inandırmak için elinden geleni yapmıştı ama hırsın, mahvoluşa giden en kestirme yol olduğuna inanan babam gerek benim gerekse diğer ölümlülerin durumunun düzelmesi için yapılan hiçbir planı dinlemeyecekti. Hepsinin saçmalık olduğunu söyledi ve son nefesinde bana, bilindik iyi yoldan gitmemi, onun ve ondan önceki atalarının izini takip etmemi, en büyük hırsımın bu dünyada dürüstçe yaşamak olmasını, yolumu sağa sola saptırmamamı, babadan kalan arazileri, hiç değilse bulduğum kadar iyi bir durumda, çocuklarıma bırakmamı öğütledi.

"Evet! Dürüst ve çalışkan bir çiftçi toplumumuzun en faydalı bireylerindendir, kendimi çiftliğimi ekip biçmeye ve tarımın iyileştirilmesine verirsem sadece yakınlarım ve bakmakla yükümlü olduklarım değil, bir dereceye kadar bütün bir insanlık da bundan fayda sağlayacak: Böylece boşa yaşamamış olacağım." Ekim sonuna doğru soğuk, nemli, bulutlu bir akşam tarladan eve doğru ağır ağır yürürken kendimi bu düşüncelerle avutmaya çalışıyordum. Fakat salon penceresinden görülen ışıl ışıl, kıpkırmızı ateşin parıltısı, beni daha

çok neşelendirme ve nankörleri paylama konusunda, aklıma sokmaya zorladığım tüm bilgece düşünceler ve iyi kararlardan çok daha etkiliydi çünkü o zamanlar gençtim, sadece yirmi dört yaşındaydım ve ruh hâlime şimdikinin yarısı kadar bile hükmedemiyordum, yetersizdim.

Lakin o mutluluk limanına, çamurlu çizmelerimi temiz ayakkabılarla, kaba saba paltomu temiz bir ceketle değiştirmeden ve insan içine çıkacak duruma gelmeden girilemez çünkü tüm nezaketiyle annem, bazı konularda diğerlerinden çok farklıydı.

Odama çıkarken merdivende on dokuz yaşında, derli toplu, tıknaz, yuvarlak yüzlü, al yanaklı, bukleleri pırıl pırıl, kahverengi gözleri neşeyle ışıldayan hoş bir kızla karşılaştım. Onun kız kardeşim Rose olduğunu söylememe hacet yok. Biliyorum, hâlâ zarif bir kadın ve güzelliği, onun ilk farkına vardığınız o mutlu günkünden az kalır değil kuşkusuz. O zamanlar hiç tanımadığım, on yedi yaşındaki o görgüsüz delikanlıyla sonradan kız kardeşimden bile daha yakın arkadaş olacağımı, çok daha samimi olacağımı bilmiyordum, bu oğlana aşağı inerken onun tarafından geçitte yakalanmıştım, az kalsın düşecektim, kafasına bir darbe almıştı ama ciddi şekilde yaralanmamıştı, annemin kumral dediği kısa, kızılımsı bukleleri, kalın telli saçları onu korumuştu.

Salona girince saygıdeğer hanımefendinin şöminenin başındaki koltukta oturduğunu gördük, yapacak işi olmadığında her zamanki gibi örgüsünü örüyordu. Şömineyi süpürmüş, biz geleceğiz diye ateşi harlamış, uşak çay tepsisini yeni getirmişti; Rose ise salonun alacakaranlığında abanoz gibi parlayan karameşe ağacından yapılmış büfenin dolabından şekerlikle çay kutusunu çıkarıyordu.

Annem, hünerli parmaklarının ve pırıldayan şişlerin hareketini aksatmadan "Hah, işte geldiler!" dedi. "Kapıyı kapatın da Rose çayı hazırlarken ateşin başına gelin; acıkmışsınızdır, anlatın bakalım, bütün gün neler yaptınız, çocuklarımın nelerle uğraştığını merak ediyorum."

"Ben gri tayı terbiye ediyordum, hiç kolay değil, son kalan buğday anızını sürdürdüm, zira pullukçu çocuğun kendi

başına yapacak aklı yoktu, aşağı çayırlığın güzelce kurutulması için bir plan yaptım."

"Yiğit oğlum benim! Fergus, sen neler yaptın?"

"Porsuklara tuzak kurdum."

Böylece Fergus eğlenceli oyununu, porsukların ve köpeklerin gösterdiği becerileri anlatmaya başladı, annem ise onu büyük bir dikkatle dinliyormuş gibi yapıyor ve aşırı olduğunu düşündüğüm, annelere özgü o hayranlıkla, hayat dolu çehresine bakıyordu.

Anlatırken bir an susunca küçücük bir boşluk bulup araya girdim. "Başka şeyler yapmanın vakti geldi, Fergus," dedim.

"Ne yapabilirim?" dedi. "Annem denize açılmama ya da orduya katılmama izin vermiyor, başka bir şey yapmak da istemiyorum, hepinizin başına bela olmak dışında; böylece benden kurtulduğunuza sevinirsiniz."

Annem onun kaskatı olmuş, kısa buklelerini yatıştırırcasına okşadı. Fergus homurdandı, surat asmaya kalktı, sonra hepimiz, Rose'un üçüncü kez çağırması üzerine masada yerlerimizi aldık.

"Şimdi çaylarınızı için," dedi. "Ben de size neler yaptığımı anlatayım. Wilsonlar çağırdı, benimle gelmediğine bin pişman olursun Gilbert çünkü Eliza Millward da oradaydı!"

"İyi! Bana ne ondan?"

"Hiç canım! Ondan bahsetmeyecektim zaten, sadece hoş, keyfi yerinde olduğunda eğlenceli bir kız, ona..."

Annem parmağını kaldırdı, ciddi bir sesle, "Şşş, kızım! Ağabeyinin öyle bir düşüncesi yok," dedi.

"Neyse," diye devam etti Rose. "Size orada duyduğum önemli bir haberi verecektim. Duyduğumdan beri anlatmak için çatlıyorum. Bir ay kadar önce Wildfell Konağı'nın kiralanacağı söyleniyordu ya, bilin bakalım ne olmuş? Bir haftayı geçkindir biri yerleşmiş, hiç haberimiz yok!"

"Olamaz!" diye haykırdı annem.

"Çok saçma!" diye ciyakladı Fergus.

"Gerçekten, hem de bekâr bir hanım tutmuş."

"Allah Allah! Orası harabe hâlinde."

"İki-üç odayı yaşanabilir hâle getirmiş; bir başına orada

kalıyor, sadece hizmetinde yaşlı bir kadın var!"

Fergus kalınca kesilmiş ekmeğine yağ sürerken "Aman Tanrım! Orayı mahvetmiş, bence o kadın cadı," dedi. "Saçmalama Fergus! Ama tuhaf değil mi, anne?"

"Tuhaf! İnanılacak gibi değil."

"İnanabilirsin çünkü Jane Wilson onu görmüş. Annesiyle beraber gitmiş, annesi de mahalleye yeni taşınan biri oldu mu onu görüp hakkında her şeyi öğrenene kadar hop oturup hop kalkar ya. Kadının adı Bayan Graham'mış, matemdeymiş ama karalar bağlamamış, biraz matemdeymiş, çok gençmiş, diyorlar, yirmi beş yirmi altı yaşından büyük değilmiş ama çok içine kapanıkmış! Kim olduğunu, nereden geldiğini öğrenmek için çok uğraşmışlar ama ısrarcı ve münasebetsiz ataklarıyla ne Anne Bayan Wilson ne de usta manevralarıyla kızı Bayan Wilson ağzından tek bir tatminkâr cevap, kaçamak bir söz alabilmişler, yüzünde meraklarını giderecek, geçmişine, ahvaline, bağlantılarına ufacık bir ışık tutacak tek bir ifade görememişler. Üstelik kadın bunlara pek de kibar davranmamış, 'Güle güle.' derken, 'Hoşgeldiniz.' demekten daha memnun olmuş. Hem Eliza Millward diyor ki, babası yakında bazı dinî öğütler vermek için kadını ziyarete gidecekmiş, bunun gerekli olduğunu düşünüyormuş çünkü mahalleye geçen hafta taşındığı hâlde pazar günü kiliseye gelmemiş; o da yani Eliza da babasıyla birlikte ziyarete gitmek istiyormuş, kadının ağzından mutlaka bir şeyler alır o, sen bilirsin Gilbert, Eliza'nın elinden her şey gelir. Bizim de bir ara davet etmemiz gerek, anne; münasip olur."

"Elbette tatlım! Zavallı şey! Kim bilir ne kadar yalnızdır!"

Fergus ciddi bir tavırla, "Elini çabuk tut o zaman," dedi. "Çayına kaç şeker koyar, başlığı, önlüğü nasıldır, her şeyi öğren; çünkü bunları öğrenene kadar nasıl hayatta kalırım, bilmiyorum."

Konuşmasının, usta işi ince bir espri olarak alkışlanmasını beklediyse de kimse gülmediği için emeline ulaşamadı. Yine de pek bozulmamıştı çünkü ağzına tereyağlı ekmeği tıkıştırıp tam çayını yudumlamak üzereyken, birden espri onu ele geçirdi, karşı konulmaz bir güçle masadan fırlayıp, kahka-

halarla, lokması boğazına dizilerek, odadan çıktı ve bir dakika sonra bahçeden acı dolu korkunç bir çığlık duyuldu.

Bana gelince; karnım açtı ve annemle kız kardeşim konuşur, görünen ya da görünmeyen durumları ve bu gizemli kadının olabilecek ya da olamayacak geçmişini tartışmaya devam ederlerken, çay içip jambon ve kızarmış ekmeği sessizce yemeye vermiştim kendimi ama itiraf etmeliyim ki, kardeşim Fergus'un başına gelen talihsizlikten sonra bir iki defa fincanı dudaklarıma götürüp, onun gibi kahkahayı patlatıp itibarımı iki paralık etmeyeyim diye, içmeye cesaret edemeden geri bırakmıştım.

Ertesi gün annemle Rose bu münzevi kadına saygılarını sunmak üzere aceleyle çıktılar ve gittiklerinden biraz daha bilgilenmiş hâlde geri döndüler. Annem gittiğine pişman olmadığını söylese de –çünkü pek bir fayda edinememişti– ağzından bir şeyler alabildiği için gururlanıyordu, böylesi daha iyi olmuştu: Bazı faydalı tavsiyeler vermişti ve bunların kulak ardı edilmeyeceğini umuyordu çünkü Bayan Graham az konuşsa da biraz dik kafalı gibi görünse de hayatını nerelerde geçirdiğini bilmese de, zavallı şey, çünkü belli konularda acınası bir cehalet sergilemişti ve bundan zerrece utanç duymamıştı.

"Hangi konularda anne?" diye sordum.

"Ev düzeni, yemek pişirmenin incelikleri ve bunun gibi bütün kadınların bilmesi gereken şeyler ve bu bilgileri kullanmasının gerekip gerekmediği konusunda. Ona bazı faydalı bilgiler ve birkaç kusursuz tarif verdim ama belli ki değerini anlamadı çünkü zahmet etmeyin dedi, sade, sessiz bir hayat sürdüğünden bu yemekleri asla yapmazmış. 'Olsun, canım.' dedim. 'Bunları her saygıdeğer hanımın bilmesi gerekir. Hem yalnız başına olsan da hep böyle kalmayacaksın. Daha önce evlenmişsin ve belki, hatta mutlaka diyebilirim, yine evleneceksin.' 'Yanılıyorsunuz, hanımefendi.' dedi, çalım satarak. 'Asla evlenmeyeceğimden eminim.' Ben de ona bu işleri iyi bildiğimi söyledim."

"Genç, romantik bir dul herhalde," dedim. "Günlerini yapayalnız geçirmeye ve ölen sevdiğinin ardından gizlilik içinde yas tutmaya gelmiş ama bu uzun sürmez."

"Hayır, bence öyle değil" dedi Rose. "Çünkü pek de yıkılmış gibi değildi ve fazlasıyla güzel bir kadın, daha çok etkileyici denebilir, onu görmen lazım Gilbert, kusursuz güzellik diyebilirsin, gerçi onunla Eliza Millward arasında benzerlik bulmuş gibi davranamazsın."

"Eliza'dan çok daha güzel yüzler tahayyül edebilirim ama onunki kadar etkileyici olmaz. Kusursuz olmaya hakkı olduğunu kabul ediyorum ama kusursuz olursa da bu kadar ilgi çekici olmaz."

"Yani onun kusurlarını başkalarının kusursuzluklarına tercih mi ediyorsun?"

"Aynen öyle, annem hariç."

"Ah, sevgili Gilbert, ne de boş konuşuyorsun! Öyle demek istemediğini biliyorum, bu söz konusu bile olamaz," dedi annem, sonra kalktı, dilimin ucuna kadar gelen itirazlarımdan kaçmak için ev işlerini bahane ederek telaşla odadan çıktı.

Sonra Rose bana Bayan Graham'la ilgili başka detayları da lütfetti. Görünüşü, tavırları, kılık kıyafeti ve kaldığı odadaki eşyalar, görmek istediğimden çok daha net ve kesin bir şekilde, hepsi gözümün önünde canlandı ama pek de dikkatli bir dinleyici olmadığım için, anlattıklarını tekrar edemeyeceğim.

Ertesi gün cumartesiydi ve pazar günü herkes bu meçhul güzel, papazın serzenişlerinden pay çıkarıp kiliseye gelecek mi diye merak ediyordu. Kırmızı minderlerin renginin solduğu, eteğinin ne zamandır ütülenmediği, rengi atmış siyah bordürlü armasının kaskatı bir hâlde, sertçe kaşlarını çatarak duvardan baktığı Wildfell Konağı'na ait olan, ailemizin oturduğu kilise sırasına ilgiyle baktım.

Ve orada uzun boylu, siyahlar içinde, kadına benzer bir gölge gördüm. Yüzü bana dönüktü ve bu yüzde, tekrar tekrar bakmaya davet eden bir ifade vardı. Saçları kuzguni siyahtı, o zamanlar pek de bilinmeyen bir modelde, ama son derece zarif bir şekilde ışıl ışıl, lüle lüle dökülüyor, ona çok yakışıyordu. Duru ve soluk bir teni vardı ama gözlerini göremedim çünkü başını dua kitabına eğmişti; gözkapakları ve uzun kirpikleri gözlerini saklıyordu ama kaşları anlamlı ve biçimliydi; geniş bir alnı, zeki bir görüntüsü vardı. Burnu kusursuz bir

kartalınki gibiydi ve genel olarak yüzünde itiraz edilecek bir yan yoktu; sadece yanaklarıyla gözlerinin arasında hafif bir çukur vardı ve biçimli dudakları biraz inceydi, dudaklarını fazlaca sıkıyordu ve bu onun pek de yumuşak ya da sevimli olmayan bir huyda olduğuna işaret ediyordu. İçimden "Evinizde eşiniz olmaktansa bu mesafeden hayranınız olmayı yeğlerim, leydim," dedim.

Tam o sırada başını kaldırdı, göz göze geldik. Bakışlarımı kaçırmadım, sonra o tekrar kitabına döndü fakat bir an için anlatması zor, sessizce küçümseyen bir ifade gördüm ve bu beni son derece kışkırttı.

"Benim küstah bir züppe olduğumu sanıyor," diye düşündüm. "Hıh! Çok yakında fikri değişir, tabii ben değiştirmek istersem."

Sonra bu düşüncelerin bir ibadet yerine hiç yakışmadığı ve şu durumda olması gerekenin tam aksi şekilde davranmakta olduğum aklıma geldi. Oysa daha önce, aklımı törene vermek için, bana bakan kimse var mı diye şöyle bir göz atmıştım ama hayır, kimse dua kitabını okumuyor, herkes bu tuhaf hanıma bakıyordu. Kalabalığın arasındaki muteber annemle kız kardeşim, Bayan Wilson ile kızı, hatta Eliza Millward bile sinsi sinsi, yan gözle, herkesin ilgi odağı olan hanıma bakıyordu. Sonra o da bana baktı, bir an gülümsedi, yüzü kızardı, tevazuyla dua kitabına döndü ve kendini toparlamaya çalıştı.

Yine günah işliyordum ve bu sefer arsız kardeşimden kaburgalarıma yediğim dirsek darbesiyle kendime geldim. Bu saldırıya şimdilik sadece ayağına basarak karşılık verdim, intikamımı kiliseden sonraya bıraktım.

Halford, artık mektubuma son verirken, sana Eliza Millward'ın kim olduğunu söyleyeceğim: Papazın küçük kızıdır, çok hoş, sevimli bir şeydir, ona karşı en ufak bir yakınlık bile hissetmiyorum, yüzüne karşı hiç söylemediysem de, o bunun farkında ve zaten onunla konuşmak gibi bir niyetim de olmadı çünkü yirmi mil çapındaki bölgede bana uygun bir kız olmadığını düşünen annem, pek çok yetersizliğinin yanında, kendine ait yirmi poundu bile olmayan bu ehemmiyetsiz küçük yaratıkla evleneceğim düşüncesine dayanamıyordu. Eliza

etine dolgundur; minyon suratı kız kardeşiminki gibi yuvarlacıktır, teni de onunkine benzer ama daha hassastır ve onunki kadar parlak değildir; hokka burunludur, yüzü biraz çarpıktır ve genel olarak güzelden ziyade çekicidir. Oysa gözleri, en azından dışarıdan bakıldığında, asıl cazibesinin yattığı o fevkalade özelliğini unutmamak gerekir; gözleri ince uzundur, iris tabakası siyah ya da çok koyu kahverengidir, gözlerindeki ifade doğal olmayan şekilde, hatta şeytani bir edayla ya da büyüleyici bir şekilde her daim değişir. Sesi yumuşak, çocuk gibidir, yürüyüşü ise kedi gibi hafif ve yumuşak. Fakat tavırları sevimli bir yavru kediyi anımsatır, canı istediğinde arsız ve yaramaz, canı istediğinde ürkek ve uslu.

Kız kardeşi Mary ondan birkaç yaş büyük, biraz daha uzundur ve daha iri yapılıdır. Uzun süren, zahmetli hastalığı boyunca annesine bakan, o zamandan beri evi çekip çeviren, sessiz, sakin, ferasetli bir kızdır. Babası ona çok güvenir, çok değer verir. Bütün kediler, köpekler, çocuklar ve yoksullar onu sever, sayar, diğerleri ise onu hafife alır, yok sayar.

Muhterem Michael Millward uzun boylu, hantal bir adamdır. Kocaman köşeli kafasına kürek şapka takar, elinde hep sağlam bastonu vardır. Hâlâ çok güçlü olan bacaklarına golf pantolonu ya da tozluk, resmî törenlerde ise siyah çorap geçirir. Değişmez prensipleri, güçlü önyargıları ve düzenli alışkanlıkları vardır, farklı düşüncelere muhaliftir, hep kendi düşüncesinin doğru olduğu gibi katı bir inançla hareket eder ve onlardan farklı düşünen herkes ya acınacak derecede cahildir ya da at gözlüğü takmıştır.

Çocukken ona saygıyla karışık bir hayranlıkla bakardım ama son zamanlarda, hatta artık diyebilirim ki, bunu aştım çünkü uslu olanlara karşı babacan davransa da katı bir disiplini vardı ve çocukça zaaflarımızı, kusurlarımızı sert bir dille eleştirirdi. Ayrıca o zamanlar ailemizi ziyarete geldiğinde önünde hazır ola geçip dini sorularına cevap vermek, "çalışkan küçük arı" ya da başka bir ilahiyi okumak ya da en kötüsü, son öğrettiği konuyla ve hiçbirini hatırlayamadığımız vaazının başlıklarıyla ilgili sınav olmak zorunda kalırdık.

Bu değerli adam bazen, Eli, David ve Abşalom'u örnek

göstererek, oğullarına çok düşkün olduğu için annemi azarlar, bu da onu çok incitirdi. Annem ona ve sözlerine çok saygı duyduğu hâlde bir defasında şöyle demişti: "Tanrı ona da bir oğul versin de göreyim! O zaman herkese akıl vermeye bu kadar heveslenmez, insanın oğullarını terbiye etmesi ne demekmiş, anlardı."

Papazın bedensel sağlığına gösterdiği özen takdire şayandı. Sabahları çok erken kalkar, kahvaltıdan önce yürüyüş yapardı. Giysilerinin sıcak ve kuru olmasına çok dikkat ederdi, güçlü ciğerleri ve gür sesi olmakla birlikte, çiğ yumurta içmeden vaaz verdiği vaki değildi. Yediğine içtiğine çok dikkat eder, asla aşırıya kaçmaz ve kendine has bir beslenme tarzı uygulardı. Çay gibi kötü içeceklerden nefret ederdi. Sindirim sistemine iyi geldiğine inandığı malt içecekler, pastırma, yumurta, jambon, kurutulmuş et ve diğer ağır yiyeceklerin ise müdavimiydi. Bu yiyeceklerin daima, herkes için bol ve taze bir şekilde bulunmasını isterdi; hazımsızlık çekip de verdiği talimatlardan, sebat etmedikleri için fayda görmeyenlere bunları tavsiye eder, istenmeyen sonuçlarla karşılaştıklarında ise tamamen kuruntu ettiklerini söylerdi.

Sözünü ettiğim iki kişiye daha değineceğim ve mektubuma son vereceğim: Bayan Wilson ve kızı. Bayan Wilson varlıklı bir çiftçinin dul eşi, karakteri bahsedilmeye bile değmeyecek, dar görüşlü, yaşlı dedikoducunun biridir. İki oğlu var: Robert, kaba saba köylü bir çiftçi ve papazın yardımıyla klasikleri okuyan, kiliseye girmek maksadıyla üniversiteye hazırlanan; Richard, mahcup, çalışkan bir genç adam.

Bunların bir de kız kardeşleri var: Adı Jane, yetenekli bir genç kız ve onlardan daha hırslı. Kendi isteğiyle yatılı okulda okumuş, ailedeki herkesten daha bilgili. İyi terbiye almış, epeyce görgülü, köylü aksanını kırmayı başarmış bir kız, papazın kızlarından çok daha fazla başarı elde etmiş.

Güzel de bir kız ama ben asla onun hayranlarından biri olmadım. Yirmi altı yaşında, uzunca boylu, zayıf, saçları ne kestane ne kumral, daha çok açık kızıl denebilir, teni dikkat çekecek kadar parlak ve kumral; küçük bir kafası, uzun bir boynu, biçimli, kısacık bir çenesi, kiraz gibi, ince dudakları

var; gözleri ela, keskin ve insanın içine işleyen bakışları var ama şiirden ve duygulardan tamamıyla bihaber. Kendi sınıfından pek çok talibi olabilirdi, belki olmuştur da ama hepsini küçümseyerek geri çevirmiş çünkü kimse onun seçkin zevklerine hitap edemezmiş, zengin bir adam dışında kimse onun yüksek hırslarını doyuramazmış.

Son zamanlarda epeyce dikkatini çektiği bir adam vardı, diyorlar ki, bu adamın kalbini, adını ve servetini fethetmek konusunda ciddi niyetleri varmış. Adamın adı Bay Lawrence, ailesi önceden Wildfell Konağı'nda oturan ama on beş yıl kadar önce komşu mahalledeki daha modern ve ferah konağa taşınan genç bir köy ağası.

Evet, Halford, şimdilik hoşça kal diyorum. Bu sana borcumun ilk taksiti. Ödemeyi uygun bulduysan söyle ki, vaktim olduğunda devamını da göndereyim. Cüzdanını böyle gereksiz, ağır şeylerle doldurmaktansa alacaklım olarak kalmak istersen de söyle, zevksizliği affeder, bu hazineyi kendime saklarım.

Daima dostun,

Gilbert Markham.

2

Pek değerli dostum, memnuniyetle görüyorum ki, kırgınlığının bulutları dağılmış; simanın aydınlığı beni yine mutlu ediyor ve hikâyeme devam etmemi istiyorsun, o hâlde daha fazla tantana yapmadan, buyur bakalım.

Sanırım en son bir pazar gününden bahsetmiştim, 1827 yılı ekim ayının son pazarı. Salı günü Linden-Car arazisinde avlanırım umuduyla köpeğimi ve silahımı alıp çıktım ama bir şey bulamadım, hepsini talan ederek beni avlanmaktan mahrum bıraktıkları için, şahinlere ve leş kargalarına düşman oldum. Bunun üzerine ayakaltı olan ağaçlı vadileri, mısır tarlalarını ve çayırlıkları bırakıp, buraların en yabanıl, en yüksek tepesi olan Wildfell'in dik yokuşunu tırmanmaya başladım; tırmandıkça çitler ve ağaçlar azalır, bodurlaşır, çitlerin yerini sarmaşık ve yosunlarla yeşillenmiş kaba taş duvarlar alır; ağaç olarak ise en çok karaçam ve sarıçam, ya da karaçalı görülmeye başlar. Sert ve taşlık, sürülmeye elverişli olmayan arazi koyunların ve büyükbaşların gezinmesi için pek uygundur; toprak verimsizdir, çimenli tepeciklerin orasından burasından gri taşlar çıkar. Duvarların altında vahşi doğanın kalıntıları yabanmersinleri ve fundalar biter, çitle çevrili yerlerde zaten az olan yeşillikleri kanaryaotları kaplar ama buralar benim mülküm değildi.

Bu tepenin başında, Linden-Car'dan üç kilometre kadar uzakta, Elizabeth döneminden kalma, koyu gri taştan yapılmış, saygı uyandıran, tablo gibi duran, miadı dolmuş Wildfell Konağı vardır; ancak burası, kalın taş tirizleri ve kafesli küçük

pencereleri, zamanın eskittiği hava delikleri, kimsesiz ve korunmasız duruşuyla oturulamayacak kadar soğuk ve kasvetlidir. Sadece, kendileri de düşen yıldırımlarla yanmış olan ve Wildfell Konağı kadar sert ve kasvetli görünen sarıçam ağaçları sayesinde rüzgârdan ve hava koşullarından korunmuştur. Konağın arkasında birkaç ıssız tarla vardır, sonra da tepenin kahverengi karaçalıyla kaplı zirvesi gelir. Önünde taş duvarla çevrili, demir kapılı; kapı kanatlarının üstünde, çatıları ve yan duvarları kaplamada kullanılan gri granit küreler bulunan bir bahçe vardır. Bu bahçede eskiden, toprağa ve iklime dayanıklı bitki ve çiçekler, bahçıvanın işkence makasına en iyi dayanabilen, vermek istediği şekle en iyi şekilde girebilen ağaç ve çalılar vardı. Şimdiyse, yıllarca işlenmeden, kırpılmadan, bakımsız kalmış olan bahçe yosunlara ve ayrıkotlarına, ayaza ve rüzgâra, yağmura ve kuraklığa terk edilmiş, gerçekten de ıssız bir görüntü sergiliyordu. Ana yolu sınırlayan, kurtbağrı çalılarından oluşan alçak yeşil duvarın üçte ikisi kuruyup solmuş, kalanı ise sınır çalısından başka her şeye benzemişti. Şimşir çalısından kırpılarak yapılmış kuğunun boynu ve gövdesinin yarısı yok olmuştu. Bahçenin ortasında duran kale şeklindeki defne ağaçları, girişin bir yanındaki devasa savaşçı ve diğer yanındaki aslan çimlenip filizlenerek, dünyanın hiçbir yerinde görülmeyecek acayip şekillere bürünmüştü ama körpe hayal gücüm bunları cüce cin heykellerine benzetmişti ve bu heykeller, sütannemizin dediği gibi, perili köşke ve göçüp gitmiş sahiplerine saygı duymamızı gerektiren hayalet lejyonları ve karanlık geleneklerle gayet uyumluydu.

Konağın görüş alanı içindeki bölgede bir şahin ya da iki karga vurabilseydim daha fazla uzatmayacaktım; aylak aylak dolaştım, eski eve baktım, yeni kiracısının ne değişiklikler yaptığını merak ettim. Evin ta önüne kadar gidip girişe bakmak istemedim, bahçe duvarının arkasında durup baktım ama bir değişiklik göremedim, sadece bir kanatta kırık camlar ve harap olmuş çatı onarılmıştı ve bacalardan ince bir duman tütüyordu.

Silahıma yaslanmış vaziyette, kararmış kalkan duvarlarına bakarken, bu duvarların ardındaki eski ilişkilere ve güzel

münzevi kadına dair boş boş hayaller kurarken, bahçeden hışırtılar duydum, sesin geldiği yöne baktım ve minik bir elin duvarın üstüne doğru uzandığını gördüm: En üstteki taşı kavradı, sonra öbür el de gelip sımsıkı tuttu, sonra açık kahverengi saçlarla çevrili küçük, bembeyaz bir alın göründü; ardından koyu mavi gözler ve fildişi rengi ufacık burnun üst kısmı.

Bu gözler beni fark etmedi ama ağızlığıyla etrafta dolanan siyah beyaz av köpeğim Sancho'yu görünce neşeyle parladı. Küçük yaratık başını kaldırdı ve köpeğe seslendi. İyi huylu köpek durup baktı, kuyruğunu salladı ama yaklaşmadı. Beş yaşlarındaki oğlan çocuğu duvara tırmandı, defalarca seslendi ama bu işe yaramayınca, dağın kendisine gelmeyeceğini anlayıp kendisi dağa giden Muhammed gibi, duvardan atlamaya karar verdi ama dalları karmakarışık olmuş bir kiraz ağacı onu, duvardan aşırdığı cılız kolundan yakaladı. Çocuk kurtulmak isterken ayağı kaydı, yuvarlandı ama yere değil; ağaç onu hâlâ asılı tutuyordu. Önce sessizce çabaladı, sonra kulak tırmalayan bir çığlık attı, ben de bir anda silahımı çimenlere bırakıp çocuğu kollarıma aldım.

Gömleğiyle gözlerini sildim, bir şeyi olmadığını söyledim ve sakinleştirsin diye Sancho'yu çağırdım. Çocuk minik eliyle köpeğin ensesini okşamaya ve gözyaşları arasında gülümsemeye başlamıştı ki, arkamda demir kapının açılış sesini ve bir kadın kıyafetinin hışırtısını duydum; bir de ne göreyim, Bayan Graham boynu açık, siyah bukleleri dalgalanarak bana doğru geliyor.

Fısıltıdan biraz daha yüksek bir sesle ve ürkütücü ve şiddetle "Ver çocuğu!" dedi, sanki dokunursam pislik bulaştıracakmışım gibi, çocuğu kaptığı gibi çekip aldı, bir eliyle çocuğun elini tutup öbür elini omzuna koyarak ışık saçan o kara gözlerini bana dikti; benzi atmış, nefesi kesilmiş, endişeyle titrer bir hâldeydi.

"Çocuğa zarar vermiyordum, hanımefendi," dedim, şaşırsam mı kızsam mı bilemedim. "Duvara tırmanıyordu, baş aşağı ağaçta asılı kalmıştı, ben de neyse ki onu yakaladım ve bir felâketi önledim."

"Kusura bakmayın, beyefendi," diye kekeledi. Birden

sakinleşmişti, sağduyunun ışığı kararmış ruhuna doğmuş gibiydi, yanakları hafifçe kızardı. "Sizi tanımıyorum ve sandım ki..."

Çocuğu öpmek için eğildi, kolunu sevgiyle boynuna doladı.

"Oğlunuzu kaçıracağımı sandınız, herhalde?"

Utangaç bir gülüşle, hafifçe başına vurdu. "Duvara tırmanmaya çalıştığını bilmiyordum." Sonra aniden "Bay Markham'la müşerref oluyorum, değil mi?" diye devam etti.

Eğilerek selam verdim ve beni nereden tanıdığını sorma cesaretini gösterdim.

"Kız kardeşiniz birkaç gün önce gelmişti, Bayan Markham'la beraber."

Biraz şaşırarak "O kadar benziyoruz demek?" diye sordum ve bu fikir beni olması gerektiği kadar gururlandırmamıştı.

Kararsızlıkla yüzüme bakarak "Gözleriniz ve teniniz benziyor," dedi. "Galiba sizi pazar günü kilisede de görmüştüm."

Gülümsedim. Gülüşümde ya da bu tebessümün uyandırdığı anılarda onu mutsuz eden bir şeyler vardı; çünkü yine, kilisede de tarif edemeyeceğim kadar tiksinti uyandıran o mağrur, soğuk ifadesini takındı, kolayca anlaşılabilecek itici bir küçümseme. Bu ifadeye bürünürken yüzünde ufacık bir çarpılma bile olmamıştı, yani sanki bu yüzünün doğal bir ifadesiydi ve bu beni daha da kışkırttı; çünkü ifadesinin yapmacık olduğunu düşünmüyordum.

"İyi günler, Bay Markham," dedi, tek bir söz daha etmeden, yüzüme bile bakmadan, çocuğu alıp bahçeye girdi. Bense sinirli ve mutsuz bir hâlde eve döndüm. Sebebini sana anlatamam, bu yüzden hiç kalkışmayacağım.

Silahımı ve barutluğumu bırakıp işçilere gerekli talimatları verdikten sonra, Eliza Millward'ın dostluğu ve sohbetiyle biraz teselli bulmak, sinirimi yatıştırmak için papazın evine yollandım.

Yine her zamanki gibi nakış işliyor (Berlin yün nakşı henüz bilinmiyordu), kız kardeşi ise kucağında kedisiyle ocakbaşına oturmuş, çorapları yamıyordu.

Ben içeri girer girmez Eliza "Mary, Mary! Kaldır şunları!" diye telaşla bağırdı.

"Ben kaldırmam," dedi Mary, sakin bir sesle. İçeri girmem daha fazla tartışmalarına mâni oldu.

Küçük kardeş tek kaşını kaldırıp yan gözle bakarak "Şansınız yokmuş, Bay Markham," dedi. "Babam az önce kiliseye gitti, bir saatten önce de dönmez."

"Olsun, müsaade ederlerse kızlarıyla biraz zaman geçirebilirim," dedim ve davet beklemeden, ateşin başına bir sandalye çekip oturdum.

"Peki, hoş ve eğlenceli olursanız itiraz etmeyiz."

"Müsaadenize şart koşmayın, ne olur, çünkü eğlendirmeye değil, eğlenmeye geldim."

Yine de arkadaşlığımın kabul görmesi için az da olsa gayret etmenin makul olacağını düşündüm ve gösterdiğim bu gayret işe yaramış olmalı ki, Bayan Eliza pek bir keyifliydi. Birbirimizi eğlendiriyorduk, aramızda çok derin olmasa da neşeli ve canlı bir sohbet sürdürmeyi başardık. Sohbetimiz karşılıklı konuşmadan halliceydi çünkü Bayan Millward kardeşinin bir sözünü ya da abartılı bir ifadesini düzeltmek ve ondan, masanın altına yuvarlanan nakış yumağını istemek dışında ağzını açmadı. Görevine bağlı biri olarak o işi de zaten ben yaptım.

Yumağı ona verirken "Teşekkür ederim, Bay Markham," dedi. "Ben de alırdım da kediyi huzursuz etmek istemedim."

"Mary, tatlım, bu bahane seni Bay Markham'ın gözünde aklamaz," dedi Eliza. "Kendisi kedilerden nefret eder, tahmin ederim, kızkurularından ettiği kadar. Tıpkı diğer erkekler gibi. Değil mi, Bay Markham?"

"Biz sevimsiz erkekler için bu yaratıklardan nefret etmek çok normal," dedim. "Çünkü siz hanımlar onlara çok fazla sevgi gösteriyorsunuz."

"Tanrı onları korusun, minik şirinler!" diye bağırdı, ani bir coşkuyla dönüp kız kardeşinin kedisini öpücüklere boğdu.

Bayan Millward onu sabırsızlıkla itelerken "Yapma Eliza!" dedi, ters ters.

Artık gitme vaktim gelmişti: Elimden geldiğinde acele ettim, çaya geç bile kalmıştım, zira annem tam bir düzen ve dakiklik insanıydı.

Güzel arkadaşım belli ki beni yolcu etmek istemiyordu. Ayrılırken küçük elini hafifçe sıktım, o da bana yumuşacık gülümsemesi ve en büyüleyici bakışıyla karşılık verdi. Mutlu, gönül rahatlığıyla ve Eliza'ya duyduğum aşkla dolup taşarak eve döndüm.

3

İki gün sonra, Wildfell Konağı'nın kiracısının medeniyet kurallarını hiçe saydığı fikrine kapılan Rose'un beklentisinin aksine –bu fikri Wilsonlar da destekliyordu çünkü ne onların ne de Millwardların ziyaretlerine karşılık vermemişti– Bayan Graham Linden-Car'a ziyarete geldi. İhmalinin sebebini açıkladıysa da Rose tam olarak ikna olmamıştı. Bayan Graham çocuğuyla birlikte gelmişti, annem çocuğun o kadar yolu yürüyebilmesine çok şaşırdı, Bayan Graham ise "Evet, onun için uzun bir yol ama ya yanıma alacaktım ya da hiç gelmeyecektim çünkü onu asla yalnız bırakmam. Bayan Markham, görüştüğünüzde Millwardlara ve Bayan Wilson'a özürlerimi iletmenizi rica edeceğim çünkü Arthur benimle gelebilecek kadar büyüyene kadar maalesef onları ziyarete gidemeyeceğim."

"Hizmetçiniz var," dedi Rose. "Ona bırakamaz mısınız?"

"Onun yapacak çok işi var, ayrıca çocuk peşinde koşamayacak kadar yaşlı ve Arthur da yaşlı bir kadına bağlı kalamayacak kadar hareketlidir."

"Kiliseye gelirken bırakmıştınız ama."

"Evet, bir kez bıraktım ama bir daha bırakamam ve bir dahaki sefere ya onu da getirmenin bir yolunu bulacağım ya da evde oturacağım."

Annem epeyce şaşırmış bir hâlde "O kadar yaramaz mı?" dedi.

Kadın kederle gülümsedi, dizinin dibinde taburede oturmakta olan oğlunun dalgalı saçlarını okşarken "Hayır," dedi. "O benim tek hazinem, ben de onun tek arkadaşıyım. Ayrı

kalmak istemiyoruz."

Dobra konuşmayı seven annem "Ama hayatım, buna düşkünlük denir," diye karşılık verdi. "Bu gereksiz zaaftan vazgeçmelisiniz. Hem oğlunuzun bozulmasını hem de alay konusu olmanızı önlemek için."

"Bozulmak mı? Bayan Markham!"

"Evet, çocuğu şımartırsınız. Bu yaşta bile annesinin dizinin dibinde oturmamalı. Bundan utanmalı."

Bayan Graham herkesi şaşırtan ciddi bir gayretle "Bayan Markham, hiç değilse çocuğun yanında böyle şeyler söylemeseniz? Oğlumun annesini sevmekten utanmayacağından eminim!" dedi.

Annem açıklama yaparak onu sakinleştirmeye çalıştı ama Bayan Graham bu konuda daha fazla konuşmak istemiyordu ve aniden konuyu değiştirdi.

Kendi kendime, "Tam düşündüğüm gibi," dedim. "O tatlı, solgun yüzüne, acıların damga vurduğu o kalkık kaşlarına rağmen, bu kadının uysal bir tabiatı yok."

Tüm bunlar olurken ben salonun öbür ucundaki masada oturmuş, Çiftçi Dergisini okumaya dalmıştım, ki zaten misafirimiz geldiğinde de okuyordum ve aşırı medeni olmamak adına, Bayan Graham içeri girdiğinde hafifçe başımı eğerek selam vermiş ve dergi okumaya devam etmiştim.

Fakat biraz sonra hafif, yavaş ve tedirgin adımlarla bir şeyin yaklaştığını hissettim. Ayağımın dibindeki köpeğim Sancho'ya dayanılmaz bir ilgi besleyen Arthur. Başımı kaldırınca çocuğun iki metre kadar beride durduğunu gördüm; duru, masmavi gözleri hevesle köpeğe bakıyordu, korkudan değil de sahibine yaklaşmak istemediği için gözlerini dikip kalmıştı. Biraz cesaretlendirince yaklaşmaya ikna oldu. Çocuk utangaçtı ama huysuz değildi. Biraz sonra halıya diz çöktü, Sancho'nun boynuna sarıldı; bir iki dakika sonra da küçük dostumuz kucağıma oturmuş, büyük bir ilgiyle elimdeki dergide çizilmiş at, inek, domuz türlerine bakıyordu. Aramızda doğan bu yakınlıktan memnun oldu mu diye, arada bir annesine bakıyordum ve huzursuz bakışlarından anladım ki, çocuğun hâlinden nedense rahatsız olmuştu.

Sonunda "Arthur, buraya gel!" dedi. "Bay Markham'ı rahatsız ediyorsun. Dergisini okumak istiyor."

"Katiyen, Bayan Graham; lütfen, bırakın kalsın, ben de onun kadar eğleniyorum," dedim. Ama o yine de eliyle gözüyle işaret ederek oğlanı yanına çağırdı.

"Hayır, anne," dedi çocuk. "Önce resimlere bakayım, sonra gelirim; sana da anlatırım."

Annem, "Ayın beşi, pazartesi günü küçük bir parti vereceğiz," dedi. "Umarım reddetmezsiniz, Bayan Graham. Küçük oğlunuzu da getirebilirsiniz, tahmin ederim onu eğlendirebiliriz; hem siz de Millwardlar ile Wilsonlardan şahsen özür dilersiniz, onlar da gelecekler diye bekliyorum."

"Teşekkür ederim, partilere hiç katılmıyorum."

"Ah, ama bu aile içinde olacak, erken saatte, biz bize olacağız, sadece Millwardlar ile Wilsonlar gelecek, zaten tanıyorsunuz ve bir de ev sahibiniz Bay Lawrence, onunla da tanışmışsınızdır mutlaka."

"Biraz tanırım ama bu seferlik beni mazur görün; artık akşamları erken kararıyor, rutubetli oluyor ve maalesef Arthur bu havaların etkisine maruz kalamayacak kadar hassastır. Konukseverliğinizin sefasını günler uzayıp geceler ısınana kadar ertelemek zorundayız."

Annemden işareti alan Rose meşe ağacı büfeden ve dolaptan şarap karafiyla kadehleri ve yanına da kek çıkardı, yiyecek ve içecekler usulüne uygun olarak misafirlere ikram edildi. İkisi de keki yediler ama ev sahibesinin ısrarına rağmen inatla şarap içmediler. Bordo rengi içecekten korku ve tiksintiyle kaçan Arthur, içmesi için ısrar edilince ağlamaklı oldu.

"Üzülme Arthur," dedi annesi. "Bayan Markham yürümekten yorulmuşsundur, iyi gelir diyor ama içmen için seni zorlamaz! Herhalde içmeden de gayet iyi olabilirsin. Şarabın görüntüsünden bile nefret eder," diye devam etti. "Kokusu midesini bulandırıyor. Hastalandığında ilaç niyetine birazcık şarap ya da sulandırılmış hafif içkiler içiririm, aslına bakarsanız içkiden nefret etmesi için elimden geleni yaptım."

Genç dul ve oğlu dışında herkes gülmeye başladı.

Gülmekten yaşaran mavi gözlerini silen annem "Pekâlâ,

Bayan Graham," dedi. "Beni çok şaşırttınız! Feraset sahibi olduğunuz için sizi takdir ettim! Zavallı çocuk, tam bir hanım evladı olacak. Böyle giderseniz nasıl bir yetişkin olacağını..."

Bayan Graham istifini bozmadan, ağırbaşlı bir tavırla annemin sözünü kesti. "Bence bu çok iyi bir yol. Böylece onu en azından bir kötülükten korumuş olacağım. Keşke diğer özendirici şeyleri de zararsız hâle getirebilsem."

"Ama böyle yaparak onu erdemli bir hâline getiremezsiniz," dedim. "Erdemi oluşturan şey nedir, Bayan Graham? Yapabildiği hâlde şeytana uymamak mı, yoksa direneceği bir kışkırtanı olmaması mı? O büyük engelleri aşan ve kas gücü harcayarak ve çok yorularak da şaşırtıcı başarılar kazanan biri mi, yoksa bütün gün koltuğunda oturup şömineyi karıştırmaktan ve yemek yemekten başka bir iş yapmayan biri mi? Oğlunuzun şu dünyada gururla dolaşmasını istiyorsanız yolundaki taşları temizlemeye kalkmamalı, o taşların üstünden güvenle atlamayı öğretmelisiniz; onu yönlendirmek yerine bırakın kendi başına öğrensin."

"Kendi başına idare edecek kadar güçlü olana dek onu yönlendireceğim, Bay Markham ve yolundaki taşları elimden geldiğince temizleyeceğim, kalanlardan da kaçınmasını öğreteceğim, ya da sizin deyiminizle güvenle atlamayı. Çünkü bu temizleme işini elimden geldiğince yaparsam çevik, istikrarlı ve tedbirli olmasını sağlamak için zamanım olacak. Asilce direnmek ve erdem konularından konuşmak çok güzel ama şeytana uyan elli, ya da beş yüz erkek içinde, direnme erdemine sahip tek bir tanesini gösterin. Neden oğlumun binde bir olmasını kanıksayayım? En kötüsüne hazırlanmazsam, engel olmayacak olursam o da diğer insanlar gibi olacak."

"Bize karşı ne kadar naziksiniz," dedim.

"Sizi hiç tanımıyorum, tanıdıklarım için konuşuyorum ve birkaçı hariç tüm insanlığın hayat yolunda sendeleyip tökezlediğini, tuzaklara düştüğünü, önlerine çıkan engellere takılıp bacaklarını kırdığını gördüğümde oğlumun daha düzgün, daha güvenli bir yoldan gitmesini sağlamak için elimden geleni yapmayayım mı?"

"Evet, ama en doğrusu onu akılçelen şeylere karşı güçlen-

dirmektir, bunları yolundan çekmek değil."

"İkisini de yapacağım, Bay Markham. Tanrı bilir ya, hem içeriden hem dışarıdan, aklını çelen şeyler ona saldıracaktır. Elimden geleni yaptığım zaman, zaten iğrenç olan bu kötülükler ona çekici gelmeyecektir. Şu dünyada kötü olarak bilinen bazı şeylere ben de özendim, şu ana dek karşı koyabildiğimden daha fazla ihtiyat ve sağlamlık gerektiren şeyler aklımı çeldi. Ve inanıyorum ki, bu tefekküre alışkın ve doğal yozlaşmalarına karşı çaba sarf etmeye istekli olan kişilerin kabul edeceği bir şeydir."

Bayan Graham'ın demek istediğini pek anlayamayan annem "Evet ama bir çocuğun uzmanı siz olamazsınız, sevgili Bayan Graham, bu çocuğun eğitimini üstünüze alma hatasına –onarılmaz bir hata- karşı sizi vaktinden evvel uyarmama izin verin. Çünkü bazı konularda zeki ve bilgilisiniz, kendinizi bu işe lâyık bulabilirsiniz ama maalesef değilsiniz ve bu konuda ısrar ederseniz, kötü biri olduğunda çok pişmanlık duyarsınız."

Bayan Graham acı bir tebessümle "Annesinin otoritesini ve şefkatini hor görsün diye okula göndereyim, öyle mi!" dedi.

"Yo, hayır! Fakat bir çocuğun annesini hor görmesini istiyorsanız onu eve kapatın, hayatı boyunca onu sevip okşayın, budalaca davranışlarına ve kaprislerine izin vererek onu şımartın."

"Sizinle tamamen aynı fikirdeyim, Bayan Markham; hiçbir şey, böylesi bir cezai zayıflık kadar prensiplerimden ve yaptıklarımdan uzak olamaz."

"Evet ama ona kız çocuğu gibi davranacaksınız, onu şımartacaksınız ve onu Bayan Nancy'ye çevireceksiniz, siz ne düşünürseniz düşünün, bu böyle olacak, Bayan Graham. Bay Millward'a sizinle konuşmasını söyleyeceğim, o size bu davranışınızın doğuracağı sonuçları anlatır, gün gibi ortaya çıkarıp önünüze serer; ne yapmanız gerektiğini söyler ve hiç kuşkunuz olmasın, bir dakikada sizi ikna eder."

Bayan Graham bana bakarak "Papazı rahatsız etmeye gerek yok," dedi. Bense annemin bu değerli papaza duyduğu sonsuz güven karşısında gülümsüyordum. "Bay Markham sanıyor ki, ikna kabiliyeti Bay Millward'ınki kadar güçlü. Onu

dinlemeyecek olursam, ölüler dirilse bile ikna olmayacağımı söyler. Yani, Bay Markham, bir çocuğun kötülükten korunmaması, tek başına ve yardım edilmeden kötülükle savaşmaya teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz, hayatın tuzaklarından sakınmayı öğretmemeli, bu tuzaklara cesaretle atılmalı, tehlikeden uzak duracağına bela aramalı ve erdemlerini akılçelen şeylerle beslemeli, öyle mi?"

"Kusura bakmazsanız, Bayan Graham, çok hızlı gidiyorsunuz. Ben bir çocuğa hayatın tuzaklarına atılmayı öğretmeli ya da bu tuzakları bertaraf ederek erdemli olabilmek adına akılçelen şeylerin arayışına girmeli, demedim. Ben sadece, düşmanı zayıf düşürmektense, kahramanı güçlendirmek daha iyidir, dedim. Bir serada meşe fidanı yetiştirirseniz, ona gece gündüz ihtimam gösterirseniz, onu en ufak esintiden bile korursanız, dağlarda yetişen, bütün doğa koşullarına maruz kalan, hatta fırtınadan dahi korunamayan ağaçlar gibi dayanıklı olmasını bekleyemezsiniz."

"Varsayalım öyle, peki aynı iddiayı bir kız çocuğu için de öne sürebilir misiniz?"

"Elbette süremem."

"Tabii, kız çocuğunu incelikle, ihtimamla yetiştirirsiniz, tıpkı bir sera bitkisi gibi yolunu bulurken ve destek alırken başkalarına bağımlı olmayı öğretir ve kötülüklerden mümkün olduğunca korursunuz. Neden böyle bir ayrım yaptığınızı açıklama nezaketinde bulunur musunuz? Kız çocuğunun erdemi olmadığı için mi?"

"Kesinlikle değil."

"Evet ama erdemin sadece insanın aklını çelen şeylerle mücadele ederek kazanılacağını söylemiştiniz; bir kadının böyle şeylere çok az maruz kalacağını ya da çok az kötülükle karşılaşacağını düşünüyorsunuz. O hâlde ya kız çocuğunun özünde kötü olduğuna ya da akılçelen şeylere karşı koyamayacak kadar geri zekâlı olduğuna inanıyorsunuz –cahil bırakılıp kısıtlandığı sürece saf ve masum kalabilse de gerçek erdemden mahrum kalır ve ona nasıl günah işleneceğini öğretmek onu günahkâr kılar ve bilgisi arttıkça, özgürleştikçe daha çok ahlaksızlaşır– oysa asil cinsiyette, üstün bir cesaretle

korunan, tehlikelere maruz kaldıkça daha da gelişen doğal bir iyilik temayülü vardır..."

Sonunda sözünü kestim. "Tanrı korusun! Asla böyle düşünmüyorum!"

"O hâlde ikisinin de zayıf ve hata yapmaya müsait olduğunu düşünüyorsunuz ve en küçük bir hata, en ufak bir leke birini mahvederken, diğerinin vasıfları gelişip güçlenecek, oğlanın eğitimi yasak şeylerle uygulamalı olarak tanışınca layığınca tamamlanmış olacak. Bu tecrübe onun, basmakalıp benzetmeyi kullanırsak, yıldırım düşmüş ağacı olacak, yani yaprakları dökülse de ince dalları kırılsa da kökleri sağlamlaşacak ve ağacın gövdesi sertleşip kalınlaşacak. Oğullarımızı, her şeyi kendi tecrübeleriyle sınamalarına teşvik edersiniz ama kızlarımız başkalarının tecrübelerinden bile faydalanmamalıdır. Şimdi ben ikisinin de başkalarının tecrübelerinden ve yüksek makamların öğretilerinden faydalanmalarını sağlayabilirdim, böylece kötülüğü reddetmeyi ve iyiliği seçmeyi önceden bilirler ve günah işlemenin kötülüğünü öğretmek için ille de tecrübeye dayalı kanıtlar gerekmezdi. Zavallı bir kızı düşmanlarına karşı savunmasız, yoluna döşenen tuzaklardan bihaber olarak dünyaya salmazdım; kendine olan saygısını ve özgüvenini yitirecek, kendini koruma gücünü ya da iradesini kaybedecek şekilde, ona –ve oğluma- bekçilik de yapmazdım; oğlumun büyüdüğünde, sizin görmüş geçirmiş bir adam –'hayatı yaşamış' ve ihtişamı görmüş ve bunu uslanıp, toplumun faydalı ve saygın bir bireyi olmak adına kullanan biri- olarak tanımladığınız kişiye dönüşeceğini görmektense yarın ölmesini tercih ederim! Bin kere tercih ederim!" diye ısrarla tekrarladı, sevgili oğlunu yanına çekip büyük bir şefkatle alnını öptü. Çocuk yeni arkadaşını bırakmış, bir süredir annesinin dizinin dibinde duruyor, annesinin yüzüne bakıyor, sessizce ve merakla, onun bir türlü anlayamadığı konuşmasını dinliyordu.

Bayan Graham'ın kalkıp annemle vedalaştığını görünce "Yani, son sözü ille de siz hanımlar söyleyeceksiniz, değil mi?" dedim.

"Siz dilediğiniz kadar konuşabilirsiniz, ne yazık ki ben kalıp din-

leyemem."

"Tabii, aynen öyle: Siz bir konunun sadece istediğiniz kadarını dinlersiniz, gerisi hava cıva."

Bayan Graham Rose'la tokalaşırken "Bu konuda daha fazla konuşmaya hevesliyseniz, müsait bir zamanda kız kardeşinizle bana gelirsiniz," dedi. "O zaman ne söylemek istersenız, sizi dilediğiniz kadar sabırla dinlerim. Papaz yerine sizin nutuk çekmenizi tercih ederim çünkü konuşmanız sona erdiğinde, en başından beri düşündüklerimi savunmaya devam ettiğimi size söylerken vicdanım daha rahat olur."

"Elbette," dedim, onun gibi kışkırtıcı olmaya kararlıydım. "Çünkü bir hanım kendi fikirlerine karşıt bir iddiayı dinlemeye razı geliyorsa, o iddiaya itiraz etmeyi önceden kafasına koymuştur zaten; kulağıyla dinler ama düşünme organını en güçlü muhakemelere bile tamamen kapatmıştır."

Güzel muhalifimiz acıyan bir ifadeyle gülümseyerek "Hoşçakalın, Bay Markham," dedi ve başka da bir cevap verme lütfunda bulunmadı, hafifçe başını eğip selamlayarak gidecekti ki, oğlan çocuksu bir densizlikle annesine yapıştı. "Anne, Bay Markham'la tokalaşmadın," dedi.

Annesi gülerek döndü, elini uzattı. Düşmanca hislerle elini sıktım çünkü tanışmamızdan beri bana sürekli haksızlık etmesine çok sinirlenmiştim. Asıl mizacımı ve prensiplerimi bilmeden, hakkımda önyargılı beyanlarda bulunmuştu ve hakkımdaki düşüncelerinin, benim kendimle ilgili görüşlerimden çok farklı olduğunu göstermeye kararlıydı. Çabuk kırılan bir yapım vardı, yoksa bu kadar gücenmezdim. Annemle kız kardeşim ve tanıdığım diğer kadınlar da biraz fazla şımartmıştı beni –yine de asla bir züppe değildim- sen ne dersen de, bundan kesinlikle eminim.

Bayan Graham varlığıyla onurlandırmasa da 5 Kasım'daki partimiz güzel geçti. Aslına bakarsan, gelmiş olsaydı konuklar o kadar samimi, rahat ve neşeli olamayacaklardı.

Annem her zamanki gibi neşeli ve konuşkan, faal ve güleryüzlüydü; tek kusuru, başlarda misafirleri memnun edeceğim diye fazla endişe etmesi, bu yüzden de onları, nefret edene kadar yiyip içmeye zorlaması, alev alev yanan şöminenin başına oturtması, susup dinlenmek istediklerinde konuşmak için ısrar etmesiydi. Yine de tatil havasında olan misafirler gayet iyi vakit geçirdiler.

Bay Millward önemli dogmalar ve özlü sözler, veciz anekdotlar ve gizli manaları olan konuşmalarda çok iddialıydı; herkesin, Bayan Markham'ın, kibar Bay Lawrence'ın, ağırbaşlı Mary Millward'ın ve sakin Richard Wilson'ın –en dikkatli dinleyiciler- ahlâkını yükseltmeye çalıştı.

Bayan Wilson her zamankinden daha muhteşemdi; sıradan sorular ve açıklamalarla, sürekli tekrar ettiği yorumlarla birbirine bağladığı yeni haberler ve eski skandalları, yorulmak bilmeyen konuşma organını bir an olsun dinlendirmemek için, anlattı durdu.

Kızı Jane ise olabildiği kadar zarif ve şık, hazırcevap ve baştan çıkarıcıydı; bütün hanımlar pırıl pırıl parlıyor ve bütün beyler, özellikle de Bay Lawrence, onları etkilemeye, baştan çıkarıp elde etmeye çalışıyordu. Jane, Bay Lawrence'ın dikkatini çekmek için çok incelikli numaralar yapıyordu, öyle ki hiç dikkatimi çekmedi; ben Jane'in kendini beğenmişlik etti-

ğini, suratsız ve içe kapanık davrandığını sanmıştım. O gittikten sonra Rose Jane'in bakışlarını, sözlerini ve hareketlerini son derece sivri bir dille ve haşin bir tavırla taklit etti ve ben, Jane'in kurnazlığını, kız kardeşimin keskin kavrayışını düşününce, Rose da mı köy ağasına göz koydu acaba, diye düşündüm, boşver Halford, koymamıştır.

Jane'in yumuşakbaşlı, sessiz, çekingen, gözlerden uzak durmakla beraber, dinlemeyi ve gözlem yapmayı seven erkek kardeşi Richard Wilson ise bir köşede oturuyordu; yabancı bir ortamda olduğu için huzursuz olmasına rağmen, annem rahat bıraksaydı kendi kendine mutlu olacaktı, ama yersiz nezaketiyle ona bir türlü huzur vermedi; türlü türlü yiyeceklerden ikram etti, onu sohbete çekmek için boşu boşuna uğraşarak, sorularına ve yorumlarına kısa kısa yanıtlar vermek zorunda bıraktı.

Rose, bize dostluğunu lütfetmeyen ama Bay Lawrence'a, hiç değilse Robert'tan daha kibar ve seçkin bir kardeşi olduğunu göstermek isteyen Jane'in sırnaşıklıklarını makul bulmuştu. O da bu saygın kişiye mesafeli durmaya meraklıydı, ama o Markham, yaşlı hanım (annem yaşlı değildir aslında), gürbüz Bayan Rose ve papazla biraz uğraşmamak için bir sebep görmediğini söyledi. Bay Lawrence da annem ve Bayan Rose'la havadan sudan konuştu; papazla kilise meseleleri, benimle ise çiftçilik hakkında sohbet etti.

Mary Millward da çok sessizdi, bu gösterilen zalimce nezaket ona Dick Wilson kadar eziyet etmedi; çünkü o kısa, net ve kararlı bir şekilde cevap veriyor ve reddediyordu. Bu da misafirleri pek memnun etmedi; o da onlardan memnun kalmadı zaten. Eliza onun babasının zoruyla geldiğini söyledi, kızının kendini tamamen ev işlerine verdiğini, yaşına ve cinsiyetine uygun rahatlama şekillerini ve eğlenceleri ihmal ettiğini kafasına takmıştı. Bana genel olarak neşeli biri gibi geldi. Bir iki kez, aramızda sevilen biri tarafından yapılan esprilere gülecek gibi oldu, sonra karşısında oturan Richard Wilson'la göz göze gelmeye çalıştığını fark ettim. Richard, Mary'nin babasıyla çalışıyordu –ama artık ikisi de emekli olmuştu– böyle tanışmışlardı ve sanırım aralarında türdeş hisler doğmuştu.

Eliza'm ise anlatılmayacak kadar alımlı, cilveli, nazlıydı ve herkesten çok o dikkatimi çekmek istiyordu. Beni yanına çekerken, yanında durduğumda ya da oturduğumda, kulağına bir şeyler fısıldarken ya da dans ederken elini tuttuğumda duyduğu haz, şımarık sözleri ve tavırlarıyla gizlense de yüzündeki parıltı ve heyecanla inip kalkan göğsü açık veriyordu. Dilimi tutsam iyi olacak, şimdi bunlarla övünürsem sonra utanç duyacağım.

Partideki diğer kişilerle devam edelim; Rose her zamanki gibi sade ve doğaldı; neşeli ve şen şakraktı.

Fergus münasebetsiz ve uyumsuzdu ama bu cıvıklıkları ve ahmaklıkları kimsenin gözünde saygı uyandırmadı, herkesi güldürdü.

Ve son olarak, (kendimi saymıyorum) Bay Lawrence herkese karşı kibardı, kimseye bulaşmadı, papaza ve hanımlara nazik davrandı, özellikle de birlikte geldiği kızı ve Bayan Wilson'a karşı, yanlış yola saptı, Eliza Millward'ı seçecek zevk onda yok. Bay Lawrence'la samimi olduk, genel olarak saklı tutulan alışkanlıklar konusunda ama babasının ölümünden beri yalnız yaşadığı, insanlarla tanışma fırsatının bulunmadığı –zaten istemiyordu da- doğduğu o ıssız yerden pek ayrılmamıştı ve bildiği kadarıyla ben (sonuçlarına bakarak) zevkine en uygun arkadaştım. Bu adamı çok sevdim ama samimi olamayacağım kadar soğuk, çekingen ve az konuşan biriydi. Kabalık ve bayağılığa varmayan doğruluk ve dürüstlüğü takdir ediyor ama bu özelliği kendisinde barındırmıyordu. Kendi meselelerine karşı lüzumsuz derecede ihtiyatlı yaklaşması can sıkıcı bir durumdu ama mazur gördüm; çünkü bu gururdan değildi, hastalıklı bir duyarlılıktan ziyade, arkadaşlarına güven duyma isteğinden kaynaklanıyordu. Yüreği güneşi görünce açan ama bir dokunuşla ya da ufacık bir esintiyle yapraklarını kapatan hassas bir bitki gibiydi. Genel olarak yakınlığımız, derin ve sağlam bir dostluktan çok, birbirimizi tercih etmemizden kaynaklanıyordu, tıpkı seninle aramızdaki ilişki gibi, Halford, arada bir huysuzluğun tutsa da, kumaşı hiç yıpranmayan, rahat ve eski –giyen kişiye uyum sağlayan, insanın eskitmekten korkmadan, dilediğince kullanabildiği- bir paltoyu her zaman

tercih ederim; Bay Lawrence'ı ise derli toplu, şık ama kolunu biraz rahat hareket ettirince dikişlerin atacağından korktuğun, dirsekleri biraz kasan ve tek bir yağmur damlasına maruz bırakmak istemeyeceğin kadar yumuşak ve kaliteli bir kumaşı olan yeni bir giysi gibi düşünebiliriz.

Misafirler geldikten biraz sonra annem Bayan Graham'dan bahsederek, partiye katılamadığı için ne kadar üzüldüğünü söyledi ve Millwardlar ile Wilsonlara, onlara iade-i ziyarette bulunamayışının nedenini açıkladı, kendisini mazur göreceklerini, kabalık etmek istemediğini, onlarla görüşmekten çok memnun olacağını kendisine aktardığını söyledi. "Fakat çok yalnız bir hanım, Bay Lawrence," diye devam etti. "Yaptıklarına bir anlam veremiyoruz ama sanırım siz bize onunla ilgili bir şeyler anlatabilirsiniz çünkü sizin kiracınız, sizi de pek az tanıdığını söyledi gerçi."

Bütün gözler Bay Lawrence'a döndü. Bence bu kadar ilgi odağı olmaktan dolayı gereksiz yere şaşırmıştı.

"Yanılıyorsunuz, Bayan Markham," dedi. "Kendisiyle hiç... Yani onu görmüşlüğüm var, elbette, fakat Bayan Graham'la ilgili bilgi alabileceğiniz son kişi benim."

Sonra hemen Rose'a döndü, ondan piyanoda bir şarkı çalmasını rica etti.

Rose "Hayır, Bayan Wilson'dan istemelisiniz: Şarkı söylemek ve müzik konusunda hepimizi gölgede bırakır," dedi.

Bayan Wilson tereddütte kaldı.

Fergus "Yanında durup nota kâğıtlarını çevirirseniz seve seve söyler," dedi.

"Çok memnun olurum, Bayan Wilson; izin verir misiniz?"

Genç Bayan Wilson asabi bir tavırla başını kaldırarak gülümsedi, Bay Lawrence'ın onu piyanonun başına götürmesine katlanmak zorunda kaldı, en güzel üslubuyla art arda şarkılar çalıp söylerken Bay Lawrence sabırla ayakta duruyor, bir eli genç kızın sandalyesinde duruyor, öbür eliyle ise sayfaları çeviriyordu. Muhtemelen Bayan Wilson'ın kendisinden olduğu kadar, onun çalışından da etkilenmişti. Her şey yolunda gidiyordu ama beni pek etkilememişti. Bayan Wilson çok yetenekliydi, çok iyi çalıyordu ama duygularını katamıyordu.

Yalnız, Bayan Graham'la işimiz daha bitmedi.

Bay Millward kendisine içki ikram edildiğinde "Ben şarap içmem, Bayan Markham," dedi. "Ev yapımı biranızdan alırım ama. Her şeyin ev yapımı olanını tercih ederim."

Bu iltifatla koltukları kabaran annem çanı çaldı, en iyi biramız porselen sürahiyle, seçkin şeylerin kıymetini bilen bu saygıdeğer beyefendiye ikram edildi.

Bay Millward "İşte bu!" diye bağırdı, bolca köpük çıkaracak şekilde, hiç damlatmadan, sürahiyi yukarı kaldırarak bardağı doldurdu, mum ışığında bir süre inceledi, koca bir yudum içti, ağzını şapırdattı, derin bir nefes aldı ve bardağını yeniden doldurdu; annemse hâlinden son derece memnun bir hâlde onu seyrediyordu.

Bay Millward "Böyle bir şey olamaz, Bayan Markham!" dedi. "Hep söylerim, sizin ev yapımı biralarınızın üstüne yok."

"Beğendiğinize çok sevindim, beyefendi. Birayı kendi ellerimle mayalarım, peynir ve tereyağını da ben yaparım. Bu kadar gayret ederken, her şeyin tam kıvamında olmasını isterim."

"Çok haklısınız, Bayan Markham!"

Annem, şarabın midesine dokunduğunu söyleyen, oğlu Robert'ın ise kadehine sert bir içki doldurmakta olduğu Bayan Wilson'a bir bardak sulu cin ikram ederken "Peki, Bay Millward," dedi. "Arada bir, bir kadeh şarap ya da biraz cin içmek zararlı mıdır sizce?"

İşin uzmanı beyefendi tanrı Jüpiter edalarında başını sallayarak "Katiyen!" dedi. "Nasıl faydalanacağımızı bilirsek, bunlar hep nimet ve berekettir."

"Oysa Bayan Graham öyle düşünmüyor. Geçen gün neler dediğini size anlatayım; anlatacağımı ona da söyledim."

Ve annem kadının yanlış düşünceleri ve konuyu ele alış tarzı hakkında bilgi verdikten sonra "Siz de yanlış olduğunu düşünmüyor musunuz?" dedi.

"Çok yanlış!" dedi papaz, ciddiyetle. "Suç işliyor, suç! Oğlanı maskaraya çevirmekle kalmıyor, Tanrı'nın nimetini de hor görüyor, çocuğa bu nimetleri ayağının altında ezmeyi öğretiyor."

Sonra papaz iyice konuya daldı, bu davranışın ahmaklık

ve Tanrı'ya saygısızlık olduğu hakkında uzun açıklamalarda bulundu. Annem onu derin bir saygıyla dinliyordu, hatta yaşlı Bayan Wilson bile bir an dilini tutmayı başardı, sakince cinini içerken sessizce papazı dinledi. Bay Lawrence dirseğini masaya dayamış, yarısı boşalmış şarap kadehiyle dalgın dalgın oynuyor, kendi kendine gülümsüyordu.

Papaz sonunda nutkuna ara verdiğinde "Sizce bir çocuk aşırılığa meyilli olamaz mı, Bay Millward?" dedi. "Ailesinin, atalarının bozukluğu yüzünden mesela, bazı önlemler tavsiye edebilir misiniz?" (Bay Lawrence'ın babasının ifrata kaçarak genç yaşta öldüğü söyleniyordu.)

"Bazı önlemler alınabilir ancak ölçülü olmakla sakınmak aynı şey değildir."

"Fakat benim duyduğuma göre, bazı kişiler için ölçülü olmak, yani aşırıya kaçmamak neredeyse imkânsızdır; sakınmayı bir kötülük gibi düşünürsek (buna kuşkuyla bakanlar da var), aşırıya kaçmanın daha büyük bir kötülük olduğunu kimse inkâr edemez. Bazı aileler çocuklarına sarhoş edici içecekleri tamamen yasaklar ama ailelerin otoritesi sonsuza dek sürmez; çocuklar doğal olarak yasak olan şeylere istek duyacaktır ve böyle bir durumda çocukta içkiyi tatmak, herkesin methettiği, keyif aldığı ama ona tamamen yasaklanan şeyin etkisini görmek için büyük bir merak uyanır ve bu merak ele geçirilen ilk fırsatta giderilir. Engeller bir kez aşıldı mı çok ciddi sonuçlar doğabilir. Bu konuların uzmanı değilim fakat bana öyle geliyor ki Bayan Markham, Bayan Graham'ın anlattığınız şu olağandışı tavrı hiç de faydasız değildir çünkü çocuğu akılçelen şeylerden kurtarmış olursunuz; gizli merakları, arzuları olmaz, çok merak ettiği o iştah kabartan içkilerle de tanışır ve kötü etkilerine maruz kalmaksızın bunlardan tiksinir."

"Öyle mi, beyefendi? Ne kadar yanlış olduğunu size kanıtlamadım mı? Bir çocuğa Tanrı'nın nimetlerini gereğince kullanmak yerine hor görmeyi ve bunlardan tiksinmeyi öğretmenin kutsal kitaba ve mantığa ne kadar aykırı olduğunu."

Bay Lawrence gülümseyerek "Afyon ruhunu Tanrı'nın nimeti olarak görebilirsiniz, efendim," dedi. "Çoğu kişinin bundan uzak durduğunu, biraz bile kullanmadığını kabul

edersiniz ama mecazlarımdan bir sonuç çıkarmanızı istemem; bunun kanıtı olarak da kadehimi bitiriyorum."

Annem şişeyi uzatarak "Bir tane daha alın, Bay Lawrence," dedi.

Bay Lawrence kibarca reddetti, sandalyesini geri iterek bana doğru eğildi –biraz geride, Eliza Millward'ın yanında kanepede oturuyordum- ve Bayan Graham'ı tanıyıp tanımadığımı sordu.

"Bir iki defa karşılaştık," dedim.

"Hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Pek hoşlandığımı söyleyemem. Dışarıdan bakıldığında hoş, daha doğrusu farklı ve ilginç bir hanım ama kesinlikle cana yakın değil –sarsılmaz önyargılara sahip olduğunu tahmin ediyorum ve iyisiyle kötüsüyle bu önyargılara sıkı sıkı bağlı kalmakta kararlı ve her şeyi eğip bükerek bu sabit fikirlerine uyduruyor– bana göre fazla sert, fazla keskin ve fazla acımasız."

Bay Lawrence cevap vermedi, başını eğip dudağını ısırdı, sanırım tarafımca reddedildiğini düşündü ve biraz sonra kalkıp genç Bayan Wilson'a doğru gitti. O anda fark etmemiştim ama sonradan bunu ve buna benzer diğer ufak tefek ayrıntıları tekrardan düşündüm ama tahminde bulunmamam gerek.

Geceyi dansla kapattık; köyün çalgıcılarından biri kemanıyla bizi yönlendirmesi için getirtilmişti ve saygıdeğer papazımız dansa katılmakta bir beis görmedi. Fakat Marry Millward ısrarla bize katılmayı reddetti, annemin sürekli rica etmesine, hatta birlikte dans etmeyi teklif etmesine rağmen Richard Wilson da öyle.

Onlar olmadan da gayet güzel idare ettik. Dört çift olarak birkaç halk dansı oynadık, bu gecenin geç saatlerine kadar devam etti ve sonunda kemancıya vals çalmasını söyledim. Lawrence, Jane Wilson, Fergus ve Rose ile sohbet etmekte olan Eliza'yı dansa kaldıracak, bu güzel müzik eşliğinde fır fır döndürecektim ama Bay Millward araya girdi: "Yo, yo! Buna müsaade edemem! Haydi, gitme vakti geldi."

"Ama lütfen, baba," diye yalvardı Eliza.

"Gitme vakti geldi kızım, vakit geldi! Her şeyde ölçülü

olacaksın, unutma. Usul böyledir. Ölçülü olduğunu herkes görsün!"

Fakat buna karşılık benim loş koridorda Eliza'nın peşinden giderek, şalını omzuna atarken yardım etme bahanesiyle, boynunu kulağını atkıyla sarmakta olan babasından gizli bir öpücük almaya çalıştığımı kabul etmem gerek. Heyhat! Arkama döndüğümde annemin yanı başımda olduğunu gördüm. Sonuç olarak, misafirler gider gitmez, dörtnala koşturan ruh hâlime gem vuracak şekilde azarı yedim ve geceyi gayet tatsız bir şekilde bitirdik.

"Gilbert, hayatım!" dedi annem. "Keşke öyle yapmasaydın! Seni nasıl kayırdığımı, ne kadar sevdiğimi, dünyadaki her şeyden daha çok değer verdiğimi ve mürüvvetini görmeyi ne kadar istediğimi bilirsin; o kızla ya da çevremizden biriyle evlendiğini görmenin ne kadar acı vereceğini de. Ne buluyorsun şunda, anlamıyorum. Sadece parasız olması değil –öyle bir düşüncem yok- ama ne güzellik ne zekâ ne de iyi huyu var. Sen de benim gibi değerlerine sahip çıksan bu ihtimali aklına bile getirmezdin. Bekle de gör! O kıza bağlanırsan, etrafında ondan daha iyilerini gördükçe, ömrün boyunca pişman olacaksın. Bak buraya yazıyorum, pişman olursun."

"Tamam, anne, yeter artık! Azarlanmaktan hiç hoşlanmam! Sana söyleyeyim, henüz kimseyle evlenmiyorum! Ama... Olur şey değil yahu! Hiç mi eğlenmeyeyim?"

"Eğlen tabii, canım oğlum ama böyle değil. Aslında böyle şeyler yapmamalısın. Olması gerektiği gibi olsaydı, o kıza haksızlık ederdin ama seni temin ederim, kurnaz aşüftenin tekidir, sen daha ne olduğunu anlayamadan o kızın tuzağına düşmüş olursun. Onunla evlenirsen Gilbert, bil ki beni çok üzersin. Bu da sana son sözümdür."

Annemin gözleri dolmuştu "Ağlama anne," dedim. "Eliza'yı öptüğümü unutalım gitsin, ona kötü davranma artık, için rahat olsun; sana söz veriyorum, asla demeyeyim de yani senin karşı çıkacağın bir adım atmadan önce iki kere düşüneceğime söz veriyorum."

Bu sözlerden sonra mumu yaktım, ruh hâlim epeyce sönmüş bir hâlde yatmaya gittim.

5

Ay sonu civarıydı, Rose'un bıkkınlık veren ısrarlarına boyun eğip, kendisi Wildfell Konağı'na ziyarete giderken ona eşlik ettim. Buyur edildiğimiz odada gözümüze çarpan ilk eşya bir şövaleydi, yanındaki masada kumaş ruloları, yağlıboya ve cilalar, paletler, fırçalar ve çeşitli boyalar vardı, çok şaşırmıştık. Duvara dayalı vaziyette, farklı aşamalarda bazı çizimler ve genellikle manzara ve insanların betimlendiği tamamlanmış resimler duruyordu.

"Sizi stüdyomda ağırlamam gerekti," dedi Bayan Graham. "Bugün oturma odasındaki şömine yanmıyor, çok soğuk olacağı için, ocağı bomboş bir yere almak istemedim."

Sandalyelerin üstündeki sanat malzemelerini kaldırdı, bizi buyur etti, kendisi de şövalenin yanındaki yerine geçti. Şövalenin tam karşısında değildi ama sohbet sırasında ara sıra yapmakta olduğu resme bakıyor, bütün dikkatini misafirlerine veremediği ve resim yapmayı bırakamadığı için, ufak fırça dokunuşlarında bulunuyordu. Sabahın erken saatlerinde aşağıdaki araziden görünen, ufukta kızıl ışıkların hafifçe parladığı, gümüşümsü gökyüzüne doğru karanlık bir rölyef hâlinde yükselen Wildfell Konağı'nı aslına sadık kalarak, gayet başarılı ve sanatsal bir şekilde çiziyordu.

"Bakıyorum, aklınız işinizde, Bayan Graham," dedim. "Rica ederim devam edin, çünkü varlığımız işinize engel olup canınızı sıkarsa biz de kendimizi davetsiz misafir gibi görürüz."

"Yo, yo!" diyerek, nezaketimden ürkmüş gibi fırçayı ma-

saya atıverdi. "Çok fazla misafirim gelmiyor ama varlıklarıyla beni mutlu eden birkaç komşuma zaman ayırmayı çok isterim."

"Neredeyse bitirmişsiniz," dedim ve resme yakından bakmak için yaklaştım, göstermek istemediğim kadar büyük bir hayranlık ve keyifle inceledim. "Ön plana birkaç küçük dokunuşla biter diye düşünüyorum," dedim ve tuvalin alt köşesine küçük harflerle yazdığı yazıyı kastederek "Ama neden Wildfell Konağı, ...shire yerine Fernley Malikânesi, Cumberland adını verdiniz?" diye sordum.

Fakat hemen sonra, bu davranışımla küstahlık ettiğimi fark ettim çünkü yüzü kızardı, bocaladı, bir an duraksadıktan sonra her şeyi göze alarak dürüstçe cevap verdi:

"Çünkü şu anda yaşadığım yeri gizlemek istediğim dostlarım –en azından tanıdıklarım- var, resmi görebilirler, köşeye yazdığım sahte isme rağmen tarzımı tanıyabilirler, oradan yola çıkıp izimi bulmasınlar diye yanlış bir izlenim uyandırmak için önlem aldım ve resme sahte bir isim verdim."

Konuyu değiştirme kaygısıyla "Yani resmi kendiniz için yapmadınız?" dedim.

"Hayır, durumum hobi olsun diye resim yapacak kadar iyi değil."

"Annem bütün resimlerini Londra'ya gönderiyor," dedi Arthur. "Biri onları satıyor, parasını bize gönderiyor."

Diğer resimlere bakarken Linden-hope'un tepeden görünüşünü betimleyen hoş bir çizim dikkatimi çekti; eski konağın sakin akşam güneşinin sisi arasında ışıdığı bir başka manzara, sessiz ve derin, pişmanlık dolu kederli gözlerle bir demet çiçeğe bakarak düşüncelere dalmış bir çocuğun, arka planda gölgede kalmış alçak tepelerin, sonbahar tarlalarının ve kasvetli, bulutlu gökyüzünün bulunduğu sade, ama çok çarpıcı bir resmi.

Güzel ressam kadın "Gördüğünüz gibi, üzücü, yokluk ifade eden konular," dedi. "Eski konağı ay ışığında resmetmiştim, bir defa da karlı bir günde resmetmek isterim ve bir de karanlık, bulutlu bir gecede çünkü resmini yapabileceğim başka bir şey yok. Bu çevrede güzel deniz manzarası varmış, diye duydum,

öyle mi? Yürüme mesafesinde mi?"

"Evet, engebeli, zahmetli bir yolda beş altı kilometre yürümek zor gelmezse, gidiş dönüş on-on iki kilometre eder."

"Ne tarafta kalıyor?"

Elimden geldiğince tarif etmeye çalıştım; yolları, geçitleri, geçilecek tarlaları, dümdüz devam edilecek yolları, sağa sola dönülecek yerleri açıklamaya koyulmuştum ki...

"Durun, şimdi anlatmayın: İhtiyacım olana kadar tarif ettiğiniz yolları çoktan unuturum. Bahara kadar gitmeyi düşünmüyorum, belki o zaman size zahmet veririm. Şimdi önümüz kış ve..."

Birden sustu, bağırmamak için kendini tutarak yerinden fırladı "Bir dakika müsaade ediniz," diye aceleyle dışarı çıktı, kapıyı arkasından kapattı.

Onu neyin bu kadar telaşlandırdığını merak ederek pencereden baktım –çünkü biraz önce o da pencereden bakmıştı– ve pencere ile veranda arasında duran çalının ardında, bir erkek ceketinin gözden kaybolduğunu gördüm.

"Annemin arkadaşı," dedi Arthur. Rose'la bakıştık. "Bu kadının yaptıklarına bir anlam veremiyorum," dedi Rose.

Çocuk gayet şaşkın bir tavırla ona baktı. Rose hemen onunla havadan sudan sohbet etmeye başladı, bense resimlere bakarak oyalanıyordum. Kuytu bir köşede daha önce görmediğim bir tanesi gözüme çarptı. Kucağı çiçeklerle dolu, çimenlere oturmuş bir çocuk. Minik yüzü ve iri mavi gözleri, açık kahverengi buklelerinin arasından gülümsüyordu; kucağındaki hazineye eğilmiş olduğundan saçları alnına dökülmüştü, Arthur Graham'ın küçüklüğünün portresi olduğunu açığa vuruyordu, portre önümde duran genç adama (Arthur'a) epeyce benziyordu.

Bu konuyu aydınlattıktan sonra, portrenin arkasında yüzü duvara dayalı duran başka bir resim buldum. Alıp ona da baktım. Gençliğinin zirvesinde bir adamın portresi –yakışıklı denebilecek bir adam ve iyi çizilmiş bir portre denebilirdi– ama aynı kişi tarafından yapılmışsa da belli ki birkaç yıl öncesine ait bir resimdi bu çünkü detaylara çok daha fazla özen gösterilmişti ve bu resimde beni şaşırtan, hoşuma giden taze

renkler ve serbest teknik yoktu. Yine de ilgiyle inceledim. Yüz hatlarında ve ifadesinde bir özgünlük, başarılı bir benzetme vardı. Gizli bir esprisi varmış gibi bakan parlak mavi gözler –adeta göz kırpıyordu- ve dudaklar –biraz fazlaca dolgun ve şuhtu- her an gülümseyecek gibiydi. Sıcak renklere boyanmış yanaklara kızıla çalan gür sakallar çizilmişti; kestane rengi gür saçlar dalga dalga alnına dökülüyordu. Resmi yapılan kişi zekâsından çok güzelliğiyle gurur duyuyordu sanki –ve belki de bunda haklıydı- ama yine de aptal bir görünüşü yoktu. Güzel sanatçımız geri geldiğinde, resmi elime alalı daha iki dakika olmuştu.

Ansızın gitmek zorunda kaldığı için özür dileyerek "Resimler için biri geldi," dedi. "Beklemesini söyledim."

"Ressamın duvara çevirdiği bir resme bakmak küstahlık gibi görülebilir ama..." diye geveledim.

Sertçe azarlayışını tebessümüyle örtmeye çalışarak "Evet, çok büyük bir küstahlık, beyefendi, bu yüzden rica ederim hiçbir şey sormayın, çünkü merakınız giderilmeyecektir," dedi. Kızaran yüzünden ve alev saçan gözlerinden çok sinirlendiğini anlamıştım.

Suratımı asarak resmi geri verirken "Sadece siz mi yaptınız, diye soracaktım," dedim. En ufak bir nezaket bile göstermeden, elimden kaptığı gibi yine yüzü duvara dönük şekilde kuytu köşesine geri koydu, diğer resmi de onun önüne yerleştirdi, sonra bana dönerek güldü.

Fakat ben şakalaşacak hâlde değildim. İlgisiz bir tavırla pencereye döndüm, viraneye dönmüş bahçeye baktım, bir iki dakika Rose'la konuşmasını bekledim, sonra kardeşime gitme vakti geldi deyip küçük beyle tokalaştım, hanımefendiye soğuk bir selam verdim ve kapıya yöneldim.

Bayan Graham Rose'la vedalaşırken bana da elini uzattı, yumuşak sesiyle ve gayet tatsız bir tebessümle "Öfkenizi yarına taşımayın, Bay Markham," dedi. "Kabalığımla sizi kırdığım için özür dilerim."

Bir hanım özrünü lütfederse insanın sinirlenmesi için bir sebep kalmaz elbette; böylece biz de dostça ayrıldık ve bu kez elini kindarca değil, samimiyetle sıktım.

6

Sonraki dört ay boyunca ne ben Bayan Graham'ın evine gittim ne de o bizim evimize geldi ama hanımlar onun hakkında konuşmaya devam ediyordu, tanışıklığımız yavaş da olsa ilerlemeye devam etti. Konuşulanlara az dikkat ettim (konu güzel münzevi hakkındaysa demek istiyorum) ve edinebildiğim tek bilgi, soğuk bir günde oğlunu da alıp ta papazın evine kadar gittiği, evde maalesef genç Bayan Millward'dan başka kimsenin olmadığı, yine de Bayan Graham'ın epeyce oturduğu ve söylenenlere göre iki hanımın derin bir sohbete daldığı ve tekrar görüşmek üzere ayrıldıkları oldu. Zaten Mary çocukları çok sever, evlatlarının kıymetini bilen annelere de bayılırdı.

Ara sıra Bayan Graham'ı ben de görüyordum. Yalnızca kilisede değil, oğluyla beraber tepeye çıktıklarında, bir yere gitmek üzere uzun uzun yürürlerken ya da güzel bir günde eski konağın etrafındaki kırlarda, açık arazide, Bayan Graham elinde kitabı, arkasından hoplaya zıplaya gelen oğluyla dolaşırlarken görüyordum. Tek başıma yürüyüş yaparken, ata binerken, ya da çiftlik işlerine koştururken onu gördüğümde hemen gidip yetişiyordum, Bayan Graham'la görüşmek ve konuşmak istediğim kadar ufaklıkla da sohbet etmek istiyordum; çocuğun utangaçlığı biraz kırılınca onun çok cana yakın, zeki ve eğlenceli bir çocuk olduğunu anladım ve kısa sürede çok iyi arkadaş olduk; annesi bundan ne kadar memnun oldu, bilemem. Önceleri çocukla aramızda ilerleyen bu yakınlığa engel olmak istediğinden –yanan dostluk ateşimizi söndürmek istediğinden- kuşkulandım ama sonra gördüm ki, benimle

ilgili önyargıları olmasına rağmen, tamamen zararsız, hatta iyi niyetli olduğumu anlayınca ve oğlunun başka türlü asla bilemeyeceği köpeğimle aramdaki ahbaplığı görmekten çok hoşlandığını görünce itiraz etmedi, hatta beni gülümseyerek karşılar oldu.

Arthur'a gelince, o uzaktan bağırarak beni karşılıyor, elli metre öteden koşarak yanıma geliyordu. Ata biniyorsam eşkin ya da dörtnala gitmek istiyor, koşum atlarından biri varsa ona biniyor; bunu çok da iyi beceriyordu ama annesi yorularak da olsa hep onun peşinden gidiyordu –gerçi çocuğun aklına zararlı fikirler sokmadığımı gördüğünden, güvende olduğundan emin olmak için aşırı çaba harcamıyordu- çünkü daima gözü üstündeydi ve çocuğun görüş mesafesinden çıkmasına izin vermiyordu. Onu en çok mutlu eden şey ise, ben yanı sıra yürürken, oğlanın Sancho'yla oynayıp koşturmasıydı –arkadaşlığımdan zevk aldığından değil maalesef (gerçi zaman zaman bu fikre kapılarak kendimi kandırıyorum)- oğlanın narin bedenini canlandıran bu hareketli oyunların tadını mutlulukla çıkardığını gördüğü için mutluydu ve belki de oğlanla birlikte değil de onun yanında olduğum için ve böylece çocuğa doğrudan ya da dolaylı, kasıtlı bir zarar veremeyeceğimi bilerek, bu mutluluğu biraz daha artmıştı.

Ama bazen, benimle sohbet etmekten keyif aldığına inanıyorum. Güneşli bir şubat sabahında, yirmi dakikalık kır yürüyüşünü yaparken her zamanki sert ve ihtiyatlı tavrını bir kenara bıraktı ve benimle hararetli bir sohbete daldı, çok şükür, fikirlerimle uzlaşan bir konuda, derin his ve düşüncelerle, gayet etkili hitabetiyle uzun uzun konuştu, üstelik öyle güzeldi ki, mest olmuş bir hâlde eve döndüm; yolda giderken (ahlâken) belki de insan gününü Eliza Millward yerine böyle bir kadınla geçirmeli, diye düşündüm ve sonra da (mecazen) bu dönekliğim yüzünden kendimden utandım.

Salona girince Eliza'nın Rose'la birlikte olduğunu gördüm, yanlarında başka kimse yoktu. Pek de hoş bir sürpriz olmadı. Uzun uzun gevezelik ettik ama olgun ve ağırbaşlı Bayan Graham'la karşılaştırınca Eliza uçarı, hatta biraz yavan geldi. Yazıklar olsun insanın şu vefa duygusuna!

Ve aklımdan şunlar geçti: "Zaten annem karşı çıktığı için Eliza'yla evlenemem, böyle bir niyet beslediğim fikrine kapılmasına da meydan vermemeliyim. Bu durum devam ederse onun bu yumuşak ama acımasız etkisinden kurtulmam zor olmaz ama Bayan Graham da aynı şekilde kabul görmeyebilir; genç dula ciddi ciddi âşık olmayacağım ve şüphesiz ki o da bana yar olmayacağından, kötüyü biraz daha iyisiyle tedavi etmeme izin verilebilir; onun arkadaşlığından bir nebze hoşlanırsam ve kutsallığının yıldızı, Eliza'nınkini karartacak kadar çok ışıldarsa ve ne kadar çok parlarsa o kadar iyi olur, buna müsamaha gösterilebilir ama pek zannetmiyorum."

Bundan sonra yeni ahbabım annesini inziva yuvasından çıkardığında Wildfell'e uğramadan geçirdiğim güzel bir günüm pek olmadı ama Bayan Graham'la sohbet etme beklentim bir türlü gerçekleşmiyordu; dışarı çıktığı zamanlarda ve sığınağına çekildiğinde öyle değişkendi ve arada bir yakaladığım anlık bakışları öyle kısaydı ki, ben onunla arkadaşlık etmeyi ne kadar çok istiyorsam, o da benden uzaklaşmak için o kadar çabalıyormuş gibi geliyordu ama bu son derece nahoş bir varsayım olduğu için bunu hemen aklımdan çıkarıyordum.

Ancak sakin, bulutsuz bir mart gününde çayırlığın haddelemesine ve dere çukurundaki çitin tamirine nezaret ederken su kenarında Bayan Graham'ı gördüm. Arthur sığ ve taşlı derede barajlar, dalgakıranlar inşa etmekle uğraşırken, annesi elinde resim defteri, en sevdiği sanatı icra etmeye dalmıştı. Canım biraz eğlenmek istiyordu ve bu bulunmaz fırsatı kaçırmamalıydım; bu yüzden çayırlığı ve çiti bırakıp hemen oraya yöneldim ama genç arkadaşını görür görmez aradaki mesafeyi dörtnala koşarak geçen, çocuğu neredeyse derenin ortasına düşürecek kadar coşku dolu bir neşeyle üstüne atlayan Sancho'nun önüne geçmedim. Neyse ki çakıl taşları çocuğun fazla ıslanmasına mâni oldu, taşların pürüzsüzlüğü sayesinde canı çok yanmadı ve bu nahoş olay bir gülüşme vesilesi oldu.

Bayan Graham kış mevsimi itibarıyla yapraklarını dökmüş türlü türlü ağaçların kendilerine özgü nitelikleri üzerinde çalışıyor, hevesli ama narin dokunuşlarla çeşitli dalların eskizini yapıyordu. Pek konuşmadı, ben de orada durup

kaleminin ilerleyişini seyrettim: O narin güzel parmakların kalemi ustalıkla kullanışını seyretmek çok keyifliydi. Fakat biraz sonra bu ustalık azaldı, parmakları tereddüt ediyor, hafifçe titriyor ve yanlış çizgiler atıyordu; sonra ansızın durdular, parmakların sahibi gülerek başını kaldırıp yüzüme baktı, resminin benim gözetimimden istifade edemediğini söyledi.

"O zaman siz bitirene kadar ben de Arthur'la sohbet ederim."

"Annem izin verirse ata binmek istiyorum, Bay Markham," dedi oğlan.

"Nerede, oğlum?"

Çimenleri haddeleyen silindiri çeken güçlü siyah kısrağı gösteren çocuk "Şu tarlada bir at var galiba," dedi.

Annesi "Yo, hayır, Arthur, orası çok uzak," diye itiraz etti.

Ama ben çayırlıkta bir-iki tur attıktan sonra onu sağ salim geri getireceğime söz verdim; Arthur da hevesle yüzüne bakınca Bayan Graham gülümsedi ve gitmesine ses çıkarmadı. Çocuğu geniş tarlanın yarı mesafesi kadar uzağa götürmeme ilk kez izin veriyordu.

Geniş, dik yokuşlu tarlada bir aşağı bir yukarı heybetle gidip gelen koca küheylana kurulan Arthur, sakin, neşeli bir memnuniyet ve sevinç duygusunun vücut bulmuş hâliydi. Haddeleme işi kısa sürede bitti fakat bu yürekli biniciyi attan indirip annesine teslim ettiğimde, Bayan Graham oğlunu bu kadar geç getirdiğim için biraz mutsuzdu. Resim defterini kapatmıştı ve muhtemelen birkaç dakikadır oğlunun dönmesini beklemekteydi.

Eve dönme vakti geldi, dedi ve bana iyi akşamlar diledi ama ben henüz onu bırakmayacaktım: Tepenin yarı yoluna kadar ona eşlik ettim. Artık daha konuşkandı, ben de mutlu olmaya başlamıştım ama eski kasvetli konak görüş alanımıza girince put gibi kaldı; konuşurken, artık onunla gelmememi, sohbetin burada sona erdiğini ve benim de veda edip gitmem gerektiğini söylemek ister gibi bana döndü –aslında bulutsuz, soğuk hava hızla kararmakta, güneş batmakta, hörgüç şeklindeki ay solgun gökyüzünde fark edilecek kadar parlamaya başladığı için gitme vakti gelmişti- ama merhamet gibi bir his beni

olduğum yere çiviledi. Onu bu ıssız, huzursuzluk veren eve göndermek istemiyordum. Konağa baktım. Sessizce, kasvetle suratını asmıştı. Bir kanattaki alt katın pencerelerinden cılız kırmızı bir ışık süzülüyordu, diğer pencereler kapkaranlıktı; simsiyah, mağarayı andıran boşluklar sergileyen çoğu pencereninse camı çerçevesi yoktu.

Bir süre sessizce düşündükten sonra "Burası oturulmayacak kadar metruk bir yer değil mi?" diye sordum.

"Bazen ben de öyle düşünüyorum," dedi "Kış akşamlarında, Arthur yattığı zaman tek başıma oturup etrafımda inleyen, harap odalarda uğuldayan kasvetli rüzgârı dinliyorum; hiçbir kitap, hiçbir meşgale içimi sıkan düşünce ve kuruntuları bastırmaya yetmiyor; böyle bir zayıflığa kapılmak budalalık, biliyorum. Rachel bu hayattan mutlu olduysa, ben neden olmayayım? Aslında bana kalan böyle bir sığınak için çok da fazla minnettar olamam."

Son sözünü kendi kendine konuşur gibi, alçak sesle söyledi. Sonra da iyi akşamlar dileyip ayrıldı.

Eve dönerken, şirin gri midillisine binmiş, tepenin zirvesini çapraz kesen engebeli patikadan gelmekte olan Bay Lawrence'ı fark edince durdum. Onunla konuşmak için yolumu biraz değiştirdim, ne de olsa epeydir görüşmüyorduk.

Selamlaşıp hâl hatır sorduktan sonra "Az önce Bayan Graham'la mı konuşuyordunuz?" dedi.

"Evet."

"Of! Tahmin etmiştim," Dalgın dalgın atının yelesine bakıyordu, sanki hayvanla ya da başka bir şeyle ilgili ciddi bir sorun varmış gibi.

"E! Ne oldu?"

"Ha, hiç!" dedi. "O hanımdan pek hoşlanmadığınızı sanıyordum," diye devam etti, düzgün dudaklarında alaycı bir tebessüm belirdi.

"Hoşlanmıyordum, evet ama insan birisini tanıdıkça onun hakkındaki fikrini değiştiremez mi?"

"Elbette!" diye cevap verdi, atın birbirine dolanmış ağarmış yelesini nazikçe düzeltti. Sonra bana döndü, çekingen ela gözlerini dikip keskin bakışlarla beni yokladı "Demek fikrinizi

değiştirdiniz," dedi.

"Tam olarak öyle diyemem. Hayır, sanırım kendisiyle ilgili düşüncelerim eskisiyle aynı ama bir nebze düzeldi."

Konuşacak konu ararken etrafa bakındı, başını aya doğru kaldırdı, akşamın güzelliğine dair birkaç laf etti ama konumuzla alakalı olmadığından cevap vermedim.

Sakince yüzüne bakarak "Lawrence, Bayan Graham'a âşık mısın?" diye sordum.

Beklediğim gibi bu sorum karşısında güceneceğine, önce cesaretim karşısında şaşırdı, sonra çok hoşuna gitmiş gibi kıs kıs gülmeye başladı.

"Ona âşık olmak mı!" dedi. "Neden böyle düşündün?"

"Kendisiyle tanışıklığımın ilerlemesine ve onun hakkında düşündüklerimin değişmesine duyduğunuz ilgiden. Sanırım kıskanıyorsun."

Lawrence yine güldü. "Kıskanmakmış! Hayır. Fakat ben senin Eliza Millward'la evleneceğini sanıyordum."

"Yanılmışsın. Onunla da öbürüyle de evlenmeyeceğim, bildiğim kadarıyla."

"O zaman ikisini de rahat bıraksan iyi edersin."

"Sen Jane Wilson'la evlenecek misin?"

Lawrence kızardı, yine atının yelesiyle oynadı ve cevap verdi: "Hayır, sanmıyorum."

"O zaman sen de onu rahat bırakırsan iyi edersin."

"O beni bırakmaz ki," dedi ama gülünç duruma düştü. Yarım dakika kadar hiçbir şey söylemedi, sonra konuyu değiştirmek için bir girişimde daha bulundu, bu sefer sesimi çıkarmadım çünkü yeterince tahammül göstermişti ve bu konuda söylenecek tek söz bardağı taşıran son damla olacaktı.

Çaya çok geç kalmıştım ama annem beni düşünüp demliği ve kekleri ocağın üstünde sıcak tutmuştu; ama yine de bahanemi kabullenmeye hazır bir tavırla biraz azarladı; bayatlamış çaydan şikâyet edince de hepsini lavaboya döktü; Rose'a yeni çay demlemesini, suyu kaynatmasını söyledi, tüm bu işler gürültü patırtıyla ve söylene söylene yapıldı.

"Ne güzel! Ben olsaydım çay may içemezdim –hatta Fergus olsaydı da olanla yetinmek zorunda kalır, ona bu kadarı

yeter de artar diye, üstüne bir de teşekkür etmesi beklenirdi- ama sen... sana ne yapsak az. Bu hep böyle sofrada güzel bir şey varsa annem ben almayayım diye göz kırpar, başını sallar, dinlemezsem 'Çok yeme Rose, Gilbert yiyecek onu.' der. Ben hiçim zaten. Salonda 'Şuraları topla Rose, şömineyi yak Rose, Gilbert çıtırdayan ateşi çok sever.' Mutfakta 'Böreği çokça yap Rose, oğlanlar aç gelir. Çok biber koyma, sevmezler. Tatlının baharatı çok olmasın Rose, Gilbert sevmez. Pastaya kuşüzümünü bol koy Rose, Fergus öyle sever.' 'Koymayacağım, anne.' desem, bencillik etmemem gerektiği söylenir. 'Bak Rose, bütün ev işlerinde iki şeyi düşüneceğiz, birincisi, usulünce yapılması gerekenler ve ikincisi, evin erkeklerinin en çok neyi sevdiği. Hanımlar her şeye uyar.'"

"Bu gayet münasip bir kaidedir," dedi annem. "Gilbert da öyle düşünür, eminim."

"Her durumda gayet münasip kaide," dedim. "İlle de benim mutluluğum için uğraşacaksan anne, kendi rahatını ve mutluluğunu daha fazla düşünmen gerek. Rose'a gelince, kendi başının çaresine bakacağından eminim. Zaten ne zaman bir fedakârlık yapsa, bir vefa örneği gösterse, bunu sonuna kadar gözüme sokmakta gayet başarılıdır. Ama senin için, başkalarının istekleri hakkında son derece vurdumduymaz ve ihmalkâr olabilirim çünkü sürekli kendimi düşündüğüm ve bütün isteklerim önceden tahmin edilip derhal yerine getirildiği için bana yapılan hizmetlerin hiç farkında değilim. Neyse ki Rose ara sıra beni aydınlatıyor. Elbette bana çok iyilik ediyorsunuz, size borcumu nasıl ödeyeceğimi bilemiyorum."

"Ah, evlenene kadar da bilemeyeceksin, Gilbert. Sonra Eliza Millward gibi işe yaramaz, kendini beğenmiş, kendi mutluluğu ve çıkarından başka bir şey umursamayan ya da Bayan Graham gibi yanlış yola sapmış, inatçı, temel görevlerinden bihaber, sadece öğrenmek istediği konularda akıllı olan bir karın olduğunda farkı anlarsın."

"İşime gelir, anne. İnsanların iyi yeteneklerini, iyi duygularını kullanmak için doğmadım, değil mi? Ben de kendi yeteneklerimi, iyi duygularımı göstereceğim ve evlendiğim zaman iyi bakılmaktansa, karımı mutlu etmekten, rahat ettirmekten

daha büyük keyif alacağım: Almaktansa vermeyi yeğlerim."

"Ay! Ne saçma şey, canım. Çocuk gibi konuşuyorsun! Ne kadar güzel olursa olsun, karına bakıp onun gönlünü hoş tutmaktan hemen yorulursun, sonra da dertler başlar."

"O zaman birbirimizin yükünü çekmek zorundayız."

"O zaman her biriniz üstünüze düşeni yapacaksınız. Sen işine gücüne bakacaksın, o da sana lâyıksa eğer, görevlerini yerine getirecek. Mutlu olmak senin görevin, seni mutlu etmek de onun görevi. Zavallı sevgili baban hayatı boyunca çok iyi bir koca oldu, evlendikten altı ay kadar sonra beni mutlu etme zahmetine daha fazla katlanmamak için kaçıp gideceğini düşünmüştüm. Daima iyi bir eş olduğumu, görevlerimi yerine getirdiğimi söylerdi, o da aynısını yaptı –ruhu şad olsun- istikrarlı ve dakikti, durduk yere kusur bulduğu pek olmazdı, yemeklerimi takdir ederdi, yemeklerimi aksattım diye bozulmazdı ve bu bir kadının erkekten en çok beklediği şeydir."

Öyle midir, Halford? Ev yaşantındaki değerler bu kadar mı? Karın bundan daha fazlasını istemiyor mu?

7

Bu olayın ardından ancak birkaç gün geçmişti, ılık güneşli bir sabahtı. Son karlar yeni yeni erimeye başlamış; çalıların ardındaki yeşil çimlerde tek tük birikintiler kalmıştı ve yerler nispeten yumuşaktı, bu çalıların yanıbaşında nemli, koyu yeşil yapraklarının arasından çuhaçiçekleri baş gösteriyor; ağaçlarda tarlakuşları yaza, umuda, aşka ve tüm ilahi şeylere dair şarkılar söylüyordu. Bu güzelliklerin tadını çıkara çıkara, kuzularımla annelerine göz kulak olarak yamaca doğru gidiyordum ki, aşağıdaki dereden üç kişinin geldiğini gördüm. Eliza Millward, Fergus ve Rose. Onların yanına gitmek için tarlayı geçtim, Wildfell Konağı'na gittiklerini söylediler. Onlarla beraber gitmek istediğimi söyledim, Eliza'ya kolumu uzatınca Fergus yerine hemen beni tercih etti, kardeşime onun geri dönebileceğini, hanımlara benim eşlik edeceğimi söyledi.

Fergus "Kusura bakmayın ama," diye çıkıştı. "...hanımlar bana eşlik ediyor, ben hanımlara değil. Benim dışımda hepiniz bu muhteşem yabancıyı gözlediniz, bu sefil cehaletime daha fazla tahammül edemeyeceğim, ne olacaksa olsun, memnun olmam gerek; bu yüzden Rose'dan benimle konağa gelip, beni Bayan Graham'la tanıştırmasını istedim. Bayan Eliza da gelmezse hayatta tanıştırmam diye yeminler etti, ben de papazın evine koşup onu getirdim ve yol boyunca âşıklar gibi birbirimize kapıldık; şimdi de onu benden alıyorsun, üstelik bu gezintiden ve gideceğim misafirlikten mahrum bırakıyorsun. Sen tarlana, ineklerine, beceriksiz adamlarına geri dön; bizim gibi komşularının evini gözetlemekten, sırlarının izini

sürmekten, kusurlarını bulmaktan, bulamayınca da kusur yaratmaktan başka işi gücü olmayan hanımlara ve beylere eşlik edecek adam değilsin, bu seçkin zevkleri anlayamazsın."

Bizimkinin laflarının yarısına bile kulak asmayan Eliza "İkiniz de gelseniz olmaz mı?" dedi.

"Evet, ikiniz de gelin!" diye bağırdı Rose. "Daha keyifli olur –çünkü daracık kafes pencereli, iç karartan eşyalarla dolu o kocaman, karanlık, kasvetli eve götürebileceğimiz kadar çok neşe götürmeliyiz– tabii bizi yine stüdyosunda ağırlamazsa."

Böylece hep beraber gittik, kapıyı açan sıska yaşlı hizmetçi bizi Rose'un Bayan Graham'la ilk tanıştığı gün tarif ettiği o odaya buyur etti. Burası epeyce ferah ve havadardı ama eski tip pencereler, tavan, paneller ve karameşe ağacından yapılmış iç karartıcı söve pervazlar –ayrıntılı bir şekilde ama zevksizce yapılmış oymalar vardı- yüzünden karanlık kalıyordu, masa sandalye takımı, şöminenin bir yanında oradan buradan toplanmış çeşitli kitaplarla dolu eski bir kitaplık, öbür yanında ise çok eski bir konsol piyano vardı.

Bayan Graham sert, yüksek arkalıklı bir koltukta oturuyordu, bir yanında küçük yuvarlak bir sehpa, devamında bir masa ve dikiş sepeti, diğer yanında ise dirseğini annesinin dizine dayamış vaziyette duran, kadının kucağındaki ince ciltli kitabı muazzam bir akıcılıkla okuyan oğlu vardı. Bayan Graham ise dalgın dalgın, oğlanın bembeyaz ensesine dökülen uzun dalgalı bukleleriyle oynuyordu. Bende etraftaki eşyalarla hoş bir tezat oluşturuyorlarmış etkisi uyandırmışlardı ama içeri girmemizle beraber hemen toparlandılar. Bu resmi sadece, Rachel bizi içeri buyur ederken kapıyı tuttuğu birkaç saniye seyredebildim.

Bayan Graham bizi gördüğüne pek sevinmemişti, sessiz sakin inceliğinde tarifi imkânsız bir soğukluk vardı ama onunla pek konuşmadım. Pencere kenarına oturdum, Arthur'u yanıma çağırdım, o, ben ve Sancho birlikte çok eğlendik; bu arada iki hanım hoşbeş ederek Bayan Graham'ın ağzından laf almaya çalışıyordu. Fergus ise karşılarına oturmuş, bacak bacak üstüne atmış, elleri ceplerinde, sandalyeye yaslanmış, bir tavana, bir ev sahibesine bakıyor; (onu camdan dışarı atmayı düşünece-

ğim bir tavırla) alçak sesle, sevdiği bir şarkıyı ıslıkla çalıyor, bir bakmışsın münasebetsiz bir soru ya da yorum yaparak sohbetin arasına dalıyor ya da duruma göre sessizliği bozuyordu. Hatta bir ara şöyle bir laf etti: "Yaşamak için böyle harap, köhne bir yeri seçmenize çok şaşırdım, Bayan Graham. Konağın tümünü kiralayıp tamir ettirmeye paranız yetmediyse, neden derli toplu, küçük bir kır evine çıkmadınız?"

Bayan Graham "Belki de fazla gururluydum, Bay Fergus," dedi, gülümseyerek. "Belki bu romantik, modası geçmiş eve kanım kaynadı ama doğrusu, kır evine göre pek çok avantajı var; en başta, gördüğünüz gibi odalar daha büyük ve havadar; sonra kira ödemediğim boş odalar, koyacak şeyleriniz varsa eski eşya deposu olarak kullanılabilir ve oğlum yağışlı günlerde dışarı çıkamadığında o odalarda koşturup oynayabilir; sonra oynayabileceği, benim de çalışabileceğim bir bahçe var. Gördüğünüz gibi biraz canlandı bile," Pencereye dönerek devam etti: "Şu köşede sebze tarhı var, kardelenlerle çuhaçiçekleri tomurcuk vermeye başladı ve şurada da sarı safranlar güneşi gördüler mi hemen açıyorlar."

"Fakat böyle bir duruma nasıl katlanıyorsunuz? En yakın komşunuz üç kilometre mesafede, kapınızı çalan, gelip geçen kimse de yok? Rose olsa burada zırdeli olur. Her gün beş altı yeni elbise ve şapka görmeden yaşayamaz –o kıyafetleri giyenleri söylemiyorum bile- ama siz akşama kadar şu pencereden dışarıya bakar ve pazara yumurta götüren yaşlı bir kadından başka kimseyi görmezsiniz."

"Bir yerin tenha olmasının başlıca tavsiye sebeplerinden bir olmadığından emin değilim. Pencerenin önünden gelip geçenleri seyretmekten hoşlanmam, sessizliği severim."

"Ah! Kendi işimize bakıp sizi rahat bırakmamızı istediğinizi söylediğiniz iyi oldu."

"Hayır, geniş bir çevrem olmasını istemem ama birkaç dostum varsa, ara sıra onlarla görüşmekten elbette memnun olurum. Ebedi yalnızlıkla kimse mutlu olamaz. Bu yüzden Bay Fergus, evime bir dost olarak girmek isterseniz size kapımı açarım; aksi hâlde, itiraf etmeliyim ki, uzak durmanızı tercih ederim," Sonra dönüp Eliza ve Rose'a bazı fikirlerinden

bahsetmeye başladı.

Beş dakika sonra Fergus yine "Şey, Bayan Graham," dedi. "Buraya gelirken sizin cevaplayabileceğiniz bir konu hakkında tartışıyorduk, esasen sizinle ilgili, doğrusunu isterseniz hakkınızda sıkça konuşuyoruz çünkü bazılarımızın, komşuların meselelerini konuşmaktan başka yapacak işi yok ve bu toprakların yerlisi olarak, birbirimizi uzun zamandır tanıyoruz, sık sık görüşüp konuşuyoruz, hatta birbirimizden sıkıldık bile denebilir; bu yüzden aramıza bir yabancının katılması tükenmiş olan eğlence kaynaklarımıza paha biçilmez bir katkı sağladı. Neyse, cevabını istediğim soru, ya da sorular..."

Rose endişe ve öfkeyle bağırdı: "Kapa çeneni, Fergus!"

"Hayır, söyleyeceğim. Cevabını istediğim soru ya da sorular şunlar: Birincisi doğum yeriniz, soyunuz ve geldiğiniz yer. Kimileri yabancı, kimileri İngiliz olduğunuzu söylüyor, güneyden ya da kuzeyden geldiğinizi söyleyenler var, kimileri de..."

"Peki, Bay Fergus, anlatayım. İngiliz'im –neden bundan şüphe ettiniz, anlayamadım- kırsalda doğdum; ne en kuzeyde, ne de en güneyde. Hayatımın büyük kısmını kırsalda geçirdim, umarım cevaplarım sizi memnun etmiştir çünkü şimdilik başka sorunuza cevap vermeyeceğim."

"Şu hariç..."

Bayan Graham "Hayır, başka soru yok," diye güldü, birden yerinden kalktı, önünde oturmakta olduğum pencereye kaçtı, kardeşimin zulmünden kurtulmak için çaresizlik içinde benimle sohbet etmeye çalıştı.

"Bay Markham," dedi. Hızlı konuşması ve yüzünün kızarması huzursuzluğunu açıkça belli ediyordu. "Bir süre önce bahsettiğimiz o güzel deniz manzarasını unuttunuz mu? Galiba en kestirme yolu tarif etme zahmetine sokacağım sizi çünkü havalar böyle güzel olmaya devam ederse oraya gitmek isteyebilirim; hem çizimlerim için faydalı olur –çünkü bu civardaki manzaraları tükettim– hem de denizi görmeyi çok istiyorum."

İsteğini yerine getirecektim ki, Rose konuşmama izin vermedi.

"Sakın söyleme, Gilbert!" diye bağırdı. "Bizimle gelir.

Koyu kastediyorsunuz herhalde, değil mi, Bayan Graham? Yürüyerek çok uzun sürer, size göre çok uzak, Arthur içinse söz konusu bile olamaz. Havalar düzelince oraya pikniğe gitmeyi düşünüyorduk, o zamana kadar beklerseniz sizi de aramızda görmekten çok memnun oluruz."

Zavallı Bayan Graham dehşete kapılmıştı, bahaneler öne sürmeye çalıştı ama Rose hem onun yalnız yaşantısına acıdığı hem de onunla arkadaşlığını ilerletmek istediği için onu da götürmeye kararlıydı ve bütün itirazlarını reddetti. Ona arkadaşlardan oluşan küçük bir grup olacaklarını ve gittikleri yerde en güzel manzarayı göreceğini söyledi; yedi kilometre uzaktaki falezleri.

"Erkeklere yürümesi kolay," diye devam etti Rose. "Biz hanımlar ise hem arabayla hem yayan gideceğiz. Atlı arabamız var, Arthur ile üç hanımı ve sizin resim malzemelerinizle bizim yiyecek içecekleri rahat rahat alır."

Sonunda teklif kabul edildi, planlanan gezinin şekli ve zamanı hakkında biraz daha konuştuktan sonra kalktık ve vedalaştık.

Ama daha mart ayındaydık: Kötü yolların, soğuk havanın ya da tehditkâr bulutların bozmadığı güzel manzaraların, neşeli bir topluluğun, temiz hava ve eğlenceli oyunların tadını çıkarmayı umduğumuz bu geziye çıkana kadar soğuk ve yağışlı nisan ayıyla mayısın iki haftası geçti. Sonra harikulade bir sabah yüklerimizi derleyip yola çıktık. Grup Bayan Graham ile küçük Bay Graham, Mary ve Eliza Millward, Jane ve Richard Wilson ile Rose, Fergus ve Gilbert Markham'dan oluşuyordu.

Bay Lawrence da davetliydi ama açıklamadığı bir sebepten ötürü bizimle gelmemişti. Kendim için bir iyilik istemiştim. Ben böyle yapınca tereddüt etti, kimlerin geldiğini sordu. Bayan Wilson'ın adı geçince gelecek gibi oldu ama Bayan Graham'ın da geleceğini söylediğimde bunun teşvik edici bir unsur olacağını düşünürken, tam tersi oldu ve gelmekten tamamen vazgeçti. Doğrusunu söylemek gerekirse kararı beni üzmemişti ama bunun sebebini sana anlatamam.

Gideceğimiz yere vardığımızda öğlen oluyordu. Bayan Graham falezlere kadar bütün yolu yürüdü, Arthur da büyük

kısmını yayan gitti, artık muhitimize ilk geldiği zamankinden çok daha dayanıklı ve hareketliydi; dört arkadaşı –annesi, Sancho, Bay Markham ve Bayan Millward- arkadan yürüyerek gelirken ya da uzaktaki tarlalardan, yollardan geçerlerken o, yabancılarla arabada olmak istemiyordu.

O yürüyüşün çok güzel anıları var aklımda. Engebeli, güneşli yolu tek tük yeşil ağaçlar gölgeliyordu; yol kenarı çiçeklerle, tomurcuklanmış mis kokulu çalılarla süslüydü; o güzel tarlalarda, patikalarda enfes mayıs ayının hoş kokulu çiçekleri ve pırıl pırıl yeşillikleri görülüyordu. Evet, Eliza yanımda değildi, atlı arabada arkadaşlarıyla beraberdi ve sanırım o da benim kadar mutluydu, hatta biz yayalar kestirmeden gitmek için anayolu bıraktığımızda, küçük atlı arabanın uzaklaşıp yeşillikler arasında, ağaçların gölgesinde kaybolduğunu gördüğümüzde bile, o canım şapkayla şalı görüş alanımdan çıkardılar diye ağaçlara kızmamış, araya giren bu nesnelerin mutluluğuma engel olduğunu düşünmemiştim çünkü itiraf etmem gerekirse, Bayan Graham'ın yanında öyle mutluydum ki, Eliza Millward'ın yokluğuna üzülmüyordum.

Evet, Bayan Graham başlangıçta kışkırtıcı derecede içe kapanıktı; görünen o ki, Mary Millward ile Arthur'dan başka kimseyle konuşmamaya kararlıydı. O ve Mary birlikte yürüyorlardı, çocuk da aralarındaydı ama yol müsait olduğunda ben Bayan Graham'ın, Richard Wilson Bayan Millward'ın yanında yürüyor, Fergus ise canı nereye isterse, bir o yana bir bu yana geçiyordu. Biraz zaman geçince Bayan Graham daha yakın davranmaya başladı ve sonunda tüm dikkatini üstüme çekmeyi başardım, işte o zaman hakikaten çok sevindim, çünkü lütfedip sohbet ettiğinde dinlemekten oldukça keyif aldım. Düşünce ve duygularının benimkilerle uyuştuğu noktalarda en çok hoşuma giden şey son derece sağduyulu olması, zarif zevkleri ve hisleriydi. Uyuşmadığımız noktalarda ise bu farklılığı açıkça ifade eder ya da savunurken gösterdiği tavizsiz cesareti hoşuma gitmişti; takdirimi kazandığı şey ise ciddiyeti ve keskin zekâsıydı: Kaba sözleri ya da bakışlarıyla ve hakkımdaki acımasız hükümleriyle beni sinirlendirdiğinde bile, onu böyle olumsuz etkilediğim için kendime kızıyordum, kişiliği-

mi ve mizacımı savunmak ve mümkünse saygısını kazanmak için daha da hevesleniyordum.

Sonunda yürüyüşümüz tamamlandı. Yükseklik ve dik tepeler bir süre manzarayı engellemişti ama tepenin dik yokuşunu çıkıp aşağı bakınca önümüzde bir açıklığın uzandığını gördük ve masmavi deniz tamamen görüş alanımızdaydı; koyu morumsu mavi. Çarşaf gibi düz değildi, kırılan dalgalarla kaplıydı. Minicik beyaz benekler denizin bağrında ışıldıyordu, en keskin göz bile bunu, kanatları güneşte pırıldayan, havada oynaşan küçük martılardan zar zor ayırt edebilirdi: Sadece birkaç gemi görünüyordu ve çok uzaktaydılar.

Bu muhteşem manzara karşısında ne düşünüyor diye arkadaşıma baktım. Bir şey söylemedi: Öylece durdu, hayal kırıklığına uğramadığını temin eden bakışlarını manzaraya dikti. Sırası gelmişken, çok güzel gözleri vardı, daha önce söyledim mi bilmiyorum, duygularını yansıtan, iri, berrak ve siyaha yakın gözler; kahverengi değil, çok koyu gri. Denizden serin, insanı dirilten bir esinti geliyordu, yumuşak, saf, sıhhatli: Dökülen buklelerini dalgalandırdı, genellikle solgun duran dudaklarına, yanaklarına daha canlı bir renk kattı. Benim gibi o da rüzgârın bu canlandırıcı etkisini hissetmişti; esinti vücudumu ürpertiyordu ama o böyle sakin dururken rüzgâra teslim olmaya cesaret edemedim. Yüzünde durgun bir neşe seziliyordu. Onu hiç bu kadar güzel görmemiştim: Kalbim ona hiç bu kadar sevgiyle bağlanmamıştı. Orada iki dakika daha yalnız kalsaydık neler olacağını tahmin bile edemezdim. Neyse ki sağduyulu davrandım ve belki de günün kalan kısmından alacağım keyif sayesinde, hemen yemeğe çağrıldık: Rose'un arabada birlikte geldiği Bayan Wilson ve Eliza'nın yardım ettiği gayet hatırı sayılır bir aperatif. Rose herkesten önce gelmiş, deniz gören, kayalar ve ağaçların gölgelediği yüksekçe bir yere yerleşmişti.

Bayan Graham benden uzağa oturdu. En yakınımda Eliza vardı. Kendini uyumlu, mütevazı göstermeye çalışıyordu ve hiç kuşkusuz, her zamankinden daha alımlı ve güzeldi, keşke ona yakınlık duyabilseydim. Fakat biraz sonra kanım yine ona ısınmaya başladı ve uzun süren bu yemekte birlikte çok mutlu, çok

neşeliydik, anladığım kadarıyla.

Yemekten sonra Rose çatal bıçakları, sofrayı toplamak için yardım etsin diye Fergus'u çağırdı, her şeyi sepetlere koydu. Bayan Graham portatif taburesiyle resim gereçlerini çıkardı, Bayan Millward'dan kıymetli oğluna göz kulak olmasını rica etti, oğluna yeni bakıcısının yanından uzaklaşmamasını tembihledi ve hanımlardan birkaçı tehlikeli olduğunu söyleyip gitmemesini salık verseler de o bizden ayrılıp bayıra, taşlı tepeye, uzaktaki daha yüksek, daha sarp yerlere doğru gitti ki, orada manzaranın daha güzel olacağını düşünüyordu.

O gidince her şeyin keyfi kaçmış gibi geldi; gerçi kendisinin grubun eğlencesine ne katkıda bulunduğunu söylemesi zordu. Tek bir şaka bile yapmamış, tek bir kahkaha bile atmamıştı ama tebessümü neşeyle canlanmıştı; zekice bir yorumu ya da neşe saçan bir sözü farkında olmaksızın zekâmı keskinleştirmiş ve diğerlerinin yaptığı, söylediği şeylere ilgi göstermemi sağlamıştı. Eliza'yla sohbetim bile onun varlığı sayesinde renklenmişti ama ben bunun farkında değildim. O gidince Eliza'nın neşeli saçmalıkları beni artık eğlendirmez oldu, yalnız bu da değil, ruhumu yormaya başladı ve onu eğlendireceğim diye ben yoruldum: Oturup işini yapmakta olan güzel ressamın olduğu o uzak noktaya doğru dayanılmaz şekilde çekildiğimi hissettim ve bu hisse uzun süre direnmedim. Küçük arkadaşım Bayan Wilson'la sohbet ederken kalktım, kimseye fark ettirmeden uzaklaştım. Birkaç hızlı adım ve çevik tırmanışlar beni onun bulunduğu yere getirdi; falezin en kenarında, son derece dik bir eğimle kayalık sahile kadar inen uçurumla devam eden daracık bir kaya çıkıntısı.

Geldiğimi duymadı: Resim kâğıdına düşen gölgem onu irkiltti, telaşla arkasına döndü, diğer hanım arkadaşlarım böyle aniden korksa çığlığı basarlardı.

"Ah! Siz miydiniz? Neden öyle korkuttunuz beni?" dedi, ters ters. "Gizlice arkama yanaşılmasından hiç hoşlanmam."

"Neden, ne yapacağımı sandınız? Bu kadar gergin olduğunuzu bilseydim daha dikkatli olurdum, ama..."

"Neyse, boşverin. Neden geldiniz? Herkes geliyor mu?"

"Hayır, bu daracık çıkıntı herkesi almaz."

"Sevindim çünkü sohbet etmekten yorulmuştum."

"İyi o zaman, konuşmayın. Ben şuraya oturup resim yapışınızı seyrederim."

"Fakat bundan hoşlanmadığımı biliyorsunuz."

"O zaman kendimi şu muhteşem manzarayı seyrederek mutlu ederim."

Buna itiraz etmedi ve bir süre sessizce resim yaptı. Fakat gözlerimin arada bir, ayaklarımızın dibindeki görkemli manzaradan kalem tutan narin bembeyaz eline, zarif boynuna, kâğıda dökülen kuzguni buklelerine kaymasına engel olamıyordum.

Şöyle düşündüm: "Şimdi bir kâğıt ve kalemim olsaydı onunkinden daha güzel bir resim yapardım, gördüğüm şeyi aslına sadık kalarak tasvir etme yetisine sahibim."

Ancak bu memnuniyet hissi beni engellese de hiç konuşmadan onun yanında oturmaktan çok mutluydum.

Bayan Graham dönüp –yosunlu kaya çıkıntısının biraz gerisinde oturuyordum– bana bakarak "Hâlâ orada mısınız, Bay Markham?" dedi. "Neden gidip arkadaşlarınızla eğlenmiyorsunuz?"

"Çünkü onlardan sıkıldım, tıpkı sizin gibi. Yarın ya da her zaman onlarla görüşeceğim nasılsa ama sizinle görüşmenin zevkini bir daha kim bilir ne zaman tadacağım."

"Siz gelirken Arthur ne yapıyordu?"

"Bıraktığınız yerde, Bayan Millward'la beraberdi –sırası gelmişken söyleyeyim- onu bana emanet etmediniz," diye söylendim. "Onunla daha uzun süredir tanışma onuruna ermiştim oysa ama Bayan Millward çocuklarla anlaşmada, onları eğlendirmede çok ustadır," diye devam ettim. "Başka da bir meziyeti yoktur."

"Bayan Millward'ın, sizin anlayıp takdir edemeyeceğiniz gayet değerli meziyetleri var. Arthur'a söyler misiniz, biraz sonra geleceğim."

"Öyleyse ben de birkaç dakika beklerim, izniniz olursa. Şu engebeli patikadan inmenize yardımcı olurum."

"Teşekkür ederim ama böyle durumlarda kendi başıma da gayet iyi idare edebilirim."

"En azından taburenizle resim defterinizi taşırım."

Beni bu iyilikte bulunmaktan men etmedi ama benden açıkça kurtulmak isteyişine gücenmiştim. Israr ettiğime pişman oldum ama resminde emin olamadığı bir konuda fikrimi sorunca sakinleştim. Neyse ki düşüncelerim takdirini kazandı ve tavsiye ettiğim düzeltmeler tereddütsüz kabul gördü.

"Gözlerimin ve aklımın yönlendirmesine güvenemediğimde --çünkü uzun süredir uygun bir fikir düşünemediğim bir konuyla meşguldü- başka birinin fikrini almak isterim ama soracak kimse olmaz."

"Yalnız yaşamanın bizi maruz bıraktığı pek çok kötülükten biri de işte budur," dedim.

"Haklısınız," diye cevap verdi ve tekrar sessizliğe gömüldü.

İki dakika kadar sonra resmin bittiğini söyledi ve defterini kapattı.

Yemek yediğimiz yere döndük ve üçü hariç –Marry Millward, Richard Wilson ve Arthur Graham- herkesin gitmiş olduğunu gördük. Küçük bey başını Bayan Millward'ın kucağına koymuş, uyuyor; Richard ise klasiklerden bir yazarın cep kitabını almış, Bayan Millward'ın yanında oturuyordu. Boş vaktini değerlendirmek için, yanına genç hanımı almadan bir yere gitmek istememişti. Çalışmadan ya da ekmek parası kazanmadan geçen zamanı kayıp olarak görüyordu. Şu anda, yanında bir hanım (pek güzel olmadığını kabul edeceğim) olduğu hâlde bile kendini temiz havanın, sıcacık güneşin –o muazzam manzaranın, insanı yatıştıran seslerin, dalgaların şarkısının, gölge veren ağaçlarda esen tatlı rüzgârın- vereceği hazza bırakamıyordu. İlle de kitabını çıkaracak, vaktini aşırıya kaçmadan yediği yemeği sindirerek, pek fazla kullanmadığı cılız bacaklarını uzatarak geçirecekti.

Arada bir yanındaki arkadaşına şöyle bir bakma, birkaç laf etme zahmetine giriyordu; zaten Bayan Millward da onun bu tavrından alınmış gibi görünmüyordu çünkü gösterişsiz yüzünde sıradışı bir neşe ve dinginlik ifadesi belirmişti; Richard'ın solgun, düşünceli yüzüne hoşnutlukla bakıyordu.

Eve dönüş yolculuğu sabahki gibi hoş geçmedi. Çünkü Bayan Graham arabaya binmişti ve yürüyüşüme Eliza Mil-

lward eşlik ediyordu. Genç dulu yeğlediğimi fark etmişti, anlaşılan o ki, ihmal edildiğini hissediyordu. Bu sıkıntısını sivri bir dille, kırıcı alaylı sözlerle ya da surat asarak ifade etmedi –ki, bunlara kolayca katlanabilir, ya da gülüp geçebilirdim– ama o kırgınlığını hafif bir melankoliyle, yüreğimi parçalayan sitemkâr bir kederle gösterdi. Onu neşelendirmeye çalıştım ve yürüyüşümüz sona ermeden bir dereceye kadar başarılı da oldum ama bu sırada vicdanım hiç rahat değildi; çünkü er ya da geç aramızdaki bağın kopacağını biliyordum çünkü bu bağ boş beklentileri beslemekten ve o meşum anı ertelemekten başka bir işe yaramıyordu.

Araba yolun müsaade ettiği kadar Wildfell Konağı'na yanaşınca –Bayan Graham uzun taşlı yola girmesini kabul etmedi- genç dul ile oğlu indiler, sürücü koltuğunu Rose'a bıraktılar, ben de Eliza'yı Rose'un yerine oturttum. Onu güzelce arabaya bindirdim, akşam serinliğinde kendisine dikkat etmesini söyleyerek vedalaştım, nispeten rahatlamıştım ve eşyalarını taşımak için yardım etmek üzere Bayan Graham'a koştum ama o portatif taburesini omzuna asmış, resim defterini eline almıştı bile ve hepimizle hemen oracıkta vedalaşmak istedi. Ancak bu kez yardım teklifimi öyle nazik ve dostça bir tavırla geri çevirmişti ki onu affettim sayılır.

8

Altı hafta geçti. Haziran sonuna doğru şahane bir gündü. Otların çoğu biçilmişti ama geçen hafta çok kötüydü. Sonunda havalar düzeldi ve kalan otları da biçmek için herkesi tarlaya topladım, kollarımı sıvamış, başımda geniş kenarlı hasır bir şapkayla onlarla birlikte çalışıyor; kucak dolusu ıslak, kokmuş ot yoluyor; adamlarımın ve ücretli işçilerin istiflediği tarafa doğru havaya savuruyordum. Sabahtan akşama kadar, onlar gibi hevesle, gayretle ve çalışkanlığımla işçilere örnek olarak, işleri büyütmek için çalışmayı kafaya koymuştum. Ama neler oldu neler! Erkek kardeşimin bana koşup elime Londra'dan gelen, epeydir beklediğim küçük bir paketi tutuşturmasıyla kararlılığım bir anda çöktü. Paketi yırtarak açtım ve "Marmion" adlı kitabın cep baskısını çıkardım.

Memnun bir tavırla kitabı incelerken durup bana bakan Fergus "Kime aldığını tahmin ediyorum," dedi. "Eliza'ya."

Bunu o kadar kendinden emin bir sesle ve tavırla ifade etmişti ki, tahmininde yanıldığını söylemek çok hoşuma gitti.

"Yanılıyorsun, genç oğlan," dedim, ceketimi aldım, kitabı cebime soktum ve giydim (yani ceketimi). "Şimdi gel bakalım, seni tembel köpek, gel de bir işe yara," diye devam ettim. "Ceketini çıkar, ben dönene kadar tarlada yerime geç."

"Sen dönene kadar mı? Sen nereye gidiyorsun acaba?"

"Nereye gittiğime değil, ne zaman döneceğime bak sen, en geç akşam yemeğine kadar gelmiş olurum."

"Yo, olamaz! O zamana kadar çalışacağım, öyle mi? Üstelik bu adamları da mı çalıştırmak zorundayım? Peki, peki.

Teslim oluyorum, kırk yılda bir. Gel bakayım adamım, şık olman gerek: Şimdi sana yardımcı olacağım: Sağa sola bakınan, kafasını kaşımaya, sümkürmeye kalkan adama –ya da kadınaeyvahlar olsun! Bahane yok, kıçınızdan ter akana kadar çalışacaksınız."

Onu adamlara nutuk çekerken –ama onlar öğrenecekleri yerde gülüştüler- bırakıp eve döndüm, üstümü başımı düzeltip cebimde kitabımla Wildfell Konağı'na koştum çünkü bu kitabın yeri Bayan Graham'ın raflarıydı.

"Ne! Demek birbirinize hediye alıp verecek kadar iyi anlaşıyorsunuz." Pek sayılmaz, moruk; bu ilk denememdi ve sonucun ne olacağını çok merak ediyordum.

Sahil gezisinden beri birkaç kez karşılamıştık, ahbaplığımdan rahatsız değildi, sohbetimizi soyut meseleler hakkındaki tartışmalarla ya da ortak ilgi alanlarımızla sınırlamıştım; duygusallaştığım ya da iltifat ettiğim, bir sözüm ya da bakışımla en ufak bir sevecenlik belirtisi gösterdiğim anda tavrını hemen değiştirerek beni cezalandırmakla kalmıyor; ona yaklaşmak istediğimde tamamen erişilmez olmasa da soğuk davranıp araya mesafe koyuyordu. Ancak bu durum beni pek endişelendirmiyordu çünkü bunu benden hoşlanmamasına değil, belki rahmetli kocasına duyduğu sevgiden, belki de ondan ve onunla evli kaldığı yıllardan bıktığı için, biz tanışmadan önce ikinci kez evlenmemeye kesin olarak karar vermiş olmasına bağlıyordum. Aslında başlarda gururumu incitmekten, varsayımlarımı yıkmaktan hoşlanır gibiydi; ağzımdan çıkan her sözü acımasızca tek tek yoluyordu; çok inciniyordum tabii ve intikam almak istiyordum. Son zamanlarda ise sandığı gibi boş kafalı züppenin teki olmadığımı anlamıştı; mazbut ilerleyişimi çok daha farklı bir ruh hâliyle geri çeviriyordu; bu ruh hâli çok ciddi, adeta üzüntü verici bir kırgınlıktı ki, buna sebep olmaktan kaçınmayı kısa sürede öğrendim.

Şöyle düşündüm: "Önce arkadaşlık tesis edeyim; oğlunun hamisi ve oyun arkadaşı, onun ölçülü, muteber, dürüst bir dostu olayım; hayattan huzur ve keyif duyması için vazgeçilmez hâle geldiğimde (bunun olacağına inanıyorum) sonrasında neler olacak görelim."

Böylece resim, müzik, şiir, din, jeoloji ve felsefeden sohbet etmeye başladık: Bir iki defa ona ödünç kitap verdim, bir defa da o bana verdi. Yürüyüşe çıktığında elimden geldiğince onunla karşılaşmaya, sık sık evine uğramaya çalışıyordum. Onun kutsal sığınağına girmek için ilk bahanem, Sancho'nun yavrusu olan paytak yürüyüşlü yavru köpeği Arthur'a getirmek oldu ki, bu çocuğu anlatılmaz derecede mutlu etti ve dolayısıyla annesi de çok sevindi. İkinci bahanem oğlana bir kitap getirmekti, annesinin titizlendiğini bildiğimden özenle seçmiştim ve ona vermeden önce annesinin onayını aldım. Sonra bahçesi için kız kardeşim adına bitkiler getirdim, önceden Rose'u ikna ederek. Her gidişimde falezlerde yaptığı çizimden yola çıkarak yaptığı resmin nasıl gittiğini sordum, o da beni stüdyosuna aldı, resmin gidişatıyla ilgili fikir ve önerilerimi sordu.

Son ziyaretimin bahanesi ise ödünç verdiği kitabı iade etmekti, sonra Sör Walter Scott'un şiirlerinden bahsederken "Marmion'u" görmek istediğini söyledi. Kitabı ona hediye etmeyi düşünmüş ve o gün eve dönerken, bu sabah elime geçen süslü ince baskısını hemen ısmarlamıştım. Ancak münzevi sığınağına girmek için başka bahaneler de gerekiyordu. Arthur'un küçük köpeğine Fas işi bir tasma buldum. Çocuk bu hediyeyi değerinden ya da veren kişinin hak ettiğinden çok daha fazla bir minnet ve sevinçle kabul etti. Bayan Graham'a, hâlâ duruyorsa resme bir kez daha bakmak istediğimi söyleme cesaretini gösterdim.

"Evet, tabii! İçeri gelin," dedi, beni bahçede karşılamıştı çünkü. "Bitti, çerçevelendi, gönderilmeye hazır, ama son fikrinizi almak isterim, yapılması gereken düzeltmeler varsa, layığınca yaparım."

Resim çok güzel olmuştu, manzara olduğu gibi, sihir yapılmışçasına tuvale aktarılmıştı; onu huzursuz etmekten çekindiğim için, sözlerime çok dikkat ederek, birkaç kelimeyle takdirimi belirttim. O ise dikkatle bakışlarımı takip ediyordu ve gözlerimdeki samimi hayranlığı okuduğunda, sanatçı gururuyla koltukları kabarmıştı kuşkusuz. Resme bakarken kitabı ve onu nasıl hediye edeceğimi düşünüyordum. Kalbim

duracaktı sanki, ama denemeden çıkıp gidecek kadar aptallık etmemeye karar verdim. Fırsat kollamanın ve duruma uygun bir konuşma hazırlamanın âlemi yoktu. Bu işi ne kadar sade ve doğal bir şekilde yaparsam o kadar iyi olur, diye düşündüm ve cesaretimi toplamak için pencereden dışarı baktım, kitabı cebimden çıkardım, dönüp şu kısa açıklamayı yaparak eline tutuşturdum:

"Marmion'u merak ediyordunuz, Bayan Graham, işte buyrun, alırsanız çok memnun olurum."

Bir an yüzü kıpkırmızı oldu; belki de kitabı böyle sarsak bir tavırla hediye ettiğim için duyduğum utanç karşısında o da utanmıştı: Usulca kitabı inceledi, sayfaları çevirdi, ciddi düşüncelerle bir an kaşlarını çattı, sonra kitabı kapattı, bana dönüp fiyatını sordu, kıpkırmızı olduğumu hissettim.

"Sizi gücendirdiğim için özür dilerim, Bay Markham," dedi. "Ancak parasını ödemeden bu kitabı alamam." Ve masaya bıraktı.

"Neden alamazsınız?"

"Çünkü..." Sustu ve başını önüne eğdi.

Kaşlarını kaldırıp dik dik yüzüme bakacağı derecede asabi bir tavırla "Neden?" diye tekrarladım.

"Çünkü karşılığını veremeyeceğim bir yükümlülük altına girmek istemem; oğluma gösterdiğiniz nezaket yüzünden zaten size çok borçluyum ama onun size minnettar bağlılığı ve sizin hissettiğiniz iyi duygular bunun bir ödülü olmalı."

"Saçmalık!" diye haykırdım.

Sakin, ciddi ve şaşkın bir ifadeyle, yine bakışlarını bana çevirdi, niyetinin bu olup olmadığından emin değilim ama azarlar gibi baktı.

Daha sakin bir sesle "Demek kitabı almıyorsunuz?" dedim.

"Parasını ödememe izin verirseniz seve seve alırım," dedi. Ona mümkün olduğunca sakin bir sesle kitabın fiyatını ve nakliye masraflarını söyledim çünkü aslında hayal kırıklığı ve küskünlükle zırıl zırıl ağlamak üzereydim.

Cüzdanını çıkardı, serinkanlı bir tavırla parayı saydı ama elime vermekte tereddüt etti. Dikkatle yüzüme baktı, teskin eden, yumuşak bir sesle "Hakarete uğradığınızı düşünüyorsu-

nuz, Bay Markham," dedi. "Keşke size anlatabilsem..."

"Sizi çok iyi anlıyorum," dedim. "Bu küçük hediyeyi kabul ederseniz ileride bunu suiistimal edeceğimi düşünüyorsunuz ama yanılıyorsunuz –sırf hediyemi kabul ederek bana mecbur kalacaksanız, inanın umuda kapılmam ve ileride yapılacak iyiliklere emsal teşkil ettiğini düşünmem– ve böyle bir durumda sadece benim borçlu kaldığımı bilmeniz gerekirken, kendinizi bana mecbur hissetmekten bahsetmeniz çok saçma."

Melek gibi gülüşüyle "Peki, size inanıyorum o hâlde," dedi ve o iğrenç paraları cüzdanına geri koydu. "Ama unutmayın!"

"Unutmayacağım –dediklerimi- ama siz de dostluğunuzu esirgeyerek cezalandırmayın beni, ya da eskisinden daha mesafeli davranarak telafi etmemi beklemeyin," dedim ve vedalaşmak üzere elimi uzattım, çünkü daha fazla kalamayacak kadar heyecanlıydım.

"Peki o hâlde, eskisi gibi devam edelim," diyerek elimi tuttu, bense o eli öpmemek için kendimi zor zaptediyordum çünkü bu intihar demek olacaktı: Zaten yeterince cüret göstermiştim ve bu zamansız hediyem az kalsın umutlarımı hepten yok edecekti.

Aceleyle eve dönerken aklım ve kalbim telaş içindeydi, yakıcı öğle güneşine aldırmıyordum –az önce yanından ayrıldığım kadından başka hiçbir şey düşünemiyordum- bir türlü ona ulaşamadığım ve çok aceleci davrandığım için çok üzülüyordum; benden nefret etmesinden başka hiçbir korkum yoktu –ama bir dakika– çelişkili umut ve korkularımla canını sıkmayacağım, kesin kararlarım ve tasarılarımla da.

Eliza Millward'a duyduğum ilginin azaldığı söylenebilirdi ama yine de papazın evine gitmekten vazgeçmiş değildim çünkü onu fazla üzmeden, gücendirmeden ya da cemaatin diline düşmeden bırakmak istiyordum. Ayrıca ayağımı tümden kesersem, tamamen değilse de esasen kendisi için geldiğimi düşünen papaz, bu ihmalkârlığıma çok içerleyecekti. Bayan Graham'la görüştüğümün ertesi günü oraya gittiğimde papazın evde olmadığını gördüm, daha önceki ziyaretlerimde olduğu gibi, bu benim için gayet uygun bir durumdu. Genç Bayan Millward evdeydi ama varlığıyla yokluğu birdi. Neyse, ziyaretimi kısa tutmaya karar verdim, Eliza ile uzun tanışıklığımızın icap ettirdiği gibi kardeşçe, arkadaşça sohbet ettim ki, tahmin ederim onu ne gücendirdim ne de boş ümitler verdim.

Ne Eliza ile ne de bir başkasıyla Bayan Graham hakkında konuşmak gibi alışkanlığım yoktu ama oturalı daha üç dakika olmamıştı ki, manidar bir tavırla konuyu kendisi açtı.

Şoke olmuş bir ifadeyle, fısıltı kadar alçak bir sesle "Ah, Bay Markham," dedi. "Bayan Graham'la ilgili şaşırtıcı söylentilere ne diyorsunuz? Sizce inanmalı mıyız?"

"Ne söylentisi?"

"Aman canım, biliyorsunuz işte!" diye sinsi sinsi gülümsedi, başını iki yana salladı.

"Hiçbir şey bilmiyorum. Neden bahsediyorsun sen, Eliza?"

"Ay, bana sorma! Ben anlatamam." Kenarlarına dantel işlediği kumaş mendilini alıp oynamaya başladı.

Kalın, koca bir çarşafın kenarını bastırmakla uğraşan kız

kardeşine dönüp "Neler oluyor, Bayan Millward, Eliza ne demek istiyor?" diye sordum.

"Bilmiyorum," dedi. "Birilerinin uydurduğu yersiz bir iftira işte. Ben de geçen gün Eliza'dan duydum –ama bütün cemaat kulağımın dibinde durmadan anlatsa da tek kelimesine bile inanmam- Bayan Graham'ı çok iyi tanırım."

"Çok haklısınız, Bayan Millward, ben de inanmam, artık konu her neyse."

Eliza hafifçe iç geçirerek "Sevdiğimiz kişilerin değerlerine böyle gönül rahatlığıyla itimat edebilmemiz ne kadar güzel," dedi. "Umarım bu güveniniz boşa çıkmaz."

Sonra başını kaldırdı, yüreğimi eritecek kadar hüzünlü bir sevecenlikle bana baktı ama o gözlerde hiç hoşuma gitmeyen bir şeyler de gizliydi; öyle ki, bu gözlere hayran kaldığıma şaşırdım; kız kardeşinin dürüst ifadesi ve minik gri gözleri çok daha makbuldü. O anda Eliza'ya, Bayan Graham hakkında, yanlışlığından emin olduğum, bilip bilmeden ettiği imalı lafları yüzünden çok sinirlenmiştim.

O zaman bu konuyla ilgili daha fazla konuşmadım –ama başka zamanlarda biraz bahsettim– sakinliğimi koruyamayacağım için kalkıp vedalaştım, çiftlikte işler bekliyor diye bir bahane uydurdum ve bu gizemli söylentilerin doğru olabileceğini zerrece düşünmeksizin çiftliğe gittim, sadece bu dedikoduların ne olduğunu, kimin çıkardığını, neye dayandığını ve en etkili şekilde nasıl susturulabileceğini ya da çürütülebileceğini düşünüyordum.

Birkaç gün sonra yine küçük bir parti verdik, her zamanki dostlarımızı ve komşularımızı çağırdık, Bayan Graham da bunların arasındaydı. Artık erkenden akşam oluyor, hava serinliyor diye bahaneler bulup gelmemezlik edemezdi ve geldiği için çok rahatlamıştım. O olmasaydı parti dayanılmayacak kadar sıkıcı olacaktı; onun gelişi eve renk kattı. Onun uğruna diğer konukları ihmal etmeyecektim ya da bütün dikkatini bana vermesini, sadece benimle sohbet etmesini de beklemiyordum ama her zamanki partilerden çok daha başka bir keyif alacağım bir akşam olacağını tahmin ediyordum.

Bay Lawrence da geldi. Herkes toplandıktan bir süre

sonra teşrif etti. Bayan Graham'a nasıl davranacağını merak ediyordum. İçeri girince hafifçe başını eğerek selam vermekle yetindi ve Bayan Graham da aynı şekilde karşılık verdi. Diğer konuklar tarafından nazikçe karşılanan Bay Lawrence genç duldan epey uzak bir yere, annemle Rose'un arasına oturdu.

Yanımda oturan Eliza "Hiç böyle kurnazlık gördün mü?" dedi. "Birbirlerini hiç tanımıyormuş gibi değiller mi?"

"Öyle gibi, ne olmuş yani?"

"Ne mi olmuş, bilmezden mi geliyorsun?"

Sert bir sesle "Neyi bilmezden geliyormuşum?" diye sordum. Eliza irkilerek cevap verdi:

"Sus! O kadar sesli konuşma."

Daha alçak sesle "E, söyle o zaman," dedim. "Ne demek istiyorsun? Bilmecelerden nefret ederim."

"Şey, doğruluğuna kefil değilim –hatta hiç değilim- ama duymadın mı sen?"

"Hiçbir şey duymadım, senin söylediklerin hariç."

"Kasten sağır olmuşsun o zaman çünkü herkesin dilinde ama görüyorum ki, şimdi sana söylersem çok sinirleneceksin, o yüzden dilimi tutsam iyi olacak."

Ağzını kapatıp mağdur ve ezik bir tavırla elini dudaklarına götürdü.

"Beni sinirlendirmek istemiyorsan dilini en başında tutmalıydın ya da ne söyleyeceksen açık açık söylemeliydin."

Eliza başını çevirdi, mendilini çıkarıp kalktı, pencerenin önüne gitti, orada bir süre durdu, belli ki ağlıyordu. Hayretler içindeydim, tahrike kapılmış, mahcup olmuştum, kabalığıma değil de daha çok onun çocukça zayıflığına. Neyse ki kimse onu fark etmedi ve biraz sonra çaya çağrıldık. Yemeği erken yediğimiz için çay saatinde masaya oturmak ve çay saatiyle yemek saatini birleştirmek adettendi. Sandalyeme oturdum, bir yanımda Rose vardı, öbür yanımsa boştu.

Yanıbaşımda bir ses "Oturabilir miyim?" diye sordu.

"İstersen, elbette," dedim. Eliza boş sandalyeye ilişti, yarı üzgün, yarı neşeli bir gülüşle bana bakıp "Çok haşinsin, Gilbert," dedi.

Hafiften küçümseyen bir gülüşle ona çayını verdim ve

hiçbir şey söylemedim çünkü diyecek bir sözüm yoktu.

Daha da hüzünlü bir sesle "Seni bu kadar üzecek ne yaptım?" dedi. "Keşke bilebilsem."

"Haydi, çayını al, Eliza, aptallık etme," dedim, şekerle kremayı uzattım.

Tam o sırada genç Bayan Wilson'ın Rose'la yer değiştirmeye gelmesiyle diğer tarafımda bir hareketlenme oldu.

"Bayan Markham, yerlerimizi değiştirme lütfunda bulunur musunuz?" dedi. "Çünkü Bayan Graham'ın yanında oturmak istemiyorum. Anneniz böyle insanları davet etmeyi uygun buluyorsa, kızının da bu kişilerle arkadaşlık etmesine ses çıkaramaz."

Genç Bayan Wilson son sözünü, Rose kalkıp gidince, kendi kendine söylemişti ama buna göz yumacak kadar nazik biri değildim.

"Ne demek istediğini açıklama lütfunda bulunur musunuz, Bayan Wilson?" dedim.

Biraz şaşırdı ama çok değil.

İstifini bozmadan hemen toparlandı. "Ne olacak, Bay Markham, anneniz Bayan Markham'ın evinize Bayan Graham gibi kişileri davet etmesine şaşırdım ama belki de o hanımın pek de saygın biri olarak tanınmadığın farkında değildir."

"Değil evet, ben de değilim. Bu yüzden ne demek istediğinizi biraz daha açık şekilde ifade etmek zorundasınız."

"Bunları açıklamanın ne yeri ne zamanı ama göründüğünüz kadar bilgisiz olamazsınız, onu benim kadar siz de tanıyorsunuzdur."

"Sanırım öyle, belki biraz daha iyi tanırım, bu yüzden kendisiyle ilgili ne duyduysanız ya da ne zannettiyseniz bana söyleyin ki, yanlış bildiğinizi düzelteyim."

"Söyler misiniz acaba, kocası kimdi? Ya da hiç evlendi mi?"

Bu haksız ima karşısında duyduğum öfke konuşmama mâni oldu. Böyle bir zamana ve yere uygun bir cevap vereceğimi sanmıyordum.

"Hiç fark ettin mi?" dedi Eliza. "O kadının çocuğu ne kadar çok benziyor..."

Genç Bayan Wilson soğuk ve haşin bir tavırla "Kime?" diye sordu.

Eliza irkildi, utana sıkıla ileri sürdüğü bu iddiayı aslında sadece benim kulağıma fısıldamaktı niyeti.

"Ah, kusura bakmayın," dedi. "Yanıldım herhalde, belki yanlış anlamışımdır." Bunları söylerken riyakâr gözlerinin ucundan bana doğru alaycı sinsi bir bakış attı.

"Özür dilemenize gerek yok," dedi genç Bayan Wilson. "Burada o çocuğa benzeyen birini göremiyorum, annesi dışında tabii, ayrıca Bayan Eliza, çirkin dedikodular duyduğunuzda bunları dile getirmekten geri durmanızı rica edeceğim ki, sanırım bunu başarabilirsiniz. Kastettiğiniz kişinin Bay Lawrence olduğunu tahmin ediyorum ama sizi temin ederim ki, bu hususlaki şüpheleriniz tamamen asılsızdır. Bay Lawrence'ın o hanımla herhangi bir bağlantısı varsa da (kimsenin böyle bir iddiada bulunma hakkı yok) saygın kişilerin yanındayken, göz aşinalığından daha yakın bir tanışıklıkları olduğunu açık etmeyecek kadar görgülüdür (kimileri için bunu diyemeyiz).

Eliza'nın yanında oturan ve masanın o yanını bizimle paylaşan tek kişi olan Fergus, "Ha gayret!" diye bağırdı. "Göreyim seni! Taş üstünde taş kalmasın."

Genç Bayan Wilson buz gibi bakışlarıyla küçümseyen bir ifade takındı ama cevap vermedi. Eliza bir şey diyecek oldu ama ben mümkün olduğunca sakin olmaya çalışarak, hislerimi az da olsa açığa vuran bir sesle "Bu konudan yeterince bahsettik, saygın kişilere iftira edip duracaksak, dilimizi tutalım," dedim.

"Bence de öyle," dedi Fergus. "Sevgili papazımız da tutsun. Deminden beri yanındakine hararetli hararetli bir şeyler anlatıyor, sen orada otururken arada bir sana yan gözle kötü kötü bakıyor, saygısızca fısıldaşıp duruyordu. Hikâyenin ya da vaazın –artık hangisi bilmiyorum- ortasında "Bay Markham şu iki hanımla flört ededursun, ben devam edeceğim," der gibi sana bakıyordu.

Çay masasında konuşulanları, yemek bitene kadar o masada oturacak sabrı nerden bulduğumu sana anlatamam. Fincanda kalan çayı ne kadar zor içtiğimi, hiçbir şey yiyeme-

diğimi hatırlıyorum gerçi. Yaptığım ilk şey karşımda oturan annesinin yanında yerini almış olan Arthur'a, sonra da Bay Lawrence'a bakmak oldu; önce birbirlerine çok benzediklerini hayretle fark ettim ama biraz düşününce, bunun bir kuruntudan ibaret olduğu sonucuna vardım.

İkisinin de genellikle erkek milletinin kısmetine düşenden daha narin yapıları ve daha ince kemikleri vardı; Lawrence'ın teni daha açık, Arthur ise kumraldı. Arthur'un minik kalkık burnu Bay Lawrence'ınki gibi uzun ve dümdüz olmayacaktı, yüzünün konturu ise yusyuvarlak olacak kadar dolgun değildi, köşeli denemeyecek kadar küçük gamzeli çenesine doğru inceliyordu ama Lawrence'ın uzun, oval biçimli yüzüne benzemiyordu. Çocuğun saçları adamınkinden çok daha açık, sıcak bir tondaydı ve bazen çok ciddileşen iri, duru mavi gözleri Bay Lawrence'ın çekingen bakışlı ela gözlerinden tamamen farklıydı; bu hassas kişiliğin, gözleri fazlasıyla kaba ve acımasız dünyanın saldırılarından içine kaçacakmış gibi duran şüpheli bir görüntüsü vardı. Bu çirkin fikre bir an bile kapıldığım için yazıklar olsun bana! Bayan Graham'ı tanımıyor muydum? Onunla görüşmüyor, sık sık sohbet etmiyor muydum? Bu zeki, iffetli ve seçkin kadının, onu hakir görenlerden çok daha üstün olduğunu, görüp görebileceğim kadınların en asili, en güzeli olduğunu bilmiyor muydum? Evet biliyordum, Mary Millward'la (akıllı bir kız) ilgili de bütün cemaat, hatta tüm dünya bu yalanları söylese de onlara inanmayacağımı çünkü onu herkesten iyi tanıdığımı söylerdim.

Bu arada öfkeden kan beynime sıçramıştı, tutarsız öfkem yüzünden kalbim yerinden fırlayacak gibiydi. İki güzel komşuma, gizleyemediğim bir nefret ve tiksintiyle baktım. Dalgınlığım ve hanımlara karşı kaba ilgisizliğim yüzünden herkes benden nefret ediyordu ama umurumda olmadı. Aklımdaki tek düşünce, aldırdığım tek şey, çay tepsisine gidip geri gelmeyen fincanlardı. Bay Millward'ın çay sevmediğini söylemekten bir türlü vazgeçmeyeceğini, midesini lapayla doldurup sağlıklı yiyecekleri bırakmasının ve böylece dördüncü fincana yer açmasının çok zararlı olduğunu düşünüyordum.

Sonunda çay saati ve yemek bitti, özür belirten tek bir söz

bile etmeden masayı ve konukları terk ettim, onlara daha fazla katlanamamıştım. Biraz sakinleşmek ve bahçenin sessizliğinde kafamı toplamak, hararetli düşüncelere dalmak için kendimi akşamın ılık havasına bıraktım.

Pencereden beni görmesinler diye çitlerin kenarındaki, en sonunda güller ve hanımelleriyle çevrili bir bank bulunan küçük ağaçlı yola doğru gittim. Burada oturup Wildfell Konağı'nın hanımının erdemleri ve günahlarını düşündüm ama daha iki dakika bile olmamıştı ki duyduğum sesler ve kahkahalardan, ağaçların arasında hareket eden gölgelerden, davetlilerin de bahçeye hava almaya çıktığını anladım. Gizli bakışlardan, davetsiz konuklardan korunmak için, bulunduğum yeri sahiplenerek kameriyenin bir köşesine sokuldum. Ama yok -kahretsin- ağaçlı yoldan biri geliyordu! Neden çiçeklerin, güneşli bahçenin keyfini çıkarıp bu karanlık kuytuyu bana ve sivrisineklere bırakmazlar ki?

Gelenlerin, mırıltılardan birden fazla olduklarını anlamıştım, kim olduğunu görmek için içiçe geçmiş mis kokulu dalların arasından bakınca üzüntüm hafifledi ve huzursuz ruhumu bambaşka duygular sardı. Çünkü gelen Bayan Graham'dı ve yanında Arthur'dan başka kimse yoktu. Neden yalnızdılar? Sivri diller zehrini şimdiden akıtmış mıydı, herkes ona sırtını mı dönmüştü? Yaşlı Bayan Wilson'ın akşamın erken saatlerinde sandalyesini anneme yanaştırıp eğilerek çok önemli olduğu belli olan birtakım gizli bilgiler verdiğini hatırladım. Başını sürekli sallamasından, kırış buruş yüzünün çarpılmasından, o ufacık, çirkin gözlerinin kırpışıp şeytanca ışıldamasından, kadının enerjisini alan muzır bir skandaldan bahsettiği sonucuna varmış ve bu sohbetin temkinli bir gizlilik içinde geçmesinden, attığı iftiraların talihsiz muhatabının davetlilerden biri olduğunu tahmin etmiştim: Annemin dehşet dolu bakışları ve kulaklarına inanamadığını gösteren tavırlarıyla beraber tüm bu işaretlerden anlıyordum ki, bahse konu kişi Bayan Graham'dı. O yolun sonuna gelene kadar, beni görür de gider diye saklandığım yerden çıkmadım, ortaya çıktığımda ise kalakaldı ve geri dönmeye yeltendi.

"Sizi rahatsız etmeyelim, Bay Markham," dedi. "Biraz

kafa dinlemeye gelmiştik, inzivanızı bozmak gibi bir niyetimiz yoktu."

"İnziva aramıyordum, Bayan Graham. Daha çok konuklarımın nezaketsiz davranışlarından uzaklaşmak istedim, denebilir."

Gerçekten kaygılandığını belli eden bir ifadeyle bakarak "Hastalandınız sandım," dedi.

"Biraz öyle oldu ama şimdi iyiyim. Şöyle oturun, dinlenin biraz, kameriyeyi nasıl buldunuz?" dedim ve buranın çok cazip bir sığınma yeri olduğunu kabul ederek kendini oturduğum yerin karşısındaki köşeye atan annesini güvenceye alarak Arthur'u omuzlarından kaldırıp bankın ortasına oturttum.

Ama şu sığınak lafı beni huzursuz etmişti. O insanların kabalıkları Bayan Graham'ı gerçekten de tek başına huzur bulacağı bir yer aramaya itmiş miydi?

"Neden sizi yalnız bıraktılar?" diye sordum.

"Ben onları bıraktım," dedi gülümseyerek. "Boş sohbetlerden çok sıkıldım; hiçbir şey beni bu kadar sıkmaz. Böyle bir hayatı nasıl sürdürebiliyorlar, tahmin bile edemiyorum."

Ne kadar çok şaşırdığını görünce elimde olmadan gülümsedim.

"Durmaksızın konuşmayı bir görev olarak mı addediyorlar?" diye devam etti. "Düşünmek için bile susmuyorlar, gerçek ilgi alanları olmayınca sohbeti boş laflarla ve anlamsız tekrarlarla dolduruyorlar ya da bu konuşmalardan hakikaten zevk mi alıyorlar?"

"Büyük ihtimalle öyle," dedim. "Sığ zihinleri büyük fikirler barındıramaz ve daha donanımlı beyinlere giremeyen saçmalıklar onları heyecanlandırır. Bu tür sohbetlere tek alternatifleri, dedikodu bataklığına balıklama dalmaktır; en çok sevdikleri şey."

Sözlerimin karamsarlığı karşısında şaşırarak "Hepsi değil herhalde?" dedi.

"Değil elbette, kız kardeşimi bu yozlaşmış zevklerden muaf tutarım, kınadıklarınız içinde annem varsa onu da tenzih ederim."

"Kimseyi kınamak niyetinde değildim ve anneniz hakkında kaba imalarda bulunmak istemedim. Şartlar zorladığın-

da o tür sohbetlere kolayca uyum sağlayan pek çok sağduyulu kişi tanıyorum ama bu benim sahip olmakla övüneceğim bir maharet değil. Bu akşam elimden geldiğince uzun süre dikkatimi verdim ama gücüm tükenince bu sakin yürüyüşle biraz dinlenmek için birkaç dakikalığına uzaklaştım. Fikirlerin, duyguların paylaşılmadığı, karşılıklı fayda sağlamayan sohbetlerden nefret ederim."

"Peki, gevezeliğimle canınızı sıktıysam derhal söyleyin, söz veriyorum alınmayacağım çünkü dostlarımın sohbeti kadar sessizliğinden de keyif alacak yeteneğe sahibim."

"Size pek inanmıyorum, dediğiniz gibi olsaydınız bana çok uygun bir arkadaş olurdunuz."

"Dilediğiniz her şey olurum, o hâlde?"

"Öyle demek istemedim," dedi ve konuyu değiştirmek için "Arkalarından güneş vuran şu yemyeşil bitkiler ne de güzel görünüyor," diye devam etti.

Güneş ışınlarının önümüzdeki patikanın karşısındaki kalın gövdeli ağaçların ve çalıların arasından sızdığı yerdeki yeşillikler çok güzeldi; ışık huzmeleri sarımsı yeşil, ışıl ışıl, yarı saydam yaprakları gözler önüne seriyor, gölgede kalanları renklendiriyordu.

"Keşke ressam olmasaydım," dedi Bayan Graham.

"Neden? İnsan sizin gibi doğanın bu göz kamaştırıcı nefis ayrıntılarını resmedecek ayrıcalığa sahip olmakla gurur duyar."

"Hayır. Çünkü herkes gibi kendimi bu hazza kaptırmak yerine, aynı etkiyi tuvalde nasıl yaratırım diye düşünürüm ve bu hiçbir zaman layığınca yapılamadığı için bana boş yere gururlanmak ve eziyetmiş gibi gelir."

"Kendinizi memnun edemeyebilirsiniz ama emeklerinizle başkalarını hoşnut edebilirsiniz ve ediyorsunuz da."

"Evet, şikâyet etmeye hakkım yok, benim gibi yaptığı işten keyif alarak geçimini sağlayan pek az kişi vardır. Bakın biri geliyor."

Sohbetin yarıda kesilmesine canı sıkılmıştı.

"Bay Lawrence ile genç Bayan Wilson," dedim. "Yürüyüşe çıkmışlar. Bizi rahatsız etmezler."

Yüzündeki ifadeyi tam çözemedim ama kıskançlık barındırmamasına sevindim. Ne bekliyordum ki?

"Genç Bayan Wilson nasıl biri?" diye sordu.

"Yaşına ve durumuna göre gayet zarif ve yeteneklidir. Kibar ve uyumlu olduğunu söylerler."

"Bugünkü tavırlarını biraz soğuk ve kibirli buldum."

"Size karşı öyle davranmış olabilir. Belki sizinle ilgili önyargıları vardır çünkü sanırım sizi kendine rakip görüyor."

Şaşkın ve kızgın bir tavırla "Beni mi! Olacak şey değil, Bay Markham!" dedi.

Bense inatla devam ettim: "Evet, ben nereden bilebilirim ki zaten." Öfkesi esasında bana karşıydı.

Gelmekte olan çiftle aramızda birkaç adım kalmıştı. Bulunduğumuz çardak, ağaçlı yolun son bulup bahçedeki açık alana çıkmadan önceki kuytu bir köşedeydi. Yaklaşırlarken Jane Wilson'ın hâllerinden, arkadaşını bize doğru yönlendirdiğini fark ettim ve konuşurken kulağıma çalınan tek tük sözleriyle alaycı gülüşünden, Bayan Graham'la sıkı fıkı olduğumuz fikrini yanındakinin aklına sokmaya çalıştığını anladım. Lawrence şakaklarına kadar kızardı, bize doğru kaçamak bir bakış atıp vakur bir tavırla devam etti ama genç kızın yorumlarına bir karşılık vermedi.

Bayan Graham'la ilgili bazı beklentileri olduğu doğruydu demek. Bu beklentiler erdemli olsaydı saklamak için bu kadar endişelenmezdi. Bayan Graham'ın bir suçu yoktu elbette, Lawrence ise son derece iğrençti.

Aklımdan bunlar geçerken, Bayan Graham aniden kalktı, oğlunu çağırdı, diğer konukların yanına gideceklerini söyledi ve ağaçlı yola çıktı. Kuşkusuz o da genç Bayan Wilson'ın dediklerini duymuş ve benimle baş başa kalmak istememişti, hele ki eski arkadaşıma duyduğum öfkeyle yanaklarım alev alev yanarken, bu utancı yanlış bir sebebe bağlayabilirdi. Bu yüzden de genç Bayan Wilson'a kin duyuyor ve tavırları aklıma geldikçe ondan daha çok nefret ediyordum.

Akşamın geç saatlerinde konuklara katıldım. Bayan Graham gitmeye hazırlanıyor, yürüyüşten dönüp eve gitmekte olan konuklarla vedalaşıyordu. Onu evine kadar bırakmayı

teklif ettim, hayır, daha doğrusu yalvardım. Bay Lawrence o sırada başka biriyle konuşuyordu. Bize bakmadı, ama arkadaşımı eve bırakmaya ne kadar hevesli olduğumu duyunca cümlesini yarıda bırakıp Bayan Graham'ın cevabını bekledi, red cevabı alacağımı anladığı anda ise gayet memnun bir tavırla sözlerine devam etti.

Teklifimin reddine karar verilmişti ama kırıcı şekilde değil. Bayan Graham o tenha yollardan, tarlalardan tek başına geçmenin kendisi ve çocuğu için tehlike arz edeceğine ikna olmadı. Hava hâlâ aydınlıktı, yolda karşısına kimse çıkmayacaktı, çıksa bile kendi hâlinde, zararsız kişiler olacağından emindi. Fergus benim yerime onun eşlik etmesini tercih ederse onu evine kadar bırakabileceğini, annem yalvar yakar yanına işçilerden birini katabileceğini söyledi ama o kimseyi yolundan etmek istemiyordu.

O gidince herkesin beyni durdu, ortam daha da kötüleşti. Lawrence benimle sohbet etmeye çalıştı ama ben onu tersledim ve yanından uzaklaştım. Biraz sonra parti sona erdi ve o da veda etti. Sıra bana gelince uzattığı elini görmezden geldim, iki kere tekrar edene kadar iyi geceler dediğini duymamış gibi yaptım ve ondan kurtulmak için, asık suratla başımı sallarken ağzımın içinde bir şeyler geveledim.

"Bir şey mi oldu, Bay Markham?" diye fısıldadı.

Öfkeli ve küçümser bir bakışla karşılık verdim.

Beni çileden çıkaran hafif bir tebessümle "Bayan Graham evine bırakmanıza izin vermedi diye mi sinirlendiniz?" dedi.

Daha sert bir cevap vermemek için dilimi tuttum ve sadece "Sizi neden ilgilendiriyor?" diye sordum.

Kışkırtıcı bir sakinlikle "Neden olacak," diyerek gözlerini bana dikti, alışılmamış bir resmiyetle devam etti: "Söylemem gerekir ki, Bay Markham, o tarafta bir maksadınız varsa bilin ki başarılı olamayacaksınız, boş umutlara kapılmanıza ve gücünüzü boş yere harcamanıza çok üzülüyorum, zira..."

"İkiyüzlü!" diye bağırdım. Bay Lawrence nefesini tuttu, boş boş baktı, beti benzi attı ve tek kelime daha etmeden çekip gitti.

Onu can evinden vurmuştum ve buna çok memnun oldum.

10

Konuklar gittikten sonra o alçak iftiracının, hem de kurbanının gözü önünde dedikoduyu herkese yaydığını öğrendim. Rose bu söylentilere hiç inanmadığına ve asla da inanmayacağına yemin etti, annem de aynı şeyi söyledi ama bu tavrında Rose kadar samimi, sarsılmaz bir kararlılığı yoktu maalesef. Bu konu aklını sürekli meşgul ediyor gibiydi ve "Vah, vah, kimin aklına gelirdi! E, ben o kadında tuhaf bir şeyler olduğunu anlamıştım, gördün mü, herkesten farklı olmak kadınları ne hâle sokuyor," gibi laflarla sinirimi bozuyordu. Hatta "O gizemli havasından başından beri kuşkulanmıştım zaten. Hayra alamet olmadığını biliyordum fakat muhakkak ki bu çok üzücü bir durum, çok üzücü," dedi.

80

"Neden öyle diyorsun anne, bu masallara inanmamıştın hani," dedi Fergus.

"Artık inanmıyorum canım ama bilirsin ki, ateş olmayan yerden duman çıkmaz."

"O ateş dediğin dünyanın kötülüğü ve yalancılığından ibaret," dedim. "Aslında Bay Lawrence'ı bir iki akşam oraya giderken görmüşler; köydeki dedikodulara bakılırsa kadına kur yapmaya gidiyormuş ve skandal tacirleri de kendi şeytanlıklarına dayanak olsun diye bu dedikodulara hırsla yapıştılar."

"İyi de Gilbert, o kadın da bu söylentilere yol açacak bir şey yapmış olmalı."

"Sen onun tavırlarında bir şey gördün mü?"

"Elbette hayır ama o kadında bir tuhaflık olduğunu hep söy-

lüyordum."

O akşam Wildfell Konağı'na bir çıkarma daha yapmayı göze almam gerekiyordu. Partiden beri, yani bir haftadan fazla bir süredir, her gün konağın sahibini yürüyüş yaparken yakalamaya çalışıyor ama bir türlü denk gelemiyor (bilerek benimle karşılaşmamaya çalışıyordu) ve geceleri konağa gitmek için ne bahane bulacağım diye düşünüp duruyordum. Sonunda ayrılığa daha fazla dayanamayacağıma karar verdim (bu arada iyice kötülediğimi göreceksin) kitaplıktan çirkin, eski püskü olsa da ilgisini çekeceğini umduğum bir kitabı aldım, incelemesi için vermeye henüz cesaret edememiştim ve evden aceleyle çıktım; beni nasıl karşılayacağına, böyle sudan bir bahaneyle karşısına çıkmaya nasıl cesaret edeceğime dair birtakım kuşkularım vardı. Belki onunla tarlada ya da bahçede karşılaşırdım, o zaman pek sorun olmazdı: Beni asıl rahatsız eden, resmi bir şekilde kapıyı çalmak, Rachel tarafından, gelişime şaşırmış, samimiyetsiz ev sahibesinin huzuruna çıkarılmaktı.

Yazık ki dileğim gerçekleşmedi. Bayan Graham ortalarda görünmüyordu ama Arthur küçük oyuncu köpeğiyle bahçede oynuyordu. Bahçe girişine bir göz attım, oğlanı yanıma çağırdım. İçeri gelmemi istedi, bense annesinin izni olmadan giremeyeceğimi söyledim.

"Gidip sorayım," dedi.

"Hayır, hayır, Arthur, yapma ama eğer işi yoksa bir dakika buraya gelsin. Onunla konuşmak istediğimi söyle."

Talimatımı yerine getirmeye koştu ve çabucak annesiyle geri geldi. Hafif yaz rüzgârında saçları ne de güzel uçuşuyordu, solgun yanakları hafiften renklenmiş, yüzü gülüşüyle ışık saçıyordu. Sevgili Arthur! Şu buluşma –ve tüm diğerleri- için sana ne çok şey borçluyum! Onun sayesinde resmiyetten, korku ve baskıdan kurtuluvermiştim. Aşk ilişkilerinde neşeli, temiz kalpli bir çocuktan daha iyi bir arabulucu olamaz; kırık kalpleri onarmaya, geleneklerin soğuk uçurumlarını kapatmaya, kayıtsızlığın buzlarını eritmeye ve insanı bezdiren o resmiyet ve gurur duvarlarını yıkmaya her daim hazır.

Genç anne hoş bir tebessümle yaklaşarak "Hayırdır, Bay Markham, ne vardı?" diye sordu.

"Şu kitaba bakmanızı istemiştim, isterseniz alabilir ve boş zamanlarınızda göz atabilirsiniz. Önemli bir konu olmasa da böyle güzel bir günde sizi dışarı çağırdığım için özür dileme-yeceğim."

"Anne, söyle içeri gelsin," dedi Arthur.

"İçeri buyurmaz mısınız?" dedi annesi.

"Tabii, bahçede ne gelişmeler olduğunu merak ediyo-rum."

Bayan Graham bahçe kapısını açarken "Kız kardeşinizin fideleri benim ellerimde nasıl da büyüdü, bakın," dedi.

Bahçeyi dolaştık, çiçeklerden, ağaçlardan, getirdiğim ki-taptan ve başka konulardan bahsettik. Yumuşak, ılık bir ak-şamüstüydü, tıpkı bana eşlik eden kadın gibi. Giderek daha yakınlaşıyor, sevecenleşiyordum ama henüz somut bir şey söylememiştim, o da beni geri çevirmeye yeltenmemişti, ta ki, kız kardeşimin adına birkaç hafta önce getirdiğim katmerli gül ağacından yeni tomurcuklanmış bir gül koparıp Rose'a gö-türmem için bana verene kadar.

"Kendime saklasam olur mu?" dedim.

"Olmaz. Siz bunu alın."

Gülü almak yerine onu uzatan eli tuttum ve yüzüne bak-tım. Bir an için elini çekmedi, sonra gözlerinde mest olmuş bir pırıltı, yüzünde mutluluk ve heyecanın parlaklığı belir-di –zafer anının yaklaşmakta olduğunu düşündüm- ama son-ra birden kederli bir anıyı hatırlar gibi oldu, hüzün bulutları yüzünü kararttı, beti benzi attı. İçten içe bir çelişki yaşadığı belliydi, âni bir gayretle elini çekti, bir iki adım geriledi.

Umutsuz bir sakinlikle "Bay Markham, böyle bir şey yapa-mayacağımı size açıkça ifade etmek zorundayım," dedi. "Arka-daşlığınızdan çok hoşlanıyorum çünkü burada yalnızım, sohbeti-niz beni herkesinkinden daha çok memnun ediyor fakat benimle arkadaş –sadece arkadaş, mesafeli, anne gibi, kardeş gibi- olmak-tan memnun değilseniz derhal gitmenizi ve beni rahat bırakma-nızı rica edeceğim: Bundan böyle iki yabancı olacağız."

"Arkadaşınız, kardeşiniz, ne isterseniz olurum, yeter ki sizinle görüşmeme izin verin fakat söyler misiniz, neden daha fazlası olamaz?"

Kafası karışmıştı, düşünceli bir tavırla sustu.

"Düşüncesizce edilmiş bir yemin yüzünden mi?"

"Öyle de denebilir," diye cevap verdi. "Belki bir gün anlatırım ama şimdilik gitseniz iyi olur ve Gilbert, az önce söylediklerimi tekrar etmeye üzülerek mecbur kalacağım bir durumda asla bırakmayın beni," diye ciddi bir tavırla devam etti ve nazikçe elini uzattı. Adım onun dudaklarından ne tatlı dökülüyordu, tıpkı şarkı söyler gibi!

"Bırakmam," dedim. "Peki bu kusurumu affedecek misiniz?"

"Bir daha tekrar etmemeniz kaydıyla."

"Arada bir ziyaretinize gelebilir miyim?"

"Olabilir, ara sıra, tabii bu ayrıcalığı suiistimal etmezseniz."

"Boş sözler vermem, siz de göreceksiniz."

"Sözünüzde durmadığınız an, arkadaşlığımız biter, işte o kadar."

"Bana hep Gilbert diye mi hitap edeceksiniz? Kulağa kardeşçe geliyor, böylece anlaşmamızı hatırlamama yardımcı olur."

Gülümseyerek bir kez daha vedalaştı ve ben de sonunda gitmenin akıllıca olacağına karar verdim. O eve girerken ben tepeden aşağı iniyordum. Fakat yolda kulağıma nal sesleri çalındı, atların ayak sesleri buğulu akşamın sessizliğini bozdu. Yoldan tarafa bakınca tek başına bir atlının geldiğini gördüm. Çökmekte olan akşam karanlığında bir bakışta tanıdım: Gri midillisine binmiş olan Bay Lawrence. Koşarak tarlayı geçtim, taş duvardan atladım ve onu karşılamak için yola indim. Beni görünce atını durdurdu, geri dönecek gibi oldu ama belli ki bir kez daha düşününce eskisi gibi yoluna devam etmenin daha iyi olacağına karar verdi. Hafifçe başını eğip selam vererek bana yaklaştı, durmadan geçip gitmek niyetiyle taş duvara doğru yöneldi ama izin vermedim. Atının dizginini tutup "Evet, Lawrence! Şu sır perdesi aralansın!" diye bağırdım. "Söyle bakalım, nereye gidiyorsun, ne yapacaksın? Derhal ve açıkça cevap ver."

Sakin bir tavırla "Dizginleri bırakır mısın, atın ağzını acıtıyorsun," dedi.

"Sen ve atın..."

"Neden bu kadar kaba ve vahşisin, Markham? Seni çok ayıpladım."

"Sen soruma cevap ver. Bu hain düzenbazlıkla nereye varmak istediğini öğrenmeden şuradan şuraya gidemezsin!"

"Dizginleri bırakmadan tek sorunu cevaplamam; sabaha kadar beklersin öyle."

Dizginleri bıraktım ama önünden çekilmedim. "Şimdi anlat bakalım."

"Kibarca sorarsan cevap veririm," dedi ve yanımdan geçip gitmeye kalktı ama ben hemen atı yakaladım; hayvan bu kaba muameleye sahibi kadar çok şaşırmamıştı.

"Ciddiyim, Bay Markham, bu kadarı da fazla artık!" dedi bizimki. "Böyle saldırıya uğramaksızın, kiracımla iş konuşmaya gidemeyecek miyim?"

"İş saatinde değiliz, beyefendi! Ben senin aklından geçeni söyleyeyim."

"Fikrini açıklamayı başka bir zaman bıraksan iyi olur," diye sözümü kesti. "Papaz geliyor." Gerçekten de papaz tam arkamdaydı, cemaatin uzak bir bölgesinden evine doğru ağır ağır yürüyordu. Köy ağası Lawrence'ı bıraktım, yoluna gitti, geçerken Bay Millward'a selam verdi.

"Hayırdır, dalaşıyor muydunuz, Markham?" dedi papaz. Ayıplar gibi başını iki yana salladı. "Herhalde şu genç dul meselesi, değil mi? Bak ne diyeceğim, genç adam," dedi ve önemli, gizli bir şey diyecekmiş gibi bana doğru yaklaştı. "O kadın buna değmez!" Sözlerini onaylarcasına ciddiyetle başını salladı.

Hiddetle ve tehditkâr bir tavırla "Bay Millward," diye bağırdım, saygıdeğer papaz bana doğru döndü –korkudan ödü patlamış bir hâlde- bu beklenmedik küstahlık karşısında donakalmıştı. "Ne, bana ha!" der gibi dik dik yüzüme baktı.

Fakat ben özür dileyemeyecek, tek kelime bile edemeyecek kadar öfkeliydim: Döndüm, hızlı adımlarla bayır aşağı engebeli yola vurdum ve hırsla eve yollandım. Papazı da kendi hâline bıraktım.

11

Aradan üç hafta geçtiğini farz edebilirsin. Artık Bayan Graham'la arkadaş olmuştuk, daha doğrusu birbirimizi kardeş gibi görüyorduk. Dile getirdiğim talebime uyarak bana Gilbert diye hitap ediyor, ben de ona, kitaplarında yazılı olduğunu gördüğüm için, Helen diyordum. Haftada iki defadan fazla görüşmeye pek yeltenmiyor ve elimden geldiğince, tesadüfen karşılaşmışız gibi yapmaya devam ediyordum –çünkü son derece dikkatli davranmam gerekiyordu- ve genel olarak o kadar terbiyeli davranıyordum ki, beni bir kez bile ayıplamadı. Yine de bazen kendinden ve bulunduğu durumdan mutsuz, tatminsiz olduğunu seziyordum, bulunduğum durumdan ben de pek memnun sayılmazdım: Bu kardeşçe kayıtsızlık pozlarını devam ettirmek çok zordu. Kendimi kahrolası bir riyakâr gibi hissediyordum. Roman kahramanlarının tevazuyla ifade ettiği gibi "ona karşı ilgisiz olmadığımı da" görüyor, daha doğrusu hissediyordum ve şu andaki talihime şükrederken, ileride daha güzel şeyler olacağını dilemek ve ummaktan kendimi alamıyordum. Fakat tabii bu hayalleri tamamen kendime saklıyordum.

Bütün gün çiftlik işleriyle uğraştığım bir akşam, çaydan biraz sonra Rose "Nereye gidiyorsun Gilbert?" diye sordu.

"Yürüyüşe."

"Yürüyüşe çıkarken hep şapkanı fırçalayıp saçını tarar ve en yeni eldivenlerini mi takarsın?"

"Her zaman değil."

"Wildfell Konağı'na gidiyorsun, değil mi?"

"Neden öyle dedin?"

"Çünkü oraya gider gibi görünüyorsun, keşke bu kadar sık gitmesen."

"Saçmalama kızım! Altı haftada bir bile gitmiyorum, ne demek istiyorsun?"

"Yani senin yerinde olsam Bayan Graham'la bu kadar sık görüşmezdim."

"Ne oldu Rose, sen de mi herkesin düşüncesine boyun eğeceksin?"

"Hayır," dedi, tereddütle. "Fakat hem Wilsonlarda hem papazın evinde, son günlerde hakkında çok şey duydum –hem annem diyor ki, edepli biri olsaymış orada tek başına yaşamazmış- geçen kışı hatırlamıyor musun, Gilbert, resmine sahte isim vermesi ve gösterdiği bahane –oturduğu yeri saklamak istediği dostları ya da tanıdıkları varmış, izini bulmalarından korkuyormuş– sonra o adam geldiğinde nasıl da telaşla kalkıp gitmişti, adam bizi görmesin diye hemen onunla ilgilenmişti. Ya Arthur'un gizemli bir havalarda, gelenin annesinin arkadaşı olduğunu söylemesi?"

"Evet Rose, hepsini hatırlıyorum ve acımasız hükümlerini mazur görüyorum çünkü onu iyi tanımasaydım, tüm bunları bir araya getirir ve senin gibi düşünebilirdim ama neyse ki onu tanıyorum ve kendi ağzından duymadığım sürece, hakkında söylenen şeylere inanırsam erkekliğin yüz karası olayım. O zaman senin hakkında çıkan dedikodulara da inanayım, Rose."

"Oh, Gilbert!"

"Yani sence ben böyle bir şeye inanır mıyım? Wilsonlar ile Millwardlar dedikodunu etmeye cüret etseler?"

"Umarım inanmazsın!"

"Neden inanmam çünkü seni tanıyorum. E, onu da gayet iyi tanıyorum."

"Hayır, eski hayatı hakkında hiçbir şey bilmiyorsun. Geçen sene bu zamanlar Bayan Graham diye birinin varlığından bile haberin yoktu."

"Fark etmez. Bir insanın gözlerine bakıp içini okumak diye bir şey vardır, o kişinin ruhunu bir saatte enine boyu-

na, derinlemesine çözersin, eğer biri sana içini açmaya hazır değilse ya da senin bunu anlayacak izanın yoksa, ruhunu çözmen bir ömür sürebilir."

"Yani bu akşam ona gideceksin, öyle mi?"

"Aynen öyle!"

"Annem ne der, Gilbert?"

"Annemin bilmesine gerek yok."

"Fakat böyle devam edersen günün birinde öğrenecek."

"Devam edersem! Devam eden bir şey yok. Bayan Graham'la arkadaşız ve öyle kalacağız, kimse de buna engel olamayacak ve aramıza giremeyecek."

"Neler konuştuklarını duysaydın daha dikkatli olurdun, ikiniz için de. Jane Wilson senin konağa gidişlerini ahlaksızlık olarak görüyor."

"Kahrolası Jane Wilson!"

"Eliza Millward da sana çok üzülüyor."

"Umarım üzülüyordur."

"Yerinde olsam öyle demezdim."

"Ne demezdin? Hem, oraya gittiğimi nereden biliyorlar ki?"

"Onların gözünden hiçbir şey kaçmaz: Her şeyi gözetlerler."

"Ha, bak bunu hiç düşünmemiştim! Demek benim arkadaşlığımı onunla ilgili bir başka dedikodu malzemesi yapmaya kalkıyorlar! Bu da diğer söylediklerinin yalan olduğunu kanıtlar, her fırsatta onları yalancı çıkar, Rose."

"Fakat bu konularda benimle açık açık konuşmuyorlar, sadece imalarda bulunuyorlar ve başkalarını duyduğumda, ne demek istediklerini ancak o zaman anlıyorum."

"Peki madem, bugün gitmeyeceğim, zaten geç oldu. O melun zehirli dillerini de şeytan alsın götürsün" diye öfkeyle söylendim.

Tam o sırada papaz içeri girdi: Konuşmaya öyle dalmıştık ki, kapının tıklatıldığını duymamıştık. Her zamanki gibi, hepimizden çok sevdiği Rose'u neşeli, babacan bir tavırla selamladıktan sonra sert bir tavırla bana döndü:

"Evet, beyefendi," dedi. Rose'un işgüzarlık ederek ona doğru çevirdiği koltuğa hantal gövdesini bırakırken "Yabancı olup çıktınız," dedi. Bastonunu yere vura vura "Durun baka-

yım... Hesabıma göre kapımı çalmayalı tam... altı hafta olmuş!" diye devam etti.

"Öyle mi, efendim?" dedim.

Tasdik eder gibi başını sallayarak "Evet, öyle ya!" dedi ve öfkeyle, ciddiyetle bana bakmaya devam etti. Değerli bastonu dizlerinin arasında duruyordu, ellerini bastonun ucunda kenetlemişti.

Açıkça bir özür beklediği için "İşlerim vardı," dedim.

"İşleri varmış!" dedi, alaycı bir tavırla.

"Evet, otlar biçilirken görmüştünüz, şimdi de hasat zamanı geldi."

"Hıh!"

Tam o sırada annem geldi, muhterem misafirimizi neşeyle karşılayıp gevezelik ederek dikkatleri dağıttı. Daha erken gelmediğine çok üzüldüğünü söyledi, keşke çaya yetişebilseydi ama lütfedip içmek isterse, hemen yeni çay demletebilirdi.

"Benim için zahmete girmeyin, teşekkür ederim," dedi papaz. "Birazdan kalkacağım zaten."

"Kalın lütfen, bir çay için! Beş dakikada hazır olur."

Papaz ihtişamla elini savurarak teklifi reddetti.

"Ne içeceğim biliyor musunuz, Bayan Markham? Sizin o güzel biralarınızdan bir bardak."

"Memnuniyetle!" diye bağırdı annem. Hevesle zili çalmaya, papazın en sevdiği içkiyi söylemeye gitti.

"Geçerken şöyle bir uğrayayım, ev yapımı biranızdan tadayım, diye düşündüm. Bayan Graham'a gitmiştim."

"Öyle mi?"

Papaz ciddiyetle başını salladı ve çirkin bir vurguyla "Bunu yapmakla mesuldüm," dedi.

Annem birdenbire "Gerçekten mi?" deyiverdi.

"Neden sorumlu hissettiniz, Bay Millward?" diye sordum.

Sertçe bana baktı, sonra anneme döndü: "Bu sorumluluk bana aitti!" diye tekrarladı ve yine bastonunu yere vurdu. Dehşet içinde, hayranlıkla onu dinleyen annem tam karşısında oturuyordu.

Papaz başını iki yana sallayarak devam etti: "Ona dedim ki, 'Bayan Graham, çok çirkin dedikodular var!' Demek istedi-

ğimi anlamazdan gelerek 'Ne dedikodusu, efendim?' diye sordu. Ben de ona 'Papazınız olarak, davranışlarınızda kusurlu gördüğüm ve şüphe duymama sebep olan her şeyi, cemaatin hakkınızda konuştuklarını size anlatmak görevimdir.' dedim ve anlattım!"

Yerimden fırlayıp yumruğumu masaya vurarak "Demek öyle, beyefendi!" diye bağırdım. Bana göz ucuyla şöyle bir baktı, ev sahibesine dönerek devam etti: "Çok üzücü bir görevdi bu, Bayan Markham, ama konuşmak zorundaydım!"

"Peki nasıl karşıladı?" diye sordu annem.

Papaz umutsuz bir tavırla başını iki yana sallayarak "Sert, çok sert karşıladı," dedi. Üstelik iffetsiz, yanlış yönlendirilmiş hırsların açığa çıktığını gördüm. Yüzü bembeyaz oldu, dişlerinin arasından hışımla soludu ama durumu hafife almadı, kendini savunmadı da sadece –bu kadar genç birinde görmekten şaşırdığım– arsız bir sakinlikle, boş yere sitem ettiğimi, dinî öğütlerimin gereksiz olduğunu –daha doğrusu, bu konuları konuşmak için gelmemin gayet can sıkıcı olduğunu- söyledi. Sonunda ben de yapılacak bir şey olmadığını görüp oradan ayrıldım; kadının durumunun umutsuz olduğunu görünce çok üzüldüm. Ancak kızlarımın o kadınla arkadaşlık etmesine kesinlikle karşıyım, Bayan Markham. Siz de kendi çocuklarınız hakkında bu kararı veriniz! Oğullarınıza gelince –dönüp ters ters bana bakarak- sana gelince, genç adam..."

"Bana gelince..." diye söz başladım, ama devamını getiremedim, bütün vücudum öfkeden titriyordu, daha fazla konuşmadım, şapkamı kaptığım gibi hışımla odadan çıktım, kapıyı öyle bir çarptım ki, evin temeli sarsıldı, annem çığlığı bastı ve bu da hararetimi biraz olsun aldı.

12

Yirmi dakikadan biraz fazla bir sürede yolculuğum bitmişti. Ter içindeki alnımı silmek için giriş kapısında durdum, biraz soluklandım, sakinleştim. Hızlı yürüyüş heyecanımı biraz hafifletmişti, kararlı sağlam adımlarla bahçe yolundan geçtim. Binanın kullanılan kanadına geçerken açık pencereden, Bayan Graham'ın odasında bir aşağı bir yukarı gezindiğini gördüm.

Gelişimi tedirginlik, hatta yılgınlıkla karşıladı; sanki onu suçlamaya gelmişim gibi. Şu dünyanın kötülüklerle dolu olduğunu söylemek, onu teselli etmek, onunla birlikte papaza ve onun alçak muhbirlerine saydırmak niyetiyle yanına girdim ama konuyu açmaya çok utanıyordum ve o gündeme getirmediği sürece hiç bahsetmemeye karar verdim.

Öyle hissetmesem de neşeliymişim gibi davranarak, onu rahatlatmak amacıyla, "Münasebetsiz bir vakitte geldim ama fazla kalmayacağım," dedim.

Bana gülümsedi; samimi ama daha çok nezaket icabı bir tebessümdü bu, kaygılı ifadesi silinince içimden şükretmek geçti.

Kasvetli odaya göz gezdirerek "Ne kadar üzgünsün, Helen! Neden şömineyi yakmadın?" dedim.

"Daha yaz bitmedi ki," dedi.

"Dayanabildiğimiz sürece akşamları şömine yakarız, hem sen bu soğuk evin özellikle bu kasvetli odasında şöminenin yanmasını isterdin."

"Biraz daha erken gelseydin senin için yakardım ama artık değmez; fazla kalmayacağını söyledin, Arthur da yattı

zaten."

"Yine de ateş yansa fena olmazdı, zili çalsam, yaktırır mısın?"

Gülümseyerek, sıcacık olduğu belli olan yüzüme baktı: "Neden, Gilbert, üşümüyorsun bile!"

"Hayır üşümüyorum ama gitmeden senin rahat ettiğini görmek istiyorum."

Sanki sözlerimde bir ironi varmış gibi acı acı gülerek "Ben mi rahat edecekmişim!" dedi. Hüzünlü bir teslimiyet içinde "Olduğu gibi kalsın, daha iyi," diye devam etti.

Fakat bildiğimi okumakta kararlıydım. Çanı çaldım.

Çağrıma, Rachel'ın ayak sesleri karşılık verirken "Kafanı takma, Helen," dedim. Dönüp hizmetçiye şömineyi yakmasını söylemekten başka çaresi kalmamıştı.

İşini bitirip giderken suratını asıp şüpheyle, meraklı meraklı "Ne işi var bunun burada?" der gibi bakışı yüzünden bugün bile Rachel'a kin besliyorum. Hanımı da bunu fark etti ve huzursuz bir ifadeyle kaşları çatıldı.

Kapı kapanınca "Fazla kalmamalısın, Gilbert," dedi.

Her şeye burnunu sokan yaşlı karı dışında kimseye bir garezim olmadığı hâlde, huysuz bir ifadeyle "Kalmayacağım zaten," diye cevap verdim. "Yalnız, Helen, gitmeden önce bir şey söyleyeceğim."

"Nedir?"

Bilgelikten ziyade doğrulukla cevap verdim: "Hayır, şimdi değil –ne olduğunu tam bilmiyorum daha– nasıl söyleyeceğimi de." Sonra beni kovacak korkusuyla, zaman kazanmak için havadan sudan sohbet etmeye başladım. Bu arada Rachel ateşi harlamaya geldi, ızgaranın parmaklıklarından soktuğu kızgın demir tutuşmaya hazır odunlarda hemen etkisini gösterdi. Yaşlı kadın giderken yine o ters, konuk sevmez bakışlarıyla beni onurlandırdı ama ben istifimi bozmadan konuşmaya devam ettim. Şöminenin bir yanına Bayan Graham için, bir yanına da kendim için birer sandalye koydum, ev sahibesinin beni yolcu etmeye niyetlendiğinden kuşkulansam da geçip oturma cüretini gösterdim.

Biraz sonra ikimiz de sessizliğe gömüldük, dalgın dalgın ateşi seyrettik; o kendi hüzünlü düşüncelerine dalmıştı,

bense beraberliğimize engel olacak kimse –ne Arthur, ne de ortak bir arkadaşımız- olmaksızın onun yanında oturmanın ne muhteşem bir şey olduğunu düşünüyordum. Keşke açık açık konuşabilseydim; artık devam edemeyecekmiş gibi görünen bir çabayla unutmamaya çalıştığım ne zamandır içimi daraltan hislerimin yükünden kurtulabilseydim; ona oracıkta kalbimi açmanın artısını eksisini hesaplayıp, bana merhametli davranmasını, ona kadınım gözüyle bakmama izin vermesini, onu iftiralardan ve zehirli dillerden korumak için bana yetki ve güç vermesini diledim. Bir yanda ikna kabiliyetime dair yeni bir güven duygusu –hevesimin bana hitabet gücü bahşedeceğine dair güçlü bir kanı, kararlılık, aradığım şeyi mutlaka elde etmem gerektiğine dair kusursuz bir başarı kazanma isteği- hissediyor; diğer yandansa üstün beceri ve yeteneğimle kazandığım alanı kaybetmekten, zamanla ve sabırla başarabilecekken aceleye gelmiş bir çaba yüzünden geleceğe dair tüm umutlarımın yok olmasından korkuyordum. Sanki hayatım bir zar atışına bağlıydı ve atağa geçmeye hazırdım. Ne olursa olsun, daha önce yarım ağızla söz verdiği açıklamayı yapması için yalvarıp yakaracaktım. Nefret ettiğim, mutluğuma ve inanıyorum ki onun da mutluluğuna mâni olan bu esrarengiz engeli aramıza neden koyduğunu soracaktım.

Ancak bu isteğimi en iyi hangi tutumumla ifade edebilirim diye düşünürken, arkadaşım duyulur duyulmaz bir iç çekişle düşüncelerinden sıyrıldı, pencereden dışarı baktı; kıpkızıl hasat dolunayı çirkin yeşilliklerin üstünden yükseliyor, ışığı yüzümüze vuruyordu. "Gilbert, geç oluyor," dedi.

"Anlıyorum," dedim. "Artık gitmemi istiyorsun, değil mi?"

"Gitmen gerek. Kibar komşularım bu ziyaretini öğrenirlerse –ki mutlaka öğreneceklerdir- yararıma kullanmayacakları kesin." Bu sözleri, papazın zalimce dediği o tebessümle söylemişti.

"İstediklerini söylesinler," dedim. "Biz kendimizden –ve birbirimizden- memnunsak, onların ne düşündüğü kimin umurunda? Bırak alçakça yorumlarında, yalan yanlış uydurmalarında boğulsunlar!"

Bu feveranım kıpkırmızı olmasına yol açtı.

"Hakkımda söylediklerini duydun, demek?"

"Birtakım iğrenç yalanlar duydum ama ancak ahmaklar inanır Helen, bu yüzden canını sıkma."

"Bay Millward ahmak değil ve her kelimesine inanıyor; sen onların düşüncelerine ne kadar az değer versen de –onlara ne kadar az saygı duysan da– yalancı ve ikiyüzlü olarak değerlendirilmek, nefret ettiğin bir şeyi yaptığının düşünülmesi, yolda görsen selam vermeyeceğin alçakların yüreklendirilmesi, iyi niyetlerinin boşa çıkması, sözde değersiz olduğun söylenerek elinin ayağının bağlanması ve savunduğun prensiplere leke sürülmesi hiç hoş değil."

"Doğru; sen bu kötülüklere maruz kalırken, olaylara karşı düşüncesizce ve bencil umursamazlığımla yaklaştığım için yardımcı olamadıysam beni affetmeni ve telafi etmeme izin vermeni rica ederim. İzin ver, adını bütün bu suçlamalardan temizleyeyim: Onurunu kendi onurumla bir tutma ve itibarını, canımdan çok değer vererek savunma hakkını bana bağışla."

"Çevrendeki herkes tarafından şüphe duyulup küçümsendiğini bildiğin biriyle bir olacak, kendi çıkarlarını ve onurunu onunkiyle bir tutacak kadar cesur musun? İyi düşün! Bu çok ciddi bir şey."

"Bundan onur duyarım, Helen! Anlatamayacağım kadar mutluluk duyarım ve bir araya gelmemize tek engel buysa eğer, halloldu bil, sen... sen benim olacaksın!"

Çılgınca bir heyecanla yerimden fırladım, elini tuttum, tam dudaklarıma götürecekken birden geri çekti, derin bir ıstırap dolu bir öfkeyle "Hayır, hayır bu değil!" dedi.

"Nedir o hâlde? Bir gün anlatırım demiştin ve..."

"Bir gün öğreneceksin ama şimdi değil," dedi ve elini alnına koyarak "Başım çok ağrıyor, biraz uzanmam gerek, bugün yeterince acı çektim," diye hiddetle devam etti.

"Anlatmak sana bir zarar vermez ki," diye ısrar ettim. "Kafan rahatlar, huzur bulursun."

Umutsuz bir tavırla başını iki yana salladı. Kendi kendine söylenir gibi "Her şeyi bilseydin sen de beni suçlardın –hatta

belki hak ettiğimden de fazla- ama sana acımasızca haksızlık ettim," dedi.

"Sen mi, Helen? Mümkün değil."

"Evet, isteyerek değil çünkü bağlılığının ne kadar güçlü ve derin olduğunu bilmiyordum. Sandım ki, ya da inanmaya çalıştım ki, bana duyduğun ilgi iddia ettiğin gibi mesafeli ve kardeşçeydi."

"Ya da seninki gibi?"

"Ya da benimki gibi umursamaz, bencil, sığ olması gerekirdi."

"Evet, gerçekten de bana haksızlık etmişsin."

"Ettim, biliyorum; bazen şüpheye düştüm ama her şeyi göz önüne alarak düşündüm ki, hayallerini ve umutlarını boşa çıkarmak ya da arkadaşça hislerin devam ederken, bu hayal ve umutların daha uygun bir hedefe yönelmesini sağlamak sana çok zarar vermeyecekti ama bana duyduğunu sandığım ilginin, cömert ve önyargısız sevginin derinliğini anlasaydım..."

"Sandığın, öyle mi, Helen?"

"Yani duyduğun, demeliyim; evet, anlasaydım çok daha farklı davranırdım."

"Nasıl farklı? Cesaretimi daha fazla kıramaz, bana karşı daha katı davranamazdın! Bana arkadaşlığını sunarak, arada bir ahbaplık ederek, sohbet ederek haksızlık ettiğini düşünüyorsan, daha yakın olma umutlarım boşa çıktığında –aslında bunu anlamamı sağladın hep- bana haksızlık ettiğini düşünüyorsan yanılıyorsun. Çünkü yaptığın bu iyilikler yüreğimi hoş tutmakla kalmadı, ruhumu da temizledi, gururlandırdı, yüceltti. Şu dünyada herhangi bir kadının aşkını kazanmaktansa senin arkadaşlığını kazanmayı yeğlerim!"

Bu sözlerimle biraz olsun rahatlayan Helen ellerini kucağında kenetledi, sessizce acı çekermiş ve tanrıdan yardım istermiş gibi başını yukarı kaldırdı, sonra bana dönüp sakin bir sesle "Yarın öğle vakti benimle fundalıkta buluşursan sana her şeyi anlatacağım, belki yakınlığımıza bir son vermenin gerekli olduğunu anlarsın; beni artık ilgi duymaya değmeyecek biri olarak görüp terk etmezsen, tabii."

"Buna hiç korkmadan cevap verebilirim: O kadar vahim

itiraflarda bulunmanıza imkân yok, inancımı sınıyor olmalısın, Helen."

"Yo, yo, hayır!" dedi, ısrarla. "Keşke öyle olsa! Çok şükür ki, itiraf edecek büyük bir suç işlemedim ama beklediğinden ya da mazur göreceğinden daha büyük bir şey bu; şu anda anlatamam, bu yüzden rica ederim, bırak beni artık!"

"Bırakacağım ama önce şu soruma cevap ver! Beni seviyor musun?"

"Cevap vermeyeceğim!"

"O zaman sevdiğini farz ediyorum. İyi geceler."

Hâkim olamadığı hislerini gizlemek için bana arkasını döndü ama ben yine de elini tutup tutkuyla öptüm.

İtaat etmezsem zalimlik etmiş olacağımı anladığım, ıstırapla titreyen bir sesle "Gilbert, beni yalnız bırak!" diye bağırdı.

Kapıyı çekmeden önce son bir kez daha dönüp baktım, elleriyle gözlerini kapatmış, masaya yaslanmış, hıçkırarak ağlıyordu. Yavaşça çekildim. Zorla teselli etmeye çalışırsam iyice çileden çıkacağını düşündüm.

Sana bütün sorularımı ve tahminlerimi; korkuları, umutları, o tepeden aşağı inerken aklımın içinde birbirini kovalayan çılgınca hisleri anlatmaya kalksam bir cilt harcamam gerekirdi. Gel gör ki, yolun yarısına gelmeden, ardımda bıraktığım kadına duyduğum güçlü bir acıma hissi diğer bütün hislerin yerini aldı ve sanki zorla beni geri çekmeye başladı. "Neden bu kadar acele ediyorum? Aradığım rahatı ya da teselliyi –huzuru, katiyeti, gönül ferahlığını- evde mi bulacağım? Bütün kararsızlığı, kederi ve kaygıyı arkamda bırakabilir miyim?" diye düşündüm.

Dönüp eski konağa baktım. Uzakta, küçülmüş ufuk çizgisinde bacalardan başka pek bir şey göremedim. Daha iyi görebilmek için konağa doğru geri yürüdüm. Görüş alanıma girdiğinde bir an durup baktım ve beni kendine çeken bu kasvetli yapıya doğru ilerlemeye devam ettim. Bir şey beni çağırıyordu. Herkesin nispeten daha tasasız, daha canlı ve neşeli olduğu –dahası bu evin sakinleri o iğrenç fikirleri içlerine sindirmişlerdi- düşüncesi kanıma dokunuyordu, açık açık konuşulmasına ya da ihtiyatla imalarda bulunulmasına nasıl daya-

nabilirdim –hangisi daha kötüydü?- ve bu yüzden şu anki ruh hâlime ters düşen evime gitmektense, bulutsuz gökyüzünde sakince parlayan dolunayın ışığı –ağustos gecesine has sıcak sarımsı parıltısı- altındaki bu heybetli kütleyi ve içindeki ruhumun sahibini uzun uzun düşünmenin daha fazla bir faydası olamazdı. "Yalan! İnandır da göreyim!" diye haykırana kadar "Doğru olabilir," diye kulağıma fısıldayıp duran geveze şeytandan yeterince çekmemiş miydim?

Şöminenin kızıl alevleri salon penceresinden hafifçe süzülüyordu. Bahçe duvarına gittim, gözümü pencerenin kafesine dikerek duvara yaslandım; ne yapıyor, ne düşünüyor, ne acılar çekiyor diye düşündüm ve gitmeden önce onunla hiç değilse tek kelime konuşabilmeyi, tek bir bakışını görebilmeyi diledim.

Öylece durup bakmayı, dilemeyi ve meraklanmayı bırakıp, pencereden içeri şöyle bir bakma, ayrıldığımızdan beri biraz olsun toparlandığını görme isteğine daha fazla direnemedim ve ahmakça taşkınlığımla üzüntüsünü artırmak yerine, daha önce söylemem gereken şeyleri –hâlâ sıkıntılı olduğunu görürsem onu rahatlatmak için bir şeyler söyleyebilirdim- dile getirmek için duvardan atladım. İçeri baktım. Sandalyesi boştu: Oda da öyle. Tam o anda biri dış kapıyı açtı ve bir ses –onun sesi- "Dışarı gel. Aya bakmak, gecenin havasını içime çekmek istiyorum," dedi. "Bana bir tek bundan fayda gelir."

Helen ile Rachel bahçeye yürüyüşe çıktılar. Duvarın ardında güvende olmayı diledim. Sonra pencereyle veranda arasındaki, beni gözlerden saklayan ama ay ışığında yürüyüş yapan iki kişiyi görmeme engel olmayan uzun çalıların gölgesinde ayağa kalktım: Bayan Graham'ın arkasından biri gidiyordu; Rachel değil, ince uzun, genç bir adam. Aman Tanrım, şakaklarım zonkluyordu! Duyduğum yoğun endişe gözlerimi kararttı, düşündüm ki –ve evet onu sesinden de tanıdım- bu adam Bay Lawrence'tı!

"Bu kadar canını sıkmamalısın, Helen," dedi. "Bundan sonra daha dikkatli olurum ve zamanla..."

Cümlenin devamını duyamadım çünkü Bayan Graham'a çok yakın yürüyor ve duyamayacağım kadar alçak sesle ko-

nuşuyordu. Kalbim nefretle paramparça olmuştu ama Bayan Graham'ın ne cevap vereceğini merakla bekliyordum. Yeterince net bir şekilde duydum:

"Buradan gitmem gerek, Frederick," dedi. Buruk bir gülüşle "Burada asla mutlu olamam, hiçbir yerde aslında," diye devam etti. "Fakat burada rahat da edemem."

"Daha iyi bir yeri nereden bulacaksın?" dedi Lawrence. "Gözlerden uzak, bana yakın."

"Evet, tek isteyeceğim şey bu, keşke beni rahat bıraksalar."

"Nereye gidersen git, Helen, mutlaka sinirini bozacak bir şeyler olacak. Seni kaybetmeye razı olamam: Seninle birlikte geleceğim ya da sana geleceğim. Her şeye burnunu sokanlar burada olduğu gibi her yerde olacaklar."

Bunları konuşa konuşa yavaşça önümden geçtiler; devamında ne dediklerini duyamadım ama Lawrence'ın, kolunu Bayan Graham'ın beline doladığını, onun da elini Lawrence'ın omzuna attığını gördüm. Sonra titrek bir karanlık görüşümü engelledi, kalbim sıkışıyor, kafam alev alev yanıyordu: Dehşetle çakılıp kaldığım yerden kâh koşarak kâh tökezleyerek uzaklaştım; duvardan paldır küldür atladım –hangi duvar, onu bile bilmiyordum- ve inatçı çocuklar gibi kendimi yere atıp sinir krizi geçirdim. Ne kadar sürdü, bilemiyorum: Fakat epeyce zaman geçmiş olmalıydı çünkü ağlayarak biraz olsun rahatlayınca sakin sakin, kayıtsızca parlayan aya baktım; o benim ıstırabımdan, benim onun huzur dolu ışığından etkilendiğim kadar etkilenmiyordu; oracıkta öleyim ya da her şeyi unutayım istedim, sonra kalkıp eve doğru yola koyuldum. Nereden gittiğime dikkat etmiyordum, sezgilerimle yürüyerek evin kapısına geldim ama sürgülüydü; sabırsızlıkla kapıyı çalınca koşarak gelip açan ve soru yağmuruna tutup azarlayarak beni içeri alan annem hariç herkes yatmıştı.

"Ah, Gilbert! Nasıl yaparsın? Nerelerdeydin? Gir içeri de yemeğini ye. Akşam o tavırla çıkıp giderek kalbime indirdiğin için hak etmiyorsun ama sofra hazır. Bay Millward çok... Aman Tanrım! Çok kötü görünüyorsun. Tanrım! Ne oldu?"

"Yok bir şey. Bir mum versene."

"Yemek yemeyecek misin?"

Mumu alıp annemin elindekiyle yakarak "Hayır, uyumak istiyorum," dedim.

"Gilbert, titriyorsun!" dedi annem, endişeyle. "Bembeyaz olmuşsun! Söyle çabuk, ne oldu? Kötü bir şey mi oldu?"

Mum yanmadı diye çok sinirlenmiştim, yukarı çıkarken "Yok bir şey," diye bağırdım. Sonra öfkemi bastırarak "Çok hızlı yürüdüm, ondan," diye devam ettim ve paldır küldür yukarı çıktım; annemin arkamdan "Çok hızlı yürümüşmüş! Neredeydin sen?" diye seslenmesine cevap vermedim.

Annem sorular sormaya, sağlığım ve gidişatımla ilgili öğütler vermeye devam ederek odamın kapısına kadar peşimden geldi; bense ondan sabaha kadar beni rahat bırakmasını rica ettim, böylece çekilip gitti ve sonunda odasının kapısını kapattığını memnuniyetle duydum. O gece umduğumun aksine, hiç uyku tutmadı. Uyumaya çalışmak yerine, annem duymasın diye çizmelerimi çıkarıp odada gezinmeye başladım. Ne var ki tahtalar gıcırdıyordu ve annemin kulakları çok keskindi. Gezinmeye başlayalı on beş dakika olmamıştı ki, yine kapımda belirdi.

"Gilbert, neden uyumadın, yatacağını söylemiştin?"

"Kahretsin yahu! Yatacağım!"

"İyi de neden bu kadar uzun sürdü? Var senin aklında bir şeyler."

"Tanrı aşkına, beni rahat bırak, git yat."

"Canını bu kadar sıkan kişi Bayan Graham olabilir mi?"

"Hayır, hayır, bir şey yok."

"Umarım yoktur," diye iç çekerek mırıldandı ve odasına gitti. O gidince kendimi yatağa attım. Kendimi bir nebze olsun avutmaktan beni mahrum ettiği, bu korkunç mutsuzluğa mahkûm ettiği için ona duyduğum saygıyı yitirmiş, ondan çok soğumuştum.

Böyle uzun, böyle mutsuz bir gece daha yaşamamıştım. Yine de tamamen uykusuz geçirmedim. Sabaha doğru dağınık düşüncelerim tutarlılığını yitirmeye, karmaşık hummalı rüyalara dönüşmeye başladı, bunu bilinçsiz bir uyku takip etti. Dikenler ve çalılarla dolu çorak bir boşluğun ardından –kendimi aldatılmış, kandırılmış, umutsuz hissetmek, sevgimin ayaklar

altına alındığını, meleğimin bir melek olmadığını, dostumun bir iblis olduğunu görmek– dün akşam yaşananların acı hatıralarını hatırlamak –hayatın bomboş, hatta bomboş olmasından bile daha kötü olduğunu görerek uyanmak, işkence ve ıstırapla dolmak– hiç uyumamaktan daha kötüydü.

Sıkıcı, kasvetli bir sabahtı. Beklentilerim gibi hava da değişmişti; yağmur camlara vuruyordu. Yine de kalkıp dışarı çıktım, iyi bir bahane olabilirdi ama çiftlik işlerine bakmadım; biraz kafamı dağıttım ve münasebetsiz yorumların yapılmadığı kahvaltı sofrasına oturmak için mümkün olduğunca toparlandım. Islanmam ve kahvaltıdan önce epeyce yorucu işler yapmış havalarına girmem, ani iştah kaybımın bahanesi olabilirdi ve masada soğuk bir hava eserse de, ki ne kadar soğuk o kadar iyi, surat asmamın ve yüzümde belirecek olan kederli ifadenin açıklaması olacaktı.

13

Bir sabah, yok yere huysuzluk edince annem "Sevgili Gilbert, keşke biraz daha sevimli olmaya çalışsan," dedi. "Bir şey yok, diyorsun, seni üzecek bir şey olmadığını söylüyorsun ama son günlerde çok değiştin. Herkesi eleştiriyorsun –arkadaşmış, yabancıymış, denginmiş, değilmiş– hiç fark etmiyor. Kendine biraz çeki düzen versen keşke."

"Neyime çeki düzen vereyim?"

"Neyine olacak, şu tuhaf mizacına. Seni nasıl bozduğunu bilmiyorsun. Kendine haksızlık etmeseydin, seninkinden daha iyi bir mizaç olamazdı: Yani o konuda bahanen olamaz."

O beni böyle azarlarken, ben bir kitap alıp açtım, masaya koydum, ilgiyle inceliyormuş gibi yapmaya başladım çünkü benim de kendimi haklı gösterecek nedenlerim yoktu ve hatalarımı kabullenmeye yanaşmıyor ve bu konuda hiç konuşmamayı diliyordum. Fakat benim mükemmel annem nutuklarına devam etti, sonra dil dökmeye, saçımı okşamaya başladı; kendimi uslu bir çocuk gibi hissediyordum ama aylak aylak dolaşan yaramaz kardeşim ansızın "Dokunma anne, ısırır!" diye bağırarak kötü tarafımı uyandırdı. "İnsan kılığında bir kaplan o. Ben ondan umudu kestim –tümden reddettim– ilişkimi kökünden kestim. Ona on metre yaklaşmak hayatıma mâl olacaktı. Geçen gün sırf biraz eğlensin diye zararsız hoş bir aşk şarkısı söylediğim için neredeyse kafamı kırıyordu."

"Ah, Gilbert, nasıl yaparsın!" diye bağırdı annem.

"Sana sesini kesmeni söyledim ama değil mi Fergus?" dedim.

"Evet ama dert değil, deyip ikinci kıtaya geçtiğimde beni

omzumdan tutup şu duvara öyle bir fırlattın ki, dilimi ısırdım da parçalandı, beynim her yana saçıldı sandım. Elimi kafama götürüp de kırılmadığını anlayınca, bu bir mucize, diye düşündüm, emin ol," dedi ve "Ah, zavallıcık!" diye devam etti. "Kalbi kırık --doğrusu bu- ve kafası..."

Yerimden fırlayıp "Susacak mısın artık?" diye bağırdım ve ona öyle öfkeyle baktım ki, annem ona ağır fiziksel hasar vereceğim endişesiyle elini koluma koydu, onu rahat bırakmam için yalvardı. Fergus sallana sallana, elleri ceplerinde, kışkırtmak ister gibi "Bir kadının sarı saçları uğruna..." gibi bir şarkı mırıldanarak çıktı.

Annemin araya girmesine karşılık "Elimi onunla kirletmeyeceğim," dedim.

"Maşayla bile dokunmam ona."

Şu sıralar hiçbir şeyle ilgilenmediğim için, benim çiftliğin bitişiğindeki bir arazinin alımı hakkında –her gün ertelediğim bir iş– Richard Wilson'la görüşmem olduğunu hatırladım; ayrıca insanlardan uzak kalma eğilimindeydim ve özellikle Jane Wilson'la ya da annesiyle karşılaşmak istemiyordum çünkü Bayan Graham hakkında çıkardıkları söylentilere inanmamı gerektirecek gayet geçerli bir sebebim olmasına rağmen onlardan hiç hoşlanmıyordum, Eliza Millward'dan da; iftiralarına ve kazandıkları galibiyete eskisi gibi inançla karşı çıkamadığım için onlarla görüşmek daha da itici geliyordu. Fakat bugün işlerime dönmeye karar verdim. Hoşuma gitmese de aylak aylak gezinmek kadar sıkıcı olmayacaktı. Hayat bana keyifle yapabileceğim bir meslek sunmamıştı ama en azından cazip bir meslekti; bu yüzden işime dört elle sarılıp, iyi eğitilmiş bir beygir gibi çalışarak, bana uymasa da tamamen faydasız olmayan bir şekilde, mutluluk vermese de şikâyet etmeksizin hayat boyu uğraşıp didinecektim.

Bu düşüncelerle, suratımı asıp kaderime razı gelerek Rye-cote çiftliğine yöneldim, gerçi bu saatte sahibinin orada olmasını pek beklemiyordum, ama onu arazinin hangi bölgesinde olduğunu öğrenirim diye düşündüm.

Çiftlik sahibi orada değildi ama birazdan eve gelecekti; beni salona buyur edip beklememi rica ettiler. Yaşlı Bayan

Wilson mutfaktaydı ama salon boş değildi, içeri girince ister istemez irkilip elimde olmadan geri çekildim çünkü genç Bayan Wilson, Eliza ile sohbet ediyordu. Ben yine de soğukkanlı ve medeni olmaya karar verdim. Eliza da öyle davranmaya kararlı gibiydi. Çay partisinden beri görüşmemiştik, yüzünde ne memnuniyet ne üzüntü ifadesi vardı, acıma uyandıracak, gururu kırılmış bir görüntüsü yoktu: Soğukkanlı bir ruh hâlinde, medeni bir tavırdaydı. Hâl ve hareketlerinde benim gösteremeyeceğim bir rahatlık, bir neşe bile seziliyordu ama fazlasıyla manalı gözlerinde affedilmediğimi belli eden bir garez vardı; artık beni elde etmekten umudunu kesmiş de olsa, rakibinden hâlâ nefret ediyor ve ona duyduğu öfkeyi belli ki benden çıkarmak hoşuna gidiyordu. Genç Bayan Wilson ise olabildiğince cana yakın ve kibardı, ben sohbete pek katılmadım ama iki hanım aralarında epey hararetli bir muhabbet tutturmuştu. Eliza bulduğu ilk fırsattan faydalanıp, gelişigüzel bir tavırla, bir yandan da fesatlık dolu gözlerle yan yan bakarak –muzırlık etme niyetiyle- son günlerde Bayan Graham'ı görüp görmediğimi sordu.

Umursamaz bir tavırla "Görmedim," dedim ve o çirkin bakışlarını gözlerimle sertçe geri püskürttüm; etkilenmemiş gibi davranmaya çalışsam da sinirden kan beynime sıçramıştı.

"Ne! Şimdiden bıktın mı? Öyle asil bir varlığın seni en az bir yıl oyalayacağını sanırdım!"

"Şu anda ondan bahsetmek istemiyorum."

"Ah, demek sonunda hatanı anladın, sonunda tanrıçanın o kadar da masum olmadığını gördün."

"Onun hakkında konuşmamanızı rica edeceğim, Bayan Eliza."

"Ah, kusuruma bakmayın! Görüyorum ki Eros'un oku size fazla sivri gelmiş: Açtığı derin yaralar daha iyileşmemiş, sevilenin adı her geçtiğinde yaranız kanıyor."

Genç Bayan Wilson araya girdi: "Bence Bay Markham dürüst hanımların yanında adını anmaya değer bulmuyor. O yakışıksız kişiden nasıl söz edebildiğine hayret ediyorum Eliza, o kadının bahsini etmek burada bulunan kimse için kabul edilebilir değil."

Buna nasıl katlanabilirdim? Kalktım, hırsla şapkamı takıp

öfkeli ve içerlemiş bir hâlde çekip gidecektim ki, bunun aptalca bir davranış olacağını ve hiçbir fedakârlığa değmeyeceğini içten içe kabul ettiğim biri uğruna, bana eziyet eden bu hanımları arkamdan güldürmekten başka bir işe yaramayacağını hatırladım; eskiden duyduğum saygı ve sevginin izleri henüz silinmemişti, bu yüzden adını başkalarının ağzından duymaya katlanamıyordum. Pencerenin önüne gittim, dudaklarımı hafifçe ısırarak, göğsümün hızla inip kalkışını yatıştırmaya çalışarak birkaç dakika bekledim; genç Bayan Wilson'a ağabeyiyle görüşemeyeceğimi, zamanım kıymetli olduğundan yarın evde olduğu bir saatte uğramamın daha uygun olacağını söyledim.

"Ah, hayır," dedi. "Biraz daha beklerseniz mutlaka gelir, L...'de –pazar kurulan kasabamız– bir işi var, oraya gitmesi gerek, gitmeden önce bir şeyler içmek için eve uğrayacaktır."

Mümkün olduğunca kibar bir şekilde teklifini kabul ettim, neyse ki Bay Wilson'ı uzun süre beklemem gerekmedi. O anda iş konuşacak hevesim kalmamıştı, tarla da sahibi de pek umurumda değildi, gündemdeki konuya kararlı bir şekilde dikkatimi vermeye çalıştım ve pazarlığı çabucak bitirdim; tutumlu çiftçinin tahmininden çok daha fazla memnun olacağı şekilde. Sevinçle eve yollandım, orakçılara bakmaya gittim.

Onlar dere çukurunun orada çalışırken, ben yüksekteki mısır tarlasına gitmek ve ürünün biçilecek olgunluğa ne zaman ereceğine bakmak üzere tepeyi tırmandım. Fakat o gün gidemedim çünkü tepeyi tırmanırken, karşıdan Bayan Graham'la oğlunun geldiğini görmüştüm. Onlar da beni gördüler, Arthur bana doğru koşmaya başladı ama ben gerisingeri dönüp evime doğru yöneldim. Annesiyle bir daha asla karşılaşmamaya kararlı olduğum için "Beni bekle!" diye kulağımda çınlayan sese aldırış etmeden yoluma devam ettim, çocuk sonunda peşimden gelmekten vazgeçti ya da bilmiyorum annesi çağırdı. Beş dakika sonra arkama dönüp baktığımda ikisinden de eser yoktu.

Bu olay beni son derece üzdü ve huzursuz etti, gerçi Eros'un okunun benim için fazla sivri olmakla kalmayıp dikenli de olduğunu ve çok derine saplandığını ve henüz kalbimden çekip çıkaramadığımı söyleyebilirsin. Her ne olursa olsun, o gün iki misli mutsuzdum.

14

Ertesi gün benim de L'de işlerim olduğu aklıma geldi; atıma atladım ve kahvaltıdan sonra yola koyuldum. Hava kapalıydı, yağmur çiseliyordu ama bir önemi yoktu: Ruh hâlime gayet uygun bir havaydı. Pazarın kurulduğu gün olmadığı için yolculuğun sakin geçeceğini umuyordum, geçmekte olduğum yol başka zaman daha kalabalık olurdu ama tenhalığı işime geliyordu.

Yolda giderken kafamı meşgul eden konu hakkında derin derin düşünüyordum ki, arkamdan yaklaşan nal sesleri duydum ama atlının kim olabileceğini hiç düşünmedim, bu konuda kafamı da yormadım. Ta ki, hafif yokuşu çıkmak için yavaşlarken ya da şöyle diyeyim, atımı miskin miskin yürüyecek kadar yavaşlaması için zorlarken –düşüncelere dalmış bir hâldeydim ve hayvanın kendince uygun gördüğü şekilde yavaş gitmesine ses çıkarmıyordum- geride kaldım ve yol arkadaşım beni geçti. Adımla seslenerek bana yaklaştı, zira tanımadığım biri değildi, bu Bay Lawrence'tı! Kamçıyı tutan elimin parmakları içgüdüsel olarak karıncalandı, sonra kasılarak tekrar kamçıyı kavradı, bu dürtüyü zaptettim ve başımı sallayarak selamını alıp ilerlemeye yeltendim ama o da benimle birlikte devam etti; havalardan, ekinlerin durumundan bahsetmeye başladı. Sorularına ve yaptığı gözlemlere mümkün olduğunca kısa cevaplar verirken onun gerisinde kaldım. O da benimle yavaşladı, atım sakatlandı mı diye sordu. Bir bakışla cevap verdim, o da karşılığında sessizce gülümsedi.

Bu olağandışı ısrarı ve kayıtsız pişkinliği karşısında çile-

den çıktığım kadar şaşırmıştım da. Son görüşmemizden sonra, bana karşı soğuk ve mesafeli davranacağını sanmıştım: Oysa tüm o eski dargınlıkları unutmakla kalmamış, şimdiki kabalıklarımdan da etkilenmiyormuş gibi görünüyordu. Eskiden olsa, ses tonumda ya da bir bakışımda en ufak bir soğukluk iması, kabaca geri püskürtülmesine yeterdi; şimdiyse açık açık yapılan kabalıklar bile onu uzaklaştıramıyordu. Yaşadığım hüsranı duymuş muydu, akıbetimi görmeye mi gelmişti, ümitsizliğimin zaferini mi kutlayacaktı? Kamçımı eskisinden daha kararlı bir güçle kavradım –yine de havaya kaldırmaktan sakınarak sessizce at sürdüm- ruhumun bent kapaklarını açıp içimde köpürüp kabaran, set çekilmiş o öfkeyi dışarı vurmadan önce daha elle tutulur bir hakaret gelmesini bekledim.

Her zamanki sakin tavrıyla "Markham," dedi. "Hayatının bir döneminde hüsrana uğradın diye, neden dostlarınla bozuşuyorsun? Umutların suya düştü ama beni nasıl suçlarsın? Seni önceden uyarmıştım, biliyorsun ama sen..."

Daha fazla konuşmadı; dirseğimde hissettiğim şeytani bir temas sonrası, kamçımı bir ucundan tutup –şimşek gibi süratli ve ani bir hareketle- diğer ucunu kafasına indirdim. Eyerinde bir an sallanıp sırtüstü yere düşerken yüzünü kaplayan ani, ölümcül solgunluğu ve alnından sızan birkaç kırmızı damlayı gördüğümde vahşice bir memnunluk duydum. Garip bir şekilde yükünden kurtulan atı ise hareketlendi, sıçrayıp zıpladı, etrafa tekmeler savurdu ve çit çalısının yeşilliklerini yeme özgürlüğünü doya doya kullandı: Sahibi ceset gibi kımıltısız ve sessiz bir hâlde yatarken. Onu öldürmüş müydüm? Eğilip beti benzi atmış, altüst olmuş suratına soluğum kesilmiş bir hâlde dikkatle bakarken buz gibi bir el sanki kalbimi sıkıştırıyor, atışını yokluyordu. Ama hayır, adam gözkapaklarını oynattı ve hafif bir inilti çıkardı. Yeniden nefes almaya başladım --düştüğü için sersemlemişti sadece- bu da ona ileride edepli olmayı öğretirdi artık. Ata binmesine yardım etsem mi? Hayır. Başka bir hakarette bulunulsa edebilirdim ama onunki affedilir gibi değildi. İsterse kendi başına binebilir atına; biraz sonra kımıldanmaya ve etrafına bakınmaya başlamıştı bile ve atı da işte oradaydı, yol kenarında sakin sakin otluyordu.

Nefretle söylene söylene herifi orada kaderine terk ettim, atımı mahmuzlayıp dörtnala uzaklaştım. Tarifi imkânsız karmaşık hislere kapılmıştım ve bunları tahlil edecek olsaydım belki de o anki hâlim açısından pek de itibarlı olmayacaktı çünkü yaptığım şeyden övünme şeklim doğal bir sonuç değildi.

Biraz zaman geçince feveranım yatıştı, bir dakika geçmeden, kurbanımın akıbetine bakmak için geri döndüm. Bunu asaletimden yapmamıştım, hatta o köy ağasını daha da ağır yaralara maruz kalacak şekilde tek başına bırakarak hamlemi tamamlarsam başıma gelebileceklerden de korkmuyordum.

Bay Lawrence ile atının durumu biraz değişmişti. At ondan sekiz on metre mesafede geziniyordu, Lawrence ise her nasılsa yolun ortasından çekilmeyi başarmıştı, onu yol kenarında boylu boyunca uzanmış bir hâlde buldum; suratı hâlâ bembeyazdı, ölecek gibiydi, beyaz kumaş mendilini (beyazdan çok kırmızı diyebiliriz aslında) kafasına koymuştu. Epey hızlı vurmuştum anlaşılan ama iftiharın –ya da suçun- yarısı, ucu metal kaplamalı bir at kafasıyla süslü olan kırbaca aitti. Yağmurda ıslanmış çimenler genç adama rahatsız bir kanepe gibi geliyordu, kıyafetleri çamura bulanmış, şapkası yolun öbür tarafına yuvarlanmıştı ama onun asıl düşündüğü, efkârla baktığı atıydı; kısmen çaresiz bir endişeyle, kısmen de kaderine terk edilmenin umutsuzluğuyla.

Atımdan indim, onu en yakın ağaca bağladım, başına takmak niyetiyle önce Lawrence'ın şapkasını aldım ama o ya kafasının şapkaya ya da mevcut durumuyla şapkanın kafasına uymayacağını düşünüp geri çekildi, şapkayı elimden alıp küfreder gibi bir kenara attı.

"Sana çok bile," dedim.

Sonraki iyilik görevim atı yakalayıp ona götürmekti ki, bu da hemen halloldu çünkü hayvan zaten çok uysaldı, dizginini tutana kadar biraz göz kırpıp tatlı dil dökmem yetti; şimdi de onu eyere oturtmam gerekiyordu.

"Haydi bakalım seni alçak köpek herif, elini ver de binmene yardım edeyim."

Ama yok, o tiksintiyle bana sırtını döndü. Kolundan tut-

maya çalıştım. Bulaşıcı hastalığım varmış gibi benden kaçtı.

"Ne var, binmeyeceksin demek! İyi! Mahşere kadar otur burada o zaman, bana ne. Bütün kanının akıp gitmesini istemezsin herhalde, tenezzül edip yaranı sarabilirim."

"Rahat bırak beni, rica ederim."

"Hıh, seve seve. İstersen cehenneme bile gidebilirsin; seni benim gönderdiğimi söyleyebilirsin."

Onu kaderine terk etmeden önce atının dizginini bir çalının dalına astım, kendininki kan içinde kaldığından ona kendi mendilimi attım. Mendili alıp bakabildiğince nefretle, küfreder gibi yüzüme baktı. Uğradığı hakaretin boyutunu böyle göstermek istiyordu. Onu lanet okuyarak mırıldanır hâlde, yaşayabildiği kadar yaşasın diye orada bıraktım, hayatını kurtarmak için elimden geleni yaptığımdan dolayı içim rahattı ama onu bu hâle nasıl getirebildiğimi, sonra da gururunu kıracak şekilde yardım etmeye kalktığımı unutuyordum ve onu öldürmeye kalktığımı söyleyecek olursa bunun sonuçlarına katlanmaya hazırdım –olmayacak şey değildi– yardımımı ısrarla reddederken kindar hislerle davranmış olabilirdi.

Atıma atladım ve oradan uzaklaşmadan önce ne durumda olduğuna bakmak için arkamı döndüm. Ayağa kalkmış atın yelesine tutunuyor, eyere yerleşmeye çalışıyordu ama midesi mi bulandı, başımı döndü artık neyse, ayağını üzengiye geçiremedi: Bir an öne doğru eğildi, kafası atın sırtına düştü, sonra son bir gayretle doğrulmaya çalıştı ama başaramadı, onu bıraktığım yol kenarına geri yığıldı, başını ıslak çimenlere koydu ve evde kanepesinde uzanırmış gibi sakince uzandı.

İtiraz etmesine rağmen ona yardım etmek zorundaydım; kanamasını durduramadığı yarasını sarmalı, atına bindirmeli ve salimen evine götürmeliydim ama ona duyduğum şiddetli öfkenin yanı sıra, uşaklarına ne açıklama yapacağım meselesi de vardı ve aileme. Ya yaptığım hareketi kabul edecektim, ki sebebini de kabul etmezsem –ama bu imkânsız görünüyordu– bana delirmiş gözüyle bakacaklardı ya da bir yalan uyduracaktım ki, bu da söz konusu bile olamazdı –Bay Lawrence gerçeği söyleyecek ve böylece beni on kat daha rezil edecekti– tabii ben, ortada şahit olmadığını da göz önünde tutarak yalanımda

ısrar etmez ve onu daha da büyük bir alçakmış gibi göstermezsem. Hayır, sadece şakağının üst kısmında bir kesik vardı, bir de düştüğü ya da at teptiği için eli kolu morarmıştı: Orada saatlerce yatıp kalsa bile, bu yaralar onu öldürmezdi; kendi kendine idare edemeyecek olursa yoldan geçen birileri mutlaka onunla ilgilenirdi: O yoldan akşama kadar bizden başka kimsenin geçmemesi mümkün değildi. Bundan sonra ne diyeceği konusunda şansımı deneyecektim: Yalan söylerse inkâr edecek, doğruyu söylerse elimden geldiğince sineye çekecektim. Münasip olduğunu düşündüğümden daha fazla açıklama yapmak zorunda değildim. Tartışma sebebimizle ilgili sorular sorulacağından ve hem kendisini hem de kiracısını düşünerek, Bayan Graham'la bağlantısının dikkatleri çekmesinden çekindiği için sessiz kalmak isteyebilirdi.

Bu düşüncelerle, işlerimi görüp annemle Rose'un verdiği görevleri de takdire şayan bir kusursuzlukla tamamlayacağım kasabaya doğru giderken olayın çeşitli ayrıntılarını gözden geçiriyordum. Eve dönerken talihsiz Lawrence hakkında duyduğum bazı endişelerle canım sıkıldı. Onu hâlâ ıslak çimler üstünde yatar ya da soğuktan kaskatı olmuş vaziyette bulursam ne olacak sorusu son derece nahoş bir şekilde aklımı kurcalıyor ve onu bıraktığım yere doğru yaklaşırken gözümün önüne tüm çıplaklığıyla korkunç ihtimaller geliyordu. Ama neyse ki adam atıyla beraber çekip gitmişti ve bana karşı şahitlik edecek iki şey kalmıştı –ikisi de gayet sevimsizdi elbette ve çok çirkin, hatta cinai bir görüntü arz ediyorlardı– bir yanda yağmurda sırılsıklam olmuş, çamura bulanmış, şu hain kırbacın darbesiyle kenarı kırılmış şapka, bir yanda ise yağmur sularıyla oluşan birikintiye batmış ve suyu kıpkırmızı yapmış olan kanlı mendil.

Kötü haber tez duyulur: Eve vardığımda saat dördü biraz geçiyordu ve annem usulca yanıma yanaştı: "Ah, Gilbert! Feci bir kaza olmuş! Rose köye alışverişe gitmişti, orada duymuş; Bay Lawrence attan düşmüş, ölmek üzereyken eve getirmişler!"

Tahmin edeceğin gibi, bu beni biraz şaşırttı ama kafasının korkunç bir şekilde çatladığını ve bacağının kırıldığını duyunca rahatladım çünkü bunun doğru olmadığını biliyordum

ve hikâyenin gerisi de aynı şekilde abartılıydı. Annemle kız kardeşimin adamın hâline nasıl acıdıklarını gördükçe, Lawrence'in yaralarının asıl boyutunu anlatmamak için kendimi epey zor tuttum.

Anneme "Yarın ziyaretine gideyim," dedim.

"Ya da bugün," dedi Rose. "Daha zaman var, atın yorulmuştur, midilliyi alırsın. Değil mi, Gilbert? Bir şeyler atıştırıp çıkarsın."

"Yo, yo. Asılsız bir söylenti olmadığını nereden biliyoruz? Çok..."

"Eminim öyle değildir, bütün köy bu haberle çalkalanıyor, Bay Lawrence'ı yolda bulan adamı görmüş olan iki kişiye rastladım. İnanılmayacak gibi geliyor ama düşünürsen öyle değil."

"İyi de Lawrence iyi bir binicidir, attan düşmesi pek olacak iş değil, düşmüşse bile kemiklerinin o şekilde kırılmasına imkân yok. Ortada bariz bir abartı var bence."

"Hayır ama at çifte atmış, öyle bir şey işte."

"Ne yani, o küçük midilli mi?"

"Midilli olduğunu nereden biliyorsun?"

"Öbürüne pek binmez."

"Neyse," dedi annem. "Yarın gidersin. Aslı var ya da yok, abartılmış ya da değil, adamcağızın nasıl olduğuna bakmamız lazım."

"Fergus gitsin."

"Neden sen gitmiyorsun?"

"Onun zamanı daha müsait. Benim çok işim var."

"Ama Gilbert! Nasıl bu kadar soğukkanlı olabiliyorsun? Arkadaşının ölümle burun buruna geldiği böyle bir olay sebebiyle bir iki saat işine ara verebilirsin."

"Öyle bir şey olduğu yok, diyorum sana."

"Sen ne dersen de, ölüm döşeğinde olabilir; gözünle görene kadar emin olamazsın. Kötü bir kaza geçirmiş olmalı, sen de mutlaka ziyaretine gitmelisin. Yoksa kabalık ettiğini düşünecek!"

"Kahretsin! Gidemem. Son günlerde aramız pek de iyi değildi."

"Ah, sevgili oğlum! Ufak tefek anlaşmazlıkları bu kadar büyütecek kadar hoşgörüsüz değilsin sen."

"Ufak tefek, öyle mi?" diye söylendim.

"Tamam ama olanları düşün. Nasıl..."

"Peki peki, başımın etini yeme artık, icabına bakacağım," dedim.

Ve ertesi sabah, annemin selamlarını iletmesi ve gerekli soruşturmayı yapması için Fergus'u göndererek icabına baktım çünkü benim gitmem söz konusu bile olamazdı, haber göndermem de. Fergus köy ağasının kafasını çatlattığını, düşmekten kaynaklanan (ayrıntıları –ve atının huysuzlandığını- anlatma zahmetine katlanmadığı) ezik ve çürüklerinin olduğunu, aklının karmakarışık olduğunu ve ıslak çimlerde yağmur altında yatıp kaldığı için üşütüp hastalandığını öğrenmişti ama kırılan bir yeri yoktu ve ölüm döşeğinde falan değildi.

Anlaşılan Bayan Graham'ın hatrına, beni suçlamaktan vazgeçmişti.

15

Önceki gün gibi o gün de yağmurluydu ama akşama doğru hava biraz açmaya başladı, ertesi gün ise açık ve pırıl pırıldı. Orakçılara bakmak için tepeye gitmiştim. Mısırların üstünde hafif bir rüzgâr esiyor, doğa güneşin altında adeta kahkahalar atıyordu. Havada süzülen gümüşsü bulutların arasında bir tarlakuşu neşeyle uçuyordu. Yağmur havayı temizlemiş ve tazelemiş, gökyüzünü yıkamış, dallarda ve yapraklarda mücevher gibi parlayan damlacıklar kalmıştı, öyle ki, çiftçiler bile yağmura suç bulacak kadar insafsız olamazdı. Fakat hiçbir gün ışığı yüreğime ulaşamıyor, hiçbir esinti düşüncelerimi tazeleyemiyor, Helen Graham'da kalan inancımın, umudumun ve sevincimin yerini hiçbir şey dolduramıyor, beni hâlâ kasıp kavuran, sönmek bilmeyen bu aşkın büyük pişmanlıklarını ve yakıcı tortularını silemiyordu.

Kollarımı kavuşturmuş, orakçılardan rahatsız olmaksızın, rüzgârda dalgalanan mısırlara dalgın dalgın bakarken bir şey hafifçe eteğime yapıştı, kulağıma artık hiç de hoş gelmeyen ince bir ses şu şaşırtıcı sözlerle beni kendime getirdi: "Bay Markham, annem sizi istiyor."

"Beni mi, Arthur?"

Ansızın ona doğru döndüğümde yüzümde hiç beklemediği bir ifadeyle karşılaşınca biraz gülerek, biraz da korkuyla "Evet, neden öyle tuhaf bakıyorsunuz?" dedi. "Onca zamandır neden hiç gelmediniz? Haydi! Gelmeyecek misiniz?"

Ne cevap vereceğimi bilemedim "Şimdi işim var," dedim.

Çocuksu bir şaşkınlıkla yüzüme baktı ama daha bir şey

söylememe fırsat kalmadan, hanımefendi yanımda bitiverdi.

Bastırmaya çalıştığı bir hiddetle "Gilbert, seninle konuşmam gerek!" dedi.

Solgun yanaklarına, pırıldayan gözlerine baktım, cevap vermedim.

"Sadece bir dakika," diye ısrar etti. "Şu taraftaki tarlaya geçelim." Orakçılara baktı, içlerinden bazıları küstah bir merakla onu süzüyordu. "Bir dakika bile sürmez," dedi.

Ara yoldan onu takip ettim.

Uzakta, yanından geçmekte olduğumuz çitlerin altında ışıldayan çiçekleri gösterip "Arthur, canım, haydi sen çançiçeği topla," dedi. Çocuk yanımdan ayrılmak istemiyormuş gibi tereddüt etti. Annesi kaba değilse de söz dinlemesini isteyen bir tavırla "Git canım!" dedi ve oğlanı gönderdi.

Soğuk ve sakin bir sesle "Evet, ne vardı Bayan Graham?" dedim. Çok üzgün olduğunu görmeme ve acımama rağmen, ona eziyet etme gücüne sahip olduğuma memnundum.

İçime işleyen bakışlarla yüzüme baktı ama ben yine de gülümsedim.

Kederli bir durgunlukla "Bu değişikliğin sebebini sormayacağım, Gilbert," dedi. "Çok iyi biliyorum, herkesin benden kuşku duymasını, suçlamasını sakin bir şekilde kaldırabilirim ama senin suçlamalarına dayanamam. Sana açıklama yapmak için sözleştiğimiz gün neden gelmedin?"

"Çünkü bana anlatacaklarını ve daha fazlasını öğrendim."

"Olamaz, sana her şeyi anlatacaktım!" diye hırsla haykırdı. "Artık anlatmayacağım, çünkü değmezmişsin!"

Sözlerim onu kışkırtmıştı, solgun dudakları titriyordu.

"Nedenini sorabilir miyim?"

Alaycı gülüşüme küçümser ve içerlemiş bir tavırla karşılık verdi.

"Çünkü beni hiç anlamadın, bana iftira atanları dinlemeyecektin –sana güvenmekle hata etmişim- düşündüğüm gibi biri değilmişsin. Git! Hakkımda ne düşündüğün umurumda değil."

O gerisin geri döndü, ben de yoluma gittim çünkü bu onun canını yakacaktı ve sanırım haklıydım çünkü biraz son-

ra arkama dönüp bakınca onun da döndüğünü, hâlâ yanında olmamı umut ettiğini gördüm. Kımıldamadan durdu, bir kez daha dönüp arkasına baktı, bu bakış keskin bir öfkeden ziyade derin bir keder ve çaresizlikle doluydu. Hemen umursamaz bir tavır takındım, etrafıma bakınıyormuş gibi yaptım, sanırım o da yoluna gitti çünkü geri döner ya da beni çağırır diye bir süre oyalandıktan sonra bir kez daha dönüp bakma cesaretini gösterdiğimde epeyce uzaklaşmış olduğunu, yanında Arthur'la birlikte –annesiyle konuşup duruyor, ama o hâkim olamadığı hislerini gizlemek ister gibi yüzünü oğlundan kaçırıyordu- hızla tarlaya doğru ilerlediğini görünce ben de işime döndüm.

Fakat çok geçmeden, onu aceleyle bıraktığıma pişman oldum. Belli ki beni seviyordu belki de Bay Lawrence'tan bıkmış, yerine beni koymak istiyordu. Öncelikle onu bu kadar çok sevip saygı duymasam, bu tercihi beni memnun eder, sevindirebilirdi ama şimdi dış görünüşüyle duyguları arasındaki tezat, tahminimce –onun hakkındaki eski düşüncelerimle şimdikiler arasındaki bu tezat çok üzücüydü- duygularımı öyle yıpratıyordu ki, tüm güzel düşünceleri yok ediyordu.

Yine de bana nasıl bir açıklamada bulunacağını merak ediyordum; ısrar etseydim bana ne anlatacaktı, ne kadarını itiraf edecek, nasıl bir bahane bulacaktı. Onun hangi yönünü küçümseyeceğimi, hangi yönüne hayran kalacağımı çok merak ediyordum; ona ne kadar acımalı, ondan ne kadar nefret etmeliydim ve öğreneceğim daha ne vardı. Ayrılmadan önce onunla son bir kez daha görüşecek, hakkında öğreneceklerimle epey tatmin olacaktım. O benim için bitmişti elbette ama ikimizin de kaba davranarak, üzücü bir şekilde ayrıldığımızı düşünmeye dayanamıyordum. O son bakışı içime işlemişti, unutamıyordum. Ne aptallık! Beni kandırmadı mı, yaralamadı mı mutluluğumu sonsuza dek mahvetmedi mi? "Olsun, yine de görüşeceğim," dedim kendi kendime. "Fakat bugün değil. Bugün ve bu gece günahlarını düşünsün ve olabildiğince perişan olsun. Yarın bir kez daha görüşeceğim; bu görüşme işine yarayabilir, yaramayabilir de. Ne olursa olsun, durgunluğa mahkûm olduğu hayatına biraz canlılık gelir ve bazı şeyler

açıklığa kavuşunca kışkırtıcı düşünceleri de yatışır."

Ertesi gün, işlerimi bitirdikten sonra akşama doğru, saat altı yedi sularında gittim; oraya vardığımda batmakta olan güneş konağı kırmızıya boyamış, kafesli pencerelerde alev alev yanıyor, konağa aslında sahip olmadığı neşeli bir hava katıyordu. Eskiden tanrıça gibi gördüğüm kadının, korkunç bir gerçekle karanlığa bürünmüş tapınağına yaklaşırken duyduğum hisleri ayrıntısıyla anlatmama gerek yok, orası binlerce güzel hatıra ve muhteşem hülyalarla doluydu.

Rachel beni salona aldı ve hanımını çağırmaya gitti çünkü kendisi salonda değildi. Berjer koltuğun yanında duran yuvarlak masada açık hâlde bir kitap duruyordu. Az sayıda ama özenle seçilmiş kitaplarını kendiminkiler kadar iyi biliyordum ama bunu daha önce hiç görmemiştim. Elime aldım. Sör Humphry Davy'nin "Bir Filozofun Son Günleri" adlı kitabıydı ve ilk sayfasında "Frederick Lawrence" yazıyordu. Kitabı kapattım ama elimde tutmaya devam ettim, sırtımı şömineye verip kapıya döndüm ve sakince gelmesini bekledim çünkü mutlaka gelecekti. Ve birazdan koridorda ayak seslerini duydum. Kalbim hızla çarpıyordu, kendime kızarak kalbimin atışlarını kontrol altına almaya, toparlanmaya çalıştım; en azından dışarıdan bakıldığında. Sakin, solgun, kendine hâkim bir vaziyette içeri girdi.

Beni neredeyse sinirlendiren sert ama sakin bir ağırbaşlılıkla "Bu ziyaretinizi neye borçluyum, Bay Markham?" dedi. Gülümseyerek ama küstah bir tavırla cevap verdim.

"Pekâlâ, açıklamanızı dinlemeye geldim."

"Açıklama yapmayacağımı söylemiştim. Güvenimi hak etmiyorsunuz."

"Peki, siz bilirsiniz," diyerek kapıya yöneldim.

"Bir dakika," dedi. "Bu sizi son görüşüm olacak, hemen gitmeyin."

Bundan sonraki buyruklarını beklemeye başladım.

"Söyler misiniz?" dedi. "Hakkımdaki dedikodulara neye dayanarak inandınız; size kim söyledi, ne dediler?"

Bir an duraksadım. Masumiyetine inanarak göğüs germeye hazır bir tavırla gözünü kırpmadan bana bakıyordu. En

korkunç şeyleri bile duymaya, meydan okumaya kararlıydı. "Bu cesareti kırabilirim," diye düşündüm. Fakat elimdeki güçle iftihar ederken, kurbanımla kedinin fareyle oynaması gibi oynamak istiyordum. Elimdeki kitabı ve başındaki boş sayfada yazan yazıyı gösterdim, gözümü yüzüne dikip "Bu beyi tanıyor musunuz?" diye sordum.

Yüzü birden kızardı; belki utançtan, belki öfkeden, bilemiyorum ama öfkeden olsa gerek "Elbette tanıyorum," dedi. "Başka ne soracaksınız, beyefendi?"

"Ne zamandır tanışıyorsunuz?"

"Bu konuda ya da herhangi bir konuda beni sorguya çekme hakkını size kim verdi?"

"Kimse! Cevap verip vermemek size kalmış. Geçenlerde bu arkadaşınızın başına ne geldiğini biliyor musunuz diye sormak isterim, bilmiyorsanız..."

"Bu şekilde aşağılanmayacağım, Bay Markham!" diye bağırdı. Davranışım karşısında adeta çıldırmıştı. "Bu yüzden geldiyseniz, artık gitseniz iyi olur."

"Sizi aşağılamaya gelmedim: Açıklamanızı dinlemeye geldim."

"Ben de size açıklama yapmayacağımı söylüyorum," diye hemen cevapladı. Ellerini kenetlemiş, kesik kesik soluk alarak, gözlerinden alevler saçarak, kışkırtılmış bir vaziyette bir aşağı bir yukarı geziniyordu. "Bu kadar korkunç şüphelerle alay eden, kolayca kuşkuya kapılabilen birine kendimi anlatmaya tenezzül bile etmem."

Alaycı, iğneleyici tavrımı bırakarak "Alay etmiyorum, Bayan Graham," dedim. "Keşke bunda alay edilecek bir şey bulabilseydim. Kolayca kuşkuya kapılma meselesine gelince, şu ana kadar ne kadar kör ne kadar aptalmışım ki, inatla gözlerimi yummuş, size duyduğum güveni sarsacak her şeye kulaklarımı tıkamışım, ta ki, kanıtlar size olan çılgınca aşkımı yerle bir edene kadar."

"Ne kanıtı beyefendi?"

"Peki, söyleyeceğim. Buraya son geldiğim geceyi hatırlıyor musunuz?"

"Evet."

"O zaman akıllı birinin gözlerini açabilecek ipuçları vermiştiniz ama bana bir etkisi olmamıştı; inanıp güvenmeye, her şeye rağmen umudumu sürdürmeye devam ettim ve idrak edemediğim yerde çılgınca sevdim. Şöyle oldu; sizden ayrıldıktan sonra, varlığımla davetsiz bir misafir gibi rahatsız etmek amacıyla değil, pencereden bir an olsun sizi, nasıl olduğunuzu görme isteğine karşı koyamadığım için geri döndüm; derin bir ilgi ve yakınlık hevesiyle. Sizi çok üzüntülü bir hâlde bıraktığım için, bu hâlinizden hoşgörü ve nezaket talebimi sorumlu tuttum. Bir hata yaptıysam, aşkım yüzündendi ve cezası da yeterince ağır oldu çünkü o ağacın altına geldiğim anda siz de arkadaşınızla bahçeye çıktınız. O şartlar altında kendimi göstermek istemedim, siz geçip gidene kadar gölgede kıpırdamadan durdum."

"Konuştuklarımızın ne kadarını duydunuz?"

"Yeterince duydum, Helen. Duyduklarım bana yetti çünkü bu delice sevdamı daha azı yok edemezdi. Daima, hakkında söylenenlere asla inanmayacağımı söyler ve düşünürdüm, ta ki, senin ağzından işitene kadar. Başkalarının imalarına, ifadelerine kötü niyetli, dayanaksız iftiralar gözüyle baktım, kendini boş yere suçladığını düşündüm ve açıklanamaz gibi görünen her şey için bir açıklaman olduğuna inandım."

Bayan Graham gezinmeyi bıraktı. Durduğum yerin karşısındaki şömine pervazına yaslandı, yumruk yaptığı elini çenesi koydu. Gözleri artık öfkeyle değil, tedirgin bir heyecanla parlıyordu. Ben konuşurken arada bir bana bakıyor, sonra bakışlarını karşıdaki duvara ya da halıya çeviriyordu.

"Bana gelip haklı sebeplerimi öğrenmek için beni dinlemen gerekirdi. O ateşli sevgi ve bağlılık yeminlerini bozup hiçbir sebep göstermeden kendini geri çekmen çok yanlıştı ve hiç de asil bir davranış değildi."

"Ne amaçla bunu yapacaktım ki? Beni düşündüren tek konuda açıklama yapamadınız, sezgilerimin doğru olduğuna dair hiçbir şüphe bırakmadınız. Yakınlığımızın derhal sona ermesini istedim, her şeyi öğrenseydim, kabul edeceğiniz gibi durum böyle olurdu, ama size çıkışmak istemedim; bana çok büyük haksızlık ettiğiniz hâlde (buna da itiraz etmeyeceğinizi

umarım). Evet, beni onaramayacağınız kadar çok yaraladınız, gençliğin verdiği heves ve heyecanımı körelttiniz, umutlarımı yıktınız, hayatımı çorak toprağa çevirdiniz! Yüz yıl da yaşasam, hayatımı kurutan bu felaketin etkisinden kurtulamam ve asla unutmam! Bundan böyle..." Sonra birden sustum ve aslında yarattığı harabeye gülümsediğini görerek, anlatılmaz hislerle hararetli nutkuma giriştim: "Gülüyorsunuz, Bayan Graham."

"Öyle mi?" diye başını kaldırdı. "Farkında değilim. Güldüysem de sana verdiğim zararı düşünerek keyif aldığımdan değil. Tanrı biliyor ya, bu olasılık beni yeterince üzmüştü. Derin bir ruhun ve duyguların olduğunu görmek beni sevindirmişti ve değerin konusunda tamamen hata etmediğimi ummuştum. Fakat gülüşler de gözyaşları da benim gibi, ikisi de belli duygularla sınırlı değil. Genellikle mutlu olduğumda ağlar, üzgün olduğumda gülerim."

Bir cevap bekler gibi bana baktı ama ben sessizliğimi korudum.

"Hükümlerinde hatalı olduğunu anlasan memnun olur muydun?" diye devam etti.

"Bunu nasıl sorabilirsin, Helen?"

Alçak sesle, aceleyle konuşarak "Kendimi tamamen temize çıkarabilirim diyemem," dedi. Kalbinin atışları gözle görülebiliyor, göğsü heyecanla inip kalkıyordu. "Fakat düşündüğünden daha iyi biri olduğumu öğrenmekten memnun olur muydun?"

"Hakkındaki eski düşüncelerimi geri döndürecek, seninle ilgili hislerimin bahanesi olabilecek ve buna eşlik eden tarifi imkânsız pişmanlığımın acısını dindirebilecek en ufak bir şeyi seve seve, mutlulukla kabul ederim!" Yanakları kızardı, baştan ayağa titredi. Hiç konuşmadan masaya koştu, kalınca bir albüme ya da el yazmasına benzeyen bir şeyi aldı, aceleyle sondan birkaç sayfayı çevirdi ve elime tutuşturdu: "Hepsini okumana gerek yok, giderken eve götür," diyerek hızla dışarı çıktı. Ben oradan ayrılıp bayır aşağı yürürken o pencereyi açıp beni çağırdı. Sadece "Okuyunca geri getir ve okuduklarını hiç kimseye anlatma. Sözüne güveniyorum," demek için.

Cevap vermeme fırsat kalmadan pencereyi kapattı ve dönüp gitti. Eski meşe koltuğa kendini attığını, elleriyle yüzünü kapattığını gördüm. Duyguları ancak ağlayarak açılabileceği kadar çok yükselmişti.

Sabırsızlık içinde soluyarak, umutlarımı bastırmaya çalışarak aceleyle eve gittim, koşarak merdivenleri çıkıp odama girdim, daha akşamüstü aydınlığı olmasına rağmen önce bir mum buldum, sonra kapıyı kapatıp sürgüledim, kimsenin araya girmesine izin vermemekte kararlıydım. Masaya oturdum, ödülümü açtım ve okumaya daldım; önce sayfaları aceleyle çevirdim, tek tük cümleler yakaladım, sonra sayfa sayfa yavaşça okumaya başladım.

Artık önümdeydi, benim duyduğumun yarısı kadar bir ilgiyi sende yaratmayacak olsa bile, metnin özeti şeklinde bir kısaltma hiç hoşuna gitmezdi. Bu yüzden yazarın ilgilendiği ya da hikâyeyi aydınlatmak yerine karmaşıklaştırmak için yazılan birkaç paragraf dışında kitabın tümünü seninle paylaşıyorum. Hikâye birdenbire başlıyor, bu yüzden başlangıcını diğer bölüme bırakacağız.

16

21 Haziran 1821 – Staningley'den yeni döndük, yani birkaç gün önce ve daha yerleşmedim ve hiç yerleşmeyecekmişim gibi geliyor. Amcamın rahatsızlığı yüzünden, kasabadan düşündüğümüzden erken ayrıldık; planladığımız kadar kalsaydık neler olurdu bilemiyorum. Bende yeni ortaya çıkan bu köy hayatını sevmeme hâllerinden utanıyorum. Bütün eski uğraşlarım sıkıcı ve zevksiz, beni eskiden eğlendiren şeyler yavan ve faydasız geliyor. Müzik çalmayı sevmiyorum çünkü dinleyecek kimse yok. Yürüyüşe çıkmayı sevmiyorum çünkü karşılaşacak kimse yok. Kitap okumayı sevmiyorum çünkü dikkatimi çekecek kadar etkili değil. Son birkaç haftanın anıları bir türlü aklımdan çıkmıyor ve bu anılarla meşgul olamıyorum. Bana en çok uyan resim yapmak çünkü resim yaparken düşünebiliyorum ve resimlerimi şu anda benden başka kimse görmüyorsa da ve görenler de umursamıyorsa da ileride belki birileri görüp değer verir. Çizmek, resmini yapmaya çalıştığım bir tek yüz var ve sürekli başarısız oluyorum, bu da çok canımı sıkıyor. Bu yüzün sahibini aklımdan çıkaramıyorum ve aslında çıkarmayı hiç denemiyorum. Hiç beni düşünüyor mu acaba, onu yeniden görebilecek miyim, diye merak ediyorum. Sonra belki başka meraklar peşine düşebilirim; zaman ve kaderle ilgili cevaplanacak sorular. Diyelim ki diğer bütün sorular olumlu cevaplandı, tövbe eder miydim acaba? Ne düşündüğümü bilse, yengem mutlaka etmem gerektiğini söylerdi.

Kasabadan ayrılmamızdan önceki akşam, şöminenin başına oturup sohbet edişimizi ne kadar net hatırlıyorum, gut

hastası olan amcamın hastalığı nüksedince erkenden yatmaya gitmişti.

Düşünceli bir sessizliğin ardından "Helen, evlenmeyi hiç düşünüyor musun?" demişti.

"Evet yenge, sık sık."

"Peki, mevsim bitmeden evlenmeye ya da nişanlanmaya niyet ediyor musun?"

"Bazen. Fakat öyle bir şey olacağını pek sanmıyorum."

"Neden?"

"Çünkü bu dünyada evlenmek isteyeceğim çok, çok az kişi kaldığını düşünüyorum; büyük ihtimalle öyle biriyle tanışamayacağım, tanışsam bile çok daha büyük ihtimalle bekâr olmayacaktır ya da beni beğenmeyecektir."

"Öyle olacak diye bir şey yok. Evlenmek isteyebileceğin çok az kişi olduğu doğru olabilir, umarım öyledir. Teklif edilmeden biriyle evlenmek isteyemezsin diye bir şey yok. Bir kızın sevgisi asla reddedilmemelidir. Bu sevgiye talip olunduğunda ise –gönül kalesi tamamen fethedildiğinde- o gönlün sahibi, çok dikkatli ve ihtiyatlı değilse, fark etmeden ve o aksini düşünmesine rağmen, sevebileceğine dair tüm önyargılı fikirlere muhalif olarak teslim olmak münasiptir. Seni bu konularda uyarmak isterim, Helen. Kariyerinin başından itibaren çok dikkatli ve ihtiyatlı olmanı ve kalbine göz koyan ilk ahmak ve karaktersiz kişi tarafından baştan çıkarılıp acı çekmemeni tavsiye ederim. Biliyorsun canım, daha on sekiz yaşındasın, önünde uzun bir zaman var, ne amcan ne de ben seni göndermek için acele etmiyoruz ve şunu da söyleyebilirim ki, taliplerden yoksun kalmayacaksın, iyi bir aileden geliyorsun; hatırı sayılır bir servetin ve büyük beklentilerin var. Yine diyebilirim ki --çünkü ben demezsem başkaları der- tüm bunların yanında çok da güzelsin, bunlarla övünebilirsin ve umarım pişmanlık duyacak bir sebebin olmaz."

"Umarım olmaz, yenge. Neden korkmalıyım?"

"Çünkü hayatım, paranın yanında güzellik de varsa, kötü yürekli adamlara en cazip gelen şey budur; işte bu yüzden güzelliğin, insanın başına büyük dertler açması muhtemeldir."

"Senin de başına böyle dertler açıldı mı?"

Yengem ciddi, ayıplayan bir bakışla "Hayır Helen," dedi. "Fakat başına iş gelen pek çok kadın tanıyorum. Kimi vurdumduymazlığı yüzünden dolandırıcılık kurbanı oldu kimi zayıflığı yüzünden tuzaklara düştü ve anlatılmayacak kadar kötü günahlar işledi."

"Ben vurdumduymaz ve zayıf olmayacağım."

"Peter'ı hatırla, Helen! Böbürlenme, dikkatli ol. Bir tedbirsizlik anında sana ihanet etmesinler diye kalbinin giriş kapısı olan gözlerine ve kulaklarına, çıkış kapısı olan dudaklarına sahip ol. İlgi gördüğünde, gerçekliğinden emin olana ve talibinin değerini layığınca inceleyene kadar soğuk ve hissiz bir şekilde karşıla ve sadece onayladıktan sonra sevgini ver. Önce araştır, sonra onayla; sonra sev. Gözlerin dışarıdan gelecek tüm çekiciliklere kör olsun, kulakların iltifatların tüm büyüsüne ve hafifmeşrep konuşmalara sağır olsun bunlar bir şey değil –ve hiç yoktan kötüsü– hesapsız kitapsız davranırsan baştan çıkarmaya çalışan kişiler hile ve tuzaklarla seni kendi felaketlerine çekerler. Neticede ilk iş prensiptir, ardından sağduyu, saygınlık ve orta hâlli bir servet gelir. Dünyanın en yakışıklı, en başarılı, görünürde en makbul adamıyla evlenir de onun değersiz bir serseri, hatta ele avuca sığmaz bir ahmak olduğunu anlarsan, seni kahredecek ıstırabı tahmin bile edemezsin."

"Ahmaklarla serseriler ne yapsın, yenge? Herkes senin öğüdünü dinlerse dünyanın sonu gelir."

"Korkma canım! Karşı cinsten onlara uyacak pek çok kişi olmasına rağmen ahmaklarla serseriler evlenmek istemezler; sen benim öğüdüme kulak ver. Bu alay edilecek bir konu değil, Helen, meseleye böyle umursamaz yaklaşmana çok üzüldüm. İnan ki, evlilik ciddi bir müessesedir." Ve öyle ciddi konuşuyordu ki, insan onun bu meselede epey zarar gördüğünü düşünebilirdi. Münasebetsiz sorular sormayı bırakıp sadece cevap verdim: "Evliliğin ciddi bir müessese olduğunu ben de biliyorum, söylediklerin doğru ve mantıklı şeyler ama benim için endişelenme çünkü sağduyu ve prensip bakımından zayıf biriyle evlenmenin yanlış olduğunu düşünmekle kalmıyor, böyle bir evliliğe kapılmamam gerektiğini de biliyorum. Çün-

kü ne kadar yakışıklı ve çekici de olsa ondan hoşlanmazdım, ondan nefret eder, onu küçümser, ona acırdım ama asla sevemezdim. Sevgimin onay üzerine kurulu olması sadece bir gereklilik değil, böyle olmak zorunda ve olacaktır da: Çünkü onay olmadan âşık olamam. Evleneceğim adamı sevdiğim kadar, ona saygı duyup onu onurlandırmam gerektiğini söylememe gerek yok çünkü bunlar olmazsa onu sevemem. Bu yüzden için rahat olsun."

"Umarım öyledir," diye cevap verdi.

"Öyle, bundan eminim," dedim.

Mesafeli, temkinli tavrıyla "Daha bir şey görmedin, Helen, sadece umut edebiliriz," dedi.

Bana inanmayışına gücenmiştim ama kuşkularının tamamen basiretsiz olduğundan emin değildim. Maalesef onun öğütlerini düşünmek, bu öğütlerden yararlanmaktan daha kolay gelmişti; bazen bu konulardaki prensiplerinin sağlamlığını sorguladığım olmuştu. Esasen, nasihatleri iyi olabilirdi –en azından temel noktalarda- ama tahminlerinde göz ardı ettiği şeyler vardı. Hiç âşık olup olmadığını merak ediyordum.

Kariyerime ya da amcamın deyimiyle ilk seferberliğime parlak umutlar ve hayallerle tutuşarak, sağduyuma tamamen güvenerek başladım. Başlarda Londra'daki hayatımızın yenilik ve heyecanı çok hoşuma gitmişti ama çok geçmeden kentin çalkantı ve baskısından yorulmaya başladım, evimin tazeliği ve özgürlüğü gözümde tütüyordu. Kadın olsun, erkek olsun, yeni tanıştığım kişiler beklentilerimi karşılamamış, bu da beni küstürmüş ve moralimi bozmuştu; artık onların tuhaflıklarını irdelemekten yorulmuştum, yengem –ve onlar- duymak istemeyeceği için, eleştirilerimi kendime saklamak durumunda olduğumdan, aptalca alışkanlıklarına gülüyordum sadece. Özellikle de kadınlar beni sinirlendirecek kadar akılsız, kalpsiz ve yapmacık görünüyorlardı. Belki daha az tanıdığım için ve bana iltifat ettiklerinden, erkekler gözüme nispeten daha iyi geliyordu ama hiçbirine âşık olmadım ve bana gösterdikleri ilgi bir an hoşuma gittiyse de bir süre sonra sinirleniyordum çünkü kibrimi açığa çıkararak ve tüm kalbimle ayıpladığım o kadınlardan birine dönüşeceğim diye korkmama sebep olarak

moralimi bozuyorlardı.

Çok sinirime dokunan, amcamın arkadaşı olan yaşlı bir adam vardı; amcam bu adamdan daha iyi koca bulamayacağımı düşünüyordu ama adam hem yaşlı hem de çok çirkindi –ve eminim kötü kalpliydi- ama yengem böyle dedim diye beni azarladı; yine de onun evliya kadar iyi biri olmadığını kabul etti. Başka biri daha vardı, ilki kadar kötü değildi ama ondan daha sinir bozucuydu çünkü yengem hep onu kolluyor, ona iltimas geçiyor, sürekli onu övüp duruyordu; adı Bay Boarham'dı. Çok sıkıcı biri olduğu için adını Bore'em[1] diye telaffuz ediyordum. Sesini hatırladıkça hâlâ irkilirim; kulağımın dibinde vızıl vızıl bir ses. Yanıma oturur, bıktırıcı bir şekilde yarım saat konuşur, faydalı bilgiler vererek zihnimi geliştirdiği düşüncesiyle inançlarını bana dayatmaya ya da kimi hatalı hükümlerimi düzeltmeye çalışarak, benim seviyeme inerek konuştuğunu, böylece beni eğlendirdiğini söyleyerek kendini kandırırdı. Yine de genellikle iyi biri olduğunu söyleyebilirim; mesafesini koruyabilseydi ondan asla nefret etmezdim fakat mümkün değildi çünkü varlığıyla bana sıkıntı vermekle kalmadı, daha makbul bir çevreye girmemi engelleyerek keyfimi de kaçırdı.

Bir gece baloya gitmiştik, her zamankinden çok daha fazla sıkıntı veriyordu ve sabrım tükenmek üzereydi. Bütün gecenin dayanılmaz geçeceği belli olmuştu: Sadece bir kez dans edebilmiştim; o da boş kafalı züppenin biriyle, sonra Bay Boarham yanıma geldi. Gece boyunca yakamı bırakmamaya kararlı görünüyordu. Hiç dans etmedi, burnumun dibinde oturdu ve herkese onaylanmış, kabul görmüş bir sevgili olduğu izlenimini verdi. Yengem bu manzarayı memnuniyetle seyrediyor ve Bay Boarham'a "Yolunuz açık olsun" dercesine bakıyordu. Sıkıntıdan bunaldığımı göstererek, hatta epeyce kaba davranarak onu uzaklaştırmaya çalıştım. Fakat onu yanımda istemediğime bir türlü ikna olmadı. Suratımı asıp hiç konuşmadım, bunu mutluluktan mest olmuşum gibi algıladı,

1. (İng.) Bore'em: 'Bore them': Benzer telaffuzdaki 'Canlarını sık' cümlesi kısaltılarak kişinin soyadıyla ilgili kelime oyunu yapılıyor. (e.n.)

dilediğince konuşmasına imkân tanıdım, sözlerine sert karşılıklar verdiğimde ise bunu kızlara özgü bir neşeyle yapılmış, şakayla karışık azarlayacağı zekice espriler olarak algıladı. Ona göre aramızdaki keskin farklılıklar ateşi harlayacak yakıt gibiydi, inançlarını destelemek için yeni iddialar ortaya attı ve beni ikna edebilmek için, sonu gelmez bir mantık seline boğdu.

Fakat mizacıma daha uygun olduğunu düşündüğüm biri vardı. Bir süredir bizi seyreden bir bey. Belli ki yanımdaki adamın acımasız ısrarı ve benim açıkça gösterdiğim sıkıntım onu çok eğlendiriyor, verdiğim kaba ve tavizsiz cevaplara gülüyordu. Sonunda uzaklaştı, ev sahibesinin yanına gitti, belli ki ondan benimle tanıştırmasını istedi çünkü biraz sonra birlikte yanıma geldiler; ev sahibesi bu adamı bana amcamın arkadaşının oğlu Bay Huntingdon, diye tanıştırdı. Bay Huntingdon beni dansa kaldırdı, seve seve kabul ettim, elbette. Ve gece boyunca kavalyem oldu fakat çok uzun sürmedi çünkü yengem her zamanki gibi erken gitmek istedi.

Gittiğime üzülmüştüm çünkü yeni tanıdığım bu beyi hayat dolu ve eğlenceli bulmuştum. Konuşmalarında, hareketlerinde zarif bir rahatlık ve serbestlik vardı, onca acıyı çekerken yaşadığım baskı ve samimiyetsizlikten sonra bu bana bir huzur, bir genişlik veriyordu. Tavırları, konuşma şekli biraz fazla lakayt ve cüretkârdı belki ama beni Bay Boarham'dan kurtardığı için keyfim öyle yerindeydi ki, ona hiç sinirlenmedim.

Arabaya binip otururken yengem "E, Helen, Bay Boarham'ı nasıl buldun?" diye sordu.

"Hepsinden daha kötü."

Ters ters bana baktı ama bir şey söylemedi.

Bir an sustuktan sonra "Dans ettiğin adam kimdi?" diye devam etti. "Şalını atmana yardım etmesi yılışıklık gibi geldi."

"Yılışık falan değildi, yenge. Bay Boarham'ın gelip şalımı atmama yardım edeceğini anlayınca öyle yaptı. Gülerek kendini öne attı 'Durun sizi şu sıkıntıdan kurtarayım.' dedi."

Yengem buz gibi bir sesle "Kimdi o bey, diye sormuştum," dedi.

"Bay Huntingdon. Amcamın eski bir arkadaşının oğlu."

"Amcan Bay Huntingdon'dan bahsetmişti. 'Şu genç Huntingdon, iyi çocuk ama biraz çılgın.' demişti."

"'Biraz çılgın' ne demek oluyor?" diye sordum.

"Prensipleri olmayan, gençlere özgü o ahlaksızlıklara düşkün olan, demek."

"Amcam da gençken epey çılgın biri olduğunu söylerdi."

Yengem sertçe başını iki yana salladı.

"Şaka yapıyordu herhalde," dedim. "Bay Huntingdon havadan sudan sohbet etti; o güleç mavi gözlerden bir zarar geleceğini sanmam."

Yengem iç geçirerek "Yanlış düşünüyorsun, Helen," dedi.

"Merhametli olmamız gerek, yengeciğim; ayrıca yanlış düşündüğümü sanmıyorum: Ben çok iyi bir yüz okuma uzmanıyımdır, insanların karakterini dış görünüşlerine bakarak anlayabilirim –güzel ya da çirkin olmalarına göre değil- yüzünün şekline göre. Mesela senin yüzünün şeklinden, mutlu ve iyimser bir mizacın olmadığını, Bay Wilmot'un bunak bir serseri olduğunu, Bay Boarham'ın makbul bir arkadaş olmadığını ve Bay Huntingdon'ın ahmak ya da düzenbaz olmadığı gibi ferasetli ya da evliya olmadığını da söyleyebilirim ama benim için önemi yok çünkü nasılsa bir daha görüşmeyeceğiz balolarda dans eşi olmak dışında."

Ancak öyle olmadı çünkü ertesi sabah tekrar karşılaştık. Amcamı ziyarete geldi, Avrupa'dan yeni döndüğünü bu yüzden daha önce gelemediğini belirterek özür diledi; dün geceye kadar amcamın şehre döndüğünü bilmiyormuş. Ondan sonra bazen dışarıda, bazen evde, sık sık karşılaştık çünkü yaşlı arkadaşına saygılarını sunmaya pek hevesliydi fakat amcam bu ilgiden dolayı minnettar olması gerektiğini pek düşünmüyordu.

"Bu çocuk sık sık gelip giderek ne şeytanlıklar kuruyor," diyordu. "Sen biliyor musun, Helen? Ha? Derdi benimle hasbihâl etmek değil, orası kesin."

"O adama da aynısını söylesen keşke," dedi yengem.

Amcam "Neden? Ben istemiyorsam da isteyen biri vardır belki," diye bana göz kırptı. "Hem epeyce varlıklı biri, Peggy ama Wilmot kadar iyi bir kısmet değil, gerçi Helen onun adını

bile duymak istemiyor: nedense kızlar yaşlı adamları istemiyor, hâlbuki onca paraları var, tecrübeleri de cabası. Eminim, evi altınlarla dolu Wilmot yerine şu meteliksiz genç adamı tercih eder. Değil mi, Nell?"

"Evet, amca fakat bu Bay Huntingdon için geçerli değil çünkü Wilmot'la evleneceğime fakir bir kız kurusu olmayı tercih ederim."

"Bay Huntingdon'la evlenmeyi istersin ama değil mi?"

"O konuyu düşününce size söylerim."

"Ya! Düşünmek gerekiyor, demek? Lütfen ama fakir olmak bir yana, kızkurusu olmayı mı tercih ederdin?"

"Teklif gelene kadar bir şey diyemem."

Daha fazla sorgulanmamak için derhal odadan çıktım. Beş dakika sonra pencereden baktığımda Bay Boarham'ın kapıda belirdiğini gördüm. Her an beni çağırabilirler diye huzursuzlukla, kararsızlık içinde yarım saat kadar bekledim, onun gittiğini görmeyi boş yere umut ettim. Sonra merdivende ayak sesleri duydum, yengem ciddi bir ifadeyle odama girdi, kapıyı kapattı.

"Bay Boarham geldi, Helen," dedi. "Seni görmek istiyor."

"Aman, yenge! Hasta olduğumu söylesen olmaz mı? Onu görürsem mutlaka hastalanacağım zaten."

"Saçmalama hayatım! Bu eften püften bir mesele değil. Çok önemli bir iş için gelmiş; seni amcanla benden istemeye."

"Umarım sen de amcam da buna yetkiniz olmadığını söylemişsinizdir. Hangi hakla benden önce başkasına sorar?"

"Helen!"

"Amcam ne dedi?"

"Bu işe karışamayacağını söyledi. Bay Boarham'ın nazik teklifini kabul etmeyi düşünürsen..."

"'Nazik teklif mi' dedi?"

"Hayır. İstersen onunla evlenebileceğini söyledi, istemezsen de keyfin bilir."

"İyi demiş. Sen ne dedin?"

"Benim ne dediğimin bir önemi yok. Sen ne diyeceksin, asıl mesele bu. Sana bizzat sormak için aşağıda bekliyor ama inmeden önce iyi düşün, teklifini reddedeceksen bana sebep-

lerini söyleyeceksin."

"Reddedeceğim elbette ama ondan nasıl ve ne zaman kurtulabilirim bana söylemen gerek çünkü hem nazik hem kararlı olmak istiyorum. Sebeplerimi sonra açıklayacağım."

"Otur şöyle, Helen. Otur da biraz kendini topla. Bay Boarham'ın acelesi yok çünkü kabul edeceğinden pek şüphesi yok. Hem ben de seninle konuşmak istiyorum. Anlat canım, onunla ilgili itirazların nelerdir? Dürüst, şerefli bir adam olduğunu yok mu sayıyorsun?"

"Hayır."

"Makul, aklı başında, saygın biri olduğunu yok mu sayıyorsun?"

"Hayır. Öyle olabilir ama..."

"İyi de Helen! Dünyada onun gibi kaç erkekle tanışabilirsin? Dürüst, şerefli, makul, aklı başında, saygın! Böyle asil niteliklere sahip birini bir an bile tereddüt etmeden reddedebileceğin sıradan özellikler mi bunlar? Evet, asil diyorum çünkü bu özelliklerin ne manaya geldiğini ne kadar paha biçilmez erdemler içerdiğini bir düşün (daha bir sürü nitelik sayabilirim), tüm bunların ayağına serildiğini düşün. Bu paha biçilmez nimetleri hayat boyu sağlama alacak gücün var mı? Seni şefkatle seven ama hatalarını görmezden gelmeyecek kadar da düşkün olmayan; hayat boyu sana rehber olacak, sonsuz mutluluğunda yoldaş olacak, sana layık ve kusursuz koca. Düşünsene, nasıl..."

Hiç alışık olmadığım akıcı ve etkili konuşmasını yarıda keserek "Ama ondan nefret ediyorum, yenge," dedim.

"Nefret mi ediyorsun? Hıristiyanlığın nerde kaldı? Nefret ediyorsun, öyle mi? O kadar iyi bir insandan!"

"İnsan olarak değil, koca olarak nefret ediyorum. İnsan olarak onu çok seviyorum, hatta benden daha münasip bir eş bulmasını dilerim; kendi denginde ya da daha iyi –böyle bir şey varsa tabii– onu sevmesi şartıyla. Fakat ben asla yapamam, bu yüzden de..."

"Neden yapamıyorsun? Ne kusur buldun?"

"Birincisi, en az kırk yaşında var, belki daha da yaşlı olabilir, bense on sekiz yaşındayım. İkincisi, dargörüşlü ve son

derece bağnaz. Üçüncüsü, zevkleri ve hisleri benimkilerden tamamen farklı. Dördüncüsü, görünüşü, sesi, tavırları benim çok sinirime dokunuyor ve sonuncusu, o adama karşı asla yenemeyeceğim bir tiksinti duyuyorum."

"O hâlde bu duyguyu yenmen gerek. Lütfen onu Bay Huntingdon'la bir karşılaştır, yakışıklılık dışında (ki bu nitelik insanın erdemlerine ya da senin hep önemsemediğini söylediğin mutlu bir evliliğe hiçbir şey katmaz) hangisi daha iyi bir insan, söyle bana."

"Bay Huntingdon'ın ondan daha iyi biri olduğuna eminim ama şu anda ondan bahsetmiyoruz, Bay Boarham'ı konuşuyoruz. Onun karısı olmaktansa tek bir mutlulukla büyümek, yaşamak ve ölmek isterim –bunu ona bir an önce söylemeli ve beklentisine bir son vermeliyim- bu yüzden bırak beni."

"Peki, ama doğrudan reddetme çünkü aklında hiç böyle bir şey yok, çok gücenir. Şu anda evlenmeyi düşünmediğini söyle."

"Ama düşünüyorum."

"O zaman başkalarıyla da görüşmek istediğini söyle."

"Ama başkalarıyla görüşmek istemiyorum ki. Tam tersi."

Daha fazla nasihat dinlememek için odamdan çıkıp Bay Boarham'ın yanına gittim. Misafir odasında bir aşağı bir yukarı gezinip duruyor, bir şarkı mırıldanırken bastonunun ucunu kemiriyordu.

"Sevgili küçük hanım," diye başını eğerek selam verdi, rehavet içinde, kendinden emin bir vaziyette sırıttı. "Velilerinizden izin aldım..."

Meseleyi mümkün olduğunca kısa kesmek umuduyla "Biliyorum beyefendi," dedim. "Tercihiniz konusunda minnettarım ancak bahşetmek istediğiniz onuru geri çevirmek zorundayım çünkü tecrübe etseydik kısa sürede sizin de anlayacağınız üzere, biz birbirimize göre değiliz."

Yengem haklıydı. Teklifini kabul edeceğimden en ufak bir şüphesi bile yoktu, onu reddedeceğim aklının ucundan geçmiyordu. Cevabım karşısında şaşırdı kaldı, kulaklarına inanamadı ve bu yüzden de gücenmedi. Bir süre ne diyeceğini düşünüp tarttıktan sonra karşılık verdi.

"Aramızda yaş ve mizaç bakımından epeyce fark olduğunu biliyorum canım, başka şeyler de vardır fakat seni temin ederim, senin genç ve coşkulu ruhundan kaynaklanan hata ve zayıflıkları dikkate alacak kadar sert olmayacağım, bunları kabulleneceğim, belki bir baba şefkatiyle paylayacağım ama inan ki hiçbir genç âşık sevdiğine, benim sana olduğumdan daha düşkün olamaz. Öte yandan, umarım geçirdiğim yılları ve ciddi düşünce alışkanlıklarımı küçümsemezsin çünkü tüm bunları senin mutluluğuna vesile etmeye çalışacağım. Haydi! Ne diyorsun? Nazı niyazı bırakalım da bir an önce fikrini söyle."

"Söyleyeceğim ama öncekinden farklı olmayacak, biz birbirimize göre değiliz."

"Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?"

"Evet."

"Fakat beni tanımıyorsun, daha iyi tanımak, daha çok zaman geçirmek..."

"Hayır, istemem. Sizi tanıyacağım kadar tanıdım, sizin beni tanıdığınızdan da fazla. Yoksa sizinle bu kadar uyumsuz biriyle hayatınızı birleştirmeyi mi düşünüyorsunuz; size hiçbir yönden uymayan biriyle."

"Canım benim, ben kusursuzu aramıyorum ki. Mazur görebilirim..."

"Teşekkür ederim, Bay Boarham fakat cömertliğinize hayır diyeceğim. Düşkünlüğünüzü ve anlayışınızı size bu kadar yük olmayacak başka birine saklayın."

"Bir de yengenize danışmanızı rica ederim. O mükemmel kadın, eminim..."

"Ona danıştım, onun istekleriyle sizinkiler uyuşuyor, biliyorum ancak böyle önemli konularda kendi başıma karar verme cüretini gösteririm. Bu temayülümü hiçbir kanı değiştiremez, böyle bir adımın benim ya da sizin mutluluğunuza vesile olacağına inandıramaz; sizin gibi tecrübeli ve sağduyulu birinin benim gibi bir eş seçmesine çok şaşırdım."

"Ah, evet," dedi. "Bazen ben de kendime şaşıyorum. Kendi kendime şöyle diyorum: 'Boarham, neyin peşindesin? Dikkat et, düşünmeden hareket etme. Bu kız çok tatlı, çok güzel bir şey fakat unutma, bir sevgiliye en çekici gelen şey-

ler, bir kocanın en büyük ıstırabı olabilir.' Seni temin ederim, düşünüp taşınmadan verilmiş bir karar değil bu. Bu evliliğin mantıksız olacağı düşüncesi gündüzleri beni endişeye boğdu, geceleri uykumdan etti ama sonunda o kadar da mantıksız olmadığına karar verdim. Sevdiğim kızın kusursuz olmadığını gördüm ama genç ruhunda henüz olgunlaşmamış pek çok erdem bulunduğuna inandım; hükümlerinde, görüşlerinde ya da tavırlarındaki ufak tefek kusurların düzeltilebileceğini tahmin ediyorum. Uyanık ve sağgörülü bir akıl hocasının sabırlı uğraşları sayesinde bunlar ortadan kaldırılabilir ya da en azından azaltılabilir ve öğretemediğim yerde de güzel huylarının hatrına affedici olabilirim. Bu yüzden bir tanem, ben kani olduğuma göre, sen neden itiraz ediyorsun; en azından benim adıma?"

"Doğrusunu söylemem gerekirse, Bay Boarham, aslında ben kendi adıma itiraz ediyorum, bu yüzden bu konuyu kapatalım çünkü daha fazla devam etmemizin bir faydası olmayacağı gibi, daha kötü sonuçlar doğuracak," diyecek oldum ama o inatla sözümü kesti. "Fakat neden? Seni sever, üstüne titrer, seni korurdum," gibi şeyler söyledi.

Aramızda geçenleri buraya tek tek yazmayacağım. Onu son derece can sıkıcı bulduğumu, kastettiğim şeyi kabul ettirmenin çok zor olduğunu, benim çıkarlarıma karşı ilgisiz davrandığını, ne onun ne de yengemin, itirazlarımı çürütmesine en ufak bir ihtimal dahi olmadığını söylemem yeterli olacaktır. Bunda ne kadar başarılı oldum, bilemiyorum ama inatla aynı konuya gelerek aynı iddialarını defalarca tekrarlamasından ve beni aynı cevapları vermek zorunda bırakmasından öyle sıkıldım ki, sonunda hızla ona dönüp son sözümü söyledim: "Size açıkça söylüyorum, bu iş olmaz. Hiçbir fikir beni istemediğim bir evliliği yapmaya ikna edemez. Size saygı duyuyorum –en azından mantıklı davransaydınız duyabilirdim- ama sizi sevemem, asla sevmeyeceğim ve konuştukça daha da itici oluyorsunuz, lütfen bu konuyu daha fazla uzatmayın."

Bunun üzerine iyi günler dileyip canı sıkkın ve küskün bir hâlde –benim suçum değildi elbette- çekip gitti.

17

Ertesi gün amcam ve yengemle beraber Bay Wilmot'un verdiği akşam yemeğine katıldık. Bay Wilmot'un yanında iki hanım vardı. Havalı, gençten bir kadın olan –yirmi beş yaşlarında, kendi ifadesine göre evli olmayacak kadar çapkın, tüm dünyaca muhteşem bir kadın olduğunu söyleyen erkeklerin hayran olduğu- yeğeni Annabella ve bana fena hâlde kanı kaynayan, beni olduğumdan çok daha iyi bir şey zanneden halim selim kuzeni Milicent Hargrave. Ben de ondan çok hoşlanmıştım. Milicent'ı, tanıdığım kadınlara karşı genellikle takındığım eleştirel tavrımdan tamamen muaf tutmalıyım. Akşam yemeği ne o ne de kuzeni için düzenlenmişti. Bay Wilmot'un bir diğer konuğu Bay Huntingdon içindi. Orada bulunduğunu çok net hatırlıyorum çünkü bu onu son görüşüm oldu.

Yemekte yanıma oturmadı çünkü iri yarı, yaşlı zengin bir dula eşlik etmek durumundaydı. Bana ise onun arkadaşı olan fakat hiç hoşlanmadığım Bay Grimsby eşlik ediyordu. Bu adamın tavrında bir fesatlık vardı, hâl ve hareketlerinde gözardı edemediğim gizli bir vahşet, aşırı bir samimiyetsizlik seziliyordu. Sırası gelmişken belirteyim, çok sıkıcı bir gelenek, aşırı medeni yaşantının pek çok sahte sıkıntı kaynaklarından biri. Mademki erkekler kadınlara yemek salonuna kadar eşlik edecek, o hâlde neden kime eşlik edeceklerini seçemiyorlar?

Gerçi seçim yapma hakkı olsaydı, Bay Huntingdon'ın bana eşlik etmeyi tercih edeceğinden emin değildim. Büyük ihtimalle genç Bayan Wilmot'u seçerdi çünkü genç kadın Bay Huntingdon'ın ilgisini çekmeye kararlı görünüyor, Hunting-

don da onun görmek istediği bu ilgiyi seve seve göstereceğe benziyordu. Etraflarındaki saygın konukların içerlediklerini bile bile konuşup gülüşmelerine şahit olduğumda böyle düşünmüştüm, sonra beyler misafir odasında bize katıldıklarında genç Bayan Wilmot onu görür görmez yanına gitti, bir hanım arkadaşıyla girdikleri tartışmada hakem olmasını istedi, Bay Huntingdon hevesle kabul etti ve bir an bile tereddüt etmeksizin tartışmada genç Bayan Wilmot lehine karar verdi –fakat bence genç Bayan Wilmot yanlış yoldaydı- sonra o ve arkadaşlarıyla samimi bir havada sohbet etmeye başladı. Bense Milicent Hargrave ile odanın öbür ucunda oturmuş, Milicent'ın çizimlerine bakıyor, isteği üzerine ona eleştiride bulunuyor, tavsiyeler veriyordum. Kendime hâkim olmaya çalışmama rağmen dikkatim neşeyle sohbet eden gruba kayıyordu ve yanlış olduğunu bile bile öfkem kabardı ve emimin ki suratım da asılmıştı çünkü eskizlerine bakmaktan sıkıldığımı anlayan Milicent gruba katılmamı rica etti ve kalan çizimlere başka zaman bakabileceğimizi söyledi. Ben onlara katılmak gibi bir niyetim olmadığını, çizimlerden sıkılmadığımı anlatmaya çalışırken Bay Huntingdon oturmakta olduğumuz yuvarlak masanın başına geldi.

Çizimlerden birini kayıtsız bir tavırla eline alıp "Sizin mi bunlar?" dedi.

"Hayır, Bayan Hargrave'in."

"Ha, tamam, bir bakalım."

Bayan Hargrave'in, çizimlerin bakılmaya değer olmadığı yönündeki itirazlarına aldırmadan bir sandalye çekip yanıma oturdu, resimleri teker teker elimden alıp sırayla inceledi ve masaya attı ama onlar hakkında tek bir yorum dahi yapmadı, hâlbuki sürekli konuşuyordu. Onun bu tavrını Bayan Hargrave nasıl karşıladı, bilmiyorum ama ben onun sohbetini çok ilginç bulmuştum fakat sonradan anladım ki, asıl amacı orada bulunanları sorguya çekmekmiş. Zekice ve son derece komik yorumlar yapmasına rağmen, bunları buraya yüz ifadesini ve hareketlerini görmeksizin, yaptığı ve söylediği her şeyi aydınlatan ve yüzüne bakmayı bir keyif hâline getiren belli belirsiz cazibesi ve kulağa bir şarkı gibi gelen sesi olmaksızın yazsam,

pek de özgün, özel ve farklı görünmeyecektir. Ayrıca yengem resimlere bakma bahanesiyle yanımıza gelip o soğuk ve itici tavrıyla Bay Huntingdon'ı muhatap alarak, dikkatini benden almak ve zannımca beni üzmek amacıyla ona basmakalıp, zorlayıcı, şekilsel sorular sormaya başladığında yengeme karşı çok kötü şeyler hissettim. Resimlere bakmakta olan Bay Huntingdon ile yengemi baş başa bırakıp herkesten uzaktaki bir kanepeye oturdum. Bu hareketin ne kadar tuhaf kaçacağını hiç düşünmemiştim, önce kendimi üzüntüye kaptırdım ama sonra kendi kendime düşüncelere dalarak huzur buldum.

Fakat uzun süre yalnız kalamadım çünkü bütün erkekler içinde en az hoşlandığım Bay Wilmot, herkesten ayrı tek başıma oturmamı fırsat bilerek yanıma gelip yerleşti. O ana kadar bana yanaşmaya çalışmasını başarıyla geri püskürttüğüm için, onun bu talihsiz tercihini tekrarlayacağı bir şey bırakmadığımı düşünmüş ve bu nedenle kendimle gurur duymuştum ama anlaşılan yanılmışım: Zenginliğine ve arta kalmış çekiciliğine son derece güveniyordu, kadınların zayıflığı konusunda öyle sarsılmaz bir inanca sahipti ki, içtiği şarabın da alevlendirdiği yepyeni bir hevesle kuşatma emri almış gibi yanıma geldi. Bu onu daha da itici hâle getiren bir durumdu fakat o anda kendisinden tiksinsem de misafiri olduğum için kabalık etmek istemedim, konukseverliğiyle hoşça vakit geçiriyordum, zaten nazik ama kararlı bir şekilde geri çevirmeyi beceremezdim ve becersem bile bu bir işe yaramayacaktı çünkü Bay Wilmot, kendisinin gösterdiği gayret gibi bariz ve kesin olmayan reddedişleri anlayamayacak kadar kalın kafalıydı. Sonuç olarak bıktırıcı ilgisini ve itici samimiyetini uzattıkça uzattı ve tam umutsuzluğa kapılmışken ve ne diyeceğimi bilemez hâldeyken, birinin, kanepenin kolçağından sarkan elimi nazikçe ama gayretle tuttuğunu fark ettim. Kim olduğunu tahmin etmiştim, başımı kaldırıp baktım, Bay Huntingdon'ın gülümseyerek bana baktığını görünce pek de şaşırmadım. Günahların bedelini ödeten iblisin elinden, işkence süresinin dolduğunu müjdeleyen bir ışık meleğine yüzümü dönmüş gibi hissediyordum.

"Helen." (Bana hep Helen diye hitap ediyordu ve ben bu

rahatlığından alınmıyordum.) "Şu resme bakmanı isterim. Bay Wilmot bize biraz müsaade edecektir, eminim."

Hevesle ayağa kalktım. Kolunu uzattı, koluna girdim, beni odanın öbür ucundaki, önceden gördüğüm ama yeteri kadar incelemediğim, Vandyke'ın muhteşem tablosuna götürdü. Bir an sessizce düşündükten sonra, koluna girmiş vaziyette, resmin ne kadar güzel ve alışılmadık olduğuna dair yorumlar yapmaya başlamıştım ki, rahat bir tavırla elini koluma koyarak sözümü kesti: "Resmi boşver. Seni bu yüzden buraya getirmedim, bana küfredecekmiş gibi bakan şu alçak hovardadan kurtarmak istedim."

"Minnettarım," dedim. "İkinci kez beni hoşlanmadığım birinden kurtarıyorsunuz."

"Minnettar olmana gerek yok," dedi. "Sadece kibarlık olsun diye yapmadım, canını sıkan kişilerden hıncımı almak için de yaptım, böyle yaşlı bunaklara kötülük etmek hoşuma gidiyor, gerçi hiçbirini rakibim olarak görmek için bir neden de yok, sence de öyle değil mi, Helen?"

"İkisinden de nefret ettiğimi biliyorsunuz."

"Ya benden?"

"Sizden nefret etmem için bir sebep yok ki."

"Peki, bana karşı ne hissediyorsun, söyle, Helen! Beni nasıl buluyorsun?"

Yine elimi tuttu ama bu tavrında sevecenlikten ziyade kasti bir güç vardı, kendisi itiraf etmezken, ağzımdan onu beğendiğime dair bir itiraf almaya hakkı olmadığını düşündüm ve ne cevap vereceğimi bilemedim. Sonunda "Siz benim hakkımda ne düşünüyorsunuz?" diye sordum.

"Tatlı meleğim, sana bayılıyorum! Ben..."

Tam bu sırada yanımıza gelen yengem soğuk, alçak bir sesle "Helen, bir dakika bakar mısın?" dedi. Meleğine beddualar mırıldanır hâldeki Bay Huntingdon'ın yanından ayrıldım.

Peşinden pencereye doğru giderken "Ne var, yenge? Ne oldu? Ne istiyorsun?" diye sordum.

Sert sert bana bakarak "Hâlâ yüzüne bakılıyorken insan içine karışmanı istedim," dedi. "Yalnız şu suratının kızarıklığı geçsin, gözlerin normal ifadesini bulsun, şurada biraz bekle.

Seni bu hâlde bir gören olursa ben utanırım."

Bu sözler "suratımın kızarmasını" geçirmedi elbette; aksine, yüzüm küskünlük ve gittikçe kabaran bir öfkenin hâkim olduğu pek çok duygunun alevlendirdiği iki kat daha güçlü bir ateşle yanmaya başladı. Cevap vermedim, sadece perdeyi açıp gecenin karanlığına baktım ya da lambaların ışığıyla aydınlanmış meydana.

Aşırı dikkatli, pek sevgili akrabam "Bay Huntingdon sana evlenme mi teklif ediyordu?" diye sordu.

"Hayır."

"Ne diyordu o hâlde? Teklif edermiş gibi bir şey duydum."

"Sen araya girmeseydin ne diyeceğini öğrenecektim."

"Teklif etseydi kabul edecek miydin, Helen?"

"Elbette hayır, amcama ve sana danışmadan etmezdim."

"Ay, çok sevindim, canım, ne kadar da akıllısın." Bir an sustuktan sonra "Peki, bu gecelik yeteri kadar dikkat çektin," diye devam etti. "Hanımlar meraklı meraklı bize bakıyorlar. Ben yanlarına gideceğim, kendini biraz toparladığına göre, sen de gelecek misin?"

"Geliyorum."

Sakin, ama kışkırtıcı bir tavırla "Kibar ol, şirretlik etme," dedi yengem. Sonra ağırbaşlı bir tavırla "Sana söyleyeceklerim var," diye devam etti.

Ve böylece, zorlu bir nasihat faslına başlamaya hazırlanmış olarak eve döndük. Zaten çok kısa olan yolda ikimiz de pek konuşmadık. Odama girip, o gün olanları düşünmek için kendimi yumuşak koltuğa bıraktım, yengem de peşimden geldi, takılarımı dikkatlice yerine yerleştirmekte olan Rachel'ı gönderdi, kapıyı kapattı ve yanıma, daha doğrusu koltuğuma dik açı oluşturacak şekilde oturdu. Saygımdan dolayı ona daha rahat bir koltuğu gösterdim. Teklifimi geri çevirerek nutuk çekmeye başladı: "Staningley'den ayrılmadan bir gece önce yaptığımız konuşmayı hatırlıyor musun, Helen?"

"Evet, yenge."

"Kalbini, ona değer vermeyen birine kaptırmaman ve onaylamadan önce sevgini vermemen konusunda seni nasıl uyardı-

ğını da hatırlıyor musun? Mantığın ve düşünerek karar verme gücün nerede kaldı o hâlde?"

"Evet ama mantığım..."

"Affedersin, zorluk çıkarmayacağına dair bana söz verdiğini hatırlıyor musun? Çünkü ne kadar yakışıklı ve çekici olursa olsun, sağduyusu ve prensipleri olmayan biriyle evlenmeyi asla düşünmeyecektin, öyle birini sevemezdin, nefret eder, hor görür, acırdın ama asla âşık olamazdın; bunlar senin sözlerin değil miydi?"

"Evet ama..."

"Sevginin onay vermeye dayalı olacağını, onaylamadan, saygı duymadan âşık olamayacağını söyleyen sen değil miydin?"

"Evet, işte ben de onaylıyorum, itibar ediyor ve saygı duyuyorum."

"Nasıl yani, canım? Bay Huntingdon iyi biri mi?"

"Senin düşündüğünden iyi biri."

"Sorduğum bu değil. İyi biri mi?"

"Evet, bazı bakımlardan. İyi huylu biri."

"Prensip sahibi mi?"

"Tam olarak değil belki ama aklına gelmediği için. Biri ona nasihat etse, doğruyu gösterse..."

"Hemen öğrenir, diyorsun ve akıl hocası olmaya gönüllü mü olacaksın? Fakat hayatım, nerden baksan senden on yaş büyüktür o, ahlâki edinimler konusunda ondan önde olman mümkün mü?"

"Yengeciğim, senin sayende çok iyi yetiştim, önümde iyi örnekler vardı, anlaşılan onun önünde yokmuş; ayrıca çok iyimser, gayretli bir mizacı var; neşeli, tasasız biri, bu yüzden ben de biraz düşünmek istiyorum, elbette."

"İşte, sağduyudan, prensipten yoksun biri olduğunu itiraf etmiş oldun."

"O zaman benim sağduyu ve prensiplerim devreye girer."

"Kendine çok güveniyorsun, Helen. Yeterince sağduyulu ve prensipli olduğunu mu sanıyorsun? Senin o tasasız, neşeli çapkınının senin gibi bir genç kız tarafından güdülmeye razı geleceğini düşünebiliyor musun?"

"Hayır, onu gütmek gibi bir niyetim yok fakat hata yap-

masını önleyecek kadar etkim olur, diye düşünüyorum. Böyle asil birini mahvolmaktan kurtarmaya gayret ederek hayatımı iyi bir amaca adamış olurum. Onunla ciddi bir şey konuşurken dikkatle beni dinliyor, aklına her geleni söylemesine kızıyorum, ve diyor ki; daima yanında olsam kötü şeyler yapmaz, abuk subuk konuşmazmış, benimle her gün ufak sohbetler ederek çok iyi bir insana dönüşebilirmiş. Belki şaka yapıyor, belki iltifat ediyor ama yine de..."

"Yine de samimi olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Söylediklerinde doğruluk payı olduğunu düşünüyorsam, bu sahip olduğum güçlere güvendiğimden değil, onun yapısından gelen iyiliği yüzünden. Ona edepsiz çapkın demeye de hakkın yok, yenge, öyle biri değil."

"Kim söyledi, hayatım? Evli bir kadınla aşk yaşadığı söylentilerine ne demeli –kimdi o kadın- Geçen gün genç Bayan Wilmot anlatmıyor muydu?"

"Hepsi yalandı, yalan!" diye bağırdım. "Tek kelimesine bile inanmıyorum."

"Erdemli, ahlâklı biri olduğunu düşünüyorsun, demek?"

"Karakteriyle ilgili kesin bir şey bilmiyorum. Sadece onun aleyhinde bir şey duymadım; kanıtı olan bir şey, en azından. Ve insanlar iftira niteliğindeki suçlamalarını kanıtlayana kadar da inanmayacağım. Hata etmişse de bunlar gençlik hatalarıdır, kimsenin üzerinde durmayacağı şeyler çünkü herkesin onu sevdiğini, annelerin ona gülümsediğini, kızlarınınsa – genç Bayan Wilmot gibi- dikkatini çekmeye gayret ettiklerini görüyorum."

"Helen, herkes bu kusurların affedilir olduğunu düşünebilir, prensipten yoksun bazı anneler bu adamın huyunu suyunu dikkate almadan hayırlı bir kısmet gibi görebilir, düşüncesiz kızları ise buzdağının görünen yüzüyle yetinerek, böyle yakışıklı birinin ilgisinden çok memnun olabilir ama inanıyorum ki sen, onların gözüyle bakmayacak, onların sapkınca hükümleriyle karar vermeyecek kadar bilgilisin. Bunları affedilir hatalar olarak göreceğini sanmıyorum!"

"Ben de sanmıyorum, yengeciğim. Fakat günahtan nefret eder ama günahkârı sevebilirim ve genellikle doğru olan ama

benim inanmadığım ve inanmayacağım kuşkularına rağmen, onun kurtulması için çok gayret ederim."

"Peki canım, kimlerle arkadaşlık ettiğini amcana sor. Arkadaşım, neşeli dostlarım dediklerinin ahlâksız, çapkın, en büyük zevkleri kötülük içinde yüzmek olan, şeytan ve onun melekleri için hazırlanan yere giden yolda kim daha hızlı koşacak, en uzağa kim gidecek diye yarışan kişiler olup olmadığını sor."

"Onu hepsinden kurtarırım."

"Ah, Helen, Helen! Kaderini böyle bir adamla birleştirerek ne kadar pişman olacağından haberin yok!"

"Bütün söylediklerine rağmen, ben ona güveniyorum, yenge. Onun mutluluğunu garanti etme şansım varsa, kendi mutluluğumu seve seve feda ederim. Sadece kendi çıkarlarını düşünen o iyi adamları bırakıyorum. Bir kusuru varsa, yapmış olduğu hataların sonuçlarından kurtarmak ve onu doğru yola çekmek için hayatımı adayabilirim. Tanrı yardımcım olacaktır!"

Ve konuşmamız bu şekilde sona erdi çünkü tam o sırada amcamın sesi duyuldu, yengemi yatmaya çağırıyordu. Gut hastalığı azdığı için bu gece huysuzluğu üstündeydi. Şehre döndüğümüzden beri durumu giderek kötüleşiyordu ve yengem bu vesileyle ertesi sabah, sezonun bitmesini beklemeden hemen köye geri dönmek için onu ikna etti. Doktoru da bunu destekledi ve her zamanki alışkanlığının aksine, yengem (benim kadar, amcamın da iyiliği için) derhal hazırlıklara başladı, birkaç gün sonra da gittik ve Bay Huntingdon'ı bir daha görmedim. Yengem, kısa zamanda onu unutacağımı sanıyordu – belki çoktan unutmuş olduğumu düşünüyordu– çünkü adını bile anmıyordum. Onunla yeniden görüşene kadar böyle düşünmeye devam edebilirdi, tabii görüşebilirsek. Onu bir daha görebilecek miyim diye merak ediyordum.

18

Ağustos 25 – Artık kendimi günlük uğraşlara ve sakin eğlencelere verdim, hâlimden epeyce memnunum, neşem yerinde, yine de şehre dönme beklentisiyle baharı iple çekiyorum; kentin eğlencesini, aşırılıklarını özlediğimden değil, Bay Huntigdon'u bir kez daha görebilmek için çünkü hâlâ aklımda, hayallerimde. Bütün uğraşlarımda, yaptığım, gördüğüm, işittiğim her şeyde onu hatırlatan bir şeyler var. Edindiğim bir beceri ya da bilgi onun işine yarar ya da onu eğlendirir; doğada ya da sanatta keşfettiğim bir güzellik onun gözlerine hitap eder ya da ileride ona anlatmak için aklıma kazırım diye düşünüyorum. Hiç değilse bu beslediğim umut, ıssız yolumda beni aydınlatan hayal. Yanıltıcı bir umut da olabilir ama peşinden gitmekten bir zarar gelmeyecek; gitmek zorunda olduğum yoldan çıkarmadığı sürece sevinciyle parlayacak. Bu umut beni yolumdan çıkarmayacak çünkü yengemin öğüdünü dinledim ve kendimi, verdiğim sevgiyi hak etmeyen, kalbimin en derin, en güzel hislerine karşılık veremeyecek birinin kollarına atmanın aptallığını açıkça gördüm. Öyle ki, onu yeniden görsem bile, o beni hatırlasa ve hâlâ sevse bile (ki, nerede yaşadığını, kimlerle görüştüğünü düşünürsek maalesef bu pek mümkün değil) yengemin ya da benim onunla ilgili görüşlerimizden hangisinin doğru çıkacağını görmeden rıza göstermemeye kararlıyım çünkü benim görüşüm yanlış çıkarsa sevdiğimin o değil, hayalimde yaşattığım biri olduğu anlaşılacak. Fakat yanlış olduğunu sanmıyorum, hayır hayır –gizli bir şey var– haklı olduğumu söyleyen bir iç ses. O özünde iyi

biri ve bunu ortaya çıkarmak ne güzel! Yolunu şaşırmışsa onu doğru yola sokmak ne mutluluk! Kötü arkadaşların ve yozlaşmanın yıkıcı etkisi altındaysa, onu kurtarmak ne büyük bir şeref! Ah! Tanrı beni bunun için yaratmış!

***

1 Eylül – Amcam av alanı bekçisine, beyler gelene kadar keklikleri korumasını söyledi. Bunu duyunca "Hangi beyler?" diye sordum. Ava davet ettiği küçük bir grupmuş. Biri Bay Wilmot, diğeri de yengemin arkadaşı Bay Boarham. O anda bu haber felâket gibi geldi ama üçüncü kişinin Bay Huntigdon olduğunu duyunca tüm kaygılarım bir anda uçup gitti. Yengem onun gelmesine karşıydı elbette. Amcamı onu davet etmekten vazgeçirmeye çalıştı ama amcam onun itirazlarına gülüp geçti, konuşmanın bir faydası olmadığını, olanın zaten olduğunu söyledi: Huntingdon ile arkadaşı Bay Lowborough'u Londra'dan ayrılmadan önce davet etmişti ve artık geliş günlerini belirlemekten başka yapılacak bir şey yoktu. Huntingdon güvendeydi, onu göreceğim kesindi. Sevincimi belli edemiyordum. Hislerimi yengemden saklamak çok zordu, bu hislere teslim olup olmamam gerektiğini anlayana kadar, yengemin canını bunlarla sıkmak istemiyordum. Hislerimi bastırmayı kendime görev edindim, benden başka kimsenin başını ağrıtmayacaktı hissettiklerim ve bu sevdaya tutulmakta haklı olduğumu düşünürsem her şeye cesaret edebilirim; en yakın arkadaşımın öfkesine ya da kederine bile çünkü yakında amacını anlarım. Fakat ancak ayın ortası gibi geliyorlar.

İki hanım misafirimiz de olacak: Bay Wilmot yeğenini ve kuzeni Milicent'ı de getiriyor. Yengem Milicent'ın bana arkadaşlık edeceğini, alçakgönüllü, uysal tavırlarıyla bana örnek olacağını, diğer hanımı ise Bay Huntingdon'ın bana gösterdiği ilgiyi dağıtacak bir başka talip olarak düşünüyor. Bu yüzden ona teşekkür edecek değilim ama Milicent'ın arkadaşlığından keyif alacağım. Çok tatlı, iyi bir kız; keşke ben de onun gibi olsam, hiç değilse şimdiki hâlimden biraz daha fazla ona benzesem.

***

Ayın 19'u. – Geldiler. Evvelki gün geldiler. Beyler ava çıktılar, hanımlarsa yengemle birlikte misafir odasında iş başındalar. Ben kütüphaneye çekildim çünkü çok mutsuzum ve yalnız kalmak istiyorum. Kitaplar avutmadı, bu yüzden masamı açtım, huzursuzluğumun sebebini detaylandırmaya çalışacağım. Bu kâğıt parçası, kalbimden taşanları kulağına fısıldadığım gizli bir arkadaş vazifesi görecek. Kederimi paylaşmayacak ama gülmeyecek de ve yakınımda durursa tekrar ortaya çıkmayabilir, bu yüzden şu anda amacıma uygun en iyi arkadaşım bu.

Önce onun gelişinden bahsedeyim –arabası bahçe kapısından girene kadar, yaklaşık iki saat boyunca pencerede nasıl oturduğumdan- herkes ondan önce geldi. Her gelene bakıp da o olmadığını görünce ne kadar hayal kırıklığına uğradım. Önce Bay Wilmot ile hanımlar geldi. Milicent odasına çekilince ona bakmak ve biraz çene çalmak için bekleme görevime ara verdim çünkü artık o benim yakın arkadaşımdı, ayrıldığımızdan beri birkaç kez uzun uzun mektuplaşmıştık. Pencerenin önüne geri dönünce kapıda bir araba daha gördüm. O muydu? Hayır, Bay Boarham'ın düz siyah arabası. Kendisi de basamaklarda durmuş; sandıkların, paketlerin indirilmesine titizlikle nezaret ediyordu. Ne çok şey getirmiş! İnsan en az altı aylık bir konaklama için geldiğini düşünüyor. Epeyce bir zaman sonra Lord Lowborough faytonuyla geldi. Huntingdon'ın edepsiz arkadaşlarından biri bu, öyle mi? Sanmam çünkü neşeli denebilecek biri değil. Ayrıca böyle kuşkuları hak etmeyecek kadar ciddi ve beyefendi birine benziyor. İnce uzun, mahzun bakışlı, otuz kırk yaşlarında ve nedense hastalıklı, bitkin bir görünüşü var.

Sonunda Bay Huntingdon'ın faytonu tıngır mıngır, neşeyle bahçeye girdi. Bir an için yüzünü gördüm. Araba durunca öbür yandan indi ve hemen içeri girdi.

Artık akşam yemeği için hazırlanmayı kabullenebilirdim. Rachel yirmi dakikadır buna ikna etmeye çalışıyordu. Bu önemli görev tamamlandığında misafir odasına gittim. Bay ve genç Bayan Wilmot ile Milicent Hargrave çoktan inmişler-

di. Biraz sonra Lord Lowborough geldi ve ardından da önceki davranışımı tamamen unutup affetmeye hazır gibi görünen Bay Boarham içeri girdi. Biraz gönlümü alıp sebat ederse beni yola getirebileceğini düşünüyordu. Pencerenin önünde durmuş Milicent'la konuşurken yanıma geldi, her zamanki hâliyle konuşmaya başladı. İşte tam bu sırada Bay Huntingdon içeri girdi.

Küt küt atan kalbim "Beni nasıl selamlayacak acaba?" diyordu. Onun yanına gitmek yerine pencereye dönerek hislerimi saklamaya çalıştım. Ev sahibiyle sahibesine ve diğer konuklara merhaba dedikten sonra yanıma geldi, hevesle elimi sıktı ve beni tekrar gördüğüne çok memnun olduğunu söyledi. O sırada yemeğin hazır olduğunu haber verdiler. Yengem Huntingdon'ın yemek odasına Bayan Hargrave'i götürmesini istedi ve o iğrenç Bay Wilmot, tarifi imkânsız şekilde suratını ekşiterek bana kolunu uzattı. Bay Wilmot ile Bay Boarham'ın arasında oturmak zorunda kaldım. Fakat sonradan tekrar misafir odasına geçtiğimizde Bay Huntingdon ile tatlı tatlı sohbet ederek, yemekte çektiğim ıstırabı telafi ettim.

Gece devam ederken genç Bayan Wilmot'u, herkesi eğlendirsin diye şarkı söyleyip piyano çalmaya davet ettiler, benden de resimlerimi göstermemi istediler. Müziği çok sevmesine ve genç Bayan Wilmot çok başarılı bir müzisyen olmasına rağmen, iddia ederim ki, Bay Huntingdon onun şarkılarından çok benim resimlerimle ilgilendi.

Şu ana kadar her şey yolunda gidiyordu fakat resimlerden biri hakkında, tuhaf bir şekilde önemseyerek "Bu hepsinden güzel olmuş!" diye fısıldayınca hangi resim diye baktım ve dehşete kapılarak resmin arkasını incelediğini gördüm; baktığı şey kendi resmiydi, çizdikten sonra silmeyi unutmuştum! Daha da kötüsü, o andaki ıstırabımla, resmi elinden kapmaya çalıştım ama bana engel oldu "Hayatta olmaz, bende kalacak!" dedi, yeleğine koyup kıkırdayarak ceketini iliklediği.

Sonra mumu alıp, gördükleri de dâhil bütün resimleri bir araya topladı "Her birinin arkasına da bakacağım," dedi. Önce bunu müsamahakâr bir tavırla seyrettim, başka bir şey bulamayacağından emindim, birkaç resmin arkasındaki çizimleri

bozma girişimim sonuçsuz kalsa da o talihsiz istisna dışında kara sevdamın kanıtlarını dikkatlice yok ettiğimden emindim.

Ne yazık ki kalem, kâğıt üzerinde, ne kadar silinse de yok olmayacak izler bırakır. Ve şu an böyle bir durum söz konusuydu, mumu kâğıda iyice yaklaştırıp silinen yerleri dikkatle incelediğini görünce tir tir titrediğimi söylemek zorundayım. Fakat yine de belli belirsiz izlerden bir şey çıkarabileceğini sanmıyordum. Fakat yanılmıştım. İncelemesini bitirdikten sonra "Genç hanımların yaptıkları resimlerin arkası, yazdıkları mektupların dipnotları misali, en önemli ve ilginç kısımları oluyor," dedi.

Sonra sandalyesine yaslandı, bir an sessizce düşündü, mutlu mutlu gülümsedi. Bu mutluluğunu frenlemek için aklıma geleni söylüyor, dikkatini dağıtmaya çalışıyordum. Yerinden kalktı, Annabella Wilmot'un Lord Lowborough'a hararetli bir şekilde cilve yaptığı köşeye doğru ilerledi, genç kadının yanındaki kanepeye oturdu ve gece boyunca yalnızca onunla ilgilendi.

"Demek, onu seviyorum diye beni küçümsüyor," diye düşündüm.

Bu düşünce beni öyle üzdü ki, ne yapacağımı bilemiyordum. Milicent yanıma gelip resimleri övmeye, yorumlar yapmaya başladı ama ben onunla konuşamıyordum; kimseyle konuşacak hâlde değildim ve çay servisi başlayınca kapının açılmasını fırsat bilip yavaşça dışarı kaçtım. Çünkü bir yudum bile içemeyeceğimden emindim ve kütüphaneye saklandım. Yengem peşimden Thomas'ı gönderdi, çaya gelip gelmeyeceğimi sordu, bu akşam çay içmeyeceğimi söyleyerek uşağı geri gönderdim. Neyse ki yengem o sırada misafirlere ikramda bulunmakla fazlasıyla meşguldü.

Çoğu uzak yoldan gelmiş olan misafirler çabuk yorulmuşlardı, yukarı çıktıklarını duyunca misafir odasındaki büfede duran mumu almak için dışarı çıkmayı göze aldım. Fakat Bay Huntingdon herkesten geride kalmış, oyalanıyordu. Kapıyı açtığımda merdivenin hemen başındaydı, ayak seslerimi duyunca –ben bile zor duymama rağmen- birden arkasını döndü.

"Sen miydin, Helen?" dedi. "Neden bizden kaçtın?"

Cevap vermemeyi tercih ettim ve soğuk bir tavırla "İyi

geceler, Bay Huntingdon," dedim. Sonra da misafir odasına yöneldim.

Kapının önünde yolumu kesip "El sıkışacağız ama, değil mi?" dedi ve istemediğim hâlde elimi sıktı.

"Lütfen bırakır mısınız, Bay Huntingdon," dedim. "Mum alacağım da."

"Mum kalsın şimdi," dedi.

Elimi çekmeye çabaladım ama başaramadım.

Son derece kışkırtıcı bir özgüvenle gülümseyerek "Benden uzaklaşmak için neden bu kadar acele ediyorsun, Helen?" dedi. "Benden nefret etmiyorsun, bunu biliyorsun."

"Evet, ediyorum şu anda."

"Etmiyorsun. Senin nefret ettiğin Annabella Wilmot, ben değilim."

Öfkeden kan beynime sıçradı "Annabella Wilmot'la bir işim olmaz," dedim.

Üstüne basa basa "Fakat benim olur," diye cevap verdi.

"Beni ilgilendirmez beyefendi," diye cevabı yapıştırdım.

"İlgilendirmez, öyle mi Helen? Buna yemin eder misin? Eder misin söyle?"

"Hayır etmeyeceğim, Bay Huntingdon! Gidiyorum ben!" diye bağırdım, öfkeden gülsem mi ağlasam mı zıvanadan mı çıksam bilemiyordum.

"Git bakalım, huysuz seni!" dedi ama elimi bırakır bırakmaz kolunu boynuma dolama küstahlığını gösterdi ve beni öptü.

Öfkeden tir tir titriyordum ve kim bilir daha ne hâllerdeydim; kaçıp kurtuldum, mumu aldım ve koşarak odama çıktım. O lanet resim olmasa bunu yapmayacaktı. Ve resim hâlâ ondaydı, benim utancımın, onunsa gururunun bir kanıtı olarak.

O gece doğru düzgün uyuyamadım ve kafam allak bullak bir hâlde, kahvaltıda onunla karşılaşma düşüncesinin sıkıntısıyla uyandım. Durumu nasıl idare edeceğimi bilmiyordum. Ona düşkünlüğümü –en azından yüzünü beğendiğimi- öğrendiği için vakur, mesafeli bir ilgisizlik işe yaramayacaktı. Yine de varsayımlarını boşa çıkarmak için bir şeyler yapmalıydım,

o pırıl pırıl güleç gözlerin tahakkümüne boyun eğmeyecektim. Ve böylece, neşeli günaydın dileklerine yengemin de isteyeceği gibi sakin ve mesafeli bir şekilde karşılık verdim, benimle sohbet etme girişimlerine kısa kısa cevaplar verdim, alışılmadık şekilde neşeli bir havaya büründüm, diğer konuklara, özellikle de Annabella Wilmot'a, hatta amcasına gayet nazik ve yumuşak; Bay Boarham'a ise fazlasıyla ince davrandım ama cilve yapmak amacıyla değil, sadece soğuk ve mesafeli duruşumun huysuzluktan ya da bunalımdan kaynaklanmadığını göstermek için.

Bay Huntingdon ise bu tavırlarımdan etkilenmişe benzemiyordu. Benimle pek konuşmadı, konuştuğunda ise rahat ve açıksözlü, kibardı; sanki sözlerinin kulağıma şarkı gibi geldiğini biliyordu. Gözlerime baktığında ise gülümsüyordu –küstahça- aman Tanrım! Gözleri öyle tatlı, parlak, güleçti ki, öfkemi devam ettiremiyordum ve mutsuzluğumun son zerreleri de yaz güneşi doğunca dağılan bulutlar gibi, o bakışların altında eriyip gitti.

Kahvaltıdan hemen sonra biri hariç beylerin tümü çocuksu bir hevesle talihsiz keklikleri avlamaya çıktılar; amcamla Bay Wilmot av atlarına binmişler, Bay Huntingdon ile Lord Lowborough yayan gidiyordu. Bir tek Bay Boarham yoktu; dün gece yağan yağmuru göz önüne alarak otlar biraz kuruyunca onlara katılmanın daha mantıklı olacağına karar vermişti. Bu temkinli sporcuyu hanımları eğlendirsin diye bırakıp, atlara bakmak ve köpekleri salmak için ahırlara doğru seğirten amcamla Bay Huntingdon'ın alay ve kahkahaları arasında, Bay Boarham hiç istifini bozmadan, büyük bir ciddiyetle ıslak ayakların sebep olacağı hastalık ve tehlikeleri uzun uzun anlatmaya başladı.

Sabah sabah Bay Boarham'ı çekemeyeceğim için kütüphanenin yolunu tuttum, şövalemi çıkarıp resim yapmaya başladım. Yengem ortadan yok oldum diye söylenmeye gelirse şövale ve resim gereçleri misafir odasından çıkıp gitmemin bahanesi olacaktı, hem ayrıca resmi bitirmek de istiyordum. Bu çok özendiğim bir resimdi; kompozisyonu biraz cüretkâr da olsa, şaheserim olmasını istiyordum. Pırıl pırıl, masmavi

göğüyle, sıcak muhteşem ışıkları ve derin gölgeleriyle, güneşli bir sabahı yansıtmaya çalışmıştım. Baharın ya da yaz başının çimenlerine ve yeşilliklerine, resimlerde genellikle kastedilenden daha çok parlaklık verme cüretini göstermiştim. Resmim bir ormandaki açıklık bir alanı yansıtıyordu. Sarıçamlar yeşilliğin hâkimiyetini azaltacak şekilde orta mesafedeydiler; ön planda ise yaprakları altın yeşiline dönmüş ama sonbaharın gelmesiyle sararak değil, güneş ışığıyla vaktinden önce açılarak bu rengi almış büyük bir ağacın budaklı gövdesi, yayılmış dalları görülüyordu. Hüzünlü ağaçtan çıkan bu dallarda bir çift üveyik kuşunun yuvası vardı; yumuşak, hüzün renkli tüyleri doğayla tezat oluşturuyordu. Ağacın altındaysa papatyalarla dolu otlara çömelmiş, başını geriye atmış, gür saçları omuzlarına dökülen, elleri kenetlenmiş, dudakları aralık, mutlu ve ağırbaşlı bir tavırla kanatlı âşıklara –kızı fark etmeyecek kadar birbirlerine dalmış- bakan bir genç kız vardı.

Son birkaç dokunuş daha yapmak üzere resmin başına tam geçmiştim ki, avcıların ahırlardan döndüğünü gördüm. Pencerem aralıktı ve Bay Huntingdon giderken beni görmüş olmalıydı çünkü yarım dakika sonra geri geldi; silahını duvara dayadı, pencerenin kanadını açıp içeri atladı, resmimin önünde durdu.

Bir süre dikkatle inceledikten sonra "Gerçekten çok güzel," dedi. "Tam da genç bir hanıma uygun bir çalışma. İlkbahar yaza dönüyor –sabah öğleye yaklaşıyor- genç kızlık kadınlığa dönüşüyor ve umarım muradına erer. Ne tatlı bir kız! Neden saçlarını siyah yapmadın?"

"Açık saç daha çok yakışır diye düşündüm. Gördüğün gibi mavi gözlü ve dolgun, açık tenli, al yanaklı."

"Aman Tanrım! Tıpkı Hebe'ye[2] benziyor! Ressamı karşımda durmasaydı âşık olurdum bu kıza. Tatlı masum şey. Onun da baştan çıkarılacağı vakit gelecek ve şu erkek, kumru gibi ateşli bir âşık onu elde edecek diye bekliyor. Âşığı onu bulduğunda ne kadar mutlu olacağını, ona ne kadar nazik davranacağını ne kadar sadık olacağını düşünüyor."

2. Hebe: Yunan mitolojisinde bahar ve gençlik Tanrıçasıdır. (e.n.)

"Belki de âşığını ne kadar kibar ve sadık bulacağını düşünüyordur," dedim.

"Belki çünkü bu yaşlarda çılgınca umut etmenin sınırı yoktur."

"Sana göre bu onun çılgınca, abartılı hayallerinden biri mi?"

"Hayır, içimden bir ses, değil, diyor. Eskiden olsa öyle düşünebilirdim ama şimdi derim ki, bana sevdiğim kızı verin, yaz kış, gençlikte ve yaşlılıkta, yaşamda ve ölümde ona sonsuz bağlılığımı veririm! Sonunda ölüm olsa da."

Bu sözleri öyle içten söyledi ki, sevinçten yüreğim kabardı fakat bir an sonra tavrı değişti, manalı bir gülüşle "başka portrelerim" olup olmadığını sordu.

Şaşkınlık ve öfkeyle kıpkırmızı oldum" Hayır," diye cevap verdim.

Fakat resim dosyam masanın üstündeydi, alıp sakince oturdu, resimlere bakmaya başladı.

"Bay Huntingdon, onlar bitmemiş eskizler," diye bağırdım. "Kimsenin görmesini istemiyorum."

Dosyayı elinden almaya çalıştım ama bırakmadı. "Bitmemiş her tür eskize bakmayı çok sevdiğini" söyledi.

"Fakat kimsenin görmesinden hoşlanmıyorum. Müsaade edemem, lütfen!" dedim.

"Arkalarına bakayım o zaman," dedi ve tam dosyayı elinden kapmışken, eskizlerin çoğunu ustaca alıverdi, arkalarını çevirip baktı ve "Çok şükür! Bir tane daha!" diye bağırdı, oval kesilmiş kâğıdı yeleğinin cebine soktu; özene bezene renklendirmeyi düşündüğüm bir minyatür karakalem portre. Onu elinden almaya kararlıydım.

"Bay Huntingdon! Israr ediyorum, geri verin!" diye bağırdım. "O benim, almaya hakkınız yok. Derhal verin, yoksa sizi asla affetmem."

Ben hararetle ısrar ettikçe o küstah, şen kahkahalarla beni daha da kışkırtıyordu. Sonunda geri verdi "Peki peki, madem senin için bu kadar kıymetli, seni mahrum bırakmayacağım," dedi.

O eskize ne kadar değer verdiğimi göstermek için paramparça edip şömineye attım. Bunu beklemiyordu. Neşesi bir anda

kayboldu, yok olan bir hazineye bakar gibi şaşkınlıkla baktı, kayıtsız bir tavırla "Hıh! Ben avlanmaya gidiyorum," dedi, topuğu üstünde geri döndü ve geldiği gibi pencereden atlayarak çıktı; bir edayla şapkasını taktı, silahını alıp uzaklaştı; giderken ıslık çalıyordu, resmimi bitiremeyecek kadar sarsılmamıştım neyse ki ve onu sinirlendirdiğim için de memnundum.

Misafir odasına döndüğümde Bay Boarham arkadaşlarının peşinden sahaya inmeye hazırlanıyordu. Avcı grubunun katılmadığı öğle yemeğinin hemen ardından hanımlara yürüyüşte eşlik etmeye ve Annabella ile Milicent'a kırların güzelliklerini göstermeye gönüllü oldum. Uzun uzun gezindik ve avcılar dönerken biz de bahçeye girdik. Epeyce yorulmuş, toz toprak içindeki beylerin çoğu bizden uzak durmak için çayırlıktan geçti ama Bay Huntingdon üstü başı çamur içinde ve kıyafetine av hayvanının kanı sıçramış olduğu hâlde –yengemin katı görgü kurallarına hiç aldırış etmeden- yolunu değiştirip yanımıza geldi, benim dışımda herkesle güleryüzlü, neşeli bir şekilde sohbet etti, benimle Annabella'nın arasına girerek bizimle yürümeye ve yaşadıkları maceraları, tehlikeleri, onunla küs olmasam kahkahalar atarak dinleyeceğim bir şekilde anlatmaya başladı. Zaten o sadece Annabella ile muhatap oluyordu, ben de bütün kahkahaları, şakaları ona bıraktım ve aralarında geçen şeyden hiç etkilenmemiş gibi yaparak onlardan birkaç adım ayrı olarak yürümeye devam ettim. Onların olduğu tarafa değil, etrafıma bakınıyordum, yengemle Milicent kol kola girmiş önden gidiyorlar, ciddi ciddi bir şeyler konuşuyorlardı. Sonunda Bay Huntingdon bana döndü, gizlice fısıldayarak "Helen, resmimi neden yaktın?" dedi.

Şimdi pişman olmanın faydasız olduğu bir kabalıkla "Yok etmek istedim," dedim.

"Aman ne güzel," dedi. "Sen bana değer vermiyorsan, ben de değer verecek birini bulurum."

Bunun şaka olduğunu düşündüm –sahte bir küskünlük yarı şaka yarı ciddi bir serzeniş ve yapmacık bir kayıtsızlık- ama o hemen genç Bayan Wilmot'un yanına gitti ve o zamandan bu zamana –bütün bir gece, ertesi, ertesi, onun da ertesi gün ve bu sabah (ayın 22'si)- bana tek bir güzel söz söylemedi,

hoş bir bakış atmadı –gerekmedikçe benimle konuşmadı- beceremediği soğuk, düşmanca bakışlarla sadece arada bir benden yana bakıyordu.

Yengem bu değişikliği fark etti, sebebini sormasa da ve konu hakkında bir yorum yapmasa da memnun olduğunu görüyorum. Genç Bayan Wilmot da fark etti ve bu durumu kendisinin daha çekici olmasına, onu tatlı diliyle kandırmasına bağladı fakat ben perişan hâldeyim, kendime bile itiraf edemeyeceğim kadar. Onurum bana destek olmuyor. Beni zora sokuyor ve bu da işime yaramıyor.

Zarar vermek istemedi –neşeli, şakacı olduğu içindi ve hırçın ve alıngan– işlediği kusura göre çok ağır ve aşırı derecede gösterdiğim tavrım duygularını o kadar incitti, onu o kadar çok kırdı ki, beni hiç affetmeyeceğinden korkuyorum. Her şey şakadan ibaretti! Ondan nefret ettiğimi sanıyor ve böyle düşünmeye devam etmesi gerek. Onu sonsuza kadar unutmalıyım, Annabella onu alabilir, istediği gibi zafer kazanabilir.

Ziyadesiyle teessüf ettiğim şey ne benim kaybım ne de onun zaferi, Huntingdon için beslediğim pervasız umutlar ve Annabella'nın onun sevgisine lâyık olmayışı ve Huntingdon'ın onunla mutlu olacağına inanarak kendine zarar vermesi. Annabella onu sevmiyor, o sadece kendini düşünüyor. Huntingdon'ın özündeki iyiliği takdir edebilecek biri değil. Onun bu yönünü ne görebilir ne değer verebilir ne de üstüne titreyebilir. O Huntingdon'ın hatalarına üzülmez, bunları telafi etmeye çalışmaz ama kendi hatalarıyla onu çileden çıkarır. Onu kandırıp kandıramayacağını merak ediyorum. Hem Huntingdon'ı hem de Lord Lowborough'u aynı anda idare ettiğini biliyorum. Hayat dolu Huntingdon ile eğlenirken, onun karamsar arkadaşını esir etmeye çalışıyor. İkisini de dize getirmeyi başarırsa yakışıklı halk adamının soylu akranı karşısında pek şansı olmaz. Huntingdon onun bu oyunlarını anlarsa huzursuz olmaz, bunu şaşırtmaca oyununa kışkırtıcı bir engelleme olarak görür ve bu engeli aşmaya çalışmak, oyununa yeni bir tat katar.

Huntingdon'ın beni yok saymasını fırsat bilen Bay Wilmot ve Bay Boarham yine bana yanaşmaya başladılar. Anna-

bella ya da diğer kadınlar gibi olsaydım onların bu ısrarlarını, Huntingdon'ın ilgisini yeniden çekmek için kullanırdım fakat hakkaniyet ve dürüstlük bir yana, bunu yapmayı içim almıyordu. Onları cesaretlendirmediğim hâlde yaptıkları eziyete katlanamıyordum, onların bana gösterdiği ilgiyi Huntingdon'a karşı kullansaydım bile pek etkileneceğini sanmıyordum.

Birinin hor gören, yavan ilgisi altında, diğerinin itici zorlamaları karşısında ne kadar çile çektiğimi görüyor ve bir nebze olsun acımıyor, bana eziyet edenlere en ufak bir kin duymuyordu. Beni asla sevemeyecek; yoksa aklında hiçbir şey yokmuş gibi davranmaz ve başkalarıyla öyle neşeli neşeli sohbet etmeye devam etmezdi. Lord Lowborough ve amcamla şakalaşmaları, Annabella Wilmot'la flört etmesi.

Ah! Neden ondan nefret edemiyorum! Çıldırmış olmalıyım. Fakat bütün gücümü toplamalı ve onu kalbimden söküp atmalıyım. İşte akşam yemeği çanı çaldı, yengem misafirlerle ilgileneceğime akşama kadar burada oturuyorum diye beni azarlamaya gelecek, keşke gitseler artık.

19

Ayın yirmi ikisi. – Gece. Ne yaptım ben? Bunun sonu ne olacak? Sakin kafayla düşünemiyorum. Uyuyamıyorum. Yine günlüğüme başvurmam gerek. Bu gece düşüncelerimi ona emanet edeceğim, bakalım, sabah ola hayrola.

Neşeli ve hoş bir tavırla yemeğe inmeye karar verdim ve başımın ağrısı, iç dünyamın ne kadar sefil olduğu düşünülürse, kararımı layıkıyla uyguladım. Son zamanlarda bana neler oluyor, anlamıyorum: Zihinsel ve fiziksel gücüm tuhaf şekilde zayıflıyor sanki, son dönemde pek çok açıdan gösterdiğim güçsüz davranışlarımın sebebi bu olmalı. Fakat bir iki gündür iyi değilim. Uyuyamadığım ve az yediğim ve sürekli asabi olduğum için olmalı. Başa dönecek olursak... Beyler misafir odasına gelmeden önce yengemle Milicent'ın ısrarı üzerine (genç Bayan Wilmot müzikal yeteneklerini sadece hanımların olduğu ortamlarda asla harcamaz) şarkı söyleyip piyano çalmaya zorluyordum kendimi. Milicent bir İskoç şarkısı istedi, tam şarkının ortasındayken beyler içeri girdiler. Bay Huntingdon'ın yaptığı ilk şey Annabella'nın yanına gitmek oldu.

"Bayan Wilmot, bu akşam bize şarkı söylemeyecek misiniz?" dedi. "Söyleyin lütfen! Gün boyunca o güzel sesinize susadığımı söylesem, bir şarkı lütfeder misiniz? Haydi! Piyano müsait!"

Onun bu ricasını duyar duymaz başından kalktığım için piyano müsaitti. Kendine hâkim olma yetisi bahşedilmiş biri olsaydım, ben de onunla birlikte neşeyle Annabella'ya ricada bulunur ve Huntingdon'ın beklentilerini boşa çıkarırdım,

keşke bile bile hakaret etseydim, keşke onu yanıltsaydım, keşke sadece düşüncesizlik yüzünden olsaydı fakat piyanonun taburesinden kalkıp kendimi kanepeye atmaktan başka bir şey yapamadım, hissettiğim acının duyulabilir ifadesini güçlükle bastırabildim. Annabella müzikte benden çok daha yetenekliydi ama bu hiç yerine konmam için bir sebep olamazdı.

Ondan ricada bulunduğu an ve rica ediş şekli bana yersiz bir hakaret gibi gelmişti ve bu üzüntüyle, hüngür hüngür ağlayabilirdim.

Bu arada Annabella coşkuyla yerine oturmuş, Huntingdon'ın en sevdiği iki şarkıyı, benim bile hayranlıkla, bütün sinirim geçmiş bir hâlde dinlediğim muhteşem bir üslupla söyledi. Asla tonu kaçırmayan, güçlü sesiyle ustaca geçişler yaparak, güzel ve güçlü dokunuşlarla akıllıca destekleyerek şarkı söyleyişini kasvetli bir keyifle dinledim. Huntingdon onun yanında dururken, ben kulaklarım bu sesle sarhoş olmuş, gözlerim asıl dinleyicisine kenetlenmiş bir hâlde, onu seyretmekten aynı derecede, hatta daha fazla mutlu oldum; coşku ve heyecanla parlayan gözler, kalkan kaşlar, bir nisan güneşinin pırıltıları gibi gelip geçen o tatlı gülüş. Annabella'nın sesine susamasına hiç şaşmamak gerek. Artık beni acımasızca hiçe sayışını içtenlikle affediyor ve böyle önemsiz bir şey yüzünden huysuzluk edip gücendiğim için kendimden utanıyorum. Tüm bu hayranlığıma ve aldığım hazza rağmen, kalbimi en derinden kemiren şu keskin kıskançlık sancılarından da utanıyorum.

Annabella ikinci şarkıyı da bitirirken parmakları tuşların üstünde neşeyle gezindi "Evet, şimdi ne söyleyeyim?" dedi.

Fakat bunu söylerken, arkasına yaslanıp biraz daha arkada duran, can kulağıyla şarkıları dinleyen ve yüzüne bakılırsa benim gibi mutluluk ve keder karışımı hislere kapılmış olan Lord Lowborough'a baktı. Bu bakış açıkça "Şimdi beni seçiyor musun, Huntingdon için yeterince şey yaptım, artık seni sevindirmek istiyorum," diyordu. Bu bakıştan cesaret alan Lord öne çıktı, nota kâğıdını çevirdi; Annabella'nın önüne, daha önce gördüğüm ve düşüncelerime hâkim olan zorbayla bağdaştırdığım için birkaç kez okuduğum bir şarkıyı açtı.

Çok heyecanlı hissettiğim ve sinirlerim çok bozuk olduğu için şarkının tatlı tatlı şakıyarak söylenen sözlerini, duygularımı bastırmaksızın dinlemem mümkün olmadı. Gözyaşlarım kendiliğinden akmaya başladı ve şarkıyı dinlerken kimse görmeden ağlayabilmek için yüzümü kanepenin yastığına gömdüm. Şarkının basit, hoş ve kederli bir havası vardı. Sözleri hâlâ aklımda:

Elveda sana! Ama sana dair bütün güzel duygularıma,
Değil bu veda.
Kalbimde daima yaşayacak,
Bana neşe ve huzur verecek.
Ey güzel, ey nazenin!
Hiç gözlerime bakmasaydın,
Bir faninin gözlerinin bu kadar
Sihirli olacağına inanmazdım.
O canım yüzünü,
Göremezsem bir daha,
Sesini duyamazsam da hatırasını korurum.
Bağrımda yankılanan sesin büyüsü,
Sarhoş ruhumu,
Neşeyle doldurur!
Anılarımda sevgiyle andığım,
O güleç gözler...
Ve ah, o gülüş! Hiçbir faninin silemeyeceği,
O neşeli parıltı,
Elveda! Ama bırak bağrıma basayım.
Bırakamayacağım bir umutla
Nefret yaralar, mesafeler uzaklaştırır.
Ama yine de kalbimde kalır.
Ve sonunda binlerce duama,
Tanrı'dan başka kim cevap verir?
Geleceği vaat eder, geçmişi eda eder.
Istıraba neşeyle, gözyaşına tebessümle karşılık verir.

Şarkı biterken oradan gitmekten başka bir şey istemiyordum. Kanepe kapıdan fazla uzakta değildi ama başımı kaldırmaya cesaret edemedim çünkü Bay Huntingdon yakınımda duruyordu ve Lord Lowborough'nun söylediği bir şeye cevap

verirken sesinden, yüzünün bana dönük olduğunu anlamıştım. Belki hafif bir hıçkırığım kulağına çalınmış ve bu tarafa bakmasına sebep olmuştu, Tanrı korusun! Fakat son bir gayretle, tüm zayıflığıma karşı koyarak gözyaşlarımı sildim ve Huntingdon'ın başka tarafa baktığını düşündüğüm bir anda ayağa kalkıp derhal odadan çıktım ve en sevdiğim yer olan kütüphaneye sığındım.

Şöminedeki ateşin sönmeye yüz tutmuş kızıllığından başka ışık yoktu –zaten ışık da istemiyordum– sadece gözlerden uzak, rahatsız edilmeden düşüncelere dalmak, dinlenme koltuğunun önündeki pufa oturmak, başımı koltuğun yumuşacık minderine gömmek, gözümden yaşlar boşalana kadar düşünmek, düşünmek ve çocuklar gibi ağlamak istiyordum. Kapı yavaşça aralandı, içeri biri girdi. Uşaktır diye düşünerek hiç kımıldamadım. Kapı tekrar kapandı fakat yalnız değildim, omzuma hafifçe bir el dokundu, bir ses yavaşça "Helen, ne oldu?" dedi.

O anda cevap veremedim.

Aynı ses ısrarla "Söylemelisin, anlat bana," dedi ve sesin sahibi yanıma, halıya diz çöktü ve zorla elimi tuttu ama ben hızla elimi çektim "Sizi ilgilendirmez, Bay Huntingdon," dedim.

"Emin misin?" diye cevap verdi. "Ağlarken beni düşünmediğine yemin eder misin?" Dayanamıyordum. Kalkmaya yeltendim fakat eteğime diz çökmüştü.

"Anlat bana," diye devam etti. "Bilmek istiyorum çünkü anlatırsan ben de sana bir şey diyeceğim, anlatmazsan gideceğim."

"Gidin o zaman!" diye bağırdım ama sözümü dinlemesinden ve bir daha hiç geri gelmemesinden de korkuyordum. Aceleyle devam ettim: "Ne diyecekseniz deyin, bitsin!"

"Neyi söyleyeyim?" dedi. "Eğer gerçekten beni düşünüyorsan söyleyeceğim. Bu yüzden anlat, Helen."

"Çok küstahsınız, Bay Huntingdon!"

"Hiç de değil yani çok küstah değilim. Anlatmayacak mısın? Peki, kadınlık onuruna saygı göstereceğim ve sükûnetini 'Evet' olarak algılayacağım, beni düşündüğünü varsayacağım ve üzüntünün sebebinin..."

"Aslında, beyefendi..."

"İnkâr edersen sana sırrımı açıklamam," diye gözdağı verdi ve bir daha sözünü kesmedim, hatta onu geri çevirmedim: Bir kez daha elimi tutup diğer koluyla hafifçe sarıldığı hâlde farkında bile değildim.

"Annabella Wilmot'u seninle kıyaslamak, gösterişli bir şakayığı, çiy taneleriyle süslü bir gül goncasıyla karşılaştırmaya benziyor ve seni çılgıncasına seviyorum! Şimdi söyle bana, bunu bilmek seni mutlu etti mi? Yine mi susuyorsun? Yani bu evet, demek. O hâlde sensiz yaşayamayacağımı da söyleyeyim ve şu son soruma cevabın hayır ise, beni delirteceksin. Bana kendini bahşeder misin? Edersin!" diye bağırdı ve kemiklerimi kırarcasına sıkarak bana sarıldı.

Ondan kurtulmaya çalışarak "Hayır, hayır!" diye bağırdım. "Amcamla yengeme sormalısın."

"Sen beni reddetmezsen onlar da etmezler."

"O kadar emin değilim, yengem senden hiç hoşlanmıyor."

"Fakat sen hoşlanıyorsun, Helen, beni sevdiğini söyle, o zaman gideceğim."

"Gitmeni istiyorum," dedim.

"Derhal gideceğim, beni sevdiğini söylersen."

"Sevdiğimi biliyorsun," dedim. Beni tekrar kollarına aldı, öpücüklere boğdu.

Tam o anda yengem kapıyı ardına kadar açıp başımıza dikildi, elinde bir mum, hayret ve şaşkınlık içinde bir Huntingdon'a, bir bana bakıyordu. Onun içeri girmesiyle ikimiz de irkilerek ayağa kalkmış, birbirimizden uzaklaşmıştık. Huntingdon'ın şaşkınlığı uzun sürmedi. İmrenilecek bir özgüvenle hemen toparlandı "Binlerce kez özür dilerim, Bayan Maxwell," dedi. "Lütfen bana kızmayın. Güzel yeğeninize, iyi günde, kötü günde birlikte bir hayat geçirmeyi teklif ediyordum; o da her iffetli hanım gibi, amcasıyla yengesinin onayını almamı söylüyordu. Bu yüzden size yalvarırım, beni sonsuz bir çaresizliğe mahkûm etmeyin, bu gayemi şereflendirirseniz emin ellerde olacağım çünkü eminim, Bay Maxwell size karşı çıkmayacaktır."

Yengem soğuk bir tavırla "Bunu sabah konuşuruz," dedi.

"Olgunluk ve ciddiyetle konuşulması gereken bir konu. Şimdi misafir odasına dönseniz iyi olacak."

"Bu arada, bu meseleyi sizin hoşgörünüze..."

"Size göstereceğim hoşgörü, yeğenimin mutluluğunu göz önüne almama engel değildir, Bay Huntingdon."

"A, elbette! O bir melek, bense böyle bir hazineye sahip olabileceğini düşünen küstah bir köpeğim ama yine de ondan vazgeçmektense ölmeyi yeğlerim ve onun mutluluğu uğruna bedenimi de ruhumu da feda etmeye hazırım..."

"Beden ve ruhunuz, Bay Huntingdon, ruhunuzu mu feda edeceksiniz?"

"Hayattan vazgeçer..."

"Öyle bir şey beklemiyorum."

"Hayatımı harcarım –ona adarım- her şeyimi onu desteklemek, onu korumak için verebilirim."

"Bunları başka zaman konuşuruz beyefendi. Siz de başka bir zaman ve yer seçmiş olsaydınız ve başka bir tutum sergileseydiniz, isteklerinize dair daha uygun karar vermeye hazır olabilirdim."

"Görüyorsunuz ki, Bayan Maxwell..."

Yengem vakur bir tavırla "Kusura bakmayın, beyefendi," dedi. "Misafirler sizi diğer odada bekliyorlar." Sonra bana döndü.

Huntingdon "Benim adıma sen rica et, Helen," dedi ve çıktı.

Yengem ciddi bir tavırla "Odana gitsen iyi olur, Helen," dedi. "Bu konuyu seninle sabah konuşacağız."

"Lütfen kızma yenge," dedim.

"Hayatım, kızmıyorum. Sadece şaşırdım. Bizim onayımız olmadan teklifini kabul edemeyeceğini söylediysen..."

"Evet, doğru," dedim.

"O hâlde nasıl..."

"Elimde değil, yengeciğim," diye bağırarak gözyaşlarına boğuldum. Sadece kederden ya da yengemi gücendirmekten değil, hislerimin çalkantılı bir şekilde patlak vermesinden de korktuğum için ağlıyordum. İyi yürekli yengem bu feveranım karşısında çok etkilendi. Daha yumuşak bir sesle odama gitmemi tekrar söyledi, şefkatle alnımdan öptü, iyi geceler dileyip mumu elime

tutuşturdu. Odama gittim, ama beynim öyle çalışıyordu ki, uyumam mümkün olmadı. Şimdi bunları yazarken biraz daha sakinleştim ve yatmaya gideceğim ve huzurlu bir uykuya dalmaya çalışacağım.

20

24 Eylül. – Sabah hafiflemiş ve neşeli bir hâlde; hayır, çok mutlu uyandım. Yengemin fikirleri ve onun rızasını alamayacağım korkusuyla üstüme çöken kara bulutlar, umutlarımın parlak ışığıyla ve karşılık bulan aşkımın fazlasıyla hoş idrakiyle dağılmıştı. Nefis bir sabahtı. Mutlu düşüncelerimle sakin bir yürüyüş yaparak günün keyfine varmak için dışarı çıktım. Çimenlerde çiy damlaları vardı, havada on binlerce örümcek ağı uçuşuyor, tasasız bir bülbül içini bir şarkıya döküyor, içimden Tanrı'ya şükrettiğim sessiz ilahiler taşıyordu.

Fakat bu yalnızlığımın, düşüncelerimi kesintiye uğratacak tek kişi tarafından bozulması uzun sürmedi, bu davetsiz misafirin kim olduğunu bakmaya gerek duymadan tahmin etmiştim: Bay Huntingdon birden yanımda belirdi. Öyle beklenmedik bir şekilde çıkageldi ki, bir an hayal gördüğümü sandım fakat gözlerim varlığına şahitlik etti. Bir anda güçlü kollarını belime doladı, sıcacık dudaklarıyla yanağımı öptü. Heves ve neşeyle selam verdi "Benim tatlı Helen'im!" deyişi kulaklarımda çınladı.

"Daha senin değilim!" diye hemen yana dönerek bu küstahça selamlaşmaya son verdim. "Vasilerimi unutma. Yengemin onayını kolay kolay alamayacaksın. Sana karşı ne kadar önyargılı olduğunu görmedin mi?"

"Gördüm, hayatım. Onun itirazlarını en iyi nasıl savuşturacağımı da bana sen söyleyeceksin. Benim hovardanın teki olduğumu sanıyor," diye devam etti, cevap vermeye niyetli olmadığımı görünce "Ve eşimi geçindirecek kadar varlıklı

olmadığımı düşünüyor. Eğer öyleyse ona söyle, mülklerim satılmamak koşuluyla bana verildi, yani kurtulamam. Kalan birkaç ipotek var –ufak tefek borçlar ve taahhütler– fakat sözünü etmeye değmez ve gerektiği kadar zengin olmadığımı kabul etsem de elimde kalanla epey rahat bir hayat sürebiliriz. Babam çok cimri bir adamdı, son günlerinde bile para biriktirmekten başka bir şey yapmadı, hayatın keyfini hiç çıkarmadı, bu yüzden oğlu olarak ben de onun parasını harcamayı amaç edindim fakat seni tanıdığımda, Helen, dünyaya başka gözle bakmayı, daha asil amaçlar edinmeyi öğrendim. Çatımın altında sana bakma fikri, beni harcamalarımı kısmaya ve bir Hıristiyan gibi yaşamaya itti. Akıllıca öğütlerin ve o tatlı, alımlı iyiliğinle aklıma soktuğun tutumluluk ve erdemleri saymıyorum bile."

"Fakat yengemi düşündüren şey para değil," dedim. "Dünya malına gereğinden fazla değer vermeyecek kadar ferasetlidir."

"Nedir o hâlde?"

"O benim gerçekten iyi biriyle evlenmemi istiyor."

"Nasıl yani, sofu bir adamla mı? Öhöm! Neyse, onu da hallederiz! Bugün pazar, değil mi? Sabah, öğlen ve akşam kiliseye giderim, onu kendime hayran bırakacak, kendimi sevdirecek kadar dindar davranırım, ruhumu temizler gibi. İçimi çeke çeke, muhterem Bay Blatant'ın kokusu ve kutsal yağları üstüme sinmiş bir hâlde eve gelirim."

"Bay Leighton," diye düzelttim.

"Bay Leighton rahip miydi? O sevimli, iyi kalpli adam?"

"Kendisi çok iyi bir adamdır, Bay Huntingdon. Keşke sizin için de bunun yarısını söyleyebilsem."

"Ah, unuttum tabii, sen de bir azizesin. Bağışla beni canım, yalnız bana Bay Huntingdon deme, adım Arthur."

"Sana hiçbir şey demeyeceğim çünkü böyle konuşmaya devam ettiğin sürece seninle bir işim olmaz. Dediğin gibi gerçekten yengemi ikna etmeyi düşünüyorsan çok kötüsün, böyle bir konuyu alaya alman çok yanlış."

"Düzeltiyorum," dedi ve kahkahasına kederli bir iç çekişle son verdi. Bir an sustuktan sonra "Artık başka bir konudan

bahsedelim," dedi. "Yaklaş bana, Helen, koluma gir. Sonra seni rahat bırakacağım. Orada yürüdüğünü gördükçe sessiz kalamam."

Ona itaat ettim ama çabucak eve dönmemiz gerektiğini söyledim.

"Daha kimse kahvaltıya inmez," dedi. "Vasilerinden bahsettin Helen, baban hayatta mı?"

"Evet ama vasim olarak daima amcamla yengemi görürüm; ismen olmasa da asıl vasilerim onlardır. Babam beni onlara teslim etti. Daha küçük bir çocukken sevgili anneciğim öldüğünden beri babamı hiç görmedim ve yengem bakımımı üstlenmek istedi, beni buraya, Staningley'e getirdi. O zamandan beri de buradayım. Yengemin onayladığı bir şeye babamın karşı çıkacağını hiç sanmıyorum."

"Peki baban, yengenin itiraz edeceği bir şeyi onaylar mı?"

"Hayır, beni pek umursadığını sanmıyorum."

"Bana kalırsa sorumlusu o ama kızının nasıl bir melek olduğunu bilmiyor ki, bu benim işime gelir çünkü bilseydi böyle bir hazineyi paylaşmak istemezdi."

"Bay Huntingdon, sanırım bir mirasa konmayacağımı biliyorsunuz?"

Bunu aklına bile getirmediğini söyledi ve böyle gereksiz konularla keyfini kaçırmamamı rica etti. Bu konudaki ilgisizliğini görmekten memnun olmuştum. Çünkü Annabella Wilmot, hâlihazırda elinde bulunan babasının servetine ilaveten, amcasının servetinin de muhtemel mirasçısıydı.

Eve dönmemizi rica ettim fakat dönüş yolunda yavaş yavaş yürüyerek konuşmaya devam ettik. Bütün konuşmaları aktarmayacağım: Kahvaltıdan sonra yengemle aramızda geçenlerden bahsedeyim. Bay Huntingdon beni istemek için amcamı bir köşeye çekti, yengemse beni öbür odaya götürdü, orada daha sert bir şekilde beni azarlamaya başladı fakat beni bu konuda kendi düşüncelerini benimsemem gerektiğine ikna edemedi.

"Onu acımasızca eleştiriyorsun, yenge," dedim. "Arkadaşları senin anlattığının yarısı kadar bile kötü değil. Mesela Milicent'ın ağabeyi Walter Hargrave. Kardeşinin dediklerinin

yarısı bile doğruysa, melek gibi birisi. Bana sürekli ağabeyinden bahsediyor, erdemlerini öve öve bitiremiyor."

"Birini kardeşinin anlattıklarına göre yargılarsan, o kişinin karakteri hakkında eksik tahminlerde bulunmuş olursun," dedi yengem. "Bunların çoğu kabahatlerini kız kardeşlerinden ve annelerinden saklamayı iyi bilir."

"Sonra Lord Lowborough var, çok saygın biri."

"Kim demiş? Lord Lowborough zavallının teki. Servetini kumarda tüketti, şimdi de geri kazanmak için uygun bir mirasçı peşinde. Genç Bayan Wilmot'a da söyledim ama hepiniz aynısınız. Kızcağız bana çok minnettar olduğunu fakat bir adamın servetinin mi yoksa onun peşinde mi olduğunun ayırdına varabileceğini ve kendi hükümlerine güvenerek haklı çıkacak kadar deneyimli olduğunu söyleyerek böbürlendi. Lord hazretlerinin varlıklı olmamasını ise önemsemiyormuş çünkü onun serveti ikisine de yetermiş. Adamın çılgınlıklarına gelince, kimseden farkı yokmuş, ayrıca artık düzelmişmiş. Evet, âşık olmuş, yolunu şaşırmış bir kadını elde etmek için hepsi ikiyüzlü davranır!"

"Bana kalırsa Lord Lowborough da Annabella kadar iyi. Fakat Bay Huntingdon evlendiği zaman bekâr arkadaşlarıyla vakit geçirmeyecek; onlar ne kadar kötüyse, ben de Huntingdon'ı onlardan kurtarmaya o kadar kararlıyım."

"Aslında, hayatım, Huntingdon ne kadar kötüyse, sen de onu kendinden kurtarmaya o kadar kararlısın."

"Evet, ondan daha kötü insanlarla vakit geçirerek edindiği kötü huylardan vazgeçmesi için ona bir fırsat vererek – yani onu kurtarmak için daha çok uğraşarak- özündeki iyiliği ortaya çıkararak. Düzelmesine yardım etmek için elimden geleni yaparak ve en başında sadece kendi acımasız tutkularını tatmin eden, oğlunu çocukluk ve gençliğin zevklerinden mahrum bırakan ve ona baskı yaparak nefretini kazanan kötü yürekli bencil bir babası ve onu şımartan, oğlu için kocasını oyuna getiren, oğlunun ahmaklıklarını ve kötü huylarını teşvik eden, bunların üstünü örtmeyi görev bilen budala bir annesi olmasaydı edinmiş olacağı karakteri kazandırarak. Ve bir de arkadaşları dediğin şu..."

Yengem iğneleyici bir tavırla "Vah zavallı!" dedi. "Ailesi nasıl da haksızlık etmiş!"

"Etmişler!" diye bağırdım. "Fakat daha fazla edemeyecekler, karısı annesinin yaptıklarını düzeltecek!"

Bir anlık sessizlikten sonra yengem "Senin daha mantıklı olduğunu sanıyordum. Ve daha zevk sahibi. Böyle birini nasıl sevebilirsin, anlamıyorum onda ne buluyorsun, 'Hangi ilişki karanlıktan ışık alır, bir kâfire kim iman eder?'"

"O kâfir değil. Ben ışık değilim, o da karanlık değil. Tek ve en kötü huyu kaygısızlığı."

"Kaygısızlık her tür kötülüğe yol açabilir ve Tanrı'nın önünde günahlarımızın bahanesi olarak sunabileceğimiz bir şey değildir. Sanırım Bay Huntingdon erkeklerin sahip olduğu becerilere sahip değil. Sorumsuz denebilecek kadar uçarı. Yaratan ona da bizim gibi mantık ve akıl vermiş, Kutsal Kitap'a ve diğerlerine bakabilir fakat 'O, onları duymazsa, dirilenleri de duyamaz.' Ve unutma Helen 'Kötüler cehenneme gider ve Tanrı'yı unuturlar!' O seni, sen de onu seveceksin ve huzurlu bir şekilde hayat yolunda ilerleyeceksiniz. Sonsuza dek ayrıldığını görünce nasıl bitecek; belki sen sonsuz mutluluğu bulursun, o ise sonsuz ateşlerle yanan bir göle düşer. Bu yüzden..."

"Sonsuza kadar değil," dedim. "Kutsal Kitap, 'Sadece kefaretini ödeyene kadar.' der. 'Bir insanın amelleri sonsuz ateşlerde yanacak kadar değilse, zarar görür, yine de kurtulur ama ateşlerde yanarak. Her şeye boyun eğdiren Tanrı kurtarılacak herkesi kurtarır. Bu dünya ve öbür dünyadaki her şeyi kendinde toplayan Tanrı, insanlık adına ölümü tadan yüce İsa'da hepsini bir araya getirir.'"

"Helen, sen bunları nereden biliyorsun?"

"İncil'den, yengeciğim. Araştırdım ve aynı teoriyi destekleyen neredeyse otuz bölüm buldum."

"İncil'den böyle mi faydalanıyorsun? Böyle bir inancın tehlikesi ve yanlışlığıyla ilgili bölüm bulamadın mı?"

"Hayır. Aslında bu fikre karşı olabilecek bölümler buldum fakat genellikle bilinenlerden farklı bir yapıya sahip bunlar ve en büyük zorluk, bizim 'sonsuz' ya da 'ebedi' diye

tercüme ettiğimiz sözcükte. Yunanca bilmiyorum ama yüzyıllardır bu anlama geliyor, yani sonsuz ya da dayanıklılığı uzun süren anlamına gelebilir. İnancın tehlikesine gelince, her zavallının bu şekilde kendi mahvına yol açacağına ihtimal vereceğini düşünseydim bu fikri ortalıkta duyurmazdım. Fakat insanın kendi yüreğine değer vermesi çok yüce bir fikir ve dünyaları verseler bundan vazgeçmezdim!"

Böylece konuşmamız sona erdi çünkü kiliseye gitmek için hazırlanma vakti gelmişti. Kiliseye nadiren giden amcam ve iskambil oynamak için onunla birlikte evde kalan Bay Wilmot dışında herkes sabah duasına katıldı. Öğleden sonraki ayine ise genç Bayan Wilmot ile Lord Lowborough katılmadı ama Bay Huntingdon bize tekrar eşlik etme lütfunda bulundu. Kendisini yengeme sevdirmek için mi bilmem ama eğer öyleyse, biraz daha düzgün davranması gerekirdi. Dua sırasında sergilediği tavırlardan hiç hoşlanmadığımı itiraf etmek zorundayım. Çok can sıkıcı değilse de dua kitabını ters tutuşu, doğru sayfayı bir türlü bulamayışı, etrafını süzmekten başka bir şey yapmaması, benimle ya da yengemle göz göze gelince hemen dua kitabına gömülmesi, gülünç derecede yapmacık bir ciddiyetle sofu havalarına bürünmesi. Tören sürerken bir ara Bay Leighton'u dikkatle süzdükten sonra altın kaplama kalem kutusunu çıkarıp bir İncil kaptı. Hareketlerini takip ettiğimi fark edince, vaazı not alacağını söyledi, fakat rahibin karikatürünü çizdi; saygıdeğer, dindar, yaşlı adamı gülünç, ikiyüzlü bir tip hâline getirdi, yanında oturduğum için bunu açıkça gördüm. Sonra bir de kiliseden dönüşte, söylenenlere gerçekten katıldığına ve pay çıkardığına inanacağım kadar ciddi bir tavırla, yengemle vaaz hakkında sohbete daldı.

Akşam yemeğinden hemen önce amcam, birkaç kelimeyle halledeceğimiz çok mühim bir konuyu konuşmak üzere beni kütüphaneye çağırdı.

"Bak, Nell," dedi. "Şu Huntingdon denen adam seni benden istedi. Ne cevap vereyim? Yengen olmaz, diyor. Sen ne düşünüyorsun?"

Bir an bile tereddüt etmeden "Ben evet diyorum, amca," dedim çünkü bu konuda kararımı vermiştim.

"Çok güzel!" diye bağırdı. "İşte bu dürüst ve açık bir cevap, bir genç kıza yakışır. Peki, yarın babana yazacağım. Mutlaka onay verecektir, bu yüzden meseleye oldu gözüyle bakabilirsin. Wilmot'u seçseydin daha iyi ederdin ama sen öyle düşünmüyorsun elbet. Siz gençlerin zamanında aşkın sözü geçiyor artık. Benim zamanımdaysa sağlam karakterli olmak makbuldü. Sanırım kocanın mali durumunu pek düşünmedin, evlilik anlaşması gibi şeylere kafanı pek yormadın?"

"Bunları düşünmem gerektiğini sanmıyorum."

"O zaman bunları senin yerine düşünecek kimseler olduğuna şükretmelisin. O genç hergelenin ne işler çevirdiğine bakacak vaktim olmadı daha ama babasından kalan malların çoğunun saçılıp savrulduğunu görüyorum fakat yine de epeyce bir miktar kalmış; dikkatle ilgilenilirse oldukça işe yarar; ayrıca babanı, sana makul bir sermaye vermesi için ikna etmemiz gerek çünkü senden başka bakmakla yükümlü olduğu kimse yok. Hem uslu bir kız olursan, kim bilir vasiyetimde sana neler bırakırım!" dedi ve göz kırparak parmağını burnuma koydu.

"Nezaketin için çok teşekkür ederim, amca," dedim.

"Evet, evlilik anlaşmasıyla ilgili olarak şu genç züppeyi biraz araştırdım. Bu konuda epey cömert davranacağa benziyor."

"Zaten biliyordum!" dedim. "Fakat lütfen bunları kafana takma, onu da beni de bunlarla yorma çünkü neyim varsa onundur ve onun da neyi varsa benimdir. İkimiz de daha ne isteriz ki?" Tam çıkmak üzereyken, amcam bana seslendi.

"Dur bakalım! Daha zamanı kararlaştırmadık. Ne zaman olacak? Yengen olabildiğince ertelemek ister ama seninki derhal evlenmek niyetinde. Önümüzdeki ay lafını dahi duymak istemiyor, herhalde sen de aynı fikirdesindir."

"Hayır amca, tam tersi. Noel sonrasına kadar beklemek istiyorum."

"Haydi canım! Bana masal okuma, bilmez miyim," diye bağırdı, bana inanmamakta ısrar ediyordu. Yine de doğrusu buydu. Hiç acelem yoktu. Beni bekleyen büyük değişiklikler ve geride bırakacağım onca şey varken nasıl acele edebilirdim?

Birlikte olacağımızı, beni sevdiğini, benim de onu bağlılıkla seveceğimi bilmek ve istediğim her an onu düşünebilmek beni yeterince mutlu ediyordu. Yine de düğün tarihi konusunda yengeme danışmakta ısrarlıydım çünkü onun öğütlerini tamamen gözardı etmemeye karar vermiştim ve bu konuda henüz bir sonuca varılmamıştı.

21

1 Ekim. – Her şey kararlaştırıldı. Babam onayını verdi ve ne çok erken ne de çok geç olmasın diye ikisinin ortasını bularak, düğünü Noel'de yapmaya karar verdik. Milicent Hargrave ile Annabella Wilmot nedimelerim olacak; Annabella'dan pek memnun değilim ama ailemizin yakın dostu ve benim de başka arkadaşım yok.

Milicent'a nişanlandığımı söylediğimde takındığı tavır sinirimi oldukça bozdu. Nutku tutulmuş bir hâlde şaşkınlıkla bakakaldı, sonra "Galiba seni tebrik etmem gerek, Helen," dedi. "Mutlu olmana çok sevindim ama onunla evleneceğini hiç düşünmezdim, onu bu kadar sevmene çok şaşırdım."

"Neden?"

"Çünkü sen her bakımdan ondan daha üstünsün ve onun küstah, pervasız bir hâli var –nasıl bilmiyorum- fakat ne zaman onun yaklaştığını görsem yolundan çekilme isteği duyuyorum."

"Amma da korkakmışsın, Milicent ama bu onun suçu değil ki."

"Dış görünüşü yüzünden. Herkes yakışıklı olduğunu söylüyor, öyle de ama ben o tür güzellikten hoşlanmıyorum, senin hoşlanmana da şaştım."

"Neden öyle diyorsun?"

"Asil ya da mağrur bir havası yok."

"Aslında sen, romanlardaki o sahte kahramanlara benzemeyen birinden hoşlanmama şaşırdın. Sen bana kanlı canlı, gerçek bir âşık ver, Sör Herbert'ler, Valentine'ler sana kalsın,

bulabilirsen tabii."

"Ben öyle birini istemiyorum ki. Ben de gerçek bir âşık isterim ama huyu suyu göz doldurmalı ve ağır basmalı. Bay Huntingdon'ın yüzü aşırı pembe değil mi sence de?"

"Hayır!" diye öfkeyle bağırdım. "Pembe falan değil. Hoş bir parıltısı, sağlıklı bir tazeliği var; yanaklarının koyu tonuyla uyumlu sıcak bir ton, tam da olması gerektiği gibi. Yüzü boyalı bebekler gibi kırmızı beyaz ya da hastaymış gibi kül rengi ya da simsiyah ya da sapsarı olan erkekleri hiç sevmem."

"E, zevkler değişkenlik gösterebilir ama ben soluk ya da koyu tenlilerden hoşlanırım. Doğrusunu istersen, Helen, hep günün birinde kardeş olacağımız umuduyla kendimi avutuyordum. Gelecek mevsim sana Walter'ı takdim etmelerini bekliyordum, ondan hoşlanırdın, eminim o da senden. Böylece dünyada en çok sevdiğim –annem hariç- iki insanın bir araya gelmesinin mutluluğunu duyacağım diye düşünüyordum. Senin düşündüğün şekilde yakışıklı olmayabilir ama Walter, Bay Huntingdon'dan çok daha seçkin görünüşlü, daha kibar ve daha iyidir, tanısaydın sen de aynı şeyleri düşünürdün."

"İmkânı yok, Milicent! Kızkardeşi olduğun için öyle düşünüyorsun, bu yüzden seni mazur göreceğim ama kimse Arthur'u başka hiç kimse bana böyle fütursuzca kötüleyemez."

Genç Bayan Wilmot da konu hakkındaki düşüncelerini açıkça belirtti.

Hiç de dostane sayılmayacak bir ifadeyle yanıma yanaşıp "Evet, Helen," dedi. "Bayan Huntingdon oluyorsun artık, öyle mi?"

"Evet. İmreniyorsun değil mi?"

"Tanrım, hayır!" diye haykırdı. "Muhtemelen ben de bir gün Leydi Lowborough olacağım ve o gün de biliyorsun canım benim 'Bana imreniyorsun değil mi?' diye sormaya hakkım olacak."

"Bundan sonra kimseye imreneceğimi sanmıyorum," diye cevapladım.

"Gerçekten öyle! O hâlde gayet mutlusun?" diye sordu nezaketle. Hayal kırıklığına benzer bir ifade yüzünü gölgeledi. "Peki seni seviyor mu? Yani, senin ona taptığın kadar sana

tapıyor mu?" Vereceğim cevabı, yüzünde gizleme zahmetine girmediği bir endişeyle bekliyordu.

"Ben tapılmak istemiyorum," dedim. "Fakat eminim, beni dünyadaki herkesten daha çok seviyor, ben de onu."

"Kesinlikle," diye başını salladı. "Keşke..." dedi ve sustu.

Çehresindeki kindar ifade sinirime dokundu ve "Keşke ne?" diye sordum.

Hafifçe güldü. "Keşke ikisinin çekici ve hoş özellikleri bir kişide toplanmış olsa; Lord Lowborough Huntingdon'ın yakışıklılığını, iyi huylarını, kıvrak zekâsını, neşesini ve cazibesini alsa ya da Huntingdon onun soyağacını, unvanını ve topraklarını alsa, ben onu alırdım, sen de öbürünü."

"Teşekkür ederim, sevgili Annabella, ben her şeyin olduğu gibi kalmasından gayet memnunum; sana gelince, umarım sen de müstakbel eşinden benimki kadar hoşnut olursun," dedim. Doğruydu, çünkü başta onun sevimsiz tavrına canım sıkılsa da açıksözlülüğünden etkilenmiştim ve ikimizin içinde bulunduğu durumlar arasında öyle bir tezat vardı ki, elimden ancak acımak ve şans dilemek geliyordu.

Bay Huntingdon'ın tanıdıkları da yaklaşan düğünümüze benimkilerden daha fazla sevinmiş görünmüyordu. Bu sabahki postayla birkaç arkadaşından mektup geldi, bunları kahvaltıda okurken arada bir suratını ekşitmesi herkesin dikkatini çekti. Sonra kendi kendine gülerek mektupları cebine soktu ve kahvaltı bitene kadar tek kelime etmedi. Herkesin şöminenin başına toplandığı ya da sabah işlerine geçmeden önce etrafta oyalandığı bir sırada yanıma gelip sandalyemin arkasına yaslandı, yüzünü saçlarıma sürüp minik bir öpücükle devam ederek kulağıma şunları fısıldadı:

"Helen seni gidi cadı, senin yüzünden bütün arkadaşlarımın lanetini üstüme çektiğimi biliyor musun? Geçen gün onlara mektup yazdım, evleneceğimden bahsettim ama tebrik etmelerini beklerken lanet ve sitemden başka bir şey duymadım. Bir tek iyi dilek, hakkında tek bir güzel söz yok. Artık eğlencenin bittiğini, neşeli, ihtişamlı gecelerin sona erdiğini söylüyorlar, hepsi benim suçummuş. Neşeli grubumuzdan ilk ayrılan benmişim ve diğerleri de çaresiz, ardımdan gelecekler-

miş. Grubu ayakta tutan benmişim, bunu söylemekten onur duyarlarmış ve ben alçaklık edip güvenlerini boşa çıkarmışım."

Üzgün bir sesle anlatmasına biraz içerleyerek "Dilersen onlara katılabilirsin," dedim. "Kimsenin ya da bir arkadaş grubunun mutluluğuna engel olmak istemem, hem belki sen ve zavallı kimsesiz arkadaşların olmadan da idare edebilirim."

"Yok daha neler, hayır," dedi. "Benim için artık sadece aşk var, yoksa tüm dünya kayıptır. Canları nereye isterse oraya kadar yolları var, kibarcası bu. Fakat beni nasıl taciz ettiklerini görseydin Helen, uğruna göze aldığım şeyler yüzünden beni daha çok severdin."

Buruş buruş olmuş mektupları çıkardı. Bana göstereceğini sandım ve görmek istemediğimi söyledim.

"Zaten göstermeyeceğim, sevgilim," dedi. "Bir hanımın okuması için uygun şeyler değil, büyük kısmı. Yalnız şuna bak. Bu Grimsby'nin yazısı. Sadece üç satır. Huysuz köpek! Pek bir şey yazmamış ama diğerlerinden daha çok şey ima etmiş, söylediğinden daha çok düşünüyor, bu da Hargrave'in mektubu. Benim için çok üzülmüş çünkü kız kardeşinin anlattıklarından sana fena hâlde âşık olmuş ve hayattan hevesini aldıktan sonra seninle evlenmeyi çok istermiş."

"Kendisine minnettarım," dedim.

"Ben de. Bir de şuna bak. Hatterley'den geliyor. Her sayfası suçlamalarla, ağır küfürlerle, içler acısı yakınmalarla dolu ve intikam almak için evleneceğine yemin ederek bitiriyor. Ona kancayı takan ilk kızkurusunun kollarına atılacakmış, sanki çok umurumda."

"Eğer bu adamlarla samimiyetinden vazgeçersen, bu cemiyetten çıktığına çok da pişman olmaman gerekir çünkü hiçbirinin sana iyi geldiğine inanmıyorum."

"Belki öyle ama keder ve acıyla karışık da olsa, iyi vakit geçirmiştik. Lowborough neye mâl olduğunu iyi bilir. Ha, ha!" Lowborough'nun başına gelenlere gülerken, amcam yanımıza geldi, Arthur'un omzuna vurdu.

"Gel bakalım, evlat," dedi. "Sülünlerle savaşmak yerine yeğenimle mi cilveleşiyorsun? 1 Ekim, unutma. Güneş açtı –

yağmur dindi- Boarham bile su geçirmez çizmelerini giymiş, araziye çıkmaktan korkmuyor. Wilmot'la birlikte hepinizi yeneceğiz. Bak söylüyorum, biz eski topraklar, buraların en keskin nişancılarıyız."

"Bugün size marifetlerimi göstereceğim," dedi Arthur. "Sırf beni sevdiğimden ayırdılar diye, bütün kuşlarınızı toptan halledeceğim."

Ve böylece ayrıldık, akşam yemeğine kadar da onu görmedim. Bütün gün çok sıkıldım, onsuz ne yaparım bilmiyorum.

Üç yaşlı adamın iki gençten daha keskin nişancı oldukları doğru çıktı çünkü Lord Lowborough ile Arthur Huntingdon bizimle ata binmek ve yürüyüş yapmak uğruna günlük atış talimlerini ihmal etmişlerdi. Yazık ki bu neşeli anlar yakında sona erecekti. İki haftaya kalmadan grup dağılacak ve ben buna çok üzülüyorum çünkü her geçen gün daha da keyif alıyordum. Bay Wilmot ile Bay Boarham bile artık beni bunaltmıyor, yengem azarlamıyordu ve artık Annabella'yı kıskanmıyordum –hoşlanmadığım hâlde- ve Bay Huntingdon artık benim Arthur'um olmuştu ve onun arkadaşlığının sınırsızca keyfini sürüyordum. Tekrar soruyorum, ben onsuz ne yaparım?

22

5 Ekim. – Şeker fincanım karıştırılmadı. İçine kendimden saklayamadığım bir acılık karıştı. Tatlılığın ağır bastığına kendimi ikna edebilirim, acılığı hoş bir aromatik tat olarak görebilirim ama ne dersem diyeyim, bir acılık var ve bu tadı alıyorum. Arthur'un hatalarını görmezden gelemiyorum ve ona olan sevgim arttıkça hataları beni daha çok huzursuz ediyor. Yüreği, benim düşündüğüm kadar sıcak ve cömert değilmiş meğer. Bugün bana karakterinin, patavatsızlıktan daha ağır bir tanımlamayı hak eden bir yanını gösterdi. O ve Lord Lowborough bana ve Annabella'ya, uzun, keyifli at gezintimizde eşlik ediyordu. Arthur benim yanımda, Annabella ile Lord Lowborough ise bizim önümüzdeydi. Lord hassas ve özel bir şeyler anlatırcasına Annabella'ya doğru eğilmişti.

"Gözümüzü dört açmazsak bu ikisi bizi geçecek, Helen," dedi Huntingdon. "Çok da iyi bir çift oldular. Bu Lowborough iyice abayı yakmış. Fakat onunla evlenirse sıkıntıya düşer."

"Lord hakkında duyduklarım doğruysa, asıl Annabella sıkıntıya düşer," dedim.

"Hiç de değil. O neyle uğraştığının farkında ama zavallı Lowborough, o kızın kendisine uygun bir eş olacağı fikriyle avunuyor çünkü Annabella onu, aşk ve evlilik meselelerinde zümre ve servetin önemsiz olduğunu söyleyerek övüyor, onu böyle avutuyor. Lowborough kızın kendisine gönülden bağlı olduğunu, yoksul olduğu için onu reddetmeyeceğini, onunla asaleti yüzünden birlikte olmadığını, sadece kişiliği yüzünden onu sevdiğini sanıyor."

"Lowborough Annabella ile serveti için birlikte değil mi?"

"Hayır, değil. İlk başta etkili oldu tabii ama artık tamamen unuttu. Bunu asla hesaba katmıyor, sadece Annabella'nın iyiliği için, kendi serveti olmazsa onunla evlenemeyeceğini düşünüyor. Sırılsıklam âşık oldu. Bir daha kimseyi sevemeyeceğini sanıyordu ama bir kez daha aşka düştü işte. İki üç yıl önce evlenmişti ama servetini kaybedince eşini de kaybetti. Londra'da bizimle görüşürken kötü yollara saptı: Kumar alışkanlığı vardı, maalesef. Herif uğursuzluk yıldızıyla doğmuş sanki çünkü daima bir kazanıp üç kaybederdi. Bu benim asla bağımlısı olmadığım bir kendine eziyet etme şekli. Ben paramı harcarken harcadığım şeyin değerinin sonuna kadar keyfini sürerim; haydutlara ve dolandırıcılara kaptıracak para yok bende. Para kazanmaya gelince, bugüne kadar hep yeterince param oldu ve elindekinin dibini görmeye başladığında daha çok kazanmanın vakti gelmiş demektir. Fakat arada bir o çılgın kumarbazların şansları ne âlemde diye bakmak için kumarhaneye gittiğim oldu, görülecek şey Helen, bazen eğlenceli de. O ahmaklara, çılgınlara epey gülmüştüm. Lowborough ise kendini çok kaptırmıştı; keyiften değil, ihtiyaçtan. Hep kumarı bırakmaya karar verir, sonra kararından cayardı. Daima 'son bir kez daha' oynardı. Biraz kazandı mı, öbür el daha çok kazanacağını sanır; kaybetti mi orada bırakmaz, en azından son kaybettiğini geri alana kadar devam ederdi. Kötü şans sonsuza kadar sürmezdi, aksi tecrübeyle kanıtlanana kadar şansını, daha iyi günlerin gelişi olarak görürdü. Sonunda perişan oldu; her an intihar edebilir diye gözümüzü üstünden ayırmıyorduk; bazılarımız sanıldığı kadar önemli olmadığını söylüyordu çünkü artık bizden biri değildi. Sonunda kontrolü eline aldı. Kazansa da kaybetse de son kez oynayacağı büyük bir miktar yatırdı. Daha önce de defalarca karar vermiş ve defalarca kararından dönmüştü, bu sefer de öyleydi. Kaybetti. Rakibi tüm parayı alırken Lowborough'nun beti benzi attı, sessizce geri çekildi, alnını sildi. O anda oradaydım, kollarını kavuşturmuş gözlerini yere dikmişti, aklından neler geçtiğini çok iyi biliyordum.

'Bu son muydu, Lowborough?' diye sordum.

Umutsuz bir gülüşle 'Şimdiki son olacak.' dedi ve masaya döndü, yumruğunu vurdu, marka şıkırtılarını, oyuncuların yemin ve küfürlerini bastıracak kadar yüksek sesle bağırarak son kez oynayacağına yeminler etti, bir daha eline iskambil kâğıdı ya da zar alırsa başı üstüne yeminler etti, ağza alınmayacak küfürler savurdu. Sonra bir önceki bahsini ikiye katladı ve o anda ona karşı oynayan herkese karşı meydan okudu. Sonra birden Grimsby geldi. Lowborough öfkeyle ona baktı çünkü o ne kadar şanssızsa, Grimsby'nin şansı da o kadar yerindeydi. Neyse, oyuna başladılar. Fakat Grimsby daha usta ve daha vicdansızdı, öbürünün oynamak için duyduğu gözü dönmüş hevesinden faydalandı mı bilemiyorum ama Lowborough kaybetti ve ölecek gibi oldu.

Grimsby masaya doğru eğildi. 'Bir kere daha dene istersen.' diyerek bana göz kırptı.

Zavallı adam zoraki bir gülüşle 'Artık hiçbir şeyim kalmadı.' dedi.

'Huntingdon sana borç verir.' dedi diğeri.

'Hayır, yeminimi duydun.' dedi Lowborough. Sessizce dönüp gitti. Ben de koluna girip onu dışarı çıkardım.

Yolda ona 'Bu son muydu?' diye sordum.

Beklemediğim bir şekilde 'Sondu.' dedi. Ve onu eve götürdüm yani bizim kulübe. Çocuk gibi itaat ediyordu. Biraz kendine gelene ya da canlanana kadar ona brendi içirdim.

Üçüncü kadehini elimden alırken 'Huntingdon, ben mahvoldum!' dedi, diğerlerini içerken tek kelime etmemişti.

'Mahvolmadın.' dedim. 'Kaplumbağa nasıl başı olmadan yaşıyorsa, eşek arısı nasıl gövdesi olmadan canlı kalabiliyorsa, insanın parası olmadan da mutlu olabileceğini anlayacaksın.'

'Fakat borçlarım var.' dedi. 'Çok fazla hem de. Asla ama asla ödeyemem.'

'E, ne olmuş yani? Senden çok daha iyi pek çok kişi borç içinde yaşayıp ölmüştür. Seni hapse atacakları yok ya, asalet unvanın var çünkü.' Sonra ona dördüncü kadehi uzattım.

'Borçlu kalmaktan nefret ediyorum!' diye bağırdı. 'Ben bunun için doğmadım, buna katlanamam.'

Beşinci kadehi hazırlarken 'Değiştiremediğin şeye kat-

lanmak zorundasın.' dedim.

'Karımı, Caroline'i de kaybettim.' dedi ve brendi yüreğini iyice yumuşattığından, burnunu çeke çeke ağlamaya başladı.

'Olsun.' dedim. 'Dünyada başka Caroline'ler de var.'

Efkârla iç geçirerek 'Benim için bir Caroline var.' dedi. 'Hem elli tane olsa ne yazar, benim gibi meteliksiz biriyle kim evlenir?'

'Merak etme, unvanın için biri mutlaka seni alır, hem daha aile varlığınız var, o duruyor, biliyorsun.'

'Keşke onu da satıp borçlarımı ödeyebilsem.' dedi.

Tam o anda içeri Grimsby girdi. 'O zaman tekrar oynayabilirsin.' dedi. 'Yerinde olsam yeniden denerdim. Asla durmazdım.'

'Oynamayacağım dedim sana!' diye bağırdı Lowborough. Sonra fırlayıp çıktı; içki başına vurduğu için sallana sallana gidiyordu. O zamanlar içkiye pek alışık değildi, sonradan teselli bulmak için sık sık içmeye başladı.

Grimsby onu kararından döndürmek için elinden geleni yaptıysa da Lowborough kumar yeminini bozmadı (ve hiçbirimiz buna şaşırmadık) ama şimdi de en az onun kadar başına dert olan bir başka alışkanlığa kapılmıştı; çok geçmeden alkol denen iblisin, kumar denen iblis kadar kötü olduğunu ve bırakmanın ne kadar zor olduğunu anladı; özellikle de sevgili arkadaşları onun doymak bilmez isteklerini desteklemek için ellerinden geleni yaparken."

Anlattıkları karşısında öfkeme daha fazla hâkim olamadım. "Onlar da birer iblismiş!" diye bağırdım. "Ve siz, Bay Huntingdon, onu ayartan ilk siz olmuşsunuz."

Küçümser bir havayla gülerek "Eh, n'aparsın," dedi. "İyilik etmek istemiştik; zavallı herifin öyle mutsuz olduğunu görmeye dayanamıyorduk. Üstelik üçlü etki altındayken –sevdiğini kaybetmesi, servetini kaybetmesi ve gece âlemlerinin sona ermesi– surat asıp oturuyor, ağzını bıçak açmıyor, keyfimizi de kaçırıyordu; oysa bir şeyler içtiği zaman, kendisi mutlu değilse bile bizim için muhakkak bir eğlence vesilesi oluyordu. Grimsby bile tuhaf laflarına gülüyordu: Benim neşeli şakalarımdan, Hattersley'in gürültülü cümbüşünden daha

çok hoşuna gidiyordu. Fakat kulüpte yemek yedikten sonra şarap içmeye oturduğumuz bir gece hepimiz çok içlendik. Lowborough deli gibi kadeh kaldırıyor, şarkılarımızı dinliyor, kendi söyleyemese de alkış tutarak eşlik ediyordu –sonra birden sessizliğe gömüldü, başını ellerinin arasına aldı, kadehine hiç dokunmadı– bu yeni bir şey değildi, bu yüzden üstüne gitmedik, eğlencemize devam ettik, ta ki, birden başını kaldırıp kahkaha tufanını bölerek bağırana kadar: 'Beyler! Nereye kadar? Lütfen söyler misiniz? Bu böyle nereye kadar gidecek?' diye ayağa kalktı.

'Konuşma yap, konuşma!' diye bağırdık. 'Bravo! Lowborough konuşma yapacak!'

Alkış tufanı ve kadeh şıngırtıları kesilene kadar bekledi, sonra konuşmasına başladı. 'Mesele şu ki, beyler, artık daha fazla ileri gitmemeliyiz. Durabiliyorken artık durmamız gerek.'

'Aynen öyle!' dedi Hattersley.

'Dur, zavallı günahkâr, dur ve düşün!

İlerlemeden önce...

Sonsuz kederin eşiğinde artık eğlence kalmadı.'

'Çok doğru.' dedi Lowborough, ciddiyetle. 'Dibi olmayan çukura girmek istiyorsan ben seninle gelmiyorum, ayrılmamız gerek çünkü yemin ederim o çukura doğru bir adım daha atmayacağım! Bu ne böyle!' diyerek şarap kadehini aldı.

'Tadına bak.' dedim.

'Cehennem suyu!' diye bağırdı. 'Sonsuza kadar bırakıyorum!' Sonra kadehi masaya fırlattı.

Ona şişeyi uzattım 'Doldur.' dedim. 'İçkiyi bırakmanın şerefine içelim.'

Şişeyi elimden kaparken 'Zehir bu!' dedi. 'Bırakacağıma yemin ediyorum. Kumarı bıraktım, bunu da bırakırım.' Şişeyi masaya boşaltmak üzereydi ki, Hargrave onun elinden aldı. Lowborough 'Lanet olsun sana!' dedi ve çıkarken 'Elveda, şeytanlar!' diye bağırdı ve alkış sesleri ile kahkahalar arasında gözden kayboldu.

Ertesi gün gelir diye bekledik fakat yeri boş kaldı. Bir hafta boyunca onu hiç görmedik. Ve sözünü tutacağına inanmaya başladık. Sonunda çoğumuzun bir araya geldiği bir akşam ha-

yalet gibi sessiz ve asık suratlı bir hâlde içeri girdi, yanımdaki yerine oturdu. Hepimiz ona hoş geldin demek için kalktık, kimimiz ne içeceğini soruyor, kimimiz şişeyi kapıp kadehini dolduruyordu ama ona en iyi gelecek şeyin brendi olduğunu ben biliyordum. İçkisini hazırladım ama o sert bir tavırla geri iterek 'Rahat bırak beni, Huntingdon!' dedi. 'Kesin sesinizi, hepiniz! Size katılmaya gelmedim. Sadece biraz yanınızda oturacağım çünkü aklımdaki düşüncelere katlanamıyorum.' Kollarını kavuşturdu, arkasına yaslandı, biz de onu rahat bıraktık. Fakat brendi kadehini yanında bırakmıştım. Biraz sonra Grimsby imalı imalı göz kırparak bana kadehi gösterdi. Dibine kadar boşalmıştı. Başımı çevirip bakınca içkinin yere döküldüğünü gördüm. Grimsby kadehi tekrar doldurmamı işaret etti, yavaşça şişeyi bana doğru itti. Ona uydum ama Lowborough işaretleşmemizi ve gizli gizli sırıtmalarımızı fark etti; kadehi elimden kaptığı gibi içkiyi Grimsby'nin suratına fırlattı, boş kadehi de bana atıp bir hışımla çıkıp gitti."

"Umarım kafanı kırmıştır," dedim.

O günleri hatırlayarak ölçüsüz bir kahkaha atan Huntingdon "Hayır, sevgilim," diye cevap verdi. "Kırabilirdi, belki suratımı da dağıtabilirdi ama neyse ki bu çalılar (şapkasını çıkarıp kestane rengi gür saçlarını gösterdi) kafatasımı korudu, kadeh kafamdan sekip masaya düşünce kırıldı."

"Sonra," diye devam etti. "Lowborough bir iki hafta daha yanımıza uğramadı. Ara sıra şehirde karşılaşıyorduk, yaptığı terbiyesizliğe alınganlık göstermeden, ona iyi niyetle yaklaşıyordum, o da bana garez beslemiyordu, benimle küs değildi, hatta birlikte yürüyor, benimle her yere geliyordu, kulüp ve kumarhane ve bunlar gibi tehlikeli yerler dışında. Kederli ve üzgün ruh hâli onu fazlasıyla bezdirmişti. Sonunda, içki içmeye zorlamayacağıma söz vererek onu kulübe gitmeye ikna ettim ve ondan sonra her akşam düzenli olarak kulübe gelmeye devam etti. Büyük bir cesaretle bırakmaya yemin ettiği 'zehirden' uzak durmaya muazzam bir sebatla devam ediyordu. Fakat bazılarımız onun bu tavrına karşı çıktı. Eğlenceye katılmak yerine iskelet gibi orada öylece oturması, eğlenceye gölge düşürmesi ve içtiğimiz her yudumu aç gözlerle seyretmesi

hoşlarına gitmemişti. Bu haksızlıktı ve bazılarımız ya herkese uyum sağlaması ya da gruptan atılması gerektiğini öne sürdüler ve bir dahaki gelişinde bu uyarıyı dikkate almazsa gerekli önlemleri alacaklarını söylediler. Ancak bu konuda ben onun tarafındaydım, herkese onu biraz kendi hâline bırakmalarını, sabırlı olursak kısa zamanda yola geleceğini ima ettim. Fakat bu sözlerim ters tepti çünkü Lowborough iyi bir Hıristiyan gibi içki içmeyi reddediyor ama sürekli çektiği –daha doğrusu bir gün bırakıp, ertesi gün tekrar başladığı- afyon şişesini içki gibi yanından ayırmıyordu.

Yine bir akşam âlem yaparken –yani eğlencedeyken- Macbeth'teki hayalet gibi sessizce içeri süzüldü, her zamanki gibi masadan biraz uzağa, gelse de gelmese de daima onun için ayırdığımız 'seyirci sandalyesine' oturdu. Zararlı tesellisini aşırı dozda kullanmış olduğu yüzünden belli oluyordu; kimse onunla konuşmadı, o da kimseyle. Yan yan baktılar 'Hayalet geldi.' diye fısıldaştılar ve gelişi dikkatimizi ancak bu kadar çekebilmişti, sonra eğlencemize geri döndük, ta ki, ansızın sandalyesini çekip hepimizi ürkütene kadar. Dirseklerini masaya dayadı, suratsız bir ciddiyetle 'Evet, bu kadar eğlenecek ne var, çok merak ediyorum doğrusu.' dedi. 'Hayatta ne buluyorsunuz, bilmem. Ben sadece karanlığın boşluğunu –korkunç kıyamet gününü ve çılgınca bir öfkeyi– görüyorum.'

Hepimiz aynı anda kadehlerimizi ona doğru ittik, ben kadehleri yarım daire olacak şekilde önüne dizdim, hafifçe omzunu tıpışlayarak içmesini söyledim, böylece az sonra hepimiz gibi neşesini bulacaktı ama o kadehleri geri itti.

'Çekin şunları! İçmeyeceğim, diyorum size! İçmeyeceğim! Hayır!' Bunun üzerine kadehleri herkese geri dağıttım fakat bu sırada Lowborough'nun uzaklaşan kadehlere iştahla baktığını gördüm. Sonra elleriyle gözlerini kapattı, iki dakika sonra başını kaldırdı, boğuk ve hiddetli bir fısıltıyla 'Yine de mecburum!' dedi. 'Huntingdon, bir kadeh ver!'

Brendi şişesini uzatarak 'Şişe senin olsun, adamım!' dedim." Ona bakışımı gören Huntingdon hikâyesine bir an ara vererek "Dur yahu, çok fazla konuştum," dedi. Sonra umursamaz bir tavırla "Neyse canım," diyerek anlatmaya devam etti.

"Lowborough gözü dönmüş bir hâlde, hırsla şişeyi kapıp başına dikti, sonra sandalyesinden kaydı ve alkış tufanı arasında masanın altında gözden kayboldu. Bu akılsızlığının sonu şuur kaybı ve ardından gelen şiddetli beyin humması oldu."

Huntingdon'a "Ne hissettiniz, beyefendi?" diye sordum.

"Çok pişman oldum, elbette. Bir iki kez, hayır iki üç kez ziyaretine gittim, bir kere de hizmetçiyi gönderdim. İyileşince de onu yuvaya geri getirdim."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum.

"Yani onu kulübe geri kavuşturdum, bedensel ve ruhsal yaralarını sardım. İyice toparlandığında ortama alışsın, ahmak gibi kendini öldürmeye kalkışmasın, aptalca içkiden uzak durmasın, yani kısacası makul bir insan gibi keyfine baksın diye midesi için biraz şarap içmesini söyledim. Çünkü akşamcı olduğumu düşünme, Helen, asla öyle biri olmadım, olmayacağım da. Ben rahatıma çok düşkünümdür. İnsan kendini içkiye verirse gününün yarısı ıstırapla, yarısı öfkeyle geçer, ayrıca ben hayatın her yanını seviyorum, tek bir arzunun kölesi olarak kıvranan biri bunu yapamaz. Ayrıca içki insanın güzelliğini bozar," dedi ve beni gereğinden fazla kışkırtan bir şekilde, kibirle gülümsedi.

"Peki Lord Lowborough tavsiyenden fayda gördü mü?" diye sordum.

"Evet, gördü sayılır. Bir süre epey iyi idare etti. Aslında tam bir tevazu ve basiret timsali oldu, bizim çılgın grubun zevklerine fazla gelecek kadar. Fakat tevazu Lowborough'a bahşedilmiş bir özellik değildi. Bir yana doğru tökezlerse toparlanmak için tamamen düşmesi gerekiyordu. Bir gece hedefi ıskalarsa, bu onu ertesi gün öyle üzüyordu ki, kusurunu telafi etmek için tekrarlaması gerekiyordu. Karmakarışık aklı durana kadar bu günlerce böyle devam etti. Sonra ayık olduğu zamanlarda pişmanlıkları, korku ve dertleriyle arkadaşlarını öyle sıkıyordu ki, bunlara maruz kalmamak için dertlerini şarapla ya da daha güçlü bir içkiyle boğması için onu teşvik etmek zorunda kaldılar. Zaten vicdanı elvermeyip tereddüde düştüğünde ikna edilmesine gerek bile yoktu; sık sık çaresizliğe kapılır, herkesin arzu edeceği kadar büyük bir hergeleye

dönüşürdü. Kriz geçtikten sonra daha da günahkâr olduğu ve daha da alçaldığı için ağlayıp sızlanırdı.

Sonunda bir gün ikimiz baş başayken, kollarını kavuşturmuş, başını göğsüne doğru eğmiş bir hâlde hüzünlü, dalgın dalgın düşündükten sonra birden kendine geldi, bir hışımla koluma yapıştı 'Huntingdon, bu böyle olmayacak! Bitirmeye karar verdim.' dedi.

'Ne, kendini mi vuracaksın?' dedim.

'Hayır, ıslah olacağım.' dedi.

'Ha, bu yeni bir şey değil ki. On iki aydan fazla zamandır adam olmaya çalışıyorsun.'

'Evet ama siz izin vermediniz, ben de siz olmadan yapamadığım için ne aptalmışım. Artık beni aşağıya çeken şeyin ne olduğunu, kurtulmam için neye ihtiyacım olduğunu biliyorum, bunu bulmak için tüm dünyayı dolaşırım ama bulamayacağım sanırım.' dedi ve yüreği parçalanır gibi iç geçirdi.

Keçileri kaçırdığını düşünerek 'Neymiş o Lowborough?' diye sordum.

'Bir eş.' dedi. 'Çünkü artık yalnız yaşayamam çünkü zihnim beni alıkoyuyor, seninle de olamam çünkü bana karşı şeytanın yanında yer alıyorsun.'

'Kim, ben mi?' dedim.

'Evet –hepiniz- ve herkesten çok da sen. Fakat borçlarımı ödeyecek kadar varlıklı, beni hizaya getirecek bir eşim olursa...'

'Tabii, tabii.' dedim.

'Tatlı, iyi bir eş. Evi katlanılabilir hâle getirecek, kendimle barışmamı sağlayacak biri. Bence bunu yapmam gerekli. Bir daha asla âşık olmayacağım, burası kesin ama bunun bir önemi yok, böylece gözüm açık kalır, buna rağmen iyi bir koca olabilirim, peki bana âşık olacak biri çıkar mı? Asıl mesele bu.' Kendinden memnun bir şekilde devam etti: 'Yakışıklılık ve çekiciliğimle belki olabilir ama Huntingdon, beni alacak biri çıkar mı, şu mahvolmuş, perişan hâlimle?'

'Çıkar tabii.'

'Kim?'

'Kim olacak, evde kalmış bir kızkurusu, çaresiz bir kadın, seve

seve seni...'

'Hayır, hayır. Sevebileceğim biri olmalı.'

'Az önce bir daha âşık olmam diyordun!'

'Yani aşk değil, hoşlanabileceğim biri.' Birden umutla ya da çaresizlikle 'Bütün İngiltere'yi, bütün toplantıları, davetleri araştıracağım!' diye bağırdı. 'Bulurum ya da bulamam, o sefahat kulübünde mahvolmaktan iyidir. Bu yüzden oraya da sana da elveda. Seninle nezih bir ortamda ya da bir Hıristiyan çatısı altında karşılaşırsak görüştüğümüze sevinirim fakat artık beni o şeytan yuvasına çekemeyeceksin!'

Bu tavrıyla çok ayıp etti tabii ama yine de onunla tokalaştım ve ayrıldık. Sözünü tuttu, o andan itibaren bildiğim kadarıyla tam bir doğruluk timsali oldu. Fakat son zamanlarda onunla pek görüşmedim. Yokluğumda beni çok aradı ama kendini soyutladığından ve onu yine kötü yola çekeceğimden korktuğu için görüşmelerimiz seyrekleşti, ben de bunu pek eğlenceli bulmuyordum, özellikle de vicdanıma seslenmeye çalıştığı ve kaçtığını düşündüğü cehennemden beni de çıkarmaya çalıştığında. Onunla görüştüğümüzde evlenme çabalarının ve arayışının nasıl gittiğini pek sormadım, o da bana pek bir şey anlatmadı. Anneler kasası boş ve kumarbaz olduğu için, kızlarıysa asık suratlı ve bunalımlı olduğu için geri çeviriyordu onu, ayrıca Lowborough da onları anlamıyordu, o kendini kabul edecek birini arıyordu.

Ben Avrupa'ya gidince kendi başına kaldı. Yıl sonunda geri döndüğümde onu tesellisiz bir bekâr olarak buldum ama eskisine göre biraz daha toparlanmış gibiydi. Genç kızlar artık ondan çekinmiyordu, onu ilginç bulmaya başlamışlardı ama anneler hâlâ katı yürekliydi. İşte, Helen, seninle de tam bu sıralarda karşılaştık, o andan sonra gözüm kimseyi görmedi. Bu arada Lowborough da sevgili dostumuz genç Bayan Wilmot'la tanıştı, kendisine sorsan şansının yardımıyla der, ama Staningley'de onunla yakınlaşana kadar bu kadar peşinden koşulan ve hayranlık duyulan birine umut bağlamaya cesaret edememişti. Annabella da başka hayranı olmayınca onun ilgisine karşılık verdi elbette ve Lowborough'nun çekingen adımlarını teşvik edecek her şeyi yaptı. Sonra bizimki gerçek-

ten umutlanmaya başladı, fakat onunla güneşi arasında durarak bir an umutlarını kararttım –adeta onu tekrar umutsuzluk uçurumuna çektim- fakat ben daha parlak bir hazinenin peşine düşüp sahayı ona bırakınca, bu onu daha da heveslendirdi, umutlarını güçlendirdi. Dediğim gibi, tek kelimeyle sırılsıklam âşık oldu. Başlangıçta Annabella'nın kusurlarını az çok görebiliyordu ve bundan epey rahatsız olmuştu ama şimdi ona duyduğu aşkla ve Annabella'nın kurnazlıklarıyla gözü kör oldu; kızın iyi yanlarından ve yüklü servetinden başka bir şey görmüyor. Geçen gece yeni bulduğu bir mutlulukla bana geldi.

Elimi sıksıkı tutarak 'Huntingdon, reddedilmiş bir serseri değilmişim!' dedi. 'Hâlâ mutlu olabilirim –bu hayatta bile- o beni seviyor!'

'Gerçekten mi? Sana böyle mi dedi?' diye sordum.

'Hayır ama artık kuşkum yok.' dedi. 'Bana karşı ne kadar nazik ve sevecen davrandığını görmüyor musun? Ne kadar yoksul olduğumu da biliyor ve bunu hiç umursamıyor! Önceki hayatımın bütün ahmaklık ve ahlaksızlıklarını da biliyor ve bana güvenmekten korkmuyor, sınıfım ve unvanım onu cezbetmiyor çünkü bunu dikkate bile almıyor. Olup olabilecek en cömert, en asil ruhlu kadın. Bedenimi ve ruhumu mahvolmaktan o kurtaracak. Şimdiden itibarımı yükseltti ve beni üç kat daha iyi, daha akıllı ve daha muhteşem biri hâline getirdi. Ah, keşke onu daha önce tanısaydım, o kadar alçalmaz, o kadar sefil olmazdım! Böyle muhteşem bir yaratığı hak etmek için ne yaptım ben?' dedi."

Bay Huntingdon gülerek anlatmaya devam etti. "Komik tarafı şu ki, o kurnaz haspa Lowborough'nun unvanı ve soyağacından ve o muhteşem aile topraklarından başka hiçbir şeyini sevmiyor."

"Nereden biliyorsun?" diye sordum.

"Kendi söyledi. 'İnsan olarak ondan nefret ediyorum ama artık tercihimi yapmam gerektiğini düşünüyorum; sevgimi ve saygımı hak etmeye lâyık birini beklersem bütün hayatım tek başına, mutsuzlukla geçebilir çünkü hepinizden nefret ediyorum!' dedi. Ha, ha! Bence yanılıyor ama neyse, Lowborough'u

sevmediği çok açık, zavallı adam."

"O zaman ona söylemen gerek."

"Ne? Kızcağızın planlarını ve amaçlarını heba mı edeyim? Yo, yo, bu özel hayata müdahale etmek olur, değil mi Helen? Ha, ha! Ayrıca Lowborough da çok üzülür." Yine gülmeye başladı.

"Bay Huntingdon, bu konuda bu kadar gülünecek ne var, anlamadım, ben gülecek bir şey göremiyorum," dedim.

Entrikalarını ikiye katlayarak "Şu an sana gülüyorum, aşkım," dedi.

Onu eğlencesiyle baş başa bırakıp, atım Ruby'yi kırbaçladım ve arkadaşlarımıza yetişmek için rahvan gitmeye başladım. Bunca zamandır atlarımızı sürüyorduk ve çok arkada kalmıştık. Biraz sonra Arthur da yanıma geldi ama canım onunla konuşmak istemiyordu, dörtnala gitmeye başladım. O da atını dörtnala koşturdu ve bahçe kapısına beş yüz metre kadar mesafede bulunan genç Bayan Wilmot'la Lord Lowborough'nun yanına varana kadar yavaşlamadık. At gezintimiz bitene kadar Huntingdon'la hiç konuşmadım. Onun yardım etmesine fırsat bırakmadan atımdan inip eve girmek niyetindeydim ama elbisemi destekten çözerken beni tutup kaldırdı ve onu affedene kadar beni bırakmayacağını söyledi.

"Affedecek bir şey yok," dedim. "Beni kırmadın."

"Hayır sevgilim, Tanrı saklasın! Fakat Annabella sevgilisine âşık değil diye bana mı sinirleniyorsun?"

"Hayır, Arthur, canımı sıkan o değil; arkadaşına karşı davranış şekline kızıyorum ve buna boşvermemi istiyorsun. Şimdi git ona, delice sevdiği, gelecekteki mutluluğuna dair tüm umutlarını bağladığı kadının nasıl biri olduğunu anlat."

"Söyledim ya, Helen, bu onu çok üzer –ölümüne sebep olur- ayrıca zavallı Annabella'ya da rezilce bir oyun oynamış olurum. Artık kimse Lowborough'a yardım edemez, onun için sadece dua edebiliriz. Ayrıca Annabella oyunu sonuna kadar sürdürebilir, Lowborough da gerçek olduğuna inanarak mutlu olabilir, belki de ona duyduğu aşk hafiflediğinde hatasını anlar ya da gerçeği zamanla anlaması daha iyi olur. Bu yüzden, meleğim, umarım kendimi açık bir şekilde ifade edebilmiş ve

benden istediğin kefareti ödeyemeyeceğimi anlatabilmişimdir. Başka ne isteğin var? Söyle, seve seve yaparım."

Daha da ciddi bir tavırla "Bundan başka bir isteğim yok," dedim. "Bundan böyle başkalarının acılarıyla alay etmeyeceksin, kötü yola sapan arkadaşlarının daha da kötü duruma düşmeleri için değil, onları kurtarmak için çalışacaksın."

"Bana öğütler veren tatlı meleğin ihtarlarına uymak için elimden geleni yapacağım," dedi, eldivenli ellerimi öptü ve beni bıraktı.

Odama girince Annabella Wilmot'un tuvalet masama oturmuş, bir eliyle altın başlı kırbacıyla oynar, bir eliyle kıyafetini tutarken, sakin bir tavırla aynada kendine baktığını gördüm.

Bu uzun boylu, iyi gelişmiş kadına ve aynadan yansıyan güzel yüzüne, at gezintisi sırasında rüzgârla hafifçe dağılmış ama tam bozulmamış siyah saçlarına, hareket etmenin verdiği enerjiyle parlayan kumral tenine ve olağanüstü parlak siyah gözlerine bakarken "Gerçekten de muhteşem bir yaratık!" diye düşündüm. Beni fark edince döndü, neşeden ziyade fesatlık kokan bir gülüşle "Nerelerdesin, Helen? Onca zamandır ne yapıyordun?" dedi. "Sana şans dilemeye geldim." Rachel'ın orada olduğunu umursamadan devam etti. "Lord Lowborough bana evlenme teklif etti, ben de zarifçe kabul ettim. İmrenmiyorsun değil mi canım?"

"Hayır tatlım," dedim ve içimden "Onu da kıskanmıyorum," diye geçirdim. "Ondan hoşlanıyor musun, Annabella?"

"Hoşlanmak mı? Elbette, sırılsıklam âşığım!"

"O zaman umarım ona iyi bir eş olursun."

"Teşekkür ederim, canım! Başka ne umuyorsun?"

"Umarım ikiniz de birbirinizi sever ve çok mutlu olursunuz."

Prensesler gibi reverans yaparak "Teşekkürler. Umarım sen de Bay Huntingdon'a iyi bir eş olursun," dedi ve çıktı.

"Ah, hanımım, böyle bir şeyi nasıl söylersiniz?" diye bağırdı Rachel.

"Neyi?"

"Neyi olacak, ona iyi bir eş olacağını. Hayatımda böyle şey

duymadım."

"Çünkü öyle umuyorum, daha doğrusu diliyorum çünkü o ümitsiz bir vaka."

"Umarım o bey hanımefendiye iyi bir koca olur. Mutfakta hakkında tuhaf şeyler konuşuluyor. Diyorlar ki..."

"Biliyorum, Rachel. Hepsini duydum ama artık değişti. Ayrıca kimsenin işverenleri hakkında dedikodu etmeye hakkı yok."

"Hayır, efendim, Bay Huntingdon hakkında da konuştular."

"Sen onları dinleme, Rachel. Hepsi yalan."

"Tabii, efendim," dedi ve saçımı düzeltmeye koyuldu.

Biraz sonra "Konuşulanlara inanıyor musun?" diye sordum.

"Hayır, efendim, hiç inanmıyorum. Hizmetliler bir araya geldiklerinde işverenleri hakkında konuşmayı pek severler; bazıları hava atar, herkesten daha çok şey bilirmiş gibi görünmek ister ve diğerlerinini şaşırtmak adına olur olmadık laflar ederler. Fakat sizin yerinizde olsam, bir adım atmadan önce etraflıca düşünürdüm. Genç bir hanım evleneceği kişiye çok dikkat edemeyebilir."

"Tabii, öyledir. Yalnız elini çabuk tutar mısın, Rachel? Daha giyineceğim."

Gerçekten de bu iyi yürekli kadından bir an önce kurtulmak istiyordum çünkü o kadar üzgündüm ki, elbisemi giydirirken gözyaşlarıma zor hâkim oldum. Lord Lowborough'a değil, Annabella'ya değil, kendime de değil, Arthur Huntingdon'a üzülüyordum.

***

13 Ekim. – Gittiler. O da gitti. İki ayı aşkın bir süre ayrı kalacağız, on haftadan fazla! Onu görmeden geçecek çok uzun bir zaman. Sık sık mektup yazacağına söz verdi; daha da sık yazmam için benden söz aldı çünkü o işlerini halletmekle meşgul olacak ve benim de yapacak daha iyi bir işim yok. Ona anlatacak pek çok şeyim olacak, daima birlikte olacağımız, kâğıt, kalem ve mürekkep gibi tatsız aracılar olmadan düşüncelerimizi paylaşabileceğimiz günler için.

***

22 Ekim. – Arthur'dan birkaç mektup aldım bile. Uzun değil ama çok tatlı; tıpkı kendisi gibi coşkun bir sevgiyle dolu ve çok eğlenceli ama hep bir "ama" var bu bozuk düzende, keşke bazen birazcık ciddi olsa.

Onunla gerçekten, ciddi bir şekilde konuşamıyorum. Şu anda pek üzerinde durmuyorum ama bu hep böyle olacaksa, ağırbaşlı ve temkinli yanımla ilgili ne yapacağım?

23

18 Şubat 1822. – Arthur bu sabah erkenden atına atlayıp tazıları karşılamak için neşeyle yola koyuldu. Akşama kadar dönmeyecek, ben de ne zamandır ihmal ettiğim günlüğümle –tabii bu kadar düzensiz bir şeye günlük denebilirse- oyalanayım dedim. Aylardır kapağını bile açmamıştım.

Artık evlendim, Bayan Huntingdon olarak Grassdale malikânesine yerleştim. Sekiz haftalık evliyim. Attığım adımdan pişman mıyım? Hayır ama içten içe, Arthur'un ilk tanıdığım
186 gibi biri olmadığını, onu şimdiki gibi etraflıca tanısaydım onu hiç sevmeyeceğimi, başta sevdiysem de sonradan gördüklerim yüzünden onunla evlenmemem gerektiğini itiraf etmeliyim. Elbette onu daha iyi tanıyabilirdim çünkü herkes bana onun nasıl biri olduğunu anlatmaya pek hevesliydi; o da riyakârlık etmedi ama ben bile bile gözlerimi kapadım ve şimdi ona çözülmez şekilde bağlanmadan önce gerçek karakterini anlayamadığıma pişman olmaktansa mutluyum çünkü böylece vicdanımla savaşmaktan ve sonucunda büyük acılar çekmekten kurtulmuş oldum. Yapmam gereken şey her ne idiyse artık önemi yok, şimdi görevim onu sevip ona bağlanmaktır ve bu da isteklerimle örtüşüyor zaten.

Bana çok düşkün, hatta fazlasıyla denebilir. Daha az ihtimam, daha çok mantıklılık olsa daha iyi olurdu. Bana bir evcil hayvan gibi değil de bir arkadaş gibi davranılmasını tercih ederdim ama şikâyet etmeyeceğim, sadece sevgisinin artacağı yerde azalmasından korkuyorum. Bazen yekpare köz hâlindeki bir kömür parçasına kıyasla kuru dalların çıtır çıtır yanışına

benzetiyorum. Fakat ya kendini yakıp geride külden başka bir şey bırakmazsa ne yaparım? Hayır, öyle olmayacak, olamaz; kararlıyım ve bu ateşi canlı tutacak gücüm elbette ki var. O hâlde bunu düşünmekten vazgeçmeliyim. Fakat Arthur bencil; kabullenmek ise bana beklediğimden daha az acı veriyor, bunu itiraf etmem gerek. Onu çok sevdiğim için, kendisini sevmesini mazur görebiliyorum. Memnun edilmeyi seviyor, ben de onu memnun etmeyi. Onun bu temayülüne üzülüyorsam, onun için, kendim için değil.

İlk olayımızı balayı gezimizde yaşadık. Avrupa'nın her yerini önceden gördüğü için her şeyi aceleye getirmek istedi. Pek çok şeye ilgisini kaybetmişti, başkası da buraları görmese de olurdu. Sonuç olarak Fransa'nın ve İtalya'nın bir kısmını uçarcasına geçtik ve gitmeden önce nasılsam, aynı bilgisizlikle geri döndüm. Kimseyle tanışmadım, yeni tarzlar öğrenemedim, pek az şey gördüm ve bunlar da karmakarışık nesneler ve sahneler şeklinde zihnimde yüzüyordu. Bunların bazıları daha derin ve memnuniyet verici etkiler bırakmıştı ama hislerimin eşim tarafından paylaşılmadığını, tam tersi, gördüğüm ya da görmek istediğim bir şeye karşı özel bir ilgi duyduğumda, ondan bağımsız olarak bir şeylerden hoşlanamayacakmışım gibi sinirlendiğini hatırlayınca hepsi tatsızlaşıyordu.

Mesela Paris'e sadece şöyle bir uğradık ve Roma'nın görmek istediğim güzelliklerinin ve ilginç yerlerinin onda birini bile göremedim. Beni hemen eve götürmek istedi, sadece onunla olmamı. Grassdale malikânesinin naif ve cazip sahibesi olarak salimen yerleştiğimi görmek istiyormuş, tek amacım bu olmalıymış. Narin bir kelebekmişim gibi, insan içine çıkarsam incilerim dökülecekmiş gibi davranıyordu, özellikle de Paris ve Roma'da. Üstelik iki şehirde de bazı kadınların onu benimle birlikte görecek olurlarsa kendisinin gözlerini oyacaklarını söyleme vicdansızlığını da gösterdi.

Tüm bunlara çok üzüldüm elbette ama ona duyduğum kırgınlık, kendime duyduğumdan daha çoktu. Eşimi zerre kadar suçlamadan etrafıma karşı mazeret bulmaya çalıştığım için de zorda kalıyordum. Eve döndüğümüzde ise –yeni, güzel yuvamıza- öyle mutlu oldum ve bana karşı öyle iyi davran-

dı ki, her şeyi affettim. Fazlasıyla şanslı olduğumu, kocamın bu dünya için değilse de benim için fazlasıyla iyi olduğunu düşünmeye başlamıştım ki, eve gelişimizin ikinci pazar günü, akıl almaz bir taleple beni şoka soktu ve dehşete düşürdü. Sabah duasından çıkmış eve gidiyorduk, güneşli ama soğuk bir gündü ve kilise eve yakın olduğundan arabayı almamıza gerek olmadığını söylemiştim.

"Helen," dedi, alışık olmadığım bir vakarla. "Senden pek memnun değilim."

Ne hata ettiğimi öğrenmek istedim.

"Söylersem düzelteceğine söz verir misin?" diye sordu.

"Yaradan'ı gücendirmeden yapabilirsem, elbette."

"Ah, mesele şu ki, beni tüm kalbinle sevmiyorsun."

"Seni anlamıyorum, Arthur (en azından anlamadığımı umarım), lütfen ne yaptığımı söyle, yanlış bir şey mi dedim?"

"Yaptığın ya da söylediğin bir şey değil; seninle ilgili, aşırı dindar olmanla ilgili. Bir kadının dindar olmasını isterim elbet, senin de dindarlığın cazip özelliklerin arasında, en önemlilerden biri ama diğer güzel özellikler gibi bu da aşırıya kaçabilir. Düşünüyorum da bir kadının dini, onun kocasına bağlılığını azaltmamalı. Ruhunu saflaştıracak kadar dindar olmalı, kalbini tümden boşaltıp tüm insani sevgilerin üstüne çıkacak kadar değil."

"Ben tüm insani sevgilerin üstüne mi çıktım yani?"

"Hayır, hayatım ama azize konumuna doğru, düşündüğümden daha hızlı ilerliyorsun; mesela şu iki saat boyunca hep seni düşündüm, seninle göz göze gelmeye çalıştım ama sen dua etmeye öyle dalmıştın ki, benden bir bakışını esirgedin. Bu bile insanın Yaradan'ı kıskanmasına yeter ki, bu çok yanlış, biliyorsun, bu yüzden hatırım için bir daha böyle günahkâr hisler uyandırma."

"Sana ve Yaradan'a tüm kalbimi veririm," dedim. "O'nun izin verdiğinden bir zerre fazlasını veremem. Kendinizi ne sanıyorsunuz, beyefendi? Tanrı'nın yerine geçip, sahip olduğum her şeyi, olduğum her şeyi, yaşadığım ve yaşayacağım bütün mutlulukları ve buna siz de dâhilsiniz –tabii size mutluluk sebebi gözüyle bakabilirsek ki bundan şüpheliyim– borçlu oldu-

ğum Tanrı'yla kalbimin sahipliği konusunda çelişkiye düşeceğim mi sanıyorsunuz?"

"Bana böyle kötü davranma, Helen, kolumu da öyle sıkma, parmakların kemiğime işledi."

Elimi gevşeterek "Arthur," dedim. "Sen beni, benim seni sevdiğimin yarısı kadar sevmiyorsun; şimdikinden daha az sevseydin de şikâyet etmezdim ama Yaradan'ı daha çok sevmen şartıyla. Beni hiç düşünmediğin hâlde, kendini kaptırmış bir hâlde dua ettiğini görmekten memnunluk duyarım. Aslında bu değişiklikle kaybedeceğim bir şey olmaz çünkü Tanrı'nı sevdikçe bana olan aşkın da derinleşecek, saflaşacak ve hakiki olacak."

Bu sözlerim karşısında sadece güldü ve elimi öptü, bana tatlı hayranım, dedi. Sonra şapkasını çıkardı. "Bak bakalım, Helen, insan böyle bir kafayla ne yapar?"

Kafası normal görünüyordu ama tepesine koyduğumda elim saçlarının içine göçtü, özellikle de orta kısmı korkutucu derecede çöküktü.

"Gördün mü, ben aziz olacak şekilde yaratılmamışım" dedi, gülerek. "Tanrı dindar olmamı isteseydi, hürmet edilecek bir organ vermez miydi?"

"Yeteneğini efendisinin hizmetine sunmak yerine işlenmemiş bir hâlde ona iade eden, bahane olarak da efendisinin 'ekmediği yerden biçen, harman savurmadığı yerden devşiren cimri bir adam' olduğunu söyleyen ırgat gibisin. Az verilenden az istenecek fakat hepimizin olanca gayreti istenecek. Hürmet, inanç, umut, akıl ve mantık, Hıristiyan olmak için gereken bütün diğer özelliklerden yoksun değilsin, yeter ki bunları kullan. Bütün yeteneklerimiz kullanıldıkça artar ve iyi ya da kötü bütün yetenekler ifa edildikçe güçlenir. Bu yüzden kötüyü ya da kötülüğe teşvik eden yetenekleri sana hükmedene kadar ve iyi olanları giderek azalana kadar kullanırsan suçlusu sadece sen olursun. Senin yeteneklerin var, Arthur, iyi bir Hıristiyan'ın sahip olmaktan memnun olacağı kalben, zihnen ve mizaç olarak Tanrı vergisi yetenekler. Yeter ki bunları sadece Tanrı'nın hizmetinde kullan. Senin sofu olmanı asla istemem ama mutsuz, keyifsiz biri olmadan da iyi bir Hıristiyan olman gayet mümkün."

"Vahiy indirir gibi konuştun, Helen ve söylediklerinin hepsi hiç tartışmasız doğru ama şunu da bil: Çok acıkmışım, önümde zengin bir sofra var; bana deniyor ki, bu sofradan bugün sakınırsam yarın türlü türlü lezzetlerin ve tatlıların olduğu muhteşem bir ziyafet çekeceğim. Öncelikle, önümde zaten açlığımı doyuracak yiyecekler varken yarına kadar beklemek istemem. İkincisi, bugünkü somut yiyecekler, yarına vaat edilenlerden daha lezzetli; üçüncüsü, yarına vaat edilen sofrayı görmüyorum, uydurma olmadığını nereden bileceğim, ya yağlı suratlı bir herif bana sofradan sakınmamı söyleyip bütün güzel yiyecekleri kendi yerse? Dördüncüsü, bu sofra birilerine kurulmuş olmalı. Süleyman'ın da dediği gibi: 'Kim benden daha çok yiyebilir ya da benden başka kim bu kadar aceleci davranabilir?' Ve sonuncusu, müsaadenle açlığımı bastırmak için bugünün sofrasına oturacağım, yarının sofrası beni ilgilendirmez; ikisinden de ne elde edeceğimi kim bilebilir?"

"Fakat bugünün sofrasından sakınman istenmiyor ki senden. Yarının seçkin ziyafetinin tadını çıkaramayacak şekilde aciz kalmaman için bugünkü kaba saba sofrada tevazuyla yer alman isteniyor. Bu öğüdü dinlemez de tıka basa yersen, güzel yiyecekler zehre dönüşene kadar aşırı yiyip içersen; bu oburluk ve sarhoşluğun acısını çekerken, aşırıya kaçmadan yiyip içenlerin, yarın senin tadına bakamadığın o muhteşem ziyafet sofrasına oturduğunu görünce kimi suçlayacaksın?"

"Çok doğru, benim koruyucu azizem. Fakat yine dostumuz Süleyman'ın dediği gibi: Bir insan için yiyip içmek ve mutlu olmaktan daha iyisi yoktur."

"Ve der ki: Gençliğinin tadını çıkar delikanlı; yüreğinin götürdüğü, gözünün gördüğü yere git fakat bil ki, tüm bunlar için Tanrı seni yargılayacaktır."

"Evet ama Helen, şu son birkaç haftadır çok iyi bir adam oldum. Ne hatamı gördün, daha ne yapmamı isterdin?"

"Daha fazlasını istemiyorum, Arthur. Şimdiye kadarki davranışların doğru ama düşüncelerini değiştirebilirdim; baştan çıkarıcı şeylere karşı daha güçlü olmanı, kötüye iyi, iyiye kötü dememeni sağlayabilirdim; daha derin düşünmeni, ileriyi görmeni ve daha yüksek amaçlar edinmeni isterdim."

24

25 Mart. – Arthur çok sıkılıyor, benden değil, sürdüğü boş, sakin hayattan. Ve pek az eğlence vesilesine sahip olduğu için buna şaşmamak gerek: Gazete ve spor dergilerinden başka bir şey okumaz. Benim kitap okuduğumu görse, kapattırana kadar rahat bırakmaz. Güzel havalarda zaman geçirebiliyor ama yağmurlu günlerde –ki son zamanlarda epey yağış olduçan sıkıntısına şahit olmak çok üzücü. Onu eğlendirmek için elimden geleni yapıyorum ama benim sevdiğim şeylere ilgisini çekmek mümkün değil, diğer taraftan o da benim hiç ilgi duymadığım hatta sinir olduğum –ve bundan hoşlanıyor– şeylerden bahsetmek istiyor. En büyük eğlencesi, kanepede yanıma oturup –ya da yayılıp- bana, hepsi de saf bir kızın kötü emellere alet edilmesi ya da eşine sonsuz güvenen bir kocanın aldatılmasıyla sonuçlanan eski aşklarını anlatıyor. Duyduğum dehşet ve öfkeyi gösterdiğimde ise bunu kıskançlığıma yoruyor ve gözünden yaşlar gelene kadar gülüyor. Önceleri çok kızıyor ya da ağlıyordum ama öfke ve üzüntümü gördükçe daha da keyif aldığını fark ettim ve o andan sonra duygularımı bastırmaya, anlattığı şeyleri sessiz ve sakin bir teessüfle dinlemeye çalıştım ama ne kadar çaba gösterdiğimi yüzümden anlıyor ve sevgime lâyık olmadığını gördüğüm için ruhumun çektiği acıları, kıskançlık acıları sanıyordu. Böylece yeteri kadar oyalandıktan ya da mutsuzluğumun kendi konforunu bozacak kadar ciddileştiğini anladığında öpüp koklayarak beni gülümsetmeye çalışıyordu; böyle anlarda bana dokunuşu çok itici geliyordu! Bu bana ve eski aşklarına karşı gösterdiği çifte

bir bencillikten başka bir şey değildi. Bazen bir an içim sızlayarak, ani bir acıyla "Helen, ne yaptın sen?" diye düşünüyor ama sonra bu iç sesime kızıyor, bu huzursuz edici düşünceleri aklımdan kovuyordum çünkü Arthur yüce ve iyi düşünceler karşısında on kat daha zevk düşkünüydü ve bu düşüncelerin ona nüfuz etmesi imkânsızdı. Şikâyet etmeye hakkım olmadığını biliyordum ve şikâyet etmek de istemiyordum. Onu hâlâ seviyordum ve sevecektim, kaderimi ona bağladığım için pişman değildim ve olmayacaktım da.

***

4 Nisan. – Düpedüz münakaşaya girdik. Ayrıntılar şöyle: Arthur farklı zamanlarda, Leydi F ile ilişkisini anlatmıştı ve ben önceden inanmamıştım. Ancak bu olayda kadının daha suçlu olduğunu öğrenmek beni biraz olsun avutmuştu çünkü dedikleri doğruysa o ilişki yaşandığı sıra Arthur çok gençmiş ve ilk adımı o kadın atmış. Bu yüzden kadından nefret ettim çünkü Arthur'un yozlaşmasına katkıda bulunmuştu ve geçen gün yine o kadından bahsetmeye başlayınca, adını anmamasını rica ettim çünkü adını bile duymaktan iğreniyordum.

"Ona âşık oldun diye değil, Arthur, sana zarar verdiği ve kocasını aldattığı için; o çok kötü bir kadın ve adını ağzına almaktan bile utanman gerek."

Arthur ise o kadını, sevmenin imkânsız olduğu yaşlı bir kocası olduğunu söyleyerek savundu.

"O hâlde neden evlenmiş?" dedim.

"Parası için."

"Kocasını sevip onurlandırmaya inanmadan söz vermesi bir suç, bunu daha da büyük bir suç hâline getiren şey ise, parası için evlenmesi."

"Zavallı kadına amma da acımasız davranıyorsun," diye güldü. "Merak etme Helen, artık onu düşündüğüm falan yok, hayatıma giren kadınları seni sevdiğimin yarısı kadar bile sevmedim, onlar gibi senden de vazgeçeceğimden korkma."

"Bunları bana daha önce anlatsaydın seninle asla evlenmezdim."

"Öyle mi, sevgilim?"

"Aynen öyle!"

Öyle bir güldü ki, kulaklarıma inanamadım.

"Keşke bunu sana kanıtlayabilseydim!" diye bağırdım ve yanından kalktım ve hayatımda ilk kez –umarım son olur- onunla evlendiğime pişman oldum.

Arthur ciddi bir tavırla "Şu anda sana inansaydım çok sinirlenirdim, biliyor musun?" dedi. "Neyse ki inanmıyorum. Karşımda bembeyaz bir suratla, alev saçan gözlerle dursan da kaplan gibi baksan da ben senin içini biliyorum, hatta senin bildiğinden birazcık daha fazla."

Tek kelime etmeden çıktım ve kendimi odama kapattım. Yarım saat kadar sonra kapıma geldi, önce açmayı denedi, kilitli olduğunu görünce kapıyı çaldı.

"Beni içeri almayacak mısın, Helen?" dedi. "Hayır, beni çok üzdün," dedim. "Sabaha kadar yüzünü görmek, sesini duymak istemiyorum."

Ne diyeceğini bilemezmiş gibi şaşkın bir hâlde bir an durdu, sonra dönüp gitti. Bu olay akşam yemeğinden bir saat kadar sonra yaşanmıştı. Bütün gece tek başına oturmaktan çok sıkılacağını biliyordum ve bu da kırgınlığımı biraz olsun hafifletti ama tamamen yumuşatmadı. Kalbimin onun kölesi olmadığını, istersem onsuz da yaşayabileceğimi görsün istiyordum. Oturup yengeme uzunca bir mektup yazdım fakat tüm bunlardan bahsetmedim elbette. Saat onu biraz geçerken Arthur'un tekrar yukarı çıktığını duydum ama kapımdan geçip doğruca kendi odasına gitti ve orada yattı.

Sabah beni nasıl karşılayacağını merak ediyordum, kaygısız bir gülüşle kahvaltı salonuna girdiğini görünce hiç şaşırmadım.

Selamlar gibi yanıma gelirken "Hâlâ küs müyüz, Helen?" dedi. Soğuk bir tavırla masaya döndüm, geç kaldığını söyleyerek kahveyi koydum.

Hafif bir ıslık çalarak pencereye doğru gitti, bir süre orada durup somurtkan gri bulutların, sağanak yağmurun, sırılsıklam çimenlerin ve dallarından sular damlayan yapraksız ağaçların hoş manzarasını seyretti; havanın ne kadar kötü oldu-

ğuna dair bir şeyler geveledi ve kahvaltıya oturdu. Kahvesini alırken "Soğumuş bu," dedi.

"Oyalanmasaydın sen de," dedim.

Cevap vermedi, sessizce kahvaltımızı ettik. Posta çantasını getirmeleri ikimizi de rahatlattı. Postadan bir gazete, Arthur'a bir iki mektup, bana birkaç mektup çıktı, Arthur benim mektuplarımı tek kelime etmeden masaya fırlattı. Biri ağabeyimden, diğeri de şu anda annesiyle Londra'da olan Milicent Hargrave'den geliyordu. Onunkilerse sanırım iş mektuplarıydı ve anlaşılan pek umursamıyordu çünkü küfrederek mektupları cebine tıkıştırdı, başka zaman olsa bu sözleri yüzünden onu azarlardım. Gazetesini açtı ve kahvaltı boyunca ve sonrasında da epeyce bir zaman okumaya dalmış gibi yaptı.

Mektuplarımı okuyup cevap yazmak ve ev işleriyle ilgilenmek bütün sabahımı aldı. Öğle yemeğinden sonra resim yaptım, akşam yemeğinden yatana kadar da kitap okudum. Bu arada zavallı Arthur ise şaşkın şaşkın oyalanacak, zaman geçirecek bir şeyler arıyordu. Benim gibi meşgul ve aldırışsız görünmeye çalışıyordu. Hava müsait olsaydı kahvaltı biter bitmez atını hazırlatır, uzaklara gider –neresi olduğuna bakmadan- akşama kadar da dönmezdi ya da civarda on beş ile kırk beş yaş aralığında bir hanım olsaydı intikam almak için onunla flört etmeyi iş edinirdi. Fakat bu iki eğlenceden de mahrum olduğu için –ki bundan gayet memnundum- hâli içler acısıydı. Gazeteye bakıp bakıp esnemekten ve kısa mektuplarına kısa cevaplar yazdıktan sonra sabahı ve bütün bir öğleden sonrayı odadan odaya gezinerek, bulutları seyrederek, yağmura küfrederek, köpeklerle bir oynayıp bir onları taciz ederek, eline bir kitap alıp kanepeye uzanarak ama kendini okumaya veremeyerek, fark etmediğimi sandığı anlarda gözlerini bana dikip, ağladığımı ya da yüzümde pişmanlık dolu bir kederin izlerini görmeyi ümit ederek geçirdi. Bense gün boyunca rahat ama ciddi bir sükûnet içindeydim. Sinirli değildim, ona üzülüyordum, barışmayı çok istiyordum ama ilk adımı onun atmasında ya da en azından mütevazı, pişmanlık dolu bir tavır görmekte kararlıydım çünkü ilk adımı ben atarsam kendini beğenmiş hâlleri, ukalalığı daha da artacak ve ona

vermek istediğim ders de boşa gidecekti.

Akşam yemeğinden sonra uzun süre yemek odasında kaldı ve korkarım epeyce de içki içti ama boşboğazlık edecek kadar değil çünkü gelip beni kitap okumaya dalmış, başımı kaldırıp ona bakmayacak kadar meşgul bir hâlde bulunca, hoşnutsuzluğunu bastırmaya çalışarak bir şeyler geveledi, kapıyı çarptı ve kendini boylu boyunca kanepeye atıp uyku pozisyonu aldı. Fakat ayağımın dibinde yatmakta olan sevgili köpeği Dash üstüne atlayıp suratını yalamaya başladı. Arthur sertçe vurarak onu kovaladı, zavallı köpek ciyaklayarak yanıma kaçıp saklandı. Yarım saat kadar sonra uyanınca köpeği yanına çağırdı ama Dash mazlum mazlum bakarak kuyruğunu sallamakla yetindi. Arthur bu sefer daha sert bir sesle çağırdı, zavallı köpek bana iyice sokulup onu korumamı ister gibi elimi yalamaya başladı. Buna çok sinirlenen sahibi kalınca bir kitabı kapıp köpeğin kafasına fırlattı. Hayvancağız içler acısı bir çığlık atarak kapıya koştu. Kalkıp kapıyı açtım, köpeği dışarı saldım ve sakince kitabı yerden aldım.

Arthur gayet kaba bir tavırla "Ver o kitabı bana," dedi. Kitabı verdim.

"Neden saldın köpeği? Yanıma gelsin istiyordum."

"Kafasına kitap fırlatarak mı yanına getirecektin?" dedim. "Ama belki de hedefi bendim."

Fırlattığı kitabın çarptığı elime baktı, fena sıyrılmıştı. "Hayır ama belli ki sana da uğramış."

Kitabıma geri döndüm, o da aynı şekilde kendini oyalamaya çalıştı ama biraz sonra sıkıldığını belli eden birkaç esneyişin ardından elindeki kitabın 'kahrolasıca bir çöp' olduğunu söyleyerek masaya fırlattı. On dakika kadar bir sessizlik oldu, bu sürenin büyük kısmını bana bakarak geçirdiğini tahmin ediyordum. Sonunda sabrı tükendi.

"Ne okuyorsun, Helen?"

Kitabın adını söyledim.

"İlginç mi?"

"Çok."

Okumaya, en azından okur gibi yapmaya devam ettim. Gözlerimle beynim arasında iletişim kalmamıştı çünkü göz-

lerim sayfalarda gezinirken beynim, Arthur ne zaman konuşmaya başlayacak, şimdi ne diyecek diye bekliyor, ne cevap vereceğini düşünüyordu. Ben çay yapmak için kalkana dek konuşmadı, o zaman da sadece çay içmeyeceğini söyledi. Yatma vaktine kadar kanepede uzanmaya devam etti; bir gözlerini yumuyor, bir saatine ya da bana bakıyordu. Sonunda kalktım, mumu alıp çıktım.

Dışarı çıktığım anda "Helen!" diye seslendi. Geri döndüm, ne diyeceğini bekledim.

"Ne istiyorsun, Arthur?" dedim sonunda.

"Hiç. Git!"

Tam kapıyı çekerken arkamdan söylendiğini duydum 'baş belası kaltak' gibi bir şey dedi gibime geldi ama mutlaka yanlış anlamışımdır diye düşündüm.

"Bir şey mi dedin Arthur?" diye sordum.

"Hayır," dedi, ben de kapıyı çekip gittim. Ertesi sabah, kahvaltıya normalden bir saat daha geç inene kadar da yüzünü görmedim.

"Çok geciktin," dedim.

"Beklemen gerekmezdi," diye cevap verdi, yine pencerenin önüne gitti. Hava dünkünden farksızdı.

"Of, kahrolasıca yağmur!" diye söylendi. Araştırma yapar gibi bir iki dakika dışarıyı seyrettikten sonra, aklına parlak bir fikir geldi "Ne yapacağımı buldum!" diye bağırdı ve masaya oturdu. Postalar çoktan gelmiş, açılmayı bekliyordu. Arthur posta çantasını açıp içine baktı ama yorum yapmadı.

"Bana bir şey var mı?" diye sordum.

"Yok."

Gazeteyi açıp okumaya başladı.

"Kahveni içsen iyi olur, yine soğutacaksın," dedim.

"Kahvaltını bitirdiysen gidebilirsin," dedi. "Seni istemiyorum."

Dünkü gibi mutsuz bir gün mü geçireceğiz diye düşünerek ve birbirimize çektirdiğimiz bu eziyetin sona ermesini tüm kalbimle dileyerek kalkıp yan odaya geçtim. Biraz sonra çanı çaldığını ve uzun bir yolculuğa çıkacakmış gibi, giysileriyle ilgili birtakım emirler verdiğini duydum. Sonra arabacıyı

çağırdı, araba ve atlarla, Londra'yla ilgili bir şeyler duydum, sabah yedide, diyordu ve bu beni bir nebze olsun şaşırtmadı.

Kendi kendime "Her ne sebeple olursa olsun, Londra'ya gitmesine izin vermemeliyim," diye düşündüm. "Her türlü kötülüğün içine atacak kendini, sebebi de ben olacağım. Peki ama fikrini nasıl değiştireceğim? Biraz bekleyeyim, bakalım bahsini açacak mı..."

Endişe içinde saatlerce bekledim ama hiç bahsetmedi, başka bir konudan da konuşmadı. Islık çaldı, köpekleriyle konuştu, geçen günkü gibi odadan odaya gezindi durdu. Sonunda meseleyi benim açmam gerektiğini düşünmeye başladım, nasıl başlayacağımı düşünürken John arabacının şu mesajını iletti de rahat bir nefes aldım:

"Efendim, Richard atlardan birinin çok hastalandığını söylüyor, bir kolaylık sağlayıp yarın değil de öbür gün yola çıkarsanız beyefendi, atı iyileştirebilirmiş."

"Başlarım onun küstahlığına!" diye lafını kesti Arthur.

"Lütfen beyefendi, erteleyebilirseniz çok iyi olacak," diye ısrar etti John. "Çünkü havanın yakında düzeleceğini umuyor ve at bu kadar hastayken, bağırsakları temizlenmesi gerekirken..."

"Canı çıksın o atın!" diye bağırdı Arthur. Biraz sonra "İyi, söyle ona düşüneceğim," diye devam etti. Uşak giderken soran gözlerle bana baktı, yüzümde şaşkınlık ve telaşın izlerini arar gibiydi ama ben önceden hazırlıklı olduğum için metin bir umursamazlığa bürünmüştüm. Sakin bakışlarımı görünce suratı asıldı, bariz bir hayal kırıklığıyla başını çevirdi, şöminenin başına gidip kolunu duvara yasladı, başını koluna gömdü ve saklamaya gerek duymadığı bir moral bozukluğu içinde bir süre orada dikildi.

"Nereye gideceksin, Arthur?" dedim.

"Londra'ya," diye cevap verdi.

"Neden?"

"Çünkü burada mutlu olamıyorum."

"Neden olamıyorsun?"

"Çünkü karım beni sevmiyor."

"Hak etseydin seni bütün kalbiyle severdi."

"Hak etmek için ne yapmam gerek?"

Bu sözler yeterince mütevazı ve içtendi, hem üzüntü hem de sevinçle öyle etkilenmiştim ki, sesimin titremesini durdurup cevap verebilmek için bir an beklemek zorunda kaldım.

"Eşin sana kalbini vermişse, minnetle kabul etmelisin; ona iyi davranmalısın, kalbini senden geri alamıyor diye paramparça etmemeli, onunla alay etmemelisin."

Sırtını şömineye vererek bana döndü "Gel buraya Helen, uslu bir kız olacak mısın?" dedi.

Bu sözler biraz küstah kaçmış ve eşlik eden gülümseyişi de beni hiç memnun etmemişti. Bu yüzden cevap vermekte tereddüt ettim. Belki de önceki cevabım kastını aşmıştı. Sesimin alçaldığını fark etmiş, gözyaşlarımı sildiğimi görmüş olabilirdi.

Daha mütevazı bir tavırla "Beni affeder misin, Helen?" dedi.

Ona doğru yaklaşıp gülümseyerek "Pişman mısın?" dedim.

Acıklı bir ifadeyle "Kırgınım!" dedi ama gözlerinde, dudaklarının kenarında pusuya yatmış neşeli bir gülüş de vardı. Yine de bu beni geri püskürtmedi, kendimi onun kollarına attım. Coşkuyla beni kucakladı, gözyaşlarım sel olsa da hayatımda o anki kadar mutlu olduğumu hatırlamıyorum.

Gözyaşlarım dinip öpücükler hız kesince "O zaman Londra'ya gitmeyeceksin, değil mi, Arthur?" diye sordum.

"Hayır, aşkım ama sen de gelirsen, o başka."

"Memnuniyetle gelirim," dedim. "Bu değişiklik sana iyi gelecekse, yolculuğu haftaya kadar erteleyebilirsen, tabii gelirim."

Seve seve razı oldu ama fazla bir hazırlık yapmaya gerek olmadığını, uzun süre kalmayacağını söyledi çünkü benim Londralı bir kadına dönüşmemi, oradaki görmüş geçirmiş kadınlarla gereğinden fazla yakınlaşıp kırsala özgü tazeliğimi ve özgünlüğümü kaybetmemi istemezmiş. Bunun aptalca olduğunu düşündüm ama şu anda onunla ters düşmek istemiyordum. Sadece, onun da gayet iyi bildiği gibi, ev hayatını sevdiğimi ve dünyevi şeylerle haşır neşir olmak istemediğimi söyledim.

Yarından sonra Londra'ya gidiyoruz. Kavgamız sona ereli

dört gün oluyor ve eminim bu ikimize de ders oldu. Bu sayede Arthur'u daha da çok sevdim, o da bana çok daha iyi davranmaya başladı. Leydi F'in adını anarak ya da eski hayatının o kötü hatıralarını anlatarak beni sinirlendirmeye çalışmıyor artık. Keşke bunların tümünü hafızamdan silebilseydim ya da onun gibi önemsiz konularmış gibi bakabilseydim. Evet! Böylece o da bunların, evlilik hayatında konuşulmaması gereken konular olduğunu anlamış oldu. Üzerinde biraz düşünür. Yengemin kötü sezilerine ve kendime bile itiraf edemediğim korkularıma rağmen umutlarıma sınır koymuyor ve her şeye rağmen mutlu olacağımıza inanıyorum.

25

8 Nisan'da Londra'ya gittik, mayısın sekizinde Arthur'un isteği üzerine ben döndüm ama hiç istemeden çünkü onu orada bırakmıştım. Benimle birlikte gelseydi eve dönmekten çok mutlu olacaktım çünkü o kısacık sürede, Londra'da beni oradan oraya sürükledi ve fazlasıyla yorgun düştüm. Özellikle de beni her ortamda, bulduğu her fırsatta arkadaşlarına, tanıdıklarına ve genel olarak umuma göstermek istiyordu. Beni gurur duyacağı bir şeymişim gibi görüyordu ancak bu lütuf bana pahalıya patladı çünkü öncelikle, çok değer verdiğim tercihlerime karşı gelmem, adeta yerleşik bir prensip hâlini almış sade, koyu renk, ağırbaşlı giyim tarzımdan vazgeçmem gerekti; pahalı mücevherler içinde parıldamam, boyalı bir kelebek gibi süslenmem gerekiyordu ki, uzun zaman önce böyle giyinmemeye karar vermiştim. Bu kadarla kalsa iyi, ikincisi, neşe dolu beklentilerini karşılamak, hâlim, tavrım ve genel tutumumla kocamın seçimini onurlandırmak için sürekli çabalıyor, saçmasapan yanlış bir hareketimle ya da özellikle ev sahibesi görevini üstlendiğim zamanlarda –ki bu sık sık oluyordu– tecrübesizliğimden kaynaklanan cehaletle görgü kurallarına uymayarak onu hayal kırıklığına uğratmaktan korkuyordum. Üçüncüsü, daha önce de dediğim gibi, kalabalık ve telaştan yorgun düşmüştüm; bitmek bilmez bir acelecilik ve sürekli değişken bir hayat, önceki alışkanlıklarıma çok yabancıydı. Sonunda Londra havasının bana yaramadığını âniden fark etti, evimi çok özlemiştim ve derhal Grassdale'e dönmek zorundaymışım.

Bu durumun düşündüğü kadar acil olmadığı konusunda gülerek onu temin ettim ama eve dönmeyi aslında çok istiyordum. Arthur işlerle ilgilenmesi gerektiği için bir iki hafta daha kalmak zorunda olduğunu söyledi.

"O zaman ben de seninle kalırım," dedim.

"Ama olmaz ki, Helen," dedi. "Sen buradayken ben de senin yanında kalacağım ve işlerimi ihmal edeceğim."

"Buna izin vermem," dedim. "İlgilenmen gereken işlerin olduğunu biliyorum, beni kendi hâlime bırakıp işlerinle meşgul olmanda ısrar ediyorum, doğrusunu istersen biraz dinlenmek hoşuma gidecek. Her zamanki gibi parka yürüyüşe, ata binmeye giderim. Sen de sürekli çalışacak değilsin ya, yemek zamanlarında görüşürüz, en azından akşamları; fersah fersah uzakta olup da hiç görüşememekten iyidir."

"Fakat sevgilim, kalmana izin veremem. Senin burada, ihmal edilmiş olduğun aklımdayken ben nasıl işlerime bakabilirim?"

"Sen çalışırken ben kendimi ihmal edilmiş saymam ki, beni ihmal ediyorsun diye asla şikâyet etmem. İşin olduğunu önceden söyleseydin, şimdiye kadar yarısını bitirmiştin, şimdi kaybettiğin zamanı telafi etmek için iki katı fazla çalışmak zorunda kalacaksın. Neymiş şu işin, anlat bakalım, ben de ayakbağın olacağıma âmirin olayım."

İkna etmenin mümkün olmadığı yaratık "Hayır, hayır," diye ısrar etti. "Eve dönmelisin, Helen. Çok uzakta da olsan, güvende ve sağlıklı olduğunu bilmenin rahatlığını duymak istiyorum. Gözlerinin feri söndü, yanakların soldu."

"Aşırı eğlence ve yorgunluktan," dedim.

"Hayır, ondan değil, Londra'nın havasından. Memleketin temiz havasını özlüyorsun ve iki güne kalmadan o rüzgârlara kavuşacaksın. Durumunu düşün, Helen, hayatımız değilse de geleceğe dair umutlarımız senin sağlıklı olmana bağlı."

"Sahiden beni gönderecek misin?"

"Evet, göndereceğim. Seni Grassdale'e kendim götüreceğim ve geri döneceğim. Bir hafta, en fazla iki hafta sürer işlerim."

"İlle de dönmem gerekiyorsa ben kendim de giderim, sen

kalmak zorundaysan, gidip gelerek zaman kaybetme."

Beni tek başıma gönderme fikri hoşuna gitmemişti.

"Ben o kadar aciz miyim ki, kendi arabamızda, kendi uşağımız ve hizmetçimizle yüz mil gidemeyeceğimi mi sanıyorsun? Benimle dönersen seni hayatta bırakmam. Fakat söyler misin, Arthur, bu sıkıcı iş neyle ilgili, neden daha önce bahsetmedin?"

"Avukatımla halletmem gereken küçük bir mesele," dedi. Evin masraflarını ödemek için satmak istediği bir mülk varmış ama ya yaptığı açıklama yetersizdi ya da ben anlayışsızdım çünkü bu işin şehirde iki hafta kalmasını neden gerektirdiğini anlayamamıştım. Hele ki bir ay kalmasını hiç anlamıyorum çünkü onu Londra'da bıraktığımdan beri yaklaşık bir ay geçti ve yakında döneceğine dair bir işaret de yok. Her mektubunda birkaç güne kadar geleceğini yazıyor; her seferinde beni ya da kendini kandırıyor. Bahaneleri muğlak ve yetersiz. Eski arkadaşlarıyla tekrar görüşmeye başladığına hiç kuşkum yok. Ah, neden onu orada bıraktım ki! Geri dönmesini ne kadar çok istiyorum!

***

29 Haziran. – Arthur hâlâ yok. Günlerdir mektup bekliyorum ama nafile. Gelen mektupları gayet nazik, hoş sözleri ve taktığı sevimli lakapların bir gerekçesi var elbet ama çok kısa yazıyor ve inanmakta zorlandığım eften püften bahaneler ve vaatlerle dolu ama yine de gerçek olmalarını ne kadar isterdim! Şu ana kadar cevap alamadığım üç-dört uzun mektubuma karşılık kısacık, aceleyle karalanmış bir mektup gelse nasıl da hevesle açar, bir çırpıda okurdum!

Ah, beni bu kadar uzun süre yalnız bırakması büyük zalimlik! Rachel'dan başka konuşacak kimsem olmadığını biliyor çünkü burada Hargrave'lerden başka komşumuz yok, onların da evini Dale'in ötesindeki ağaçlı alçak tepelere bakan üst kat penceresinden zar zor seçebiliyorum. Milicent'ın bize bu kadar yakın oturduğunu ve onun arkadaşlığının bana teselli olacağını öğrendiğimde sevinmiştim ama hâlâ anne-

siyle birlikte şehirdeler, Grove'ların evinde küçük Esther'le Fransız mürebbiyesinden başka kimse yok çünkü Walter da hep şehir dışında. Bir erkeğe yaraşan o kusursuzluk örneğini Londra'da gördüm: Annesiyle kız kardeşinin övdüğü kadar değildi pek ama Lord Lowborough'dan daha hoşsohbet ve anlaşması kolay, Bay Grimsby'den daha asil ruhlu ve samimi ve Arthur'un arkadaşları içinde benimle tanıştırmayı uygun bulduğu Bay Hattersley'den daha havalı ve kibardı, of, Arthur, neden dönmüyorsun? Hiç değilse mektup yazsan? Sağlığımı sormuştun, burada günbegün yalnızlık ve vesveseli bir tedirginlik arasında sıkışıp kalmışken, dinçleşip güç toplayacağımı nasıl düşünebilirsin? Döndüğünde bütün güzelliğimin yitip gittiğini gör de aklın başına gelsin. Amcamla yengemi ya da ağabeyimi çağırabilirim ama onlara yalnızlığımdan yakınmak istemiyorum ve aslında yalnızlık, çektiğim en hafif acı. Orada neler yapıyor, onu orada tutan ne? Bu soru sürekli aklımda ve zihnimi dağıtan korkunç fikirlere sebep oluyor.

***

3 Temmuz. – Yazdığım son tatsız mektuba zorlayarak de olsa bir cevap aldım nihayet; her zamankinden biraz daha uzun ama yine de ne anlam vereceğimi bilmiyorum. Kırgın ve hoşnutsuz bir şekilde içimi döktüğüm için şakayla karışık beni azarlıyor, Londra'da kalmasını gerektiren tonla işi hakkında hiçbir fikrim olmadığını ama kesin bir dönüş tarihi verecek durumda olmasa da gelecek hafta sonundan önce mutlaka geleceğini söylüyor. Bu arada 'bir kadının başta gelen erdemlerinden biri olarak' sabırlı olmamı ve 'Ayrılık kalbi sevgiyle doldurur.' deyişini hatırlamamı ve ne kadar ayrı kalırsak, döndüğünde beni o kadar çok seveceğini düşünerek kendimi rahatlatmamı öğütlüyor ve o dönene kadar sürekli ona mektup yazmamı rica ediyor çünkü bazı günler boş olsa da, çoğunlukla mektuplarıma hemen cevap veremeyecek kadar meşgul olduğu için her gün mektup almak istiyormuş ve beni ihmal ettiğini düşünerek mektup yazmayı bırakma tehdidimi

gerçekleştirirsem o kadar sinirlenirmiş ki, beni aklından bile çıkarabilirmiş. Mektubunda Milicent Hargrave ile ilgili bir haber de vermiş:

"Sevgili arkadaşın Milicent senin yolundan giderek, benim arkadaşlarımdan biriyle evlilik bağıyla bağlanmaya karar verdi. Bildiğin gibi Hattersley, değerli varlığını ona yakınlık gösteren ilk kızkurusunun kollarına atma şeklindeki korkunç tehdidini henüz gerçekleştirmedi ama bu yıl sona ermeden evli bir adam olma yolundaki kararlığını korumaya devam ediyor. 'Fakat her şeyi kendi meşrebimce yapmama izin verecek birini bulmam gerek, senin eşin gibi biri değil, Huntingdon; kendisi çok alımlı bir kadın ama kendi iradesiyle hareket ediyor ve bazen çok şirretleşiyor.' dedi. Ben de içimden 'Çok haklısın dostum.' diye geçirdim. O devam etti:'İstediğimi yapmama, dilediğim yere gitmeme, evde kalmama ya da çekip gitmeme ses çıkarmayacak, şikâyet etmeyecek iyi yürekli, munis bir kadınla evlenmem gerek çünkü canımın sıkılmasına katlanamam.' Ben de ona 'Peki madem, parayı önemsemiyorsun, tam da sana uygun birini tanıyorum, Hargrave'in kardeşi Milicent.' dedim. Hemen tanışmak istedi çünkü yapması gereken bir sürü şey olduğunu ya da yaşlı babası vefat ettiğinde işin başa düşeceğini söyledi. Gördün mü, Helen, arkadaşlarımız adına gayet iyi bir şey yaptım."

Zavallı Milicent! Fakat böyle bir talibi kabul edeceğini sanmıyorum, hayallerinde yaşattığı onurlandırıp sevebileceği bir erkek fikrine o kadar ters biri ki.

***

Ayın 5'i. – Maalesef! Yanılmışım. Bu sabah Milicent'tan bir mektup aldım, nişanlandığını ve ay sonuna varmadan evleneceğini yazıyor.

Mektubunda şöyle diyor: "Ne diyeceğimi ne düşüneceğimi bilemiyorum. Doğrusunu istersen, Helen, düşüncesi bile hoşuma gitmiyor. Bay Hattersley'in eşi olacaksam onu sevmeye çalışmam gerek ve bütün gayretimle deniyorum ama şu ana kadar pek az yol katettim ve bunun en kötü işareti de benden

ne kadar uzak olursa ondan o kadar hoşlanmam. Ani tavırları ve tuhaf, emredici tarzıyla beni korkutuyor ve onunla evlenme fikri beni dehşete düşürüyor. 'O hâlde neden kabul ettin?' diye soracaksın, onu kabul ettiğimin farkında değildim, annem ettiğimi söylüyor, o da öyle düşünüyor. Fakat benim niyetim kesinlikle bu değildi, sadece onu tatsızca geri çevirmek istememiştim çünkü annemin üzülüp sinirlenmesinden korktum çünkü o Hattersley'le evlenmemi istiyor ve önce annemle konuşmak istedim ve kaçamak bir cevap verdiğimi düşündüm, yarı olumsuz yani. Fakat annem cevabımın evet sayıldığını söylüyor; kendimi geri çekecek olursam kapris yaptığımı düşünürmüş –şu anda hakikaten kafam karmakarışık ve korku içindeyim– ne dediğimin farkında bile değilim. Onunla görüştüğümüzde bana yakında evleneceği nişanlısıymışım gibi davrandı ve annemle evlilik işleri konuşmaya başladı. O anda onlara itiraz edecek cesareti bulamadım, bundan sonra nasıl karşı gelirim? Gelemem, delirdiğimi sanırlar. Ayrıca annem bu kısmetten pek memnun, bu işi benim adıma ustalıkla idare ettiğini söylüyor, onu hayal kırıklığına uğratamam. Bazen itiraz ediyorum, hislerimi anlatıyorum ama neler dediğini tahmin edemezsin. Bildiğin gibi Bay Hattersley zengin bir bankacının oğlu, Esther ile benim hiç paramız yok, Walter'ın ise az bir serveti var, sevgili annemiz ise hepimizin mürüvvetini görmeyi, yani zengin birer eş bulmamızı çok istiyor. Hayırlı bir kısmet bulmak benim fikrim değil ama o en iyisi olsun diye uğraşıyor. Onun sorumluluğundan çıkıp da sağlam bir kapıya gelin gidersem kafası rahat edecekmiş, bu hem benim hem de tüm ailenin hayrına olacakmış. Walter bile bu evlilik ihtimaline seviniyor, gönülsüz olduğumu ona itiraf ettiğimde, çocuk gibi saçmalama, dedi. Sence saçmalıyor muyum, Helen? Onu sevip takdir etme ihtimalim olsaydı hiç umursamazdım ama yok. O adamda insanın saygı ve sevgi duyabileceği hiçbir şey yok. Koca diye hayal ettiğim kişiyle taban tabana zıt biri. Bana cevap yaz ve cesaret verici bir şeyler söyle. Aklımı çelmeye kalkışma, çünkü benim kaderim çizildi. Bu büyük olayın hazırlıkları etrafımda sürüp gidiyor. Bay Hattersley hakkında da tek kelime etme çünkü hakkında güzel şeyler düşünmek isti-

yorum. Hakkında kötü konuştuysam da son kez yapıyorum; bundan böyle ağzımdan onu kötüleyecek tek bir söz çıkmasına izin vermeyeceğim, her ne kadar hak etse de. Ve sevmeye, onurlandırmaya, itaat etmeye söz verdiğim adamı hor görerek konuşmaya kalkacak olan herkese çok güveneceğim. Ne de olsa Bay Huntingdon kadar iyi biri –daha iyi değilse de- ve sen onu seviyorsun, mutlu mesut görünüyorsun, belki ben de senin gibi olabilirim. Bay Hattersley göründüğünden daha iyi biri mi –dürüst, şerefli, açıkkalpli mi, aslında işlenmemiş bir elmas gibi mi- lütfen söyle. Böyle biri olabilir ama onu tanımıyorum. Sadece dışarıdan görüldüğü kadarını biliyorum ki, bu da onun en kötü yanı."

Mektuba son verirken "Hoşça kal, Helen," diyordu. "Tavsiyelerini dört gözle bekleyeceğim fakat doğru tavsiyeler vermeyi unutma."

Heyhat! Zavallı Milicent, seni cesaretlendirecek ne söyleyebilirim? Ya da ne tavsiye edebilirim; hayatını keder ve pişmanlık içinde geçirmektense anneni, ağabeyini ve âşığını hayal kırıklığına uğratıp sinirlendirmek pahasına da olsa, itiraz edip cesaretle karşı koyman gerektiği dışında ne diyebilirim?

***

Ayın 13'ü, Cumartesi. – Bu hafta da bitti ve o yine gelmedi. Koca bir yaz bana bir nebze olsun keyif vermeden, ona ise hiçbir fayda sağlamadan geçip gidiyor. Bu sezonu merakla bekliyordum, birlikte çok eğleneceğimiz yönünde boş bir umuda kapılmıştım ve Tanrı'nın yardımı ve benim de çabalarımla bu sezonun kendini geliştirmesine, hayırlı şeyleri ve doğayı, huzuru ve kutsal sevgiyi takdir etmesine vesile olacağını düşünmüştüm. Fakat şimdi, yusyuvarlak, kıpkırmızı güneşin ağaçlı tepelerin ardında yavaş yavaş battığını, ağaçları sıcak, altın kızılı bir sis altında uykuya bıraktığını seyrettiğim bu akşamda güzel günlerin bizim için bittiğini düşünebiliyorum sadece. Sabah olup da serçelerin kanat çırpışları ve cıvıltılarıyla, kırlangıçların –hepsi yavrularını besleme gayretinde, o minicik bedenleri hayat ve neşe dolu– ötüşleriyle uyandığımda pence-

reyi açıp ılık, insanı canlandıran havayı içime çekiyorum; çiğ taneleri ve güneş ışığıyla gülümseyen şahane manzaraya bakıyorum; gözyaşları ve acı içinde, bu manzaraya yazık oluyor, diye düşünüyorum çünkü Arthur bu güzelliğin ferahlatıcı etkisini hissedemiyor. Yaşlı ağaçlarla dolu ormanda yürürken yoluma yaban çiçekleri çıktığında veya su kenarındaki, tüy gibi yapraklarında dolaşan rüzgârın hafif hafif dallarını salladığı ulu dişbudakların gölgesinde otururken –kulağımda böceklerin belli belirsiz vızıltısıyla karışmış bir melodi– gözüm önümdeki, kenarı ağaçlarla çevrili –bazıları suyu öper gibi zarafetle eğilmiş, bazıları heybetli başlarını göğe kaldırmış, dallarını uzatmış ve hepsi gölün durgun suyunda asılları gibi yansıyan– küçük gölün cam gibi yüzeyine –arada bir bu durgunluk su böceklerinin oyunlarıyla bozulsa da, suyu şöyle bir süpürüp geçen rüzgârla titrek parçacıklara ayrılsa da– manzaraya dalmış hâldeyken bile keyif alamıyorum çünkü doğa önüme mutluluk verecek ne kadar çok şey koyarsa, Arthur bunları tadamayacak diye, o kadar çok hayıflanıyorum: Birlikte ne kadar çok keyif alacaksak, şu anki çaresiz ayrılığımız da (evet, ikimizin de, o farkında olmasa da çok üzgündür mutlaka) beni o kadar üzüyor. Zihnim mutlu oldukça yüreğim eziyet ediyor çünkü Arthur kalbimi Londra'nın tozu dumanı içinde hapsetti, hatta belki o iğrenç kulübünün duvarları ardına kapattı.

Hepsinden öte, geceleri, ıssız odama girdiğimde, mavi-siyah gökyüzünde süzülen, saf, huzur dolu, nefis gümüşsü ışıklarını bahçeye, ormana ve göle akıtan 'göğün tatlı sultanı' parlak aya bakıyor ve şimdi neredeydi, diye düşünüyorum, şu anda ne yapıyor? Bu cennet gibi manzaradan tamamen habersiz, belki o neşeli arkadaşlarıyla âlem yapıyor, belki de... Tanrım, yardım et, bu kadarı çok fazla, dayanamıyorum!

***

24'ü. – Tanrı'ya şükür, sonunda geldi! Fakat ne kadar değişmiş; heyecanlı, telaşlı, keyifsiz ve hâlsiz, güzelliği tuhaf bir şekilde azalmış, zindeliği ve neşesinden eser kalmamış. Sözlerimle

ya da bakışımla azarlamadım, neler yaptığını bile sormadım. Ona kıyamadım çünkü sanırım kendinden utanıyordu; öyle olmalı, benim sorularımsa ikimizi de üzmekten başka bir işe yaramayacak. Ona tolerans göstermemden memnun oldu, hatta etkilendiğini düşünmek istiyorum. Eve döndüğüne çok sevindiğini söyledi "Kim bilir sen ne kadar çok sevinmişsindir," dedi. Kanepeye uzandı, saatlerce ona piyano çalıp şarkılar söyledim. Mektuplarını yazdım, istediği her şeyi ayağına getirdim. Bazen ona kitap okudum, bazen sohbet ettim, bazen de sadece yanında oturup onu okşayarak yatıştırdım. Tüm bunları hak etmediğini biliyorum, onu şımartacağımdan korkuyorum fakat bu seferlik onu kendi isteğimle ve tamamen affedeceğim. Becerebilirsem onu iyiliğimle utandıracak ve bir daha asla beni bırakmasına izin vermeyeceğim.

Gösterdiğim ilgiden çok memnun oldu, minnettar da olabilir. Yakınında olmamdan hoşlanıyor: Köpeklerine ve uşaklara hırçın ve aksi davransa da bana karşı nazik ve hassas. Önceden tahmin edip bütün isteklerini titizlikle yerine getirmesem, sinirini bozacak ya da onu rahatsız edecek bir şey yapmaktan itinayla sakınmasam ya da vazgeçmesem, bana karşı nasıl davranırdı, bilemiyorum. Gösterdiğim bu ilgi ve sevgiye değmesini ne kadar çok isterdim! Dün gece başı kucağımda, yanımda oturmuş, parmaklarım o güzel bukleleri arasında gezinirken bu düşünceler kederli yaşlarla gözlerimden aktı, sık sık olduğu gibi, ama bu kez gözyaşlarım yüzüne damladı ve bana baktı. Gülümsedi ama alay eder gibi değil.

"Sevgili Helen, neden ağlıyorsun?" dedi. "Seni sevdiğimi biliyorsun (elimi alev alev yanan dudaklarına götürdü) daha fazla ne isteyebilirsin?"

"Sadece seni, Arthur, benim seni yürekten ve bağlılıkla sevdiğim gibi, senin de kendini sevmeni istiyorum."

Hafifçe elimi sıkarak "İşte bu biraz zor," dedi.

***

24 Ağustos. – Arthur eski hâline döndü, zinde ve pervasız; her zamanki gibi tasasız ve kaygısız, kıpır kıpır ve şımarık bir çocuk

gibi avutulması çok zor ve adeta içi haylazlıkla kaynıyor, özellikle de yağmurlu havalarda evde kalmak zorunda olduğunda. Keşke yapacak bir şeyler bulabilse, faydalı bir iş, bir meslek ya da bir uğraşı olsa; birkaç günlüğüne de olsa kafasını ya da elini meşgul edecek ve ona sadece keyfini düşünmekten başka şeyler de katacak herhangi bir şey. Kırsalda yaşayan beyefendi pozlarına bürünüp çiftlik işlerine baksa –ama bu konuda hiç bilgisi yok ve itibar edecek kadar aklını da vermez– ya da edebi çalışmalar yapsa, resim yapmayı, piyano çalmayı öğrense; müziği sevdiği için piyano çalmayı öğrenmeye ikna etmeye çalışıyorum ama o böyle bir işe girişemeyecek kadar tembel biri: Doğal isteklerini kısıtlayan engelleri aşmak için gayret göstermekten başka bir düşüncesi yok ve bu iki şey onu mahvediyor. İkisi de sert ve ilgisiz babasıyla ona delicesine düşkün annesinin suçu diye düşünüyorum; ben anne olursam aşırı düşkünlük göstermek gibi mantıksızca davranışlara tüm gayretimle karşı çıkacağım. Bunun sebep olduğu kötülükleri düşününce daha hafif bir tabir bulamıyorum.

Neyse ki yakında av mevsimi başlıyor, hava müsait olursa iz sürerek ve kekliklerle sülünleri imha ederek epey oyalanır: Dağ tavuklarımız yok, yoksa şu anda akasya ağacının altında zavallı Dash kulaklarını çeke çeke yatacağına, onların peşine düşmüş olabilirdi. Fakat tek başına avlanmanın sıkıcı olduğunu söylüyor, ona yardımcı olacak bir iki arkadaşı olmalıymış.

"Biraz düzgün insanlar olsun şu arkadaşların, Arthur," dedim. Ağzından 'arkadaş' lafı çıkınca tüylerim ürperiyor. Bazı 'arkadaşları' onu benden ayrı Londra'da kalmaya ikna etti ve uzun süre orada kalmasına neden oldu, bunu biliyorum: Aslında, düşünmeden ettiği laflardan ya da ara sıra yakaladığım ipuçlarından, karısının onun işleriyle ne kadar çok ilgilendiğini, kocasının yokluğundan ne kadar muzdarip olduğunu göstermek için, mektuplarımı arkadaşlarına okuduğundan eminim. Onlar da her seferinde Arthur'u bir hafta daha kalmaya, her türden aşırılığa dalmaya –kılıbık koca diye alay etmesinler diye- ve hatta eşine düşkün, kendini kocasına adamış bu yaratığın bağlılığını tehlikeye atmaksızın ne kadar ileri gidebileceğini göstermeye ikna etmişlerdir mutlaka. Çok çirkin bir düşünce ama

yanlış olduğuna inanmıyorum.

"Şey," dedi. "Lowborough gelir, tabii eşi, ortak arkadaşımız Annabella olmadan gelmesi imkânsız, bu yüzden ikisini birden davet etmeliyiz. O kadından korkmuyorsun, değil mi, Helen?" diye sordu, gözlerinde muzır bir pırıltıyla.

"Elbette hayır, neden korkayım ki? Başka kim gelir?"

"Bilhassa Hargrave. Kendi evi çok yakın olsa da seve seve gelecektir çünkü avlanacak kadar geniş toprakları yok ama canımız isterse onun topraklarını da yağmalarız; hem kendisi gayet saygın biridir, bilirsin, hanımların gözbebeği. Grimsby de gelir herhalde, o da terbiyeli, sakin bir adamdır. Grimsby'ye itiraz etmezsin herhalde?"

"Ondan nefret ediyorum ama madem istiyorsun, bir süreliğine ona katlanmaya çalışırım."

"Hep önyargıların yüzünden, Helen, sadece kadınca bir nefret."

"Hayır, nefret etmemin geçerli sebepleri var. Gelecekler bu kadar mı?"

"Evet, sanırım bu kadar. Hattersley şu sıralar öpüşüp koklaşmakla meşgul olur, silahlara ve köpeklere ayıracak zamanı olmaz," dedi. Bu da bana, evlendiğinden beri Milicent'tan aldığım birkaç mektubu hatırlattı; belki gerçekten belki de bu konuda rol yapıyor ama yeni kurduğu yuva konusunda kendisiyle uzlaşmış gibiydi. Kocasında sayısız erdem ve kusursuzluk örneği keşfettiğini yazıyordu ki, bazı taraflı gözlerin ne kadar görmek istese de bunları ayırt edemeyebileceğinden korkarım. Kocasının yüksek perdeden konuşmalarına, âni ve kaba tavırlarına artık alışmış olan Milicent, onu bir eş olarak sevmekte hiç zorlanmadığını teyit ediyor ve düşüncesizce hakkında kötü konuştuğu o mektubu yakmamı rica ediyordu. Bu yüzden mutlu olduğu kanısına vardım ama bu mutluluk, onun yüreğinin iyiliğinin bir ödülüydü çünkü kendisini kaderin ya da annesinin maddiyat düşkünlüğünün bir kurbanı olarak görmeyi tercih etseydi son derece perişan olabilir ve kocasını sevmek için elinden gelen çabayı göstermeseydi, hayatının sonuna kadar ondan nefret edebilirdi.

26

23 Eylül. – Konuklarımız üç hafta kadar önce geldiler. Lord ve Leydi Lowborough sekiz aydan fazladır evliler ve kocasının çok değiştiğini söyleyerek leydiye hakkını vermek zorundayım; onu son gördüğümden bu yana Lord Lowborough'nun görünüşü, huyları, hâli tavrı gözle görülür şekilde değişmiş. Fakat daha geliştirmesi gereken şeyler de var. Neşesi sürekli değil ya da bazen hâlinden hoşnutsuz, karısı huysuzluğu yüzünden sürekli şikâyet ediyor, aslında bir azizi bile kışkırtacak davranışları dışında Annabella'ya asla huysuzluk etmediği için, kocasını suçlayacak son kişinin de o olması gerekir. Hâlâ karısını taparcasına seviyor ve onu mutlu etmek için dünyanın sonuna kadar gider. Annabella da gücünün farkında ve bunu kullanıyor da: Fakat buyurmak yerine tatlı dille ikna etmenin daha emin olduğunu bildiğinden, kocasının kendini sevilen ve mutlu bir adam olarak görmesine yetecek kadar iltifat edip tatlı sözler söyleyerek despotluğunu ustalıkla işliyor.

Fakat kocasına karşı eziyet eden bir tarzı var ki, ben de aynı dertten mustarip oldum ya da kendime o gözle baksaydım olabilirdim. Bana eziyeti, Bay Huntingdon'la açık açık ama gözümüze de sokmadan cilveleşmesi ve Arthur'un da bu oyunu seve seve oynamasıydı ama umursamıyorum çünkü biliyorum ki, Arthur'unki gösteriş merakı, beni kıskandırma ve belki de arkadaşına eziyet etme hevesinden ibaret. Annabella da benzer sebeplerle hareket ediyor ama attığı adımlarda oyunbazlıktan çok kötülük seziliyor. Bu yüzden bu oyunun başından sonuna kadar neşeli, rahat tavrımı koruyarak on-

ları hayal kırıklığına uğratıyorum ve bu doğrultuda, kocama duyduğum sonsuz güveni göstermeye ve çekici konuğumun kurnazlıklarına kayıtsız kalmaya gayret ediyorum. Kocamı bir kez haricinde hiç azarlamadım, o da bir akşam ikisi bir olup Lord Lowborough'nun moralsiz ve kaygılı hâliyle alay edip onu kışkırttıkları içindi. Bu konuda epeyce konuştum, sertçe onu payladım ama o sadece güldü ve "Lowborough'a acıyorsun, değil mi Helen?" dedi.

"İnsafsızlık edilen herkese acırım," dedim. "İnsafsızlık edene de acırım."

Daha da çok gülerek "Neden, Helen, sen de onun kadar kıskançsın!" dedi. Onu yanıldığına ikna etmem mümkün olmadı. Ve o andan itibaren bu konudan bahsetmekten özenle kaçındım ve bıraktım, Lord Lowborough kendi başının çaresine baksın. Beni örnek alacak ne aklı ne de gücü vardı fakat huzursuzluğunu elinden geldiği kadar göstermemeye çalışıyor ama yine de yüzünden anlaşılıyordu; açıkça bir alınganlık ifadesi şeklinde olmasa da, huysuzluğu belirli aralıklarla su yüzüne çıkıyordu, asla yeterince ileri gitmediler. Annabella kocama piyano çalıp şarkı söylediğinde, Arthur da piyanoya doğru eğilip sesinden çok etkilenmiş gibi yaptığında, zaman zaman acı acı, için için kıskandığımı itiraf ediyorum çünkü o zaman gerçekten mutlu olduğunu biliyorum ve aynı mutluluğu benim ona verme gücüm yok. Basit şarkılarımla onu eğlendirebilirim ama ona bu şekilde haz veremem.

***

28'i. – Dün hepimiz, Bay Hargrave'in epeyce ihmal edilmiş evine, Grove'a gittik. Annesi sürekli davet ediyordu, sevgili oğlu Walter'ın arkadaşlarını ağırlamaktan memnun olacağını söylüyordu, bu sefer de akşam yemeğine çağırdı ve bizimle tanıştırmak için yakınlardaki tüm eşrafı topladı. Davet çok güzel hazırlanmıştı ama gece boyunca maliyetini düşünmekten kendimi alamadım. Bayan Hargrave'i pek sevmem; sert, gösteriş budalası, maddiyatçı bir kadındır. Gayet rahat yaşayacak bir serveti var, keşke o parayı lâyıkıyla harcamayı bilse ve

oğluna da öğretse. Fakat o utanılacak bir suç gibi gördüğü yoksulluğu değersiz bir gururla gizleyerek görüntüyü kurtarmaya bakıyor. Eline bakan kişilere dünyayı zindan ediyor, uşakları çimdikliyor, kızlarını ve kendisini bile hayatın asıl konforundan mahrum bırakıyor çünkü kendisinden üç kat daha varlıklı olanlara avuç açmak hoşuna gitmez ve hepsinden önemlisi 'ülkenin en beyefendi kişisi olarak' sevgili oğluyla gurur duyacaktır. Bu oğul, pahalı zevkleri olan, pervasız bir mirasyedi ve şehvet düşkünü olmakla kalmayıp, her şeyin en iyisini isteyen ve gençlik heveslerine bir dereceye kadar, tarz sahibi biri ve ahlâksız arkadaşları arasında saygın bir kişilik olarak elde ettiği ününü korumak için zevkini tatmin etmeyecek kadar kapılan biri aynı zamanda. Bu arada harcadığı parayla sevgili annesi ve kardeşlerini ne kadar rahat ettirebileceğini düşünmeyecek kadar da bencil: Şehre geldiklerinde, yılda bir kez saygın bir görünüm kazanmaya çalıştıkları sürece, evde verilen uğraş ve mücadele onu pek ilgilendirmiyor. Bu 'sevgili, asil ruhlu, cömert yürekli Walter'ı' tarif için fazlaca sert bir hüküm olabilir ama maalesef gayet adildir.

Bayan Hargrave'in kızlarına hayırlı bir kısmet bulmak istemesi bu hataların kısmen sebebi, kısmen de sonucudur. Bir kişilik yaratıp çocuklarıyla hava atarak onlara daha iyi kısmetler bulacağını ve böylece şimdikinden daha iyi yaşayacağını sanıyor ve oğluna para akıtarak kızların nasibini alıp onları kendisine muhtaç hâle getiriyor. Zavallı Milicent fedakârlık ederek, annelik görevlerinden tatmin edici bir şekilde kurtulduğu için sevinen yanılgılar içindeki annesinin tuzaklarına düşmüş bile ve Esther için de aynı şeyi düşünüyor. Fakat Esther daha on dört yaşında, sevimli bir çocuk; ablası gibi saf ve masum ama annesinin planlarına boyun eğmeyecek kadar korkusuz olduğunu tahmin ediyorum.

27

9 Ekim. – 4 Ekim akşamıydı, çay saatinden biraz sonra Annabella piyano çalıp şarkı söylemeye başladı, Arthur ise her zamanki gibi onun yanı başındaydı. Annabella şarkısını bitirince piyanonun başından kalkmadı, Arthur ona doğru eğildi, burnunun dibine kadar sokulup zar zor duyulabilecek kadar alçak sesle bir şeyler anlatmaya başladı. Lord Lowborough'a baktım. Odanın öbür ucunda Bay Hargrave ve Bay Grimsby'yle sohbet ediyordu; eşine ve ev sahibine, endişe
214 dolu tahammülsüz bir ifadeyle şöyle bir baktı, bunu fark eden Grimsby gülümsedi. Baş başa konuşmalarına son vermek niyetiyle kalktım, Annabella'ya çalması için rica etmek üzere nota sehpasından bir şarkı seçip piyanoya doğru gittim ama mutlu bir tebessümle, yanakları kıpkırmızı olmuş bir hâlde, eli Arthur'un elinde, onun mırıl mırıl sohbetini dinlediğini görünce öylece kalakaldım, nutkum tutuldu. Önce kalbim sıkıştı, sonra kan beynime sıçradı çünkü bununla kalmıyordu: Tam ben yanlarına giderken Arthur omzunun üstünden odadakilere bakarak etrafı kolaçan etti ve ellerinin arasına teslim olmuş eli tutkuyla öptü. Başını kaldırınca beni gördü, şaşkın ve korkmuş bir hâlde kadının elini bırakıverdi. Annabella da beni görmüştü, meydan okur gibi yüzüme baktı. Nota kâğıdını piyonun üstüne bırakıp çekildim. Fenalaşmıştım ama oradan ayrılmadım: Neyse ki vakit bir hayli geç olmuştu ve konuklar birazdan dağılacaklardı.

Ateşin başına gittim, şöminenin pervazına başımı dayadım, bir iki dakika sonra biri yanıma gelip hasta olup olma-

dığımı sordu. Cevap vermedim, aslında o anda ne diyeceğimi bilemiyordum, istemsiz bir şekilde başımı kaldırdım, yanımda duran Bay Hargrave'i gördüm.

"Bir kadeh şarap ister misiniz?" dedi.

"Hayır, teşekkür ederim," dedim ve başımı çevirdim, etrafıma baktım. Leydi Lowborough kocasının yanındaydı, oturmakta olan adama doğru eğilmiş, elini omzuna koymuş, tatlı tatlı sohbet ediyor, ona gülümsüyordu. Arthur ise masaya oturmuş bir gravür kitabına bakıyordu. Kendimi en yakındaki sandalyeye bıraktım, yardımına ihtiyacım olmadığını anlayan Bay Hargrave de sağduyulu bir şekilde çekildi. Biraz sonra herkes dağıldı, konuklar odalarına çekilirlerken Arthur olanca güveniyle gülümseyerek yanıma yanaştı.

"Çok mu kızgınsın, Helen?" diye sordu.

Ciddi ve elimden geldiğince sakin bir sesle "Bunun şaka yapılacak bir yanı yok, Arthur," dedim. "Tabii sevgimi sonsuza kadar kaybetmenin bir şaka olduğunu düşünmüyorsan."

"Ne! O kadar mı kızdın?" diye gülerek bağırdı; ellerimi tuttu ama öfkeyle geri çektim, adeta iğrenerek diyebilirim çünkü epeyce şarap içmişti.

"O zaman önünde diz çökeyim," dedi, dizlerinin üstüne çöktü, ellerini kenetledi, yapmacık bir utançla başını kaldırdı, yalvarmaya başladı: "Affet beni, Helen, sevgili Helen, affet, bir daha yapmayacağım!" Mendiliyle yüzünü kapattı, hıçkıra hıçkıra ağlarmış gibi yaptı.

Onu o hâlde bırakıp mumu aldım, yavaşça odadan çıkıp elimden geldiğince acele ederek merdiveni çıktım. Biraz sonra onu bırakıp gittiğimi anlayan Arthur peşimden koşup, tam odama girip kapıyı yüzüne çarpmak üzereyken beni kolumdan yakaladı.

"Yo, yo, hayatta olmaz! Benden böyle kaçamazsın!" diye bağırdı. Çok sinirlendiğimi görünce telaşlanarak, kendimi böyle hırslara kaptırmamam için yalvardı, yüzümün bembeyaz olduğunu, böyle devam edersem canımdan olacağımı söyledi.

"Bırak beni o hâlde," diye söylendim, hemen bıraktı ve çok da iyi etti çünkü çok öfkeliydim. Dinlenme koltuğuna

çöktüm ve toparlanmaya çalıştım çünkü onunla sakin sakin konuşmak istiyordum. Başıma dikildi, önce dokunmaya ya da konuşmaya cesaret edemedi, sonra biraz daha yaklaşıp diz çöktü –yapmacık bir utançla değil, benimle aynı seviyeye geldi– elini koltuğa koyup alçak sesle konuşmaya başladı: "Hepsi anlamsız, Helen –sadece bir şakadan ibaret– düşünmeye bile değmez." Daha cüretkâr bir sesle devam etti. "Benden yana endişe etmemen gerektiğini bilmiyor musun? Seni tüm kalbimle sevdiğimi?" Bıyık altından gülerek "Aklımda başkası olsaydı da bağışlayabilirdin çünkü o düşünceler bir anlık, gelip geçicidir; sana duyduğum aşk ise sonsuza dek, güneş gibi yanar."

"Biraz susar mısın, Arthur?" dedim. "Sus da beni dinle, kıskançlık krizine kapıldığımı sanma. Gayet sakinim. Bak elime." Usulca elimi uzattım. Arthur iddiamı çürütmek istermiş gibi bir gayretle elini elime koydu, gülümsedi. "Gülümsemene gerek yok," dedim ve onu yıldırana kadar dimdik gözlerine baktım. "Beni kıskandırarak eğlenmeniz pek güzel, Bay Huntingdon ama dikkat edin, kıskançlık yerine nefret uyandırmayın. Size duyduğum aşkı bir kez söndürdünüz mü, tekrar alevlenmesi o kadar kolay olmaz."

"Helen, bir daha yapmayacağım ama hiçbir kötü niyetim yoktu, seni temin ederim. Çok içmiştim, kendimi kaybettim."

"Hep çok içiyorsun zaten, bu da nefret ettiğim şeylerden biri." Bu içtenliğime şaşırarak baktı. "Evet," dedim. "Daha önce söylemedim çünkü utanıyordum ama şimdi söylüyorum; beni çok rahatsız ediyor ve böyle devam eder, alışkanlık hâline getirirsen, ki önlemini almazsan olacağı bu, tiksinti duyacağım. Fakat Leydi Lowborough'a davranış tarzını tamamen içkiye bağlayamayız ve bu akşam ne yaptığının kesinlikle farkındaydın."

Suratını daha da asarak pişmanlık içinde "Şey, çok özür dilerim," dedi. "Daha ne diyebilirim ki?"

Soğuk bir sesle "Seni gördüğüm için özür diliyorsun," dedim.

Gözünü halıya dikerek "Görmeseydin hiçbir zararı olmayacaktı," dedi.

Öfkeden patlayacak gibiydim ama hislerime hâkim ola-

rak sakince cevap verdim.

"Öyle mi?"

"Öyle. Yani, ne yapmışım ki, hiç ama sen bunu bir suçlama ve sıkıntı meselesi hâline getiriyorsun."

"Arkadaşın Lord Lowborough görse ne olacaktı ya da o ya da bir başkası bana senin Annabella'ya davrandığın gibi davransa ne yapardın?"

"Beynini uçururdum."

"O hâlde önemsiz bir şey olduğunu nasıl söyleyebiliyorsun, başkası yapsa beynini uçurmakla karşılık vereceğin bir suç bu. Arkadaşının ve benim hislerimle oynaman önemsiz bir şey mi, bir kadının kocasına duyduğu aşkı çalmaya kalkmak? O adam karısının aşkına her şeyden çok değer veriyor, bu yüzden de bu aşkı çalmaya kalkışmak çok daha büyük bir alçaklık değil mi? Evlilik yeminleri bir şakadan mı ibaret? O yeminleri bozmayı oyun hâline getirmek ve o kadını da buna teşvik etmek önemsiz bir şey mi? Bunları yapan ve soğukkanlılıkla önemsiz bir şey olduğunu savunan birini nasıl sevebilirim?"

Arthur öfkeyle ayağa fırlayıp bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladı. "Sen de evlilik yeminini bozuyorsun," dedi. "Beni onurlandırıp bana itaat etmeye söz verdin ama şimdi beni sindirmeye çalışıyorsun; tehdit ediyor, suçluyor ve bir hayduttan beter konuma indirgiyorsun. Karşımdaki sen olmasaydın, Helen, bu kadar uysallıkla boyun eğmezdim. Bir kadından emir almam ben, eşim bile olsa."

"Ne yaparsın peki? Kendinden nefret ettirene kadar devam mı edersin? Sonra da yeminimi bozmakla mı suçlarsın?"

Bir an sustu, sonra devam etti: "Benden asla nefret edemezsin." Tekrar önümde diz çöktü ve hararetle devam etti. "Seni sevdiğim sürece benden nefret edemezsin."

"Böyle davranmaya devam ettikçe beni sevdiğine nasıl inanırım? Kendini benim yerime koy: Ben böyle davransam, seni sevdiğime inanır mıydın? İddialarıma inanır mıydın, böyle bir durumda beni onurlandırıp bana güvenir miydin?"

"İkisi farklı şeyler," dedi. "Sadık olmak kadının doğasında vardır; gözü kimseyi görmeyecek şekilde, tüm kalbiyle ve

sonsuza dek sadece bir kişiyi sevmek. Tanrı kadınları korusun, sevgili varlıklar! Ve sen hepsinden üstünsün ama bize de merhamet et, Helen, biraz izin ver. Ne demiş Shakespeare:

"Delikanlı, biz ne kadar övünürsek övünelim,

Kadından daha kaypak, daha gelgeç gönüllü, daha şıpsevdiyiz.[3]"

"Yani o beğeniler artık Leydi Lowborough'a mı yönelmiş durumda?"

"Hayır! Tanrı şahidim olsun ki, senin yanında ona toz kadar, kül kadar değer vermiyorum ve sen hırçınlığınla beni kendinden uzaklaştırmadığın sürece de böyle düşünmeye devam edeceğim. O bu dünyadan bir kız, sen ise cennetten bir meleksin ama kutsallığınla bu kadar katılaşma, unutma ki ben zavallı, yanılabilen bir faniyim. Haydi ama, Helen, beni affetmeyecek misin?" diyerek nazikçe elimi tuttu, masum bir tebessümle bana baktı.

"Affedersem yine yaparsın."

"Yemin ederim ki..."

"Etme. Sözüne yeminmiş gibi inanacağım. Keşke ikisine de güvenebilsem."

"Bana bir şans ver, Helen, bana güven ve bu defalık affet, bak göreceksin! Haydi ama, söyle de bitsin bu cehennem azabı."

Söylemedim ama elimi omzuna koyup alnından öptüm ve gözyaşlarına boğuldum. Nazikçe bana sarıldı ve o andan sonra gayet iyi anlaşmaya başladık. Sofrada terbiyeli ve ölçülü davranıyordu, Leydi Lowborough'a karşı tavırları düzgündü. İlk gün ondan misafirperverliğine gölge düşürmeyecek kadar uzak durdu, daha sonra da arkadaşça ve medeni bir şekilde davranmaya devam etti, en azından benim yanımdayken, belki ben yokken de. Annabella ise kibirli ve pek mutsuzdu, Lord Lowborough çok daha neşeli, ev sahibine karşı çok daha yakın davranıyordu. Gittiklerinde çok memnun olacağım, Annabella'dan o kadar soğudum ki, ona karşı medeni davranmak çok

3. W. Shakespeare, On İkinci Gece, *İş Bankası Kültür Yayınları*. Çeviren: Sevgi Sanlı (e.n.)

zor gelmeye başladı. Gruptaki tek kadın o olduğu için mecburen bir araya geliyoruz. Bayan Hargrave tekrar ziyarete geldiğinde çok rahatlayacağım. Arthur'un da izniyle, misafirler gidene kadar yaşlı kadını bize davet etmeyi aklıma koydum. Sanırım bunu yapacağım. Bu daveti nazik bir ilgi olarak görecektir, gerçi sohbetinden pek keyif almıyorum ama Leydi Lowborough ile benim aramda üçüncü kişi olarak durması çok işime yarayacak.

O kötü gecenin ardından Annabella ile ilk kez ertesi gün kahvaltıdan sonra bir iki saat kadar yalnız kaldık. Beyler her zamanki gibi mektupları yazıp, gazetelerini okuyup, havadan sudan sohbet ettikten sonra dışarı çıkmışlardı. Annabella ile ben iki-üç dakika kadar sessizce oturduk. O elişiyle meşguldü, bense yirmi dakika önce hatmettiğim gazetenin sütunlarını tekrar okuyordum. Benim için utanç verici bir andı, Annabella için de son derece utandırıcı olduğunu düşünüyordum fakat yanılmışım. İlk konuşan o oldu, son derece soğukkanlı ve özgüvenli bir havayla gülümseyerek "Kocan dün akşam pek neşeliydi, Helen, hep böyle midir?" dedi.

Kan beynime sıçradı ama Arthur'un o davranışını neşesine vermesi daha iyiydi.

"Hayır," dedim. "İnanıyorum ki, bir daha da öyle olmayacak."

"Onu epey azarladın herhalde?"

"Hayır! Sadece böyle davranışlardan hoşlanmadığımı söyledim, o da tekrarlamayacağına söz verdi."

"Bu sabah biraz durgun gördüm onu. Ya sen, Helen, ağlamışsın, belli oluyor, bu en büyük gücümüzdür, bilirsin. Ağlamak gözleri parlatmıyor mu sence de? Bir cevap vermen gerektiğinde hemen ağlamıyor musun sen de?"

"Ben bir etki yaratmak için ağlamam. Böyle yapanlara da akıl sır erdiremem."

"Yani, bilemiyorum, benim elime hiç öyle bir fırsat geçmedi ama Lowborough böyle yakışıksız bir harekette bulunsaydı onu ağlatırdım. Sinirlenmene hiç şaşırmadım çünkü benim kocam bundan daha hafif bir kabahat işleseydi bile, ona kolay kolay unutamayacağı bir ders verirdim. Fakat zaten o

böyle şeyler yapmaz çünkü disiplini sıkı tutarım."

"Durumu kendine fazlaca mal etmiyor musun? Lord Lowborough'nun seninle evlenmeden önce de aşırılıklardan sakınmasıyla göze çarptığını duymuştum."

"Ha, içki meselesini diyorsun, evet, o konuda tedbiri elden bırakmıyor. Başka kadınlara yan bakma konusuna gelince, ben hayatta olduğum sürece o konuda da çok temkinli çünkü bastığım toprağa bile tapar."

"Sahi mi! Peki sen bunu hak ediyor musun?"

"O konuda bir şey diyemem. Bildiğin gibi hepimiz faniyiz, Helen, hiçbirimiz tapılmayı hak etmeyiz. Ya sen sevgili Huntingdon'ının aşkını hak ettiğine inanıyor musun?"

Buna ne cevap vereceğimi bilemedim. Öfkeden alev alev yanıyordum ama dışarıdan belli olmasın diye kendimi tuttum, dudağımı ısırarak işimle ilgileniyormuşum gibi yaptım.

Hedefini kovalarmış gibi devam etti. "Hiç olmazsa onun sana duyduğu sevgiye lâyık olduğun inancıyla avunursun."

"İltifat ediyorsun," dedim. "Hiç değilse ben sevgisini hak etmeye çalışıyorum." Ve sonra konuyu değiştirdim.

28

25 Aralık. – Geçen Noel'de, yüreği ansızın geliveren bir mutlulukla dolup taşan; geleceğe dönük sıcacık umutlar besleyen bir gelindim, bu umutlara kötü şeyler olacak korkusu bulaşmamıştı. Artık bir eş oldum: Mutluluğum tamamen yok olmadıysa da daha ölçülü, umutlarım azaldı ama bitmedi, korkularım çoğaldı ama henüz doğru çıkmadı ve Tanrı'ya şükür, anne de oldum. Tanrı bana cennete yetiştirmem için bir evlat verdi, daha dingin bir mutluluk, beni rahatlatacak daha güçlü umutlar verdi.

***

25 Aralık 1823. – Bir yıl daha geçti. Küçük Arthur'um büyüyüp serpiliyor. Sağlıklı ama gürbüz bir çocuk değil; çok oyuncu, neşe dolu, şimdiden sevgisini gösteriyor ve ifade edecek sözcükleri bulması uzun zaman alacak olan tutku ve hislere karşı çok duyarlı. Sonunda babasının sevgisini kazandı; şimdi tek korkum, babasının düşüncesizce onu şımartmasıyla huyunun bozulması. Kendi zayıflığım konusunda da gözümü dört açmam gerek çünkü şu ana kadar, ebeveynlerin yoldan çıkarıcı şeylere düşkünlüğünün, bir evin tek çocuğunu şımartma konusunda ne kadar etkili olduğunu bilmiyordum.

Teselliyi oğlumda buluyorum çünkü (bu dilsiz kâğıda itiraf edebilirim) kocamda bulamıyorum. Onu hâlâ seviyorum, o da kendi meşrebince beni fakat ah, benim verdiğim ve bir zamanlar almayı umduğum sevgiden ne kadar farklı! Birbiri-

mize ne kadar az anlayış gösteriyoruz; zihnimde ne kadar çok duygu ve düşünce hüzünle kendini kapatıyor; benliğime ve vicdanıma, aslında hiç evliymişim gibi gelmiyor, ya yalnızlığın karanlık gölgesinde kuruyup ekşimeye ya da bu hastalıklı topraktan beslenemediği için bozulup çürümeye mahkûm. Fakat tekrar ediyorum, şikâyet etmeye hakkım yok, sadece gerçeği söyleyeyim –en azından bir kısmını- ve bakalım daha karanlık gerçekler bu sayfaları lekeleyecek mi? Artık iki yıldır beraberiz, ilişkimizin 'romantizmi' yıpranmış olmalı. Arthur'un sevgi yelpazesinde en alt sıraya indiğim muhakkak ve onun bütün kötü huylarını keşfettim: Bir değişiklik olacaksa iyi yönde olmak zorunda çünkü birbirimize daha çok alıştık, bundan daha dibe düşemeyiz artık. Düşersek de katlanırım, şimdiye kadar katlandığım için, buna da katlanırım.

Arthur yaygın olarak tanımlanan şekliyle kötü bir adam değil –pek çok iyi tarafı var fakat nefsine hâkim olmayı bilmiyor; ulvi amaçları yok, zevk düşkünü, kendini hayvani zevklere vermiş biri: Kötü bir koca değil ama evlilik görevleri ve refahı ile ilgili fikirleri benimkilerle uyuşmuyor. Görünüşe bakılırsa onun aklındaki eş, kocasını özveriyle sevecek, evde oturup kocasının dönüşünü bekleyecek, karısıyla birlikte olmak istediğinde onu eğlendirecek, her şekilde onun rahatını sağlayacak, evde ya da dışarıda hoşlandığı şeyleri yapmak için gittiğindeyse, ne kadar sürerse sürsün, sabırla dönmesini bekleyecek biri.

İlkbaharın başlarında Londra'ya gitme niyetinden bahsetti. Oradaki işlerle bizzat ilgilenmesi gerekiyormuş, daha fazla erteleyemezmiş. Beni yanında götüremeyeceği için ne kadar üzgün olduğunu ama o dönene kadar bebekle oyalanabileceğimi söyledi.

"Neden beni bırakıyorsun?" dedim. "Seninle gelebilirim. Hemen hazırlanabilirim."

"O çocuğu şehre götürmeyeceksin, herhalde?"

"Evet, neden olmasın?"

Mesele çok anlamsızdı: Kentin havası ona da emzirmekte olan bana da iyi gelmezmiş. Bu şartlar altında geç saatlere kadar uyanık kalmak ve Londra yaşantısı bana uygun değilmiş;

yani bu seyahatin zahmetli, zararlı ve tehlikeli olacağına beni inandırdı. İtirazlarına elimden geldiğince karşı çıktım çünkü Londra'ya yalnız gitmesi düşüncesi beni ürpertiyordu. Buna engel olmak için kendim, hatta çocuğum için bile her şeyi feda edebilirdim ama sonunda açıkça ve biraz da tersleyerek, beni götürmeyeceğini söyledi: Bebeğin geceleri uyutmamasından çok yorulmuş, biraz sükûnet istiyormuş. Ayrı odalarda kalmayı teklif ettim, ona da olmaz, dedi.

"Gerçek şu ki, Arthur," dedim. "Sen asıl benden bıktın, beni götürmemeye kararlısın. En başından böyle diyebilirdin."

İnkâr etti ama ben kendimi dışarı attım; biraz yatışmak, olmazsa da hislerimi saklamak için bebek odasına koştum.

Planları karşısında memnuniyetsizliğimi daha fazla gösteremeyecek ya da bu konuyu tekrar açamayacak kadar incinmiştim –gidişiyle ilgili hazırlıklar ve o yokken işlerin idaresi gibi konular dışında– ve gidişinden bir gün önce, ısrarla kendisine dikkat etmesini ve Şeytan'a uymamasını tembihledim. Endişelerime gülerek karşılık verdi, meraklanmam için bir sebep olmadığı konusunda beni temin etti ve tavsiyelerime uyacağını söyledi.

"Kesin dönüş tarihini sormam faydasız, öyle değil mi?" dedim.

"Evet, öyle. Bu şartlar altında pek emin olamıyorum, aşkım ama uzun kalmam."

"Seni eve hapsetmek istemem," dedim. "Güvende olduğunu bildiğim sürece aylar boyu uzak kalışına söylenmemem gerekir, o kadar süre bensiz mutlu olabiliyorsan ama arkadaşım dediğin o insanlarla görüşmenden hoşlanmıyorum."

"Aman da aman, seni sersem şey! Başımın çaresine bakamaz mıyım ben?"

"Geçen sefer bakamadın. Fakat bu sefer bakabileceğini göstermelisin, Arthur," dedim, ciddiyetle. "Sana güvenmekten korkmamayı öğret bana!"

Dürüstçe ama çocuk avutur gibi bir tavırla söz verdi. Peki sözünü tuttu mu? Hayır; artık bundan sonra sözüne güvenemem. Acı, çok acı itiraflar! Yazarken gözyaşlarım beni kör ediyor. Gittiğinde mart başıydı, temmuzdan önce de dönmedi.

Bu sefer geçenki gibi bahaneler uydurma zahmetine girmedi; özellikle ilk birkaç haftadan sonra mektupları daha seyrekleşti, kısaldı ve sevgisizleşti: Giderek daha uzun aralıklarla, daha kısa ve öz, daha özensiz yazmaya başladı. Fakat ben yazmayı savsakladığımda benim ihmalciliğimden şikâyet etti. Sert ve soğuk yazdığımda –sonunda sık sık böyle yaptığımı itiraf ediyorum- acımasızlıkla suçladı ve bu yüzden eve dönmeye korktuğunu söyledi. Tatlılıkla ikna etmeye çalıştığımda cevapları biraz daha nazikti, döneceğine söz verdi ama ben onun sözüne güvenmemeyi sonunda öğrenmiştim.

29

Önce sonsuz bir endişe, sonra çaresizlik ve sonra da dargınlıkla geçen; bir ona, bir kendime acıdığım berbat bir dört aydı. Yine de tüm bu süre boyunca tamamen huzursuz değildim. Beni teselli edecek cananım, günahsız, mazlum küçüğüm vardı. Fakat onun tesellisi bile aklımdan hiç çıkmayan şu düşünceyle zehir oluyordu: "Bundan sonra ona babasına saygı duymasını ama onu örnek almamasını nasıl öğreteceğim?"

Bu belayı başıma bile bile açtığımı hatırladım ve söylenmeden katlanmaya karar verdim. Ayrıca başkasının günahları yüzünden kendimi üzmemeyi, dikkatimi elimden geldiğince başka yöne çevirmeyi aklıma koymuştum. Çocuğumun yoldaşlığının yanında, acılarımı tahmin eden ama bunları dile getirmeyecek kadar ketum olan, sadık Rachel da vardı. Defterim ve kalemim, ev işlerim, Arthur'un zavallı kiracıları ve işçilerinin huzuru ve rahatının sağlanması vardı. Bazen genç arkadaşım Esther Hargrave'in arkadaşlığıyla oyalandım. Sık sık ata binip onu ziyarete gittim; bir iki defa da onu malikâneye davet ettim. Yaşlı Bayan Hargrave bu mevsim Londra'ya gitmedi: Evlenecek kızı olmadığı için evde kalıp tasarruf etmenin iyi olacağını düşündü ve şaşılacak şey, Walter ona yoldaşlık etmek için haziran başında geldi, ağustos sonuna kadar kaldı.

Onu ilk kez, ılık, hoş bir yaz akşamı Arthur ve Rachel ile parkta dolanırken gördüm. Rachel hem dadı hem hizmetçimizdi çünkü münzevi hayatım ve oldukça çalışkan olmam yüzünden pek az yardıma ihtiyaç duyuyordum; Rachel bana da dadılık etmişti ve şimdi gıpta ederek çocuğuma bakıyor-

du; ayrıca çok güvenilirdi, önemli görevi ona vermeyi tercih ettim, onun emrinde çalışacak genç bir bakıcı alma görevi. Ayrıca bu şekilde tasarruf da ediyordum, Arthur'un işlerini öğrendiğimden beri buna önemsiz bir şey gözüyle bakmamayı öğrendim. Tamamen benim isteğimle, servetimin gelirinin tümü, yıllarca, onun borçlarına gitti; Londra'da çarçur etmeyi becerdiği paranın miktarı ise akıl alacak gibi değil. Neyse, Bay Hargrave'e dönelim. Suyun kenarında Rachel'la birlikte durmuş, elindeki sarı tırtılların gezindiği söğüt dalına bakıp kahkahalar atan bebekle oyalanıyorduk. Pahalı siyah atına binmiş olarak parka girdi, yanıma gelmek için çimenlikten geçti, çok şaşırmıştım. Hoş iltifatlarla, ince sözlerle ama tevazuyla selam verdi; belli ki bunları atla gelirken yolda hazırlamıştı. Bana annesinden haber getirdiğini söyledi, malikâneye gitmesini ve yarın akşam beni yemeğe davet etmesini istemiş.

"Biz bize olacağız," dedi. "Esther sizi dört gözle bekliyor, annem de o koca evde yalnız kalmanıza üzülüyor; sizi, arkadaşlığınızı daha sık lütfetmeye ve mütevazı evimizde rahat olmaya ikna etmeyi umuyor, böylece Bay Huntingdon dönene kadar biraz daha rahatlamanıza yardımcı olmak istiyor."

"Anneniz çok kibar," dedim. "Fakat gördüğünüz gibi yalnız değilim, zamanları daima dolu olanlar yalnızlıktan pek şikâyet etmezler."

"Yarın gelmeyecek misiniz o hâlde? Reddederseniz çok üzülür, hayal kırıklığına uğrar."

Yalnızım diye böyle merhamet edilmesinden hiç hoşlanmamıştım ama yine de davete icabet edeceğimi söyledim.

Güneşli parka, gösterişli tepeciklere ve yokuşlara, durgun suya, heybetli ağaç kümelerine bakarak "Ne güzel bir akşam!" dedi. "Tam bir cennette yaşıyorsunuz!"

"Çok güzel bir akşam," dedim ve bu güzelliği ne kadar az hissettiğimi, Grassdale'in bana hiç de öyle cennet gibi gelmediğini; manzarasının gönüllü bir sürgünmüşüm gibi hissetmemi engelleyemediğini düşünerek iç geçirdim. Bay Hargrave düşüncelerimi tahmin etti mi, bilemem ama yarı tereddüt eder bir hâlde, anlayışlı bir tavır ve ses tonuyla, son günlerde Bay Huntingdon'dan haber alıp almadığımı sordu.

"Son zamanlarda almadım," dedim.

Düşünceli bir tavırla başını yere eğdi, kendi kendine konuşur gibi "Öyle düşünmüştüm," dedi.

"Siz Londra'dan yeni dönmediniz mi?"

"Evet, dün geldim."

"Onu gördünüz mü?"

"Evet, gördüm."

"İyi mi?"

Artan bir tereddütle ve bastırmaya çalıştığı bir hınçla "Evet, yani..." dedi. "Lâyık olduğunca iyi ama o şartlar altında, o kadar sevilen biri için inanılmaz demem gerekirdi." Sonra yüzüme baktı, ciddiyetle başını eğerek cümlesini noktaladı. Sanırım yüzüm kıpkırmızı olmuştu.

"Kusura bakmayın, Bayan Huntingdon," dedi. "Fakat böyle çılgıncasına bir körlük ve çarpık zevkler karşısında içerleyip öfkelenmekten kendimi alamıyorum, belki haberiniz yok ama..." Duraksadı.

"Hiçbir şeyden haberim yok, beyefendi. Dönüşünü umduğumdan daha çok ertelediğini biliyorum sadece ve şu anda, arkadaşlarını eşine, kentin sefahatini kır hayatına tercih ediyorsa sanırım o arkadaşlarına teşekkür etmem gerek. Zevkleri ve uğraşları eşiminkilerle aynı, bu yüzden davranışları neden kızdırıyor ya da şaşırtıyor anlamıyorum."

"Beni son derece yanlış anladınız," dedi. "Son birkaç hafta Bay Huntingdon'ın çevresine biraz girdim; kendisinin zevkleri ve uğraşlarına gelince, bunlar beni aşan şeyler, benim gibi yalnız bir avareyi. Ben bir yudum içip tadına bakarken o tüm kadehi kafasına dikiyor. Bir anlığına da olsa, kalbimin sesini delilik ve çılgınlıkla boğsaydım, o pervasız ve hovarda arkadaşlarının yanında vaktimi ve kabiliyetimi harcasaydım, Tanrı biliyor ya, hepsini sonsuza dek memnuniyetle hayatımdan silerdim. O adamın nankörlükle arkasına attığı mutluluğun yarısı bende olsaydı; küçümsediği erdemler ve aile içi, düzenli alışkanlıklar konusunda onun yarısı kadar saikim, öyle bir evim, o evi paylaşacak öyle bir eşim olsaydı!" Dişlerinin arasından "Utanç verici!" diye söylendi. "Şu an peşine düştüğü uğraşlara devam etmesi için onu benim dolduruşa getirdiği-

mi düşünmeyin, Bayan Huntingdon," dedi. "Tam tersi: Onu defalarca uyardım. Hareketleri karşısında şaşırdığımı sık sık ifade ettim, görev ve ayrıcalıklarını hatırlattım ama nafile, o sadece..."

"Yeter, Bay Hargrave, kocamın hataları ne olursa olsun, bunları bir yabancının ağzından duymak beni sadece daha çok kışkırtır, bunu anlayın lütfen."

Üzgün bir sesle "Yabancı ben miyim?" dedi. "En yakın komşunuzum; oğlunuzun vaftiz babası ve kocanızın arkadaşıyım; sizin de arkadaşınız olamaz mıyım?"

"Yakın tanışıklık, gerçek arkadaşlıktan önce gelir. Sizi çok az tanıyorum, Bay Hargrave, duyumlarım dışında."

"Geçen sonbahar çatınız altında geçirdiğim altı yedi haftayı unuttunuz mu? Ben unutmadım. Kocanızın dünyanın en kıskanılacak adamı olduğunu düşünmekten bıktınız, biliyorum, Bayan Huntingdon, beni arkadaşlığınıza lâyık görürseniz ikinci olabilirim."

"Beni tanısaydınız böyle düşünmezdiniz ya da böyle konuşmazdınız ve iltifatlardan gururlanmamı beklemezdiniz."

Konuşurken geriye çekildim. Sohbetin burada bitmesini istediğimi gördü, hareketimden hemen anlam çıkarıp usulca başını eğerek selam verdi, iyi akşamlar dileyerek atını yola çevirdi. Anlayışlı nağmelerini nezaketsiz bir tavırla karşılamama içerlemiş, incinmiş gibiydi. Onunla bu kadar sert konuşarak iyi mi ettim, bilmiyordum ama o anda çok sinirlenmiştim, tavırlarından adeta hakarete uğramış gibi hissettim. Kocamın yokluğu ve ihmalciliği konusunda haddini aşmış ve onun hakkında olduğundan daha kötü şeyler ima etmiş gibi geldi.

Biz konuşurken Rachel yürümeye devam etmiş, birkaç metre uzaklaşmıştı. Bay Hargrave Rachel'e doğru ilerledi, çocuğu görmek istediğini söyledi. Dikkatle kucağına aldı, adeta bir baba şefkatiyle ona gülümsedi, onlara doğru yaklaşırken "İşte bu da terk edilmiş!" dediğini duydum.

Sonra çocuğu yavaşça öptü, mutlu dadısına teslim etti.

Ona karşı biraz yumuşamıştım. "Çocukları sever misiniz, Bay Hargrave?" diye sordum.

"Hepsini değil," dedi. "Fakat bu çok tatlı bir şey, annesine

de çok benziyor," diye alçak sesle devam etti.

"Orada yanılıyorsunuz, babasına benziyor," dedim.

Rachel'a dönerek "Haksız mıyım, dadı?" diye sordu.

"Bence ikisine de biraz benziyor," dedi Rachel.

Sonra Bay Hargrave gitti, Rachel onun çok iyi bir beyefendi olduğunu söyledi. Bu konuda hâlâ kuşkularım var.

Sonraki altı hafta boyunca onunla birkaç kez görüştük ama biri hariç hepsinde annesi ya da kız kardeşi ya da ikisi birden yanımızdaydı. Onlara uğradığımda hep evde oluyordu, onlar bana geldiklerinde faytonla hep o getiriyordu ve belli ki, annesi onun bu saygılı ilgisinden ve yeni edindiği aile içi alışkanlıklarından pek hoşnuttu.

Onunla yalnız görüştüğüm gün, temmuz başında, güneşli ama boğucu olacak kadar sıcak olmayan bir gündü. Küçük Arthur'u parkın kenarındaki koruluğa götürmüştüm; onu yaşlı bir meşe ağacının yosunlarla kaplı köklerine oturttum; çan çiçeği ve yaban gülü toplayıp önüne diz çöktüm; minik parmaklarıyla tutsun diye birer birer çiçekleri ona verdim; gülücükler arasında çiçeklerin eşsiz güzelliklerinin tadını çıkarıyordu: O anda bütün dertlerimi unuttum; neşeli gülücüklerine gülerek karşılık veriyor, onun keyfiyle keyifleniyordum, bir gölge önümüzdeki otlara vuran güneşin bir kısmını karartınca başımı kaldırdım, Bay Hargrave'in başımızda dikilmiş bize baktığını gördüm.

"Kusura bakmayın, Bayan Huntingdon," dedi. "Fakat büyülenmiş gibiydim, ne yanınıza gelip sizi rahatsız edecek ne de bu manzarayı seyretmeyi bırakacak gücüm vardı. Vaftiz oğlum ne kadar da çabuk büyüyor! Bu sabah ne kadar da mutlu!" Çocuğa yaklaştı, elini tutmak için eğildi ama okşamalarına arkadaşça karşılık vermek yerine ağlayıp feryat edeceğini görünce sağduyulu bir şekilde geri çekildi.

Arthur'a hayranlıkla bakarken, kederli bir sesle "Bu küçük yaratık size ne kadar huzur ve mutluluk veriyordur kim bilir, Bayan Huntingdon," dedi.

"Öyle," diye cevap verdim ve annesiyle kız kardeşinin hatrını sordum.

Kibarca cevap verdi; sonra yine, rencide etmekten kork-

tuğunu gösteren bir ürkeklikle de olsa, kaçınmak istediğim konuya döndü.

"Bay Huntigndon'dan haber aldınız mı?"

"Bu hafta almadım," dedim. Üç haftadır, demem gerekirdi.

"Bu sabah ondan bir mektup geldi. Keşke eşine gösterebileceğim gibi bir şey olsaydı." Yeleğinin cebinden, Arthur'un elinin değdiği zarfı çıkarıp kaşlarını çatarak baktı, sonra cebine geri koydu. "Haftaya döneceğini yazıyor."

"Her seferinde bana da öyle diyor."

"Sahi mi? Tam ona göre bir davranış. Fakat bana hep bu aya kadar kalmayı düşündüğünü söylerdi."

Kasıtlı ihlalin ve gerçeği düzenli olarak yok saymanın bu kanıtı bir tokat gibi yüzüme çarptı.

Dikkatle yüzüme bakan ve sanırım hislerimi yüzümden okuyan Bay Hargrave "Bu da onun her zamanki hâllerinden biri," dedi.

Bir an sustuktan sonra "Demek haftaya gerçekten geliyor?" dedim.

Yine dikkatle yüzüme bakarak "Emin olabilirsiniz, tabii bu sizi mutlu edecekse. Dönüşüne sevinme olasılığınız var mı, Bayan Huntingdon?" dedi.

"Elbette, kocam değil mi?"

"Ah, Huntingdon, hiçbir şeyden haberin yok!" diye hırsla söylendi.

Bebeğimi aldım, ona iyi günler dileyip evimin mahremiyetinde rahatsız edilmeyecek düşüncelerime dalmak üzere oradan ayrıldım.

Mutlu muydum? Evet, mutluydum ama Arthur'un tavrına çok sinirlenmiştim, bana haksızlık ettiğini düşünüyor ve aynı şeyi onun da hissetmesini istiyordum.

30

Ertesi sabah Arthur'dan, dönüşüyle ilgili Hargrave'in imasını doğrulayan bir mektup aldım. Ve ertesi gün geldi fakat zihnen ve bedenen eskisinden çok daha kötü bir durumdaydı. Bu kez çekip gidişine sessiz kalmak istemedim; bunun bir işe yaramayacağını anlamıştım. Fakat ilk gün yol yorgunuydu ve geri döndüğü için mutluydum; ona çıkışmadım, yarına kadar bekleyecektim. Ertesi sabah hâlâ yorgundu. Biraz daha bekleyecektim. Saat on ikide soda ve kahveyle kahvaltı ettikten; saat ikide bir şişe sodayı da brendiyle karıştırdıktan sonra, akşam yemeğinde her şeye kusur bulmaya, aşçıyı değiştirmemiz gerektiğini söylemeye başlayınca, vakit geldi, diye düşündüm.

"Sen gitmeden önce de aynı aşçı vardı, Arthur," dedim. "O zamanlar pek memnundun."

"Ben yokken savsaklamasına müsaade etmişsin o zaman. Birini zehirlemek istiyorsan bu iğrenç pisliği yedir yeter." Hırçın bir tavırla tabağı itti, umutsuzlukla arkasına yaslandı.

Onu sinirlendirmemek için son derece tatlı dille "Belki değişen sensin, o değil," dedim.

Umursamaz bir tavırla "Olabilir," dedi, içki şişesini aldı, suyla karıştırıp başına dikti. "Çünkü damarlarımda cehennem ateşleri yanıyor, dünyanın bütün denizleri bile söndürmeye yetmez!"

"Ne söndürür?" diye soracaktım ki, uşak içeri girdi ve sofrayı toplamaya başladı.

"Çabuk ol, Benson, şu cehennem şangırtısını bitir hemen," diye bağırdı, evin beyi. "Büsbütün hastalanmamı iste-

miyorsan, bir daha sofraya peynir getirme!"

Şaşkına dönen Benson peynir tabağını aldı, elinden geldiğince sessiz ve hızlı bir şekilde sofrayı topladı ama maalesef, evin beyinin sandalyesini hırsla itmesiyle halı buruşmuştu, tabaklarla dolu tepsiyi götürmekte olan Benson'un ayağı takıldı, tökezledi ama fazla hasar olmadı; yalnızca çorba kasesi düşüp kırıldı. Anlatılmaz bir korku ve utanç içinde kaldım çünkü Arthur öfkeyle ona döndü, son derece vahşi ve kaba bir şekilde küfürler etmeye başladı. Zavallı adamın beti benzi attı, tir tir titreyerek kırıkları topladı.

"Onun suçu değildi, Arthur," dedim. "Halı ayağına takıldı, üstelik fazla hasar da olmadı. Kırıkları bırakın öyle, Bay Benson, sonra temizlersiniz."

Salıverilmekten dolayı çok memnun olan Benson hızla tatlıları servis edip çekildi.

Kapı kapanır kapanmaz Arthur "Bana karşı uşağın tarafını tutarak ne yapmaya çalışıyorsun, Helen?" dedi. "Aklımın başımda olmadığını bile bile hem de."

"Aklının başında olmadığını bilmiyordum, Arthur. Zavallı adam çok korktu, âni patlaman onu çok incitti."

"Ah, zavallıcık! Kahrolası hatalarıyla sinirimi bozup tel tel ayırdığı bir anda öyle umursamaz bir vahşinin duygularını mı düşünecektim yani?"

"Sinirlerinden hiç şikâyet etmemiştin daha önce."

"Senin gibi benim de sinirim bozuk olamaz mı?"

"Bu konuda seninle tartışmayacağım ama ben hiç şikâyet etmedim."

"Sinirlerin hiç zorlanmıyor ki, neden şikâyet edesin?"

"Sen neden yapıyorsun, Arthur?"

"Evde oturup bir kadın gibi kendimle ilgilenmekten başka işim yok mu sanıyorsun?"

"Şehir dışına çıktığında bir erkek gibi kendinle ilgilenmen imkânsız mıydı? Yapacağını söyledin, yapardın da ve söz vermiştin..."

"Haydi ama Helen, yine başlama şu saçmalığa, dayanamıyorum."

"Neye dayanamıyorsun? Tutmadığın sözlerin hatırlatılma-

sına mı?"

"Helen, çok acımasızsın. Sen konuşurken kalbimin nasıl attığını, vücudumdaki her sinirin nasıl titrediğini bilseydin, bana kıyamazdın. Tabak kırdı diye ahmak bir uşağa acıyabiliyorsun ama başım adeta çatlarken ve şiddetli bir ateşle alev alev yanarken bana merhamet etmiyorsun."

Başını eline dayadı, iç geçirdi. Yanına gidip elimi alnına koydum. Gerçekten de çok ateşi vardı.

"Benimle misafir odasına gel, Arthur. Artık içki içme. Akşam yemeğinden beri birkaç kadeh içtin, bütün gün neredeyse hiçbir şey yemedin. Bu şekilde nasıl iyileşeceksin?"

Tatlı dille onu ikna ederek masadan kaldırdım. Bebeği getirdiklerinde Arthur'u onunla oyalamaya çalıştım ama zavallı bebeğim diş çıkarıyordu ve babası mızmızlanmalarına dayanamadı: Huysuzlanmaya başladığı anda cezasını kesip bebeği çıkartmalarını istedi; gece boyunca, bebeğin yanında olmak için bir süre uzaklaştım, bebeğimi ona tercih ettim diye ben de azarlandım. İçeri girdiğimde onu bıraktığım gibi, kanepede yatar vaziyette buldum.

Yapmacık bir alınganlıkla "Bak sen!" dedi. "Seni çağırtmamıştım. Beni yalnız bırakmak seni ne kadar memnun edecek diye merak etmiştim."

"Çok da uzun kalmadım, değil mi, Arthur? Bir saat bile olmamıştır, eminim."

"Ah, tabii, bir saat sana göre ne ki, seni mutlu eden uğraşların var, ya ben..."

"Mutlu eden uğraşlarım yoktu," diye sözünü kestim. "Durumu hiç de iyi olmayan zavallı bebeğimizle ilgileniyordum, uyuyana kadar yanında kaldım."

"Benden başka her şeye sevgi ve merhamet gösteriyorsun, tabii."

"Sana neden merhamet edeyim? Acınacak neyin var?"

"İşte her şeyi geride bıraktı! O kadar yıpranmışım; hasta, yorgun, rahatlık özlemi içinde, hiç değilse karımdan ilgi ve sevgi göreceğim beklentisiyle eve geliyorum; o ise bana hiçbir şey olmamış gibi, neyim var diye soruyor!"

"Israrla tembihlediğim, çok rica ettiğim hâlde kendini

bile bile bu hâle getirmiş olmandan başka hiçbir şeyin yok," dedim.

Sırtüstü uzandığı yerden hafifçe doğrularak "Bana bak Helen!" dedi. "Tek kelime daha edip canımı sıkarsan, çanı çalıp altı şişe içki getirtirim ve yemin olsun, hepsini içmeden yerimden kımıldamam!"

Daha fazla konuşmadım, masaya oturup önüme bir kitap çektim.

"Huzur vermiyorsun, bari sükûnet ver biraz!" diye devam etti. İç çekişle inleyiş arası bir ses çıkararak eski pozisyonunu aldı, baygın bir hâlde gözlerini kapattı.

Önümde açık duran kitap neyi anlatıyordu, bilemem çünkü bir kez bile bakmamıştım. Dirseklerim kitabın iki yanında masaya dayalı, ellerim gözlerimde, sessizce ağlıyordum. Fakat Arthur uyanıktı: İlk hıçkırığımda başını kaldırdı, etrafına bakıp tahammülsüz bir tavırla "Neden ağlıyorsun Helen? Yine ne oldu?" diye bağırdı.

Çabucak gözlerimi sildim "Sana ağlıyorum, Arthur," dedim ve ayağa fırlayıp önünde diz çöktüm. Titreyen ellerini tutup "Benim bir parçam olduğunu bilmiyor musun?" diye devam ettim. "Kendine zarar verip alçalttığında bunu hissetmiyor muyum sanıyorsun?"

"Alçaltmak mı?"

"Evet! Bunca zamandır neler yapıyordun?"

Hafifçe gülümseyerek "Sormasan daha iyi," dedi.

"Sen de anlatmasan daha iyi ama kendini sefilce alçalttığını inkâr edemezsin. Utanılacak şekilde kendini rezil ettin; ruhunu da bedenini de mahvettin ve beni de, artık buna sessiz kalamam, kalmayacağım!"

"Elimi öyle deli gibi sıkma ve beni böyle kışkırtma, Tanrı aşkına! Ah, Hattersley, ne kadar haklıymışsın, bu kadın şiddetli hisleri ve enteresan karakter gücüyle beni öldürecek. Üzülme, biraz acı bana."

Çaresizlik içinde "Arthur, sözlerini geri al!" diye bağırdım, ona sarılıp yüzümü göğsüne gömdüm. "Yaptıkların için üzgün olduğunu söyle."

"Tamam tamam, üzgünüm."

"Hayır, değilsin! Yine yaparsın."

"Bana bu kadar sert davranırsan tekrar yapacak kadar yaşayamayacağım," diyerek beni kendinden uzaklaştırdı. "Nefessizlikten boğulacaktım neredeyse." Elini kalbine koydu, sahiden de hasta görünüyordu.

"Bana yaptığını telafi etmek için git de bir kadeh içki getir, seni dişi kaplan. Bayılacağım neredeyse."

Derdinin devasını getirmeye koştum. Bu onu epey canlandıracağa benziyordu.

Boş kadehi elinden alırken "Senin gibi güçlü kuvvetli bir adamın kendini bu hâle düşürmesi ne yazık," dedim.

"Her şeyi bilseydin 'Bu kadar iyi dayanman ne büyük mucize.' derdin. Dört ayda, senin tüm hayatın boyunca yaşadığından ya da ölene kadar yaşayacaklarından –yüz yıl bile sürse– çok daha fazlasını yaşadım; bu yüzden bedelini bir şekilde ödemeyi umuyorum."

"Dikkatli olmazsan umduğundan çok daha fazla bir bedel ödeyeceksin; sağlığını tümden kaybedebilirsin, sevgimi de, tabii senin için değerliyse."

"Ne! Yine sevginin kaybolacağıyla tehdit etme oyununa mı başladın? Öncelikle bu gerçek bir iddia değil, öyleyse bile kolayca çürütülebilir. Senin için de uygunsa, sevgili despot karıcığım, seçimlerim yüzünden beni gerektiği gibi pişman edecek ve Hattersley'i, küçük ezik karısını kıskandıracaksın. O kadın türünün en iyi örneği, Helen. Hattersley sezon boyunca onu Londra'ya getirdi, hiç sıkıntı çıkarmadı. Adam hâlâ bekârmış gibi canının istediğini yaptı, karısı ihmal ediliyorum diye hiç şikâyet etmedi. Hattersley gecenin bir vakti ya da sabaha karşı eve gidiyor ya da hiç gitmiyordu; asık suratlı, ayık ya da küp gibi sarhoş oluyordu ve hiç korkmadan, üzülüp sıkılmadan, canının istediği gibi aptalı ya da deliyi oynuyordu. Karısı onu azarlayacak ya da şikâyet edecek tek kelime etmedi, adam da istediğini yaptı. Bütün İngiltere'yi arasan, böyle bir mücevher bulamazsın, diyor, karşılığında krallığı verseler karısından vazgeçmeyeceğine yemin ediyor."

"Fakat karısının hayatını cehenneme çeviriyor."

"Hayır öyle değil! Karısı onun sözünden çıkmıyor ve Hat-

tersley mutlu olduğu sürece o da mutlu ve mesut."

"O hâlde karısı da kendi gibi aptalın tekiymiş, diyeceğim ama değil. Ondan birkaç mektup aldım; kocasının gidişatı hakkında ne kadar çok endişelendiğini yazıyor ve bütün aşırılıklara kocasını senin alıştırdığından şikâyet ediyordu. Özellikle bir mektubunda seni Londra'dan uzak tutmam için üzerindeki etkimi kullanmamı ima ediyor; sen oraya gitmeden önce kocasının hiç öyle şeyler yapmadığını, sen Londra'dan ayrılıp adamı sağduyusuyla baş başa bıraktığında ise derhal o şeylerden vazgeçeceğini iddia ediyordu."

"İğrenç küçük hain! Mektubu ver bana, hayatım üzerine yemin ediyorum, ona göstereceğim."

"Hayır, karısının rızası olmadan göremez. Görse de ne o mektupta ne de diğerlerinde sinirlenecek bir şey var. Kocasına karşı tek bir kötü söz etmiyor, sadece hakkında duyduğu endişelerini dile getiriyor. Sadece hassas bir şekilde davranışlarına dokunduruyor ve aklına gelebilecek her bahaneyi öne sürüyor; çektiği acılara gelince, mektuplarında bahsettiğinden çok daha fazla olduğunu düşünüyorum."

"Hakkında kötü şeyler söylemiş, Tanrı bilir sen de destek çıkmışsındır."

"Hayır, üzerindeki etkimi gözünde büyütmemesini, elimden gelse seni kentin baştan çıkarıcı şeylerinden seve seve uzaklaştıracağımı ama bunu başarabileceğimi pek sanmadığımı ve senin Bay Hattersley'i ya da herhangi birini yoldan çıkardığını düşünerek hata ettiğini söyledim. Ben de bir ara onun gibi düşünüyordum ama artık hepinizin birbirinizi karşılıklı olarak etkileyerek yoldan çıkardığınıza inanıyorum; belki kocasına kibar ve ciddi bir şekilde birazcık sitem etseydi, faydalı olabilirdi çünkü benim kocamdan daha kaba yontulmuş da olsa, işlenmesi biraz daha kolay biri."

"İşte böyle devam edin siz, birbirinizi isyana teşvik edin, birbirinizin kocalarını kötüleyin, kocalarınız hakkında imalarda bulunun, böylece ikiniz de mutlu olursunuz!"

"Sana göre benim kötü tavsiyelerim onun üzerinde pek etkili olmadı. Hakkınızda kötü konuşmaya ve imalarda bulunmaya gelince, kocalarımızın hataları ve ahlâksızlıklarından

mektuplarımıza konu edemeyecek kadar çok utanıyorduk. Arkadaş da olsak, birbirimize ayıplarımızı göstermedik, dile getirerek sizi bu hatalardan kurtaramayacağımızı bildiğimiz için kendimizden bile sakladık."

"Bak bak! Sen o konuda meraklanma: Bundan bir şey geçmez eline. Sabırlı ol, hâlsizliğime, huysuzluğuma biraz daha katlan, damarlarımdaki şu lanet olasıca ateşi söndürene kadar, sonra yine eskisi gibi neşeli ve kibar olacağım. Neden geçen seferki gibi nazik ve iyi kalpli olamıyorsun? O zaman sana minnettar olmuştum."

"Minnettarlığın ne işe yaradı? Hatalarından utanç duyduğunu düşünerek kendimi kandırdım, bir daha yapmayacağını umdum ama artık bütün umutlarımı yok ettin!"

"Ben ümitsiz vakayım, öyle mi? Beni değiştirmek isteyen endişe dolu sevgili karımın çabalarından, onu zahmet ve sıkıntıdan kurtaracaksa, bu çok güzel bir fikir. Duygu patlamaları heyecan vericidir, Helen, gözyaşlarının muhteşem bir etkisi vardır fakat sık sık bunlara başvurulursa ikisi de insanın güzelliğini bozan ve dostlarını bıktıran baş belası bir şeye döner."

O andan sonra gözyaşlarıma ve duygularıma elimden geldiğince hâkim oldum. Ona öğütler vermekten ve boş yere sohbet etmeye çalışmaktan da vazgeçtim çünkü hepsi faydasızdı. Zevk-ü sefa ile uyuşup sersemlemiş bu kalbi ancak Tanrı uyandırabilir ve gözlerindeki karanlık şehvet perdesini o kaldırabilirdi, ben değil. Kendini savunmaktan aciz, ondan daha aşağı seviyedekilere karşı adaletsiz ve ters davranmasına hâlâ içerliyor ve karşı koyuyordum. Fakat hedefi sadece ben isem, ki sık sık böyle oluyordu, tekrar eden tacizlerle sabrımın tükendiği ya da bambaşka bir mantıksızlık yüzünden zihnimin dağıldığı zamanlar dışında sabırla dayandım; kendime rağmen boyun eğdim; sertlik, zalimlik ve tahammülsüzlük suçlamalarına maruz kaldım. Onun istek ve eğlencelerine eşlik ettim ama kendiminkilere eskisi kadar düşkün değildim çünkü artık içimden gelmiyordu; ayrıca artık zamanımı ve ilgimi isteyen bir alacaklım daha vardı; onun uğruna, abes derecede zahmet veren babasının azarlarına ve şikâyetlerine katlandığım zaval-

lı yavrum.

Arthur aslında yapı olarak hırçın ve asabi biri değildir, alakası bile yok, sonradan ortaya çıkan bu huysuzluk ve asabiyetin tutarsızlığında, bozuk bir yaradılışın belirtileriyle ilişkili son derece acı veren düşünceler değilse de öfke uyandırmaktan çok kahkaha atmak için düşünülmüş aptalca bir şey vardı. Benim üstün gayretlerim sayesinde normalden daha kısa bir sürede, huyları da bedensel sağlığı gibi düzelmeye başladı ama hâlâ vazgeçmediğim bir mesele, uzak durmasını gerektiren bir sorun vardı. Önceden tahmin ettiğim gibi, içki içmeye duyduğu istek artmıştı. Artık sadece sosyal ortamlarda değil, yalnızken de içiyordu. Bu onun için önemli bir eğlence kaynağı hâline gelmişti. Bu zayıflık ve bunalım anlarında içkiyi ilaç ve kendine destek gibi, onu rahatlatan, dinlendiren, ona arkadaşlık eden bir şeymiş gibi kullanıyor; bu yüzden de dibe battıkça batıyor ve düştüğü bu çukura kendini mahkûm ediyordu. Üzerinde ufacık bir etkim kaldıysa, bunun böyle devam etmemesinde kararlıydım. Ona iyi gelecek miktardan daha fazla içmesine engel olamıyorsam da sürekli azmederek, güzellikle, metanet ve teyakkuzla, tatlı dille, sevgi ve kararlılıkla, sinsice ilerleyen, amansızca zalim ve feci etkileri olan o iğrenç alışkanlığın bağlarından onu kurtarmayı başardım.

Bu arada arkadaşı Bay Hargrave'e de biraz borçlu olduğumu unutmamam gerek. O sıralar sık sık Grassdale'e geldi, Arthur'un içkiden uzak durmaktan vazgeçip nezaketi bir kenara bırakmaya meylettiği günlerde, Arthur'un da razı olmasıyla, bu büyük eğlenceye katılmak ve 'gecenin tadını çıkarmak için' bizde yemeğe kaldı. Bay Hargrave Arthur'a uysaydı, haftalar alan emeği bir iki gecede heba edebilir, inşa ederken onca sıkıntı ve zahmet çektiğim zayıf kale duvarını bir dokunuşla yıkabilirdi. Önceleri bundan öyle korkuyordum ki, onunla yakınlaşacak kadar tevazu gösterdim; Arthur'un bu aşırılıklara karşı meyilli olduğu endişelerimi onunla paylaştım ve onu teşvik etmeyeceğini umduğumu söyledim. Ona böyle itimat etmemden memnun oldu ve tabii ki güvenime ihanet etmedi. O gece ve ondan sonraki her vesilede Bay Hargrave'in varlığı, evin beyi üzerinde ölçüsüz davranışların kışkırtıcısı

olmak yerine, bir denetim mekanizması olarak işledi. Onu yemek masasından vakti geldiğinde ve oldukça iyi bir durumda kaldırmayı hep başardı çünkü Arthur "Seni hanımından mahrum bırakmayayım," ya da "Bayan Huntingdon yalnız kalmasın," türünden imalara aldırmazsa yanıma gelmek için sofradan kalkıyor, evin beyi de ister istemez ona uymak zorunda kalıyordu.

Nitekim Bay Hargrave'i ailemizin gerçek bir dostu, Arthur'u neşelendirecek, aylaklıktan ileri gelen can sıkıntısından ve benden başka kimseyle görüşmemenin verdiği tecrit edilmişlik hissinden kurtaran zararsız bir arkadaş ve bana da faydalı bir müttefik olarak kabul etmeyi öğrendim. Bu şartlar altında ona minnet duymaktan başka ne hissedebilirdim ki, ilk fırsatta da bu minnettarlığımı dile getirmekten çekinmedim ama bunu yaparken içimden bir ses doğru olmayan bir şeyler var diyordu; bu his ve onun sabit, ciddi bakışları yüzümü kızartıyordu, minnet hislerimi kabul ederken sergilediği tavır ise kuşkularımı ikiye katladı. İşime yaradığı için duyduğu şiddetli sevinç, bana duyduğu anlayış ve derdine ortak olmam düşüncesiyle yumuşadı; neydi bilmiyorum, sormadım ve dertlerini bana anlatmasına mahal vermedim. İç çekişleri ve kederini bastırmaya çalıştığı yolundaki iması yürekten gelir gibiydi ama ya bunları kendi içinde yaşamaya devam etmeli ya da benden başka birine anlatmalıydı. Aramızda zaten yeteri kadar güven hissi oluşmuştu. Kocamın arkadaşıyla aramda, onun bilmediği ve bilse karşı çıkacağı gizli bir mutabakat olması doğru gelmiyordu. Fakat sonra düşündüm ki "Bu yanlışsa bile Arthur'un suçu, benim değil."

Gerçekten de o anda onun yüzünden mi yoksa aklımdan geçenler yüzünden mi kızardığımı bilemiyordum. O ve ben bir olduğumuzdan, kendimi onunla tanımlıyor yozlaşmasını, zaaflarını ve günahlarını benimmiş gibi hissediyor, onun adına utanıyor, korkuyordum; onun adına pişmanlık duyuyor, ağlıyor, dua ediyor, kendime acırmış gibi ona acıyordum ama onun adına hareket edemiyordum; dolayısıyla hem kendi gözümde hem de fiilen alçalmış, bu birliktelik yüzünden kirlenmiştim. Onu sevmeye öyle kararlıydım, hatalarına baha-

ne bulmaya o kadar hevesliydim ki, sürekli bunlar üzerinde duruyor; kötülüğe alışana, adeta onun günahlarının iştirakçisi olana kadar, kaybetmeye başladığı prensiplerini ve çirkin davranışlarını mazur görmeye çalışıyordum. Önceden beni şoke eden, tiksindiren şeyler artık normal gelmeye başlamıştı. Bunların yanlış olduğunu biliyordum çünkü mantığım ve inancım öyle diyordu ama yaradılışımdan gelen ya da yengemin talimat ve ibret dersleriyle yavaş yavaş içime işleyen içgüdüsel korku ve tiksinti hissi giderek kayboluyordu. Belki de o zamanlar çok katı hükümler vermiştim çünkü daha önceleri günah kadar günahkârdan da nefret ediyordum; şimdiyse daha merhametli ve düşünceli olduğum için kendimle gurur duyuyorum ama böylece daha aldırışsız, daha duygusuz da olmadım mı? Kendimi ve onu kurtaracak kadar güçlü ve kusursuz olduğumu sanmakla ne büyük aptallık etmişim! Onu kurtarmak istediğim uçurumdan onunla birlikte düşersem, bunun ne faydasız bir varsayım olduğu kesin olarak ortaya çıkacak. Tanrı beni ve tabii ki onu da bu akıbetten korusun! Evet, zavallı Arthur, senin için umut beslemeye ve dua etmeye devam edeceğim. Yazılarımda senden mahvolmuş, sefil, ümitsiz bir vaka, iflah olmaz bir adam gibi bahsetsem de bunu bana yaptıran şey endişe ve korkularımdır; seni daha az seven biri daha az acı çeker, daha az mutsuz olur.

Son zamanlardaki davranışlarını, herkesin kusursuz diyeceği şekilde tanımlayabilirim ama biliyorum ki içi değişmedi; baharın gelişi yaklaştı ve bunun sonuçları da beni epey korkutuyor.

Yorgun bedeni ve ruhu güç toplarken dinlenmesi, daha da iyileşmesi için, ayrıca küçüğe de iyi gelir diye düşünerek deniz kenarına gitmeyi teklif ettim. Fakat hayır: Sahil kenarı dayanılmaz derecede sıkıcıymış, ayrıca bir arkadaşı onu iyice dinlenmesi, orman tavuğu avlaması ve geyik izi sürmesi için bir-iki aylığına İskoçya'ya davet etmiş, o da kabul etmiş.

"Beni yine mi bırakıyorsun, Arthur?" dedim.

"Evet, sevgilim ama döndüğümde seni daha çok sevecek, geçmişteki kusurlarımı ve eksiklerimi telafi edeceğim; bu sefer korkmana gerek yok, dağlarda beni yoldan çıkaracak bir

şey yok. Ben yokken sen de Staningley'e gidersin istersen, amcanla yengen ne zamandır bizi davet ediyordu ama yaşlı hanımla aramızda nedense bir soğukluk oluştu, bunu daha da ileri götürmek istemem."

Ağustosun üçüncü haftasında Arthur İskoçya'ya gitti, Bay Hargrave de oraya kadar ona eşlik etti. Kısa bir süre sonra da ben, küçük Arthur ve Rachel, Staningley'e, içinde yaşayanların çok sevdiğim eski dostlarım olduğu sevgili eski yuvama gittim; birini diğerinden ayırmakta zorlanacak kadar birbirine karışmış mutluluk ve kederle, o eski tanıdık manzaralar, sesler ve yüzlerin gözyaşları, tebessümler ve iç çekişlerden hangisini uyandırdığını bilemeden eski yuvamı yeniden gördüm.

Arthur ben Grassdale'e döndükten birkaç hafta sonra geldi. Onu pek fazla merak etmedim çünkü İskoçya'nın vahşi dağlarında aktif sporlarla meşgul olacaktı ve bu Londra'nın fesatlıkları ve yoldan çıkaran kötülüklerine batmış olmasından çok farklıydı. Mektupları uzun ya da âşıkane değildi ama eskisinden daha düzenliydi. Döndüğünde ise –çok sevinçliydim– gittiğinden daha kötü değil, çok daha neşeli ve zinde, her bakımdan daha iyi durumdaydı. O zamandan beri pek az şikâyetim oldu. Hâlâ sofrada keyif çatmayı tercih ediyor, ki bununla mücadele etmem gerek ama oğlunun farkına vardı ve bu ona ev içinde giderek artan bir eğlence kaynağı oldu. Toprağın soğuktan donmadığı zamanlarda ise tilki avı ve tazıyla tavşan kovalama onu yeterince oyalıyor, böylece eğlenmek için sadece bana bağımlı kalmamış oluyor. Artık ocak ayındayız, bahar geliyor ve tekrar ediyorum, baharın gelmesinin sonuçları beni çok korkutuyor. Bir zamanlar umut ve memnuniyet vakti olarak neşeyle karşıladığım o tatlı mevsim, artık bende bambaşka beklentiler uyandırıyor.

31

20 Mart 1824. – Korktuğum başıma geldi ve tahmin ettiğim gibi Arthur gitti. Bu sefer niyetinin Londra'da kısa bir süre kalıp oradan birkaç hafta kalacağı Avrupa'ya geçmek olduğunu söyledi ama ben onun birkaç aydan önce dönmesini beklemiyorum: Artık biliyorum ki, onun günleri haftalar, haftaları ise aylar demek.

***

242

30 Temmuz. – Üç hafta kadar önce döndü, eskisine göre nispeten daha sağlıklı elbette ama ruh hâli daha kötü. Belki de yanılıyorumdur: Tahammülsüz ve hoşgörüsüz olan benim. Yaptığı haksızlıklardan, bencilliğinden ve ahlâksızlıklarından bıktım. Daha hafif bir tabir kullanmak isterdim ama ben de melek değilim, fesatlığım tutuyor. Zavallı babacığım geçen hafta vefat etti. Arthur'un canı çok sıkıldı çünkü şokta ve yasta olduğum için bu durumun rahatını bozacağından korkuyordu. Matem kıyafetimi sipariş ederken "Of, siyahtan da nefret ederim!" diye bağırdı. "Neyse, âdet yerini bulsun diye bir süre giymek zorundasın artık ama umarım, yüzünü ve tavırlarını da cenaze kıyafetlerine benzetmeyi düşünmüyorsundur, Helen? ...shire'da yaşayan, ikimize de tamamen yabancı, kendini öldürene kadar içmeyi uygun bulan yaşlı bir adam için ne diye ağlayıp inleyecek ve beni de huzursuz edeceksin ki? Bak, işte, ağlıyorsun! Numara yapıyorsundur mutlaka."

Cenazeye katılmamı ya da bir iki günlüğüne zavallı Fre-

derick'in yalnızlığını paylaşmaya gitmemi istemedi. Bana gerek yokmuş, gitmeyi düşünmekle mantıksızlık ediyormuşum. Babam benim için neymiş ki? Bebekliğimden beri bir kerecik görmüşüm ve beni hiç umursamadığını ben de biliyormuşum. Ağabeyim de bir yabancıdan farksızmış. Bana sevgiyle sarılarak "Ayrıca Helen," dedi."Senden bir gün bile ayrı kalamam."

"Onca günü benden ayrı nasıl geçirdin o zaman?"

"Ah, o zaman dünyayı geziyordum ama şimdi evdeyim ve bu ev sensiz kalırsa, evimin tanrıçası olmazsa dayanılmaz olur."

"Evet, rahatını sağladığım sürece öyle ama önceden böyle demiyordun, bensiz uzaklara gidebilmek için seni bırakıp Staningley'e gitmemi istemiştin," diye cevap verdim ama kelimeler ağzımdan çıkar çıkmaz konuştuğuma pişman oldum. Bu çok ağır bir hamleydi. Dediğim yanlışsa iğrenç bir hakarette bulunmuş olacaktım, doğruysa yüzüne vurulamayacak kadar aşağılayıcı bir gerçekti. Fakat kendime bu kadar kızmama gerek kalmadı. Suçlamalarım onu ne utandırdı ne de galeyana getirdi. İnkâr etmeye, bahane bulmaya kalkışmadı; sadece, tüm bu muameleyi başından sonuna kadar neşeli bir şaka olarak görüyormuş gibi, uzun uzun, alçak sesle güldü. Sonunda bu adam beni kendinden nefret ettirecekti!

Unutma ki taze güzel,

Kurduğun içkiyi içmek zorundasın.

Evet, ben de sonuna kadar içecektim ve ne kadar acı bulduğumu benden başka kimse bilmeyecekti!

***

20 Ağustos. – Yeniden eski düzenimize dönüyoruz. Arthur eski durumuna ve alışkanlıklarına döndü sayılır ve ben geçmişe bir sünger çekmenin, geleceği düşünmemenin en akıllıca plan olduğuna karar verdim; en azından o söz konusu olduğunda sadece şu anı yaşayacağım. Sevebildiğim anlarda seveceğim, o gülünce (elimden gelirse) gülecek, o neşeliyken neşeli, uyumluyken mutlu olacağım; değilse oldurmaya çalışacağım, başaramazsam dayanacağım, onu affedeceğim ve

şiddetli tutkularımın onu kışkırtmasına engel olacağım, böylece onu daha kötüsünden tüm gücümle korumak için kendini şımartma temayülüne teslim olacağım.

Fakat uzun süre yalnız kalmayacağız. Geçen sonbaharda olduğu gibi seçtiğimiz bazı arkadaşlarımızı ve Bay Hattersley ile, özel isteğim üzerine, eşi ve çocuğunu davet edeceğiz. Milicent'ı ve küçük kızını da çok özledim. Kızı bir yaşını geçti, küçük Arthur'uma çok iyi bir oyun arkadaşı olur.

***

30 Eylül. – Konuklarımız bir iki haftadır buradalar. Ancak şu ana kadar onlarla ilgili yorum yapacak zamanım olmadı. Leydi Lowborough'a duyduğum antipatiden kurtulamıyorum. Bu kişisel bir kırgınlık değil, o kadının kendisinden hoşlanmıyorum çünkü onun hiçbir şeyini tasvip etmiyorum. Misafirperverlik kurallarını yıkmadan ondan uzak duruyorum, konuştuğumuzda ise son derece medeniyiz, hatta o epey samimi davranıyor ama ben böyle bir samimiyet gösteremem! Yaban gülü ya da alıç çiçeği toplamaya benziyor bu; göze hoş gelir, dışarıdan bakıldığında yumuşacıktır ama arkasında dikenleri olduğunu bilirsiniz, arada bir hissedersiniz, parmaklarınızı acıta acıta o dikenleri koparmazsanız elinize batar.

Fakat son zamanlarda Annabella'nın Arthur'a karşı beni sinirlendirecek ya da telaşlandıracak şekilde davrandığını görmedim. İlk birkaç gün boyunca onun hayranlığını kazanmaya çalıştığını sandım. Arthur onun bu çabalarını fark etmedi. Onun kurnazca manevralarına bıyık altından güldüğünü gördüm ama Annabella'nın attığı oklar isabet etmiyordu. En büyüleyici tebessümlerine, en mağrur kaş çatışlarına hep aynı ilgisiz güleryüzle karşılık veriyordu ve Annabella sonunda onu etkileyemeyeceğini anlayınca uğraşmaktan vazgeçti, o da Arthur gibi gayet aldırışsız bir tavır takındı. Arthur'un bu tavır değişikliğine gücendiğine ya da onun kalbini kazanmak için yeniden bir girişimde bulunduğuna dair bir işaret görmedim.

İşte olması gereken de buydu ama Arthur ondan memnun kalmama asla izin vermeyecek. Onunla evlendiğimden

beri, bir saat için bile 'sakinlik ve güven içinde huzur bulma' fikrinin nasıl bir şey olduğunu tadamadım. O iki iğrenç herif, Grimsby ile Hattersley, Arthur'un içki düşkünlüğüne karşı verdiğim bütün mücadeleyi yerle bir etti. Onu her gün makul ölçüyü aşması için kışkırttılar ve o da sık sık kendini utandıracak kadar çok içti. Geldiklerinin ikinci akşamını hiç unutmayacağım. Hanımlarla birlikte yemek odasından tam çıkarken, kapıyı kapatmadan önce Arthur'un sesini duydum: "Evet beyler, her zamanki âlemimize dönelim mi?"

Milicent yarı azarlar gibi bana baktı, sanki ben engel olabilirmişim gibi, ama Hattersley'in duvarları aşan gür sesini duyunca ifadesi değişiverdi. "Patron sensin! Daha çok içki getirsinler, bunlar yarısı bile değil!"

Misafir odasına geçtiğimizde Lord Lowborough da bize katıldı.

Karısı son derece tatsız, memnuniyetsiz bir tavırla "Neden bu kadar erken kalktın?" dedi.

"Ben artık içki içmiyorum, biliyorsun, Annabella."

"Evet ama biraz yanlarında kalabilirdin, hanımların eteğine asılıp durman çok gülünç oluyor, nasıl yapabiliyorsun, anlamıyorum."

Kocası onu öfke ve şaşkınlık dolu bir bakışla azarladı, sandalyeye çöktü, iç geçirmemeye çalışarak dudaklarını ısırdı, gözünü yere dikti.

"Onları bırakarak en doğrusunu yaptınız, Lord Lowborough," dedim. "Bizi varlığınızla hep böyle erkenden onurlandırırsınız umarım. Annabella gerçek bilgeliğin değerini, akılsızlığın ve ölçüsüzlüğün sefilliğini bilseydi, öyle saçmasapan konuşmazdı, şaka bile olsa."

Ben konuşurken Lord Lowborough yarı şaşkın, yarı dalgın bir hâlde bana döndü, sonra karısına baktı.

"Ben en azından seven bir kalbin ve cesur, erkeksi ruhun değerini biliyorum," dedi Annabella.

"Peki, Annabella," dedi Lowborough. "Madem varlığım seni bu kadar mutsuz ediyor, seni kendimden kurtarayım o hâlde."

Karısı umursamaz bir tavırla "Onların yanına mı gidecek-

sin?" dedi.

Lowborough hırçın ve şaşırtıcı bir sesle "Hayır!" dedi. "Onların yanına gitmeyeceğim! Ne senin ne de aklımı çelecek başka biri için onların yanında gerektiğinden bir an bile fazla durmam! Merak etme, zamansız gelerek varlığımla seni bir daha asla rahatsız etmeyeceğim."

Lord Lowborough odadan çıktı. Koridor kapısının açılıp kapandığını duydum, perdeyi aralayıp bakınca, nemli, bulutlu alacakaranlığın huzursuzluk veren kasveti altında bahçede dolaştığını gördüm.

Annabella'ya döndüm "Lord Lowborough az kalsın kendini mahvedecek olan, vazgeçmek için çok uğraştığı o eski alışkanlıklarına dönseydi çok işine yarayacaktı," dedim. "O zaman böyle bir tavrı eleştirmen için sebebin olacaktı."

"Hiç de değil, hayatım! Lord hazretleri her gün sarhoş olsa umurumda olmazdı. Derhal ondan kurtulurdum."

"Ah, Annabella!" dedi Milicent. "Böyle korkunç bir şeyi nasıl söylersin! Sana kalsa bu adil bir ceza olurdu, Tanrı seni dediğine getirsin, başkalarının ne hissettiğini anlarsın o zaman..." Yemek odasından gelen konuşma ve kahkaha seslerini duyunca birden sustu, benim pek net seçemeyen kulağım bile en çok Hattersley'in sesinin çıktığını fark etmişti.

Leydi Lowborough hain bir gülüşle kuzeninin endişeli yüzüne bakarak "Şu anda hissettiklerin gibi mi?" dedi.

Milicent cevap vermedi, yüzünü başka yana çevirip gözyaşlarını sildi. Tam o anda kapı açıldı, Bay Hargrave içeri girdi, yüzü hafifçe kızarmış, siyah gözleri alışılmadık şekilde parlıyordu.

"Ah, iyi ki geldin, Walter," dedi kız kardeşi. "Keşke Ralph'i da getirseydin."

"Mümkünatı yok, sevgili Milicent. Gürültüden zor kaçtım. Ralph zorla beni tutmaya kalktı. Huntingdon arkadaşlığımızın sonsuza dek biteceği tehdidini savurdu, en kötüsü de Grimsby, o kırıcı alaycılığı ve en çok yaralayacağını bildiği imalarıyla değerlerim yüzünden beni utandırmaya kalktı. Bu yüzden, hanımlar, sizin tatlı sohbetiniz için bunca şeye katlanmışken beni aranıza almak zorundasınız." Bana dönüp gü-

lümseyerek selam verdi.

Kardeşlik gururu bir an her şeyin üstüne çıkan Milicent "Ne kadar yakışıklı, değil mi, Helen?" dedi.

"O gözlerin, dudakların ve yanakların parıltısı doğal olsaydı, öyle diyebilirdim ama sen onu bir de birkaç saat sonra gör," dedim.

Bay Hargrave masada yanıma oturdu ve bir fincan kahve rica etti.

Ona fincanı uzatırken "Bunu cennette fırtınanın uygun bir örneği olarak görüyorum," dedi. "Artık cennetteyim ama ulaşmak için sellerle ve yangınlarla boğuştum. Ralph Hattersley'in son çaresi sırtını kapıya dayamak oldu, yemin ederim bedeninin içinden geçecektim (epeyce de iridir yani), neyse ki tek kapı o değildi, uşakların mutfağından, yan kapıdan kaçarken, bulaşık yıkayan Benson hayretle bana baktı kaldı."

Bay Hargrave gülmeye başladı, kuzeni de öyle ama kız kardeşi ve ben sessiz kaldık.

Bana bakıp, daha ciddi bir sesle "Laubaliliğimi bağışlayın, Bayan Huntingdon," dedi. "Böyle şeylere alışık değilsiniz, narin zihninizi fazla etkilemesine izin veriyorsunuz ama bu kural tanımaz şamatacıların arasında sizi düşündüm ve Bay Huntingdon'ı da sizi düşünmeye ikna etmeye çalıştım ama nafile. Maalesef bu gece keyfine bakmaya çok kararlı, o ve arkadaşları için kahveyi bekletmenin bir faydası yok, çaya bile gelmelerini beklemiyorum. Bu arada artık onları düşünmemenizi rica ederim, ben de düşünmeyeceğim çünkü bundan nefret ediyorum; kendisinden son derece üstün olan birinin mutluluğu üzerinde sahip olduğu etkiyi göz önüne aldığımda, sevgili dostum Huntingdon'dan bile nefret ediyorum, adamdan resmen iğreniyorum!"

"Bunları bana söylemeseniz daha iyi olur," dedim. "Çünkü ne kadar kötü olursa olsun, o benim bir parçam ve onu kötülediğinizde bana da hakaret etmiş oluyorsunuz."

"Çok özür dilerim, size hakaret edeceğime ölürüm daha iyi. Artık onun hakkında konuşmayalım isterseniz."

Sonunda, saat onu biraz geçerken, yarım saat geciken çay servisi bitmek üzereyken geldiler. Gelmelerini ne kadar

istesem de gelirlerken çıkardıkları aşırı gürültüden kalbim duracaktı. Bay Hattersley ağız dolusu küfürler ederek içeri dalarken Milicent'ın beti benzi attı, oturduğu yerde irkildi; Hargrave odada hanımlar var, diyerek onu uyarmak zorunda kaldı.

Hattersley koca yumruğunu kayınbiraderine doğru sallayarak "Ha! Hanımlar var, öyle mi, seni kalleş kaçak!" diye bağırdı. "Onlar olmasaydı seni bir hamlede mahvederdim; cesedini de cennetin kuşlarına, çayırdaki zambaklara bırakırdım!" Sonra Leydi Lowborough'nun yanına bir sandalye çekip oturdu, Annabella onun bu küstahlığına sinirlenmiş gibi yapsa da ve ince esprileri ve hazırcevaplığıyla onu geçiştirse de Hattersley canını sıkmaktan çok onu eğlendirmek için abes ve arsız bir tavırla sohbete başladı.

Bu arada Bay Grimsby, onlar içeri girdiğinde kalkan Hargrave'in yerine, benim yanıma oturdu ve ciddi bir tavırla, bir fincan çay rica etti. Arthur ise zavallı Milicent'ın yanına oturmuştu; tereddütsüzce burnunun dibine kadar giriyor, o uzaklaştıkça kendine doğru çekiyordu. Hattersley kadar şamata etmiyordu ama suratı kıpkırmızı olmuştu; sürekli gülüyordu, ona bakıp gördüğüm ve duyduğum şeyler karşısında yüzüm kızardı; Milicent'tan başka kimsenin duyamayacağı kadar alçak sesle konuştuğuna memnundum.

Yanıbaşımda veciz sözler ederek durmaksızın konuşan Bay Grimsby sözcükleri uzata uzata "Amma da aptal şeyler!" dedi. Fakat ben diğer ikisinin –özellikle de Arthur'un- acınacak hâline daldığımdan onu dinlemiyordum.

"Hiç bunlarınki gibi bir saçmalık duymuş muydunuz?" diye devam etti. "Kendi adıma çok utanıyorum. Bir şişeyi devirmeden kalın kafalarına girmez."

"Çay tabağınıza krema dökülüyor, Bay Grimsby."

"Ha, tamam. Burası neredeyse karanlık, Hargrave, şu mumları üflesene."

"Parafindir onlar, üflemeye gerek yok," dedim.

Hargrave alaycı bir gülüşle "Bedenin ışığı gözlerdir," dedi."Gözlerin sağlamsa tüm bedenin ışıldar."

Grimsby vakur bir tavırla elini savurarak sözlerini red-

detti. Sonra bana döndü, yine sözcükleri uzata uzata, ne dediği belli olmadan, son derece ciddi bir tavırla devam etti. "Diyordum ki, Bayan Huntingdon, bunlarda hiç kafa yok. Etkilenmeksizin yarım şişeyi bile içemiyorlar, oysa ben bu gece içtiklerinin üç katını içtim, gördüğünüz gibi gayet sağlamım. Bu sizi fevkalade şaşırtabilir, açıklayayım: Onların kafaları –isim vermeyeceğim ama kimi kastettiğimi anlarsınız- incecik, içkinin buğusu daha da inceltiyor ve dengelerini kaybediyorlar, başları dönüyor, sarhoş oluyorlar. Benim kafamsa daha yoğun maddelerden oluşuyor, hissedilir bir etki yaratmaksızın epeyce bir miktar içkiyi soğurabiliyor."

Bay Hargrave "Sanırım o çaydan hissedilir bir etki göreceksin," diye sözünü kesti. "Koyduğun şeker miktarına bakılırsa. Her zamanki gibi tek şeker yerine altı şeker attın."

"Öyle mi yaptım?" dedi bizim filozof ve kaşığı fincana daldırıp yarısı erimiş şeker parçalarını çıkardı. "Hmm! Anlıyorum. Dalgınlığın –hayatın dertlerini fazla düşünmenin- zararını gördünüz mü, Madam? Şimdi böyle filozof gibi değil de sıradan biri gibi kafam yerinde olsaydı bu çayı mahvetmez, sizi de yeni bir fincan koyma zahmetine sokmazdım."

"O şekerlik, Bay Grimsby. Artık şekerliği de mahvettiniz. Sayenizde yeni şeker isteyeceğim, sonunda Lord Lowborough da geldi, umarım bizimle oturmayı ve bir fincan çayımızı içmeyi lütfeder."

Lord hazretleri bu davetime başını eğerek cevap verdi, bu arada Bay Hargrave şeker getirmelerini söyledi. Grimsby ise yaptığı hataya hayıflanıyor, semaverin gölgesi düştüğü ve yeterince ışık olmadığı için tam göremediğini kanıtlamaya çalışıyordu.

Lord Lowborough bir iki dakika önce gelmişti, onu benden başka kimse fark etmemişti, kapının ağzında duruyor, asık suratla grubu süzüyordu. Sonra arkası ona dönük oturan, yanında bulunan Hattersley'in ise bağıra çağıra evin beyini taciz edip durduğu Annabella'ya doğru gitti.

Arkadan ona doğru eğildi "E, Annabella," dedi. "Bu üçünden hangisinin 'cesur, erkeksi ruhuna' benzememi istersin?"

Yerinden fırlayıp onu kolundan yakalayan Hattersley

"Hepimize benzeyeceksin!" diye bağırdı. "Hey, Huntingdon! Tuttum onu! Haydi adamım, yardım et! Bu gece onu sarhoş etmeden bırakırsam Tanrı da benim belamı versin! Yaptığı bütün hataların bedelini ödeyecek!"

Sonra rezilce bir yarış başladı. Lord Lowborough öfkeden beti benzi atmış bir hâlde, onu dışarı sürüklemeye çalışan çılgın adamdan kurtulmaya çalışıyordu. Arthur'dan, çileden çıkmış bu misafirimiz adına duruma müdahale etmesini isteyecek oldum ama o sadece gülüyordu.

Çok içtiği için gücü çabuk tükenen Hattersley "Huntingdon, seni ahmak, yardım etsene," diye bağırdı.

"Tanrı yolunu açık etsin, Hattersley," dedi Arthur. "Sana dualarımla yardım edeceğim. Öldürseler kımıldayamam. Bitmiş vaziyetteyim. Ah ah!" diyerek arkasına yaslandı, ellerini kenetleyip sızlanmaya başladı.

Hasmı tarafından belinden yakalanıp, tüm gücüyle çaresizce yapıştığı kapının ucundan sökülmeye çalışılan Lowborough karısına seslendi: "Mumu getir çabuk!"

Karısı soğukkanlılıkla geri çekilerek, "Sizin kaba eğlencelerinize katılmayacağım!" dedi. "Bunu nasıl düşünebilirsin?" Bunun üzerine mumu kaptığım gibi Lowborough'a götürdüm. Mumu aldı, Hattersley'in eline tuttu, adam vahşi bir hayvan gibi bağırarak elini çekti ve onu bıraktı. Lowborough gözden kayboldu, sanırım odasına gitti çünkü ertesi sabaha kadar ortalarda görünmedi. Manyaklar gibi haykırarak küfürler savuran Hattersley kendini pencerenin önündeki pufa attı. Kapının önü boşalınca Milicent kocasının çıkardığı bu rezalete daha fazla şahit olmamak için kaçmaya çalıştı ama kocası onu çağırdı, yanına gelmesini istedi.

İstemeye istemeye onun yanına giden Milicent "Ne istiyorsun, Ralph?" dedi.

Onu çocuk gibi dizine oturtan Hattersley "Neyin var senin?" dedi. "Neden ağlıyorsun, Milicent? Söyle!"

"Ağlamıyorum."

Kaba bir hareketle karısının ellerini yüzünden çeken Hattersley "Ağlıyorsun, nasıl yalan söylersin!" dedi.

"Artık ağlamıyorum."

"Ama bir dakika önce ağlıyordun, nedenini söyleyeceksin. Haydi, anlat bana!"

"Beni rahat bırak, Ralph! Unutma, evde değiliz."

"Fark etmez. Sen soruma cevap ver!" diye bağırdı, işkencecisi. Ağzından laf alabilmek için onu sarsmaya, incecik kollarını güçlü parmaklarıyla acımadan sıkmaya başladı.

Bay Hargrave'e döndüm "Kız kardeşinize böyle davranmasına izin vermeyin," dedim.

Anlaşmazlık içindeki çifte doğru yaklaşan Hargrave "Haydi Hattersley," dedi. "Buna izin veremem, kız kardeşimi rahat bırak, lütfen."

Milicent'ın kolunu zorba herifin parmaklarından kurtarmaya kalkıştı ama göğsüne yediği bir darbeyle geriye doğru sendeledi, az kalsın yere yuvarlanıyordu. Hattersley onu ikaz etti: "İşte küstahlığının bedeli! Benimle benim olanın arasına girmemeyi öğrenirsin artık."

Hargrave hem öfkeden hem de aldığı darbenin etkisinden bembeyaz olmuş, nefesi kesilmişti. "Sarhoş olmasaydın bunu sana ödetirdim," dedi.

"Cehennemin dibine kadar yolun var!" diye bağırdı, kayınbiraderi. "Evet, Milicent, neden ağladığını söyle."

"Başka zaman söylerim; yalnız kaldığımızda."

"Şimdi söyle!" diye bağıran Hattersley onu yine sarsmaya, kollarını sıkmaya başladı, Milicent acıyla iç çekerek acısını bastırmak için dudaklarını ısırdı.

"Ben söyleyeyim, Bay Hattersley," dedim. "Sizin yüzünüzden utandığı, küçük düştüğü için ağlıyordu çünkü kendinizi böyle rezil duruma düşürdüğünüzü görmeye dayanamıyor."

Bu 'küstahlığım' karşısında şaşkına dönen Hattersley "Tanrı cezanızı versin, Madam!" diye bağırdı. "Sebep bu değil, değil mi Milicent?"

Milicent susuyordu.

"Konuşsana be kadın!"

"Şimdi söyleyemem," diye hıçkırdı Milicent.

"Söyleyemem, diyeceğine, evet ya da hayır da diyebilirsin, haydi!"

Milicent başını eğdi, bu korkunç itirafla kıpkırmızı olarak, "Evet," diye fısıldadı.

Hattersley "Lanet olsun sana, arsız sürtük!" diye bağırarak onu öyle bir savurdu ki, Milicent yere düştü, ben ya da ağabeyi yardımına yetişmeden toparlanıp kalktı ve hiç zaman kaybetmeden derhal odadan çıktı ve sanırım yukarı gitti.

Bir sonraki hedef, tam karşıda oturan ve kuşkusuz bu olaylardan son derece keyif alan Arthur'du.

Öfkesi burnunda arkadaşı ona döndü "Evet, Huntingdon!" dedi. "Gerizekâlı gibi gülüp durmana izin vermeyeceğim."

Gözünün yaşını silen Arthur "Ah, Hattersley, sen beni öldüreceksin," dedi.

"Evet ama düşündüğün gibi değil: Embesil gibi gülmeye devam edip benim canımı sıkarsan kalbini sökeceğim senin! Ne! Hâlâ mı? Al bakalım! Bu seni yola getirir!" Hattersley pufu kaptığı gibi evin beyinin kafasına fırlattı ama isabet ettiremedi; bunun üzerine Arthur şiddetli kahkahalar atarak sandalyeye çöktü, gülmekten gözünden yaşlar geliyordu, gerçekten de içler acısı bir manzaraydı.

Hattersley lanetler okuyup küfretti, işe yaramayınca yanındaki masada duran kitapları alıp birer birer hiddetinin müsebbibine atmaya başladı ama Arthur daha çok gülmeye başladı; sonunda Hattersley hiddetle ona doğru yürüdü, omuzlarından tutup sarsmaya başladı; Arthur ise kahkahalar atıyor, katıla katıla gülüyordu. Daha fazla seyredemedim. Kocamın rezilliğine yeterince şahit olmuştum; Annabella ile diğerlerini, diledikleri zaman peşimden gelmek üzere orada bırakıp çekildim ama yatmaya gitmedim. Rachel'a izin verdim, odamda bir aşağı bir yukarı gezinerek, ıstırap içinde olanları, ileride daha neler olabileceğini, o uğursuz yaratığın ne zaman, ne durumda odaya geleceğini düşünüp durdum.

Sonunda geldi, kendileri de doğru düzgün ayakta duramayan Hattersley ile Grimsby'nin kollarında düşe kalka merdivenden çıktı; iki arkadaşı gülüyor, onunla şakalaşıyor ve bütün hizmetlilerin duyacağı kadar çok gürültü yapıyorlardı. Arthur ise artık gülmüyordu, kusacak hâldeydi ve aptallaşmıştı. Daha fazla anlatmayacağım.

Böyle (ya da buna yakın) kepazelikler defalarca yaşanmıştı. Arthur'la bu konuda konuşmadım çünkü konuşursam faydadan çok zarar getirecekti. Sadece böyle rezilliklerden hiç hoşlanmadığımı söyledim ve o her seferinde bir daha olmayacağına söz verdi. Fakat sanırım iradesini ve kendine duyduğu saygıyı kaybediyor. Önceden olsa bu davranışları yüzünden utanç duyardı; en azından yakın arkadaşlarından ziyade diğer şahitlerin önünde. Bay Hargrave, imrendiğim bir irade ve sağduyuyla, onu biraz 'çakırkeyif' yapacak miktardan daha fazlasını içerek kendini asla rezil etmedi, Lord Lowborough'nun ardından masayı ilk terk eden hep o oldu; Lowborough ise bizden hemen sonra masadan kalkıyor ama diğerleri daha masadayken gelip bize katıldığı için Annabella'nın onu feci şekilde aşağılamasından beri, zamanını kütüphanede geçiriyor – ben de onun için kütüphanenin aydınlatılmasını sağladım- ya da ay ışığı olduğu gecelerde bahçede dolaşıyor. Annabella ise yanlış davranışı yüzünden pişman oldu, bir daha asla öyle bir şey yapmadı ve son zamanlarda kocasına kusursuz bir adapla yaklaşıyor; daha önce hiç görmediğim kadar nazik ve düşünceli davranıyor. Bu gelişme, Arthur'un hayranlığını kazanma umudundan vazgeçtiği andan beri devam ediyor.

32

5 Ekim. – Esther Hargrave çok güzel bir kız oluyor. Daha okulunu bitirmedi ama annesi şimdiden onu, beylerin dışarı çıktığı sabah saatlerinde bize getiriyor; bazen kız kardeşi ve benimle, çocuklarla birkaç saat geçiriyor. Grove'a gittiğimizde hep onunla görüşmek, herkesten çok onunla sohbet etmek istiyorum çünkü bu küçük arkadaşıma çok bağlandım, o da bana. Bende ne buluyor merak ediyorum doğrusu çünkü artık o eski mutlu, hayat dolu kız değilim ama onun da o sevimsiz annesinden, mürebbiyesinden (kızcağızın doğal niteliklerini düzenleme konusunda ihtiyatlı annesi kadar sahte ve basmakalıp olan) ve ara sıra vakit geçirdiği mülayim, sessiz ablasından başka arkadaşı yok. Kaderi nasıl çizilecek diye merak ediyorum, o da öyle ama onun geleceğe dair tahminleri umut dolu, bir zamanlar benim de öyleydi. Bu umutlarının boşa çıktığını görerek bir rüyadan uyanacak diye çok korkuyorum. Onun hayal kırıklığını kendiminkinden daha derin hissedermişim gibi geliyor. Sanki ben bu kaderi yaşamak için doğmuşum ama o neşeli, tazecik, gamsız ve özgür, artniyetsiz ve herkesi kendi gibi bilen biri. Hissettiklerimi hissetmesi, öğrendiklerimi öğrenmesi ne büyük zalimlik olurdu!

Ablası da üstüne titriyor. Dün sabah, ekimin en sıcak, en güzel günlerinden birinde Milicent ve ben bahçede çocuklarımızla yarım saat kadar geçirdik, Annabella ise misafir odasında kanepeye uzanmış yeni romanına dalmıştı. Minik yaratıklarla koşturup oynadık, onlar kadar eğlenip delirdik, şimdi kızıl gürgenin gölgesinde soluklanıp, oyun oynarken ve

neşeyle esen rüzgâr yüzünden bozulan saçımızı başımızı düzeltmek için ara verdik, çocuklarsa geniş, güneşli yolda tıpış tıpış yürüyorlar. Arthur küçük Helen'in cılız adımlarına destek vererek yürümesine yardımcı oluyor, ona isabetli bir şekilde, yarı yapmacık konuşmalarla, gerçi başka türlü konuşsa da olur, yolun kenarındaki güzellikleri gösteriyor. Çocukların bu hoş manzarasını gülerek seyrederken onların gelecekleri hakkında konuşmaya başladık ve bu bizi düşüncelere sevk etti. Yavaşça kalkıp yürümeye başlarken ikimiz de sessizce düşüncelere daldık. Ve sanırım, Milicent'ın düşünceleri oradan oraya atlayarak sonunda kız kardeşine geldi.

"Helen, Esther'le sık sık görüşüyorsun, değil mi?"

"Pek sık değil."

"Fakat onu benden daha sık görme şansın var, seni çok seviyor, biliyorum, sana saygı da duyuyor. Kimsenin fikirlerini seninkiler kadar önemsemiyor, senin annemden bile daha akıllı olduğunu söylüyor."

"İnatçılığı yüzünden. Benim fikirlerim onunkilerle annesininkilerden daha çok uyuşuyor. Mesele nedir, Milicent?"

"Şey, onun üstünde bu kadar etkili olduğuna göre, hiçbir surette, kimsenin aklına uyup da para, mevki, mal mülk, ya da maddi bir şey uğruna kimseyle evlenmemesi, gerçek sevgiyi ve sağlam temellere dayalı saygıyı araması için onu ikna edebilirsin."

"Buna hiç gerek yok," dedim. "Çünkü bu konuda konuştuk ve seni temin ederim, aşk ve evlilik hakkındaki fikirleri bir insanın arzu edebileceği kadar romantik."

"Romantik fikirler bir işe yaramaz ki. Ben onun gerçek fikirlere sahip olmasını isterim."

"Çok doğru. Fakat bana göre herkesin romantik diye kınadığı şey genellikle varsayılandan ziyade gerçeğe daha yakındır çünkü gençliğin asil fikirleri sıklıkla, onları pek de haklı çıkarmayan ahiretin korkunç manzarasıyla gölgelenir."

"Peki, olması gerektiği gibi düşündüğüne inanıyorsan bunları pekiştirirsin, değil mi? Elinden geldiğince teyit et çünkü benim de bir zamanlar romantik fikirlerim vardı ve yaşantımdan pişmanlık duyduğumu söylemiyorum, kesinlikle

değilim ama..."

"Seni anlıyorum, hâlinden memnunsun ama kardeşinin senin çektiklerini çekmesini istemiyorsun."

"Hayır, daha kötüsü de olmasın. Benden çok daha büyük acılar çekebilir çünkü sen inanmasan da ben gerçekten mutluyum, Helen, kocamı dünyadaki hiçbir erkeğe değişmem dersem, doğruyu söylemiş olurum."

"Peki, sana inanıyorum. Şu anda ona sahip olduğun için başkasıyla değişmezsin ama bazı özelliklerini daha iyi erkeklerde olanlarla değişirsin."

"Evet. Tıpkı kendimdeki bazı özellikleri daha iyi kadınlarda olanlarla değişmem gibi. Ne o ne de ben mükemmeliz. Onun da benim gibi gayretle gelişmesini arzu ederim. Gelişecek de değil mi, Helen? Daha yirmi altı yaşında."

"Gelişebilir," dedim.

"Gelişecek gelişecek!"

"Bunu kabul etmekte zorlanmamı mazur gör, Milicent, umutlarını asla yıkmak istemem ama benim umutlarım o kadar çok yıkıldı ki, beklentilerimde seksenlik ihtiyarlar kadar mesafeli ve kuşkucu oldum."

"Yine de umut ediyorsun, Bay Huntingdon için bile, değil mi?"

"İtiraf edeyim, evet, onun için bile çünkü hayat ve umut beraber son buluyor sanki. Peki Arthur Bay Hattersley'den daha mı kötü, Milicent?"

"Şey, samimi fikrimi sorarsan, aralarında bir kıyas göremiyorum. Sakın alınma, Helen çünkü bilirsin, hep aklımdan geçeni söylerim, sen de söyleyebilirsin, alınmam."

"Alınmadım, canım, bana göre ikisi arasında bir kıyas yapacak olsak, terazinin kefesi büyük oranda Bay Hattersley'den yana çeker."

Bu itirafın benim için ne büyük bedeli olduğunu Milicent içten içe biliyordu ve çocuksu bir güdüyle sempatisini göstererek, tek kelime etmeden beni yanağımdan öptü, sonra hemen dönüp bebeğini kucakladı, yüzünü onun önlüğüne sakladı. Kendimiz için tek damla yaş dökmezken, sıklıkla birbirimizin derdine ağlamamız ne garip! Onun yüreği kendi dertleriyle yeterince yüklüydü ama benim dertlerimi de yük-

lenince taştı; haftalardır kendim için ağlamadığım hâlde, ben de onun anlayışlı duyguları karşısında gözyaşı döktüm.

Geçen hafta yağmurlu bir gündü; herkes bilardo odasında vakit öldürüyordu, Milicent'la ben, Arthur ve Helen'i de almış, kütüphaneye geçmiştik; birbirimiz, kitaplarımız ve çocuklarımızla güzel bir sabah geçirmeyi umuyorduk. Bu şekilde kapanalı iki saat olmamıştı ki, Bay Hattersley içeri girdi, galiba koridordan geçerken çocuğunun sesini duymuştu, kızına fevkalade düşkündü, kızı da ona.

Kahvaltıdan beri hemcinsleri olan atlarla hoşça vakit geçirdiğinden ahır kokuyordu. Fakat adaşım bunu hiç umursamadı, babasının iri cüssesi kapıda belirir belirmez neşe dolu bir çığlık attı; annesini bırakıp, kendini onun açılmış kollarına hizalayarak uçarak ona doğru koştu, dizlerine sarıldı, başını geriye atarak yüzüne bakıp güldü. O da bu minik tatlı surata, onun bembeyaz boynuna ve omuzlarına dökülen yumuşacık lepiska saçlarına gülümseyerek bakıyordu. Böyle bir güzelliğe sahip olmayı hak etmediğini hiç düşünmüş müydü? Korkarım bu hiç aklından geçmemişti. Kızını kucakladı ve dakikalarca, babanın mı, yoksa kızın mı daha çok bağırıp güldüğü belli olmayan sert bir oyuna başladılar. Sonunda, beklendiği üzere ansızın şamatanın sonu geldi. Ufaklığın canı yanmıştı, ağlamaya başladı ve kaba oyun arkadaşı onu 'düzelt şunu' der gibi annesinin kucağına attı. Nazik avutucusuna bıraktığı gibi geri dönmekten mutlu olan çocuk onun kollarına yumuldu, gözyaşları hemen dindi, yorgun başını annesinin göğsüne yasladı ve çok geçmeden uykuya daldı.

Bu arada Bay Hattersley ateşin başına gitmiş, uzun boyu ve kokan nefesiyle şömineyle aramıza girmiş; elleri belinde, göğsünü gererek duruyor, bütün ev ve müştemilatı ile içinde ne varsa hiç tartışmasız onunmuş gibi etrafına bakıyordu.

"Hava da amma bozdu!" dedi. "Bugün ava çıkılmayacak galiba." Sonra birden sesini yükselterek, neşeli bir şarkının birkaç mısrasını söyleyerek bizi eğlendirdi, sonra aniden yavaşladı, şarkıyı ıslıkla bitirdi, sözlerine devam etti: "Diyordum ki, Bayan Huntingdon, kocanızın ne güçlü atları var, iri yarı değil ama iyi. Sabah biraz baktım, aman Tanrım, Black Boss,

Grey Tom ve şu genç Nimrod ne zamandır gördüğüm en iyi atlar! Sonra bu atların türlü marifetlerinden ve ardından da yaşlı babasının emekli olduğunda yapmak istediği jokey-at konulu muhteşem resimlerden bahsetti. "Elini eteğini çekmesini istemem," diye devam etti. "Yaşlı kurt hobilerine dilediğince devam edebilir."

"Ben de öyle umarım, Bay Hattersley."

"Ah, evet! Ben de böyle konuşuyorum işte. Olacak olan belli, ben de iyi tarafından bakıyorum: Doğrusu da bu, değil mi Bayan H? Siz ikiniz neler yapıyorsunuz? Bu arada, Leydi Lowborough nerede?"

"Bilardo odasında."

Bay Hattersley, yüzünün rengi atan ve o devam ettikçe daha da sinirlenen karısına gözünü dikip "Ne muhteşem bir hanım!" dedi. "Ne asil bir duruşu var. Hele o büyüleyici siyah gözler, çok da iyi bir insan, konuştuğu zaman dili de ne akıcı. Hayranım o hanıma! Merak etme Milicent, saray hazinesi kadar çeyizi bile olsa onunla evlenmezdim! Ben elimdekinden memnunum. Hey! Neden surat astın? Bana inanmıyor musun?"

Milicent yarı üzgün, yarı somurtkan bir teslimiyetle "Evet, inanıyorum," dedi, sonra dönüp yanındaki kanepeye yatırdığı çocuğunun saçlarını okşadı.

"Neden küstün o hâlde? Buraya gel, Milly, sözlerime neden inanmadığını söyle."

Milicent gitti, küçük elini kocasının koluna koydu, yüzüne bakıp yavaşça "Bu ne demek oluyor, Ralph?" dedi. "Annabella'ya ve bende olmayan özelliklerine o kadar hayran olmana rağmen yine de onu değil beni tercih ediyorsun; bu da karını sevmek zorunda hissetmediğini kanıtlıyor, evini çekip çevirmesi, çocuğuna bakması yeterli. Küsmedim, sadece üzgünüm," diye titrek bir sesle, elini kolundan çekip gözünü halıya dikerek devam etti. "Beni sevmezsen sevme, yapacak bir şey yok."

"Çok doğru ama sevmediğimi kim söyledi? Annabella'yı seviyorum mu dedim ben?"

"Hayran olduğunu söyledin."

"Evet ama hayranlık aşk demek değil ki. Annabella'ya hayranım ama ona âşık değilim, ben seni seviyorum, Milicent ama sana hayran değilim." Sevgisini kanıtlamak için Milicent'ın açık kahverengi saçını eline dolayıp acımasızca bükmeye başladı.

Gözyaşları arasında hafifçe gülümseyen Milicent "Sahi mi, Ralph?" dedi ve kocasının elini tuttu.

"Elbette sahi ama bazen canımı sıkıyorsun."

Milicent doğal olarak çok şaşırdı. "Canını mı sıkıyorum!"

"Evet, aşırı iyiliğinle. Bir çocuk her gün bal yerse, değişiklik olsun diye portakalın ekşiliğini ister. Ve sen, Milicent, sahildeki kumlara hiç baktın mı? Ne kadar hoş ve pürüzsüz görünür, yürürken ne kadar yumuşak ve rahattır ama yumuşak, rahat halıda yarım saat yürüdün mü zor gelmeye başlar –ayakların ağrıyarak adım attıkça daha da çökerek– ve dursan da yürüsen de yerinden bir santim bile oynamayacak kadar sağlam bir kaya bulmak istersin. O kaya çok daha inatçı da olsa, orada yürümeyi tercih edersin."

Tedirgin bir tavırla saatinin kordonuyla oynayarak küçük ayağının dibindeki halının motiflerini izleyen Milicent "Ne demek istediğini anlıyorum, Ralph," dedi. "Hep istediğinin olmasından hoşlandığını düşünmüştüm ve bunu değiştiremem."

Hattersley yine saçını çekiştirerek onu kendine yaklaştırdı. "Hoşlanıyorum, sen benim dediklerime aldırma, Milly. Erkeğin şikâyet edeceği bir şeyler olmalı. Karısının bıktırıcı inatçılığı ve huysuzluğundan şikâyet edemezse, nezaketi ve hassaslığıyla kendisini bıktırdığı için şikâyet eder."

"Ama neden ille de şikâyetçi olmalı, eğer bıkmış ve memnuniyetsiz değilsen tabii?"

"Zaaflarıma kılıf bulmak için, elbette. Kendi omzunda hiçbir yükü olmayan ve bana yardım etmeye hazır biri varken, bütün günahlarımı omzumda taşımaya katlanır mıyım, sanıyorsun?"

"Dünyada öyle biri yoktur," dedi Milicent. Kocasının, saçını çekiştiren elini tutup içten bir bağlılıkla öptü ve kapıya doğru seğirtti.

"Ne oldu şimdi?" dedi Hattersley. "Nereye gidiyorsun?"

Milicent saçları dağılmış bir hâlde gülümsedi. "Saçımı düzeltmeye. Bozdun."

O gidince Hattersley "Defol git! Seni küçük mükemmel kadın," dedi. "Ama çok yumuşak bir düşünce. İnsanın ellerinde adeta eriyor. Bazen ona çok kötü davranıyorum, evet, içkiyi fazla kaçırınca ama elimde değil çünkü hiç şikâyet etmiyor; ne kötü davrandığım sırada ne de daha sonra. Sanırım umursamıyor."

"Sizi bu konuda aydınlatabilirim, Bay Hattersley," dedim. "Umursuyor, yakındığını hiç duymadığınız başka şeyleri de fazlasıyla umursuyor."

Ani bir öfke kıvılcımıyla "Siz nereden biliyorsunuz, size mi dert yanıyor?" dedi. Evet, desem o kıvılcım alev alıverecekti.

"Hayır," dedim. "Fakat onu daha uzun zamandır tanıyorum ve onu sizden çok daha yakından inceledim ve diyebilirim ki Bay Hattersley, Milicent sizi hak ettiğinizden çok daha fazla seviyor; onun kötülük dehası olmak yerine onu çok mutlu etme gücünüz var, şunu da söyleme cüretini göstereceğim; onun yüreğini sızlatmadığınız tek bir gün bile geçmiyor, oysa isteseniz pekâlâ bunu yapmayabilirsiniz."

Elleri ceplerinde, vurdumduymaz bir tavırla tavana bakarak "Fakat bu benim suçum değil ki," dedi. "Yaptığım şeyler hoşuna gitmiyorsa söyleyebilirdi."

"Tam da istediğiniz eş böyle biri değil mi? Bay Huntingdon'a, ne yaparsanız yapın, hiç söylenmeden, sizi suçlamadan boyun eğecek bir eş istediğinizi söylemediniz mi?"

"Doğru ama her zaman istediklerimize sahip olmamalıyız. Bu bizi şımartır, öyle değil mi? İyi bir Hıristiyan da olsam, Tanrı'nın beni yarattığı gibi bir alçak da olsam ona göre hepsi bir olduğuna göre, şeytanı oynamayayım da ne yapayım? Kışkırtıcı bir şekilde uysal davranırken, köpek gibi ayaklarıma dolanırken ve asla yeter artık, diye ciyaklamazken, ben nasıl kendimi tutayım?"

"Doğuştan bir zorbaysanız, bunun cazibesi güçlüdür, anlıyorum ama hiçbir asil kişi zayıf olana zulmetmekten haz duymaz; aksine, el üstünde tutar ve korur."

"Ona zulmetmiyorum ama daima el üstünde tutmak ve korumak da çok sıkıcı, hem ayrıca o 'eriyip yok olur ve hiçbir işaret vermezken' ona zulmettiğimi nereden anlayacağım? Bazen hiçbir hissiyatı yokmuş gibi geliyor; onu ağlatana kadar üstüne gidiyorum, o zaman rahat ediyorum."

"İşte gördünüz mü, ona zulmetmekten haz alıyorsunuz."

"Hayır, dedim ya size! Sadece huysuzluğum üstümdeyken ya da çok keyifliysem ve avutmanın hazzını yaşamak için eziyet etmek istiyorum ya da çok durgun olduğu zaman onu biraz sarsmak için. Bazen de hiç yoktan sebeplerle ağlayarak beni kışkırtıyor, neden ağladığını söylemiyor, o zaman dayanılmayacak derecede sinirleniyorum, özellikle de sarhoş olduğum zaman."

"Kuşku yok ki, genellikle de durum böyle oluyor," dedim. "Fakat bir dahaki sefere, Bay Hattersley, onu durgun ya da sizin deyiminizle 'hiç yoktan sebeplerle' ağladığını gördüğünüzde hatayı üstünüze alın. Emin olun ki, onu üzen şey sizin yaptığınız bir hata ya da genel tavrınızdır."

"Buna inanmıyorum. Öyle olsaydı bana söylerdi. Ben öyle sessiz kızgınlıkları, surat asmaları hiç sevmem. Doğrusu bu. Konuşmazsa kendimi düzeltmemi nasıl bekleyebilir?"

"Belki de olduğunuzdan daha sağduyulu biri sanıyordur sizi, günün birinde hatalarınızı görüp tamir edeceğiniz umuduyla kendini kandırıyordur."

"Alay etmeyi bırakın, Bayan Huntingdon. Her zaman doğru davranmadığımı görecek sağduyum var ama kendimden başka kimseyi incitmediğim sürece bunun önemli bir mesele olmadığını düşünüyorum."

"Çok önemli bir mesele," diye sözünü kestim. "Hem sizin (çünkü sonradan bedelini ödersiniz) hem de sizinle bağı olan herkes için, özellikle de eşiniz için. Aslında kendinizden başka kimseye zarar vermemekten bahsetmeniz çok saçma. Özellikle de ima ettiğimiz hareketlerle ve ayrıca az ya da çok derecede yaptığınız kötülükler ve yapmadığınız iyiliklerle binlerce değilse de yüzlerce kişiye zarar vermeksizin kendinize zarar vermenize imkân yok."

"Sözümü kesmeseydiniz ben de onu diyordum, ya da di-

yecektim, bazen yanlış yaptığım zaman beni uyaracak, iyiliği onayladığını ve kötülüğü tasvip etmediğini açıkça göstererek kötülükten sakınmamı teşvik edecek birine bağlanmalıydım, diye düşünüyorum."

"Hemcinslerinizin onayından daha büyük bir saikiniz olmasaydı faydası olabilirdi."

"Evet ama sürekli boyun eğen, daima nazik bir eşim olmasaydı, arada bir zor durumda kalma cesareti gösteren, mesela sizin gibi aklından geçeni söyleyebilen bir eşim olsaydı. Londra'dayken ona yaptıklarımı size yapsam bana dünyayı dar ederdiniz, yemin ederim."

"Beni yanlış anladınız, cadaloz değilim."

"Eh, buna çok sevindim çünkü genel anlamda zıtlaşmaya hiç gelemem ve isteklerime başkasınınkiler kadar düşkünüm, sadece hiç kimseye yeterli gelmeyecek kadar fazla düşkünüm."

"Sizinle sebepsiz yere zıtlaşmam ve hareketleriniz hakkında ne düşündüğümü elbette daima söylerim ve bana zihinsel, bedensel ya da sınıfsal olarak zulmettiyseniz, en azından 'umursamadığımı' varsaymak için bir nedeniniz olmamalı."

"Bunu biliyorum, hanımefendi, benim cici karım da böyle düşünseydi ikimiz için de daha iyi olurdu."

"Ona söylerim."

"Hayır hayır, kendi hâline bırakın, iki tarafında söyleyecek çok şeyi var, şimdi düşünüyorum da o alçak köpek Huntingdon, sizin onun gibi olmadığınıza hayıflanıyor ve görüyorsunuz, sonuçta onu değiştiremiyorsunuz. O benden on kat daha kötü. Sizden korktuğu kesin, sizin yanınızda en iyi tavrını takınıyor ama..."

Kendimi tutamadım ve "En kötü tavrını merak ettim doğrusu," dedim.

"Açıkça söylemem gerekirse, sahiden çok kötü, değil mi Hargrave?" dedi, orada olduğumu fark etmeksizin içeri giren Bay Hargrave'e. Sırtım kapıya dönük şöminenin başında durduğum için beni görmemişti. Bay Hattersley devam etti: "Huntingdon gördüğün en ahlâksız adam değil mi?"

Bay Hargrave yaklaşırken "Hanımefendi onun suçlarının cezasız kalmasını onaylamaz," dedi. "Fakat söylemem gerek,

neyse ki ben öyle biri değilim."

"Belki de ne olduğunuza bakmanız gerek," dedim. "Tanrı günahlarımı affetsin."

Hafifçe başını eğdi, gururlu ama incinmiş bir tavırla durarak "Çok acımasızsınız," dedi. Hattersley güldü, onun omzuna vurdu. Onuru kırılmış gibi onun elinden kurtulan Bay Hargrave ondan uzaklaşıp öbür tarafa geçti.

Kayınbiraderi "Ne ayıp, değil mi, Bayan Huntingdon?" dedi. "Geldiğimizin ikinci gecesi sarhoşken Walter Hargrave'e vurdum, hemen ertesi sabah özür dilememe rağmen, o zamandan beri bana soğuk davranıyor."

Bay Hargrave cevap verdi: "Özür dileyiş tarzın ve olayları net bir şekilde hatırlayışın, ne yaptığını bilmeyecek kadar sarhoş olmadığını ve yaptıklarından sorumlu olduğunu gösteriyor."

"Benimle karım arasına girmeye kalktın," diye homurdandı, Hattersley. "Bu bile bir erkeği kışkırtmaya yeter."

Kindar bakışlarla hasmına bakan Bay Hargrave "Yaptığını haklı buluyorsun, demek?" diye cevap verdi.

"Hayır, galeyana gelmeseydim yapmazdım, diyorum. Söylediğim onca güzel sözden sonra hâlâ kin tutmaya devam edeceksen et, kahrolasıca!"

Öfkesini tiksinti maskesinin altına saklayan Bay Hargrave "En azından bir kadının önünde böyle konuşmaktan sakınırım," dedi.

"Ne dedim ki ben? Gerçeği söyledim. Beni affetmezse o kahrolacak, değil mi, Bayan Huntingdon?"

"Sizden özür dilemiş, onu affetmelisiniz, Bay Hargrave," dedim.

"Öyle mi diyorsunuz? O hâlde affedeceğim!" Adeta içtenlikle gülümseyerek yaklaştı, elini uzattı, kayınbiraderi hemen elini sıktı, iki tarafın da samimi olarak barıştığı belliydi.

Bay Hargrave bana döndü: "Küslüğümün bir nedeni de olayın sizin önünüzde cereyan etmesiydi, siz affetmemi istiyorsanız affederim elbette."

Hattersley sırıtarak "Buna vereceğim en iyi karşılık derhal kaybolmak olacak," dedi. Arkadaşı ona gülümsedi ve Hat-

tersley gitti. Bu da beni tedirgin etti. Bay Hargrave bana dönerek ciddiyetle konuşmaya başladı:

"Sevgili Bayan Huntingdon, bu ânı ne büyük bir özlem ve aynı zamanda korkuyla bekledim! Telaşa kapılmayın," dedi çünkü öfkeden kıpkırmızı olmuştum. "Gereksiz yalvarışlar ya da şikâyetlerle sizi rencide etmeyeceğim, hislerimden ya da kusursuzluğunuzdan bahsederek canınızı sıkmayacağım ama bilmenizi istediğim bir şey var ve bunu açıklamak bana anlatamayacağım kadar büyük bir acı veriyor..."

"O zaman açıklamayın!"

"Fakat çok önemli..."

"O kadar önemliyse yakında öğrenirim, özellikle de kötü bir haberse ki siz öyle düşünüyorsunuz, belli. Şimdi çocukları odalarına götüreceğim."

"Çanı çalsanız da gelip alsalar olmaz mı?"

"Hayır, en üst kata kadar çıkarak bir egzersiz yapmak istiyorum. Gel, Arthur."

"Geri gelecek misiniz?"

"Hemen dönmem, beklemeyin."

"Sizi ne zaman görebilirim?"

"Öğle yemeğinde." Helen'i kucağıma alıp Arthur'u elinden tutarak odadan çıktım.

Bay Hargrave arkasına döndü, suçlar ya da şikâyet eder gibi bir şeyler mırıldandı, tek duyabildiğim sözcük 'vicdansız' oldu.

Kapının ağzında durdum "Ne saçmalıyorsunuz, Bay Hargrave?" dedim. "Ne demek istiyorsunuz?"

"Hiç, kendi kendime konuşuyordum, duymanızı beklemiyordum ama açıkçası Bayan Huntingdon, açıklamam gereken bir şey var, bunu söylemek benim için çok üzüntü verici, duyduğunuzda siz de üzüleceksiniz ama sizin için uygun olan bir zaman ve yerde bana birkaç dakikanızı ayırmanızı rica ediyorum. Bencil güdülerle istemiyorum bunu, insanüstü iffetinize zarar verecek bir amaç da gütmüyorum, bu yüzden o soğuk ve acımasız, küçümser bakışlarınızla beni öldürmenize gerek yok. Kötü haber verenlerin ne hissettiklerini çok iyi bilirim, genellikle..."

Sabırsızlıkla sözünü kestim: "Neymiş bu muhteşem bilgi? O kadar önemliyse üç kelimede anlatın da gideyim artık."

"Üç kelimeyle anlatamam. Çocukları gönderin, benimle kalın."

"Hayır. Kötü haberiniz sizde kalsın. Öğrenmek istemediğim bir şey olduğunu ve bana söyleyerek üzüleceğinizi biliyorum."

"Çok doğru tahmin ettiniz fakat bildiğinize göre, bunu size açıklamak görevimdir."

"Ah, ikimizi de sıkıntıdan kurtarayım, sizi görevinizden muaf tutuyorum. Siz anlatmak istediniz, ben dinlemek istemedim. Cehaletim sizin sorumluluğunuz olmayacak."

"Öyle olsun. Benden duymayacaksınız. Fakat darbeyi ansızın hissettiğiniz zaman, yumuşatarak size açıklamak istediğimi hatırlayın."

Onu bırakıp çıktım. Sözlerinin beni telaşlandırmasına izin vermeyecektim. Öğrenmem gereken bu kadar önemli ne söyleyebilirdi? Eminim, kocamla ilgili, kötü amaçlarına alet etmek istediği abartılı bir masal anlatacaktı.

***

Ayın 6'sı. – Şu ana kadar gizemli haberle ilgili bir imada bulunmadı ve ben de bu haberi duymak istemeyişime pişman olmak için bir neden göremiyorum. İneceği işaret edilen darbe henüz inmedi ve pek de korkmuyorum. Şu anda Arthur'la mutluyum. İki haftadan uzun bir süredir rezalet çıkarmadı ve geçen hafta boyunca sofrada zevklerine karşı o kadar ölçülüydü ki genel hâli ve tavrında belirgin bir fark sezdim. Böyle devam edeceğini ümit etmeye cüret etmeli miyim?

33

Ayın 7'si. – Evet, ümit edeceğim! Bu akşam Grimsby ile Hattersley'in, evin beyinin misafirlerine ne kadar soğuk davrandığından yakındıklarını duydum. Yakınlarında olduğumu bilmiyorlardı çünkü pencerenin önünde, perdenin arkasındaydım, bahçenin alt yamacındaki karaağaçların tepesine doğru yükselen ayı seyrediyor, Arthur'un neden gözlerden uzak kalmak istediğini düşünüyordum, sundurmaya dayanmış, belli ki o da ayı seyrediyordu.

266 Bay Hattersley "Bu evdeki son içki âlemimizi görmüş olduk," dedi. "Bu güzel dostluğun fazla sürmeyeceğini biliyordum." Sonra gülerek devam etti: "Fakat böyle biteceğini düşünmezdim. Ev sahibemiz dikenlerini çıkaracak ve terbiyemizi takınmazsak bizi kapı dışarı etmekle tehdit edecek sanıyordum."

Kısık sesle kıkırdayan Grimsby "Bunu tahmin edemedin, değil mi?" dedi. "Karısından usanınca yine değişir. Bir iki yıl daha buraya gelirsek, kendi bildiğimizi okuruz, görürsün."

"Bilemiyorum," dedi öteki. "Çabuk sıkılacağın kadınlardan değil. Öyle de olsa, artık keyfimize bakamıyoruz, bu şeytanca bir tahrik, çünkü Huntingdon uslu davranmayı seçti."

"Kahrolası kadınlar!" diye söylendi Grimsby. "Dünyanın bozulmasına sebep onlar! O yapmacık, güzel suratlarıyla, yalanlarıyla gittikleri her yere dert ve huzursuzluk getiriyorlar."

Bunun üzerine durduğum yerden çıktım, geçerken Bay Grimsby'ye gülümsedim ve Arthur'u aramaya dışarı çıktım. Çalılıklara doğru gittiğini gördüm, peşinden oraya gittim ve

gölgeli patikaya girerken onu yakaladım. Öyle sevinçli, öyle sevgi doluydum ki, ona doğru atılıp kollarımı boynuna doladım. Bu şaşırtıcı hareketim onda bambaşka bir etki uyandırdı. Önce "Hay Allah iyiliğini versin," diye mırıldandı ve eski günlerdeki gibi tutkuyla sarılarak karşılık verdi, sonra "Helen! Ne oldu?" diye bağırdı. Ağaçların gölgeleri arasından süzülen cılız ışığın altında şaşkınlıktan renginin attığını gördüm.

İçgüdüsel olarak önce sevgi gösterip sonra şaşkınlıktan şoke olması ne kadar garip! Hiç değilse bu sevgisinin gerçek olduğunu gösteriyor. Henüz benden bıkmadığını.

Neşeyle gülerek "Seni korkuttum, Arthur," dedim."Ne kadar gerginsin!"

"Ne diye böyle bir şey yaptın ki?" diye ters ters bağırdı, kollarımdan kurtuldu, mendiliyle alnını sildi. "Geri dön, Helen! Hemen git! Bu soğukta hasta olacaksın."

"Neden geldiğimi söyleyene kadar gitmem. Ölçülü ve ağırbaşlı olduğun için seni suçluyorlar, Arthur, ben de bunun için teşekkür etmeye geldim. 'Kahrolası kadınlar' diyorlar. Dünyanın bozulmasına sebep bizmişiz. Doğru kararların ve bana duyduğun sevgi yüzünden seninle alay etmelerine, sana söylenmelerine izin verme."

Arthur güldü. Yine sımsıkı ona sarıldım, ağlayarak haykırdım: "Sonuna kadar diren! Seni eskisinden bile daha çok seveceğim!"

"Tamam, tamam, direneceğim," diyerek aceleyle beni öptü. "Haydi, git artık. Seni çılgın yaratık, bu serin sonbahar gecesinde incecik gece elbisesiyle nasıl dışarı çıkarsın?"

"Muhteşem bir gece," dedim.

"Bir dakika daha kalırsan, ölümüne sebep olacak bir gece. Koş haydi, git!"

"O ağaçların arasında ölümümü mü görüyorsun Arthur?" diye sordum. Dikkatle çalılara bakıyordu, sanki bir şeyin yaklaştığını görmüş gibiydi, bense yeniden bulduğum mutluluk, umut ve aşkla, onu bırakmayı hiç istemiyordum. Fakat oyalandığımı görünce sinirlendi, ben de onu öptüm ve koşarak eve girdim.

O gece keyfim çok yerindeydi. Milicent partinin gözbe-

beği olduğumu, hiç bu kadar ışıldadığıma şahit olmadığını söyledi. Gece hiç durmadan, herkesle sohbet ettim, herkese karşı güler yüzlüydüm. Grimsby, Hattersley, Hargrave, Leydi Lowborough, hepsi bu kardeşçe sevecenliğimden nasiplerini aldılar. Grimsby dik dik baktı, şaşırdı, Hattersley gülerek şakalar yaptı (az miktarda içki içmesine rağmen) ama yine de terbiyeli davrandı. Hargrave ile Annabella ise farklı neden ve şekillerde bana özendiler, kuşkusuz beni geride bıraktılar, Hargrave daldan dala atlayarak hitabetini konuştururken, diğeri cüretkârlığı ve hareketliliğiyle beni geçti. Kocasının, ağabeyinin ve gözünde çok büyüttüğü arkadaşının bu kadar iyi davrandığını görmekten çok mutlu olan Milicent da sakin tavrıyla da olsa, çok neşeli ve eğlenceliydi. Lord Lowborough bile ortamın bu genel havasından etkilendi. O çatık kaşlarının altında koyu yeşil gözleri ışıldıyor, hüzünlü ifadesi gülüşleriyle güzelleşiyordu; kederi, gururu ve mesafeli tavırları bir an için yok oldu, sadece neşesi ve hareketliliğiyle değil, kaybettiği olumlu özelliklerini sergilemesi ve göz alıcılığıyla da bizi çok şaşırttı. Arthur pek konuşmadı ama güldü, konuşmaları dinledi, içmediği hâlde gayet güler yüzlüydü. Böylece hepimiz çok neşeli, zararsız, eğlenceli bir gece geçirdik.

***

Ayın 9'u. – Dün Rachel akşam yemeği için beni giydirmeye geldiğinde ağladığını gördüm. Sebebini öğrenmek istedim ama söylemek istemedi. Hasta mıydı? Hayır. Arkadaşlarından kötü bir haber mi almıştı? Hayır. Hizmetlilerden biri mi canını sıkmıştı?

"Ah, hayır, hanımefendi, kendim için üzülmüyorum!"

"Ne oldu o zaman Rachel? Okuduğun bir roman yüzünden mi?"

Kederle başını iki yana sallayarak "Tanrım, hayır!" dedi, iç geçirerek devam etti. "Doğrusunu isterseniz, hanımefendi, beyefendinin yaptıkları hiç hoşuma gitmiyor."

"Ne demek istiyorsun, Rachel? Gayet düzgün davranıyor."

"Şey, hanımefendi, siz öyle düşünüyorsanız..."

Sonra her zamanki sakin, kendine hâkim tavrından farklı olarak, kendi kendine konuşur gibi ne güzel saçlarım olduğunu mırıldanmaksızın, aceleyle saçımı yapmaya koyuldu. İşini bitirince şefkatle saçımı okşadı, hafifçe başımı tıpışladı.

Gülerek ona döndüm "İçinden taşan bu sevgi saçlarıma mı, bana mı, dadıcığım?" dedim ama hâlâ ağlamaklı olduğunu görünce "Ne oluyor, Rachel?" diye bağırdım.

"Şey, hanımefendi, bilmiyorum, eğer..."

"Eğer ne?"

"Şey, sizin yerinizde olsaydım o Leydi Lowborough'u bir saniye bile evimde barındırmazdım, bir an bile!"

Afallamıştım ama şoktan kurtulup doğru düzgün bir açıklama istememe fırsat kalmadan, hep benden önce hazırlanan ve yemek vaktine kadar yanımda kalan Milicent içeri girdi. Bu sefer beni pek eğlenceli bulmamış olmalıydı çünkü Rachel'ın son sözleri kulaklarımda yankılanıyordu. Fakat yine de bunun, Leydi Lowborough'nun geçen ayki davranışlarını ya da önceki gelişinde evin beyi ile Leydi Lowborough arasında geçenleri gören hizmetlilerin yersiz dedikodularından başka bir dayanağı olmadığına inanmak istiyordum. Yemekte ona ve Arthur'a yan gözle baktım, ikisinde de acayip, güvensiz zihinlerde –ki ben öyle değildim- kuşku uyandıracak bir davranış tarzı göremedim, bu yüzden de hiç şüphelenmedim.

Yemekten hemen sonra Annabella kocasıyla ay ışığında dolaşmak üzere dışarı çıktı, dünkü gibi nefis bir akşamdı. Bay Hargrave misafir odasına diğerlerinden biraz daha önce geldi, bana satranç oynamayı teklif etti. Benimle konuşurken, içmediği zamanlarda genellikle takındığı üzgün ama gururlu tavrı yoktu. İçkili olup olmadığını anlamak için yüzüne baktım. Kararlı, sabit bakışlarla karşılık verdi. Anlayamadığım bir hâli vardı ama ayık görünüyordu. Onunla vakit geçirmek istemediğim için, Milicent'la oynamasını söyledim.

"O çok kötü oynar," dedi. "Siz daha iyi bir rakip olursunuz. Haydi ama! İstemiyormuşsunuz gibi yapmayın. Yapabileceğiniz daha iyi bir şey olmadığı zaman boş vakit geçirmek dışında asla işlerle ilgilenmediğinizi biliyorum."

"Satranç oynayanlar içine kapanıktır," diye itiraz ettim.

"Kendilerinden başka dostları yoktur."

"Burada sadece Milicent var, o da..."

"Sizi seyretmekten mutlu olurum!" dedi arkadaşımız. "Böyle iki oyuncu tam bir gösteri olacak! Kim kazanacak merak ediyorum."

Mecburen kabul ettim.

Hargrave piyonları tahtaya dizerken, sanki sözlerine çifte anlam yüklermiş gibi açıkça ve üstüne basa basa "Bayan Huntingdon," dedi. "İyi oyuncusunuz ama ben daha iyiyim. Uzun bir oyun olacak, beni epey zorlayacaksınız ama sizin kadar sabırlıyımdır ve sonunda ben kazanacağım," Hiç hoşuma gitmeyen keskin, kurnaz, cüretkâr ve adeta arsız –şimdiden beni yenmiş gibi galibiyetiyle övünen– bakışlarını yüzüme dikti.

En azından Milicent'ı şaşırtan bir coşkuyla "Hiç sanmıyorum, Bay Hargrave!" dedim ama o sadece"Zaman gösterecek," diye mırıldandı.

Oyuna başladık. Yeterince ilgiliydi ama daha üstün olduğunun bilinciyle sakin ve korkusuzdu. Bense onun beklentilerini boşa çıkarmayı çok istiyordum çünkü bunu daha ciddi bir yarışma olarak görüyor ve onun da aynı şeyi düşündüğünü tahmin ediyordum ve adeta batıl bir yenilgi korkusu duydum. Ne olursa olsun, galibiyetinin farkında olduğu gücünü (küstah özgüvenini) bir parça daha artırmasına ya da beni yeneceğini düşünmesine dayanamazdım. Temkinli ve karmaşık bir tarzı vardı, onunla mücadele etmekte epey zorlandım. Bir süre karşılaşma belirsiz kaldı. Sonunda zafer benden yana döndü ve çok sevindim. En güçlü taşlarından bazılarını aldım, açıkça planlarını bozdum. Elini alnına koyup durdu ve bariz bir tereddütle düşündü. Kazandığım avantajla çok sevinçliydim ama daha zafer kazanmamıştım. Sonunda başını kaldırdı, yavaşça hamlesini yaptı, bana bakarak sakin bir sesle "Kazanacağınızı sanıyorsunuz, değil mi?" dedi.

"Umarım," dedim ve dikkatsizlik ederek, gaflete düşüp filimin önüne sürdüğü piyonunu aldım fakat bu şartlarda dikkat çekmek için yeterli değildi ve fazlasıyla ihtiyatsız bir hamleydi ve bunun sonuçlarını öngörememiştim. "Bana sorun çıkartan şu filler," dedi. Son filimi atıyla alırken "Fakat atım onları

yer," diyerek son filimi de aldı, "Artık gücünüz kalmadığına göre tüm engelleri aşabilirim," dedi.

"Walter, nasıl konuşuyorsun!" dedi Milicent. "O senden daha çok taş aldı."

"Yine de başınıza bela olabilirim," dedim. "Belki de beyefendi farkına bile varmadan şah-mat olabilirsiniz. Vezirinize bakın."

Mücadele şiddetlendi. Oyun uzuyordu ve gerçekten de başına bela oldum. Benden daha iyi değildi.

İçeri giren ve oyunumuzu seyre koyulan Bay Hattersley "Amma hevesli oyuncularsınız!" dedi. "Bayan Huntingdon, rest çekmişsiniz gibi eliniz titreyerek oynuyorsunuz. Walter, seni köpek, galibiyet garantiymiş gibi sessiz ve sakinsin, rakibinin kalbini sökecekmişsin gibi hevesli ve zalimsin! Senin yerinde olsam korkumdan yenilirdim. Çünkü yenersen senden nefret eder, edecek de! Gözlerinden anlıyorum."

"Dilinize hâkim olun lütfen," dedim çünkü dikkatim dağılıyordu. Birkaç hamle sonra rakibimin tuzağına içinden çıkılmayacak şekilde düştüm.

"Şah!" diye bağırdı. Ikına sıkına bir kaçış yolu aradım. Sakin ama neşeli bir sesle "Mat!" dedi, bu son ölümcül heceyi, üzüntümden keyif almak için biraz ara vererek söylemişti. Aptalca telaşa kapılmıştım. Hattersley güldü, Milicent beni huzursuz gördüğü için sıkıldı. Hargrave masada duran elimi tuttu, sıkı ama kibar bir şekilde tokalaştı "Mağlup oldunuz!" dedi, sevinç, heyecan ve hassasiyetle karışık ama yine de küçümser bir ifadeyle bana baktı.

"Hayır, asla, Bay Hargrave," diyerek hemen elimi çektim.

Gülerek satranç tahtasını gösterdi. "İnkâr mı ediyorsunuz?"

Hareketimin ne kadar tuhaf kaçtığını fark ederek "Hayır hayır," dedim. "Beni bu oyunda yendiniz."

"Bir oyun daha?"

"Hayır."

"Üstünlüğümü kabul ediyor musunuz?"

"Evet, bir satranç oyuncusu olarak."

İşime dönmek üzere ayağa kalktım.

Etrafına bakınan Hargrave "Annabella nerede?" diye sordu.

Cevap bekler gibi bana baktığı için cevap verdim. "Lord Lowborough ile dışarı çıktı."

"Ve daha dönmedi, demek."

"Sanırım öyle."

Yine etrafına bakındı. "Huntingdon nerede?"

Gülmemeye çalışan Hattersley "Grimsby ile gitti, bildiğin gibi," dedi ve dayanamayarak cümlesinin sonunda kahkahayı patlattı. Neden gülmüştü? Neden Hargrave ikisini bağdaştırmıştı? Yoksa doğru muydu? Bana açıklamak istediği korkunç gerçek bu muydu? Öğrenmem gerekiyordu, hem de hemen. Derhal kalkıp ne demek istediği hakkında bir açıklama istemek üzere Rachel'ı bulmaya gittim ama Bay Hargrave peşimden antreye geldi, dış kapıyı açmama fırsat bırakmadan, elini yavaşça kapının koluna koydu. Alçak sesle, ciddi ve üzgün bakışlarla "Size bir şey söyleyebilir miyim, Bayan Huntingdon?" dedi.

Her yanım titriyordu, kendimi kaybetmemeye çalışarak "Duymama değecek bir şeyse," dedim.

Yavaşça bana doğru bir sandalye itti. Oturmadım, sadece elimi koydum ve devam etmesini istedim.

"Telaşlanmayın," dedi. "Söylemek istediğim şeyin bir anlamı yok, siz söyleyeceklerimden bir sonuç çıkarırsınız. Annabella henüz dönmedi, demiştiniz."

Sabırsızlanarak "Evet evet, devam edin," dedim çünkü zoraki sakinliğimi, bu konuşma bitene kadar koruyamayacağımdan korkuyordum.

"Huntingdon da Grimsby'le çıkmış, öyle mi?"

"Evet?"

"Grimsby'nin kocanıza ya da kocanız diye geçinen o..."

"Devam edin, beyefendi!"

Teslimiyet içinde başını eğerek devam etti. "Grimsby şöyle dedi: Ben idare ederim, görürsün. Karı koca dere kenarına gittiler. Yanlarına giderim, Lowborough'a hanımefendiyi ilgilendirmeyen bir konuda onunla konuşmak istediğimi söylerim. Karısı da eve kendi başına dönebileceğini söyleyecek; ben özür falan dilerim, kadına göz kırparak çalılıkları işaret

ederim. Kocasını elimden geldiğince oyalarım, yolun öbür tarafından getiririm; ağaçları, araziyi seyrederiz ve aklıma gelen her konudan konuşurum."

Bay Hargrave susup bana baktı.

Tek kelime etmeden ve hiçbir şey sormadan kalktım, evden dışarı fırladım. Şüphenin çektirdiği eziyet dayanılacak gibi değildi. Bu adamın suçlamaları yüzünden yok yere kocamdan şüphe etmeyecektim ve hak etmediği şekilde ona güvenmeyecektim de. Gerçeği derhal öğrenmeliydim. Çalılığa doğru koşmaya başladım. Tam varmıştım ki, nefes nefese koşumu bir anda durduran bir ses duydum.

"Çok oyalandık, birazdan döner," diyordu Leydi Lowborough.

"Gelmez, hayatım!" dedi Arthur. "Sen çayırlıktan geçip sessizce eve girersin, ben de biraz sonra arkandan gelirim."

Dizlerimin bağı çözüldü, kafam karmakarışık oldu. Bayılmak üzereydim. Annabella beni bu hâlde görmemeliydi. Çalıların arasına çekildim, o geçene kadar ağaçların arasına gizlendim.

Geçen gece kocamla durduğum yerde durdu, azarlar gibi bir sesle "Ah, Huntingdon!" dedi. Yaprakların gölgelediği yere bakarak "Burası o kadını öptüğün yer," diye devam etti. Oradan ilerleyen Arthur umursamaz bir gülüşle cevap verdi.

"Ne yapayım, tatlım, elimde değil. Onunla elimden geldiğince iyi geçinmeliyim. Senin o budala kocanla defalarca öpüştüğünü görmedim mi? Hiç şikâyet ettim mi?"

Annabella onun kolunu tuttu, ciddi bir ifadeyle yüzüne baktı. "Söyle bana, onu hâlâ sevmiyorsun, değil mi? Biraz bile?" Arasına gizlendiğim ağaçların dalları arasından süzülen ay ışığı üstlerine vurduğu için yüzlerini açıkça görebiliyordum.

Arthur onun kıpkırmızı olmuş yanağını öptü "Kutsal bildiğim her şey üstüne yemin ederim ki, bir nebze bile sevmiyorum," dedi.

"Tanrım, artık gitmem gerek," diye bağırdı Annabella. Ansızın ondan ayrıldı ve koşarak uzaklaştı.

Arthur orada duruyordu, onunla yüzleşecek gücüm yoktu, dilim damağıma yapışmıştı, ayaklarımın altında toprağın kay-

dığını hissediyordum. Rüzgârın hafif esintisini ve yaprakların hışırtısını bastıran kalp atışlarımı duymayışına şaşıyordum. Duyularım beni zayıflatmıştı ama onun önümden geçen gölgesini ve kulaklarımda belli belirsiz yankılanan sesini ayırt edebildim. Çayırlığa bakarken "Aptal şey!" diyordu. "Koş, Annabella, koş! Peşinden geliyor! Ah, görmedi! Evet, Grimsby, oyala onu!" Yürüyüp giderken alçak sesle gülüşünü bile duydum.

"Tanrım, yardım et!" diye mırıldandım, ıslak yosunlar ve çalıların arasında dizlerimin üstüne çöktüm, yaprakların arasından zar zor görünen, ay ışığının aydınlattığı göğe baktım. Gözlerim kararıyor, etrafımdaki her şey bulanık ve titrek görünüyordu. Alev alev yanan, patlayacakmış gibi çarpan kalbim içini Tanrı'ya dökmek istiyor ama kederini anlatacağı bir dua bulamıyordu; sonunda sert bir rüzgâr esti, sönmüş umutlar misali kuru yaprakları savurdu, alnımı serinletti ve çökmüş bedenimi biraz olsun canlandırdı. Sonra sanki ilahi bir güçle, sessiz yakarışlarla ruhumu ferahlattım: Daha rahat nefes alıyor, daha net görüyor, bembeyaz ayın parladığını, hafif bulutların karanlık gökyüzünde gezindiğini, ezeli yıldızların pırıltılarını açıkça seçebiliyordum. Göklerdeki benim Tanrımdı, güçlü kurtarıcım, yakarışlarımı tez elden duyan... Sayısız gök cisminin üstünden "Seni asla bırakmayacağım ve de vazgeçmeyeceğim," der gibiydi. Hayır hayır, beni asla huzurdan mahrum bırakmazdı, bütün imtihanlarım için güçlü olmalı ve sonunda yüce huzura ermeliydim!

Tam olarak toparlanamasam da biraz gücümü kazanmış bir hâlde ayağa kalkıp eve döndüm. İçeri girip serin rüzgâra ve muhteşem gökyüzüne kapıyı kapatırken, daha yeni topladığım gücümün çoğunu kaybetmiştim. Gördüğüm ve duyduğum her şey beni iğrendiriyordu; koridor, lamba, merdiven, odaların kapıları, misafir odasından gelen konuşma ve gülüşmeler. Bundan sonraki hayatıma nasıl katlanacaktım! Bu evde, o insanların arasında yaşamaya nasıl dayanacağım! John koridora çıkınca beni gördü; beni aramaya çıktığını, çayı hazırladığını, beyefendinin gelip gelmeyeceğimi sorduğunu söyledi.

"Çay servisini Bayan Hattersley'in yapmasını rica et," dedim, John'a. "Bu akşam iyi olmadığımı söyle, kusuruma bak-

masınlar."

Sessiz ve karanlık, geniş, bomboş yemek odasına geçtim; sadece rüzgârın sesi ve perdelerin arasından süzülen ay ışığının zayıf parıltısı vardı. Hızla bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladım, içimi yakan düşüncelerle baş başa kaldım. Bu akşam dün akşamdan ne kadar da farklıydı! Dün akşam mutlu hayatımın son günüymüş meğer! Ne kadar mutluymuşum ne kadar aptal! Arthur'un çalılıkların orada bana neden öyle davrandığını şimdi daha iyi anlıyorum. O sevgi dolu nazik hâlleri âşığı yüzündenmiş, karısını ansızın gördüğü için dehşete kapılmış meğer. Hattersley ile Grimsby arasında geçen konuşmayı da şimdi daha iyi anlıyorum, âşığı hakkında konuşuyorlarmış, benim hakkımda değil.

Misafir odasının kapısının açıldığının duydum. Antreye çıkan hafif ve hızlı adımlar koridoru geçip merdivenlere yönledi. Milicent'tı, zavallı Milicent, nasıl olduğuma bakmaya gitmişti, kimse beni umursamıyordu ama o hâlâ nazik davranıyordu. Daha önce ağlamamıştım ama ansızın gözlerim doldu, hüngür hüngür ağlamaya başladım. Böylece Milicent yanıma gelmeksizin bana yardımcı olmuştu. Beni bulamayınca, çıktığından daha yavaş adımlarla aşağı indiğini duydum. Buraya gelip beni bulur muydu? Hayır, ters yöne döndü ve misafir odasına girdi. Onunla nasıl karşılaşacağımı, ne diyeceğimi bilemediğimden buna memnun olmuştum. Kendi başıma üzüntümü yaşamak istiyordum. Bunu hak etmemiştim, hiç istememiştim. Bütün yükü tek başıma yüklenmiştim ve buna tek başıma katlanacaktım.

Herkesin odalarına çekilme vakti yaklaşınca gözyaşlarımı sildim, sesimi netleştirmeye, kafamı toplamaya çalıştım. Arthur'u görmem, onunla konuşmam gerekiyordu ama bunu sakince yapacaktım. Rezalet çıkmamalıydı, arkadaşlarına şikâyet edebileceği ya da övünebileceği, metresiyle arkamdan gülecekleri bir şey olmamalıydı. Herkes odalarına çekilince yavaşça kapıyı açtım, Arthur geçerken onu çağırdım.

"Ne oldu sana Helen?" dedi. "Neden çay servisini yapmadın? Bu karanlıkta ne yapıyorsun? Canın neye sıkıldı, güzel kadın? Hayalet gibi olmuşsun!" diyerek mum ışığında beni

süzdü.

"Seni ilgilendirmez," dedim. "Zaten artık benimle ilgilenmiyorsun, ben de seninle."

"Hop! Hop! Neler diyorsun böyle?" diye söylendi.

"Yarından tezi yok seni bırakırdım, bir daha da bu çatının altına girmezdim ama çocuk var işte..." Sesimin titremesini durdurmak için bir an sustum.

"Ne biçim konuşuyorsun sen, Helen?" diye bağırdı. "Ne demek istiyorsun?"

"Sen çok iyi biliyorsun. Gereksiz açıklamalarla zaman kaybetmeye gerek yok, söyleyecek misin?"

Hararetle, hiçbir şey bilmediğine yeminler etti, hangi çatal dilli cadının onun adını karaladığını, hangi iğrenç yalanlara inanacak kadar aptallaştığımı öğrenmek istedi.

Soğuk bir sesle "Yalan yere yemin etme, gerçeği yalanlarla bastıracağım diye boş yere kafanı yorma," dedim. "Üçüncü bir kişinin ifadesine inandığım yok. Bu akşam çalılığın oradaydım, her şeyi gördüm ve duydum."

Bu kadarı yetmişti. Hayret ve dehşet içinde kaldı, haykırışını bastırdı "Şimdi zılgıtı yiyeceğim," diye mırıldandı. Elindeki mumu sandalyeye bıraktı, duvara yaslandı, kollarını kavuşturup benimle yüzleşmeye hazırlandı.

Utanmazlık ve çaresizlikle karışık bir küstahlıkla "E, ne olacak şimdi?" diye sordu.

"Şu olacak," dedim. "Çocuğumu ve servetimin kalanını alıp gitmeme izin verecek misin?"

"Nereye?"

"Herhangi bir yere, çocuğumu senin bulaşıcı etkinden uzak tutabileceğim bir yere. Senin varlığından kurtulacağım, sen de benimkinden."

"Olmaz."

"Parayı almadan, çocuğumu alıp gideyim o hâlde?"

"Hayır, çocuğu alıp gidemezsin de. Senin müşkülpesent kaprislerin yüzünden memleketin diline mi düşeceğim? Buna izin verir miyim?"

"O hâlde nefret edilen ve aşağılanan biri olarak burada kalmak zorundayım. Ancak bundan sonra sadece sözde karı

kocayız."

"Âlâ."

"Sadece çocuğunun annesi ve evini çekip çeviren bir kadınım, o kadar. Yani artık boş yere zahmete girip âşık rolleri oynamana gerek yok. Artık senin o merhametsiz sevgini istemiyorum. Sana sevgimi vermeyeceğim, tahammül de etmeyeceğim. Gerçek sevgini başkasına verirken, evliliğin boş tatlı sözlerine kanmayacağım."

"Çok iyi, nasıl istersen. Önce kim pes edecek göreceğiz, hanımefendi."

"Pes edersem, bu dünyada seninle yaşadığım içindir. Senin sahte aşkından mahrum kaldığım için değil. Günahkâr davranışlarını bırakıp içten pişmanlığını dile getirirsen seni affedeceğim, hatta çok zor da olsa, belki seni yeniden severim."

"Hıh! Bu arada beni Bayan Hargrave'e gammazlarsın, Maxwell yengene evlendiğin alçak herifi uzun uzun anlatırsın mektuplarında."

"Kimseye şikâyet etmeyeceğim. Bugüne kadar senin ahlâksızlıklarını herkesten saklamak, asla sahip olmadığın değerleri edinebilmen için çok çabaladım, bundan sonra başının çaresine bakacaksın."

Onu kendi kendine küfürler eder hâlde bırakıp yukarı çıktım.

Beni büyük bir kaygıyla süzen Rachel "Yazık size, hanımefendi," dedi.

Ona konuşmaktan ziyade üzgün bakışlarına cevap verdim: "Çok doğru, Rachel."

"Biliyordum, hiç bahsini açmamalıydım."

Solgun, yılların izini taşıyan yanağını öptüm. "Sen canını sıkma."

"Siz hep katlandınız. Ben katlanamazdım. Yıkılırdım ve çok ağlardım. Onunla konuşurdum da; ona derdim ki..."

"Konuştum," dedim. "Gerekeni söyledim."

"Çok ağlardım, çok," diye üsteledi. "Sizin gibi böyle sakin kalamazdım, yüreğim bu yükle yerinden çıkacak gibi olurdu."

Üzüntüme rağmen gülümseyerek "Ağladım," dedim. "Şu

anda gayet sakinim, beni tekrar üzme, dadı. Artık bundan bahsetmeyelim, hizmetlilere de bir şey söyleme. Artık gidebilirsin. İyi geceler. Benim yüzümden uykundan olma. Güzel bir uyku çekeceğim, yapabilirsem."

Kararlı olmama rağmen, yatakta yatmaya tahammül edemedim; saat iki olmadan kalktım, hâlâ yanmakta olan gaz lambasıyla mumu yaktım, gecelikle masamın başına geçip geçen akşam olanları düşündüm. Yatakta yatıp geçmişi ve kaygı verici geleceği düşünerek kendime işkence etmektense bu şekilde oyalanmak daha iyiydi. Huzurumu bozan durumları ve gerçeklerin ortaya çıkmasını sağlayan küçük detayları yazmak beni rahatlatmıştı. Bu geceki uykum kafamı toparlamaya, yarının dertleriyle yüzleşmeye yetmeyecekti. En azından öyle düşünüyordum, yazmayı bırakınca başıma korkunç bir ağrı girdi. Aynaya baktım ve yorgun, bitkin aksimi görünce irkildim.

Rachel giyinmeme yardım etmeye geldi, kötü bir gece geçirdiğimi anlamıştı. Milicent nasıl olduğuma bakmak için uğradı. Ona daha iyi olduğumu ama kötü bir gece geçirdiğim için görünüşümün kusuruna bakmamasını söyledim. Şu gün bir bitse! Kahvaltıya inme düşüncesi bile beni ürpertiyor. Onlarla nasıl yüzleşeceğim? Fakat suçlu olan ben değilim, bunu unutmamalıyım. Korkacak bir şeyim yok, kendi suçlarının mağduru olarak beni küçümserlerse aptallıklarına acırım ve küçümsemelerini asla üstüme almam.

34

Akşam. – Kahvaltı iyi geçti. Sofrada gayet sakin ve soğukkanlıydım. Sağlığımla ilgili sorulara sakince karşılık verdim. Görünüşümde ya da tavrımdaki değişikliği önceki gece erkenden odama çekilmeme sebep olan ufak rahatsızlığıma bağladım. Fakat gitmelerine daha on-on iki gün var, nasıl başa çıkacağım? Neden bu kadar geç gidiyorlar ki? Gittiklerinde o adamla, en büyük düşmanımla –çünkü beni kimse onun kadar incitemez– aylarımı, yıllarımı nasıl geçireceğim? Ah, onu nasıl da safça, ahmakça sevmişim, nasıl delice güvenmişim, onun iyiliği için nasıl da durmaksızın uğraşıp didinmiş, dualar etmişim; o ise aşkımı nasıl da ayaklar altına aldı, güvenime ihanet etti, dualarımı ve gözyaşlarımı, onu korumak isteyişimi hor gördü, umutlarımı yıktı, gençliğimin en güzel hislerini yok etti, beni umutsuzlukla dolu perişan bir hayata mahkûm etti. Kocamı artık sevmediğimi söylemek yetmez, ondan nefret ediyorum! Bu sözcük suçlulukla karışık bir itiraf gibi bana bakıyor ama doğru: Ondan nefret ediyorum! Nefret! Tanrı onun sefil ruhunu kurtarsın. Günahlarını görüp anlamasını sağlasın, başka da bir intikam istemiyorum! Uğradığım haksızlıkları bilse ve anlasa, bu bile benim için yeterli bir intikam olurdu ve her şeyi affedebilirdim. Fakat o kalpsiz günahkârlığı içinde öyle kaybolmuş öyle katılaşmış ki, yaşadığı sürece beni anlayabileceğini sanmıyorum. Neyse, bu konu üzerinde daha fazla durmanın gereği yok. Tekrardan gelip geçen gündelik olayların önemsiz detaylarında bu düşüncelerimden kurtulmakla uğraşacağım.

Bay Hargrave gün boyunca ciddi, anlayışlı, mütevazı kibarlığıyla sinirimi bozdu. O kadar mütevazı olmasaydı sinirim çok bozulmazdı, haddini bildiriverirdim fakat gayet nazik ve düşünceli olmayı öyle beceriyordu ki, kabalık ya da nankörlük etmeksizin haddini bildirmek mümkün değildi. İyi davranma numarasını bu kadar başarıyla yaptığı için onu tebrik etmem lazım. Ayrıca içinde bulunduğum bu alışılmadık durumda ondan kuşkulanmak da görevimdir, diye düşünüyorum. Nezaketi tamamen sahte olmayabilir ama yine de ona minnet duyarak kontrolümü kaybetmek niyetinde değilim. Satranç oyunumuzu, o zaman kullandığı ifadeleri, beni öfkelendiren, tarif edilmez hâli ve tavrını hatırlarsam güvende olacağım. Tüm bunları tek tek ezberledim.

Sanırım benimle yalnız konuşmak için fırsat kolluyordu. Bütün gün nöbetteydi ama onu hayal kırıklığına uğratmaya gayret gösterdim –söyleyeceklerinden korktuğum için değil- onur kırıcı tesellileri ya da kalkışacağı şeyler olmadan da yeterince canım sıkkındı ve Milicent'ın hatrına onunla tartışmak istemiyordum. Sabah mektup yazacağını bahane ederek diğer beylerle atış yapmaya gitmedi ama bu iş için kütüphaneye çekilmek yerine masasını, Milicent ve Leydi Lowborough ile oturmakta olduğum oturma odasına getirtti. İki kadın da işlerine dalmıştı, bense sohbet etmek yerine, dikkatimi dağıtmak için elime bir kitap almıştım. Milicent sessiz kalmak istediğimi anladı ve beni rahat bıraktı. Şüphesiz, Annabella da anlamıştı ama bu onun dilini tutması, neşesine hâkim olması için yeterli değildi. Son derece büyük bir özgüven ve yakınlıkla, özellikle bana hitap ederek gevezeliğe başladı, o neşelenip yakınlaştıkça ben daha soğuk ve kısa cevaplar verdim. Bay Hargrave dayanamadığımı anlayıp başını kaldırdı, Annabella'nın sorularına ve yorumlarına elinden geldiğince cevap vermeye, sohbeti kendisine yönlendirmeye çalıştı ama işe yaramadı. Bir türlü vazgeçmediği kasıtlı ısrarından anladığım üzere, Annabella belki başımın ağrıdığını ve konuşmak istemediğimi, neşeli gevezeliğine sinir olduğumu görmüştü. Fakat ben durumu istediğim şekilde kontrol altına aldım ve okumaya çalıştığım kitabın boş sayfasına şunları yazıp eline tutuşturdum:

"Seni, sana karşı arkadaşlık hisleri besleyemeyecek kadar iyi tanıyorum ve senin kadar ikiyüzlü olmayı beceremediğim için arkadaşmışız gibi yapamam. Bu yüzden, bundan sonra aramızdaki bütün yakınlığın bitmesini rica ediyorum. Sana hâlâ kibar, itibarlı ve saygıya değer bir kadınmışsın gibi davranıyorsam, bil ki, senin değil, kuzenin Milicent'ın hislerini hesaba kattığım içindir."

Bunları okuyan Annabella kıpkırmızı oldu, dudağını ısırdı. Gizlice kitabın sayfasını yırtıp buruşturdu, şömineye attı, sonra da verdiğim kitabın sayfalarını çevirerek okurmuş gibi yaptı veya gerçekten okumaya başladı. Biraz sonra Milicent çocuk odasına çıkacağını söyledi, ona eşlik etmemi isteyip istemediğimi sordu.

"Annabella kusurumuza bakmaz," dedim. "Okumaya daldı."

Birden başını kaldırıp elindeki kitabı masaya atan Annabella "Hayır, hiç de değil," diye bağırdı. "Helen'le konuşmak istiyordum. Sen gidebilirsin, Milicent, o da birazdan gelir," Milicent gitti. "Benimle gelir misin Helen?" dedi Annabella.

Yüzsüzlüğü karşısında hayret etmiştim. Yine de peşinden kütüphaneye gittim. Kapıyı kapattı, şöminenin başına geçti.

"Kim söyledi?" diye sordu.

"Hiç kimse. Kendi başıma öğrenmekten aciz değilim."

Bir umutla "Ah, şüphelendin!" diye, gülümseyerek bağırdı. Şu ana kadar küstahlığında bir çaresizlik vardı ama artık rahatlamıştı.

"Şüphelenseydim, rezilliğini çok önceden keşfederdim. Hayır, Leydi Lowborough, şüphe üzerine ithamda bulunmuyorum."

Kendini koltuğa bıraktı, soğukkanlıymış gibi görünmek için büyük çaba sarfederek, ayağını şöminenin siperliğine uzattı. "Ne öğrendin o hâlde?"

Gözümü üstünden ayırmaksızın "Senin gibi ben de ay ışığında yürüyüşe çıkmıştım," dedim."Çalılıklar da en sevdiğim dinlenme yeridir."

Yine kıpkırmızı oldu, sustu kaldı, parmağını dişine bastırdı, şöminenin ateşine daldı. Haince bir memnuniyet hissiyle bir süre ona baktım, sonra kapıya doğru giderken, başka bir sözü

olup olmadığını sordum.

Uzandığı koltuktan doğrularak "Evet, evet!" diye bağırdı. "Lord Lowborough'a söyleyecek misin?"

"Sanırım evet."

"Bu konuyu ifşa etmeye niyetin varsa seni vazgeçiremem, elbette ama bu feci olur, kimseye söylemezsen yüce gönüllü bir insan olduğunu düşüneceğim, şu dünyada senin için yapabileceğim bir şey olursa, şey, sadece..."

"Sadece kocamla yaşadığın ahlâksız ilişkiden vazgeçmen dışında, değil mi?"

Saklamaya çalışmadığı öfkesiyle karışmış bariz bir endişe ve tereddüt içinde bir an sustu.

Alçak sesle "Hayatımdan bile daha çok değer verdiğim bir şeyden vazgeçemem," dedi. Sonra birden başını kaldırdı, çakmak çakmak olmuş gözlerini bana dikerek samimiyetle devam etti. "Fakat Helen ya da Bayan Huntingdon ya da sana nasıl hitap etmemi istiyorsan, ona anlatacak mısın? Yüce gönüllü biriysen, bunu gösterebileceğin bir fırsat var karşında. İftihar ediyorsan, bu asil hoşgörün karşısında borçlu kaldığımı kabul etmeye hazırım."

"Ona söylemeyeceğim."

"Söylemeyecek misin!" diye sevinçle bağırdı. "İçten teşekkürlerimi kabul et, lütfen!"

Yerinden fırlayıp bana elini uzattı. Geri çekildim.

"Teşekkür etme, senin için yapmıyorum. Hoşgörü gösterdiğim de yok. Rezilliğini ifşa etmek istemiyorum. Kocana söyleyerek onu üzmek istemem."

"Ya Milicent? Ona söyleyecek misin?"

"Hayır, aksine, ondan saklamak için elimden geleni yapacağım. Akrabasının rezilliğini ve utancını öğrenmesini istemem."

"Çok sert sözler ediyorsunuz, Bayan Huntingdon ama sizi affediyorum."

"Şimdi, Leydi Lowborough, bu evi en kısa sürede terk etmenizi tavsiye ederim. Burada kalmaya devam etmeniz bana son derece nahoş geliyor." Yüzünde beliren şeytani zafer gülüşünü görünce "Bay Huntingdon yüzünden değil," dedim."O

sizin varlığınızdan pek memnun ama sizinle ilgili duygularımı sürekli saklamak ve en ufak bir saygı bile duymadığım birine kibar ve saygılı davranmak zorunda kalmak eziyetli olacak ve kalmaya devam ederseniz, hareketleriniz, bu olayı henüz bilmeyen iki kişinin de öğrenmesine sebep olacak. Bu yüzden, kocan için, Annabella, hatta kendin için sana içtenlikle tavsiye ediyor, hatta rica ediyorum, bu gayrimeşru bağı bir an önce kopar ve korkunç sonuçlar ortaya çıkmadan evvel, hâlâ şansın varken yükümlülüklerine geri dön."

Sabırsızlıkla sözümü kesti. "Evet evet, tabii ama belirlediğimiz tarihten önce dönemem, Helen. Ne bahane uyduracağım ki? Tek başıma da dönsem –ki Lowborough bunu asla kabul etmez- onunla birlikte de dönsem, bu durum şüphe uyandıracak. Zaten ziyaretimizin son bulmasına çok az kaldı, bir haftadan biraz uzun bir süre, varlığıma o kadarcık katlanırsın! Arkadaşlık gösterileriyle canını sıkmayacağım."

"Peki, sana başka lafım yok."

Tam ben dışarı çıkarken "Bu olaydan Huntingdon'a bahsettin mi?" diye sordu.

"Benim karşımda onun adını nasıl ağzına alırsın!" dedim.

O andan beri, nezaket gereği ya da gerekli hâller dışında tek kelime konuşmadık.

35

Ayın 19'u. – Leydi Lowborough benden korkmasına gerek olmadığını anladıkça ve gidiş tarihi yaklaştıkça daha cüretkâr ve küstah davranıyor. Yanımda, etrafta bizden başka kimse yokken kocamla sevgi dolu bir yakınlıkla konuşmaktan çekinmiyor, benim soğuk ilgisizliğimin aksine, nazik ve endişeli tavırlarıyla, onun sağlığı ve esenliğiyle ya da onunla ilgili her şeyle yakından ilgilendiğini özellikle göstermeye çalışıyor. Arthur da onu gülüş ve bakışlarla, fısıldanan sözcüklerle ya
284 da onun ne kadar iyi kalpli, benimse ne kadar ihmalkâr olduğuma dair açıkça söylediği imalı sözlerle ödüllendiriyor ve bu da beni, istemesem de çok öfkelendiriyor çünkü tüm bunları umursamamam gerek. Aralarında geçen her şeye karşı kör ve sağır olmalıyım çünkü ben ahlâksızlıklarına tepki gösterdikçe Annabella daha da keyifleniyor ve Arthur da sahte umursamazlığıma rağmen hâlâ onu bağlılıkla sevdiğim için gururlanıyor. Böyle durumlarda bazen Hargrave'in bana olan ilgisinin teşvikiyle, Arthur'a işlerin hiç de düşündüğü gibi olmadığını göstermek için kurnazca, şeytani fikirler aklıma geliyor ama bu fikirler bir anda, dehşet ve utançla yok oluyor ve sonra da beni bu duruma soktuğu için Arthur'dan on kat daha fazla nefret ediyorum! Tanrı beni ve günahkâr düşüncelerimi affetsin! Duyduğum kederle anılmam gerekirken, bu düşüncelerin beni zehirlediğini seziyorum. Bu, bana haksızlık yapanların olduğu kadar benim de suçum. Hiçbir gerçek Hıristiyan, o ikisine beslediğim kadar keskin hisler besleyemez, özellikle de Annabella'ya. Memnuniyetle affedebileceğimi düşündüğüm

Arthur en ufak bir pişmanlık belirtisi göstermiyor ve öbürü; ona duyduğum tiksintiyi anlatmama kelimeler yetmez. Mantığım engel oluyor ama duygularım şiddetle kışkırtıyor; bunu bastırabilmek için uzun uzun dua ve mücadele etmeliyim.

Neyse ki Annabella yarın gidiyor çünkü onun varlığına bir gün daha katlanamayacağım. Bu sabah her zamankinden erken kalktı. Kahvaltıya indiğimde onu tek başına buldum.

Ben içeri girince döndü "A, Helen, sen miydin?" dedi.

İstemeden de olsa dönüp ona baktım. Bana hafifçe gülerek "Sanırım ikimiz de hayal kırıklığına uğradık," dedi.

Kahvaltı sofrasıyla ilgilenmeye başladım.

Masaya otururken "Misafirperverliğine yük oluşumun son günü," dedi. Arthur içeri girerken "Ah, bu işe hiç sevinmeyecek kişi de geldi!" diye mırıldandı.

Arthur onun elini sıkarak günaydın, dedi ve hayıflanarak mırıldandı: "Bugün... Son gün!"

Annabella acı acı "Evet," diye karşılık verdi."Bugünü en iyi şekilde değerlendirmek için erkenden kalktım –yarım saattir tek başıma oturuyorum– seni tembel şey!"

"Ben de erken kalkmıştım ama..." Arthur sesini alçaltarak devam etti. "Gördüğün gibi yalnız değiliz."

"Asla olamıyoruz ki." Fakat yalnızmış gibi rahat olabilirlerdi çünkü ben pencerenin önünde durmuş bulutları seyrediyor, hiddetimi bastırmaya çalışıyordum.

Baş başa verip bir şeyler daha konuştular, neyse ki tam duyamadım ama Annabella gelip yanıma oturma küstahlığını gösterdi, hatta elini omzuma koyup "Benim yüzümden ona kin tutmana gerek yok, Helen," dedi. "Çünkü onu senin sevebileceğinden çok daha fazla seviyorum."

Bu hareketi kendimi kaybetmeme sebep oldu. Saklayamadığım bir tiksinti ve öfkeyle, elini tuttuğum gibi savurdum. Bu âni patlamama şaşıran, daha çok dehşete kapılan Annabella sessizce geri çekildi. Öfkemi serbest bırakıp bir sürü şey söyleyebilirdim ama Arthur'un kıkırdadığını duyunca kendime geldim. Dilimin ucuna kadar gelen hakaretleri yuttum, küçümser bir tavırla yüz çevirdim, onu böyle eğlendirdiğim için öfkemden pişman olmuştum. Bay Hargrave içeri girdiğinde o

hâlâ gülüyordu. Ne kadarına şahit olduğunu bilmiyorum çünkü o içeri girerken kapı aralıktı. Soğuk bir tavırla evin beyini ve kuzenini selamladı, büyük bir hayranlık ve saygıyla karışık derin bir anlayışla bana bakarak "Günaydın," dedi.

Pencerenin önünde yanımda durup havanın nasıl olduğuna bakarmış gibi yaparken alçak sesle "Şu adama daha ne kadar sadakat besleyeceksiniz?" diye sordu.

"Hiç," dedim. Hemen sofraya dönüp çay servisine başladım. Bay Hargrave peşimden geldi, benimle sohbet etmeye niyetlenmişti ki, diğer konuklar gelmeye başladı, bu yüzden ona dikkatimi vermedim, sadece kahvesini ikram ettim.

Kahvaltıdan sonra, Leydi Lowborough'la günün mümkün olan en az kısmını geçirmeye kararlı olarak, yavaşça misafirlerin yanından ayrılıp kütüphaneye çekildim. Bay Hargrave bir kitaba bakma bahanesiyle peşimden oraya geldi, önce kitap raflarına yönelip bir kitap seçti, sonra yavaşça, utana sıkıla yanıma yanaştı, elini sandalyemin arkalığına koyup"Sonunda kendinizi özgür hissediyor musunuz?" diye sordu.

Kımıldamaksızın ve başımı kitabımdan kaldırmadan "Evet," dedim. "Tanrı'yı gücendirmeyecek ve vicdanıma ihanet etmeyecek kadar özgürüm."

Bir an sessizlik oldu.

"Vicdanınızın hastalık derecesinde hassas ve Tanrı düşüncenizin gerçeklerden sapacak kadar katı olmaması şartıyla, çok haklısınız," dedi. "Sizin mutluluğunuz uğruna ölümü göze alabilecek birini mutlu etmenin –kendinize ya da hiç kimseye bir zarar vermeksizin, size kendini adamış bir yüreği araf işkencelerinden kurtarıp ilahi mutluluğa yükseltmenin– Tanrı'yı gücendireceğini mi düşünüyorsunuz?"

Bunları bana doğru eğilerek, alçak bir sesle söyledi. Başımı kaldırıp doğruca yüzüne baktım, sakin bir tavırla "Bay Hargrave, bana hakaret mi ediyorsunuz?" dedim.

Bunu beklemiyordu. Şoku atlatmak için bir an sustu, sonra geri çekildi, elini sandalyemden çekti, üzgün ve gururlu bir sesle "Niyetim bu değildi," diye cevap verdi.

Hafif bir baş hareketiyle kapıya doğru baktım ve kitabıma geri döndüm. Derhal çıktı. Bu hareketim konuşmaktan

daha etkili olmuştu çünkü o hiddetli hâlimle güdülerime kapılabilirdim. İnsanın öfkesine hâkim olması ne güzel şey! Bu paha biçilmez niteliği geliştirmek için daha çok çalışmalıyım. Önümde uzanan bu çetin, karanlık yolda buna kim bilir ne kadar çok ihtiyaç duyacağım.

Milicent'a annesi ve kız kardeşiyle vedalaşma fırsatı tanımak için sabah iki hanımı alıp Grove'a gittim. Milicent'ın günü onlarla geçirmesini istediler, yaşlı Bayan Hargrave onu akşama getireceğini ve yarın parti dağılana kadar kalabileceğini söyledi. Sonuç olarak Leydi Lowborough ile ben arabada baş başa dönme keyfine nail olduk. İlk bir-iki kilometre sessizliğimizi koruduk, ben pencereden dışarı baktım, o da köşesine yaslandı. Fakat onun yüzünden kendimi kısıtlayacak değildim, öne doğru eğilmekten, soğuk rüzgârın yüzüme vurmasından ve kızıl kahverengi çitleri, ıslak çayırları seyretmekten sıkılınca ben de arkama yaslandım. Her zamanki küstahlığıyla sohbet etmeye başladı, bense "evet, hayır, hıh" gibi son derece kısa cevaplar vererek geçiştirdim. Sonunda önemsiz bir konuda fikrimi sorduğunda "Neden benimle sohbet etmeye çalışıyorsunuz, Leydi Lowborough?" dedim. "Hakkınızdaki düşüncelerimi biliyorsunuz."

"Bana karşı bu kadar sert davranacaksanız, yapacak bir şeyim yok ama kimseye surat asamam." Kısa yolculuğumuz sona ermişti. Arabanın kapısı açılır açılmaz dışarı atladı, ormandan dönmekte olan beyleri karşılamak için bahçeye yöneldi. Elbette peşinden gitmedim.

Fakat küstahlıkları son bulmadı. Akşam yemeğinden sonra her zamanki gibi misafir odasına geçmiştim, o da benimle geldi ama yanımda çocuklar da vardı; bütün dikkatimi onlara vermiştim, beyler gelene kadar ya da annesi Milicent'ı getirene kadar onlarla ilgilenmeye kararlıydım. Fakat küçük Helen oyun oynamaktan yorulmuş, uyumak istiyordu. Kanepede kucağıma yatmıştı, yanımda oturan Arthur onun yumuşacık sarı saçlarını okşuyordu. Tam bu sırada Leydi Lowborough geldi, Arthur'un öbür yanına kuruldu.

"Yarın benden kurtuluyorsunuz, Bayan Huntingdon," dedi. "Muhakkak çok memnunsunuzdur ki öyle olmanız çok

normal ama size çok büyük bir yardımda bulunduğumu biliyor musunuz? Neden olduğunu söyleyeyim mi?"

Sesinin tonundan, beni kışkırtmaya çalıştığını anladığım için, sakin kalmaya çalışarak "Bana ne yardımda bulunduğunuzu öğrenmek isterim," dedim.

"Bay Huntingdon'daki olumlu değişikliği fark etmediniz mi? Ne kadar ölçülü, aşırıya kaçmayan biri oldu. Kapıldığı üzücü alışkanlıklara esefle bakıyordunuz, biliyorum, onu bu alışkanlıklardan kurtarmak için elinizden geleni yaptığınızı da biliyorum ama ben yardımınıza koşana kadar başarılı olamadınız. Kendisini bu kadar alçalttığını görmeye dayanamadığımı söyledim –ne dediğimin bir önemi yok– yarattığım değişikliği görüyorsunuz, bana teşekkür borçlusunuz."

Kalkıp dadıyı çağırmak için çanı çaldım.

"Fakat teşekkür beklemiyorum," diye devam etti. "Sizden tek ricam, ben gittikten sonra ona iyi bakmanız ve hırçın davranıp ihmal ederek onu eski alışkanlıklarına teşvik etmemenizdir."

Öfkeden delirmek üzereydim, neyse ki Rachel kapıda be-

lirdi. Ona çocukları işaret ettim çünkü konuşacak hâlim yoktu, Rachel çocukları aldı, ben de peşlerinden gittim.

"Ricamı yerine getirecek misin, Helen?" dedi Annabella.

Yüzünde fesat bir gülüşün belirmesine sebep olan bir ifadeyle ona baktım ve odadan çıktım. Antrede Bay Hargrave'le karşılaştım. Konuşacak hâlde olmadığımı o da anladı ve tek kelime etmeden geçip gitmeme izin verdi. Birkaç dakika kütüphanede kalıp sakinleştikten sonra Bay Hargrave ile misafir odasına geçtiğini duyduğum Milicent'ın yanına gittim. Loş odada oyalanmakta olan ve beni beklediği her hâlinden belli olan Bay Hargrave "Bayan Huntingdon, bir şey söyleyebilir miyim?" dedi.

"Nedir, çabuk söyleyin."

"Bu sabah sizi gücendirdim, bu kırgınlığınızla yaşayamam."

"O zaman gidin, başka günah işlemeyin," dedim.

Aceleyle yolumu keserek "Hayır hayır!" dedi. "Kusura bakmayın ama affınızı istemek zorundayım. Yarın gidiyorum ve sizinle bir daha konuşma fırsatı bulamayabilirim. Kendi-

mi kaybetmemeliydim ama aceleci varsayımlarımı unutup affetmenizi rica ediyorum, o sözleri hiç söylememişim sayın, inanın çok pişmanım ve saygınızı kaybetmek de bana en ağır ceza. Buna dayanamıyorum."

"İnsan isteyerek unutamaz ve hak etmediği sürece her dileyene saygımı sunamam."

"Bu kusurumu affederseniz, saygınızı hak etmek için çalışarak hayatımı iyi yönde geçirmişim demektir. Affedecek misiniz?"

"Evet."

"Evet! Fakat çok soğuk davranıyorsunuz. Bana elinizi verin, size inanayım. Hayır mı? O zaman beni affetmediniz, Bayan Huntingdon!"

"Evet, ettim. İşte elimi uzatıyorum ama başka günah işlemeyin."

Hevesle elimi sıktı, tek kelime etmeksizin, herkesin toplanmaya başladığı misafir odasına girmem için yolumdan çekildi. Bay Grimsby kapının yanında oturuyordu, peşimde Hargrave olduğu hâlde içeri girdiğimi görünce tahammül edilmeyecek bir bakışla yan yan baktı, ben yüzüne bakınca hemen bakışlarını kaçırdı, utanmadıysa da epey şaşırmıştı. Bu arada Hattersley Hargrave'i kolundan tutmuş, kulağına bir şeyler fısıldıyordu; muhtemelen kaba bir espri yapıyordu çünkü Hargrave ne güldü ne de cevap verdi, sadece dudak bükerek onun yanından ayrılıp, Lord Lowborough'a oğluyla gurur duyma sebeplerini saymakta olan annesinin yanına gitti.

Çok şükür, yarın hepsi gidiyor.

36

20 Aralık 1824. – Mutlu birlikteliğimizin üçüncü yıldönümü. Konuklarımız bizi birbirimize bırakalı iki ay oluyor, evlilik hayatının bu yeni evresini dokuz haftadır yaşıyorum; evin hanımı ve beyi, şirin bir ufaklığın anne babası olarak, karşılıklı anlayış içinde ama arada sevgi, arkadaşlık ya da anlayış olmaksızın. Elimden geldiğince, onunla huzur içinde yaşamaya çalışıyorum. Ona tam bir nezaketle davranıyor, makul koşullarda kendi çıkarlarımı onunki uğruna feda ediyor, evle ilgili konu-
290 larda iş görüşmesi yaparmış gibi ona danışıyor, benim isteklerime uygun olmasa da onunkilere uyuyorum.

Ona gelince, Annabella'sı gittiği için bir iki hafta boyunca hırçın, keyifsiz, üzgün ve özellikle bana karşı çok aksiydi. Her yaptığım yanlışmış. Taş kalpli, katı, duygusuzmuşum; ekşi, solgun suratım son derece iticiymiş, sesim onu ürpertiyormuş, bütün kışı benimle nasıl geçirecekmiş, onu yavaş yavaş tüketiyormuşum. Yine ayrılmayı teklif ettim ama kabul etmedi. Elalemin ağzına sakız olamazmış. Karısının birlikte yaşayamayacağı kadar zalim biri olduğunun konuşulmasına izin vermezmiş. Bana katlanmanın bir yolunu bulması gerekiyormuş.

"Benim sana katlanmanın bir yolunu bulmam gerek, asıl," dedim. "Kâhyalık ve ev idaresi görevlerini itinayla ve iyi bir şekilde karşılığında beş kuruş almadan, kuru bir teşekkür bile beklemeden yerine getirdiğim sürece benden ayrılmayı göze alamazsın. Bu yüzden esaretim dayanılmaz hâle geldiğinde bu görevlerden vazgeçeceğim." Bu tehdidim onu kontrol altında tutmaya yaramıştı.

Hakaretamiz sözleri beni umduğu gibi incitmediği için hayal kırıklığına uğramıştı çünkü özellikle hislerimi incitmek için bir şey dediğinde üzüldüğümü görmek istermiş gibi yüzüme bakıyor, sonra da "taş kalpli" ya da "zalimce duyarsız" olduğumu söylüyordu. Hüngür hüngür ağlasaydım, beni sevmediği için hayıflansaydım belki bana acımaya tenezzül edecek, yalnızlığını gidermek ve Annabella'sının yokluğunda teselli bulmak için bir süre yine sevecekti, ta ki onunla tekrar görüşene ya da yerine daha uygun birini bulana kadar. Tanrı'ya şükür, o kadar zayıf değilim! Ahmakça, mest olmuş bir hâlde âşık olarak bir kez aklım başımdan gitti, hiç hak etmediği hâlde ona ölesiye tutuldum ama artık tamamen geçti, yok oldu, bunun sebebi de sadece o ve yaptığı ahlaksızlıklardı.

Önceleri (metresinin öğütleri uyarınca sanırım) dertlerine içkiyle teselli bulmaktan kusursuz şekilde sakındı ama sonra bu erdemli çabaları zayıflamaya başladı, arada bir ölçüyü biraz kaçırıyordu, hâlâ kaçırıyor; hayır, ara sıra ve birazcık değil. Aşırı tükettiği içkinin tesirindeyken ateşlenip zalimlik etmeye kalkıyor, o zaman ona kızmamak, ondan iğrenmemek için çok uğraşıyorum. Sarhoşluk sonrasında bunalımlı ruh hâlindeyken dertlerinden ve hatalarından yakınıyor, hepsi için beni suçluyor; bu düşkünlüğünün sağlığına zarar verdiğini, yarardan çok zarar getirdiğini biliyor ama olağandışı, kadına yakışmayan tavırlarımla onu buna benim ittiğimi iddia ediyor; sonunda mahvolacakmış ve tek suçlusu da benmişim. O zaman kendimi savunmaya girişiyorum ve karşılıklı birbirimizi suçluyoruz. Bu sabırla katlanamayacağım bir haksızlık. Onu bu kötülüklerden kurtarmak için o kadar uzun süre, o kadar büyük çaba göstermedim mi? Elimden gelse hâlâ çaba göstermez miydim? Bunu, beni hor göreceğini bile bile onu pohpohlayıp severek yapabilir miyim? Üzerindeki etkimi ya da ona duyduğum saygıyı yitirmem benim suçum mu? Ondan iğrendiğim hâlde ve o da beni hor görürken, Leydi Lowborough ile mektuplaşırken ve bunu bildiğimi bildiği hâlde onunla barışmalı mıyım? Hayır, asla asla, asla! Kendini öldürene kadar içebilir, benim suçum değil.

Evet, yine de onu kurtarmak için üstüme düşeni yapıyo-

rum. İçki içince gözlerinin donuklaştığını, yüzünün kızarıp şiştiğini, bedenen ve zihnen geri zekâlı gibi göründüğünü, Annabella onu bu hâlde görse hayal kırıklığına uğrayacağını, böyle devam ederse onu sevmekten vazgeçeceğini ima ediyorum. Bu uyarılar sadece beni hoyratça taciz etmesine yarıyor ve işin aslı, gerçekten de hak etmişim gibi hissediyorum çünkü öyle argümanlar kullanmak istemiyorum ama bunlar onun uyuşuk beynine işliyor, durmasını, düşünmesini, içkiden uzak durmasını sağlıyor.

Şu anda ondan bir süreliğine kurtulmuş olmanın keyfini sürüyorum. Hargrave ile birlikte epey uzağa ava gitti, muhtemelen yarın akşamdan önce dönmez. O yanımda olmasa ne kadar başka hissederdim!

Bay Hargrave hâlâ Grove'da kalıyor. Sık sık Arthur'la buluşup ava çıkıyorlar. O bize sık sık uğruyor, Arthur da ona ziyarete gidiyor. Bu sözüm ona arkadaşların birbirlerini çok sevdiklerini sanmıyorum ama görüşmeleri sayesinde zaman geçiyor ve bunun devam etmesini çok istiyorum çünkü birkaç saat de olsa Arthur'un sinir bozucu varlığından kurtulmuş oluyorum; o da küfelik olana kadar içmekten daha iyi bir uğraş buluyor. Bay Hargrave'in bu civarda olmasına tek itirazım, onunla Grove'da karşılaşacağım korkusunun beni, kız kardeşi Esther'i dilediğim kadar sık görmekten alıkoyması. Çünkü son zamanlarda bana karşı öyle terbiyeli davranıyor ki, önceki tavırlarını neredeyse tamamen unuttum. Sanırım saygımı kazanmaya çalışıyor. Bundan daha fazlasını talep etmeye kalkıştığı an yine kaybedecek.

***

10 Şubat. – İnsanın güzel duyguları ve iyi niyetinin başına kakılması çok zor, çok gücendirici bir şey. Sefil kocama karşı merhamet duymaya, onun kimsesiz, huzursuz hâllerine acımaya başlamıştım; düşünsel uğraşların tesellisiyle ve Tanrı'ya karşı vicdanımın temiz olduğu duygusuyla rahatlayamamıştım. Gururumu feda etmem, evini yaşanabilir hâle getirmek ve onu doğru yola çekmek için tekrar çaba göstermem gerek-

tiğini düşünüyordum. Sahte aşk yeminleriyle, sahte pişmanlıklarla değil, her zamanki soğuk tavrımı yumuşatarak, mesafeli nezaketimi her fırsatta sevecenliğe dönüştürerek. Ayrıca bunu yalnızca düşünmekle kalmamış, buna göre davranmaya da başlamıştım, sonuç ne oldu? Sevecenliğime bir karşılık alamadım, pişmanlık uyandıramadım ama yatıştırılması imkânsız bir huysuzluk ve içki düşkünlüğüyle artan zalimce bir despotluk ve her seferinde beni yine taş gibi katılaştıran, merhamet dolu yumuşak tavrımı her gördüğünde yüzünde beliren memnuniyet dolu muzaffer bir parıltı uyandırdım. Ve bu sabah bunu kesinleştirdi, bu taşlaşma, hiçbir şeyin beni bir daha yumuşatamayacağı şekilde, tam anlamıyla gerçekleşti. Mektuplarının arasında ayrı bir memnuniyetle okuduğu bir tanesi vardı, önüme doğru masaya fırlattı.

"Al işte! Oku da biraz ders al!" diye nasihat edercesine konuştu.

Mektup Leydi Lowborough'nun serbest, uçarı elinden çıkmıştı. İlk sayfaya şöyle bir göz attım; abartılı sevgi iddiaları, bir an önce görüşme özlemine ilişkin coşkulu sözler ve O'nun emir ve buyruklarına karşı saygısızlıklardan ibaretti. Rengimin attığını görünce hafifçe kıkırdadı. Mektubu katladım, ayağa kalktım ve kendisine "Teşekkürler, bundan ders alacağım!" diyerek geri verdim.

Küçük Arthur dizlerinin arasında duruyor, babasının parmağındaki parlak yakut yüzükle neşe içinde oynuyordu. Âni bir dürtüyle oğlumu onun zehrinden kurtarmak zorunda olduğumu hissettim, onu kollarından tuttuğum gibi dışarı çıkardım. Böyle ansızın çekilip götürülmek hiç hoşuna gitmemiş, dudağını bükerek ağlamaya başlamıştı. Zaten işkence çeken yüreğime bir bıçak daha saplandı. Onu bırakamazdım, kütüphaneye götürdüm, kapıyı kapattım, önünde diz çöküp ona sarıldım, öptüm, tutkulu bir sevgiyle, onunla birlikte ağladım. Yatışacağına daha da korkan çocuk benden kaçmaya çalıştı, baba, diye haykırmaya başladı. Onu bıraktım, o andakinden daha acı gözyaşı hiç dökmemiştim, gözyaşlarımı ondan sakladım. Oğlunun çığlıklarını duyan babası içeri girdi. Beni görüp de duygularımı yanlış yorumlamasın diye hemen

yüzümü çevirdim. Bana hakaret ederek artık sakinleşmiş olan çocuğu aldı.

Canım oğlumun onu benden daha çok sevmesi ve ben oğlumun mutluluğu ve iyi yetişmesi için yaşarken, bencilce sevgisi en mesafeli kayıtsızlıktan ya da en katı zorbalıktan daha zararlı olan biri tarafından etkinliğimin yok edildiğini görmek ne acı. İyiliği için onu ufak tefek düşkünlüklerinden mahrum bırakırsam babasına gidecek, o da uyuşuğun teki olmasına rağmen, çocuğun arzularını yerine getirmek için uğraşacak. İsteklerini engellemeye kalkarsam ya da çocukça bir itaatsizliği yüzünden sert bir bakış atarsam babasının ona gülümseyeceğini bilecek ve bana karşı onun yanında taraf tutacak. Bu nedenle onun babasından geçen huylarıyla mücadele etmeliyim, kötü huylarının mikroplarını bulup yok etmek zorundayım, büyüdüğünde örnek alacağı yozlaşmış kişiyle olan ilişkisine engel olmalıyım ama zaten o, çocuğun iyiliği için gösterdiğim zorlu çabalara engel oluyor, onun taze zihni üzerindeki etkimi yok ediyor ve sanki bundan şeytani bir zevk alıyor.

Fakat umutsuzluğa kapılmamalıyım. Bu durumlarda ilham ve dayanma gücü veren o sözleri hatırlayacağım: "Tanrı'dan kork ve karanlıkta ışıksız oturan hizmetkârının sesine itaat et, Tanrı'nın adına ona güven, Tanrı'nın izinden ayrılma!"

37

20 Aralık 1825. – Bir yıl daha geçti. Bu hayattan çok yoruldum. Fakat yine de bırakmayı dileyemem. Burada ne kadar sıkıntı çeksem de sevgili oğlumu bu karanlık, günahkâr dünyanın yıldırıcı labirentlerinde yol gösterecek, onu binlerce tuzağa karşı uyaracak ve her yerde etrafını çeviren tehlikelerden onu koruyacak bir arkadaşı olmaksızın bırakıp gidemem. Onun tek arkadaşı olmaya uygun biri değilim, farkındayım ama yerimi alacak başkası da yok. Ben onu eğlendiremeyecek, bir dadı ya da anne gibi onunla çocuk oynayamayacak kadar ağırbaşlıyım ve neşe dolu eğlenceli hâlleri sıklıkla canımı sıkıp beni telaşlandırıyor çünkü bu hâllerinde babasının huylarını görüyor ve olacakları düşündükçe ürperiyorum ve çoğu zaman, paylaşmam gereken bu masum neşeyi bastırıyorum. Babası tam aksine, aklında hiçbir keder yükü yok, oğlunun gelecekteki mutluluğu hakkında hiçbir korku, endişe taşımıyor, özellikle akşamları, çocuğu onu en çok gördüğü zamanlarda özellikle daha neşeli ve samimi oluyor. Her daim gülmeye, her şeyle, benden başka herkesle şakalaşmaya hazır, bense özellikle sessiz ve hüzünlüyüm. Bu yüzden çocuk elbette sözde neşeli, eğlenceli, oğluna daima düşkün olan babasını daha çok seviyor. Bu beni çok rahatsız ediyor ama oğlumun sevgisi açısından değil (ona da çok fazla değer veriyorum ve hakkım olduğunu düşünüyorum ve sevgisini kazanmak için çok şey yaptığımı biliyorum) onun iyiliği için olan, babasının gereksiz bencilliği yüzünden benden çalmaya ve ele geçirmeye bayıldığı, elde edip korumak için mücadele edeceğim etkim açısından çünkü

babasının bu yaptıkları bana eziyet etmekten, çocuğu da bozmaktan başka bir işe yaramıyor. Tek tesellim, babasının evde nispeten az zaman geçirmesi. Londra'ya ya da başka bir yere gidip aylarca uzak kaldığında kaybettiğim zemini geri kazanma ve kasıtlı davranışlarıyla işlediği kötülükleri iyilikle yenme şansım var. Fakat geri döndüğünde tüm uğraşlarımı yerle bir etmek, masum, sevecen, söz dinleyen yavrumu bencil, asi, yaramaz bir çocuğa dönüştürmek için elinden geleni ardına koymuyor; böylece kendi sapkın mizacında başarıyla beslediği tüm o kötülükleri ekeceği toprağı hazırlıyor.

Neyse ki geçen sonbaharda Arthur'un "arkadaşları" Grassdale'e davet edilmedi. Bunun yerine Arthur onları ziyarete gitti. Keşke hep böyle yapsa, keşke bütün bir yıl aralarında vakit geçireceği kadar çok ve onu seven arkadaşı olsa. Bay Hargrave onunla gitmedi, buna biraz canım sıkıldı ama sanırım o beyle olan meseleyi hallettim.

Yedi sekiz ay boyunca gayet terbiyeli davrandı, öyle ustalıkla idare etti ki, duvarları neredeyse tamamen kaldırmış, ona gerçekten bir arkadaş gözüyle bakmaya, hatta bazı kısıtlamalar (gerekli olduğuna inanmadığım) dâhilinde öyle davranmaya başlamıştım ki, masum sevecenliğim karşısında haddini aşıp, onu ne zamandır dizginleyen ölçü ve adap sınırlarını aşabileceğini düşündü. Mayıs sonuna doğru güzel bir akşamdı. Bahçede dolaşıyordum, atla geçerken beni görünce yanıma yaklaştı, atından inip hayvanı giriş kapısında bıraktı. Yalnız kaldığımdan beri ilk kez, yanında annesi ya da kız kardeşi ya da onlardan haber getirme bahanesi olmaksızın çitlerin ardına geçme cesaretini gösteriyordu. Fakat gayet sakin ve rahat bir tavır takınmıştı, saygılı ve temkinli bir samimiyeti vardı. Biraz şaşırsam da bu alışılmadık rahatlığından ne telaşlandım ne de alındım. Su kenarındaki dişbudakların altında birlikte yürüyüş yaptık, ondan kurtulmayı düşünmeme fırsat bırakmadan, pek çok konuda neşeyle, zevkli ve zeki bir şekilde konuştu. Sonra ikimizin de durgun, mavi sulara daldığımız bir sessizlik oldu; arkadaşımdan en kibar şekilde nasıl kurtulurum diye düşünüp duruyordum, o ise muhakkak, güzel manzaraya hiç uymayan, sadece kendi ilgisini çeken diğer meseleleri düşü-

nüyordu, birdenbire, alçak, yumuşak ama gayet net, acayip bir ses tonuyla, ciddi ve tutkulu aşkını en açık ifadelerle dökmeye, cüretkâr ve usta hitabetiyle davasını savunmaya başlayınca heyecana kapıldım. Onu hemen susturup ilgisiz ve duygusuz bir teessüfle ve cahil aklına duyduğum acımayla hafifletilmiş küçümser bir öfkeyle karışık kesin ve kararlı bir tavırla geri çevirdim; şaşkın, utanmış ve üzgün bir hâlde çekildi ve birkaç gün sonra da Londra'ya gittiğini duydum. Sekiz dokuz hafta sonra geri döndü gerçi, benden tamamıyla uzak durmadı ama dikkatli kız kardeşinin gözünden kaçamayacak kadar farklı davranmaya başladı.

Grove'a uğradığım bir sabah, Bay Hargrave gayet mesafeli bir nezaket içinde biraz konuştuktan sonra çıkıp gidince Esther "Walter'a ne yaptınız, Bayan Huntingdon?" diye sordu. "Son günlerde çok resmi davranıyor, onu siz üzmediyseniz, nedendir bilmem. Ne oldu anlatsanıza, aranızı bulabilirim, yeniden arkadaş olmanızı sağlarım."

"İsteyerek onu kıracak bir şey yapmadım," dedim. "Kırılmışsa sebebini en iyi o söyleyebilir."

"Ben de ona sorarım," diyen coşkun kız fırlayıp başını pencereden uzattı. "Bahçededir muhakkak, Walter!"

"Yo, hayır, Esther! Beni cidden çok üzersin, derhal giderim ve aylarca da gelmem, hatta yıllarca."

Ağabeyi pencereye yanaştı. "Sen mi seslendin, Esther?"

"Evet, bir şey soracağım..."

Kızın elini sertçe sıkarak tokalaştım "İyi günler, Esther," dedim.

"Walter, Bayan Huntingdon'a bir gül getirir misin, diyecektim." Ağabeyi uzaklaştı. Hâlâ elimi tutmakta olan Esther bana döndü "Bayan Huntingdon, beni çok şaşırttınız," dedi. "Siz de onun kadar sinirli, mesafeli ve soğuksunuz. Gitmeden önce eskisi gibi iyi arkadaş olmanızda ısrarcıyım."

Koltuğunda ciddiyetle örgüsünü ören yaşlı Bayan Hargrave "Esther, bu ne kabalık!" dedi. "Hanımefendi gibi davranmayı öğrenemeyeceksin!"

"Ama anne, sen demedin mi..." Genç kız annesinin kalkan parmağını ve sertçe iki yana salladığı başını görünce sustu.

"Amma da aksi kadın," diye fısıldadı ama onu ayıplamama fırsat kalmadan, Bay Hargrave pencerenin önünde yeniden belirdi. Elinde nefis bir katmer gül vardı.

"İşte Esther, gülü getirdim," diye kardeşine uzattı.

Esther hoplaya zıplaya aramızdan çekilirken "Kendin versene, taşkafa!" dedi.

Ağabeyi ciddi ve annesinin duyamayacağı kadar alçak sesle "Bayan Huntingdon senin elinden almak ister," dedi. Esther gülü alıp bana verdi.

"Ağabeyimin hediyesi, Bayan Huntingdon, zamanla barışacağınızı ümit ediyor. Oldu mu, Walter?" dedi, şımarık kız. Pencerenin pervazına dayanmış duran ağabeyine dönüp kollarını boynuna doladı. "Yoksa fazla alıngan olduğun için özür dilediğini mi söyleseydim? Ya da kusurunu bağışlamasını rica ettiğini mi?"

"Seni budala! Neden bahsettiğini bile bilmiyorsun!" diye bağırdı ağabeyi.

"Gerçekten de bilmiyorum çünkü hiçbir şeyden haberim yok!"

Kendisi de aramızdaki soğukluğun sebebinden bihaber olan ve sadece kızının uygunsuz davrandığını gören yaşlı Bayan Hargrave araya girdi. "Esther, derhal dışarı çıkmanı istiyorum!"

"Lütfen, Bayan Hargrave, yapmayın, ben zaten gidecektim," diyerek aceleyle vedalaşıp çıktım.

Bir hafta kadar sonra Bay Hargrave kız kardeşini ziyaretime getirdi. Başlangıçta her zamanki gibi soğuk, mesafeli, yarı resmi, yarı hüzünlü, topyekûn incinmiş bir tavır takındı ama Esther bu sefer hiç yorum yapmadı. Belli ki terbiyeli olması konusunda epey azar işitmişti. Benimle sohbet etti, çok sevdiği arkadaşı küçük Arthur'la gülüşüp oynadı. Arthur onu ayartıp koridora, oradan da bahçeye çıkardı ama bu beni biraz huzursuz etmişti. Ateşi harlamak için ayağa kalktım. Bay Hargrave üşüyüp üşümediğimi sordu ve kapıyı kapattı; yersiz bir işgüzarlıktı çünkü haşarı oyun arkadaşları hemen geri dönmezlerse peşlerinden çıkmayı düşünüyordum. Kalkıp yanıma gelme cüretini gösterdi ve Bay Huntingdon'ın Lord

Lowborough'nun evinde olduğundan, bir süre orada kalacağından haberim olup olmadığını sordu.

Umursamaz bir tavırla "Haberim yoktu ama mühim değil," dedim. Yüzüm kızardıysa da bunun sebebi bana verilen bilgi değil, sorulan soruydu.

"İtirazınız yok mu?"

"Asla, Lord Lowborough onun arkadaşlığından keyif alır."

"Onu artık sevmiyorsunuz, o hâlde?"

"Bir nebze bile."

"Biliyordum, birini, tamamen yanlış ve öfke ve nefretle kirlenmiş duygularla kabullenmeye devam etmeyecek kadar asil ruhlu ve lekesiz olduğunuzu biliyordum!"

Bir başkasına atfettiği hislerin ufak bir zerresiyle, bakışlarımı şömineden onun yüzüne çevirdim. "O sizin arkadaşınız değil mi?"

Her zamanki ciddiyetiyle "Öyleydi," dedi. "Fakat bir insanı böyle rezilce, saygısızca bırakan ve onu son derece inciten bir adamla arkadaş olmaya ve ona saygı duymaya devam edeceğimi düşünerek bana haksızlık etmeyin. Neyse, bu konuda daha fazla konuşmayacağım. Peki, hiç intikam almayı düşünmediniz mi?"

"İntikam mı? Ne işe yarar ki? Onu iyileştirmez, beni de mutlu etmez."

"Sizinle nasıl konuşacağımı bilemiyorum, Bayan Huntingdon," dedi, gülümseyerek. "Yarı kadın, yani yarı insan, yarı melek gibisiniz. Bu kadar iyilik beni korkutuyor. Ne anlam vereceğimi bilemiyorum."

"O zaman beyefendi, itirafınıza göre, sadece sıradan bir ölümlü olarak sizden çok daha üstünsem, olduğunuzdan daha kötü durumdasınız demektir ve aramızda pek az anlayış olduğuna göre, ikimiz de daha kafa dengi arkadaşlar bulsak daha iyi olacak."

Hemen pencereye gittim ve küçük oğlumla neşeli genç arkadaşını seyre koyuldum.

"Hayır, ben sıradan bir ölümlüyüm," dedi, Bay Hargrave. "Emsallerimden daha kötü değilim ama siz, Madam, kimse sizin gibi değil. Fakat mutlu musunuz?"

"Herkes kadar, evet."

"Olmak istediğiniz kadar mutlu musunuz, peki?"

"Konu oraya gelirse, kimse o kadar kutsal değildir."

"Bildiğim bir şey var," dedi, hüzünle iç geçirerek. "Kesinlikle benden çok daha mutlusunuz."

"O zaman sizin için çok üzgünüm," demekten kendimi alamadım.

"Gerçekten bana üzüldünüz mü? Hayır çünkü üzülseydiniz beni kurtarırdınız."

"Kendimi ya da başkalarını incitmeden yapabilseydim, yapardım."

"Kendinizi incitmenizi ister miyim hiç? Hayır, tam tersi, kendiminken çok sizin mutluluğunuzu arzu ederim." Cesaretle yüzüme bakarak "Şu anda perişan hâldesiniz, Bayan Huntingdon," dedi. "Şikâyet etmiyorsunuz ama perişan hâlde olduğunuzu görüyorum, hissediyorum ve biliyorum ve hâlâ sıcacık olan, heyecanla titreyen kalbinizin önündeki buzdan duvarları yıkmadığınız sürece de öyle kalacaksınız; ben de perişan hâldeyim. Bana bir gülüşünüzü bahşedin, mutlu olayım. Güvenin bana, siz de olacaksınız çünkü bir kadınsınız ve sizi mutlu edebilirim," dedi ve "Kendinize rağmen sizi mutlu edeceğim!" diye hırsla söylendi. "Başkalarına gelince, mesele sadece ikimizin arasındadır, kocanızı incitemezsiniz, bunu biliyorsunuz ve bu konu başka kimseyi ilgilendirmez."

Pencereden uzaklaştım, o da peşimden geldi. "Benim bir oğlum, sizin bir anneniz var," dedim.

"Bilmeleri gerekmez," diye söze başlamışken, ikimizin de daha fazla konuşmasına fırsat kalmadan Esther ile Arthur içeri girdiler. Esther bir ağabeyinin kıpkırmızı olmuş, heyecanlı yüzüne, bir bana baktı. Ben de biraz kızarmış ve heyecanlanmıştım doğrusu ama bambaşka sebeplerden. Tartıştığımızı düşünmüş olmalı ki, kafası karıştı, huzursuz oldu ama ya aşırı nezaketinden ya da ağabeyinin öfkesinden fazlasıyla korktuğu için herhangi bir imada bulunmadı. Kanepeye oturdu, çılgınca bir bollukla yüzüne dağılan pırıl pırıl, sapsarı saçlarını geriye attı; bahçeyi, küçük oyun arkadaşını anlatmaya ve ağabeyi gitme vaktinin geldiğini söyleyene kadar her zamanki gibi dur-

maksızın konuşmaya başladı.

Bay Hargrave ayrılırken "Fazla heyecanlı konuştuysam bağışlayın, yoksa kendimi hiç affetmem," dedi. Esther gülümseyerek bana baktı. Hafifçe başımı eğdim, suratı asıldı. Walter'ın cömert tavizine zayıf bir karşılık verdiğimi düşünmüş ve hayal kırıklığına uğramıştı. Zavallı çocuk, yaşadığı dünyayı ne kadar da az tanıyor!

O günden sonra Bay Hargrave birkaç hafta boyunca benimle baş başa kalma fırsatı bulamadı; bulduğunda ise beni daha az gururlu ve daha çok hüzünlü bir tavırla karşıladı. Ah, canımı ne kadar sıktı! Yaşlı Bayan Hargrave'i kırmak ve daha iyisini bulamadığı için dostluğuma çok değer veren ve ağabeyinin hatası yüzünden acı çekmeyi hak etmeyen zavallı Esther'i üzmek pahasına da olsa, Grove'a gitmekten neredeyse tamamen vazgeçtim. Fakat vazgeçmek nedir bilmeyen hasmım daha yenilmemişti. Sık sık atla etrafta gezindiğini, geçerken sürekli çevreyi kolaçan ettiğini görüyordum, ben görmesem Rachel görüyordu. O keskin gözlü kadın çok geçmeden aramızda ne olduğunu anladı ve çocuk odasından bakarak düşmanın hareketlerini keşfetti. Onun etrafta olduğunu ya da geçeceğim yolda karşıma çıkacağını düşündüğünde, yürüyüşe çıkmaya hazırlandığımı görürse hafiften imada bulunuyordu. O zaman gezintimi erteliyor ya da sadece bahçede dolaşıyordum ya da hasta ziyareti gibi önemli bir yere gideceksem Rachel'ı da alıyordum, böylece rahatsız edilmiyordum.

Fakat kasım ayının başlarında ılık, güneşli bir günde, köy okulunu ve bazı yoksul kiracıları tek başıma ziyaret etme cesaretini gösterdim. Dönüşte, arkamda duyduğum, hızla yaklaşan, sabit bir şekilde tırıs giden nal sesleriyle irkildim. Yakınlarda atlayıp çayırlığa kaçabileceğim bir çit merdiveni ya da boşluk yoktu, bu yüzden sakince yürümeye devam ettim, kendi kendime "O olmayabilir, olsa bile ve beni rahatsız ederse, sözlerin ve bakışların, küstahlık ve tatsız duygusallık karşısında, onunki kadar bitip tükenmez bir gücü varsa, bu son olacak," dedim.

Atı çok geçmeden bana yetişti, dizgini çekip durdu. Bay Hargrave'di. Yumuşak ve hüzünlü bir ifade takınmaya çalışa-

rak gülümsedi ama bu gülüşün ardında sonunda beni yakalamanın memnuniyeti öylesine parlıyordu ki, takınmaya çalıştığı ifade hiç olmadı. Geçiştirerek selamını aldım, Grove'daki hanımların hatrını sordum, dönüp yürümeye devam ettim ama beni takip etti ve atını yanım sıra sürmeye başladı. Yol boyunca bana eşlik etme niyetinde olduğu belliydi.

Kendi kendime düşündüm: "Peki! Çok da umurumdaydı. Yine terslenmek istiyorsan, keyfin bilir, istediğini alırsın. Şimdi ne istiyorsunuz, beyefendi?"

Dile getirmesem de bu soru uzun süre cevapsız kalmadı. Çeşitli konularda bazı üstünkörü yorumlar yaptıktan sonra bana şöyle hitap etti:

"Nisan ayında, sizi ilk gördüğüm günden bu yana dört yıl geçmiş olacak, Bayan Huntingdon, siz detayları unutmuş olabilirsiniz ama ben asla unutamam. O zamanlar size büyük hayranlık besliyordum ama âşık olmaya cesaretim yoktu. Sonbahar geldiğinde ise kusursuz özelliklerinizi gördüm ve size âşık olmamam mümkün değildi ama bunu size göstermeye cüret edemedim. Üç yıldan fazla bir süredir mutlak bir eziyete katlandım. Bastırdığım duyguların verdiği acıdan, yoğun ve faydasız hasretten, sessiz kederden, yok olan umutlardan, ayaklar altına alınan sevgiden, anlatamayacağım ya da tahmin edemeyeceğiniz kadar çok muzdarip oldum ve sebep sizdiniz ve tamamen masum da değildiniz. Gençliğim boşa geçiyor, beklentilerim belirsizleşti, hayatım ıssız bir boşluğa döndü. Huzurla geçen tek bir günüm ve gecem yok. Kendime ve başkalarına yük hâline geldim ve bir sözünüzle beni kurtarabilirsiniz, bir bakışla ama yapmayacaksınız, değil mi?"

"İlk olarak, size inanmıyorum," dedim. "İkincisi, böyle aptalca davranacaksanız, sizi engelleyemem."

"En iyi, en güçlü, en kutsal dürtümüzü aptallık olarak değerlendirdiğinizi söylüyorsanız, size inanmıyorum. Olmaya çalıştığınız o kalpsiz, soğuk kişi değilsiniz; sizin de bir kalbiniz vardı ve kocanıza verdiniz. Onun bu hazineye değmediğini anlayınca geri istediniz. O zevk düşkünü, maddiyatçı alçağı, bir daha hiç kimseyi sevemeyecek kadar çok sevmişsiniz gibi davranmayın. İçinizde henüz açığa çıkmamış hisler olduğunu

biliyorum, şu anki ihmal edilmiş yalnızlığınızın da farkındayım, bu çok kötü. Keder içindeki iki insanı, sadece cömert, asil, bencillikten uzak aşkın verebileceği tarifsiz bir mutluluğa eriştirme gücüne sahipsiniz çünkü isterseniz beni seversiniz; beni hor görüp benden nefret edebilirsiniz ama açık konuşma konusunda bana örnek olduğunuzdan, size inanmadığımı söyleyeceğim. Bunu yapmayacaksınız! İkimizi de perişan etmeyi tercih ediyorsunuz ve soğukkanlılıkla, bunun Tanrı'nın takdiri olduğunu söylüyorsunuz. Siz buna din diyebilirsiniz ama bence bu vahşi bir fanatizm!"

"İkimiz için de başka hayatlar var," dedim. "Şimdi gözyaşı dökmek Tanrı'nın takdiriyse, sonradan bunun ödülünü alacağımız içindir. Kendi dünya zevklerimiz uğruna başkalarını incitmememiz, O'nun takdiridir. Ayıbınız yüzünden incinecek olan anneniz, kız kardeşiniz, dostlarınız var. Benim de zevklerim uğruna huzurlarını asla bozmayacağım dostlarım var, sizin de öyle. Dünyada tek başıma kalsaydım bile hâlâ Tanrım ve dinim olacaktı ve O'nun çağrısına leke sürüp birkaç yıllık sahte ve geçici mutluluğu –ki bu mutluluk üzüntüyle bitecektir benim ve herkes için– tatmak uğruna inancımı zedelemektense ölürüm daha iyi."

"Utanç, üzüntü ya da özveri olmak zorunda değil," diye ısrar etti. "Sizden yuvanızı terk etmenizi ya da tüm dünyaya karşı durmanızı istemiyorum," diye devam etti. Ancak tüm iddialarını burada sıralamayacağım. Hepsini de tüm gücümle çürütmeye çalıştım ama o anda gücüm buna yetmedi çünkü infial ve telaş içindeydim –hatta utanç– ve bu yüzden üstüme gelme ve etkili bir şekilde beni yanıltmaya çalışmasına karşı layıkıyla mücadele etmemi engellemek için gereken akıl ve dil hâkimiyetini sürdürme cesaretini gösterebildi. Mantıkla susturulamayacağını, hatta görünürdeki avantajına gizliden gizliye sevindiğini ve kanıtlayacak soğukkanlılığa sahip olmadığım iddialarla alay etmeye kalktığını görünce yöntem değiştirip başka bir plan denedim.

"Beni gerçekten seviyor musunuz?" diye sordum, durup sakince yüzüne baktım.

"Sizi çok seviyorum!" diye haykırdı.

"Gerçekten mi?"

Yüzü aydınlandı, amacına ulaştığını düşündü. Sevgisinin ne kadar gerçek ve tutkulu olduğu üzerine hevesle vaatlerde bulunurken, başka bir soruyla sözünü kestim:

"Fakat bu bencilce bir aşk değil mi? Kendi mutluluğunuzu bana feda edecek kadar tarafsız bir aşkınız var mı?"

"Size hizmet etmek için hayatımı veririm."

"Hayatınızı istemiyorum; dertlerimi anlayacak, kendini sıkıntıya sokma pahasına onları hafifletmek için çaba sarfedecek anlayışa sahip misiniz?"

"Bana bir fırsat verin, göreceksiniz."

"Sahipseniz, bir daha bu konuyu açmayın. Hayıflandığınız o acıların yükünü iki katına çıkarmaksızın bunu yapamazsınız. Elimde vicdan rahatlığı ve inancımdan başka bir şey kalmadı ve sizin çabalarınız bunları benden çalmaya yönelik. Israr ederseniz sizi en büyük düşmanım olarak göreceğim."

"Fakat bir dakika dinleyin..."

"Hayır, beyefendi! Bana hizmet etmek için hayatınızı vereceğinizi söylemiştiniz, sadece bir konuda sessiz kalmanızı istiyorum. Açıkça ifade ettim ve söylediklerimde ciddiyim. Bana bu şekilde eziyet etmeye devam ederseniz, vaatlerinizin yalan olduğu, beni sevdiğinizi iddia ettiğiniz kadar aslında içten içe benden nefret ettiğiniz sonucuna varacağım."

Bay Hargrave dudağını ısırdı, bir müddet sessizce gözlerini yere dikti.

Sonunda başını kaldırarak, o ağır sözlerin sebep olduğu bastırılmaz bir keder ya da hüzün ifadesi görmek umuduyla bana baktı "O zaman sizi bırakayım," dedi. "Bırakmalıyım. Burada yaşayamam, düşüncelerimi ve dileklerimi tamamen kapsayan bu konuda sessiz kalamam."

"Sanıyorum daha önce evde çok az zaman geçiriyordunuz," dedim. "Tekrar evden uzaklaşmak size bir zarar getirmez, gerekli görüyorsanız."

"Bu gerçekten mümkünse, rahatça beni gönderecek misiniz? Bunu gerçekten istiyor musunuz?"

"Elbette. Son zamanlarda hep yaptığınız gibi bana eziyet etmeden duramayacaksanız sizinle memnuniyetle vedalaşı-

rım ve bir daha asla görüşmem."

Cevap vermedi atından eğilip elini uzattı. Yüzüne bakınca gerçekten acı çeken birini gördüm; hayal kırıklığına uğramış, gururu incinmiş, öfkeyle içi yanıyordu. Bir arkadaşımla vedalaşırmış gibi elini tutmaktan çekinmedim. Elimi sımsıkı tuttu, sonra bıraktı ve atını mahmuzlayıp dörtnala uzaklaştı. Kısa bir süre sonra Paris'e gittiğini ve hâlâ orada olduğunu öğrendim. Ne kadar uzun kalırsa o kadar iyi.

Böylece kurtulduğum için Tanrı'ya şükrediyorum!

38

20 Aralık 1826. – Evliliğimin beşinci yıldönümü ve inanıyorum ki, bu çatı altında geçirdiğim son yılım olacak. Kararım oluştu, planım hazırlandı ve şimdiden, kısmen uygulamaya konuldu. Vicdanım beni rahatsız etmiyor ama amaç olgunlaşırken, mutluluğum için fikir vererek bu uzun kış gecelerini hoşça geçirmemi sağlıyor. Hazin bir eğlence ama faydalı bir meşguliyetimin olması ve bir görevi sürdürmek eğlenceli şeylerden daha iyi geliyor.

306 Eylül ayında Grassdale yine evvelki yıl davet edilen hanım ve (sözde) beylerden oluşan bir misafir grubuyla canlandı. Bu gruba yaşlı Bayan Hargrave ile küçük kızının da aralarında bulunduğu iki-üç yeni isim dâhil oldu. Beyler ve Leydi Lowborough, evin beyinin keyfi ve rahatı düşünülerek davet edildi; diğer hanımlar ise sadece görüntü olsun diye ve beni kontrol altında tutmak, dilimi tutmamı sağlamak, nazik davranmamı temin etmek için çağrılmıştı. Fakat hanımlar sadece üç hafta kaldılar, ikisi hariç, beyler ise iki aydan fazla, çünkü misafirperver ev sahibi onlardan ayrılmak ve parlak bir zekâ ve lekesiz bir vicdan sahibi olan, çok sevdiği ve sevildiği karısıyla yalnız kalmak istemiyordu.

Leydi Lowborough'nun geldiği gün ona odasına kadar eşlik ettim ve açıkça, Bay Huntingdon'la ahlaksız ilişkisine devam ettiğine dair bir işaret görürsem, ne kadar üzücü ve sonuçları ne kadar korkunç olursa olsun, durumu Lord Lowborough'a bildirmemin ya da kuşku duymasını sağlamanın görevim olduğunu söyledim. Annabella önce bir irkildi, bunu

hiç beklemiyordu ama sakin karşıladı, sonra bir anda toparlandı, soğukkanlılıkla, hareketlerinde ayıplanacak ya da şüphe uyandıracak bir şey görürsem lord hazretlerine bunu söylemekte serbest olduğumu ifade etti. Bununla yetindim ve onu bıraktım; o zamandan beri de evin beyine karşı ayıplanacak ya da şüphe uyandıracak şekilde davrandığını görmedim ama ilgilenmem gereken başka misafirlerim de vardı, bu yüzden ikisini yakından takip edemedim çünkü itiraf etmem gerekirse, aralarında bir şey olduğunu görmekten korkuyordum. Buna artık beni ilgilendiren bir mesele gözüyle bakmıyordum ama Lord Lowborough'u bilgilendirmek görevimdi, bu meşakkatli bir görevdi ve bu görevi yerine getirmek zorunda kalmaktan ödüm kopuyordu.

Korkularım hiç beklemediğim şekilde sona erdi. Misafirlerin gelişinden iki hafta kadar sonra bir akşam, zoraki neşe ve yorucu konuşmalara biraz ara vermek için kütüphaneye çekilmiştim; uzun bir süre inziva hayatı yaşadığım için bu hareketlilik içimi bunaltıyordu; kendimi zorlamaya, sohbet etmek için çaba sarfetmeye katlanamıyor, gülümseyerek dinliyor, nazik ev sahibesi, hatta neşeli arkadaş rollerine bürünüyordum. Kavisli pencerenin önüne yerleşmiş, gölgelenmiş tepelerin, tek bir yıldızın "Son ışık da söndüğünde dünya karanlıkta kalmayacak ve inançsızlık ve günahın sisiyle zihinleri bulanmamış olarak Tanrı'ya inananlar asla kasvete düşmeyecek," der gibi parladığı göğün saf, soluk mavisiyle karışarak kararmaya başlayan akşamın amber rengi ışığının net bir şekilde ortaya çıktığı batı yönüne doğru bakıyordum ki, aceleyle yaklaşan ayak sesleri duydum ve Lord Lowborough içeri girdi. Burası hâlâ onun en sevdiği sığınaktı. Görülmemiş bir hırsla kapıyı ardına kadar açtı, nereye gittiğini umursamaksızın şapkasını bir kenara attı. Ne olmuştu? Beti benzi atmıştı, gözlerini yere dikmiş, çenesi kenetlenmişti, çektiği ıstırapla terleyen alnı parlıyordu. Uğradığı haksızlığı öğrendiği belliydi.

Benim orada olduğumu fark etmemişti, korkunç bir şekilde galeyana gelmiş vaziyette odada gezinmeye başladı; hırsla ellerini ovuşturuyor, hafif hafif inliyor, anlamsız sözler haykırıyordu. Yalnız olmadığını anlasın diye hareketlendim

ama o beni fark edemeyecek kadar meşguldü. Belki sırtı bana dönükken ona görünmeden yavaşça dışarı çıkabilirdim. Ayağa kalktım, ancak o zaman beni fark etti. Terden sırılsıklam olmuş alnını sildi, sahte bir rahatlıkla bana doğru ilerledi, boğuk, adeta mezardan gelirmiş gibi bir sesle "Bayan Huntingdon, yarın ayrılmam gerekiyor," dedi.

"Yarın!" diye tekrarladım. "Sebebini sormayacağım."

"Biliyorsunuz demek ve bu kadar sakin olabiliyorsunuz!" dedi. Kırgınlık dolu, öfkeyle karışık –bana öyle geldi– bir şaşkınlıkla yüzüme baktı.

"Kocamın beni hiç şaşırtmayan huylarının uzun zamandır farkındayım," dedim.

"Fakat bu... Ne zamandır biliyorsunuz bunu?" diye sordu, kenetlediği ellerini yanındaki masaya dayadı, merakla ve sabit gözlerle yüzüme baktı.

Suç işlemişim gibi hissettim.

"Çok uzun zamandır değil."

"Biliyordunuz!" diye, hararetle bağırdı. "Ve bana söylemediniz! Aldatılmama yardım ettiniz!"

"Lordum, aldatılmanıza yardım etmedim."

"O hâlde neden söylemediniz?"

"Çünkü çok üzüleceğinizi biliyordum. Karınızın yükümlülüklerine döneceğini umuyordum, böylece hislerinizin yara almasına..."

Lord Lowborough son derece güçlü ve korkunç bir arzuyla "Aman Tanrım! Ne zamandır devam ediyor bu? Ne zamandır, Bayan Huntingdon? Söyleyin! Bilmek zorundayım!" diye haykırdı.

"İki yıldır, zannederim."

"Aman Tanrım! Onca zamandır beni kandırdı demek!" Acı dolu iniltilerini bastırarak yüzünü çevirdi, yeniden galeyana gelmiş bir hâlde bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladı. Kalbim deli gibi çarpıyordu, nasıl yapacağımı bilemesem de onu sakinleştirmeye çalışmalıydım.

"Annabella ahlaksız bir kadın," dedim. "Sizi alçakça kandırdı, size ihanet etti. Sevginize lâyık değil, onun için üzülmenize değmez. Size daha fazla zarar vermesine müsaade et-

meyin; onu aklınızdan çıkarın, hayatınıza tek başınıza devam edin."

"Ya siz, Madam," dedi, sert bir sesle, sonra kendine hâkim olarak bana döndü "Hiç de asil olmayan bu sükûtunuzla siz de beni yaraladınız!"

Hislerim ansızın değişti. İçimde bir şeyler uyandı, samimiyetle duygularını paylaşmam karşısında gösterdiği sert tepkiye içerledim ve aynı sertlikle cevap vererek kendimi savunmak istedim. Neyse ki bu dürtüye teslim olmadım. Alnına vurarak aniden pencereye döndüğünde ne kadar üzgün olduğunu gördüm. Durgun göğe bakarak hararetle mırıldandı: "Ah, Tanrım! Al canımı!" Bu acıya bir damla daha ekleyerek bardağı taşırmanın doğru olmayacağını düşündüm. Yine de cevap verirken sesimde nezaketten çok soğukluk olduğundan endişe ediyordum: "Geçerli görülebilecek pek çok bahane öne sürebilirim ama bunları tek tek sıralamayacağım."

"Biliyorum o bahaneleri," dedi, aceleyle. "Sizi ilgilendirmediğini, kendi başımın çaresine bakmamı; körlüğüm beni bu cehennem çukuruna düşürmüşse, bana olduğumdan daha ferasetli diye itibar eden birini suçlamaya hakkım olmadığını söyleyebilirsiniz."

Umursamadan sözünü keserek "Hata ettiğimi itiraf ediyorum," dedim. "Fakat bu hatamın sebebi ister cesaret edemeyişim olsun isterse de yersiz nezaketim olsun, yine de beni gereğinden fazla itham ediyorsunuz. İki hafta önce Leydi Lowborough'a, ilk geldiği anda, sizi aldatmaya devam ederse bunu size söylemenin görevim olduğunu belirtmiştim. Davranışlarında ayıplanacak ya da şüphe uyandıracak bir şey görürsem size söylemekte özgür olduğum cevabını vermişti. Hiçbir emareye rastlamadım ve ilişkisini bitirdi, diye düşündüm."

Ben konuşurken Lord Lowborough pencereden bakmaya devam ediyordu, cevap vermedi ama sözlerimin ona hatırlattığı şeyler içini sızlatmıştı; şiddetli bir fiziksel acı çekiyormuş gibi ayağını yere vurdu, dişlerini sıktı, kaşlarını çattı.

"Çok yanlıştı! Çok!" diye mırıldandı. Darılmasına mâni olan keskin bir öfkeyle "Hiçbir şey bunun bahanesi olamaz, hiçbir şey bunu telafi edemez çünkü hiçbir şey, saflıkla ona

inandığım o lanetli yılları geri döndüremez, hiçbir şey o yılları silemez! Hiçbir şey! Hiç!" diye fısıldadı.

"Durumu kendi açımdan düşündüğümde yanlış olduğunu kabul ediyorum ama daha önce bu açıdan bakmadığıma pişman olduğumu söyleyebilirim; sadece, sizin de dediğiniz gibi, geçmişi değiştiremeyiz."

Sesimin tonu ya da cevabımın mânâsı ruh hâlini biraz değiştirdi. Bana dönerek loş ışıkta dikkatle yüzüme baktı, öncekinden daha yumuşak bir sesle "Siz de acı çektiniz, tabii," dedi.

"Başlangıçta çok çektim, evet."

"Ne zaman?"

"İki yıl önce ve siz de iki yıl sonra benim gibi sakinleşecek, daha mutlu olacaksınız; inanıyorum çünkü siz erkeksiniz ve dilediğiniz gibi davranmakta özgürsünüz."

Bir an yüzünden acı bir tebessüm geçti.

Kendisini toparlamaya çalışarak ve yaşadığı bu felâket hakkında daha fazla konuşmamaya kararlı bir hâlde "Son zamanlarda pek mutlu değildiniz," dedi.

Bu soruya adeta kışkırtılmış bir şekilde cevap verdim. "Mutlu mu? Öyle bir kocayla nasıl mutlu olabilirim?"

"Evliliğinizin ilk yıllarından beri görünüşünüzün değiştiğini fark etmiştim," diye devam etti. Dişlerini sıkarak "O iblise de bahsetmiştim bundan," dedi. "Güzelliğinizi tüketen şeyin huysuzluğunuz olduğunu söylemişti. Bu yüzden vaktinden önce yaşlanıp çirkinleşmişsiniz ve yuvasını kasvetli bir manastır hücresine çevirmişsiniz. Gülümsüyorsunuz, Bayan Huntingdon, hiçbir şey sizi etkilemiyor. Keşke benim de sizinki gibi sakin bir yaradılışım olsa."

"Aslında sakin bir yaradılışım yoktu," dedim. "Defalarca tekrar eden çabalar ve aldığım dersler sayesinde öyle görünmeyi öğrendim."

Tam bu sırada Bay Hattersley içeri girdi.

"Merhaba, Lowborough!" dedi, beni görünce "Ah, affedersiniz," diye bağırdı. "Baş başa olduğunuzu bilmiyordum. Keyfine bak, dostum!" diye arkadaşının sırtına vurdu. Lord Lowborough ise bu harekete, anlatılmayacak bir tiksinti ve sinirle bakıp geri çekilerek karşılık verdi. "Gelsene, seninle

biraz konuşmak istiyorum," dedi Hattersley.

"Konuş öyleyse."

"Fakat hanımefendinin yanında söylemem pek uygun düşmez."

Lord hazretleri "O zaman benim için de uygun düşmez," dedi ve gitmek üzere arkasına döndü.

"Evet, düşer," dedi beriki ve lordun peşinden koridora çıktı. "Yüreğin varsa tam sana göre bir şey, şimdi şöyle dostum," diye alçak sesle devam etti ama bu, kapı yarı kapalı olmasına rağmen, dediği her kelimeyi duymama mâni olmadı. "Bence sen kötü bir biçimde kullanılmış bir adamsın –dur hemen alevlenme, seni kızdırmak için söylemedim– ben böyle ağzıma geleni söylüyorum işte. Doğruca anlatmam gerek, yoksa olmayacak; sana geldim çünkü... Dur artık! Dur da anlatayım, sana yardım etmeye geldim çünkü Huntingdon arkadaşım da olsa, hepimizin bildiği gibi berbat, yaramaz herifin teki ve şimdilik senin dostun olacağım. Konuyu toparlamamı istiyorsun, biliyorum: onunla karşılıklı atış yapacaksın, bu kendini daha iyi hissetmeni sağlar ve bir kaza olacak –olursa bu da fena olmaz– senin gibi çaresiz bir adam için, öyle ters ters bakma. Sen yeri ve zamanı belirle, gerisini bana bırak."

Lord Lowborough daha alçak ve ihtiyatlı bir sesle "Bu, yüreğime su serper," dedi. "İçimdeki ifritin devası bu. Onunla karşılaşmak ve kan çıkmadan ayrılmamak. Belki o, belki ben, belki de ikimiz birden düşeriz, her halükârda anlatılmaz şekilde içim ferahlar..."

"Kesinlikle! O zaman..."

Lord hazretleri boğuk, kararlı bir sesle "Hayır," dedi. "Tüm kalbimle ondan nefret etsem de başına iş gelirse çok sevinecek olsam da onu Tanrı'ya havale ediyorum, hayatımdan da nefret etmeme rağmen, kendimi de bana can veren Tanrı'nın ellerine bırakıyorum!"

"Fakat biliyorsun ki, o zaman..." diye ısrar etti Hattersley.

"Seni daha fazla dinlemeyeceğim!" Lord Lowborough hırsla döndü. "Tek kelime daha etme! Zaten içimdeki şeytanla yeterince savaşıyorum."

Onu yoldan çıkarmaya çalışan Hattersley "Ödlek ahma-

ğın tekisin, seninle ilişkimi kesiyorum, ne hâlin varsa gör," diye söylendi, gerisin geri dönüp gitti.

"Tamam, tamam, Lord Lowborough!" diye bağırarak ortaya çıktım, merdivene doğru giderken onun alev alev yanmakta olan eline yapıştım. "Dünyanın sizi hiç hak etmediğini düşünmeye başladım." Bu ani coşkuma anlam veremeyen lord hazretleri kasvetli, afallamış bir ifadeyle dönüp bana baktı, bu da teslim olduğum dürtüyle yaptığım hareketten utanmama sebep oldu. Fakat biraz sonra yüzünde daha insancıl bir ifade belirdi ve ben daha çekmeye fırsat bulamadan, nazikçe elimi sıktı, gözlerinde samimi duygular belirdi. "Tanrı ikimizin de yardımcısı olsun!" dedi.

"Âmin!" dedim ve ayrıldık.

Bir iki kişinin beni hevesle beklemekte olduğu misafir odasına geçtim. Antrede Bay Hattersley seçkin dinleyicisinin, yani Bay Huntingdon'ın karşısında, Lord Lowborough'nun ödlekliğine sövüp sayıyordu. Huntingdon ise masaya yaslanmış, alçakça rezilliğiyle övünüyor, mağdur ettiği kişiyi küçümseyerek gülüyordu. Bay Grimsby ise sessizce ellerini ovuşturarak şeytani bir memnuniyetle kıkırdıyordu.

Misafir odasında Leydi Lowborough'u gördüm, pek de imrenilecek hâlde değildi; hiç de normal olmayan bir şekilde, içinde bulunulan şartlarda oldukça yersiz olarak, neşeli ve hayat dolu görünmek için fazlasıyla çaba sarfederek telaşını gizlemeye çalışıyordu. Herkese kocasının evden kötü bir haber aldığını, bu yüzden derhal gitmesi gerektiğini, buna canının çok sıkıldığını, bu yüzden de başına ağrılar girdiğini, bir an evvel yola çıkmak için hazırlıklara başladığını, bu yüzden de kendisini bu akşam görme zevkine erişemeyeceklerini anlatıyordu. Neyse ki sadece iş meselesiymiş, bu yüzden leydi hazretlerinin canını sıkmasına gerek yokmuş. Ben içeri girerken tam da bunları söylüyordu, beni görünce yüzüme öyle bir küstahlıkla ve meydan okuyarak baktı ki, hayret ve dehşet içinde kaldım.

"Benim de canım çok sıkıldı, çok sinirlendim," diye devam etti. "Çünkü lord hazretlerine eşlik etmek görevim ve arkadaşlarımdan böyle beklenmedik bir zamanda ve erkenden

ayrılacağım için çok üzgünüm."

Yanında oturan Esther "Yine de Annabella, seni hiç bu kadar yüksek moralli görmemiştim," dedi.

"Aynen öyle, canım çünkü arkadaşlığınızı en iyi şekilde değerlendirmek istiyorum çünkü kim bilir ne zamana dek, sizinle geçireceğim son gece olacak bu, hepinizde güzel bir izlenim bırakmak istiyorum," dedi, etrafına bakındı; teyzesinin, dikkatle incelermiş gibi gözlerini ona diktiğini görünce irkilerek devam etti: "Bu sebeple size bir şarkı söyleyeceğim, ne dersin, teyze? Bayan Huntingdon? Söyleyeyim mi, hanımlar, beyler? Pekâlâ. Sizi eğlendirmek için elimden geleni yapacağım."

Annabella ve Lord Lowborough'nun odası benimkine bitişikti. Annabella geceyi nasıl geçirdi, bilmiyorum ama ben, Lord Lowborough'nun, yine benim odama yakın olan soyunma odasında bir aşağı bir yukarı gezinirken çıkardığı ayak seslerini dinleyerek geçirdim. Bir ara durdu, hırsla haykırarak camdan dışarı bir şey fırlattı. Ertesi sabah gittiklerinde, aşağıdaki çimenlikte keskin bir sustalı bulundu; aynı şekilde şöminenin külleri arasından da ikiye kırılmış, közün içinde aşınmış bir jilet çıktı. Lord Lowborough sefil hayatına son vermeyi çok istemiş ama buna kararlılıkla karşı koymuştu.

Durmak bilmeyen ayak seslerini dinlerken onun için yüreğim sızladı. Şu ana dek hep kendimi düşünmüş, onu pek aklıma getirmemiştim; şimdiyse kendi dertlerimi unutmuş, sadece onunkileri düşünüyordum; rezil bir şekilde heba edilen ateşli aşkını, zalimce ihanet edilen aşırı güvenini, uğradığı haksızlıkları saymaya devam etmeyeceğim. Sadece karısından ve kocamdan, her zamankinden daha çok nefret ediyorum ve kendi adıma değil, Lord Lowborough adına.

Sabah erkenden, ben hariç kimse aşağıya inmeden gittiler. Tam odamdan çıktığım sırada Lord Lowborough arabasına binmek üzere merdivenden iniyordu, karısı ise çoktan arabaya kurulmuştu. Ve Arthur (ya da Bay Huntingdon demem gerek çünkü Arthur oğlumun adı) yersiz bir küstahlık göstererek "arkadaşını" uğurlamak için geceliğiyle dışarı çıktı.

"Ne o, erkenden gidiyor musun, Lowborough!" dedi. "Peki, sana iyi yolculuklar." Gülümseyerek elini uzattı.

Lord Lowborough içgüdüsel bir hareketle geri çekilmeseydi, eklem yerleri bembeyaz olup derisinin altından belli olacak kadar öfkeyle sıktığı yumruğuyla onu yere indirebilirdi.

Öfkeden mosmor olmuş bir şekilde korkunç bir nefretle Huntingdon'a bakan Lord Lowborough dişlerini sıkarak, kelimeleri seçebilecek kadar sakin olsaydı asla ağzından çıkmayacak kadar ağır laflar etti ve ayrıldı.

Alçak Huntingdon "Bu davranışını hiç de nazik bulmadım," dedi. "Ben karım uğruna arkadaşımdan asla vazgeçmezdim. İstersen benimkini alabilirsin, bence mahzuru yok, daha başka bir tazmin de teklif edemem, değil mi?"

Lord Lowborough aşağıya inmiş, koridoru geçiyordu. Bay Huntingdon tırabzandan eğilerek seslendi: "Annabella'ya sevgilerimi ilet! Size iyi yolculuklar dilerim!" Sonra gülerek odasına çekildi.

Sonradan, Annabella gittiği için nispeten memnun olduğunu söyledi. "Tanrı'nın cezası kadın, diktatör gibiydi, memnun etmek ne mümkün! Artık kendi kendimin efendisiyim, böyle daha rahatım."

39

Bu çileli günlerde en büyük endişe kaynağım, babasının ve babasının arkadaşlarının, küçük bir çocuğun yapabileceği bütün haylazlıkları teşvik etmeye bayıldıkları ve edinebileceği bütün kötü alışkanları aşıladıkları oğlumdu; kısacası onu "bir erkek yapmak" asıl eğlenceleriydi. Onun adına duyduğum endişeyi haklı göstermek ve o eğitmenlerin elinden gelecek her türlü zarardan onu korumak için ne kadar kararlı olduğumu ifade etmek için daha fazla şey söylemeyeceğim. Önce onu hiç yanımdan ayırmamaya çalıştım, onu çocuk odasında tutuyor ve Rachel'a, o "beyler" varken tatlı yemeye asla aşağıya indirmemesini tembihliyordum. Bu talimatlar babası tarafından derhal feshedildi, koyduğum kurallar çiğnendi. Küçük adamın, yaşlı bir dadı ile lanetli budala bir annenin arasında can sıkıntısından ölecek hâle getirilmesine müsaade etmeyecekmiş. Böylece küçük adam huysuz annesine rağmen her akşam aşağıya indi, babası gibi içki içmeyi, Bay Hattersley gibi küfür etmeyi, bir erkek gibi bildiğini okumayı, ona engel olmaya kalkan annesini görmezden gelmeyi öğrendi. Sevimli yumurcağın kolayca kandırılabilen saflığının böyle bozulduğunu görmek, o bebeksi sesiyle o lafları ettiğini duymak bana ne kadar üzücü ve acıklı geliyorsa, onlara da alışılmadık derecede cazip ve dayanılmayacak kadar komik geliyordu. Bağıra çağıra masaya kurulduğunda neşeyle etrafındakilere bakıyor, çığlıkları onların kahkahalarına karışıyordu. O pırıl pırıl mavi gözlerini bana diktiğinde ise bir an ışığı sönüyor, kaygıyla "Anne, sen neden gülmüyorsun? Güldürsene onu da baba, o

hiç gülmüyor," diyordu.

Sofra toplanır toplanmaz, çocuğumu onların yanında bırakmak yerine alıp götürmek için bir fırsat kolladığımdan, bu vahşi adamlarla birlikte oturmak zorunda kalıyordum. Küçük Arthur hiç gitmek istemiyordu, genellikle onu zorla götürmem gerekiyordu, bu yüzden de benim zalim ve insafsız olduğumu düşünüyordu. Bazen babası yanlarında kalması için ısrar ediyordu; o zaman çocuğu o kibar arkadaşlarına bırakıyor, tek başıma keder ve umutsuzluğuma dalmak ya da bu büyük belayı savmak için bir çare düşünmek üzere bir köşeye çekiliyordum.

Bay Hargrave'i, çocuğun bu kabahatlerine gülerken hiç görmediğimi ya da erkekçe hareketlerini teşvik edecek tek bir kelime ettiğini bile duymadığımı belirterek ona hakkını vermem gerekir. Fakat çocuk edepsizce bir şey yaptığı ya da söylediği zaman, yüzünde anlam veremediğim, tanımlayamadığım tuhaf bir ifade beliriyordu. Dudakları hafifçe seğiriyor, çocuğa, sonra da bana bakarken gözlerinden ateşler çıkıyordu. Sonra aciz kalmış bir hiddet ve ıstırabın izlerini benim gözlerimde de görünce, yüzünde sert, yoğun ve kasvetli bir memnuniyet ifadesi beliriyordu. Arthur'un özellikle çok kötü davrandığı, Bay Huntingdon ile arkadaşlarının, onu özellikle kışkırttığı ve bana hakaret etmesi için teşvik ettikleri, benimse kontrol edilmez bir duygu patlamasıyla kendimi alçaltarak çocuğu dışarı çıkarmak istediğim bir akşamdı; Bay Hargrave haşin ve kararlı bir tavırla birden yerinden kalktı, yarı sarhoş bir hâlde babasının kucağında oturmakta olan, kafasını geriye atarak bana gülen ve anlamını bile bilmediği nefret sözleri söyleyen çocuğu kucakladı, odadan çıkardı, koridora bıraktı, kapıyı benim için açık bıraktı ve giderken usulca eğilerek selam verdi, kapıyı arkamdan kapattı.

Ancak bu böyle devam edemez. Çocuk bu şekilde yozlaşmaya terk edilemez. Lüks ve servet içinde, böyle bir babayla yaşamasındansa, yokluk içinde kaçak bir anneyle yaşaması çok daha iyi. Misafirler uzun süre kalmazlar ama geri gelecekler ve hepsinden daha zararlı olan, çocuğunun en büyük düşmanı olan kişi bu evde kalmaya devam edecek. Kendim

için katlanırdım ama oğlum için artık katlanmamalıyım. Başkalarının ne düşündüğünü, arkadaşlarımın hislerini gözardı etmem gerekir, bunlar beni görevimden caydırmamalı. Fakat sığınacak bir yer nasıl bulacağım, geçimimizi nasıl sağlayacağım? Güneş doğarken yola koyulur, M'ye bir otobüs bileti alır, ... limanından Atlantik'i geçer; sakin, mütevazı memleketim New England'a gider, orada el emeğimle geçinebilirim. Eskiden oyun arkadaşım olan palet ve şövale artık geçim kaynağım olmak zorunda. Fakat yabancı bir diyarda, dostlarım ve bana tavsiye verecek kişiler olmaksızın geçimimi sağlayacak kadar yetenekli bir sanatçı mıyım? Hayır, biraz daha beklemeliyim; yeteneğimi geliştirmek için çok çalışmalı, gücümün simgesi olacak, ressam ya da öğretmen olarak hakkımda olumlu konuşulmasını sağlayacak bir şey üretmeliyim. Muazzam bir başarı elde etmeyi beklemiyorum, elbette ama mutlak başarısızlığa karşı bir dereceye kadar emniyette olmam gerekli. Oğlumu aç bırakmamalıyım. Yolculuk, bilet ve başlangıçta başarısız olursam geri adım atarken bizi ayakta tutacak kadar param olması gerekir. Ve bu az da değil. Çünkü insanların umursamazlıkları ve ihmalleriyle, onların zevkine uymayan tecrübesizlik ve yeteneksizliğimle kim bilir ne kadar süre mücadele etmem gerekecek?

Sonra ne yapacağım? Ağabeyime gidip durumu ve aldığım kararı mı anlatsam? Hayır hayır, ona bütün dertlerimi anlatsam da, ki bunu hiç istemiyorum, atacağım adımı asla onaylamaz. Ona delilik gibi gelecektir; amcama, yengeme, ya da Milicent'a da. Hayır, sabırlı olmalı ve kendi paramı biriktirmeliyim. Tek sırdaşım Rachel olacak –sanırım onu da bu plana dâhil edebilirim- önce uzak bir kentte bir resim alıcısı bulmak için bana yardım etmesi gerek, sonra onun aracılığıyla, planımı gerçekleştirmek için elimdeki resimleri ve bundan sonra yaptıklarımı satarım; ayrıca takılarımı da nakde çevirebilirim, aile mücevherlerini değil ama evden getirdiklerimi, amcamın düğünde hediye ettiklerini. O zamana kadar zahmetli ve zorlu bir çalışma sürecine dayanabilirim ve bu arada oğlum hâlihazırda görmüş olduğundan daha fazla zarar göremez.

Böyle bir çözüm buldum ve derhal kararımı uygulamaya

giriştim. Bu kararımı doğrulayacak o olay olmasaydı, bu ateşim sonradan sönebilir, artılarını eksilerini düşünmeye başlayıp eksilerin ağır bastığına kani olabilir ve planımdan tümden vazgeçebilir ya da belirsiz bir süreye kadar erteleyebilirdim.

Lord Lowborough gittiğinden beri kütüphane sadece bana kalmıştı, günün her saatinde güvenli bir şekilde oraya çekilebiliyordum. Bay Hargrave dışında beylerden hiçbirinin edebiyata ilgisi yoktu, Bay Hargrave ise şu sıralar gazete ve dergileri okumaktan gayet memnundu. Tesadüfen buraya gelse de beni görünce hemen gideceğini biliyordum çünkü annesiyle kız kardeşi gittiğinden beri bana karşı sıcak ve yakın olacağına, daha soğuk ve mesafeli davranıyordu ki, bu da tam benim istediğim şeydi. Buraya şövalemi kurup, çok gerekli hâllerde ya da Arthur'la ilgili görevlerim beni çağırdığında –çünkü günün bir kısmını onun eğitimi ve eğlencesi için ayırmam gerektiğini düşünüyordum– kısa molalar vererek, gündoğumundan batımına kadar çalışıyordum. Fakat umduğumun aksine, ben böyle sıkı bir şekilde çalışırken Bay Hargrave içeri girdi ama beni görünce hemen gitmedi. Çalışmamı böldüğü için özür diledi, bir kitap almaya geldiğini söyledi. Kitabı aldıktan sonra resmime şöyle bir bakma lütfunda bulundu. Zevk sahibi biri olarak bu konuda başkaları kadar söz söyleme hakkı vardı; tevazuyla, pek de tasvip etmediğim yorumlar yaparak, sanat hakkında konuşmaya başladı. O konuda da benden teşvik göremeyince vazgeçti ama yine gitmedi.

Ben sakince boyalarımı karıştırırken, bir an sessizlikten sonra "Bize pek de dostça davranmıyorsunuz, Bayan Huntingdon," dedi. "Buna şaşmıyorum çünkü hepimizden bıkmış olmalısınız. Kendi adıma, arkadaşlarımdan utanç duyuyorum, mantıksız konuşmaları ve meşguliyetlerinden öyle çok sıkıldım ki –siz kendi işlerinize dalıp bizi tamamen terk ettiğiniz için, onları adam edecek kimse de kalmadı- herhalde aralarından ayrılacağım, muhtemelen bu hafta ve siz de gidişime üzülmeyeceksiniz, sanırım."

Bir an sustu. Cevap vermedim.

Gülümseyerek devam etti. "Belki sadece, onları da yanımda götürmeyişime üzülürsünüz. Onlarla birlikteyken bile

onlardan biri olmadığım için bazen kendimle gurur duyuyorum ama benden kurtulduğunuza sevinmeniz gayet normal. Buna üzülebilirim, ama sizi suçlayamam."

"Gidişinize sevinmiyorum çünkü bir beyefendi gibi davranabiliyorsunuz," dedim. Bu iyi tavırları karşısında onu tasvip ettiğimi göstermem gerektiğini düşünüyordum. "Ama misafirperverlik örneği olmasa da diğerlerini uğurlamaktan memnun olacağımı itiraf etmeliyim."

"Bu itirafınız yüzünden kimse sizi suçlayamaz," dedi usulca. "O beyler bile." Ani bir kararla harekete geçmiş gibi "Dün akşam siz yemek odasından çıktıktan sonra neler konuşulduğunu anlatayım," dedi. "Malum konularda sakin ve mantıklı davrandığınızdan, belki umurunuzda değildir," diye, alaycı bir gülüşle devam etti."Âni gidişlerinin sebebi hepimizce malum olan Lord Lowborough ile sevimli karısından ve onun çok iyi bildikleri huylarından bahsediyorlardı ve akraba sayılmamıza rağmen onu savunmadım. Tanrı cezamı versin!" diye mırıldandı. "Ben de bunun intikamını almazsam! O alçak herifin aileyi rezil etmesi gerekiyorsa, dışarıda tanıdığı bütün seviyesiz düzenbaz arkadaşlarına ilan mı etmeli? Kusuruma bakmayın, Bayan Huntingdon. Neyse, işte bunlardan bahsediyorlardı ve içlerinden bazıları, artık kocasından ayrıldığına göre, Huntingdon'ın onunla canı istediği gibi görüşebileceğini söyledi."

"Huntingdon ise 'Teşekkürler, ondan hevesimi şimdilik yeterince aldım. O bana gelmediği sürece ben ona gitmem.' dedi.

Ralph Hattersley dedi ki 'Ne demek istiyorsun, Huntingdon? Yanlış yoldan dönüyor musun, senden ve arkadaşım dediğin bu şamatacı iblislerden kurtulduğumda olacağım gibi, sen de iyi bir koca, iyi bir baba falan mı olacaksın yoksa? Bence artık vaktidir, karın senden elli kat daha iyi bir kadın, biliyorsun...'

Sonra sizi öven bazı sözler etti ama şimdi burada size nakletsem ne bana ne de bunları söylediği için ona müteşekkir olursunuz. Adınızı telaffuz etmenin bile saygısızlık olacağı kişiler önünde, en ufak bir hassasiyet ya da ayrım gözetmek-

sizin ilan etti. Kendisi, sizin gerçek faziletlerinizi anlamak ya da takdir etmekten son derece aciz. Bu arada Huntingdon sessizce oturmuş, içmeye devam ediyor, gülümseyerek kadehine bakıyordu; Hattersley'in sözünü kesmedi, bir cevap vermedi, sonunda Hattersley 'Beni duyuyor musun sen?' diye bağırdı.

'Evet, devam et.' dedi Huntingdon.

'Hayır, bitirdim zaten.' dedi diğeri. 'Sadece öğüdümü dinleyecek misin diye merak ediyorum.'

'Ne öğüdü?'

'Yeni bir sayfa açmayı diyorum, seni kaşarlanmış dürzü.' diye bağırdı Ralph. 'Karından özür dilemeyi, gelecekte iyi bir adam olmayı.'

Masum masum kadehine bakarak 'Karımmış! Hangi karım? Benim karım falan yok.' dedi Huntingdon. 'Varsa bile, beyler, ona o kadar değer vermiyorum ki, içinizden biri onu beğenip alabilir, gerçekten! Üstelik mutluluk dileklerimle birlikte!' dedi."

Bir an sustu, bu sırada hafifçe çevirdiğim yüzüme dikkatle bakıyordu, sonra devam etti: "İçimizden biri bu sözlerinde samimi olup olmadığını sordu, Huntingdon okkalı bir küfür savurarak gayet samimi olduğunu söyledi. Buna ne dersiniz, Bayan Huntingdon?" dedi, Bay Hargrave.

"Derim ki, bu kadar az değer verdiği şeye çok yakında artık sahip olmayacak."

"O şerefsiz alçağın çirkin davranışları yüzünden kalbiniz kırıldığı için kendinize zarar vermeyeceksiniz, değil mi?"

"Asla, kalbim kolay kolay kırılmayacak kadar kurudu ve elimden geldiğince uzun yaşamak niyetindeyim."

"Onu terk edeceksiniz, o hâlde?"

"Evet."

"Ne zaman, nasıl?" diye, merakla sordu.

"Hazır olduğumda ve istediğim gibi idare edebildiğim zaman."

"Ya çocuğunuz?"

"Onu da götüreceğim."

"Buna izin vermez."

"Ona sormayacağım zaten."

"Ha, demek gizlice kaçmayı planlıyorsunuz! Peki, kiminle Bayan Huntingdon?"

"Oğlumla ve mümkün olursa dadısıyla."

"Yalnız başınıza, korumasız! Nereye gidebilirsiniz ki? Ne yapacaksınız? Peşinizden gelir, sizi geri getirir."

"Planlarımı ona göre güzelce kurdum. Grassdale'den bir ayrılayım, kendimi güvende sayacağım."

Bay Hargrave bana doğru bir adım ilerledi, yüzüme baktı, bir şeyler söylemek için soluklandı ama o bakışı, gözlerindeki ani pırıltı yüzümü kızarttı, beni öfkelendirdi. Hemen yüzümü çevirdim, fırçamı kaptığım gibi resmi bozacak kadar büyük bir kuvvetle tuvale darbeler atmaya başladım.

Üzgün ve ciddi bir tavırla "Bayan Huntingdon," dedi. "Çok zalimsiniz, bana ve kendinize karşı."

"Bay Hargrave, lütfen sözünüzü unutmayın."

"Konuşmak zorundayım: Yoksa yüreğim patlayacak! Yeterince uzun zamandır sessiz kalıyorum, artık beni dinlemek zorundasınız!" diye bağırdı, kapıya doğru giderken cüretkâr bir tavırla yolumu kesti. "Kocanıza bağlılık borcunuz olmadığını söylüyorsunuz, o da açıkça sizden sıkıldığını ve sizi alacak birine sakin sakin verebileceğini belirtti; onu terk etmek üzeresiniz, kimse yalnız başınıza gittiğinize inanmaz, herkes diyecek ki: 'Sonunda onu terk etti, şaşırmamak gerek. Kimileri kadını suçlar, kimileri adama acır ama acaba kiminle birlikte gitti?' Böylece erdemli biri olarak görülmeyeceksiniz. En yakın arkadaşlarınız bile size inanmayacak çünkü bu çok büyük bir olay ve bu olayın, gerçek olduğunu bildikleri zalimce eziyetlerin sonuçlarından etkilenenler tarafından itibar görmemesi çok zor bir durum. Soğuk, acımasız bir dünyada tek başınıza ne yapabilirsiniz? Sizin gibi genç ve tecrübesiz, el bebek gül bebek büyütülmüş ve tamamen..."

"Kısacası oturduğum yerde oturmamı tavsiye ediyorsunuz," diye sözünü kestim. "Peki göreceğiz bakalım."

"Muhakkak onu terk etmelisiniz!" diye haykırdı. "Fakat yalnız olmaz, Helen! Bırak seni koruyayım!"

"Asla! Tanrı aklıma mukayyet olsun," dedim. Tutmaya çalıştığı elimi sertçe çektim. Fakat o kesin kararlıydı; sınırı ar-

tık geçmiş, tamamen tahrik olmuştu ve zafer uğruna her riske girmeye kararlıydı.

"Beni reddedemezsin!" diye, hiddetle bağırdı. İki elimi birden sımsıkı tuttu, dizlerinin üstüne çöktü; yarı yalvaran, yarı emreden gözlerle bana baktı. "Mantığını yitirmişsin. Tanrı'nın buyruğuna rağmen kaçıyorsun. Tanrı beni senin huzurun için, seni korumam için gönderdi, bunu hissediyorum, göklerden bir ses, 'İkiniz bir olacaksınız.' demiş gibi kesin ve net olarak biliyorum ve sen beni reddediyorsun."

"Bırakın gideyim, Bay Hargrave," dedim, sert bir sesle. Fakat daha da sıkı tuttu.

Öfkeden titreyerek "Bırakın!" diye bağırdım.

Diz çöktüğü sırada pencerenin karşı tarafına dönüktü. İrkilerek pencereye baktığını, yüzünde fesat bir galibiyetin pırıltısının yansıdığını gördüm. Arkama dönünce köşeyi dönmekte olan birinin gölgesini fark ettim.

"Bay Grimsby'di o," dedi, kasti olarak. "Huntingdon ve diğerlerine gördüklerini abarta abarta yetiştirecek. O sizi sevmiyor, Bayan Huntingdon, kadınlara saygısı yok, erdemlere inancı yok, bu fikri takdir etmiyor. Gördüklerini, dinleyenlerin aklında karakteriniz hakkında şüphe bırakmayacak şekilde anlatacak. Temiz şöhretiniz kirlendi ve ne benim ne de sizin söyleyeceğiniz bir şey bunu geri döndürebilir. Bana sizi koruma gücünü verin, size hakaret etmeye kalkacak alçağı gösterin!"

"Kimse bana şu anda sizin ettiğiniz kadar hakaret edemez!" dedim ve sonunda ellerimi kurtarıp geri çekildim.

"Ben size hakaret etmiyorum!" diye bağırdı. "Size tapıyorum. Siz benim meleğim, Tanrıça'msınız! Tüm gücümü ayaklarınıza seriyorum, kabul edin, etmelisiniz!" diyerek hızla ayağa kalktı. "Sizi teselli eden, savunan kişi ben olacağım. Vicdanınız buna karşı gelirse, ona sizi mağlup ettiğimi söyleyin, razı gelmekten başka seçeneğiniz kalmadığını!"

Bu kadar heyecanlanmış biriyle hiç karşılaşmamıştım. Kendini ayaklarımın dibine attı. Palet bıçağımı alıp ona doğru tuttum. İrkildi. Ayağa kalkıp şaşkınlıkla bana baktı. Onun kadar öfkeli ve kararlı görünüyordum. Çana doğru ilerledim,

kordonu tuttum. Bu onu daha da yumuşattı. Elini yarı otoriter, yarı küçümser bir tavırla savurarak, beni çanı çalmaktan vazgeçirmeye çalıştı.

"O hâlde uzak durun!" dedim. Geri çekildi. Sözlerimin etkili olabilmesi için, elimden geldiğince bilinçli bir şekilde ve üstüne basa basa "Ve beni dinleyin. Sizden hoşlanmıyorum," diye devam ettim. "Kocamdan boşansaydım ya da ölmüş olsaydı bile sizinle evlenmezdim. İşte böyle! Umarım tatmin olmuşsunuzdur."

Öfkeden bembeyaz kesildi.

"Tatmin oldum," dedi ve benden daha fazla üstüne basa basa "Siz gördüğüm en taş kalpli, en yapmacık, en nankör kadınsınız!" dedi.

"Nankör, öyle mi?"

"Nankör."

"Hayır, Bay Hargrave, değilim. Benim için yaptığınız, dilediğiniz bütün iyilikler için minnettarım; yaptığınız ve yapacağınız bütün kötülükler içinse, Tanrı'nın sizi affetmesini dilerim." Tam bu esnada kapı ardına kadar açıldı, Huntingdon ile Bay Hattersley belirdi. Bay Hattersley koridorda silahını temizlemekle meşguldü, Huntingdon içeri girdi, sırtını şömineye verip Bay Hargrave ile beni süzdü, özellikle de katlanılmaz bir gülüşle, sinsi, fesat gözlerinin küstah bakışlarıyla Bay Hargrave'e baktı.

Bay Hargrave savunmaya geçmiş gibi soran gözlerle "Evet, beyefendi?" dedi.

"Evet, beyefendi," dedi evin beyi.

Hattersley koridordan "Sülün avına bize katılır mısın diye sormaya geldik, Walter," dedi. "Gelsene! Birkaç tavşan haricinde vurulan bir şey olmayacak gerçi, ben kefilim."

Walter cevap vermedi, kafasını toparlamak için pencerenin önüne gitti. Arthur hafiften bir ıslık çalarak gözleriyle onu takip etti. Hargrave öfkeden kızardı ama hemen sakinleşerek döndü ve umursamaz bir tavırla "Ben de Bayan Huntingdon'a veda etmeye gelmiştim, yarın ayrılıyorum," dedi.

"Hıh! Çok acele karar vermişsin. Neden bu kadar erken gidiyorsun, sorabilir miyim?"

Hargrave onun inanmaz, küçümser tavrını alaycı, savunmacı bir bakışla geri püskürterek "İş!" dedi.

Huntingdon "Peki madem," diye cevap verdi ve Hargrave çıktı. Bunun üzerine Bay Huntingdon ceketini koluna alıp şömineye yaslandı ve bana döndü, alçak sesle, aklın alabileceği, ağızdan çıkabilecek en çirkin suçlamaları bir bir saydırmaya başladı. Sözünü kesmedim ama içimde bir şeyler tutuşmuştu, bitirdiği zaman cevap verdim: "İthamlarınız doğruysa bile, Bay Huntingdon, hangi hakla beni suçlarsınız?"

"İyi başladı!" dedi Bay Hattersley. Silahını duvara doğrulttu, içeri girdi, kıymetli arkadaşını kolundan tuttu, onu dışarı çıkarmak istedi. "Gel dostum," dedi. "Doğru ya da değil, onu suçlamaya hakkın yok, dün akşam dediklerinden sonra, öbürünü de. Haydi gidelim."

Burada katlanamayacağım bir şey kastediliyordu.

Kendimi kaybetmiş bir hâlde "Benden şüphe mi ediyorsunuz, Bay Hattersley?" dedim.

"Hayır hayır, kimseden şüphe etmiyorum. Tamam tamam, haydi Huntingdon, seni hergele, gidelim artık."

"İnkâr edemez!" diye haykırdı Huntingdon. Öfke ve galibiyet hissiyle sırıtıyordu. "Hayatı pahasına da olsa inkâr edemez!" Sonra yine iğrenç küfürler etti, koridora çıktı, masadan şapkasıyla silahını aldı.

"Kendimi sana karşı savunarak alçalmayacağım!" dedim. Hattersley'e döndüm: "Bu konuda herhangi bir şüpheniz varsa Bay Hargrave'e sorun."

Bunun üzerine ikisi birden hoyratça kahkahalar atmaya başladılar, benimse parmak uçlarıma kadar, bütün vücudum karıncalandı.

"Nerede o? Kendim soracağım!" diyerek onlara doğru ilerledim.

Yeni bir sevinç patlamasını bastırmaya çalışan Bay Hattersley dış kapıyı gösterdi. Aralıktı. Kayınbiraderi kapının dışında duruyordu.

"Bay Hargrave, lütfen buraya gelir misiniz?" dedim.

Dönüp vakur ve şaşkın bir hâlde bana baktı.

Otoritesine karşı koyamadığı ya da koymak istemediği

kararlı bir tavırla "Lütfen gelin, sakıncası yoksa!" diye tekrar ettim. Adeta gönülsüz bir şekilde basamakları çıktı, koridora doğru bir iki adım ilerledi.

"Bu beylere, bu adamlara, taleplerinize razı olup olmadığımı söyleyin."

"Anlamıyorum, Bayan Huntingdon."

"Anlıyorsunuz, efendim, bir beyefendi olarak şerefiniz üzerine (tabii varsa eğer) doğruyu söylemenizi salık veririm. Razı geldim mi, gelmedim mi?"

"Hayır," diye mırıldanarak döndü.

"Yüksek sesle, lütfen, sizi duyamadılar. İsteğinize rıza gösterdim mi?"

"Hayır, göstermediniz."

"Hayır, yemin ederim göstermemiş," dedi Hattersley. "Yoksa Walter böyle mosmor olmazdı."

Yüzünde acı bir gülüşle "Seni bir beyefendi gibi tazmin etmeye hazırım, Huntingdon," dedi Hargrave.

Kafasını tahammülsüz bir tavırla sallayan Huntingdon "Cehennemin dibine kadar yolun var!" dedi. Hargrave küçümser bir tavırla geri çekildi. "Arkadaşını uğurlamak istersen beni nerede bulacağını biliyorsun."

Bu imaya karşılık Huntingdon lanetler ve küfürler yağdırdı.

"Gördün mü, Huntingdon," dedi Hattersley. "Gün gibi ortada işte!"

"Onun ne gördüğü ne düşündüğü umurumda değil, Bay Hattersley," dedim. "Fakat adıma leke sürülüp iftiraya uğradığımda siz beni savunacak mısınız?"

"Savunacağım."

O anda oradan ayrılıp kendimi kütüphaneye kapattım. Öyle bir adamdan öyle bir istekte nasıl bulunabilmiştim, bilmiyorum ama denize düşen yılana sarılır. Beni çaresiz bırakmışlardı. Ne dediğimin farkında bile değildim. Bu yakın arkadaş grubunda lekenmiş, iftira atılmış adımı tüm dünyaya karşı koruyacak başka kimse yoktu. Ahlâksız alçak kocamla beraber adi, uğursuz Grimsby ve sahte kabadayı Hargrave, bu hoyrat şehir eşkıyaları arasında onun gibi kaba ve zalim bir adam olsa

da kurtçukların arasındaki bir ateş böceği gibi parlıyorlardı.

Ne manzara ama! Kendi çatımın altında böyle bir hakarete katlanmak zorunda olacağımı hiç düşünebilir miydim? Önümde öyle şeyler konuşulacağını, kendini beyefendi sanan o adamlar tarafından yüzüme karşı öyle şeyler söyleneceğini? Tüm bunlara sakince katlanabilmem ve hakaretlerini kesin bir tavırla ve cesaretle geri püskürtmem gerekeceği aklıma gelir miydi? Böylesi bir sağlamlık sadece ağır tecrübeler ve çaresizlikle öğrenilir.

Bir aşağı bir yukarı dolaşırken aklımdan böyle düşünceler gelip geçiyordu ve bir saat bile gecikmeden çocuğumu da alıp buralardan gitmeyi ne kadar da istiyordum! Fakat mümkün değildi, yapmam gereken şeyler vardı. Yapılması gereken zor işler.

"O hâlde yapmalıyım," dedim. "Boş yere kaderime ve kaderimi yönlendirenlere söyleneceğime..."

Ve bütün gücümle öfkemi yenerek işime geri döndüm, bütün gün durmaksızın çalıştım.

Bay Hargrave ertesi gün gitti, o günden beri de hiç görüşmedik. Diğerleri iki-üç hafta daha kaldılar ama elimden geldiğince onlardan uzak durdum; işime devam ettim, hâlâ da tükenmeyen bir şevkle devam ediyorum. Geçenlerde planımı Rachel'a da anlattım, sebeplerimi ve niyetlerimi açtım ve fikirlerimi kabul ettirmede pek zorluk yaşamadım, bu da beni şaşırttı ve sevindirdi.

Rachel aklı başında, ihtiyatlı bir kadındır; evin beyinden öyle nefret eder, hanımını ve baktığı çocuğu o kadar çok sever ki, biraz karşı çıksa da ufak tefek itirazları olsa da ağlaya zırlaya, yana yakıla onu sonunda ikna ettim ve kararlılığımı takdir etti, bütün gücüyle bana yardım etmeye razı oldu. Tek bir şartla: O da benimle kaçacaktı, aksine boyun eğmeyecekti çünkü Arthur'la yalnız gitmemin çılgınlık olduğunu düşünüyordu. Dokunaklı bir cömertlikle, bu cüretini mazur göreceğimi umarak, naçizane, biriktiği az miktarda parayı bana yardım etmek için vermeyi teklif etti; bunu borç olarak kabul edersem çok mutlu olacağını söyledi.

Böyle bir şeyi düşünemezdim elbette, artık neyse ki biraz

para biriktirmiştim, hazırlıklarım epeyce ilerlemişti ve bir an önce özgürlüğüme kavuşmayı bekliyordum.

Sadece şu çetin kış şartlarının biraz yumuşaması gerekiyordu, sonra bir sabah Bay Huntingdon kimsenin olmadığı kahvaltı sofrasına inecek, ortalarda göremediği karısı ve çocuğuna seslenecekti; oysa onlar Batı dünyasına doğru elli kilometre kadar, belki daha da fazla yol almış olacaklardı çünkü gün doğumundan saatler önce birlikte yola çıkmış olacaktık ve gittiğimizi sabah olana kadar fark etmesi mümkün olmayacaktı.

Atmak üzere olduğum adımın doğurması muhtemel veya gereken bütün kötülüklerinin bilincindeyim ama kararımdan asla tereddüt etmiyorum çünkü oğlumu hiç aklımdan çıkarmıyorum. Daha bu sabah, her zamanki gibi işimle meşguldüm, Arthur dizimin dibinde oturuyor, yere attığım yırtık tuval parçalarıyla oynuyordu ama kafası bir şeylere takılmış olmalı ki, dalgın dalgın yüzüme bakıp, üzüntüyle "Anne sen neden kötü huylusun?" dedi.

"Kötü huylu olduğumu kim söyledi, canım?"

"Rachel."

"Hayır, Arthur, o öyle bir şey söylemez."

"Şey, o zaman babam..." dedi. Biraz düşündükten sonra "Nasıl öğrendiğimi sana anlatayım," diye devam etti."Babamın yanındayken annem çağırıyor dediğim zaman ya da onun yapmamı istediği bir şeyi, annem izin vermez, diye geri çevirdiğim zaman, babam'Lanet olsun annene!' diyordu. Rachel da hep 'Yalnız kötü huylu insanlara lanet okunur.' der. İşte bu yüzden sen de kötüsün, anne. Keşke olmasaydın."

"Canım yavrum, ben kötü huylu değilim. Çok çirkin laflar bunlar, kötü insanlar kendilerinden iyi olanlara söyler bunları. O sözler insanı fena huylu yapmaz, neyi hak ettiklerini de göstermez. Tanrı bizi düşündüklerimiz ve yaptıklarımızla yargılayacaktır, başkalarının hakkımızda ne dediğiyle değil. Böyle sözler duyduğun zaman, bu lafları tekrar etme sakın, insanlara böyle laflar etmek kötüdür, sana söylenmesine de izin verme."

Kederli bir sesle "O zaman babam mı kötü huylu?" dedi.

"Babanın öyle laflar etmesi doğru değil, artık doğrusunu öğrendiğine göre, onu örnek alırsan hata etmiş olursun."

"Örnek almak ne demek?"

"Onun yaptığını yapmak demek."

"O iyisini bilmiyor mu?"

"Belki biliyor ama sen bunlarla kafanı yorma."

"Doğrusunu bilmiyorsa ona da anlat, anne."

"Anlattım."

Küçük ahlâk kuramcısı bir an durdu, düşündü. Konuyu değiştirerek dikkatini başka şeylere çekmeye çalıştıysam da işe yaramadı.

Kederli bir sesle "Babam kötü huylu olduğu için çok üzgünüm," dedi. "Çünkü cehenneme gitmesini istemiyorum." Sonra da gözyaşlarına boğuldu.

Babasının ölmeden önce değişip iyi bir insan olabileceği umuduyla onu teselli etmeye çalıştım. Onu böyle bir babadan kurtarmanın zamanı gelmedi mi artık?

40

10 Ocak 1827. – Dün akşam yukarıdaki satırları yazarken misafir odasında oturuyordum. Bay Huntingdon da vardı, düşündüğüm gibi arkamdaki kanepede uyuyordu. Fakat ben fark etmeden, meraklanıp kalkmış, kim bilir ne zamandan beri omzumun üstünden yazdıklarıma bakıyormuş. Kalemi bırakıp defterimi kapatacakken birden elini üstüne koydu "Müsaadenle, hayatım, şuna bir bakayım," diyerek zorla elimden aldı, bir sandalye çekip sakince oturdu ve defteri karıştırmaya başladı. Sayfaları çevire çevire, okuduğu şeyin ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Maalesef o gece, her zamankinden daha ayıktı. 329

Bu işin böyle devam etmesine izin vermedim elbette. Defteri elinden almak için birkaç kez girişimde bulundum ama çok sıkı tutuyordu. Onu azarladım, bu çirkin ve onursuzca hareketi yüzünden aşağıladım ama hiç etkilenmedi. Sonunda mumları söndürdüm ama şömineye döndü, yeterince ışık gelecek şekilde ateşi harladı ve sakince işine devam etti. Sürahiyi şömineye boşaltıvermeyi ciddi ciddi düşünmeye başlamıştım ama merakının, bu şekilde bastırılamayacak kadar coşkulu olduğu açıkça ortadaydı ve ben okumasına engel olmaya çalıştıkça o daha da kararlı ve meraklı bir şekilde ısrar ediyordu ve ayrıca artık çok geçti.

"Çok ilginç, aşkım," dedi, başını kaldırıp bana baktı. Sessizce, öfke ve ıstırapla ellerimi ovuşturuyordum. "Fakat çok uzun yazmışsın, başka zaman okurum, bu arada, anahtarlarını rica edeceğim, hayatım."

"Ne anahtarı?"

"Dolabın, masan, çekmecelerin, neyin varsa." Ayağa kalkıp elini uzattı.

"Yanımda değil," dedim. Aslında masamın anahtarı kilitteydi, diğerleri de aynı anahtarlıkta asılıydı.

"Getirt o zaman," dedi. "O yaşlı cadı Rachel derhal getirmezse tası tarağı toplayıp yarından tezi yok gider."

"O nerede olduğunu bilmez," dedim. Yavaşça anahtarlığı tutup kilitten çıkardım, fark etmediğini sanmıştım. "Durup dururken anahtarlarımı sana vermeyeceğim."

"Biliyorum," dedi ve ansızın elimi tutup yumruğumu açtı, anahtarları çekip aldı. Sonra mumlardan birini şömineye tutarak yaktı.

"Şimdi mallarına el koymamız gerek," dedi. "Önce stüdyona bir bakalım."

Anahtarları cebine atıp kütüphaneye gitti. Kötülüklerine engel olacağımı düşündüğümden midir ya da daha kötü şeylere tanık olacağımdan mıdır bilmem, ben de peşinden gittim. Resim malzemelerim köşedeki masada, yarın kullanılmaya hazır, üstleri örtülü şekilde duruyordu. Malzemelere şöyle bir baktı, hepsini kasıtlı olarak tutuşturacak şekilde mumu masaya koydu; malzemeleri şömineye atmaya başladı. Palet, boyalar, keseler, kalemler, fırçalar, cila. Hepsi yandı. Palet bıçakları ikiye ayrıldı, yağlıboya ve terebentin hışırtılar çıkararak şöminenin ateşini harladı. Sonra Huntingdon çanı çaldı.

Şövaleyi, tuval ve gergiyi göstererek "Benson, kaldır şunları," dedi."Kâhya kadına söyle, ocağı yakarken kullanabilir. Hanımefendi artık bunları kullanmayacak."

Benson dehşet içinde bana baktı.

"Götür, Benson," dedim. Evin beyi ağzının içinde lanetler yağdırdı.

Uşak yarım kalmış resmi kastederek "Hepsi bu kadar mı efendim?" dedi.

"Hepsini götür," dedi evin beyi ve her şey gitti.

Bay Huntingdon yukarı çıktı. Peşinden gitmedim; konuşmadan, ağlamadan, adeta hiç kımıldamadan, yarım saat kadar sonra dönene kadar bir koltuğa oturup bekledim. Bana doğru

ilerledi, mumu yüzüme doğru tutup, dayanılmayacak kadar küçümseyici bir bakış ve gülüşle gözlerime baktı. Aniden vurarak mumu yere düşürdüm.

Şaşkınlıkla geri çekildi "Hey, hey! Deve kini varmış sende! Hiç kimsede şöyle bakışlar görülmüş müdür? Karanlıkta parlayan kedi gözleri sanki. Ah, ne de tatlısın!" diyerek mumu ve şamdanı yerden aldı. Mum kırıldığı için yenisini istedi.

"Benson, hanımın mumu kırdı, yenisini getir."

"Kendini yeterince teşhir ettin," dedim.

"Ben kırdım demedim, değil mi?" diyerek anahtarları kucağıma attı. "Al bakalım! Paran ve mücevherlerin, bir de bende durması icap eden birkaç ıvır zıvır dışında her şeyin duruyor. Cüzdanına birkaç lira bıraktım, bu seni bir ay idare eder, daha fazlasını istersen, nereye harcadığının hesabını vereceksin. İleride özel harcamaların için sana küçük bir miktar aylık bağlayacağım, artık benim işlerimle canını sıkmana gerek yok, hayatım, bir idareci tutacağım, seni bu işlere maruz bırakmayacağım. Ev işlerine gelince, Bayan Greaves hesaplarını titizlikle tutar, yeni bir düzene geçmemiz gerekecek..."

"Ne buldunuz, Bay Huntingdon? Sizi dolandırmaya mı kalkmışım?"

"Para konusunda değil, orası kesin ama bu fırsatı yaratacak şeylerden uzak durmak en iyisi."

Bu arada Benson mumu getirdi, kısa bir sessizlik oldu. Koltukta kımıltısız oturuyordum, o ise sırtını şömineye vermiş, sessizce çaresizliğimin yenilgisini kutluyordu.

"Demek, kaçarak beni rezil edecek, ressam olacak, el emeğinle geçimini sağlayacaktın, öyle mi? Oğlumu da benden kaçırmayı düşünüyordun, onu cıvık bir iş adamı ya da sefil bir ressam mı yapacaktın?"

"Evet, babası gibi bir beyefendi olmasına mâni olmak için."

"Sırlarını saklayamıyorsun, ne hoş, ha ha! Şu kadınların boşboğaz olması ne hoş! Konuşacak arkadaşları yoksa sırlarını balıklara fısıldarlar, kumlara yazarlar ya da başka yerlere; bu çok hoş, bu akşam kafam dalgındı, şimdi düşünüyorum da uyuyup kalabilir, karımın neler çevirdiğini asla öğrenemeye-

bilirdim ya da istediğimi elde edecek dirayetim ya da gücüm olmayabilirdi."

O kendi kendini kutlayadursun, ben günlüğümü kurtarmak üzere ayağa kalktım çünkü misafir odasındaki masada kaldığını hatırlamıştım ve kendimi, defteri onun elinde bir daha görerek aşağılanmaktan korumak niyetindeydim. Gizli düşüncelerimi okuyarak kendini eğlendirmesi fikrine katlanamıyordum; ilk bölümler dışında, kendisi hakkında yazılmış bazı güzel şeyler de bulacaktı, ah, onu sevecek kadar aptal olduğum zamanlarda yazdıklarımı okuyacağına, defteri derhal yakmayı tercih ederdim.

Tam kapıdan çıkarken "Ha, bu arada," dedi. "O alçak sinsi dadı bozuntusuna söyle, bir-iki gün gözüme görünmesin. Parasını ödeyip yarından tezi yok onu kovardım ama evin dışındayken, içinde olduğundan daha çok zarar vereceğini biliyorum."

Ben giderken güvenilir dostuma, tekrar ederek bu sayfayı kirletemeyeceğim kadar çirkin sıfatlarla hakaret ve küfürler savuruyordu. Günlüğümü alır almaz Rachel'a gittim, planlarımızın açığa çıktığını söyledim. O da benim kadar endişelendi, dehşete kapıldı, o gece benden çok daha kötü durumdaydı çünkü ben kısmen bu darbe yüzünden afallamış, kısmen ise duyduğum keskin öfkeyle bu darbeye karşı hareketlenmiş ve ayakta kalmıştım. Fakat sabah, gizli huzurum ve ne zamandır tek desteğim olan, moral verici umutlarım olmaksızın uyanınca, bütün gün huzursuz, amaçsız bir şekilde, kocamdan sakınarak, onun öğretmeni ya da arkadaşı olacak niteliklere sahip olmadığımı bilerek, onun geleceği hakkında hiçbir umudum kalmamış hâlde çocuğumdan bile uzak durarak, keşke hiç doğmasaydı diye düşünerek etrafta dolanırken felaketimin boyutunu düşündüm, şimdi de düşünüyorum. Günlerce bunları düşüneceğimi biliyorum. Burada esirim –bir mahkûm- ama bu bir şey değil, mesele sadece ben olsam hiç şikâyet etmem ama oğlumu mahvolmaktan kurtarmam yasaklandı ve önceleri tek tesellim olan şey en büyük üzüntü kaynağım hâline geldi.

Tanrı'ya inancım yok mu? Yüzümü ona dönmeye, yüreğimi ona vermeye çalıştım ama toza bulanacak. Sadece diye-

bilirim ki "Tanrım beni kurtulamayacağım şekilde kısıtladı, beni kalın zincirlere vurdu, içimi acıyla doldurdu, beni zehirle sarhoş etti." Eklemeyi unuttum "Ama bana acı verse de aynı oranda merhamet de edecek. Çünkü o kasten acı çektirmez, insanoğluna bile bile üzüntü vermez." Böyle düşünmeliyim. Bu dünyada benim için kederden başka şey yoksa, sonsuz huzurun yanında ıstırapla geçen bir ömür nedir ki? Küçük Arthur'a gelince, benden başka arkadaşı yok. Kim demişti "Bu küçüklerden birinin yok olması cennetteki babamızın dileği, bu değildir."

20 Mart. – Bay Huntingdon'dan bir mevsimliğine kurtulduğum için ruhum yeniden canlanmaya başladı. Şubat başında gitti ve o gider gitmez yeniden nefes almaya başladım, yaşam sevincim geri geldi ama kaçma umuduyla değil –o konuda bütün ihtimalleri ortadan kaldırmıştı– mevcut durumu en iyi şekilde değerlendirme kararıyla. Sonunda Arthur bana kalmıştı, moralsiz miskinliğimden sıyrılıp, tüm gücümü onun körpe zihnine ekilen tohumları sökmeye ve verimsiz hâle gel-
334 miş olan iyi tohumları yeniden ekmeye harcadım. Neyse ki oğlumun zihni çorak, verimsiz bir toprak gibi değildi, o toprakta ayrık otları bitiyorsa, daha güzel bitkiler de yetişebilirdi. Kavrayışı çok daha hızlı, yüreği babasından çok daha fazla sevgiyle dolu ve çabalarıma karşı duracak biri olmadığı sürece, onu itaatkâr biri hâline getirmek, onun sevgisini kazanmak ve gerçek arkadaşı olmak, o kadar da umutsuz bir görev değil.

Babasının ona kazandırdığı kötü alışkanlıkları kırmak başlangıçta çok zor oldu ama artık bu zorluğu aştık. Ağzından nadiren kötü sözler çıkıyor, sarhoş edici içeceklerden öyle iğrenmesini sağladım ki, umarım babası ve babasının arkadaşları bile bunu değiştiremeyecek. Onun gibi küçük bir çocuğa göre şaraba haddinden fazla düşkündü, talihsiz babamı hatırlayınca bu zevkin sebep olacağı şeyler beni çok korkutuyordu. Fakat içtiği içki miktarını kısıtlar ya da tamamen yasaklarsam bu onun düşkünlüğünü daha da artıracak ve daha da güzel bir şeymiş gibi görmesine sebep olacaktı. Bu yüzden babasının içmesine izin verdiği, aslında içmesini istediği kadar verme-

ye devam ettim ama her kadehe gizlice azıcık tartar emetik koydum; bu da onun gerçekte hastalanmadan mide bulantısı ve moral bozukluğu yaşamasına sebep oluyordu. Bu alışkanlığının kaçınılmaz bir sonucu olarak böyle nahoş sonuçlarla karşılaşan çocuk çok geçmeden hâlsiz düştü ama o her gün içtiği şaraptan uzaklaştıkça ben içmesi için ısrar ettim, ta ki, isteksizliği tam bir tiksintiye dönüşene kadar. Her tür içkiden tamamen nefret eder hâle geldiğinde kendi isteğiyle brendi ve cin içmesine izin verdim çünkü bu küçük ayyaş onları da biliyordu ve ben bütün içkilerden aynı şekilde nefret etmesini istiyordum. Artık bunu başarmıştım; içkinin tadı, kokusu, hatta görüntüsünün bile midesini bulandırdığını söylediğinden beri onu bu konuda zorlamayı bıraktım, arada bir yaramazlık yaptığında korkutmak için kullanıyorum. "Arthur, uslu durmazsan sana şarap içiririm!" ya da "Arthur, bir daha öyle konuştuğunu duyarsam sana brendi içireceğim!" dediğimde diğer tehditler kadar işe yarıyor. Bir iki defa, hastalandığı zaman ilaç niyetine, zavallı çocuğa tartar emetik katmadığım sulu şarap içirmek zorunda kaldım, bunu ileride de yapmayı düşünüyorum ama fiziksel olarak gerçekten işe yaradığından değil, aklıma gelen her şeyi amacım uğruna kullanmak için. Bu tiksinti hissi ona öyle yerleşsin ki, büyüdüğünde hiçbir şey bu hissi yenemesin istiyorum.

Bir kötülükten onu kurtardığım için kendimle gurur duyuyorum; gerisine gelince, babası döndüğünde verdiğim iyi derslerin yok edileceğinden endişe duymama sebep olacak bir şey hissedersem –Bay Huntingdon çocuğa yine annesinden nefret etmeyi ve onu küçümsemeyi öğretme oyununa başlarsa- yine oğlumu ondan kurtarırım. Böyle bir durumda başvuracağım başka bir plan yaptım. Ağabeyimin rızası ve yardımını alabilirsem mutlaka başarırım. Benim ve onun doğduğu, annemizin öldüğü eski konak artık kullanılmıyor ama sanırım yıkılmadı da. Konağın bir iki odasını kullanılır hâle getirebilirse ve beni oraya takma bir isimle yabancı bir kiracı gibi alırsa, çocuğumla orada yaşayabilir ve en sevdiğim sanatımla geçinebilirim. Başlangıç için bana biraz borç vermesi gerekir, zamanla ona geri öderim; mütevazı, bağımsız ve tam bir inziva

hâlinde yaşarım çünkü o konak ıssız bir yerdedir, civarında pek oturan yoktur, ağabeyim de resimlerimin satışıyla ilgilenir. Her şeyi kafamda güzelce kurdum. Tek istediğim, Frederick'e planımı kabul ettirebilmek. Yakında ziyaretime gelecek, önce bu planı kurmama sebep olan durumu anlatacağım ve yardımını isteyeceğim.

Sanırım durumum hakkında ona anlattığımdan daha çok şey biliyor. Mektuplarına hâkim olan kederli havadan, kocama nadiren değinmesinden, ondan bahsettiğinde imalı bir öfke göstermesinden ve ayrıca Bay Huntingdon evdeyken beni hiç ziyarete gelmemesinden anlıyorum bunu. Fakat onu tasvip etmediğini ya da benim duygularımı paylaştığını hiç ifade etmedi, hiçbir şey sormadı, bana güven verecek hiçbir şey söylemedi. Böyle yapsaydı ondan bu kadar sır saklamazdım. Belki de ihtiyatlı tavrım onu incitiyor. Tuhaf biri, keşke birbirimizi daha iyi tanısaydık. Ben evlenmeden önce her yıl Staningley'de bir ay kalırdı ama babamız öldüğünden beri onu sadece bir kere gördüm, Bay Huntingdon birkaç günlüğüne evden gittiği zaman. Bu sefer uzun kalacak, çocukluğumuzdan beri ilk kez aramızda samimiyet, yakınlık olacak. Ona her zamankinden daha çok bağlıyım ve yalnızlıktan bıktım.

***

16 Nisan. – Geldi ve gitti. İki haftadan fazla kalmadı. Zaman çok çabuk ama çok da güzel geçti, bana çok iyi geldi. Çok kötü bir yaradılışım var herhalde çünkü talihsizliklerim beni çok huysuzlaştırıyor, hayata küstürüyor. İnsanlara karşı son derece kötü hisler beslemeye başlamıştım, özellikle de erkeklere ama içlerinde güvenilecek, saygı duyulacak hiç değilse bir kişi olduğunu görmek huzur veriyor; kuşkusuz başkaları da vardır ama ben onları tanımıyorum, Lord Lowborough hariç, o da zamanında epey kötüydü. Ya Frederick de öyle bir çevrede yaşasaydı, çocukluğundan itibaren tanıdığım bu adamlar gibi kişilerle haşır neşir olsaydı, nasıl biri olurdu? Ya o çevreden, o insanların elinden kurtarmasam, doğuştan güzel huylu olan Arthur'un hâli ne olacak? Geldiği gece oğlumu amcasına ta-

nıştırırken, Frederick'e korkularımdan bahsettim, kaçış planımı anlattım.

"Bazı huyları babasından çok sana çok benziyor, Frederick," dedim. "Buna çok seviniyorum."

Çocuğun yumuşak, dalgalı saçlarını okşayan ağabeyim "Beni onurlandırdın, Helen," diye cevap verdi.

"Babasına benzeyeceğine Benson'a bile benzemesini tercih edeceğimi söylersem, sana iltifat etmediğimi anlarsın."

Hafifçe kaşlarını kaldırdı ama bir şey söylemedi.

"Bay Huntingdon'ın nasıl biri olduğu hakkında bir fikrin var mı?"

"Şöyle böyle."

"Çocuğumu da alıp huzur içinde, onu bir daha hiç görmeksizin yaşayabileceğim bir yere kaçmayı planladığımı duyarsan, hiç şaşırmadan ve onaylayarak, kesin bir fikir sahibi olursun."

"Hakikaten o kadar mı?"

"Hâlâ ikna olmadıysan onun hakkında başka şeyler de anlatayım," dedim ve genel tavrı, çocuğa karşı davranışları hakkında bazı şeyler söyledim; çocuk için endişelendiğimi, onu babasının etkisinden kurtarmaya kararlı olduğumu anlattım.

Frederick Bay Huntingdon'a çok sinirlendi ve durumuma çok üzüldü ama planımın çılgınca ve uygulanamaz olduğunu düşünüyordu. Arthur'la ilgili, bu şartlar altında gereğinden fazla korku duyduğuma inanıyordu; planımın pek çok yönüne itiraz etti ve durumumu düzeltmek için daha makul yöntemler önerdi; bunun üzerine onu, kocamın iflah olmaz biri olduğuna, çocuğundan asla vazgeçmeyeceğine, bana ne olursa olsun umursamayacağına ama çocuğu bırakmamaya kesin kararlı olduğuna, bu planı uygulayamazsam tek çaremin yurt dışına kaçmak olduğuna ikna etmek için başka detaylar da verdim. Bunun önüne geçmek için, sonunda eski konağın bir kanadını, ihtiyaç anında kullanılmak üzere yaşanabilir hâle getirmeye razı oldu ama gerçekten gerekmediği sürece bu seçeneği kullanmayacağımı umduğunu da belirtti ki buna söz vermeye hazırdım çünkü şu anki durumumla karşılaştırıldığında öyle bir inziva bana cennet gibi gelecekti ama yine de

arkadaşlarımın, kardeşim saydığım Milicent ile Esther'in hatrına, Grassdale'in zavallı kiracılarının, hepsinden öte yengemin hatrına, mümkün olduğu kadar dayanmaya çalışacağım.

***

29 Temmuz. – Yaşlı Bayan Hargrave ile kızı Londra'dan dönüyorlar. Esther kentte ilk sezonunu geçirdi ama kalbi hâlâ boş ve bekâr. Annesi ona uygun bir kısmet aramış, hatta kalbini ve servetini kızın ayaklarına serecek bir adam bulmuş ama Esther bu soylu lütfu cesaretle geri çevirmiş. Adam iyi bir aileye mensup, varlıklı biriymiş ama bizim edepsiz kız adamın çok yaşlı, çok çirkin ve anlatılmayacak kadar nefret uyandırıcı olduğunu söylemiş.

"Bu yüzden çok zor günler geçirdim," dedi. "Annem o canım projesi suya düştü diye büyük hayal kırıklığına uğradı, iradesine inatla karşı çıkıldığı için çok ama çok sinirlendi, hâlâ da çok sinirli ama elimde değil. Walter'ın dediğine göre ise, inatçılığım ve yersiz kaprislerim yüzünden onun da canı çok sıkılmış, öyle ki, beni hiç affetmeyeceğinden korkuyorum. Zaten son zamanlarda çok kırıcı davranıyor, onu hiç böyle bilmezdim. Milicent ise teslim olmamamı söyledi, Bayan Huntingdon, beni yamamaya çalıştıkları adamı görseydiniz, eminim siz de kabul etmememi salık verirdiniz."

"Görsem de görmesem de kabul etme, derdim çünkü sen hoşlanmadıysan o iş olmaz."

"Böyle diyeceğinizi biliyordum ama annem bu sorumsuz davranışım yüzünden sizin çok şaşıracağınızı söylemişti. Beni nasıl azarladı, bilemezsiniz. Ne itaatsizliğim kaldı ne nankörlüğüm. Onun dileklerine köstek oluyormuşum, ağabeyime haksızlık ediyormuşum, onlara yük oluyormuşum. Bazen sonunda beni yenecek diye düşünüyorum. İradem güçlüdür ama onunki de öyle. Böyle acı sözler söylediğinde öyle kızıyorum ki istediği şeyi kabul edesim geliyor, sonra kalbim kırıldığında karşısına geçip 'Bak gördün mü, hepsi senin suçun!' diyebileyim."

"Sakın ha!" dedim. "Böyle bir sebeple boyun eğmek çok fena olur ve hak ettiği cezayı bulur. Teslim olma, annen ya-

kında eziyet etmekten vazgeçer. O adam da sürekli reddedildiğini görünce sana askıntı olmayı bırakır."

"Ah, hayır, annem kendinden vazgeçer ama uğraşmaktan yorulmaz. Bay Oldfield'e gelince, annem ona demiş ki, teklifini ondan hoşlanmadığım için değil, aklı havada ve genç olduğum için reddetmişim, şu anda evlilik düşüncesine sıcak bakmıyormuşum fakat gelecek sene aklım başıma gelirmiş de genç kızlık hayallerime bir son verirmişim. Aslında razı gelmediğim sürece annem beni tekrar Londra'ya götürme masrafına girmez; keyif olsun diye beni şehre götürecek parası yokmuş, öyle diyor, ben güzelliğime ne kadar güvensem de her zengin damat adayı beni çeyizim olmadan kabul etmezmiş."

"Ah, Esther, sana acıyorum ama yine de tekrar ediyorum: Asla vazgeçme. Sevmediğin bir adamla evlenirsen kendini köle gibi satmış olacaksın. Annenle ağabeyin sana kötü davranıyorsa onları terk edebilirsin ama unutma, ömür boyu kocana bağımlı kalacaksın."

"Fakat evlenmeden onları terk edemem, kimse beni görmezse de koca bulamam. Londra'da hoşlanabileceğimi sandığım bir iki genç gördüm ama Bay Oldfield'in oğullarıydı, annem tanışmama izin vermedi –içlerinden özellikle biri benden epey hoşlanmıştı– ama annem birbirimizi daha yakından tanıma fırsatımızı tamamen ortadan kaldırdı. Ne kadar sinir bozucu, değil mi?"

"Mutlaka çok sinirlenmişsindir ama oğluyla evlenseydin, babasıyla evlendiğin zamankinden çok daha pişman olabilirdin. Sana âşık olmadan evlenme, dedim ama sadece aşk uğruna evlen, demedim. Göz önüne alman gereken daha pek çok şey var. Annenle ağabeyinden ayrılmak için iyi bir sebep ortaya çıkana kadar, kalbine de eline de sahip çık. Böyle bir sebep hiç ortaya çıkmazsa şöyle düşün: Bekâr hayatında çok fazla neşe bulamasan da en azından katlanabileceğinden fazla kederin olmayacak. Evlilik durumunu düzeltebilir ama bana sorarsan, daha ziyade aksi yönde bir değişiklik yaratır."

"Milicent da öyle düşünüyor ama ben aksini düşünüyorum. Evde kalmış bir kız kurusu olacağımı düşünseydim hayatıma değer vermezdim. Yıllar boyu Grove'da yaşama fikri,

annemle Walter'ın sırtında bir asalak, bir yük olarak (artık beni nasıl göreceklerini biliyorum) yaşamak dayanılır şey değil. Uşakla kaçarım daha iyi."

"Senin durumun alışılmışın dışında, kabul ediyorum ama sabırlı ol, hayatım; aceleyle karar verme. Unutma, on dokuz yaşında bile değilsin, kız kurusu olmana daha uzun yıllar var. Tanrı alnına ne yazmış, bilemezsin. Bu arada, onlar çok görse de annenle ağabeyinin koruması altında olmaya ve onlardan destek görmeye hakkın var."

Esther bir an sustuktan sonra "Çok ciddisiniz, Bayan Huntingdon," dedi. "Milicent evlilikle ilgili cesaret kırıcı şeyler söylediğinde ona mutlu olup olmadığını sordum. Mutlu olduğunu söyledi ama ona pek inanmadım ve şimdi size de aynı soruyu soracağım."

"Genç bir kızın, kendisinden çok daha büyük evli bir kadına soramayacağı kadar münasebetsiz bir soru bu," diye güldüm. "Sana cevap vermeyeceğim."

"Bağışlayın, hanımefendi," diye gülerek kollarıma atıldı, beni neşe ve sevgiyle öptü ama başını göğsüme koyarken boynuma düşen bir damla yaşı fark ettim. Üzüntü ile laubalilik, ürkeklikle arsızlık karışımı tuhaf bir ifadeyle devam etti: "Benim düşündüğüm gibi mutlu olmadığınızı biliyorum çünkü ömrünüzün yarısını Grassdale'de tek başınıza geçiriyorsunuz; Bay Huntingdon ise canı nereye isterse oraya giderek keyfine bakıyor. Ben kocamın benimle paylaşmadığı zevkleri olmasını istemem, en büyük zevki benimle birlikte olmak değilse, onun için çok fena olur, işte o kadar."

"Sevgili Esther, evlilikten beklentin buysa, kiminle evlendiğine çok dikkat etmelisin ya da hiç evlenmemelisin."

42

1 Eylül. – Bay Huntingdon daha dönmedi. Belki Noel'e kadar arkadaşlarıyla kalır ve sonra baharda yeniden gider. Böyle olursa Grassdale'de rahatça kalabilirim yani kalmam mümkün olur ve bu yeterlidir. Av mevsiminde gelecek olan arkadaşlarına bile katlanabilirim, tabii onlar gelmeden önce Arthur, mantıkla ve sevgiyle uğraşlarım sonucu onların zehirlerinden uzak tutabileceğim şekilde iyi huylar ve prensipler edinmiş olursa. Maalesef nafile bir umut! Fakat o imtihan vakti gelene kadar çok sevdiğim eski konaktaki sakin sığınağımı düşünmemeye çalışacağım. 341

Bay ve Bayan Hattersley iki haftadır Grove'da kalıyorlar, Bay Hargrave olmadığından ve hava da çok güzel olduğu için iki arkadaşımı, Milicent ile Esther'i onlarda ya da burada görmeden bir günüm geçmiyor. Bay Hattersley karısıyla çocukları, Helen ve Ralph'ı, faytonla Grassdale'e getirdiği bir gün, hepimiz bahçede hoşça vakit geçiriyorduk, hanımlar çocuklarla ilgilenirken ben de Bay Hattersley ile birkaç dakika konuştum.

"Bay Huntingdon'ı merak ediyor musunuz?" diye sordu.

"Ne zaman eve döneceği konusu dışında, hayır."

"O konuda bilgim yok. Dönmesini istemiyorsunuz, değil mi?" diyerek sırıttı.

"İstemiyorum."

"Muhakkak ki, onsuz daha mutlusunuz. Kendi hesabıma, ondan iyice bıktım artık. Davranışlarını düzeltmezse gideceğimi söyledim, düzeltmedi; ben de onu bıraktım. Gördünüz mü, düşündüğünüzden daha iyi biriyim; dahası da var, onunla ve diğerleriyle görüşmeyi tümden kesmeyi düşünüyorum, ar-

tık iyi bir Hıristiyan ve bir aile babası gibi terbiyeli ve ağırbaşlı davranacağım. Buna ne dersiniz?"

"Çok daha önceden vermiş olmanız gereken bir karar."

"Evet ama daha otuz yaşında bile değilim; çok geç değil, öyle değil mi?"

"Değişmeyi istediğiniz ve bu gayeyi gerçekleştirme gücünüz olduğu sürece asla geç değildir."

"Yani, doğrusunu söylemek gerekirse bunu daha önce de sık sık düşünmüştüm fakat kocanız öyle müthiş bir arkadaş ki, Bayan Huntingdon. Küfelik olacak kadar içmediği, sadece çakırkeyif olduğu zamanlarda ne kadar eğlenceli bir arkadaş olduğunu tahmin bile edemezsiniz. Ona saygı duyamasak da onu içtenlikle seviyoruz."

"Peki onun gibi olmak ister miydiniz?"

"Hayır, ben kendim olmayı tercih ederim, kendi kötülüğüm bana yeter."

"Her geçen gün daha kötüye gitmeksizin ve acımasızlaşmadan, dolayısıyla onun gibi olmaksızın, şu anki kötülüğünüzle devam edemezsiniz."

Bu sıradışı hitabım karşısında yüzünün aldığı gülünç, yarı sinirli, yarı afallamış ifade karşısında gülümsemeden edemedim.

"Açık sözlülüğümün kusuruna bakmayın," dedim. "İyi niyetlerle söylüyorum bunları. Fakat söyler misiniz, oğlunuzun da Bay Huntingdon gibi olmasını ister miydiniz ya da sizin gibi?"

"Kahretsin! Asla."

"Kızınızın sizi hor görmesini ya da en azından saygı ve sevgi göstermemesini ister miydiniz?"

"Asla! Buna dayanamam."

"Adınız zikredildiğinde karınızın utançtan yerin dibine geçmesini, sesinizden bile iğrenmesini, ona yaklaştığınızda irkilmesini ister miydiniz?"

"O asla böyle şeyler yapmaz, beni daima sever, ne yaparsam yapayım."

"Mümkün değil, Bay Hattersley! Karınızın sessizce boyun eğişini sevgi sanıyorsunuz."

"Hırs ve öfke..."

"Şimdi o fırtınaya kapılmayın. Sizi sevmediğini söylemiyorum, seviyor, biliyorum, hem de hak ettiğinizden de fazla ama eminim ki, daha iyi davranırsanız sizi daha çok sevecek; daha kötü davranırsanız ise, tüm sevgisi gizli bir nefret ve aşağılamayla değilse de korku, isteksizlik ve karamsarlıkla yok olana dek, giderek azalacak. Şu sevgi konusunu bir yana bırakalım, siz hayatı boyunca ona despotluk etmek ister miydiniz? Benliğinden ışığı çekip almayı, onu perişan etmeyi."

"Elbette istemem, yapmıyorum ve yapmam da."

"Bu yönde sandığınızdan daha çok şey yaptınız."

"Peh! O sizin düşündüğünüz gibi duygularına kolayca kapılan, kaygılı ve öfkeli biri değil. Uysal, barışçı, sevecen bir kadındır. Arada bir surat asar ama genellikle sakin ve soğukkanlıdır, her şeyi olduğu gibi kabullenmeye razıdır."

"Beş yıl önce onunla evlendiğinizde nasıldı, şimdi nasıl, bir düşünün."

"O zamanlar etine dolgun, al yanaklı bir kızdı; şimdi epey çöktü, kardan yapılmış kapı süsü gibi eriyip gitti. Kahretsin! Benim suçum değil ki!"

"Nedir sebebi o hâlde? Geçen zaman değil çünkü daha yirmi beş yaşında."

"Zayıf bünyesidir sebep, kahretsin! Neyi ima etmeye çalışıyorsunuz? Bir sebep de çocuklar elbette, onlar hakkında ölümüne endişe ediyor."

"Hayır, Bay Hattersley, çocuklar ona üzüntü değil neşe veriyor. İkisi de iyi yetişmiş, uyumlu çocuklar."

"Biliyorum. Tanrı onları korusun."

"O hâlde neden suçu onlara atıyorsunuz? Sebebini ben söyleyeyim: Kendi adına duyduğu korkuyla birlikte, sizin için de sürekli üzülüp endişe etmesi. İyi davrandığınızda korkarak seviniyor çünkü sizin görüş ve prensiplerinize güveni yok, bu kısa süreli mutluluk sona erecek diye sürekli bir tedirginlik duyuyor. Kötü davrandığınızda ise ondan başka kimsenin tarif edemeyeceği kadar çok korku ve üzüntü duyuyor. Kötülüğe sabırla katlanırken, günahları yüzünden komşularımıza nasihat etmenin görevimiz olduğunu unutuyor. Siz onun sessizliğini aldırmazlık olarak görüyorsunuz madem, gelin benimle, bana yazdığı bir iki

mektubu göstereyim, onun kocası olduğunuz için güveni suiistimal sayılmaz bu."

Bay Hattersley peşimden kütüphaneye geldi. Milicent'ın iki mektubunu arayıp buldum, onun eline tutuşturdum. Biri, Bay Hattersley'in dünyayı umursamadan âlemlere daldığı en çılgın sezonlardan birinde, Londra'dan gönderilmişti. Diğerini ise kocasının evde, daha aklı başında olduğu bir zamanda yazmıştı. İlk mektup sıkıntı ve kederle doluydu, kocasını suçlamıyordu ama hovarda arkadaşlarıyla görüştüğü için çok hayıflanıyor, Bay Grimsby ve diğerlerine hakaretler ediyor, Bay Huntingdon'a çirkin imalarda bulunuyor ve kocasının yanlış davranışlarının suçunu ustalıkla arkadaşlarına atıyordu. İkinci mektup ise umut ve neşe doluydu ama mutluluğunun uzun sürmeyeceğinin bilincinde olarak korku içindeydi; kocasının iyi davranışlarına şükrediyor ama yarım yamalak da olsa açık bir şekilde, bu iyiliğin içinden gelen doğal dürtülerle ve kumdan kaleler gibi her an yıkılacakmış gibi değil de daha sağlam bir temele dayanmasını diliyordu ki kısa sürede yıkılıyordu ve Hattersley de mektubu okurken bunun farkındaydı.

İlk mektubu okumaya başlar başlamaz yüzünün kızardığını görünce beklenmedik şekilde memnun oldum ama hemen bana sırtını döndü ve pencerenin önünde okumaya devam etti. İkincisini okurken ise, bir iki defa elini yüzüne götürdü. Gözyaşlarını siliyor olabilir miydi? Okumayı bitirince bir an sessizlik oldu, Bay Hattersley sesini toparlamak için hafifçe öksürdü, pencereden baktı. Sonra en sevdiği şarkının birkaç mısrasını ıslıkla çaldı, mektupları geri verdi, sessizce elimi sıktı.

İçtenlikle tokalaşırken "Ben lanetlenmiş bir serseriyim!" dedi. "Fakat görürsünüz, ben de bunu telafi etmezsem Tanrı cezamı versin!"

"Kendinize lanet okumayın, Bay Hattersley, Tanrı bu yakarılarınızın yarısına cevap verseydi kendinizi çoktan cehennemde bulurdunuz, ayrıca gelecekte görevlerinizi yerine getirerek geçmişi telafi edemezsiniz, mademki sadece Tanrı'ya karşı göreviniz var, bunu yerine getirmekten fazlasını yapamazsınız. Geçmişteki hatalarınız için başka şeyler yapmalısı-

nız. Değişmek, Tanrı'nın lanetini değil de lütfunu, merhametini, yardımını görmek istiyorsanız tabii."

"Tanrı yardımcım olsun çünkü mutlaka ihtiyacım olacak. Milicent nerede?"

"Orada, kardeşiyle geliyor."

Bay Hattersley cam kapıdan dışarı çıkıp onları karşılamaya gitti. Uzaktan takip ettim. Karısını kucaklayıp kaldırdı, sımsıkı sarılarak, içten öpücüklerle onu selamladı; Milicent çok şaşırmıştı. Sonra ellerini karısının omzuna koyarak, yapmaya niyetlendiği muhteşem şeyleri anlatmaya başlamış olmalı ki, Milicent birden ona sarıldı, gözyaşları içinde "Evet evet yap, Ralph!" dedi. "Çok mutlu olacağız! Sen ne iyi bir insansın!"

"Hayır, ben değil," dedi Hattersley. Dönüp beni gösterdi. "Ona teşekkür et, onun sayesinde."

Milicent minnet hisleriyle dolup taşmış bir hâlde, teşekkür etmek için bana doğru koştu. Benim sayemde olmadığını, ben tavsiye ve teşvik etmeden önce de kocasının hatalarını telafi etmeye niyetli olduğunu, benim yerimde olsa onun da aynı şekilde davranacağını söyledim.

"Yo, hayır!" diye bağırdı. "Senin dediklerini diyerek ben onu asla etkileyemezdim. İkna edeceğim diye gösterdiğim sarsak çabalarla ancak canını sıkardım, tabii bir adım atacak olsaydım."

"Hiç adım atmadın, Milicent," dedi kocası.

Biraz sonra da gittiler. Bay Hattersley'in babasını ziyarete gidecekler. Sonra da köydeki evlerine geçecekler. Umarım Hattersley'in olumlu kararları değişmez ve Milicent yine hayal kırıklığına uğramaz. Son mektubu mutlulukla doluydu ve gelecekten olumlu beklentileri vardı fakat kocasının erdemlerini sınayacak, baştan çıkarıcı bir durum henüz ortaya çıkmadı. Yine de bundan sonra Milicent o kadar ürkek ve tutuk olmayacak, kocası da daha nazik ve düşünceli olacaktır. Milicent'ın umutları temelsiz olmayacaktır, ben de bu yaşananları karanlık düşüncelerim arasında parlak bir nokta olarak göreceğim.

43

10 Ekim. – Bay Huntingdon üç hafta önce döndü. Görünüşünü, tavırlarını ve konuşma şeklini; onunla ilgili düşüncelerimi anlatma zahmetine girmeyeceğim. Fakat geldiğinin ertesi günü, Arthur'a bir mürebbiye tutmak istediğini söyleyerek beni çok şaşırttı. Bunun şu mevsimde saçma olması bir yana, çok da gereksiz olduğunu söyledim. Ona her şeyi öğretecek yeterlilikte olduğumu düşünüyordum, en azından birkaç yıl boyunca. Çocuğun eğitimi hayatımdaki tek keyif ve tek meş-
346 guliyetimdi. Huntingdon diğer bütün meşguliyetlerimden beni mahrum etmişti, hiç değilse bunu bana bırakmalıydı.

Çocuk eğitmeye, çocuklarla ilişki içinde olmaya uygun olmadığımı söyledi. Oğlanı şimdiden adeta bir makineye çevirmişim, katı disiplinimle onun güzel huylarını bozmuşum, kalbinin güneşini buza çevirmişim ve onunla ilgilenmeye devam edersem, kendim gibi sıkıcı bir münzevi yaratacakmışım. Zavallı Rachel da payına düşeni aldı tabii, Huntingdon Rachel'a hiç katlanamıyor çünkü kendisini layığıyla takdir ettiğinin farkında.

Dadı ve mürebbiye olarak bazı niteliklerimizi sakince savundum ve aileye yapılacak olan ilaveye karşı çıktım. Bu konuyu deşmenin faydası olmadığını çünkü zaten bir mürebbiye tuttuğunu, kızın haftaya geleceğini söyledi. Tek yapmam gereken onun için gerekli hazırlıkları tamamlamakmış. Bu sarsıcı bir haber olmuştu. Kızın adını ve adresini, kimin tavsiye ettiğini ya da ne sebeple bu kızı seçtiğini öğrenmek istedim.

"Çok itibarlı, dini bütün bir kız," dedi. "Korkmana gerek

yok. Adı Myers, sanırım; saygın, yaşlı bir dul hanım tavsiye etti. Bu hanımın dinî çevrelerde büyük itibarı var. Mürebbiyeyi şahsen görmedim, bu yüzden kişiliği, hâli tavrı hakkında bilgi veremem fakat dul hanımın övgüleri doğruysa, bu kızın yapacağı iş için istenen bütün niteliklere sahip olduğunu göreceksin."

Tüm bunlar ağırbaşlı ve sakin bir havada konuşuldu ama arada bir kaçırdığı bakışlarında hiç hayra alamet olmayan şeytanca bir gülüş görür gibi oldum. Fakat ...shire'daki sığınağımı düşünerek daha fazla itirazda bulunmadım.

Bayan Myers geldiğinde onu nezaketle karşılamaya hazır değildim. Görünüşü, ilk bakışta özellikle olumlu bir izlenim yaratmak için tasarlanmamıştı, tavrı ve sonraki davranışları da ona karşı duyduğum önyargıyı ortadan kaldıracak gibi değildi. Becerileri sınırlıydı, zekâsı asla ortanın üstünde değildi. Güzel bir sesi vardı, bülbül gibi şakıyor, güzel piyano çalıyordu ama başarılı olduğu sadece bunlardı. Yüzünde, sesinde bir hilekârlık, bir kurnazlık seziliyordu. Benden korkuyordu sanki; ansızın ona yanaştığımda irkiliyordu. Davranışları kibar ve müşfikti, hatta yaltaklanma derecesinde. Başlarda beni pohpohlamaya, bana dalkavukluk etmeye kalktı ama hemen hakkından geldim. Çocuğa karşı ilgisi fazlasıyla yorucuydu, gereksiz övgü ve aşırı düşkünlük konusunda onu uyarmak zorunda kaldım; zaten çocuğun sevgisini de kazanamadı. Dindarlığı ise arada bir iç geçirmekten, gözlerini tavana dikip yapmacık bir tavırla birkaç veciz söz söylemekten ibaretti. Bana rahip kızı olduğunu, çocukken yetim kaldığını ama çok dindar bir aileye girecek kadar şanslı olduğunu söyledi ve o ailenin bireylerinden gördüğü iyilikleri büyük minnetle anlatmaya başladı; öyle ki, acımasız düşüncelerim ve hasmane tavırlarım yüzünden kendime çok kızdım, bir an için yumuşadım ama uzun sürmedi. Ondan hoşlanmama sebeplerim gayet mantıklıydı, kuşkularım fazlasıyla sağlam temellere dayanıyordu ve bu kuşkularım tatminkâr şekilde ortadan kalkana ya da doğru çıkana kadar gözlemleyip irdelemem gerektiğinin farkındaydım.

Yanında kaldığı nazik ve dindar ailenin adını ve nere-

de olduğunu sordum. Sıradan bir isim söyledi, yer olarak ise uzaklarda, bilinmeyen bir yerin adını verdi; ailenin şu anda Avrupa'da olduğunu, mevcut adreslerini ise bilmediğini söyledi. Onu Bay Huntingdon'la konuşurken hiç görmedim ama Huntingdon'ın ben yokken, Arthur yeni arkadaşıyla nasıl geçiniyor diye bakmak için sık sık dersliğe gireceğini tahmin ediyordum.

Akşamları misafir odasında bizimle birlikte oturuyor, Huntingdon'ı eğlendirmek için piyano çalıp şarkılar söylüyor ama ikimize birden söylüyormuş gibi yapıyordu. Sadece benimle konuşmasına rağmen, kocamın isteklerine karşı çok hassastı, ne istediğini önceden tahmin edip ona göre davranmaya çok dikkat ediyordu; aslında Huntingdon da pek konuşulacak durumda olmuyordu. Yoksa onunla da konuşurdu, bu şekilde ikimizin arasına girmiş olmasından büyük bir rahatlık duyuyordum ama aslında edepli birinin onu bu hâlde görmesinden utanç duymam gerekirdi.

Kuşkularımdan Rachel'a bahsetmedim ama bu günah ve keder ülkesinde yarım asırdan fazladır yaşamakta olan Rachel, nelerden kuşku duyması gerektiğini öğrenmişti. Şu, yeni mürebbiyeye karşı olduğunu en başında söyledi ve çok geçmeden onun da benim gibi kızı gözlediğini fark ettim. Buna memnun olmuştum çünkü gerçeği öğrenmek istiyordum. Grassdale'in havası beni boğuyor gibiydi ve sadece Wildfell Konağı'nı düşünerek yaşayabiliyordum.

Sonunda bir sabah odama geldi ve verdiği haberin sonuna gelmeden kararım kesinleşti. Rachel beni giydirirken ona niyetimi açtım ve bana nasıl yardım edebileceğini sordum, hangi eşyalarımı hazırlaması gerektiğini, hangi eşyalarımı kendisine alabileceğini söyledim çünkü uzun ve sadık hizmetlerinden sonra onu böyle ansızın işten çıkarmamın başka bir tazmin yolu yoktu. Bu son derece üzgün olduğum ama kaçamayacağım bir konuydu.

"Sen ne yapacaksın, Rachel?" diye sordum. "Evine mi döneceksin, yoksa başka bir iş mi arayacaksın?"

"Benim sizden başka evim yok, hanımefendi," dedi. "Sizden ayrılırsam ömrüm boyunca başka bir yerde çalışmam."

"Fakat ben şu anda hanım gibi yaşayamam, kendi hizmetimi kendim görmek ve çocuğuma kendim bakmak zorundayım."

"Ne demek!" dedi, heyecanla. "Temizlik, çamaşır, bulaşık ve yemek için birini tutacaksınız, değil mi? Ben her şeyi yaparım, para mara da istemem. Biraz birikmişim var, beni yanınızda götürmezseniz o parayla kendime barınacak bir yer bulmam gerekecek ya da yabancıların içinde çalışmak zorunda kalacağım. Ben öyle şeylere alışkın değilim, bu yüzden nasıl uygun görürseniz, öyle olsun, hanımefendi." Konuşurken sesi titriyordu, gözleri dolmuştu.

"Bunu her şeyden çok isterim, Rachel, gücüm yettiğince sana ücret de öderim, her işe koşturan bir hizmetliye vereceğim kadar fakat görmüyor musun, hak edecek hiçbir şey yapmadığın hâlde seni de kendimle birlikte sürükleyeceğim."

"Alakası bile yok!" dedi Rachel.

"Ve ayrıca, gelecekteki yaşantım eskisinden çok farklı olacak. Alıştığından çok farklı."

"Hanımımın katlandığı şeye ben katlanamaz mıyım sanıyorsunuz hanımefendi? İş oraya gelince o kadar mağrur ve nazenin değilim; küçük bey de öyle, Tanrı onu korusun!"

"Fakat benim yaşım genç, Rachel, Arthur'un da. Ona bir şey olmaz."

"Bana da olmaz. Sadece kendi çocuğummuş gibi sevip, yardımcı olup rahatını sağlamaksa, zorluklara ve ağır işe dayanamayacak kadar yaşlı değilim ama onu sıkıntıya ve tehlikeye soktuğumu düşünmek, kendimi de yabancıların arasına bırakmak için çok yaşlıyım."

"O zaman tamam, Rachel," dedim, vefalı arkadaşıma sarıldım. "Hep beraber gideceğiz, yeni hayatımıza nasıl da uyum sağlayacağız."

"Tanrı seni korusun, tatlım!" diyerek sarılmama sevgiyle karşılık verdi. "Şu habis evden bir kurtulalım, her şey yoluna girecek, göreceksin."

"Bence de," dedim ve konuyu böylece hallettik.

Sabah postasıyla Frederick'e aceleyle birkaç satır yazıp gönderdim, derhal gidebilmem için sığınağımın hazırlığını

yapmasını rica ettim çünkü muhtemelen notumun eline geçmesinden bir gün sonra oraya varmış olacaktım. Ve birkaç satırla âni kararımın sebebini açıkladım. Sonra üç veda mektubu yazdım. Biri Esther Hargrave'e. Artık Grassdale'de kalmamın, oğlumu babasının vesayetine bırakmamın imkânsız olduğunu, bundan sonra yaşayacağımız yerin Huntingdon ve onun tanıdıkları tarafından bilinmemesinin çok mühim bir mesele olduğunu, iletişim içinde olmayı umduğum arkadaşlarım aracılığıyla, ağabeyimden başka kimseye söylememem gerektiğini yazdım. Sonra ona ağabeyimin adresini verdim, ona sık sık yazmasını tembihledim, endişeleriyle ilgili önceki ikazlarımı tekrar ettim ve sevgiyle ona veda ettim.

İkincisi Milicent'a. İlkiyle aynı anlamı içeren ama uzun süren arkadaşlığımıza yaraşır şekilde ve içinde bulunduğum durumu daha iyi bildiği için daha özel.

Üçüncüsü yengeme. Bu çok daha üzücü ve zor bir işti, bu yüzden sona bırakmıştım. Atmış olduğum olağandışı adımın bir şekilde açıklamasını yapmak zorundaydım. Ve acilen yapmalıydım çünkü amcamla yengem ortadan kayboluşumun bir-iki gün sonrasında haber alacaklardı ve Bay Huntingdon bana ne olduğunu öğrenmek için derhal onların yanına gidecekti. Yengeme, sonunda hatamın farkına vardığımı söyledim. Bunun cezasından şikâyet etmiyordum ve sonuçlarıyla dostlarımın canını sıktığım için çok üzgündüm fakat oğluma olan görevim yüzünden artık boyun eğmemeliydim, babasının yıkıcı etkisinden mutlaka kurtarılması gerekiyordu. Onun ve amcamın nereye gittiğimi bilmediklerini dürüstçe söyleyebilmeleri için, saklanacağım yeri ona bile söyleyemezdim ama bana gönderecekleri mektuplar ağabeyim aracılığı ile gizlice bana ulaşabilirdi. Onun ve amcamın, attığım bu adımı mazur göreceklerini umuyordum çünkü olanları bilseler, eminim beni suçlamazlardı; umarım benim yüzümden kendilerini üzmezlerdi çünkü inziva yerime güven içinde varabilir ve rahatsız edilmekten kurtulabilirsem, onları düşünerek çok mutlu olacak ve gizlilik içinde, hayatımı çocuğumun eğitimine adayarak, ona anne ve babasının hatalarından kaçınmayı öğreterek geçirecektim.

Tüm bunlar dün oldu. Gidişimiz için iki gün boyunca hazırlık yaptım, böylece Frederick'e odalarımızı hazırlamak, Rachel'a eşyalarımızı toplamak için daha çok zaman kaldı. Rachel'ın görevi büyük bir ihtiyat ve gizlilik içinde yapılmalıydı, ona benden başka yardım edecek kimse de yoktu. Eşyaların toplanmasına yardımım dokunabilirdi ama bunları, en küçük boşluğu bile değerlendirecek şekilde sandıklara yerleştirme becerisine sahip değildim. Benim ve Arthur'un olduğu gibi, onun da kendi işleri vardı. Cüzdanımdaki üç-beş gine dışında hiç param olmadığından, durumum hiçbir şeyi geride bırakmaya elvermiyordu. Ayrıca Rachel'ın da dediği gibi, geride bıraktığım her şey Bayan Myers'a kalacaktı ve bundan hiç hazzetmiyordum.

Bu iki gün boyunca ne sıkıntılar yaşadım, sakin ve aklı başında görünmeye çalışmak, mecbur kaldığımda Huntingdon ya da Bayan Myers'la hiçbir şey yokmuş gibi yüz yüze bakmak, küçük Arthur'umu saatlerce o kızın ellerine bırakmak! Fakat artık bu dertler bitti. Daha güvenli olsun diye oğlumu kendi yatağımda yatırıyordum, o masum dudakları onların zehirli öpücükleriyle, körpe kulakları onların sözleriyle kirlenmesin diye. Peki emniyetli bir şekilde kaçabilecek miyiz? Bir sabah olsa, yola düşmüş oluruz hiç değilse! Bu akşam Rachel'a elimden geldiğince yardım ederken, beklemekten, dilekler dileyip endişeyle titremekten başka bir şey yapamazken, ne yapacağımı bilemediğim için heyecanlandım. Yemeğe indim ama boğazımdan tek lokma geçmedi. Bay Huntingdon durumu fark etti.

"Neyin var senin?" diye sordu, ikinci tabaklar toplanırken sağına soluna bakındı.

"İyi değilim," dedim. "Biraz uzanacağım, beni özlemezsin herhalde."

Ben dışarı çıkarken "Bir nebze bile. Sofradan kalkmak istiyorsan kalkabilirsin hatta daha iyi bile olur," diye mırıldandı. "Çünkü o yeri başkasının doldurması hoşuma gider."

"O başkası yarın doldurur artık," diye düşündüm ama dile getirmedim. Kapıyı çekerken "İşte! Umarım bu seni son görüşüm olur," diye kendi kendime mırıldandım.

Rachel, yarınki yolculuğa güç toplamam için hemen uzanmamı söyledi çünkü şafak sökmeden yola koyulacaktık fakat o anki asabi ruh hâlimle uyumam mümkün değildi. Oturmak, odada gezinmek, hareket vaktine kadar saatleri, dakikaları saymak; biri planımızı keşfedip bize ihanet etmesin diye kulak kesilip her sese irkilmek de dayanılacak gibi değildi. Bir kitap alıp okumaya çalıştım. Gözlerim sayfalarda geziniyordu ama aklımı okuduğum şeye veremiyordum. Eski çareme başvurup bu son olayı günlüğüme yazmayı düşündüm. Bir kez daha defterimin sayfalarını açtım ve yukarıdakileri yazdım; önce zor oldu ama zamanla zihnim biraz daha duruldu, yerine oturdu. Böylece birkaç saat geçti. Zaman yaklaşıyordu, gözlerim ağırlaşıyor, bedenim yorgun düşüyordu. Davamı Tanrı'ya havale edeceğim, biraz uzanıp bir-iki saat uyuyacağım ve sonra...

Küçük Arthur mışıl mışıl uyuyor. Evde çıt çıkmıyor. Kimse bizi görmüyordur. Benson sandıkların hepsini bağladı, güneş battıktan sonra arka merdivenden sessizce aşağıya indirdi. İsimliklerde bundan sonra kullanacağım isim olan Bayan Graham yazıyordu. Graham annemin kızlık soyadıydı, bu yüzden, taşımak istemediğim kendi adım yerine bu adı almak istedim.

44

24 Ekim. – Tanrı'ya şükür, sonunda özgürüm ve güvendeyim. Erkenden kalktık; çabucak ve sessizce giyindik; yavaşça, gizlice koridora indik; Benson bize kapıyı açıp arkamızdan kapatmak üzere elinde lambayla bizi bekliyordu. Sandıkların, eşyaların taşınması için birinin sırrımızı bilmesi gerekliydi. Bütün hizmetliler beylerinin tavırlarını gayet iyi bilirler, Benson ve John ise bana hizmet etmeyi isterlerdi ama Benson daha ciddi ve yaşlı, aynı zamanda Rachel'ın da dostu olduğu için, gerekli olduğu takdirde bu sırrı onunla paylaşmasını ve ondan yardım istemesini söylemiştim; bu yüzden başının belaya girmeyeceğini ümit ediyordum, keşke üstlendiği bu tehlikeli görev için onu ödüllendirebilseydim. Gri gözlerinde yaşlarla, yüzünde bize iyi dileklerde bulunduğunu gösteren bir ifadeyle kapıda durmuş bize ışık tutarken, hatıra niyetine eline iki gine tutuşturdum. Maalesef, daha fazlasını veremiyordum. Yol masraflarına ucu ucuna yetecek kadar param kalmıştı. 353

O küçük kapı arkamızdan kapandığında, bahçeden çıkarken ne endişeli bir sevinç duymuştum! Sonra serin, temiz havayı içime çekmek ve eve son bir kez bakmak için bir an durdum. Kapkaranlık ve sessizdi. Pencerelerden ışık sızmıyor, buz gibi gökyüzünde parlayan yıldızları görünmez kılan duman bacalardan tütmüyordu. Eve, daha ziyade bir suç ve ıstırap sahnesi olan bu yere sonsuza dek elveda dedim; daha önce gitmediğime memnundum çünkü artık bunun yerinde bir karar olduğuna hiç kuşkum yoktu; kocamı bıraktığım için pişman değildim. Yakalanma korkusundan başka, sevincimi

bozacak hiçbir şey yoktu. Ve attığımız her adım, bizi bu tehlikeden uzaklaştırıyordu.

Kızıl güneş kurtuluşumuzu karşılarmış gibi doğarken, Grassdale'i kilometrelerce ardımızda bırakmıştık. Civarda yaşayanlardan biri arabayla hızla giderken bizi görse bile kim olduğumuzdan şüphelenmeyecekti. Beni dul bir kadın sansınlar istiyordum, bu yüzden yeni evime matemdeyiniş gibi girmeyi uygun görmüştüm. Bu yüzden sade, ipekli siyah bir elbise ve manto giymiş, siyah tül ile (yolculuğun yirmi-otuz kilometresi boyunca hiç çıkarmadım) Rachel'dan ödünç almak zorunda kaldığım siyah bir başlık takmıştım. Son moda bir şey değildi, elbette ama şu şartlarda çok da kötü değildi. Arthur'a en sade kıyafetini giydirmiş, kaba bir şala sarmıştım. Rachel eski ama kaliteli, gri, kapüşonlu bir mantoya sarınmış, bu da ona hanımın hizmetçisi değil de sıradan, nezih, yaşlı bir kadın görüntüsü vermişti.

Arabanın üstünde böyle oturmuş, serin sabah rüzgârı yüzüme vura vura, bilmediğim yabancı yerlerden, geniş, güneşli yollardan gitmek ne büyük mutluluktu, kucağımda benim kadar mutlu olan sevgili oğlum, yanımda vefalı arkadaşımla, güneşin ilk ışıklarının sapsarı pırıltısına neşeyle gülümseyerek bakıyordum. Yaşadığım o zindan ve umutsuz günler arkamda kalıyor, her nal sesiyle giderek daha da uzaklaşıyordu; önümde ise özgürlük ve umut vardı! Kurtulduğum için yüksek sesle Tanrı'ya dua etmekten, neşeyle kahkahalar atarak yol arkadaşlarımı şaşırtmaktan kendimi alamıyordum.

Fakat yolumuz çok uzundu, daha sona ermeden yorgun düşmüştük. Gecenin geç saatlerinde L... kasabasına vardık ama yolculuğumuzun bitmesine daha on kilometre vardı ve yola atlı araba ile devam edemeyecektik, basit bir yük arabasından başka seçeneğimiz yoktu ve işin en zor kısmı da buydu çünkü kasabanın yarısı uykudaydı. Yük arabasıyla epey zor bir yolculuk yaptık, çok üşümüş ve yorulmuştuk; tutunacak, yaslanacak bir yer olmaksızın sandıkların üstünde oturuyor, engebeli, yokuşlu yollarda sarsıla sarsıla, yavaş yavaş ilerliyorduk. Arthur Rachel'ın kucağında uyuyordu, onu aramıza alıp gecenin soğuğundan korumayı başardık.

Son derece dik ve taşlı yolu tırmanırken Rachel, karanlık olmasına rağmen gayet net hatırladığını söyledi. Beni kucağına alıp bu yoldan sık sık geçermiş, bunca yıl sonra yeniden, bu koşullar altında buradan geçeceği hiç aklına gelmemiş. Arabanın sarsılması, arada bir duraksaması yüzünden Arthur uyanmıştı, hepimiz indik ve yürüyerek devam ettik. Fazla yolumuz kalmamıştı ama ya Frederick mektubumu almadıysa? Ya da almasına rağmen odalarımızı hazırlayacak vakti olmadıysa? Bunca zahmetten sonra karanlık, rutubetli, konforsuz, yiyeceksiz, soğuk ve eşyasız bir yer çıkarsa karşımıza?

Sonunda konak, çirkin, karanlık bir gölge hâlinde karşımızda belirdi. Yol bizi arka girişe yönlendirdi. Issız iç bahçeye girdik ve bu harap hâldeki bahçeyi saran korkutucu kasvete adımımızı attık. Her yer karanlık ve virane hâlde miydi? Hayır, kafesleri tamir edilmiş bir pencereden süzülen cılız kızıl ışık içimizi ferahlattı. Kapı sürgülüydü ama çalıp biraz bekledik, üst kat penceresinden gelen sesle konuştuk ve biz gelene kadar odaları havalandıran, gelişimizi bekleyen yaşlı bir kadın bizi içeri aldı, eskiden konağın bulaşıkhanesi olan, artık Frederick'in mutfak hâline getirdiği küçücük bir odaya buyur etti. Burada bize ışık tedarik etti, şömineyi harıl harıl yaktı, atıştırmamız için hafif bir şeyler hazırladı. Bu arada biz de yolculuk kıyafetlerimizden kurtulduk ve aceleyle yeni evimizi incelemeye başladık. Mutfaktan başka iki yatak odası, büyükçe bir salon, ondan daha küçük, stüdyom hâline gelecek olan bir salon daha vardı; hepsi de güzelce havalandırılmış, tamir edilmiş, birkaç eski eşya ile tefriş edilmişti; bunların çoğu ağır, karameşe ağacından, aslında bu odalara ait olan ama ağabeyimin evinde hatıra eşyası olarak tuttuğu, şimdi ise alelacele yerlerine koyduğu eşyalardı.

Yaşlı kadın yemeğimi getirdi, Arthur'un yemeğini ise salona götürdü. Resmi bir tavırla, beyefendinin Bayan Graham'a selam söylediğini, kısa sürede elinden gelen hazırlığı yaptığını, yarın bizzat gelip hanımefendinin diğer talimatlarını memnuniyetle alacağını söyledi.

Asık suratlı taş merdivenlerden çıkıp kasvetli, eski moda yatağa Arthur'la birlikte uzandığımda çok mutluydum. O bir

dakikada uykuya daldı ama ben çok yorgun olmama rağmen heyecanım ve durmaksızın aklımdan geçen düşünceler yüzünden, güneşin karanlıkta boğuşmaya başladığı şafak vaktine kadar uyuyamadım. Sonunda tatlı, dinlendirici bir uykuya daldım; uyandığımda ise anlatamayacağım kadar mutluydum. Narin öpücükleriyle beni Arthur uyandırdı. Burada, yanımdaydı, kollarımın arasında, o alçak babasından fersah fersah uzaktaydı. Parlak gün ışığı odayı aydınlattı, sonbahar sisinin ardında kalsa da güneş epey yükselmişti.

Ancak ne içerinin ne de dışarının manzarası pek de hoş değildi. Çirkin, eski mobilyaları, bulutlu göğü ve kararmış taş duvarlarla demir kapının; çayırın ve ayrık otlarının, bir zamanlar bir bahçe olduğunu gösteren, anormal şekilde büyümüş çalıların ve ötedeki sevimsiz, çıplak arazinin bulunduğu ıssız, yabani doğayı gözler önüne seren daracık kafesli pencereleriyle bu geniş, çıplak oda, başka zaman olsa epey sıkıcı gelebilirdi ama şu anda her bir eşya umudumu ve özgürlüğümü neşeyle yansıtıyordu. Geçmişin belirsiz hayali ve geleceğin pırıltılı umutları her yerden beni selamlıyordu. Şimdiki ile eski evim arasında engin denizler olsaydı daha güvende olacak, daha çok sevinecektim ama bu ıssız yerde de saklanabilirdim; hem arada bir ziyaretime gelerek yalnızlığımı avutacak olan ağabeyim de vardı.

O sabah geldi. O zamandan beri birkaç kez görüştük. Ne zaman ve nasıl geleceği konusunda çok temkinli olması gerekiyordu, kimsenin benden şüphelenmemesi ya da gerçeğin anlaşılmaması, hatta karalayıcı dedikoduların çıkmaması için, Wildfell'e geldiğinden uşaklarının, arkadaşlarının bile haberi olmamalıydı, yabancı bir kiracıyı ev sahibi olarak ziyaret ettiği bazı durumlar dışında.

Yaklaşık iki haftadır buradayım; huzur bozucu bir takıntım, kim olduğumun anlaşılacağı korkusu, olmasa yeni evimde gayet rahatım diyebilirim. Frederick gerekli eşyaları ve resim malzemelerini getirdi. Rachel uzak bir kasabada bütün kıyafetlerimi sattı, yerine şu anki durumuma daha uygun kıyafetler temin etti. İkinci el bir piyanom var, salonda da epeyce kitap bulunan bir kütüphanem. Diğer oda ise profes-

yonelce iş yeri gibi tasarlandı. Ağabeyimin benim için yaptığı harcamaları ona geri ödemek için çok çalışıyorum, buna mecbur olduğumdan değil ama böylesi beni memnun ediyor. Masraflarımı dürüst bir yolla çıkardığımı, sahip olduklarımın meşru bir şekilde tamamen bana ait olduğunu, çılgınca davranışım yüzünden kimsenin sıkıntıya düşmediğini –para konusunda- bilirsem; yaptığım işten, mütevazı kazancımdan ve ev ekonomisinden çok daha fazla memnun olacağım. Ona olan borcumu, onu elimden geldiğince rencide etmeden, son kuruşuna kadar ödeyeceğim. Şimdiden bitmiş birkaç resmim var çünkü Rachel'a bütün resimleri toplamasını söylemiştim, o da görevini fazlasıyla iyi bir şekilde yerine getirdi, diğer resimlerle birlikte Bay Huntingdon'ın, evliliğimizin ilk yılında yaptığım portresini de almış. Resmi sandıktan çıkarıp da o alaycı neşesiyle, sanki hâlâ kaderimi kontrol etme gücüne sahipmiş ve kaçış planımla alay edermiş gibi bana bakan gözlerini karşımda görünce dehşete kapıldım.

Bu resmi yaparkenki hislerim, ona şu an bakarken hissettiklerimden ne kadar farklıydı! Orijinaline lâyık bir şey üretmek için ne kadar çok çalışıp didinmiştim! Onca çalışmamın sonucunda nasıl da memnuniyet ve tatminsizlikle karışık hisler yaşamıştım; portresini ona benzetebildiğim için memnuniyet, yeterince yakışıklı çizemediğim içinse tatminsizlik. Şimdiyse bu resimde hiçbir güzellik göremiyorum, ifade ettiği hiçbir şey bana zevk vermiyor ama yine de çok daha etkileyici ve daha makbul; şimdiki kadar itici değil. Çünkü geçen şu altı yıl, ona duyduğum hisler kadar onu da çok değiştirdi. Fakat dış görünüşü hâlâ güzel, başka bir portreye modellik edebilir. Başta niyetlendiğim gibi resmi yok etmedim, bir kenara koydum; geçmişteki bir aşkın anısına duyduğum gizli bir hassasiyetten ya da akılsızca davranışlarımı hatırlatsın diye değil, oğlum büyürken onun yüz hatlarıyla bu resmi karşılaştırmak ve böylece babasına ne kadar çok ya da ne kadar az benzediğini görmek için, oğlum benimle kalmaya devam eder ve o babasının suratını bir daha asla görmeyecek olursam, ummaya cesaret edemediğim bir mutluluk.

Bay Huntingdon saklandığım yeri bulmak için elinden

geleni ardına koymuyor. Sorununu çözmek için bizzat Staningley'e gitmiş, bizi bulamasa da bizimle ilgili bir şeyler öğrenebilmek umuduyla. Arsızca bir soğukkanlılıkla öyle yalanlar söylemiş ki, amcam ona inanmış ve ona geri dönmem, onunla barışmam fikrini desteklemeye başlamış. Fakat yengem daha akıllıdır. Çok sakin ve temkinlidir; kocamı, hakkımda karalayıcı dedikodular uydurarak onları kandırmak isteyeceğini bilecek kadar iyi tanır. Fakat benimle barışmak istemiyormuş, sadece çocuğumu istiyormuş; akrabalarıma demiş ki, ondan ayrı yaşamayı tercih edersem bu hevesime razı olacak, beni rahatsız etmeyecekmiş, hatta oğlunu ona gönderirsem bana makul bir aylık da bağlayacakmış. Tanrı yardımcım olsun! Onu da beni de açlıktan kurtaracak olsa da para karşılığında oğlumdan vazgeçmem. Babasıyla yaşayacağına benimle ölür, daha iyi.

Frederick bana o adamdan aldığı mektubu gösterdi, onu tanımayan birinin hayret edeceği kadar soğukkanlı bir yüzsüzlükle yazılmış ama nasıl cevap vereceğini ağabeyimden iyi kimse bilemez. Ne cevap yazdığını söylemedi, sadece nerede saklandığım konusunda kocamın bir bilgi sahibi olmadığını, daha doğrusu öyle bir anlam çıkardığını söyledi çünkü Bay Huntingdon mektubunda, konuyla ilgili bilgi almak için ağabeyime ya da diğer akrabalarıma sormasının bir faydası olmadığını çünkü saklandığım yeri en yakın arkadaşlarımdan bile gizleyecek kadar ileri gittiğimi; ağabeyim nerede olduğumu bilseydi bile bu bilgiyi paylaşacağı en son kişinin kendisi (Bay Huntingdon) olacağını, çocuk için pazarlık yapma zahmetine girmeyeceğini ve çocuğumu kimseye vermeye razı olmayacağımı bildiğini yazmıştı.

***

Ayın 30'u. – Maalesef komşularım beni rahat bırakmıyor. Türlü sebeplerle beni araştırıyorlar, üç ailenin ziyaretlerine katlanmak zorunda kaldım, hepsi de kim olduğumu, nereden geldiğimi, neden burayı seçtiğimi öğrenmeye çalışıyor. Komşuluklarına ihtiyacım yok, meraklı hâlleri beni sinir ediyor,

telaşlandırıyor. Meraklarını giderirsem bu oğlumun mahvına sebep olabilir, çok gizemli kalırsam da şüpheleri artacak, varsayımlarda bulunacaklar ve daha çok uğraşacaklar; belki de Grassdale konağının sahibinin kulağına gidene kadar, cemaatten cemaate ünümün yayılmasına sebep olacaklar.

İade-i ziyarette bulunmamı bekleyecekler ama Arthur'la birlikte gidemeyeceğim kadar uzak oturuyorlarsa boşa beklerler çünkü kiliseye gitmek dışında oğlumu bırakmaya dayanamam, kiliseye gitmeye de daha kalkışmadım. Çünkü –aptalca bir zayıflık gibi gelebilir– sürekli oğlumu alıp götürecekler diye korkuyorum, o yanımda olmadığında rahat olamıyorum; bu korku inancımı zedeleyecek ve kiliseye gitmekten bir fayda göremeyeceğim diye endişe ediyorum. Yani pazar günü kiliseye gitmek ve oğlumu Rachel'a bırakmayı kastediyorum. Çok zor olacak ama tedbirsizlik değil, ayrıca papaz dinin gereklerini yerine getirmiyorum diye beni azarladı. Öne sürecek makûl bir bahanem yok, bu yüzden gelecek pazar kiliseye geleceğime söz verdim çünkü beni inançsız bilsinler istemiyorum, ayrıca toplu ibadete katılmaktan büyük bir huzur duyacağımı, fayda göreceğimi de biliyorum; keşke dinî etkinliklere uygun olacak şekilde aklımı toplayacak, kiliseden dönünce çocuğumu alıp götürdüklerini göreceğim diye düşünüp durmaktan vazgeçecek inanç ve cesaretim olsa. Şüphesiz, Tanrı beni böyle ağır bir imtihandan geçirmez; benim için değil, çocuğum için, onun benden koparılmasına izin vermez.

***

3 Kasım. – Yeni komşularla tanıştım. Hoş bir beyefendi ve cemaatin ve civarın sevgilisi (kendi fikrince) olan genç bir...

***

Evet, günlük burada bitiyor. Gerisi yırtılmış. Tam da benden bahsedecekti oysa, ne yazık! Çünkü hiç kuşkusuz, şu hürmetkâr kulunuzdan bahsedecekti, olumlu bir şekilde değil elbette. Şu son birkaç cümleden ve tanışmamızın başında bana karşı

takındığı tavrı düşünerek bunu söyleyebilirim. Olsun! Erkeklerle ilgili tecrübelerinin muhteşem örneklerle sınırlı olduğunu gördüm ve bana karşı beslediği önyargıyı ve genel olarak erkekler hakkındaki katı fikirlerini affetmeye hazırım.

Ancak benimle ilgili olarak, uzun zamandır yanlış düşündüğünü fark etti ve tam aksi yönde düşünmeye başladı. Çünkü hakkımdaki düşünceleri hak ettiğimden daha kötü olsaydı, lâyık olduğumun onun düşüncesinden daha aşağıda olduğuna ikna olurdum. Önceki kısımları beni kırmamak için yırtmışsa, sonraki kısımları böbürleneceğim korkusuyla yırtmış olabilir. Her halükârda günlüğün tümünü okumak için çok şey verebilirdim; kademeli değişime tanıklık etmek, bana karşı saygısının ve dostluğunun ve diğer sıcak hislerinin ilerlediğini, onun nezdinde bana layık gördüğü sevginin ne kadar olduğunu, erdemli kararlarına ve yorucu çabalarına rağmen bu sevginin içinde nasıl büyüdüğünü bilmek isterdim. Ama yok, bunu görmeye hakkım yok, tüm bunlar ondan başka kimsenin görmemesi gerektiği kadar kutsaldı ve bunları benden saklamayı da çok iyi başardı.

45

E, Hallford, ne düşünüyorsun bu konuda? Mektubumu okurken, günlüğü okurken neler hissettiğimi hayal edebiliyor musun? Muhtemelen hayır ama şimdi bunu uzun uzadıya anlatmayacağım. Bu öğrendiklerimden kendi adıma biraz gurur duyacağım, günlüğün ilk yarısı ikincisinden daha üzücüydü, Bayan Huntingdon'ın uğradığı haksızlıklara ya da onun acılarına karşı duyarsız olduğumdan değil fakat itiraf etmeliyim ki, kocasının onu sinirlendirip üzerek yavaş yavaş gözünden düşmesini ve sonunda kendisine duyduğu sevgiyi tamamen tüketmesini görmekten bencilce bir haz duydum. Onu çok iyi anlasam da ve kocasına büyük bir öfke duysam da günlüğü okuyunca dayanılmaz bir yükten kurtuldum; sanki bir dostum beni korkunç bir kâbustan uyandırmış gibi, içim sevinçle doldu. 361

Sabahın sekizi oluyor neredeyse, günlüğün yarısına gelmiştim ki mum bitti; ya evi ayağa kaldırmak pahasına da olsa, yeni bir mum bulmak zorunda kalacak ya da yatıp sabahı bekleyecektim. Anneme uyarak ikincisini seçtim ama yastığımı ne kadar istedim, o yastık uykumu ne kadar getirdi, senin tahminlerine bırakıyorum.

Şafakla beraber kalktım, günlüğü alıp pencerenin önüne gittim ama okumak hâlâ imkânsızdı. Biraz zor da olsa görebildim ve gerisini büyük bir ilgi ve merakla yutarcasına okudum. Bitirdiğimde, âniden son bulduğu için duyduğum anlık üzüntüden sonra pencereyi açtım, yüzümü serin rüzgâra verdim, sabah havasını içime çektim. Nefis bir sabahtı; çimenlerin

üstünde yarı donmuş çiyler vardı, etrafta kırlangıçlar ötüyor, ekin kargalarının sesleri duyuluyordu, uzakta inekler otluyordu, sabahın sisi ve yaz güneşi tazeliklerini havaya katmıştı. Fakat ben bunu düşünmedim. Doğanın bu güzel yüzüne dalgın dalgın bakarken aklıma sayısız düşünce, içime bir sürü his doluştu. Çok geçmeden bu düşünce karmaşası ve duygular dağıldı, yerini iki belirgin hisse bıraktı: Hayranı olduğum Helen'in düşündüğüm gibi biri olması yüzünden duyduğum anlatılmaz sevinç; ona atılan iftiraların ve yersiz inançlarımın iğrenç sisi arasından asıl kişiliği, güneş gibi, gözlerimi kamaştıracak şekilde lekesiz ve pırıl pırıl parlıyordu ve ona olan davranışlarım yüzünden büyük bir utanç ve pişmanlık duyuyordum.

Kahvaltıdan hemen sonra doğruca Wildfell Konağı'na gittim. Kanımca Rachel dünden beri epey ferahlamıştı. Onu eski bir dost gibi selamlamaya hazırdım ama bütün nazik girişimlerimi, kapıyı açtığında bana yönelttiği soğuk, güvensiz bakışlarıyla engelledi. Yaşlı bakire kendisini, hanımının şerefini koruyan bir gardiyan tayin etmişti, hiç kuşkusuz, beni de bir başka Bay Hargrave olarak görüyor ve hanımı tarafından daha çok saygı gördüğüm ve güvenildiğim için beni daha tehlikeli buluyordu.

Bayan Graham'la görüşmek istediğimi söylediğimde "Hanımefendi bugün kimseyle görüşemez efendim, kendisi pek iyi değil," dedi.

"Fakat onu görmem gerek, Rachel," dedim ve suratıma kapatmasın diye kapıya elimi koydum.

Daha da soğuk bir tavırla "Hakikaten efendim, görüşemezsiniz," diye cevap verdi.

"Geldiğimi haber verin lütfen."

"Böyle davranmanızın bir faydası yok, Bay Markham, iyi değil, söylüyorum size."

Tam bu sırada kaleyi zorla ele geçirmeye kalkışıp, buyur edilmeden içeri girmemi engelleyen bir şey oldu; iç kapı açıldı, sevimli köpeği ve küçük Arthur geldi. Ellerimi tutup gülerek beni içeri çekti.

"Annem içeri gelmenizi söyledi, Bay Markham. Ben de dışarıda Rover'la oynayacağım."

Rachel iç geçirerek yana çekildi, ben de içeri girip kapıyı kapattım. Ve işte pek çok acılar çekmiş o uzun boylu, zarif yaratık şöminenin önünde duruyordu. Günlüğü masaya attım, yüzüne baktım. Endişeli ve solgundu, bana döndü, o kara gözlerini gözlerime öyle yoğun bir içtenlikle dikti ki, büyülenmiş gibi kalakaldım.

"Okudun mu?" dedi. Büyü bozulmuştu.

"Okudum," diyerek ilerledim. "Beni affedebilecek misin?"

Cevap vermedi, gözleri yaşardı, dudakları ve yanakları hafifçe kızardı. Ona doğru yaklaşırken aniden yüzünü çevirdi, pencerenin önüne gitti. Öfkeli değildi eminim, sadece hislerini saklamak ya da kontrol etmek istiyordu. Bu yüzden peşinden gidip yanında durma cesaretini gösterdim ama konuşamadım. Başını çevirmeden bana elini uzattı, sesi titremeden konuşmaya çalışarak ama bunu beceremeyerek "Beni affedebilecek misin?" diye mırıldandı.

O tertemiz eli alıp dudaklarıma götürmenin güvenini suiistimal etmek olacağını düşünerek, sadece ellerimin arasında tuttum, gülümseyerek cevap verdim: "Pek edemeyeceğim. Bunu bana anlatmalıydın. Demek ki bana güvenmiyorsun..."

Hararetle sözümü kesti "Yo, hayır!" dedi. "Öyle değil. Sana güvenmediğimden değil. Fakat sana geçmişimle ilgili bir şey anlatsaydım davranışlarımı mazur göstermek için her şeyi açıklamam gerekecekti ve mecbur kalmadığım sürece böyle bir açıklama yapmaktan çekiniyordum. Peki beni affeder misin? Çok ama çok hatalı davrandım, biliyorum ama her zamanki gibi hatalarımın acı meyvelerini topladım, sonuna kadar da toplayacağım."

Konuşurken, acısını kararlı bir şekilde bastırması gerçekten de çok üzücüydü. Elini dudaklarıma götürdüm; defalarca, tutkuyla öptüm çünkü gözyaşlarım cevap vermeme mâni oluyordu. Bu öpücüklerime direnmeden, içerlemeden tahammül etti, sonra ansızın benden yüz çevirip odada bir aşağı bir yukarı dolanmaya başladı. Kaşını çatmasından, dudaklarını sıkmasından, ellerini ovuşturmasından, mantığı ile duyguları arasında gidip geldiğini anlamıştım. Sonunda şöminenin önünde durdu, bana döndü, sakin bir sesle –kendini böyle sıktıktan

sonra buna sakinlik denirse– "Gilbert, beni bırakmalısın, şimdi değil ama yakında ve bir daha asla gelmemelisin," dedi.

"Asla mı dedin, Helen? Tam da seni her zamankinden çok severken."

"Eğer öyleyse, işte tam da bu yüzden görüşmemeliyiz. Bu konuşmanın yapılması gerektiğini düşündüm –en azından kendimi buna ikna ettim- geçmişle ilgili olarak birbirimizden özür dileyip birbirimizi affedelim diye ama başkası için bahane olamaz. Sığınacak başka bir yer bulur bulmaz buradan ayrılacağım, ilişkimiz burada sona ermeli."

"Burada sona ermeli, öyle mi!" diye bağırdım. Şöminenin oymalı, yüksek pervazına doğru gidip elimi ağır kenarlığına dayadım, umutsuzluk içinde suratımı asarak sessizce başımı eğdim.

"Bir daha gelmemelisin," dedi. Sesi titriyordu ama ağzından çıkan sözleri düşününce, hâli tavrı kışkırtıcı derecede sakindi. "Neden böyle dediğimi biliyorsundur," diye devam etti. "Ve derhal ayrılmamız gerektiğini de anlamak zorundasın; sonsuza dek veda etmek çok zor olacak, bana yardımcı olmalısın." Bir an duraksadı. Cevap vermedim. "Gelmeyeceğine söz verir misin? Vermezsen eğer ve tekrar buraya gelirsen, bir an evvel yeni bir saklanma yeri bulmam için gitmeme sebep olursun, nasıl bulacaksam..."

Tahammülsüz bir tavırla ona döndüm. "Helen, sonsuza dek ayrılma konusunu senin gibi sakin ve duygusuz bir şekilde konuşamam. Bu benim için sadece elverişli bir çare değil, ölüm kalım meselesi!"

Sessizdi. Solgun dudakları, küçük altın saatinin –kendisine ayırmayı uygun gördüğü tek değerli şey- ucuna tutturduğu saç zincirine doladığı ince parmakları titredi. Zalimce ve haksız bir laf etmiştim ve ardından daha da kötüsü gelecekti.

Yumuşak bir sesle, yüzüne bakmaya cesaret etmeksizin devam ettim. "Fakat Helen! O adam senin kocan değil, Tanrı'nın gözünde bütün haklarını kaybetti..." Ürkütücü bir güçle kolumu kavradı.

Elması bile parçalayabilecek bir sesle "Gilbert, sakın!" diye bağırdı. "Tanrı aşkına, böyle şeyler söyleme! Düşmanım

bile bana böyle eziyet etmez!"

Elimi yavaşça ellerine koyarak "Söylemem, söylemem," dedim. Şiddetli tepkisinden telaşa kapıldığım kadar hatalı davranışım yüzünden de çok utanmıştım.

Benden uzaklaştı, kendini eski koltuğa bıraktı. "Gerçek bir dost gibi davranacağına, tüm gücünle bana yardımcı olacağına ya da bu sevdaya karşı koyacağına bütün yükü bana yüklüyorsun; bununla da yetinmiyor, benimle mücadele ediyorsun, bile bile!" Sonra bir an sustu, mendiliyle yüzünü kapattı.

"Affet beni, Helen," diye yalvardım. "Bu konuda tek kelime dahi etmeyeceğim. Hiç değilse arkadaş olarak görüşemez miyiz?"

Kederle başını iki yana sallayarak "Olmaz," dedi. Sonra nazikçe sitem edermiş gibi gözlerime baktı "Bunu sen de benim kadar biliyorsun," der gibiydi.

"O zaman ne yapacağız?" diye hararetle bağırdım. Sonra hemen ardından daha sakin bir sesle devam ettim. "Ne istersen yaparım, sadece bunun son görüşmemiz olduğunu söyleme."

"Neden? Her görüşmemizde ayrılık fikri daha da üzücü hâle gelecek, bilmiyor musun? Her görüşmemizde birbirimize daha da düşkün olmayacak mıyız?"

Bu son soruyu aceleyle, alçak sesle sormuştu; yere indirdiği bakışları ve alev alev yanan yanakları, onun da böyle hissettiğini gösteriyordu. Böyle bir itirafta bulunmak akıl kârı değildi, şunu söylemek de: "Sana veda etmeye gücüm var, başka zaman durum farklı olabilir." Ve ben de onun bu açık sözlülüğünden faydalanacak kadar aşağılık değildim.

"Fakat yazışabiliriz," dedim, mahcup bir tavırla. "Beni bu teselliden mahrum bırakmazsın, değil mi?"

"Ağabeyim aracılığıyla haberleşebiliriz."

"Ağabeyin!" İçim bir anda pişmanlık ve utançla doldu. Ağabeyinin benim yüzümden yaralandığından haberi yoktu, benimse ona söyleme cesaretim. "O bize yardım etmez," dedim. "Aramızdaki bütün ilişkinin tamamen bitmesini ister."

"Haksız değil, bence. İkimizin de arkadaşı olarak iyiliğimizi isteyecektir ve her iyi arkadaş, biz anlamak istemesek de birbirimizi unutmamızın hem görevimiz hem de bizim için

en iyisi olduğunu söyler." Açıkça ortaya koyduğum telaş ve asabiyet karşısında kederle gülümseyerek devam etti. "Fakat korkma, Gilbert, benim seni unutmama imkân yok. Frederick'in birbirimize haber getirip götüreceğini ima etmek istememiştim –onun vasıtasıyla birbirimizin nasıl olduğunu öğrenebiliriz, demek istemiştim– bundan fazlası olamaz çünkü daha gençsin Gilbert, şu an imkânsız görünse de günün birinde evleneceksin. Beni unutmanı istediğimi söyleyemesem de ikimizin ve gelecekteki eşinin mutluluğu için doğru olan ve yapman gereken budur, bu yüzden ben de bunu dilemek zorundayım ve dileyeceğim de."

"Sen de gençsin, Helen. O aşağılık hergele göçüp gittiğinde sen bana elini uzatacaksın, o zamana kadar bekleyeceğim."

Umutlarımızı –bu dünyaya uygun olmasa da şüphesiz ötekine de tam olarak uymayan ve iyileşmesi kâbusumuz, en büyük günahı ise en büyük kazancımız olan– birinin ölümüne dayandırmanın ahlâki kötülüğünden bağımsız olarak, Helen bu düşüncenin delilik olduğunu öne sürdü. Bay Huntingdon'ınki gibi bir hayat süren ve aynı alışkanlıklara sahip olan pek çok erkek perişan hâlde de olsa, epey ileri yaşlara kadar yaşıyordu.

"Yaşım genç olsa da ruhum yaşlandı," dedi. "Kötülük onu elli yaşlarında yok etmeden önce dertlerim beni öldürmese bile, gençliğinin ve erkekliğinin en güzel zamanında –belirsizlik ve şüphe içinde- on beş yirmi yıl bekler miydin ve sonunda benim gibi sararıp solmuş, yıpranmış bir kadınla evlenir miydin? Bugünden itibaren o güne kadar hiç görmemiş olarak, evlenmezdin."

Tükenmeyen sadakatimle yapacağım itirazları engelleyerek devam etti. "Evlenirdim, diyorsan da dememelisin. İnan bana, Gilbert, bu konuda senden daha tecrübeliyim. Benim soğuk ve taş kalpli biri olduğumu sanıyorsun, sanabilirsin ama..."

"Sanmıyorum, Helen."

"Neyse, önemli değil. Sanabilirsin de. Ben yalnızlığımı aylaklık ederek yaşamadım, şu anda senin gibi dürtülerimle konuşmuyorum. Bu konuları defalarca düşündüm, bu sorula-

rı önce kendime sordum ve geçmişimizi, bugünümüzü, geleceğimizi uzun uzun irdeledim ve inan bana, sonunda doğru sonuca vardım. Şu anki hislerinden ziyade benim sözlerime güven, birkaç yıl içinde haklı olduğumu göreceksin, şu anda buna ben bile inanamasam da." İç geçirerek başımı eline dayadı. "Ve artık benimle tartışma, söyleyebileceğin her şey zaten içimden geçmişti ve mantığım bunları zaten çürütmüştü. İçimden geçen bu fikirlerle mücadele etmek yeterince zor, senin ağzından çıktığında ise on kat daha zorlaşıyor ve bunun bana ne kadar acı verdiğini bilseydin hemen susardın, biliyorum. Şu anki hislerimi bilsen, kendi hislerin pahasına beni teskin etmeyi bile denerdin."

Sertçe üstüne basa basa "Bu seni teskin edecekse bir dakikaya gideceğim ve bir daha gelmeyeceğim!" dedim. "Hiç görüşmeyeceksek, görüşmeyi umut dahi etmeyeceksek, mektuplaşmamız da mı suç? Dünyevi cisimleri ne olursa olsun, birbirine benzer ruhlar buluşmasın mı, fikirlerini paylaşmasın mı?"

Mutluluk ve coşkuyla "Olabilir olabilir!" diye haykırdı. "Ben de böyle düşünüyordum, Gilbert ama sözünü etmeye çekiniyordum, bu konuya bakışımı anlamazsın diye korkuyordum, hâlâ da korkuyorum. Maalesef bütün iyi dostlarımız bize, beklenti duymaksızın ya da daha fazlasını umut etmeksizin manevi bir ilişki sürme fikriyle –nafile pişmanlık ve incitici arzular duymadan ve sertçe, acımasızca yok edilmesi gereken düşünceleri besleyerek– kendimizi kandırdığımızı söyleyecektir."

Kalan son teselliden de bizi mahrum bırakmasın diye dehşet içinde bağırdım: "İyi dostlarımızdan bana ne. Bedenen bizi ayırabiliyorlarsa bu yeterli, Tanrı'nın adını veririm ki, ruhlarımızı birbirinden koparamayacaklar!"

"Fakat dedikodulara sebebiyet vermeksizin mektuplaşmamız mümkün değil. Uzaklaştığımda, yeni evimin yerini herkes gibi senden de saklamayı düşünüyordum; beni ziyaret etmemeye söz verip de sözünde durmayacağından şüphe ettiğim için değil ama ziyarete gelemeyeceğini bilirsen kafan daha rahat eder ve ne durumda olduğumu gözünde canlandıramadığın zaman kendini benden koparman daha kolay olur diye." Aceleyle cevap vermeme engel olmak için gülümseye-

rek parmağını kaldırdı. "Beni dinle, altı ay sonra Frederick sana nerede olduğumu söyleyecek. Hâlâ bana yazmak istersen; düşünsel, manevi olarak mektuplaşabileceğine inanırsan –bedensiz ruhlar ya da derin duygular beslemeyen iki arkadaş gibi– yaz, sana cevap veririm."

"Altı ay!"

"Evet, şu anki heyecanını hafifletmen ve ruhunun bana duyduğu sevginin gerçekliğini ve sadakatini görmen için gereken süre." Bir an sustu, sonra adeta sert bir tavırla "Yeterince konuştuk. Artık bir an evvel ayrılalım," dedi, ellerini kararlı bir tavırla kenetleyerek birden ayağa kalktı. Bana düşen derhal dönüp gitmekti, yaklaştım, vedalaşmak için yarım yamalak elimi uzattım, sessizce tokalaştı. Fakat bu son ayrılık fikri dayanılmazdı, sanki bütün kanım çekiliyordu, ayaklarım yere yapışmış gibiydi.

"Yani bir daha hiç görüşmeyecek miyiz?" diye kederle sordum.

Çaresiz ve sakin bir sesle "Cennette buluşacağız. Böyle düşünelim," dedi ama gözleri dolmuş, yüzü kireç gibi olmuştu.

"Fakat şimdiki gibi olmaz, seni bu hâlinle değil de bedensiz bir ruh ya da değişime uğramış bir varlık ve belki de benden tamamen soğumuş bir öz olarak görme fikri teselli etmiyor!"

"Hayır Gilbert, kusursuz aşk cennettedir!"

"Öyle kusursuz ki, idrak etmek bile imkânsız ve orada bana on binlerce melekten ve etrafımızdaki sayısız mutlu ruhtan daha fazla sempati duymayacaksın."

"Ben ne isem, sen de o olacaksın; bu yüzden pişman olmayacağım ve o değişim her ne olursa olsun, çok daha iyi yönde olacağını biliyoruz."

"Seni tüm kalbim ve ruhumla, tüm varlıklardan daha çok sevmekten vazgeçecek kadar değişeceksem kendim olamayacağım demektir. Cennete girebilirsem eğer, şimdikinden çok daha iyi ve mutlu olmam gerekir, dünyevi yaradılışım, kendisinden ve başlıca neşe kaynağından çıkarılması gereken bu sonsuz mutluluk beklentisiyle mutlu olamaz."

"Senin aşkın dünyevi o hâlde?"

"Hayır ama sanırım o zaman diğerlerinden çok birbirimizle yakın bir ilişki kuramayacağız."

"Onları daha çok sevdiğimiz için, birbirimizi daha az sevdiğimiz için değil. Karşılıklı ve saf olan sevginin artışı mutluluğu da artırır."

"Cennette beni kaybetme ihtimalini sevinçle düşünebiliyor musun?"

"Düşünebildiğimi söyleyemem ama bunun böyle olacağını biliyoruz. Cennetin hazları için dünyevi mutluluklardan vazgeçmek, dalkavuk tırtılın gün gelip de kanatlanıp uçmak, çiçekten çiçeğe konmak, özlerinden tatlı ballar içmek, o çiçeklerde güneşlenmek için kemirdiği yaprağı bıraktığı için ağlamasına benzer. O minik yaratıklar onları ne büyük bir değişimin beklediğini bilseler kuşkusuz hayıflanırlar ama tüm bu üzüntü boş yere olmaz mı? Bu anlattığım seni etkilemediyse, şöyle diyeyim: Şu anda çocuğuz, çocuk gibi hissediyoruz, çocuk gibi kavrıyoruz; bize kadın ve erkeklerin oyuncakla oynamadığı ve arkadaşlarımızın şimdi çok ilgi duydukları ufak tefek eğlence ve uğraşlardan günün birinde sıkılacağı söylendiğinde, bu değişim yüzünden üzülmekten kendimizi alamayız çünkü büyüdüğümüzde zihinlerimizin çok genişleyip yükseleceğini, öyle ki, şimdi çok değer verdiğimiz nesne ve uğraşların önemsiz geleceğini, arkadaşlarımız bu çocuksu oyunlara artık katılmasa da, diğer haz çeşmelerinden bizimle birlikte içeceğini, ruhlarını daha yüksek amaçlarla, şu an kavrayacağımız daha asil uğraşlarla bizimkilerle birleştireceğini, yine de bundan haz alacağımızı, bizim ve onların temelde yine eskisi gibi aynı kişiler olacağını aklımız almaz. Fakat Gilbert, hiç acı ve kederin olmadığı, günahlarla savaşılmayan, ruhun bedenle mücadele etmediği, ikimizin de aynı yüce gerçekleri göreceği, aynı ışık ve iyilik pınarından en yüce mutluluğu içeceğimiz, ikimizin de aynı güçle tapacağı varlığın bulunduğu, saf ve mutlu varlıkların ikimizi de aynı kutsal şefkatle seveceği bir yerde buluşacağımızı düşünmekten teselli bulmuyor musun? Bulmuyorsan asla bana yazma!"

"Helen, inancım zayıflamazsa bulabilirim!"

"Şimdi, bu umut hâlâ içimizde tazeyken..."

"Ayrılacağız!" diye bağırdım. "Beni göndermek için başkaca zahmete girmene gerek yok. Derhal gideceğim ama..."

İsteğimi dile getirmedim; sezgileriyle beni anladı ve bu sefer o da teslim oldu ya da istemek ve teslim olmak gibi kasıtlı bir şey yoktu. İkimizin de karşı koyamadığı âni bir dürtüydü bu. Bir an kalkıp yüzüne baktım ve sonra onu göğsüme bastırdım ve hiçbir fiziksel ya da zihinsel kuvvetin ayıramayacağı bir kucaklaşmayla birleşmiş gibiydik. Sadece "Tanrı seni korusun," diye fısıldadı ve "Git, git artık!" dedi. Fakat bunu söylerken beni öyle sıkı tutuyordu ki sözünü dinleyemedim. Sonunda büyük bir çabayla da olsa birbirimizi bıraktık ve koşarak evden çıktım.

Arthur'un bahçeden koşarak bana gelişini ve ondan kaçmak için duvardan atlayışımı; sonra dik yokuştan aşağı koştuğumu, eski konak gözden kaybolana ve tepeden aşağı inene kadar önüme çıkan taş çitleri ve çalıları birer birer aştığımı hayal meyal hatırlıyorum. Sonra gölge veren ağaçlardan, taşlı yatağında şırıl şırıl akan dereden esen batı rüzgârının ebedi şarkısı kulağımda; gözlerim, kuru yaprakların cümbüşüne katılmak için dans etmek ister gibi ayağımın dibinde uçuşan yerdeki yemyeşil çimenlerin üstünde kıpır kıpır oynaşan, karmakarışık renklere dalmış bir hâlde, ıssız vadide ağlayıp inleyerek, hüzünlü düşüncelerle saatler geçirdim ama kalbim, onun yapayalnız bir hâlde gözyaşı döktüğü, tepedeki konağın o karanlık odasında kalmıştı. Onu teselli edemeyecek yıllar ya da acılar bize galip gelene ve ruhlarımızı balçıktan oluşmuş soğuk meskeninden kopartana kadar bir daha göremeyecektik.

O gün işlerle çok az ilgilendim, emin olabilirsin. Çiftliği işçilere bırakmıştım, onlar da kendi bildiklerince çalışıyorlardı. Fakat bir işle bizzat ilgilenmem gerekiyordu. Frederick Lawrence'a yaptığım saldırıyı unutmamıştım ve bu talihsiz olay yüzünden ondan özür dilemeye gitmek zorundaydım. Bu işi seve seve yarına erteleyebilirdim ama ya bu arada beni kız kardeşine gammazlarsa? Hayır, ondan bugün özür dilemeli ve bu olay ifşa olacaksa eğer, suçlamalarında müsamahakâr olmasını rica etmeliydim. Ancak bu işi, ruh hâlimin biraz düzeldiği ve ah şu insanoğlunun muhteşem sapkınlığı, zihnimde sınır-

sız umutların küçük mikroplarının çoğalmaya başladığı akşam saatlerine kadar erteledim, bu umutları beslemek istediğimden değil, teşvik edilmese de kırılmadan, o umutlar olmaksızın yaşamayı öğrenene kadar, bir süre daha zihnimde kalmaya devam etmeleri gerektiği için.

Genç köy ağasının Woodford'daki evine vardım, huzuruna çıkmakta en ufak bir güçlükle bile karşılaşmadım. Bana kapıyı açan uşak, beyinin çok hasta olduğunu, beni kabul edebileceğinden emin olmadığını ama bana mâni de olmayacağını söyledi. Antrede sessizce kabul edilmeyi bekledim ama içimden geri çevrilmeyi kabul etmemeye kararlıydım. Gelen haber tam da beklediğim gibiydi: Kibarca Bay Lawrence'ın kimseyi kabul edecek durumda olmadığı, ateşinin çıktığı ve rahatsız edilmemesi gerektiği.

"Çok fazla rahatsızlık vermeyeceğim," dedim. "Onunla birkaç dakika görüşmem gerek, konuşmak istediğim önemli bir iş meselesi var."

"Kendisine iletirim, efendim," dedi uşak. Onun peşinden koridorda ilerledim, beyinin –yatakta yatmadığı- odasının kapısına kadar gittim. Bay Lawrence uşak aracılığıyla, şu anda iş meseleleriyle uğraşamayacağı için mesajımı uşağa iletmemi ya da bir not yazmamı söyledi.

"Seninle görüştüğü gibi benimle de görüşebilir," dedim uşağa ve adamın şaşkın bakışları altında yanından geçip hızla kapıya ilerledim, içeri girdim, kapıyı arkamdan kapattım. Burası ferah ve çok şık döşenmiş bir odaydı, bekâr birine göre epey de konforlu. Gösterişli şömine harıl harıl yanıyordu. Yaşlanmış bir av köpeği kendini tembelliğe ve rahat yaşantıya vermiş; kalın, yumuşak halıya yatmış keyfine bakıyor, kanepenin yanındaki köşede ise bir yavru köpek özlemle sahibinin suratına bakıyordu; belki kanepeye çıkmak için izin istiyor ya da belki sahibinin onu okşamasını, bir iki güzel söz söylemesini bekliyordu. Hastamız ise şık geceliğiyle, şakaklarına sardığı ipek mendiliyle kanepede uzanmış bir hâlde, epey ilginç bir görüntü sergiliyordu. Genellikle solgun olan yüzü ateşlendiği için kızarmıştı, geldiğimi fark edene kadar gözleri yarı kapalı duruyordu, içeri girdiğimi anlayınca hemen gözlerini açtı.

Lakayıt bir tavırla kanepenin arkalığına attığı elinde ince bir kitap vardı, belli ki sıkıcı saatlerini kendini oyalayarak geçirmeye çalışıyordu ama nafile. İlerleyip halının üstünde, tam önünde durduğumda öfke ve şaşkınlıkla kitabı elinden düşürdü. Doğrulup yastıklara yaslandı; tedirginlik, dehşet ve öfkeyle, yüzünde bir şaşkınlık ifadesiyle bana baktı.

"Bay Markham, bunu pek beklemiyordum!" dedi. Konuşurken yüzünün kanı çekilmişti.

"Beklemediğinizi biliyorum ama biraz sakin olun, neden geldiğimi açıklayacağım." Düşünmeksizin bir iki adım ilerledim. Ben yaklaşınca nefret ve korkuyla irkildi ama bu beni pek de yatıştırmadı. Yine de geri çekildim.

"Kısa kesin lütfen," dedi, elini yanındaki sehpada duran gümüş çana uzattı. "Yoksa yardım çağırmak zorunda kalırım. Şu anda sizin barbarlıklarınıza dayanacak hâlim yok, varlığınıza da." Alnındaki gözeneklerden ter fışkırdığını ve çiy taneleri gibi parladığını gözlerimle gördüm.

Böyle bir karşılama, tatsız görevimin güçlüklerini pek de azaltmıyordu. Fakat bir şekilde bunu yapmam gerekiyordu. Bu yüzden hemen konuya daldım ve bata çıka ilerlemeye başladım.

"İşin aslı, Lawrence, son zamanlarda sana pek de düzgün davranmadım, özellikle de şu son olayda. Buraya olanlar için ne kadar pişman olduğumu söylemeye ve özür dilemeye geldim." Suratındaki ifadeyi hiç beğenmedim ve aceleyle devam ettim: "Özrümü kabul etmezsen de mühim değil, ben sadece görevimi yaptım, hepsi bu."

Sırıtışa benzer hafif bir gülüşle "Ne kadar kolaymış," dedi. "Geçerli bir sebep yokken arkadaşının kafasını yar, sonra düzgün davranmadığını söyle ve affedilmesen bile önemli olmasın."

"Bu olayın bir yanlışlık sonucu cereyan ettiğini söylemeyi unuttum. Aslında senden layıkıyla özür dileyecektim ama beni öyle kışkırttın ki... Neyse, sanırım benim hatam. Gerçek şu ki, senin Bayan Graham'ın ağabeyi olduğunu bilmiyordum; ona karşı davranışlarınla ilgili, nahoş dedikodulara sebep olabilecek şeyler gördüm ve işittim; bana karşı biraz daha açıksözlü olup bana biraz güvenseydin böyle olmayacaktı fakat

ikinizin bir konuşmasına kulak misafiri olmuştum, bu da senden nefret etmeme yol açtı."

"Peki onun ağabeyi olduğumu nasıl öğrendin?"

"Kendisi söyledi. Bana her şeyi anlattı. Bana güvenebileceğini biliyor. Fakat siz bu konuda rahatsız olmayın, Bay Lawrence çünkü bu onu son görüşümdü!"

"Son mu? Gitti mi yoksa?"

"Hayır, sadece bana veda etti. Ben de o içindeyken o konağa bir daha asla yaklaşmayacağıma söz verdim." Konuşmamızın bu yöne dönmesiyle aklıma gelen düşünceler karşısında inim inim inleyebilirdim. Fakat sadece yumruklarımı sıkıp ayağımı yere vurdum. Bay Lawrence ise belli ki çok rahatlamıştı.

Pek de takdir etmeyen bir tavırla "Doğrusunu yapmışsın," dedi, gözleri öyle parladı ki, yüzünde güller açtı. "Hatalı davranışına gelince, böyle bir şey yaşandığı için ikimiz adına da çok üzgünüm. Açık sözlü davranmadığım için beni mazur görebilirsin belki ama hatırlatırım, sen de son zamanlarda bir arkadaş olarak sana güvenebileceğime dair pek de cesaret vermedin."

"Evet evet, her şeyi hatırlıyorum. Kimse kendimi suçladığım kadar suçlayamaz beni. Senin de gayet uygun şekilde tanımladığın gibi, barbarlığımın sonuçlarından son derece pişmanım."

Hafifçe gülümseyerek "Mühim değil," dedi. "İkimiz de söylenen nahoş sözleri, çirkin davranışları ve pişman olduğumuz her şeyi unutalım. El sıkışmamıza bir itirazın var mı, yoksa istemez misin?" Bay Lawrence yorgunluktan titreyen elini uzattı, yetişip tokalaşmama fırsat kalmadan eli geri düştü, tekrar kaldırmaya ise takati kalmamıştı.

"Elin alev alev yanıyor, Lawrence," dedim. "Hakikaten hastaymışsın, bu konuşmalarla durumunu daha da kötüleştirdim."

"Yok, mühim bir şey değil, yağmurda üşütmüşüm sadece."

"Benim yüzümden."

"Olsun, sen söylesene, bu olaydan kız kardeşime bahsettin mi?"

"Doğrusunu istersen anlatacak cesaretim olmadı ama sen

ona anlatırken çok pişman olduğumu da söyler misin?"

"Ah, hiç merak etme! Ondan uzak duracağına dair verdiğin sözü tutarsan, senin aleyhine bir şey söylemeyeceğim. Durumumdan haberi yok, değil mi?"

"Sanmıyorum."

"Sevindim çünkü bunca zamandır biri ona ölmek üzere olduğumu ya da çok hastalandığımı söyleyecek korkusuyla eziyet çekiyordum; benden haber alamadığı ya da bana faydası dokunamadığı için üzülür, hatta belki beni ziyarete gelme çılgınlığında bile bulunabilirdi. Bu konuda ona bir şeyler anlatmanın bir yolunu bulmam gerekiyor, becerebilirsem tabii, yoksa böyle asılsız şeyler duyacak. Ne tepki vereceğini görmek için böyle haberleri ona seve seve yetiştirecek pek çok kişi var; bu yüzden yeni bir rezalete malzeme olabilir."

"Keşke ona anlatsaydım. Verdiğim söz olmasaydı, şimdi gider anlatırdım."

"Katiyen! Söz konusu bile olamaz ama şimdi senin adını zikretmeden kısa bir not yazsam, sadece onu ziyarete gidemeyişimin bahanesi olarak ve etraftan duyacağı abartılı haberlere hazırlıklı olması açısından hastalığımdan biraz bahsetsem ve el yazımı değiştirerek yazsam, sana versem, geçerken postaneden gönderir misin? Çünkü böyle bir olayda uşaklara güvenmiyorum."

Seve seve kabul ettim ve onu hemen masasına götürdüm. El yazısını değiştirmesine hiç gerek yoktu çünkü zavallı adam okunaklı şekilde yazı yazmakta epeyce zorlanıyordu. Notu yazdı, artık gitme vakti gelmişti, acılarını hafifletmek ve sebep olduğum hasarı tamir etmek için yapabileceğim küçük ya da büyük, başka bir şey var mı diye sorduktan sonra gidecektim.

"Hayır," dedi. "Zaten çok fazla şey yaptın. Benim için en yetenekli doktorların bile yapabileceğinden fazlasını yaptın. Zihnimi iki büyük yükten kurtardın; kız kardeşim için duyduğum endişe ve senin için duyduğum derin pişmanlık. Çünkü bu iki yük ateşimin çıkmasına her şeyden daha fazla sebep oluyordu. İnanıyorum ki artık iyileşeceğim. Benim için yapabileceğin bir şey daha var, arada bir bana uğra çünkü gördüğün gibi burada çok yalnızım ve söz veriyorum, bir daha

seni kabul etmemezlik yapmayacağım."

Ona söz verdim ve samimiyetle tokalaştık. Eve giderken, kendimden de birkaç kelime ekleme arzusuna yiğitçe direnerek mektubu postaya attım.

Bazen Wildfell Konağı'nın eziyetler çekmiş kiracısının gerçek karakteri ve durumunu annemle kız kardeşime açıklamak için dayanılmaz bir istek duyuyordum; önceleri bunu yapmak için Bayan Graham'ın iznini almayı ihmal ettiğime hayıflanmıştım ama biraz düşününce gördüm ki, onlar öğrenirse Millward'lar ile Wilson'lar da öğrenecek ve Eliza Millward'ın huyunu bildiğimden, bu olayla ilgili bir ipucu yakalarsa, korkarım Bay Huntingdon'a karısının nerede olduğu bilgisini vermek için mutlaka bir yol bulacaktı. Bu yüzden şu sıkıcı altı ayın geçmesini sabırla bekleyecek ve kaçak kadın yeni bir yuva bulduğunda ve ona mektup yazmama izin verdiğinde, adını bu alçakça iftiralardan temizlememe izin vermesi için yalvaracağım. Şimdilik sadece yanlış bildiklerini söylemekle yetinecek ve günün birinde ona kara çalanların ayıbını ortaya çıkaracağım. Kimsenin bana inanacağını sanmıyorum ama herkes onunla ilgili bir imada bulunmamayı, yanımda adını ağzına almamayı yakında öğrenecek. Herkes o uğursuz(!) kadının beni baştan çıkardığını ve bu yüzden onu desteklemeye kararlı olduğumu sanıyor; karşılaştığım herkes şu Bayan Graham hakkında yakışıksız düşünceler besliyor, cesaretleri varsa bu düşünceleri dile getirsinler, diye dayanılmaz şekilde aksileştiğimi ve insanlardan nefret eder hâle geldiğimi sanıyor. Zavallı annem bana çok üzülüyor ama elimde değil, zaman zaman ona karşı saygısızca davrandığım için vicdanım sızlasa da elimden gelen bir şey yoktu ya da olmadığını sanıyordum ve bunu telafi etmek için çaba gösterdim, kısmen başarılı da oldum. Gerçekten

de ona ve diğerlerine karşı daha insani davranmaya başladım. Rose ile Fergus yanıma pek yanaşmıyordu, iyi de ediyorlardı çünkü mevcut koşullarda onlara uygun bir arkadaş değildim, onlar da bana.

Bayan Huntingdon vedalaştığımız görüşmeden iki ay sonra Wildfell Konağı'ndan çıktı. Bu süre de kiliseye hiç gelmedi, evin çevresinde hiç görünmedi. Hâlâ orada olduğunu, ağabeyinin onunla ilgili bitip tükenmeyen türlü sorularıma verdiği cevaplardan anlıyordum. Hastalığı ve nekahet dönemi süresince onu sürekli ve ihtimam göstererek ziyaret ettim; sadece iyileşmesiyle ilgilenmek, onu neşelendirmek ve "barbarlığımı" elimden geldiğince telafi etmek için değil; onunla dost olduğum, arkadaşlığından giderek keyif aldığım için, kısmen bana samimi davranmaya başladığı ama asıl sevgili Helen'imle olan kan bağı ve sevgi bağı yüzünden. Bu nedenle onu ifade edemeyeceğim kadar çok sevmiştim. Hayret verici şekilde Helen'inkilere benzeyen zarif bembeyaz elini sıkmaktan –bir kadın olmadığını bile bile– ince solgun yüzünden geçen ifadelere bakmaktan, konuşurken sesini alçaltıp yükseltişini dinlemekten, daha önce hiç dikkatimi çekmemiş olan benzerlikleri keşfetmekten gizli bir haz alıyordum. Kız kardeşi hakkında konuşma konusundaki isteksizliğiyle bazen beni kışkırtıyordu ama Helen'i anmamı engellemek istemesindeki saiklerin samimiyetini sorgulamadım.

İyileşmesi umduğu kadar çabuk olmadı, midillisine barışmamızdan ancak iki hafta sonra binebildi. Geri kazandığı gücünü, gece vakti kız kardeşini görmeye Wildfell Konağı'na atla gitmek için kullandı. Bu ikisi için de tehlikeli bir girişimdi ama sağlığıyla ilgili endişelerini gideremese de konaktan ayrılması meselesini kardeşiyle görüşmek gerektiğini düşünüyordu ve en kötü sonuç sağlığının tekrar bozulması olacaktı çünkü eski konaktakiler ve benim dışımda kimsenin bu ziyaretten haberi yoktu. Aslında bana bile söylemeye niyeti olmadığına inanıyorum çünkü ertesi gün ona uğradığımda, olması gerektiği gibi iyi olmadığını gördüğümde, sadece gece geç vakit dışarı çıktığı için üşüttüğünü söyledi.

Derdini paylaşacağıma, bu duruma Helen adına sinirle-

nerek "Kendine dikkat etmezsen kardeşini hiç göremeyeceksin," dedim.

"Onunla görüştüm zaten."

"Görüştün mü!" diye şaşkınlıkla haykırdım.

"Evet," dedi ve bana hangi düşüncelerle bu işe kalkışmak zorunda kaldığını ve ne gibi önlemler aldığını anlattı.

"Nasıl peki?" diye merakla sordum.

Kısaca ve üzgün bir tavrıla "Her zamanki gibi," dedi.

"Her zamanki gibi, yani mutlu ve güçlü olmaktan çok uzak."

"Kesinlikle hasta değil, bir süre sonra morali düzelir, hiç kuşkum yok ama o kadar çile çekti ki bu ona çok fazla geliyor." Pencereye doğru döndü "Şu bulutlar amma da korkutucu görünüyor," dedi. "Akşam olmadan fırtına çıkacak, hem de mısır balyalarının tam ortasında. Senin mısırlar toplandı mı?"

"Hayır. Şey, Lawrence, kardeşin benden hiç bahsetti mi?"

"Son günlerde seni görüp görmediğimi sordu."

"Başka ne dedi?"

"Hepsini söyleyemem," dedi, hafifçe gülümseyerek. "Çünkü ziyaretim kısa sürse de epeyce konuştuk ama konumuz genellikle konaktan ayrılmasıyla ilgiliydi; başka bir yer ararken ona yardımcı olabilmek için tamamen iyileşmemi beklemesini istedim."

"Benim hakkımda başka bir şey söylemedi mi?"

"Senden pek bahsetmedi, Markham. Bahsetmek isteseydi bile, onu teşvik etmemem gerekiyordu ama neyse ki bahsetmedi. Hakkında birkaç soru sordu sadece ve verdiğim kısa cevaplardan memnun oldu, benden daha akıllıca davrandı. Onu unutmuyorsun, onu çok fazla düşünüyorsun diye senin hakkında da söylemem gerek."

"Haklı."

"Fakat sanırım senin onunla ilgili kaygıların tam aksi yönde."

"Hayır, değil. Mutlu olmasını isterim ama beni tümden unutmasını istemem. Onu unutmamın imkânsız olduğunu biliyor ve onu fazlasıyla hatırlamamı istememekte haklı. Benim yüzümden pişman olmasını arzu etmem ama beni düşünerek

mutsuz olacağına da pek inanmıyorum çünkü buna değmediğimi biliyorum, ona duyduğum minnet dışında."

"İkiniz de kalplerinizin kırılmasını hak etmiyorsunuz, gözyaşlarını, kederli düşünceleri de. Şu anda ikinizin birbiriniz hakkında, korkarım ki hak ettiğinizden daha övgü dolu düşünceleri var, kardeşimin hisleri normal olarak seninki kadar yoğun ve istikrarlıdır ama o bu hislerle mücadele etme konusunda daha sağduyulu ve sebatkârdır ve bunlardan vazgeçmeyeceğine inanıyorum."

"Bana olan hislerinden mi?"

"Keşke sen de aynı gayreti göstersen."

"Niyetinin bu olduğunu mu söyledi?"

"Hayır, bu konuyu konuşmadık, zaten gerek de yoktu çünkü kararının bu olduğundan kuşkum yoktu."

"Beni unutmak mıdır kararı?"

"Evet, Markham! Neden olmasın?"

"Ha, tamam!" dedim ve içimden "Hayır, Lawrence, yanılıyorsun, beni unutmaya karar vermedi. Ona bu kadar derinden ve sevgiyle bağlanmış, onun üstünlüklerini takdir eden, bütün düşüncelerini anlayışla paylaşan benim gibi birini unutması haksızlık olur ve benim de Tanrı'nın böyle kusursuz ve kutsal olarak yarattığı bir varlığı unutmam haksızlıktır," diye geçirdim ama bu konuda ona daha fazla bir şey söylemedim. Birden başka konulara geçtim ve biraz sonra, her zamanki kadar samimi olmayan hislerle dostumdan ayrıldım. Belki ona gücenmeye hakkım yoktu ama yine de gücenmiştim.

Bu olayın üstünden bir haftadan biraz fazla bir süre geçmişti ki, onunla Wilson'lardan dönerken karşılaştım. Onu kırmak ya da tatsız bir haber getiren, sorulmadan öğüt veren kişilerin genellikle aldığı karşılık olarak hoşnutsuzluk uyandırmak pahasına da olsa, ona bir iyilik yapmaya karar verdim.

Bu konuda, inan ki, son zamanlarda onun yüzünden duyduğum üzüntülerin intikamını alma saikiyle hareket etmedim, Bayan Wilson'a karşı duyduğum kin ve düşmanlıkla da. Sadece Bayan Wilson gibi bir kadının, Helen'in yengesi olmasına dayanamıyor, hem ağabeyi hem de Helen için, Lawrence'a hiç lâyık olmayan, onun o sakin yuvasına hiç yakışma-

yan ve hayat arkadaşı olamayacak yapıda birinin onu kandırıp onunla evlenmesine katlanamıyordum.

Sanıyorum ki, Lawrence'ın da bu konuda kendisini huzursuz eden şüpheleri vardı ama öyle tecrübesizdi ve kadın cazibesini öyle etkili ve bu gücünü onun genç dimağını etkilemekte öyle ustaca kullanıyordu ki, Lawrence'ın şüpheleri onu uzun süre huzursuz etmeyecekti. İnanıyorum ki, onu bugüne kadar gerçek bir ilan-ı aşk etmekten esirgeyen tereddüt ve kararsızlığın tek sebebi, Bayan Wilson'ın akrabalarını, en çok da annesini göz önüne almasıydı çünkü ona hiç katlanamıyordu.

Uzakta yaşasalardı bu sakıncaların üstesinden gelebilirdi ama Woodford'a üç beş kilometre mesafede olmaları az şey değildi.

Midillisinin yanı sıra yürürken "Wilson'lara uğramışsın, Lawrence," dedim.

Hafifçe yüzünü çevirerek "Evet," dedi. "Hastalığım sırasında ihtimamla ve sürekli olarak hâlimi hatırımı sordukları için bu nazik ilgilerine ilk fırsatta karşılık vermenin medeni bir davranış olacağını düşündüm."

"Bayan Wilson'ın marifeti."

Belirgin bir şekilde yüzü kızardı "Öyleyse bile, uygun şekilde teşekkür etmemem için bir sebep mi bu?"

"Onun beklediği şekilde teşekkür etmemen için bir sebep."

Bariz bir hoşnutsuzlukla "Bu konuyu kapatalım lütfen," dedi.

"Hayır Lawrence, müsaadenle biraz daha devam edeceğiz. Sana bu konuda bir şey söyleyeceğim, ister inan ister inanma, sadece şunu bil ki, yalan söyleme âdetim yoktur ve bu konuda gerçekleri saptırmak için bir nedenim de yok..."

"Evet Markham, söyle, nedir?"

"Bayan Wilson kardeşinden nefret ediyor. Akraba olduğunuzu bilmediği için Helen'a karşı bir dereceye kadar düşmanlık beslemesi normal sayılabilir ama hiçbir iyi kalpli ya da dost canlısı kadın, hayalî bir rakibe karşı bu kadar şiddetle, soğukkanlılıkla ve bu kadar kurnazca fesatlık edecek beceriye sahip değildir ki, ben onda bunu gördüm."

"Markham!"

"Evet, bana göre Eliza Millward ve o kadın, yayılan iftiraları çıkaranlar değilse de bu iftiraları kasıtlı olarak yayanların başında gelenlerdir. Bayan Wilson senin adını meseleye karıştırmak istemedi elbette ama onun en büyük keyfi, kendi kötü niyetine fazla maruz kalmaksızın, tüm gücüyle kardeşinin adını karalamaktı, hâlâ da öyle."

"Buna inanamam," diye sözümü kesti. Suratı öfkeden kıpkırmızı kesilmişti.

"Evet, bunu kanıtlayamayacağım için, böyle olduğuna inandığımı söylemekle yetinmem gerek ama dediklerim doğruysa, Bayan Wilson'la bile bile evlenmeyeceğine göre, aksi kanıtlanana kadar temkinli davranman iyi olur."

"Sana Bayan Wilson'la evlenmeyi düşündüğümü hiç söylemedim, Markham," dedi, gururla.

"Evet ama sen ister söyle ister söyleme, o seninle evlenmeye niyetli."

"Sana böyle mi dedi?"

"Hayır ama..."

"O hâlde onunla ilgili bu tür tahminlerde bulunmaya hakkın yok." Midilliyi hafifçe hızlandırdı ama ben hayvanın yelesinden tuttum, Lawrence'ı bırakmaya henüz niyetim yoktu.

"Biraz bekle Lawrence, dur da sana açıklayayım. Bu kadar da –nasıl desem- erişilmez olma. Jane Wilson hakkındaki düşüncelerini biliyorum ve bu düşüncelerde ne kadar yanıldığını da, sen onun müstesna bir şekilde güzel, zarif, hassas ve seviyeli olduğunu sanıyorsun; onun bencil, taş kalpli, hırslı, dalavereci, sığ biri olduğunu..."

"Yeter Markham, yeter artık!"

"Hayır, dur bitireyim; onunla evlenirsen evin ışıksız ve huzursuz olacak, zevklerini, hislerini ve fikirlerini paylaşmaktan aciz, sağduyudan, iyilikten, hakiki ruh asaletinden yoksun biriyle evlendiğini anlayınca kalbin kırılacak."

"Bitti mi?"

"Evet. Küstahlığım yüzünden benden nefret ettiğini biliyorum ama seni dönülmez bir hata yapmaktan alıkoymaya vesile olacaksa, hiç umurumda değil."

Soğuk bir gülüşle cevap verdi: "Kendi dertlerini, başkala-

rının ilişkilerini derinlemesine irdeleyecek ve o başkalarının gelecek hayatlarında yaşayacakları muhayyel ya da muhtemel felaketlerle gereksiz yere canını sıkacak kadar halletmiş ya da unutmuş olmana çok sevindim."

Ve böylece ayrıldık, yine soğuk bir şekilde. Fakat arkadaşlığımız sona ermedi ve iyi niyetli uyarılarım –daha mantıklı bir şekilde söylenebilir ve daha minnettar bir şekilde karşılanabilirdi– istediğim etkiyi uyandırmada tamamen verimsiz olmadı. Wilson'lara bir daha gitmedi ve sonraki görüşmelerimizde ne o bana ne de ben ona Bayan Wilson'dan bahsettim; bana kalırsa ona söylediklerimi kafasında evirip çevirdi, bu zarif hanımla ilgili civar semtlerde gizlice araştırma yaptı, onun hakkında söylediklerimle kendi gözlemlerini ve başkalarından duyduklarını karşılaştırdı, her şeyi dikkate alarak, bu güzel hanımın, Woodford Konağı'nın Bayan Lawrence'ı olmaktansa Ryecote Çiftliği'nin Bayan Wilson'ı olarak kalmasının çok daha iyi olacağı sonucuna vardı ve kıl payı kurtulduğu için böbürlendi ama bana hiç itiraf etmedi; kurtuluşuna yaptığım katkıdan dolayı hiçbir teşekkür imasında dahi bulunmadı ama onu benim kadar iyi tanıyan biri için bu çok da şaşırtıcı değildi.

Jane Wilson'a gelince, eskiden hayranı olan adamın âni, soğuk ilgisizliği ve kendisinden bucak bucak kaçması yüzünden büyük hayal kırıklığına uğradı ve hayata küstü. El üstünde tuttuğu umutlarını yıkmakla kötü mü ettim? Sanmıyorum ve o günden bugüne vicdanım bu konuda beni kötü niyetli olmakla hiç suçlamadı.

47

Kasım ayı başında bir sabah, kahvaltıdan sonra bazı iş mektuplarını kaleme alırken Eliza Millward kardeşimi ziyarete geldi. Rose bu küçük şeytana karşı ne benim gibi ayrımcılık yapıyor ne de düşmanlık besliyordu ve eski samimiyetlerini hâlâ devam ettiriyorlardı. Bize geldiğinde odada sadece benle Fergus vardı, annemle kardeşim "ev işleriyle ilgilendikleri için" yoklardı ama kendimi onu eğlendirmek için sergilemeyecektim. İlgisizce bir selam ve birkaç kelime lütfettim ve tercih ederse nezaket göstermeyi Fergus'a bırakarak mektuplarımı yazmaya devam ettim. Fakat Eliza bana sataşmak istiyordu. Samimiyetsiz ve şeytani bir gülüşle "Sizi evde bulmak ne büyük mutluluk, Bay Markham!" dedi. "Artık sizi pek seyrek görüyorum, papaz evine hiç gelmiyorsunuz. Babam çok güceniyor, söylemiş olayım," diye neşeyle devam etti. Çalışma masamın biraz yanına, biraz önüne gelecek şekilde yemek masasının köşesine otururken arsızca gülerek yüzüme baktı.

Başımı mektubumdan kaldırmadan "Son zamanlarda çok işim vardı," dedim.

"Gerçekten mi! Birkaç aydır işi gücü nedense pek ihmal ediyormuşsunuz, öyle dediler."

"Yanlış söylemişler çünkü özellikle şu son iki aydır çok sıkı ve gayretle çalışıyorum."

"Ah, tabii, üzüntüyü teselli etmek için sıkı çalışmaktan iyisi yoktur, kusura bakmayın, Bay Markham ama hiç de iyi görünmüyorsunuz; herkesin dediğine bakılırsa son zamanlarda pek bir karamsar, pek düşünceliymişsiniz. Neredeyse ruhu-

nuzu kemiren gizli bir derdiniz var, diyeceğim. Eskiden olsa neyiniz var, sizi rahatlatmak için ne yapabilirim diye sormaya cüret ederdim ama artık edemiyorum."

"Çok naziksiniz, Bayan Eliza. Beni rahatlatacak bir şey yapabileceğinizi düşünürsem bunu size açıkça söylerim."

"Lütfen söyleyin! Sanırım canınızı neyin sıktığını tahmin edemeyeceğim?"

"Buna gerek yok, açıkça söyleyebilirim. Şu anda canımı en çok sıkan şey, dirseğimin dibinde oturmuş, mektubu bitirmeme ve dolayısıyla günlük işlerimi yapmama engel olan bir genç hanım."

Bu kaba sözlerime karşılık vermesine fırsat kalmadan Rose içeri girdi, Eliza onu selamlamak için kalktı; sonra ikisi birden bizim aylak Fergus'un ayak ayak üstüne atmış, elleri ceplerinde, omzunu pervazına dayamış vaziyette dikilmekte olduğu şöminenin yanına oturdular.

"Ay, Rose, sana haberlerim var, umarım daha önce duymamışsındır çünkü iyi, kötü ya da orta, insan ilk söyleyen kişi olmak istiyor. Bayan Graham hakkında."

Fergus ciddi bir ifadeyle "Şşşt!" diye fısıldadı. "Ondan asla bahsetmiyoruz, adını zikretmiyoruz." Başımı kaldırınca yan gözle bana baktığını fark ettim. Parmağını alnına koydu, efkârlı bir tavırla başını iki yana sallayarak genç kadına göz kırptı. "Bir saplantı, sakın sözünü etmeyin, her şeyden bahsedebilirsiniz ama ondan asla."

Eliza alçak sesle "Birilerini kırdıysam çok özür dilerim," dedi. "Belki başka zaman anlatırım."

Diğerinin şaklabanlıklarına dikkat etme tenezzülünde bulunmaksızın "Konuşun, Bayan Eliza!" dedim. "Yanımda konuşmaktan korkmanıza gerek yok."

"Şey, belki biliyorsunuzdur, Bayan Graham'ın kocası ölmemiş, aslında kocasından kaçmış."

İrkildim, yüzüm kıpkırmızı oldu ama mektubuma geri döndüm, katlayıp zarfa koyarken o devam etti: "Belki de bilmiyorsunuzdur; artık ona geri dönecekmiş, güzelce uzlaşıp barışmışlar." Kafası karışmış olan Rose'a döndü. "Ne aptal adammış," dedi.

"Size bu bilgiyi kim verdi, Bayan Eliza?" diye sordum.

"Güvenilir bir kaynaktan öğrendim."

"Kimden acaba, sorabilir miyim?"

"Woodford'daki uşaklardan."

"Ah, Bay Lawrence'ın evinde yaşayanlarla bu kadar yakın ilişki içinde olduğunuzu bilmiyordum."

"Uşağın kendisinden öğrenmedim, bizim hizmetçi Sarah'ya sır olarak söylemiş, o da bana söyledi."

"Sır olarak, öyle mi? Siz de bize mi sır olarak söylüyorsunuz? Bu son derece yakışıksız bir hikâye ve yarısı bile doğru değil."

Konuşurken zarfları kapatıp, ne kadar kontrol etmeye uğraşsam da titreyen elimle adresleri yazdım; bu hikâyenin yakışıksız olduğuna dair kesin inancıma rağmen, Bayan Graham elbette kocasına kendi isteğiyle dönmemişti ya da barışmak istememişti. Büyük olasılıkla konaktan ayrılmış ve masalcı uşak da ona ne olduğunu bilmediği hâlde böyle bir masal uydurmuştu ve zarif misafirimiz de doğruymuş gibi detaylarıyla anlatmış ve bana eziyet etme fırsatını bulup keyfini sürmüştü. Fakat birinin ona ihanet etmesi de mümkündü –küçük bir ihtimal- bu yüzden zorla götürülmüş de olabilirdi. En kötüsünü öğrenmeye kararlı bir şekilde iki mektubu da cebime koyup postaneye geç kaldığımı söyleyerek çıktım; bahçeye koştum, bağırarak atımı getirmelerini söyledim. Ortalarda kimse yoktu; hayvanı ahırdan kendim çıkardım, eyerini vurdum, üzengisini taktım, sırtına atlayıp dörtnala Woodford'a gittim. Evin beyini dalgın dalgın etrafta dolaşırken buldum.

Her zamanki gibi hatrını sormak yerine eline yapışıp "Kardeşin gitti mi?" diye sordum.

"Evet, gitti." Öyle sakin konuşmuştu ki, korkum bir anda yok oldu.

"Herhalde nereye gittiğini öğrenemeyeceğim, değil mi?" diye sordum. Attan inip hayvanı ahıra götürmesi için bahçıvana emanet ettim çünkü yakınlarda hizmetli olarak bir tek o vardı; bahçedeki kuru yaprakları toplasın diye evin beyi tarafından çağrılmıştı.

Lawrence usulca kolumdan tuttu, beni bahçeden çıkardı

ve soruma öyle cevap verdi: "Grassdale malikânesine, ...shire'a gitti."

Sarsılarak irkildim. "Nereye?" diye bağırdım.

"Grassdale malikânesine."

"Nasıl oldu bu? Ona kim ihanet etti, kim yerini söyledi?"

"Kendi isteğiyle gitti."

"Olamaz, Lawrence! Bu kadar çıldırmış olamaz!" diye öfkeyle koluna yapıştım, sanki o menfur sözlerini geri aldırmak istiyordum.

Aynı ağır, sakin tavrıyla "Maalesef oldu," dedi. "Fakat sebepsiz yere değil." Yavaşça kolunu benden kurtardı. "Bay Huntingdon hastaymış."

"Yani ona bakmaya mı gitti?"

"Evet."

Elimde olmaksızın "Aptal!" diye haykırdım, Lawrence azarlar gibi bana baktı. "Ölüyor muymuş?" diye sordum.

"Sanmam."

"Peki kaç hemşiresi var? Ona bakmaya giden daha kaç kadın var?"

"Hiç. Yalnızmış, yoksa Helen gitmezdi."

"Of, kahretsin! Bu kabul edilemez!"

"Ne kabul edilemez? Yalnız olması mı?"

Cevap vermedim çünkü bu durumun dikkatimi dağıtmadığından emin değildim. Bu yüzden sessizce, kederle, elimi alnıma koyup ortalıkta gezinmeye devam ettim. Sonra birden durup Lawrence'a döndüm; tahammülsüz bir tavırla "Neden delicesine âşıkmış gibi davrandı?" diye haykırdım. "Hangi iblis kandırdı onu?"

"Yalnızca görev duygusu."

"Palavra!"

"Başlangıçta ben de senin gibi düşünüyordum, Markham. Seni temin ederim ki, gitmesini ben tavsiye etmedim çünkü o adamdan ben de senin kadar iğreniyorum fakat yine de iyileşmesi ölmesinden daha çok memnuniyet verir; benim tek yaptığım, Helen'a onun hasta olduğunu (avlanırken attan düşmüş) ve o uğursuz Bayan Myers'ın bir süre önce onu terk ettiğini söylemekti."

"Kötü yapmışsın! Şimdi Helen'ın varlığıyla hayatı kolaylaşınca yalanlar söylemeye, geleceğe dair sahte, hoş vaatlerde bulunmaya başlayacak; o da inanacak ve durumu öncekinden on kat daha kötü, on kat daha onarılmaz hâle gelecek."

Lawrence "Şu anda bu vesveselere kapılmak için bir sebep görünmüyor," diyerek cebinden bir mektup çıkardı. "Bu sabah aldığım habere göre, diyebilirim ki..."

Bu onun yazısıydı! Karşı koyamadığım bir dürtüyle elimi uzattım, sözcükler ağzımdan kendiliğinden dökülüverdi "Dur da bakayım," dedim. Belli ki bu isteğimi yerine getirmeyecekti ama bir anlık tereddüdünden faydalanıp mektubu elinden kapıverdim. Fakat biraz sonra kendime geldim ve geri verdim.

"Al işte," dedim. "Okumamı istemiyorsan."

"Hayır, istersen okuyabilirsin."

Ve okudum, şimdi de sen okuyacaksın:

***

Grassdale, 4 Kasım

Sevgili Frederick,

Benden haber almayı endişeyle beklediğini biliyorum, söyleyebileceğim her şeyi söyleyeceğim. Bay Huntingdon çok hasta ama ölüm döşeğinde değil, hayati bir tehlikesi yok. Şu anki durumu, geldiğim zamankinden daha iyi. Evi kederli bir karmaşa içinde buldum. Bayan Greaves, Benson, bütün düzgün hizmetliler gitmiş; yerlerine gelenler ise kaba bir tabirle ihmalkâr ve dağınık, kalacak olursam onları değiştirmem gerekecek. Acınacak durumdaki hastanın bakımı için asık suratlı, haşin, yaşlı bir hemşire tutulmuş. Çok acı çekiyor ve dayanacak sebatı yok. Kaza sebebiyle aldığı yaralar çok ağır değil, doktorların dediğine göre ölçülü alışkanları olan biri için ufak tefek şeylermiş ama Huntingdon için çok farklı. Geldiğim gece odasına girdiğimde yarı sayıklama hâlinde bir hezeyan geçiriyordu. Konuşana kadar beni tanımadı, sonra başkasına benzetti.

"Sen misin, Alice, geri mi döndün? Neden beni terk ettin?" dedi.

"Benim, Arthur, Helen, karın," diye cevap verdim.

"Karım mı!" diye irkildi. "Tanrı aşkına, onun adını ağzına alma, izin vermiyorum. Şeytan görsün yüzünü!" diye bağırdı. Biraz sonra "Senin de!" dedi. "Neden yaptın?"

Daha fazla konuşmadım ama yatağın ayakucuna doğru baktığını fark edince gidip oraya oturdum, ışığı yüzüme tuttum çünkü ölmek üzere olduğunu sanıyordum ve beni tanımasını istiyordum. Önce boş gözlerle, sonra giderek yoğunlaşan sabit bakışlarla uzun uzun bana baktı. Sonunda dirseklerinin üstünde doğrulup gözlerini benden ayırmadan "Kimsiniz?" diye sordu.

"Helen Huntingdon," dedim. Yavaşça ayağa kalktım, daha zor görünen bir tarafa geçtim.

"Deliriyorum galiba ya da bir hezeyan bu. Her kimsen, beni rahat bırak. O bembeyaz surata, o gözlere katlanamıyorum. Tanrı aşkına git, bana şöyle görünmeyen birini gönder."

Hemen çıktım, hemşireyi gönderdim. Ertesi sabah tekrar odasına gittim, yatağın yanındaki hemşirenin yerini aldım; onu gözledim, kendimi pek göstermeden, sadece gerekli olduğunda ve sadece fısıltıyla konuşarak birkaç saat başında bekledim. Önce bana hemşire diye hitap etti ama talimatını yerine getirmek üzere perdeyi açmak için ilerleyince "Hayır, sen hemşire değilsin," dedi. "Alice'sin. Yanımda kal! O yaşlı cadı beni öldürecek."

"Yanında kalacağım," dedim. Ondan sonra bana hep Alice diye ya da aynı derecede itici gelen başka isimlerle hitap etti. Zıtlaşırsam onu huzursuz etmekten korktuğum için bir süre dayanmaya çalıştım ama su isteyip de bardağı dudaklarına götürdüğümde "Teşekkür ederim, canım," deyince, kendimi tutamadım "Kim olduğumu bilseydin öyle demezdin," dedim. Kim olduğumu açıklayacak başka şeyler de söyleyecektim ama anlaşılmaz sözlerle karşılık verdi, bu yüzden vazgeçtim, başka zamana bıraktım. Ateşini düşürmek ve baş ağrısını dindirmek için alnını, şakaklarını sirkeli suyla ovarken bir süre ısrarla bana baktı ve "Öyle tuhaf hayallerim var ki bunlardan kurtulamıyorum, huzur bulamıyorum; en tuhaf, en inatçı olanı da senin yüzün ve sesin, tıpkı ona benziyorsun. Şu an onun

yanımda olduğuna yemin edebilirim," dedi.

"Yanında," dedim.

Sözlerimi anlamaksızın "Bu huzur veriyor," dedi. "Sen varken diğer hayaller yok oluyor, sadece bu güçleniyor. Devam et, o da yok olana dek devam et, bu deliliğe daha fazla dayanamıyorum, beni öldürecek!"

"Asla yok olmayacak," dedim. "Çünkü gerçek!"

Yılan sokmuş gibi irkilerek "Gerçek mi?" dedi. "Gerçekten o musun?"

"Evet ama en büyük düşmanınmışım gibi benden kaçmana gerek yok. Sana bakmaya, onların yapmayacağı şeyi yapmaya geldim."

Acınası bir öfkeyle "Tanrı aşkına, bana işkence etme," diye bağırdı, sonra bana, beni buraya getiren kötü kadere ağza alınmayacak küfürler etmeye başladı; bense süngerle leğeni bir kenara bırakıp yatağın aynındaki yerime geçtim.

"Neredeler?" diye sordu. "Hepsi beni terk mi etti, uşaklar, diğerleri?"

"İstiyorsan çağırabileceğin uşakların var ama yatıp sakinleşsen daha iyi olur. Kimse sana benim kadar iyi bakamaz."

Kafası bulanmış, afallamış bir hâlde "Hiçbir şey anlamıyorum," dedi. "Rüya mıydı?" Bir gizemi çözmek ister gibi elleriyle gözlerini kapattı.

"Hayır Arthur, beni seni terk etmeye mecbur bırakan davranışların rüya değildi, ama hasta ve yalnız olduğunu duydum ve sana bakmak için geldim. Bana güvenmekten korkma. Ne istiyorsan söyle, yerine getirmeye çalışırım. Sana bakacak başka kimse yok ve ben de sana çıkışmayacağım."

Acı bir gülüşle "Ha, anladım," dedi. "Hıristiyan yardımseverliği... Bu sayede cennette kendine daha yüksek bir makam edinecek, bana da cehennemde daha derin bir çukur kazacaksın."

"Hayır, durumunun gerektirdiği rahatı ve desteği sağlamak için geldim. Bedenin gibi ruhuna da bir faydam dokunur, pişmanlık duymanı sağlarım diye..."

"Ha, evet. Beni pişmanlık ve utançla alt etmek için. Şimdi tam zamanı. Oğluma ne yaptın?"

"Gayet iyi, kendini toparladığında arada bir onu görebilirsin ama şimdi değil."

"Nerede?"

"Güvende."

"Burada mı?"

"Her neredeyse, onu tamamen benim bakımım ve korumama emanet edeceğine, ne zaman ve nereye istersem götürmeme izin vereceğine söz vermeden onu göremeyeceksin çünkü onu yeniden götürmemin gerekli olduğunu düşünebilirim. Bunları yarın konuşuruz, şimdi sus artık."

"Hayır, onu şimdi göreyim, öyle olsun, söz veriyorum."

"Hayır."

"Tanrı adına yemin ederim! Haydi artık, bırak onu görcyim."

"Senin sözlerine, yeminlerine inanamam. Yazılı bir anlaşma olmalı, şahitler huzurunda imzalamalısın ama şimdi değil, yarın."

"Yarın olmaz, şimdi," diye ısrar etti. Öyle hummalı bir heyecan içindeydi, isteğinin derhal yerine getirilmesinde öyle kararlıydı ki, kabul etmenin daha iyi olacağını düşündüm çünkü bunu yapmazsam rahat etmeyecekti. Bir yandan da oğlumun çıkarlarını korumaya kararlıydım; bir kâğıda Bay Huntingdon'ın vermesini istediğim sözleri açık bir şekilde yazdım, bunları ona mahsus okudum ve Rachel'ın önünde imzalattım. Bu konuda ısrar etmememi istedi, bu onun sözüne güvenmediğimi hizmetliye ifşa etmek demekti. Ona üzgün olduğumu ama güvenimi kaybettiği için sonuçlarına katlanması gerektiğini söyledim. Kalemi tutacak mecali olmadığını bahane etti. "O zaman tutacak hâle gelmeni bekleyelim," dedim. Bunun üzerine deneyeceğini söyledi ama bu sefer de yazdığını görmekte güçlük çekti. İmza atması gereken yeri parmağımla gösterdim "Adını yazabilirsin, sadece nereye yazacağını bilsen yeter," dedim. Fakat harfleri yazacak gücü yoktu. "Şu durumda çocuğu göremeyecek kadar hastasın," dedim, fikrimi değiştirmeyeceğimi görünce anlaşmayı imzaladı, ben de çocuğu getirsin diye Rachel'ı gönderdim.

Tüm bunlar sana çok merhametsiz gelebilir ama mevcut

avantajımı korumam gerekiyordu ve oğlumun gelecekteki mutluluğu bu adamın hisleri uğruna yersiz bir hassasiyete kurban edilemezdi. Küçük Arthur babasını unutmamıştı ama adını bile nadiren duyduğu on üç aylık yokluk onu çekingen kılmıştı ve eski hâlinden çok farklı olan, yüzü kıpkırmızı olmuş, gözleri çakmak çakmak yanan hasta adamın yattığı karanlık odaya getirildiğinde içgüdüsel olarak bana yapıştı, yüzünde sevinçten çok korku dolu bir ifadeyle durup babasına baktı.

Babası "Buraya gel, Arthur," dedi, elini ona uzattı. Çocuk gitti, ürkerek alev alev yanan ele dokundu ama babası aniden kolundan yakalayıp onu yanına çekince telaşa kapılarak irkildi.

Bay Huntingdon onun yüzüne dikkatle bakarak "Beni tanıyor musun?" dedi.

"Evet."

"Kimim ben?"

"Babam."

"Beni gördüğüne sevindin mi?"

"Evet."

Hayal kırıklığına uğrayan adam "Sevinmedin!" diye haykırdı, çocuğu salıverdi, bana kindar bir bakış attı.

Serbest kalan Arthur bana koşup elimi tuttu. Babası çocuğu ondan nefret ettirdiğime yeminler etti, bana ağır küfürler savurdu. Derhal çocuğu dışarı gönderdim. Bay Huntingdon soluklanmak için ara verince ona çok yanlış düşündüğünü söyledim. Çocuğu ona karşı önyargılarla doldurmaya bir kez bile kalkışmamıştım.

"Gerçekten de seni unutmasını arzu ettim, en çok da ona öğrettiklerini. Bu sebeple ve keşfedeceği şeylerin tehlikesini azaltmak için, onu senin hakkında konuşmaktan vazgeçirmeye çalıştığımı kabul ediyorum ama kimse beni bu yüzden suçlayamaz."

Hasta adam sadece inleyerek cevap verdi, tahammülsüzlük içinde heyecanlanarak yastığa koyduğu başını sallamaya başladı.

"Cehenneme düştüm!" diye haykırdı. "Bu lanet olası susuzluk yüreğimi kavuruyor! Kimse..."

Sözünü bitirmesine fırsat bırakmadan hemen bir bardağa masada duran mayhoş, soğuk içecekten koydum, ona verdim. Bir solukta içti, bardağı geri alırken "Tepeme közler yığıyorsun, değil mi?" dedi.

Onu dikkate almadım, başka bir şey isteyip istemediğini sordum.

"Evet, sana Hıristiyan asilliğini göstermen için bir fırsat daha veriyorum," diye alay etti. "Yastığımı, şu çarşafı düzelt." Düzelttim. "O çirkin sıvıdan bir bardak daha ver bana." Verdim. Bardağı dudaklarına götürürken, şeytani bir gülüşle "Ne kadar keyifli, değil mi?" dedi. "Böyle muhteşem bir fırsat yakalayacağın aklına gelir miydi?"

Bardağı yerine koyarken "Yanında kalayım mı?" diye sordum. "Yoksa hemşireyi göndersem daha mı rahat edersin?"

"Ah, evet, şaşılacak derecede nazik ve yardımseversin! Fakat beni delirtiyorsun!"

"O hâlde gidiyorum," dedim ve çekildim. O gün bir daha da yanına uğrayıp canını sıkmadım. Sadece kapıdan şöyle bakıp nasıl olduğunu, ne istediğini sordum.

Ertesi gün doktor kanını akıtmak gerektiğini söyledi, bundan sonra biraz daha sakinleşti, rahatladı. Ara ara girip çıkarak o günün yarısını odasında geçirdim. Varlığım eskisi gibi onu kışkırtıp sinirlendirmiyordu; yardımlarımı sakince, ağır sözler söylemeden kabul etti. Aslında pek az konuştu, sadece bir şey istediği zaman, onu da zar zor söyleyebiliyordu. Fakat ertesi gün, yorgunluk ve uyuşukluğu geçtikçe huysuzluğu yeniden ortaya çıktı.

Ben onu rahatlatmak ve hemşiresinin ilgisizliğini telafi etmek için elimden geleni yaparken, o "Ah, tatlı intikam!" diye bağırdı. "Vicdanın rahat bir şekilde keyfini çıkarabilirsin çünkü intikamın görev kılığında."

Bastıramadığım sert bir tavırla "Görevimi yapmak benim için iyi bir şey," dedim. "Çünkü sadece bu şekilde huzur buluyorum ve vicdanımın rahat olması da beklediğim tek ödül!"

Tavrımın ciddiyetine şaşırır gibi oldu.

"Ne ödülü bekliyordun ki?"

"Söylesem bana yalancı dersin ama sana faydalı olmayı

ummuştum, mevcut acılarını dindirirken zihnini de rahatlatmayı istemiştim ama belli ki ikisini de yapamayacağım. Kötü niyetli ruh hâlin buna izin vermeyecek. Bildiğin gibi duygularımdan ve bana kalan bir nebze dünyevi huzurdan feragat ettim ama nafile. Senin için yaptığım her şey kibir ve intikam almak olarak yorumlanıyor!"

Aptalca bir şaşkınlıkla bana bakarak "Buna hiç gerek yok," dedi. "Bu muazzam cömertlik ve insanüstü iyilik karşısında pişmanlık gözyaşları dökmeli ve hayran kalmalıyım ama görüyorsun ki yapamıyorum. Hakikaten memnuniyet duyacaksan sen yine de elinden gelen bütün iyilikleri yap çünkü beni görmek istediğin kadar perişan bir hâlde olduğumu anlıyorsun. Geldiğine göre artık daha iyi bakılacağımı itiraf etmeliyim çünkü bu sefiller beni utanmadan ihmal ettiler, bütün eski arkadaşlarım da beni terk etti. Bu yüzden çok kötü şeyler yaşadım, seni temin ederim. Bazen ölmeyi düşündüm. Sence böyle bir ihtimal var mı?"

"Bu ihtimal her zaman vardır. Ve bu olasılığı göz önüne alarak yaşamak daima iyidir."

"Tamam tamam ama sence bu hastalığın ölümle sonuçlanma ihtimali var mı?"

"Bilemem ama olabilir, buna kendini nasıl hazırladın?"

"Nasıl olacak, doktor ölümü düşünmememi çünkü perhizine ve tedavisine uyarsam iyileşeceğime inandığını söyledi."

"Öyle umarım, Arthur ama böyle bir durumda ne ben ne de doktor kesin bir şey söyleyebilir. İç yaralanmaların var, hangi boyutta olduğunu bilmiyoruz."

"İşte bak! Öleceğim diye korkutmak istiyorsun beni!"

"Yanılıp da güvende olduğunu zannederek rehavete kapılmanı istemiyorum. Hayatın belirsiz olduğunun idrakı seni ciddi ve faydalı düşüncelere sevk edecekse, seni bu düşüncelerin faydalarından mahrum etmem, sonunda iyileşsen de iyileşmesen de. Ölüm fikri seni çok mu korkutuyor?"

"Dayanamadığım tek düşünce bu, bu yüzden eğer..."

"Fakat eninde sonunda gelecek," diye sözünü kestim. "Yıllar sonra da gelse, bugün gelmiş gibi seni alacak ve hiç kuşkusuz, şimdiki gibi o zaman da hoş karşılamayacaksın."

"Of, lanet olsun! Beni şuracıkta öldürmek istemiyorsan nutuk çekerek işkence etme bana. Dayanamıyorum diyorum sana. Zaten yeterince derdim var. Bir tehlike olduğuna inanıyorsan kurtar beni, o zaman ne diyeceksen minnetle dinlerim."

Bunun üzerine hoş karşılanmayan bu konuyu kapattım.

Artık, Frederick, mektubuma son veriyorum. Bu anlattıklarımdan, hastamın durumuyla ve gelecekteki beklentilerimle ilgili kendi hükümlerine varabilirsin. Bana en kısa sürede cevap yaz, ben de sana burada işlerin nasıl gittiğini yazacağım ama şu anda hasta odasında bulunmam hoş görüldüğü, hatta talep edildiği için kocamla oğluma bölüştürdüğüm zamanım çok kısıtlı çünkü oğlumu da tümden ihmal etmemeliyim. Onu sürekli Rachel'a emanet etmem uygun değil, diğer uşaklara bir an bile bırakmaya cesaret edemem, hele ki yalnız başına hiç bırakamam...

Babasının durumu kötüye giderse Esther Hargrave'den bir süreliğine oğluma bakmasını rica edeceğim, en azından evin işlerini yeniden düzenleyene kadar. Fakat onu gözümün önünden hiç ayırmamayı tercih ediyorum.

Kendimi çok müstesna bir durumda buluyorum. Kocamın iyileşmesi ve düzelmesi için elimden gelen tüm gayreti gösteriyorum, başarılı olursam ne yapacağım? Görevimi, elbette fakat nasıl? Önemi yok, beni bekleyen görevi yerine getirebilirim, Tanrı bana bundan sonra istediklerini yapacak gücü verecektir. Hoşça kal, sevgili Frederick.

Helen Huntingdon

***

Sessizce mektubu katlarken "E, ne düşünüyorsun?" diye sordu, Lawrence.

"Bana öyle geliyor ki, kadir kıymet bilmeyen biri için boşuna uğraşıyor. Helen'ın ona yaptığı iyilikleri ezip geçer, dönüp bakmaz bile ve ona çok acı verir. Fakat artık Helen'a karşı bir şey söylemeyeceğim. Bu yaptıklarında iyi ve asil sebeplerle hareket ettiğini görüyorum. Yaptığı akıllıca bir hareket değil,

Tanrı onu akıbetinden korusun! Bu mektup bende kalabilir mi, Lawrence? Gördüğün gibi, benden bir kez bile bahsetmemiş, belirsiz de olsa hakkımda bir imada bulunmamış, bu yüzden mektubun bende kalması uygunsuz ya da zararlı olamaz."

"O hâlde neden sende kalmasını istiyorsun?"

"Bunlar onun elinden çıkan yazılar değil mi? Bu sözler onun aklının ürünü değil mi? Bu sözlerin çoğu onun ağzından dökülmedi mi?

"Peki," dedi. Böylece mektup bende kaldı, yoksa Hallford, yazdıklarını bu kadar detaylı öğrenemezdin.

"Ona cevap yazarken, annemle kız kardeşime onun asıl geçmişini ve yaşadıklarını anlatmamda bir sakınca olup olmadığını da sorar mısın, komşuları, yaptıkları utanç verici haksızlığa karşı duyarlı kılmaya yetecek kadarını açıklayacağım. Ona haber göndermek isterim ama bunu ona sor ve bana yapacağı en büyük iyiliğin bu olduğunu söyle ve ben de ona, hayır, başka bir şey söyleme. Adresini biliyorum, ona kendim de yazabilirim ama bunu yapmayacak kadar namusluyum."

"Peki, senin için bunu yapacağım, Markham."

"Cevap gelir gelmez haber verir misin?"

"Her şey yolunda giderse bizzat gelip haber vereceğim."

Bu olaydan beş-altı gün sonra Bay Lawrence bizi ziyaret etme lütfunda bulundu. Onunla yalnız kaldığımda –onu mümkün olduğunca çabuk mısır tınazlarını göstermeye götürdümbana kardeşinden gelen bir mektup daha gösterdi. Bunu hasret dolu gözlerime sunmaya can atıyordu çünkü sanırım bana iyi geleceğini düşünmüştü. Mesajıma verdiği tek cevap şuydu:

"Bay Markham benimle ilgili, gerekli olduğunu düşündüğü açıklamaları yapmakta serbesttir. Bu konuda çok fazla konuşulmamasını istediğimi bilir. Umarım kendisi iyidir, ona beni merak etmemesini söyleyin."

396

Bu mektuptan birkaç alıntı daha yapabilirim çünkü bu da bende kaldı, belki de tüm kötü beklenti ve hayallerin panzehiri olarak:

Kuşkusuz çok daha iyi ama ağır hastalığı ve uymak zorunda olduğu katı rejimin –eski alışkanlıklarının tam tersine- bunaltıcı etkileri yüzünden çok zayıf durumda. Eski hayatının, bir zamanlar son derece sağlam olan bünyesini böyle tamamen bozduğunu, bütün organ sistemini kirlettiğini görmek ne yazık. Fakat doktor, gerekli kısıtlamalara uyarsa tehlikeyi atlattı gözüyle bakabileceğimizi söylüyor. Bazı uyarıcı likörler içmesi gerekiyor ama mantıklı bir şekilde seyreltilmiş olarak ve az miktarda. Onun buna uymasını sağlamak zor olacak. Başlarda ölüm korkusu bu görevi kolaylaştırdı fakat şiddetli ağrıları azaldıkça ve tehlikenin geçtiğini görünce daha inatçı olmaya başladı. İştahı da açıldı, bu konuda da uzun süredir rahatına düşkün yaşamış olması aleyhine işliyor. Onu gözle-

yip elimden geldiğince kısıtlamaya çalışıyorum ama katı tutumum yüzünden ağır küfürler işitiyorum; bazen bir yolunu bulup beni atlatıyor, bazen de benim söylediklerimin tersini yapıyor. Fakat artık ona bakmama tamamen razı geldi, öyle ki, yanında olmadığımda rahat edemiyor. Bazen ona biraz sert davranmak zorunda kalıyorum, yoksa beni tümden kölesi yapacak ve diğer tüm meraklarından vazgeçmenin onun için affedilmez bir zayıflık olacağını biliyorum. Uşakları görmezden gelmem, küçük Arthur'a da bakmam gerekiyor, kendi sağlığımla da ilgilenmeliyim, onun bitip tükenmeyen taleplerini yerine getirsem tüm bunları tamamen ihmal etmek zorunda kalacağım. Geceleri genellikle başında durmuyorum çünkü hasta bakımını iş edinmiş olan hemşirenin bu işlerde benden daha nitelikli olduğunu düşünüyorum fakat yine de gece boyunca dinlendiğim nadiren vaki oluyor, sürekli diken üstündeyim çünkü hastam canı istediği saatte beni çağırmaktan hiç çekinmiyor. Fakat mutsuz olmamdan da açıkça korkuyor; ya mantıksız ısrarlarıyla, huysuzlukları, yakınma ve sitemleriyle sabrımı taşırıyor ya da çok ileri gittiğinden korkunca haysiyetsizce boyun eğerek ve itiraz edip bayağılaşarak canımı sıkıyor. Fakat tüm bunları kolayca affedebilirim; hâlsiz düştüğü ve sinirleri bozulduğu için böyle yaptığını biliyorum. Sinirimi en çok bozan şey ise ne almak ne de vermek istediğim şefkat dolu sevgi gösterme girişimleri. Ondan nefret ettiğimden değil, çektiği acılar yüzünden ve büyük zahmet çekerek ona baktığım için takdirimi, hatta sevgimi kazandığını düşünüyor. Keşke sessiz ve dürüst olsa ve her şeyi olduğu gibi bırakmaktan hoşnut kalsa ama gönlümü almaya çalıştıkça ondan ve gelecekten daha fazla kaçıyorum.

Bu sabah "Helen, ben iyileşince ne yapacaksın? Yine mi kaçacaksın?" diye sordu.

"Bu tamamen senin davranışına bağlı."

"Çok iyi davranacağım."

"Fakat seni terk etmem gerektiğini düşünürsem, Arthur 'kaçmayacağım' istediğim zaman gidebileceğime ve oğlumu da götürebileceğime dair verdiğin sözü unutma."

"Buna gerek duymayacaksın," dedi ve yine yeminler edip

vaatlerde bulunmaya başladı ama ben soğuk bir tavırla onu susturdum.

"Beni affetmeyecek misin?" diye sordu.

"Seni affettim ama beni eskisi gibi sevemeyeceğini biliyorum ve seversen çok üzülürüm çünkü sevgine karşılık veriyormuş gibi yapamam. Artık bu konuyu kapatalım ve bir daha da açmayalım. Sana yaptıklarımdan, ileride ne yapacağımı kestirebilirsin; oğluma olan daha mühim görevimle çelişmese (daha mühim çünkü o haklarını hiç kaybetmedi ve çünkü ona, sana olduğumdan daha faydalı olacağımı umuyorum) ve sana karşı iyi niyetli olmamı istiyorsan, sevgimi ve saygımı kazanacak olan sözler değil, hareketlerdir."

"Cevap olarak sadece suratını ekşitti ve hafifçe omuz silkti. Yazık, zavallı adam! Onun için kelimeler eylemlerden çok daha ucuz. Sonra, bir zamanlar herkes tarafından sevilip aranan biriyken; şimdi sert, titiz, taş kalpli ve hatta ihsan etmeyi seçtiği nezaketten memnun bir kadının merhametine terk edildiğine hayıflanırmış gibi sızlanarak, kendine acır gibi iç geçirdi.

"Ne acı, değil mi?" dedim. Aklından geçenleri doğru tahmin edip etmediğimi bilmiyorum ama sözlerim düşündüklerine uymuştu çünkü kederli bir gülüşle "Elden ne gelir?" dedi.

***

Esther Hargrave'le iki kez görüştüm, çok alımlı bir yaratık ama annesinin, damat adayını reddettiği için aralıksız sürdürdüğü eziyetleri –şiddet uygulamıyor, ama sürekli damlayan su gibi bitip tükenmeyen ve sıkıcı– yüzünden o tatlı hâlleri yok oldu. Bu anormal kadın, kızı isteklerine boyun eğmezse hayatını cehenneme çevirmeye kararlı görünüyor.

"Annem, aileye büyük bir külfet ve yük gibi hissetmem, dünyanın en nankör, bencil ve sorumsuz evladı olduğumu düşünmem için elinden geleni yapıyor, Walter da sanki benden düpedüz nefret edermiş gibi bana sert, soğuk ve kibirli davranıyor; direnmenin bana nelere mal olacağını bilseydim en başında boyun eğerdim ama artık sırf inat olsun diye karşı

koyacağım!"

"Kötü bir sebep ama sonucu iyi," dedim. "Fakat aslında karşı koyman için çok daha iyi sebeplerin olduğunu biliyorum ve sana bu sebepleri gözden uzak tutmamanı tavsiye ederim."

"İnan bana, öyle yapacağım. Bazen annemi, bana eziyet etmeye devam ederse kaçmak ve kendi hayatımı kazanarak ailenin utanç kaynağı olmakla tehdit ediyorum; bu onu biraz korkutuyor. Fakat dikkate almazlarsa ciddi ciddi yapacağım."

"Sakin ve sabırlı ol," dedim. "Her şey çok güzel olacak."

Zavallı kız! Keşke ona sahip olmaya lâyık biri çıksa da onunla evlense, değil mi, Frederick?

***

Bu mektup Helen'la benim geleceğimiz konusunda içimi umutsuzlukla doldurmuştu ama çok büyük bir teselli kaynağı da vardı: Onun adını bütün kirli iftiralardan temizleme gücü artık benim elimdeydi. Millward'lar ile Wilson'lar bulutların arasından doğan parlak güneşi kendi gözleriyle görecekti –ışığından gözleri kamaşacak, kavrulacaklardı- ve kendi akrabalarım da görecekti, şüpheleriyle ruhumu zehirleyen o akrabalarım. Bunu gerçekleştirmek için sadece tohumu toprağa atmam yeterliydi; o tohum kısa sürede kocaman, dallı budaklı bir bitkiye dönüşecekti. Annemle kız kardeşime çıtlatacağım birkaç kelime, başka bir şey yapmama gerek kalmadan, haberin bütün semte dağılmasına yetecekti.

Rose çok sevindi, ona usturuplu olduğunu düşündüğüm her şeyi –sanki tüm bildiğim bu kadarmış gibi yaparak- anlatır anlatmaz başlığıyla şalını almaya koştu, mutlu haberi Millward'lar ile Wilson'lara yetiştirmeye gitti, sadece Rose ve Mary Millward için mutlu haber; Mary Millward, gösterişsiz olmasına rağmen, sözde Bayan Graham'ın gerçek değerini hemen anlayıp hakkıyla kıymet verdiği ve yine Bayan Graham'ın gerçek kişiliğini ve niteliklerini en akıllı kişilerden bile daha iyi anlayıp takdir eden tutarlı, mantıklı kız.

Ondan bir daha söz etme fırsatım olmayabilir, bu yüzden burada Richard Wilson ile nişanlandığını söyleyebilirim,

sanırım gizlice, sadece kendi aralarında. Bu değerli öğrenci, örnek davranışları ve bilginin peşinden gayret ve azimle gitmesiyle başarıya ulaştığı ve zor kazanılan bir şeref payesine eriştiği, üniversite hayatında lekesiz bir şöhret kazandığı Cambridge'deydi. Zamanla (papaz) Bay Millward'ın ilk ve tek yardımcısı oldu çünkü bu beyefendinin ilerleyen yaşı sonunda onu, geniş cemaatinin yükümlülüklerinin daha genç ve pek etkinliği olmayan din kardeşlerine karşı övmeyeceği, yere göğe sığdırılmayan faaliyetler için biraz fazla geldiğini kabul etmeye mecbur kılmıştı.

Sabırlı, sadık âşıkların gizlice planladıkları ve yıllarca sessizce bekledikleri şey buydu ve zamanı gelince, çoktandır ikisinin de hayatları boyunca bekâr kalacaklarını; o solgun, mahcup kitapkurdunun bir eş aramaya cesaret etmesinin, etse bile bulduğu kızla evlenmesinin imkânsız olduğunu; aynı şekilde o sade görünüşlü, sade davranışlı, çirkin, uzlaşmak bilmeyen Bayan Millward'ın da asla koca bulamayacağını ilan etmiş olan o küçük dünyalarının hayret etmesine rağmen, evlendiler.

400

Evlendikten sonra da papaz evinde oturmaya devam ettiler, Bayan Millward vaktini babası, kocası ve cemaat üyelerine ayırıyordu ve daha sonra da çoğalan ailesine. Artık yaşlı, şerefli papaz Michael Millward vefat ettiğinden muhterem Richard Wilson Lindenhope Kilisesi'nin papazı olmuş, uzun zamandır onu takip eden ve meziyetlerini ve kusursuz, çok sevilen eşini onaylayan cemaat buna çok memnun olmuştu.

Bu hanımın (Eliza) ablasına ne olduğunu merak edersen, sadece şunu diyebilirim ki belki civar semtlerden duymuşsundur, on iki-on üç yıl önce L- kentinden varlıklı bir tüccarla evlenerek mutlu çifti, varlığına maruz kalmaktan kurtarmıştı. Tüccarın yaptığı işi hiç kıskanmıyorum. Korkarım karısı ona nispeten tatsız bir hayat yaşatır ama neyse ki tüccar efendi talihsizliğinin boyutunu algılayamayacak kadar kalın kafalıdır. Eliza ile bir ilgim kalmadı, yıllardır görüşmüyoruz ama eminim, eski âşığını ve o âşığın çocuksu bağlılığının ne kadar saçma olduğunu anlamasını sağlayan kadının üstün niteliklerini unutmamış veya affetmemiştir.

Richard Wilson'ın kız kardeşine gelince, Bay Lawrence'ı yeniden elde edemediği ve Jane Wilson'ın kocasının nasıl olması gerektiği fikrine uygun zengin ve yakışıklı bir koca da bulamadığı için hâlâ bekâr. Annesinin ölümünden kısa süre sonra varlığının ışığını Ryecote Çiftliği'nden çekti, namuslu ağabeyi Robert ile değerli karısının kaba davranışlarına ve gelişmemiş alışkanlıklarına ve herkesin gözünde bu kaba saba insanlarla bir tutulma düşüncesine daha fazla dayanmanın imkânsız olduğunu görerek ... ilçesinde bir pansiyona yerleşti; cimri, mesafeli, rahatsız edici bir asaletle, kimseye bir faydası dokunmaksızın, hâlâ da orada yaşıyor; sanırım, günlerini el işi ve dedikodu yaparak geçiriyor, ağabeyinden sık sık "papaz" ve yengesinden "papazın karısı" diye bahsediyor, ağabeyine çiftçi, yengesine de çiftçinin karısı asla demiyor; fazla harcama yapmadan mümkün olduğunca çok arkadaşıyla görüşüyor ama kimseyi sevmiyor, kimse de onu sevmiyor, yüreği buz kesmiş, kibirli, sert, sinsice her şeye kusur bulan bir kızkurusu.

Bay Lawrence'ın sağlığı artık epeyce düzelse de Woodford'a her zamanki gibi sürekli uğruyordum ama eskisi kadar uzun süre kalmıyordum. Bayan Huntingdon hakkında nadiren konuşuyorduk ama yine de ondan bahsetmediğimiz bir görüşmemiz olmuyordu çünkü ne o ne de ben, sadece ondan haber almak umuduyla buluşmuyorduk çünkü zaten yeterince görüşüyorduk. Görüştüğümüzde önce başka şeylerden bahsediyor, konuyu açacak mı diye bekliyordum. Açmayacak olursa, öylesine aklıma gelmiş gibi "Son günlerde kardeşinden haber aldın mı?" diye soruyor "Hayır," derse konuyu kapatıyordum. "Evet," derse "Durumu nasıl?" diye sorma cesaretini gösteriyor ama içim içimi yese de "Kocası nasılmış?" diye soramıyordum çünkü iyileşmesini temenni ediyormuşum gibi yapacak kadar ikiyüzlü değildim ve tam tersi bir sonucu görme arzusunu ifade etmeye de yüzüm yoktu. Bunu arzu ediyor muydum? Korkarım suçumu kabul etmeliyim, itirafımı duyduğuna göre gerekçemi de duyman gerek, en azından beni rahatsız eden vicdanımı yatıştırmaya çalıştığım bahanelerden birkaçını.

Önce o adamın hayatının başkalarına zarar verdiğini görüyorsun ve belli ki kendine de bir faydası yok ve son bulmasını istesem de parmağımı şaklatmamla halledebilecek olsam bile ya da periler kulağıma azıcık çabanın yeterli olacağını fısıldasa bile bunun için acele etmezdim, tabii insanlığa daha faydalı olabilecek, sevdiklerinin ölümüne üzüleceği başka bir mezar kurbanıyla onu değiş tokuş etme gücüm olsaydı. Bu yıl içinde ruhları bedenlerinden ayrılacak binlerce kişiden biri-

nin de bu sefil kişi olmasını dilemekte bir kötülük var mıydı? Bence yoktu, bu yüzden tüm kalbimle, Tanrı'nın onu daha güzel bir dünyaya almasını, bu olmazsa bile, yine de onu bu dünyadan almasını diledim çünkü şimdi çağrılara cevap vermekte yetersizse, ikaz niteliğindeki bir hastalıktan sonra ve başucunda öyle bir melek beklerken asla mümkün olmayacağı belliydi, yani tam aksine, sağlığı düzelince şehvet düşkünlüğü ve rezillikleri de geri gelebilirdi ve iyileşeceğinden emin olmaya başladıkça daha da duyarsızlaşacak, Helen'ın ikna edici iddialarına karşı daha sert ve vurdumduymaz olacaktı ama Tanrı en iyisini bilir elbet. Bu arada O'nun buyruklarının sonuçları hakkında endişe etmeden de yapamadım çünkü (kendimi konunun tamamen dışında tutuyorum) Helen kocasının sağlığıyla ilgilense de onun başına gelenlere hayıflansa da o adam yaşadığı sürece sadece perişan olacağını biliyorum.

İki hafta geçti ve sorularım hep olumsuz yanıtlandı. Sonunda gelen bir "Evet," cevabı, ikinci soruyu getirdi. Lawrence endişemi paylaşıyor, ihtiyatlı tavrımı takdir ediyordu. İlk başta tatmin edici olmayan cevaplarla bana eziyet edeceğinden, öğrenmek istediklerimle ilgili beni karanlıkta bırakacağından ya da beni, ağzından kerpetenle laf almaya mecbur bırakacağından korktum. "Oh, canıma değsin!" diyeceksin ama Lawrence daha merhametli davrandı ve kısa bir süre içinde kardeşinin mektubunu elime tutuşturdu. Sessizce okudum ve hiç yorum yapmadan geri verdim. Bu yöntem ona çok uygun gelmişti ve bundan sonra, ondan haber var mı, diye sorduğumda, bir mektup gelmişse eğer, hemen bana göstermeyi tercih etti, mektubun içeriği anlatmaktan çok daha kolaydı ve ben de onun bu güvenine karşı öyle sessiz ve ketum davrandım ki, bu yöntemi bırakmayı hiç düşünmedi.

Bu mektupları bir solukta okudum ve aklıma kazınan içeriklerinin silinmesine asla izin vermedim. Eve geldiğimde o günün dikkat çekici olaylarıyla birlikte mektupların önemli kısımları da günlüğüme girdi.

Bu mektuplardan ilki, Bay Huntingdon'ın hastalığının, uyarıcı likörlere düşkünlükte ısrarcı olması yüzünden nüksettiği haberini verdi. Helen'ın itirazları nafileydi, içkisini suyla

karıştırması nafileydi. İddiaları ve yalvarıp yakarışları sıkıntı veriyormuş, müdahale edişi öyle dayanılmaz bir hakaretmiş ki, sonunda Helen'ın şarabı gizlice seyrelttiğini öğrenince şişeyi camdan dışarı fırlatmış, kimsenin onu bir bebekmişçesine kandıramayacağını haykırmış, kovulacağım diye korkan uşağı çağırmış, mahzendeki en sert şarabı getirmesini istemiş ve kendi bildiği yoldan gitseymiş şimdiye kadar çoktan iyileşeceğini ama Helen'ın onu parmağında oynatmak arzusuyla özellikle güçsüz düşürdüğünü iddia etmiş, bir elinde kadeh, bir elinde şişe, bütün şişeyi sonuna kadar içmiş. Helen'ın mektubunda kullandığı hafif tabirle bu akılsızlığının sonunda endişe verici belirtiler hemen ortaya çıkmış ve o zamandan beri de bu belirtiler azalacağına artıyormuş, ağabeyine yazmasını geciktiren de bu durummuş. Hastalığının eski belirtileri artan bir şiddetle geri dönmüş. Zavallı hastanın huyları bu musibet sayesinde düzelmemiş tabii, nazik hemşiresi şikâyet etmese de ben durumun dayanılmaz hâle geldiğini tahmin ediyorum. Helen sonunda oğlunu Esther Hargrave'e emanet etmek zorunda kalmış çünkü sürekli hasta odasında bulunması gerektiğinden çocukla ilgilenecek zamanı olmayacakmış, gerçi çocuk annesinin yanında kalmak, babasına bakarken annesine yardım etmek için çok yalvarmış, Helen onun çok uslu olacağından emin olsa da çocuğun körpe hislerini bu ıstırap dolu manzaraya maruz bırakmak, babasının tahammülsüzlüklerine şahit olmasını, sancı ya da öfke nöbetleri geçirse bile ağzından çıkmayacak sözleri duymasını istememiş.

Mektup şöyle devam ediyor: *Bay Huntingdon hastalığının nüksetmesine sebep olan hareketi yüzünden pişmanlık duyuyor ama her zamanki gibi suçu bana atıyor. Onunla mantıklı biri gibi konuşabilseymişim böyle bir olay asla yaşanmazmış. Fakat aptal ya da bebekmiş gibi davranılması insanın sabrını taşırmaya ve çıkarları pahasına da olsa özgürlüğünü savunmaya yetermiş. Onu nasıl ikna etmeye çalıştığımı unutuyor. İçinde bulunduğu tehlikenin farkındaymış gibi görünüyor fakat hiçbir şey bu tehlikeyi adamakıllı görmesini sağlamıyor. Geçen gece başında beklerken, susuzluğunu gidermek için ona su getirmiştim, eskisi gibi alaycı ve sert bir tavırla "Artık ne*

kadar da titizleniyorsun! Şu andan sonra benim için yapamayacağın şey yok, değil mi?" dedi.

Bu tavrına biraz şaşırarak "Seni rahatlatmak için her şeyi yapmaya hazır olduğumu biliyorsun," dedim.

"Evet biliyorum, benim masum meleğim ama ödülünü güvenceye, cenneti sağlama aldığında ve benim de cehennemde yanacağımdan emin olduğunda benim için parmağını kımıldat da göreyim! Hayır, ilgisizce bakacaksın ve dilimi serinletmek için parmağının ucunu bile suya sokmayacaksın!"

"Öyleyse bile bunun sebebi, aşamadığım o derin uçurumdur ve böyle bir durumda ilgisizce bakarsam, günahlarından arındığına emin olduğum ve duyduğum mutluluğun tadını çıkarmaya hazır olduğum içindir. Seninle cennette buluşmayacağımızdan emin misin, Arthur?"

"Hıh! Ne işim var orada, ne yapacağım ki?"

"Bilemiyorum ama orada mutlu olmadan önce zevklerinin ve hislerinin büyük oranda değişmesi gerektiği muhakkak. Hiç çaba göstermeksizin, kafanda canlandırdığın o işkence evresine girmeyi mi tercih ediyorsun?"

"Aman, hepsi masal bunların," dedi, aşağılayarak.

"Emin misin, Arthur? Gerçekten emin misin çünkü şüphen varsa, sonunda hata ettiğini düşünürsen ve geri dönmek için çok geç olduğunda..."

"Çok tuhaf olurdu muhakkak," dedi. "Şimdi bunlarla canımı sıkma, daha ölmüyorum," dedi hararetle, sanki o korkunç olayın dehşet verici yanı kafasına dank etmişti. "Helen, beni kurtarmalısın!" diye içtenlikle ellerime sarıldı; yalvarırcasına, hevesle yüzüme öyle bir baktı ki yüreğim sızladı, ağlamaklı olduğum için konuşamadım.

***

Bir sonraki mektup hastalığın hızla ilerlediği haberini getirdi. Zavallı hastanın ölüm korkusu, fiziksel acıya tahammülsüzlüğünden daha çok ıstırap veriyormuş. Bütün arkadaşları terk etmemiş, durumunun ağırlaştığını duyan Bay Hattersley kuzeydeki uzak evinden kalkıp onu görmeye gelmiş. Karısı da

ona eşlik ediyormuş ve uzun süredir görmediği sevgili arkadaşıyla görüşmekten, annesiyle kardeşini ziyaret edişi kadar memnun olmuş.

Bayan Huntingdon Milicent'ı tekrar gördüğüne çok sevindiğini, onu bu kadar mutlu ve iyi durumda gördüğüne çok memnun olduğunu söylüyor mektubunda ve devam ediyor: *Milicent artık Grove'da olduğu için sık sık ziyaretime geliyor. Bay Hattersley ise vaktinin çoğunu Arthur'un başında geçiriyor. Ondan beklemediğim kadar iyi niyetlerle talihsiz arkadaşına destek oluyor ve elinden geldiğince onu rahatlatmaya çalışıyor. Bazen şakalar yaparak onu güldürüyor, bazen eski günlerden bahsederek neşelendiriyor ama bu ıstırap içindeki hastayı kederli düşüncelerden kurtardığı gibi, daha derin bir üzüntüye de sevk edebiliyor. O zaman Bay Hattersley şaşırıp ne yapacağını bilemiyor, sadece utana sıkıla bir din adamı göndermeyi teklif ediyor. Fakat Arthur buna asla razı gelmez: Papazın iyi niyetli öğütlerini alay ederek, ciddiyetsiz bir tavırla geri çevirmişti, şimdi teselli bulmak için ona dönmeyi aklına bile getirmez.*

Bay Hattersley bazen benim yerime Arthur'a bakmayı teklif ediyor ama o beni bırakmıyor. Gücü azalıyor ama bu tuhaf heves artmaya devam ediyor; beni sürekli yanıbaşında tutma hevesi. Sakin olduğunda bir saat kadar kestirmek için yan odaya geçmek dışında onu neredeyse hiç bırakmıyorum ama o zaman bile, seslendiğinde duyabileceğim uzaklıkta olduğumu bilsin diye kapı aralık kalıyor. Bu mektubu yazarken de onun başındayım ve sanırım meşguliyetim sinirini bozuyor, gerçi ona bakmak için sık sık mektubun başından kalkıyorum, Bay Hattersley de yanında olmasına rağmen. O beyefendi biraz dinlenebilmem için geldi, bu güzel serin sabahta bahçede yürüyüş yapayım, arabayla getirdiği Milicent, Esther ve Arthur'u görebileyim diye. Zavallı hastamız bunun insafsızca bir öneri olduğunu düşündü, kabul etsem daha da insafsızca olduğunu düşünecekti. Bu yüzden bir dakikalığına çıkıp hemen döneceğimi söyledim. Bahçede, kemerin hemen önünde onlarla biraz konuştum, insanı zinde tutan temiz havayı içime çektim, üçünün biraz daha kalmam için samimi ve dokunaklı

ricalarına karşı koyarak bahçede onlarla yürüyüş yaptım ve zar zor ayrılıp hastama döndüm. Ondan beş dakika bile ayrılmamıştım ama düşüncesizlik ve ihmalciliğim yüzünden beni epey azarladı. Arkadaşı bana destek çıktı.

"Hayır hayır, Huntingdon," dedi. "Ona karşı çok sert davranıyorsun, yemek yemeye, uyumaya ihtiyacı var, arada bir temiz hava almalı, yoksa dayanamaz, bak söylüyorum. Şuna baksana! Şimdiden iğne ipliğe döndü!"

"Benim acılarımın yanında onunkiler nedir ki?" dedi, hasta adam. "Bana bu ihtimamı çok görmüyorsun, değil mi, Helen?"

"Hayır Arthur, sana gerçekten yardımcı olabilsem keşke. Seni kurtarmak için gerekirse hayatımı veririm."

"Hakikaten mi?"

"Seve seve yaparım."

"Ah, tabii çünkü ölmeye daha yaraşır olduğunu düşünüyorsun!"

Sıkıntılı bir sessizlik oldu. Belli ki iç karartıcı düşüncelere dalmıştı, onu telaşlandırmadan söyleyebileceğim, faydası dokunacak bir şeyler bulmaya çalışırken, hemen hemen aynı şeyleri düşünen Hattersley sessizliği bozdu: "Huntingdon, semtin papazını istemiyorsan daha kıdemli bir papaz çağırtabilirim ya da onun yardımcısı da olabilir."

"Hayır, Helen yardımcı olamazsa hiç kimse olamaz." Gözünden yaşlar boşandı "Ah, Helen, keşke seni dinleseydim, bunların hiçbiri olmayacaktı!" diye haykırdı. "Seni uzun zaman önce dinleseydim, ah, Tanrım! Her şey ne kadar farklı olurdu!"

Hafifçe eline bastırarak "O zaman sözümü dinle, Arthur," dedim.

"Artık çok geç," dedi, umutsuzca. Sonra bir sancı nöbeti daha geldi, sayıklamaya başladı, ölmek üzere olduğundan korktuk, hemen afyon ruhu tatbik edildi. Acıları hafiflemeye başladı, giderek kendisini toparladı ve sonunda uykuya daldı. O zamandan beri daha sakin durumda. Hattersley yarın geldiğinde onu daha iyi durumda bulmayı umut ettiğini söyledi ve gitti.

"Belki düzelirim, kim bilir?" dedi Huntingdon. "Bu dönüm noktası olabilir, ne dersin Helen?" Onun canını sıkmamak için elimden geldiğince neşeli bir cevap verdim ama yine de içten içe korktuğum ama kesin görünen o ihtimale hazırlıklı olmasını tavsiye ettim. Oysa o umut etmeye kararlıydı. Biraz sonra tekrar uykuya daldı ama şimdi inlemeye başladı.

Bir değişiklik var. Aniden, tuhaf ve heyecanlı bir tavırla beni yanına çağırdı, hezeyan geçirdiğinden korktum ama geçirmiyordu. "Bu bir dönüm noktasıydı, Helen," dedi, mutlulukla. "Şurada çok keskin bir ağrı vardı. Artık geçti. Attan düştüğümden beri hiç bu kadar rahat hissetmemiştim, epeyce geçti, çok şükür!" Ellerimi tutup tüm kalbiyle öptü ama sevincine katılmadığımı görünce ellerimi savurdu, soğukluğum ve duyarsızlığım yüzünden bana hakaret etti. Ne diyebilirdim? Yanına diz çöktüm, elini tutup sevgiyle öptüm –ayrıldığımızdan beri ilk kez– ve gözyaşlarım müsaade ettiği kadar ona, suskunluğumun sebebinin bu olmadığını söyledim. Ağrının böyle aniden kesilmesinin, onun tahmin ettiği gibi olumlu bir belirti olmamasından korkuyordum. Hemen doktoru çağırttım. Şu anda endişe içinde onu bekliyoruz. Doktorun dediklerini sana ileteceğim. Sancıları dinmiş durumda ve acının en keskin olduğu duyuları tamamen uyuşmuş bir hâlde.

En çok korktuğum şey başıma geldi: Doktor ona hiç umut kalmadığını söyledi. Kederini anlatmaya kelimeler yetmez. Daha fazla yazamayacağım.

***

Sonraki mektup içeriğinin gidişatı bakımından çok daha acıklıydı. Hasta adam ölüme hızla yaklaşıyordu, düşünmeye bile korktuğu, hiçbir duanın, yakarışın kurtaramayacağı o korkunç uçurumun kenarına sürüklenmişti. Artık hiçbir şey onu rahatlatamazdı; *Hattersley'in teselli çabaları da nafileydi. Onun için dünyanın bir anlamı kalmamıştı: Hayat ve tüm merakları, önemsiz kaygılar, geçici mutluluklar, hepsi kötü bir şaka gibiydi. Geçmişten bahsetmek nafile pişmanlık duyduğu bir eziyetti; gelecekten bahsetmek ise sadece kederini çoğaltıyor-*

du ama sessiz kalınca da kendi pişmanlık ve endişelerine av oluyordu. Çürümekte olan bedenine ne olacağını ürpererek düşündü; bedeni yavaşça, parça parça çözünmeye başlamıştı bile: Kefen, tabut, karanlık ve ıssız mezar ve çürümenin tüm dehşeti.

Sarsılmış hâldeki karısı "Düşüncelerini başka yöne –daha yüce konulara- çekmeye çalışsam da olmuyor," dedi. "Daha kötü oluyor," dedi kocası. "Mezarın ötesinde gerçekten bir hayat ve ölümden sonra yargılanma varsa, bununla nasıl yüzleşeceğim?" Ona bir faydam dokunamıyordu, söyleyeceğim hiçbir şey onu aydınlatmayacak, canlandırmayacak, rahatlatmayacaktı, yine de vazgeçmediği bir ısrarla bana tutunuyordu, çocuksu bir umutsuzlukla, sanki korktuğu akıbetten onu kurtarabilirmişim gibi. Beni gece gündüz yanından ayırmıyordu. Şu anda ben bu mektubu yazarken sol elimi tutuyor, saatlerdir bu şekilde tutmaya devam ediyor: Bazen solgun yüzünü bana çevirerek yavaşça, bazen koluma şiddetle yapışarak, gördüğü ya da gördüğünü sandığı şeyler karşısında alnı boncuk boncuk terliyor. Elimi bir anlığına çeksem hemen endişeye kapılıyor.

"Yanımda kal, Helen," diyor. "Elini tutayım, sen yanımdayken kötülük bana erişemeyecekmiş gibi geliyor. Fakat ölüm gelecek, geliyor işte, hızla, hızla! Ve ah, keşke ölümden sonra hiçbir şey olmadığına inanabilsem!"

"İnanmaya çalışma, Arthur, ölümden sonra sevinç ve cennet var, çabalarsan ulaşabilirsin!"

"Ne yani, benim için mi?" dedi güler gibi bir ses çıkararak. Hayattayken yaptığımız işlere göre yargılanmıyor muyuz? İnsan Tanrı'nın buyruklarına karşı gelerek dilediği gibi yaşayabiliyor, hepsi yanına kâr kalıyor da cennete gidebiliyorsa en aşağılık günahkâr bile sadece "Pişmanım!" diyerek en mübarek azizlerin ödülünü kazanabiliyorsa deneme mahiyetindeki hayatın ne anlamı kaldı?"

"Fakat içtenlikle pişman olursan..."

"Olamam, sadece korkarım."

"Geçmişten, sadece karşılaştığın sonuçları yüzünden pişman olursun."

"Kesinlikle, bir tek sana haksızlık ettiğim için üzgünüm.

Çünkü sen bana çok iyi davrandın."

"Tanrı'nın iyiliğini düşün, onu küstürdüğün için çok üzüleceksin."

"Tanrı nedir? Onu göremiyorum, duyamıyorum, Tanrı sadece bir fikirdir."

"Tanrı sonsuz bilgelik, güç ve iyiliktir, sevgidir ama bu düşünce insanın yetileri için çok büyükse, zihnin bu düşüncenin ezici sonsuzluğunda kaybolursa, bizi yanına almaya tenezzül eden, yüceltilmiş insan bedeninde göklere yükselen, ululukla parlayan Tanrı'yı seç."

Fakat sadece başını iki yana sallayarak iç geçirdi. Sonra ürpertici bir dehşet nöbeti geçirdi, elimi ve kolumu sımsıkı tuttu inleyip dövündü, yüreğimi parçalayan --çünkü yardım edemeyeceğimi biliyordum- çılgınca, çaresiz bir istekle bana tutunmaya devam ediyordu. Onu yatıştırıp rahatlatmak için elimden geleni yaptım.

"Ölüm çok feci bir şey," diye bağırdı. "Dayanamıyorum! Bilmiyorsun, Helen, hayal bile edemezsin çünkü ölüm senin karşına hiç çıkmadı ve gömüldüğümde, her zamanki gibi mutlu bir şekilde eski hayatına geri döneceksin ve dünya, sanki ben hiç var olmamışım gibi devam edip mutlu olmayı sürdürecek."

"Bunun seni üzmesine izin verme," dedim. "Hepimiz senin arkandan geleceğiz."

"Keşke Tanrı seni de benimle birlikte alsa," diye bağırdı. "O zaman beni savunabilirdin."

"Kimse kardeşini kurtaramaz, Tanrı'yla onun adına anlaşma yapamaz," dedim. "Onların ruhlarını kurtarmak daha pahalıya mal olur, bizi kötülüğün esaretinden kurtarmak için kusursuz ve günahsız olarak vücut bulmuş, O'nun kanına mal olur."

Fakat boşa konuşuyordum. Bu kutsal gerçekler karşısında eskisi gibi küçümseyerek gülmüyordu artık ama hâlâ güvenmiyordu ya da bunları anlayamayacaktı. Uzun süre can çekişmez. Korkunç bir şekilde acı çekiyor, ona bakan kişilere de acı çektiriyor. Daha ayrıntılı anlatarak canını sıkmayacağım. Ona gitmekle iyi ettiğime seni ikna edecek kadar anlattım sanırım.

***

Ah, zavallı Helen! Çektiği çileler çok korkunç olmalı! Ve bunları azaltmak için hiçbir şey yapamıyorum, hayır, gizlice arzu ederek bu dertleri başına ben açmışım gibi geliyor; kocasının ya da onun çektiği acıları göz önüne alıp almayışım, böyle bir dilekte bulunduğum için kendimle ilgili verilmiş bir hüküm gibi geliyor.

İki gün sonra bir mektup daha geldi. Bu da hiç açıklama yapılmadan elime tutuşturuldu ve içeriği şöyleydi:

Sonunda gitti. Elini sımsıkı tutarak bütün gece yanında oturdum, yüzündeki değişiklikleri gözledim, zayıflayan nefesini dinledim. Uzun süredir sessizdi, bir daha konuşamayacak sanıyordum, oysa zayıf bir sesle ama gayet açık bir şekilde "Bana dua et, Helen!" dedi."

"Her saat, her dakika sana dua ediyorum, Arthur ama sen kendin için dua etmelisin."

Dudakları kımıldadı ama sesi çıkmadı, sonra bakışları huzursuzlaştı, zaman zaman ağzından kaçan anlamsız, yarım yamalak sözlerden, artık bilincini kaybettiğini düşündüm, yavaşça elimi çektim, biraz nefes almak için çıkmak niyetindeydim çünkü bayılacak gibiydim ama parmakları kasıldı ve halsizce "Beni bırakma," diye fısıldayarak geri çağırdı. Yeniden elini tuttum ve son nefesini verene kadar bırakmadım, sonra da bayılmışım. Fakat üzüntüden değil, yorgunluktan. O âna kadar başarıyla mücadele edebilmiştim. Ah, Frederick, ölüm döşeğinin bu bedensel ve zihinsel ıstırabını kimse bilemez! O zavallı titrek ruhun sonsuz işkenceler çekmek üzere aceleyle çıkıp gittiği düşüncesine nasıl katlanırım? Bu beni çıldırtacak. Fakat Tanrı'ya şükür, sadece pişmanlık duyduğu ve sonunda bağışlandığı ihtimaline duyduğum belirsiz güven yüzünden değil, günahkâr ruhun içinden geçmeye –onu bekleyen kadere doğru- mecbur olduğu arındırıcı ateşe duyduğum kutlu güven yüzünden de umudum var. Bu ateşlerden geçer ve yine de kaybolmaz ve yarattığı hiçbir şeyden nefret etmeyen Tanrı sonunda onu kutsayacaktır!

Naaşı perşembe günü o çok korktuğu mezara teslim edilecek ama tabut en kısa sürede kapatılmalı. Cenazeye katılacaksan derhal buraya gel çünkü yardıma ihtiyacım var.

Helen Huntingdon

Bunu okurken sevincimi ve umudumu Frederick Lawrence'tan gizlemeye gerek duymuyordum çünkü utanacak bir şeyim yoktu. Sadece kardeşinin sonunda acı veren, ezici, zahmetli uğraşlardan kurtulduğuna seviniyordum ve sadece Helen'ın bu olayın etkisinden zamanla kurtulacağını ve hiç değilse bundan sonraki hayatında huzur ve sükûnet içinde dinlenebilmesini umut ediyordum. Talihsiz kocasına çok acıdım (çektiklerinin her bir zerresinden kendisinin sorumlu olduğunu ve başına gelen her şeyi hak ettiğini bilmeme rağmen) Helen'ın dertlerini kendi derdimmiş gibi içimde hissettim ve kocasına bakarken girdiği onca sıkıntının doğuracağı sonuçlardan büyük bir endişe duydum; o korkunç nöbetler, yaşayan bir ölünün yanında sürekli ve zarar verici bir şekilde kapalı kalma, eminim çektiği çilelerin yarısını bile anlatmamıştı mektuplarında.

412

Mektubu verirken "Helen'ın yanına gidecek misin, Lawrence?" diye sordum.

"Evet, hem de hemen."

"Tamam! Ben gideyim o hâlde, sen de yolculuk için hazırlıklara başlarsın."

"Hazırlıklar bitti bile, sen mektubu okurken, buraya gelmeden önce bitti. Araba da kapıya yanaşıyor."

İçimden bu süratini takdir ederek onunla vedalaştım ve ayrıldım. Ayrılırken tokalaştığımız sırada soran gözlerle bana baktı ama yüzümde aradığı her ne idiyse, ağırbaşlılıktan başka bir şey görmedi; aklından geçtiğini sandığım şeyler yüzünden bir an gücendiğim için, bu ağırbaşlı ifadeye biraz da sertlik

karışmış olabilirdi.

Kendi beklentilerimi, ateşli aşkımı, sebatkâr umutlarımı unutmuş muydum? Onlara geri dönmek kutsal şeylere saygısızlıkmış gibi geliyordu ama unutmamıştım. Fakat o beklentilerin karanlığının hüzünlü bir algısı, o umutların mantıksızlığı ve o sevginin boşunalığı vardı, atıma atlayıp eve doğru giderken işte bunları düşünüyordum. Bayan Huntingdon artık özgürdü, onu düşünmek artık suç değildi, peki o beni hiç düşünmüş müydü? Şimdi değil, elbette –bunu bekleyemem- ama şoku atlattıktan sonra düşünecek miydi? Ağabeyiyle (Helen'ın da dediği gibi ortak dostumuz) mektuplaşmaları süresince adımı sadece bir kez zikretmişti, o da gerekli olduğu için. Bu bile çoktan unutulduğumu farz etmeme yeterdi ve daha da kötüsü, görev duygusu onu susturmuş olabilirdi. Beni unutmaya çalışıyordu belki ve buna ilaveten, gördüğü ve hissettiği korkunç gerçekler, bir zamanlar âşık olduğu adamla barışması, o adamın korkunç acılar çekerek ölmesi, tüm bunların geçmişte bana duyduğu aşkın izlerini sildiğine dair iç karartıcı bir kanaat oluşturmuştu bende. Bu dehşetten kurtulup eski sağlığına, huzuruna, hatta neşesine, bir dereceye kadar kavuşabilir ama bundan sonra geçici bir heves, nafile, aldatıcı bir hayal olarak göreceği o hislere asla kavuşamaz, özellikle de ona varlığımı hatırlatacak kimse yoksa, artık birbirimizden çok uzakta olduğumuza göre ve nezaketim ona yazmama ya da onu görmeme engel olduğu için (en azından önümüzdeki aylarda) gayretli bağlılığıma onu ikna edecek bir vesile kalmamış oluyor. Ağabeyini kendi tarafıma nasıl çekebilirim? Çekingenliğinin buzdan kabuğunu nasıl kırabilirim? Belki aşkımı eskisinden daha çok kınayacak, benim fazlasıyla zayıf biri olduğumu düşünecek, kız kardeşinin dengi olamayacak kadar alt sınıftan olduğumu. Evet, bir engel daha vardı; Grassdale Malikânesi'nin Bayan Huntingdon'ı ile Wildfell Konağı'nın kiracısı ressam Bayan Graham arasında, ait oldukları sınıf ve sahip oldukları servet açısından büyük fark vardı ve kendisi değilse de herkes, tüm çevresi, elimi ilkine uzatmamın fazla cüretkâr olduğuna inanıyordu. Beni sevdiğinden emin olsam, bu göğüs gerebileceğim bir ceza olurdu ama aksi hâlde nasıl yaparım? Ve son

olarak, merhum kocası, her zamanki bencilliğiyle, Helen'ın yeniden evlenmesi hakkında kısıtlamalar koyacak şekilde bir vasiyet düzenlemiş olabilirdi. Yani böylece görüyorsun ki, fırsat versem, umutsuzluğa kapılmak için pek çok sebebim var.

Yine de Bay Lawrence'ın Grassdale'den dönüşünü en küçük bir sabırsızlık göstermeksizin bekliyordum. Fakat dönüşü uzadıkça sabırsızlanmaya başladım. On-on iki gündür orada. Kardeşini teselli etmek, ona yardımcı olmak için kalmakta çok haklı ama Helen'ın nasıl olduğunu ya da en azından ne zaman dönmeyi düşündüğünü söylemek üzere bana yazabilirdi çünkü Helen için endişe ederek ve geleceğimle ilgili beklentilerimin belirsizliğiyle işkence çektiğimi biliyor mutlaka. Döndüğünde ise bana Helen'la ilgili olarak sadece, hayatının en büyük derdi olan ve az kalsın Helen'ı da mezar kapılarına sürükleyen o adam için sürekli çaba sarf etmekten son derece bitkin ve yorgun düştüğü, kocasının hüzünlü sonu ve bununla birlikte gelişen şartlar yüzünden sarsıldığını ve çöktüğünü söyledi. Fakat benimle ilgili tek bir imada bulunmamış, adımı ağzına almamıştı. Bu konuda hiçbir şey sormadım elbette. Lawrence'ın aslında kardeşiyle evlenmemi onaylamadığı fikrini aklıma getirmek istemiyordum.

Lawrence'ın, ziyareti hakkında daha fazla soru beklediğini anladım ve kışkırtılmış kıskançlığın keskin sezgisiyle ya da özsaygı endişesiyle ya da artık her ne şekilde adlandırmam gerektiğini bilemediğim hislerle, dilimin ucuna kadar gelen sorulardan çekindiğimi ve sormaktan vazgeçtiğimi görünce şaşırmaktan ziyade memnun olduğunu da anladım. Öfkeden kan beynime sıçramıştı elbette fakat gururum beni, hislerimi bastırmaya mecbur etti ve görüşmemiz boyunca sakin ya da en azından metanetli bir ifade takındım. Durumu akla yatkın hükümlerle gözden geçirdiğimde, böyle bir durumda Lawrence ile atışmanın son derece mantıksız ve yersiz olacağını gördüğümü söylemem gerek. Kalbimde ona haksızlık ettiğimi de itiraf etmeliyim. Gerçek şu ki, beni seviyordu ama Bayan Huntingdon ile kuracağım bağın, herkesin gözünde dengim olmayan biriyle yapılmış bir evlilik olarak görüleceğinin farkındaydı ve dünyayı karşısına almak onun yapısında olan bi-

rine göre bir şey değildi; özellikle de böyle bir durumda çünkü kendisinden çok kardeşinin hakkında kötü düşünülmesinden korkuyordu. İkimizin de mutluluğu için evlenmemiz gerektiğine inansaydı ya da onu ne kadar çok sevdiğimi bilseydi farklı davranırdı ama sakin ve soğukkanlı olduğumu ve kimsenin bu hâlimi bozamayacağını görünce davranamazdı. Evliliğimize fiilen karşı çıkmaktan kaçınsa da evlenmemiz için bir şey yapmazdı ve birbirimizi seçmemiz konusundaki hislerimizle başa çıkmamıza yardımcı olmak için, bu hisleri teşvik etmek yerine ihtiyatlı davranmayı tercih edecekti. Şimdi sen "Lawrence bu konuda çok haklı," diyeceksin. Belki öyleydi, ne olursa olsun, ona darılmam söz konusu değildi ama bu duruma ılımlı olarak da yaklaşamıyordum ve havadan sudan biraz sohbet ettikten sonra, gururum kırılmış, arkadaşlık hislerim incinmiş bir hâlde, buna ilaveten gerçekten unutulduğum korkusuyla ve sevdiğim kadının yapayalnız ve üzgün, sağlığı bozulmuş, karamsar bir hâlde olduğunu bilerek ondan ayrıldım. Helen'ı teselli etmem, ona yardımcı olmaya çalışmam yasaktı, hislerimi paylaşmam bile yasaktı çünkü böyle bir mesajın ona Bay Lawrence aracılığı ile iletilmesi artık söz konusu bile olamazdı.

Peki ne yapacaktım? Beni fark edecek mi diye bekleyebilirdim ki, ağabeyi vesilesiyle haber göndermediğim sürece elbette fark etmeyecekti ve Lawrence'ın da mesajımı ona iletmeyeceğini düşünüyordum. Sonra aklıma korkunç şeyler geldi! Mesajına cevap vermedim diye ondan soğuduğumu, değiştiğimi düşünebilirdi ya da Lawrence onu artık düşünmediğime inandırmış olabilirdi. Ayrılığımızın üstünden altı ay geçene kadar bekleyecek (şubat sonuna denk geliyordu) ve sonra ona bir mektup gönderecek, süre sona erdiğinde yazmama izin verdiğini mütevazı bir dille hatırlatacaktım ve bundan bir fayda sağlamayı umuyordum, en azından son zamanlarda çektiği sıkıntılar karşısında duyduğum derin üzüntüyü, asil davranışlarını çok takdir ettiğimi, sağlığının artık düzelmiş olduğunu umduğumu, ne zamandır mahrum kaldığı, en çok onun hak ettiği huzurlu, mutlu bir hayatı yaşama fırsatı bulacağını ifade edebilirdim, ayrıca beni unutmadığı umuduyla küçük arkadaşım Arthur'un da hatrını sorar; eski günleri,

onunla geçirdiğimiz, hayatımın tuzu biberi olan anıları aklımdan hiç çıkmayan güzel zamanları yâd eder, son zamanlarda yaşadığı sıkıntıların, beni aklından tamamen silmediği umudunu taşıdığımı söylerdim. Karşılığında cevap göndermezse bir daha yazmamam gerekiyordu elbette ama mektubuma karşılık verirse (bir şekilde mutlaka verecekti) geleceğimi bu cevaba göre düzenleyecektim.

Böyle sefil bir belirsizlik içinde bekleyerek geçecek olan on gün çok uzun bir süreydi ama cesaret! Ha gayret! Bu arada, eskisinden daha sık olsa da Lawrence'la görüşmeye ve alışılageldiği üzere, son zamanlarda ondan haber aldı mı, durumu nasıl diye, kardeşi hakkında sorular sormaya devam ediyordum.

Sordum ama aldığım cevaplar sadece mektupta geçenlerle sınırlıydı: Her zamanki gibiymiş, şikâyeti yokmuş ama son mektubu büyük bir çöküntüye işaret ediyormuş, daha iyi olduğunu yazmış ve son olarak, gayet iyi olduğunu, oğlunun eğitimi, merhum kocasının mülklerinin idaresi ve işlerinin düzenlenmesiyle uğraştığını yazmış. Alçak herif, bana mülklerin nasıl elden çıkarıldığını ya da Bay Huntingdon'ın ölmeden önce vasiyet bırakıp bırakmadığını söylemedi. Bunları soracağıma ölürüm daha iyi çünkü öğrenmek isteyişimi açgözlülük olarak görüp yanlış yorumlayabilirdi. Artık kardeşinden gelen mektupları bana göstermiyordu, ben de görebilir miyim diye bir imada bulunmuyordum. Şubat yaklaşıyordu, aralık geçmişti ve ocak ayı da geçmek üzereydi, birkaç hafta daha ve sonra bu belirsizlik içindeki kıvranışım ya umutlarımın yitip gitmesiyle ya da yeniden doğmasıyla son bulacak.

Fakat maalesef! Tam bu sırada amcasının vefatıyla bir darbe daha aldı, beş para etmez karaktersizin teki, bana sorarsan ama Helen'a herkesten daha çok nezaket ve şefkat göstermişti, Helen da onu hep bir baba gibi görmüştü. Öldüğünde yanındaydı, hastalığının son günlerinde bakımıyla alakalı yengesine yardımcı oldu. Ağabeyi cenazeye katılmak üzere Staningley'e gitti ve döndüğünde Helen'ın hâlâ orada olduğunu, yengesine destek olmaya çalıştığını ve bir süre daha orada kalacağını söyledi. Bu benim için kötü bir haberdi, orada kalmaya devam ettiği sürece ona yazamazdım çünkü adresini bilmiyordum ve

Lawrence'a da soramazdım. Haftalar haftaları kovaladı, ne zaman Helen'ı sorsam hep Staningley'de olduğu cevabını aldım.

"Nerede bu Staningley?" diye sordum, sonunda.

"...shire'da," dedi Lawrence. Öyle soğuk bir tavrı vardı ki, daha açık bir şey sormaktan açıkça çekindim.

"Grassdale'e ne zaman dönecek?" diye sordum.

"Bilmiyorum."

"Kahretsin!" diye söylendim.

Safça bir şaşkınlıkla "Neden, ne oldu, Markham?" dedi Lawrence. Fakat ona cevap vermeye tenezzül etmedim, sadece suskun, surat asarak küçümser bir bakış attım ama o kafasını öte yana çevirdi; yarı dalgın, yarı neşeli hafif bir gülüşle halının desenlerini incelemeye başladı; sonra birden başını kaldırıp beni neşeli dostça bir sohbete çekmeye çalıştı ama onunla konuşamayacak kadar sinirim bozulmuştu, bu yüzden daha fazla oyalanmadan oradan çıktım.

Gördüğün gibi bazen Lawrence'la iyi geçinemiyorduk. Sanırım mesele ikimizin de biraz fazla alıngan olmasıydı. Bu can sıkıcı bir durum, Hallford, ikimizin de o niyette olmadığı hâlde karşılıklı olarak hakarete uğramış gibi düşünmemiz. Senin de görebileceğin gibi artık kendimi mağdur konumuna sokmayacağım; mutlu ve akıllı olmayı, kafama takmamayı, komşularıma daha anlayışlı olmayı öğrendim, sana da Lawrence'a da gülüp geçebilirim.

Kısmen kaza yüzünden, kısmen de kasıtlı olarak ihmal edişim yüzünden (çünkü ondan gerçekten hoşlanmamaya başladım) arkadaşımla ancak birkaç hafta sonra görüşebildik. Görüşmek isteyen o olmuştu. Haziran ayı başında güneşli güzel bir sabah samanların hasadına başladığım tarlaya geldi.

Hâl hatır sorduktan sonra "Uzun zamandır görüşemiyoruz, Markham," dedi. "Artık Woodford'a hiç gelmeyecek misin?"

"Bir kez uğradım ama evde yoktun."

"Kusura bakma ama o çok zaman önceydi; tekrar uğrarsın diye ummuştum, bu yüzden ben geleyim dedim ama sen hep dışarıdasın gibi, yoksa daha sık uğrardım ama bu sefer seninle görüşmeye kararlı olduğum için midilliyi yolun kenarında bıraktım ve yanına gelmek için çitlerle hendeğin oraya kadar

yürüdüm. Bir süreliğine Woodford'dan ayrılıyorum, bir iki hafta seni görme zevkine erişemeyeceğim."

"Nereye gidiyorsun?"

Hafifçe gülerek, elinden gelse bu gülüşü bastırırdı "Önce Grassdale'e," dedi.

"Grassdale'e mi! Orada mı peki?"

"Evet ama bir iki gün sonra Bayan Maxwell'le birlikte biraz deniz havası almak için F...'ye gidecek, ben de onlarla gideceğim." (O zamanlar F... kasabası sakin ama hatırı sayılır bir tatil beldesiydi. Şimdilerde çok daha kalabalık oldu.)

Lawrence kardeşine mesaj iletmek için bu durumdan faydalanmamı bekler gibiydi. O böyle bir şey teklif etmeyecekti elbette ama ben ondan istesem inanıyorum ki hiç itiraz etmeden mesajımı iletecekti. Fakat böyle bir talepte bulunmaya dilim varmadı ve o gittikten sonra fark ettim ki çok uygun bir fırsatı kaçırmıştım; akılsızlığıma, aptalca gururuma çok hayıflandım ama artık bu talihsizliği düzeltmenin bir yolu yok.

Ta ağustos sonuna kadar gelmedi. İki üç kez F...'den mektup yazdı ama bu mektuplar can sıkıcı şekilde yetersizdi; hiç umurumda olmayan genel konulardan, ufak tefek önemsiz meselelerden bahsediyordu ve aynı şekilde son derece tatsız bulduğum düşüncelerle doluydu, kardeşi hakkında neredeyse hiçbir şey yazmıyor, kendinden ise biraz bahsediyordu. O dönene kadar bekleyecektim, belki o zaman ağzından bir şeyler alabilirdim. Yine de şu anda ağabeyi ve yengesiyle beraberken Helen'a yazamazdım, zira yengesi benim küstahça isteklerime ağabeyinden daha muhalifti. Kendi evinin sükûnet ve sakinliğine döndüğünde bu benim için en uygun fırsat olacaktı.

Lawrence döndüğünde büyük endişelerim konusunda her zamanki gibi sessiz kaldı. Kardeşinin F...'de vakit geçirmekten çok fayda sağladığını, oğlunun gayet iyi olduğunu ve –maalesef- ikisinin Bayan Maxwell ile birlikte Staningley'e dönüp orada en az üç ay kalacaklarını söyledi. Neyse, seni hüsranım, beklentilerim ve hayal kırıklıklarımla, tereddütlerim, sıkıcı umutsuzluklarım ve titrek umutlarımla daha fazla sıkmayacağım, artık bu konuyu kapatıp, sebat edip, gözüpek bir hamle yaparak, olayları akışına bırakıp sabırla bekleyerek

sana anlattığım bu hikâyede adı geçen ama tekrar zikretme fırsatı bulamadığım bir-iki kişinin başına neler geldiğini anlatacağım.

Bay Huntingdon'ın ölümünden bir süre önce Leydi Lowborough bir başka âşığıyla Avrupa'ya kaçtı, orada bir süre pervasızca, eğlence ve sefahat içinde yaşadılar, sonra kavga edip ayrıldılar. Leydi Lowborough gösterişli hayatına devam etti ama yıllar geçti, paralar suyunu çekti, sonunda sıkıntıya ve büyük bir borç batağına düştü, rezil oldu ve sefalet çekmeye başladı; duydum ki, sonunda yokluk, bakımsızlık ve büyük bir sefalet içinde ölmüş. Fakat bu sadece bir söylenti de olabilir. Belki hâlâ yaşıyordur çünkü benim ya da akrabalarının, eski tanıdıklarının bu konuda bildiği bir şey yok çünkü hepsi uzun yıllar önce onunla irtibatı kaybetmişlerdi ve ellerinden gelse onu tümden unutmayı arzu ederlerdi. Kocası ise onun bu ikinci ihaneti üzerine hemen boşanma yolları aradı ve temin etti ve ayrıldıktan kısa bir süre sonra yeniden evlendi. İyi de etti çünkü suratsız ve huysuz bir kişiliği olan Lord Lowborough bekâr hayatı yaşayacak biri değildi. Hiçbir merak, uğraş, hiçbir tutkulu proje ya da aktif meşguliyet evindeki huzurun ve sevginin yokluğunu telafi edemezdi. Bir oğlu ve adını taşıyan bir kızı vardı, evet ama onlar da maalesef annelerini hatırlatıyorlardı ve talihsiz küçük Annabella, Lord Lowborough'nun daimî üzüntü kaynağıydı. Saf ve masum sevgisine karşılık, ona baba şefkatiyle yaklaşmaya çalışıyor, ondan nefret etmemek, bir dereceye kadar da olsa ona iyi gözle bakmak için kendini zorluyordu ama o masuma karşı içten içe beslediği hisler yüzünden kendini ayıplamanın acısını, içinden geçen kötü düşünceleri (hiç de hoş olmayan düşünceler) onu iyi tanıyanların kısmen tahmin etmesine rağmen bastırmaya çalışmasını ancak Tanrı ve kendisi bilebilirdi, aynı anda hem gençliğinde yaptığı ahlaksızlıklara geri dönmeye can atıyor hem de geçmişteki felaketlerin unutulmasını istiyor; eskiden onu acınası şekilde esir alıp alçaltan, sağlığının, sağduyusunun ve erdemlerinin sinsi düşmanına teslim olarak, kırılmış bir kalbin ıstırabına, mutsuz, arkadaşsız bir hayata ve tesellisi imkânsız bir zihne mahkûm olmanın zorlu çelişkisini yaşıyordu.

Eş olarak ikinci tercihi ilkinden epey farklıydı. Kimileri zevkine şaşırdı, hatta kimileri onu alaya aldı ama bunda onların aptallıkları lordunkinden daha barizdi. Yeni eşi onunla hemen hemen aynı yaştaydı –yani otuzla kırk arası- ne güzelliği ne serveti ne muhteşem başarılarıyla göze çarpıyordu; içten gelen sağduyusu, şaşmaz doğruluğu, faal dindarlığı, sevecenliği, hayırseverliği ve neşeli mizacı dışında dikkat çekici bir özelliğini duymadım. Kolayca tahmin edebileceğin gibi, bu özellikler bir araya gelerek onu çocuklara kusursuz bir anne, lord hazretlerine paha biçilmez bir eş hâline getiriyordu. Lord Lowborough her zamanki gibi kendini değersiz buluyor, bu hanımın kendisine çok fazla olduğunu düşünüyor, Tanrı'nın kendisine böyle bir armağan bahşetmesine, hatta hanımefendinin kendisini diğer erkeklere tercih etme zevkine şaşıyor, ona yapılan bu iyiliğin karşılığını vermek için elinden geleni yapıyordu ve şu ana kadar bunda başarılı da olmuştu; hanımefendi İngiltere'nin en mutlu, en çok sevilen eşlerinden biriydi, sanırım hâlâ da öyle; bu çiftin zevklerini sorgulayanlar, kendi seçimleri sonucunda bu mutluluğun yarısını bulabilseler ya da tercih ettikleri eşlerine bu çiftin yarısı kadar kalıcı ve samimi bir sevgi besleseler minnettar olurlardı.

420

O alçak rezil Grimsby'e ne olduğunu merak ediyorsan, durumunun daha beter olduğunu söyleyebilirim; ahlaksızlık ve rezilliklerinin biri bitip diğeri başlıyormuş, sadece kulübünün en rezil üyeleriyle ve toplumun en aşağı süprüntüleriyle görüşüyormuş –dünyanın geri kalanı buna çok memnundur– ve dediklerine göre, kendi gibi rezil bir sarhoşla oyunda hile yaptığı için çıkan bir kavga onun sonunu getirmiş.

Bay Hattersley'e gelince "onların arasından çıkma" kararını asla unutmadı, tam bir erkek ve Hıristiyan gibi yaşadı, bir zamanlar çok yakın arkadaşı olan Huntingdon'ın eski alışkanlıkların verdiği hasarla hastalanıp vefat etmesi onu öyle derinden ve ağır şekilde etkiledi ki, bir daha böyle bir ders alma ihtiyacı duymadı. Şehrin baştan çıkarıcı şeylerinden uzak durdu, hayatını kırsalda geçirdi, zinde ve hareketli taşra beylerinin yaptığı şeyleri yaptı; çiftçilikle, at ve sığır yetiştiriciliğiyle uğraştı, araya biraz da avcılık ve atıcılık soktu ve

ara sıra arkadaşlarıyla (gençliğindekinden daha iyi arkadaşlar) ve mutlu karısının (artık çok mutlu ve güvenilir) görüşerek, gözüpek oğulları ve pırıl pırıl kızlarından oluşan güzel ailesiyle hayat neşesini buldu. Bankacı olan babası birkaç yıl önce vefat etti, tüm servetini ona bıraktı, artık şu anki zevkleri için bütün imkânlara sahip ve Sayın Bay Ralph Hattersley'in soylu atlar yetiştirme konusunda tüm ülkede şöhret sahibi olduğunu söylememe gerek yok.

51

Şimdi aralık ayının başında, ilk karın kavruk tarlalara, donmuş yollara hafif hafif yağdığı, tekerlek izlerinde, geçen ayki sağanak yağmurların artık kurumuş olan çamuruna batmış insanların ve atların ayak izlerinde biriktiği, durgun, soğuk, bulutlu bir öğle sonrasına döneceğiz. Çok iyi hatırlıyorum çünkü yanımda Eliza Millward gibi hiç de dikkate değer olmayan biriyle papaz evinden dönüyordum. Babasına uğramıştım, kendim için değil, tamamen annemi memnun etmek için
422 nezaketen üstlenilmiş bir görev çünkü o evin yakınına bile gitmekten nefret ediyorum, sadece bir zamanlar bana çok çekici gelen Eliza'ya duyduğum soğukluk yüzünden değil, yaşlı papazın Bayan Huntingdon hakkındaki çirkin düşüncelerini affetmediğim için de. Şimdi o düşüncelerinin yanlış olduğunu kabul etmek zorunda kalsa da hâlâ kocasını terk etmekle yanlış yaptığını düşünüyor. Bu hareketi bir eş olarak yükümlü olduğu kutsal görevleri ihlâl etmesi anlamına geliyormuş, kendisini günaha girmeye müsait duruma sokarak şansını zorlamış ve fiziki şiddete uğramak dışında hiçbir şey bu hareketi mazur gösteremezmiş ki o zaman bile korunmak için kanuna başvurabilirmiş. Fakat bahsetmek istediğim papaz efendi değil, kızı Eliza'ydı. Tam papazın evinden ayrılırken Eliza yürüyüşe çıkmak üzere hazırlanmış olarak içeri girdi.

"Ben de kız kardeşinizi görmeye gelecektim, Bay Markham," dedi. "Bir itirazınız yoksa sizin eve birlikte gidelim. Yürüyüşe çıktığımda yanımda bir arkadaş olması hoşuma gider, sizin?"

"Hoş biriyse, elbette."

Genç hanım cilveli cilveli gülümseyerek "Tabii," dedi.

Ve birlikte yola koyulduk.

Bahçe kapısını kapatıp yüzümüzü Linden-Car'a doğru çevirirken "Rose evde midir, sizce?" diye sordu.

"Öyle sanıyorum."

"Umarım evdedir çünkü ona haberlerim var, tabii siz benden önce davranmadıysanız."

"Ben?"

"Evet. Bay Lawrence'ın neden gittiğini biliyor musunuz?"

"Gitmiş mi?" dedim ve gözleri parladı.

"Ah, demek size kız kardeşinden bahsetmedi."

"Ne olmuş kız kardeşine?" diye dehşetle sordum, başına bir felaket mi gelmişti yoksa?

İşkence eder gibi gülerek "Ah, Bay Markham, nasıl da kızardınız!" diye bağırdı. "Ha, ha! Onu hâlâ unutmamışsınız ama bu konuda elinizi çabuk tutun çünkü maalesef, ah, maalesef! Haftaya perşembe günü evleniyor!"

"Hayır Bayan Eliza, yanılıyorsunuz."

"Beni yalancılıkla mı suçluyorsunuz yoksa?"

"Yanlış bilgilendirilmişsiniz."

"Öyle mi? Siz doğrusunu mu biliyorsunuz?"

"Sanırım öyle."

Heyecanım karşısında neşeyle gülerek "Neden renginiz soldu o hâlde?" dedi. "Size böyle uydurma bir haber verdim diye zavallı bendenize kızdınız mı? Ben sadece söyleyenlerin yalancısıyım. Doğruluğuna kefil değilim ama Sarah'nın beni, haber kaynağının da Sarah'yı kandırması için bir sebep de göremiyorum. Uşak ona böyle söylemiş, Bayan Huntingdon'ın perşembe günü evleneceğini, Bay Lawrence'ın da düğüne gittiğini. Damadın adını söyledi ama unuttum. Belki siz hatırlamama yardım edersiniz, yakınlarda oturan ya da semte sık sık uğrayan, uzun süredir ondan hoşlanan biri yok mu? Bay... neydi adı, hay aksi, Bay..."

"Hargrave mi?"

"Hah, evet," diye bağırdı. "Tam da buymuş adı."

"Mümkün değil, Bayan Eliza!" diye haykırdım, sesim onu

irkiltti.

Sakince yüzüme bakarak "Şey, yani bana söylenen bu," dedi. Sonra tepemin tasını attıran tiz bir kahkaha attı.

"Gerçekten çok özür dilerim," dedi. "Çok kabayım, biliyorum ama ha, ha, ha! Yoksa sizinle mi evleneceğini sanıyordunuz? Ah canım, ne yazık! Ha, ha, ha! Aman Bay Markham, bayılacak mısınız yoksa? Tanrım, şu adamı çağırayım mı? Jacob..." Onu susturdum, kolundan tutup, sanırım biraz şiddetle sıktım çünkü korku ya da acıyla geri çekildi ama cesareti kırılmamıştı, hemen toparlandı, sahte bir endişeyle devam etti. "Sizin için ne yapabilirim? Su getireyim mi ya da brendi? Şuradaki meyhaneden bulabiliriz, bir koşu gidip getirebilirim."

"Saçmaladığınız yeter!" diye bağırdım. Şaşırmıştı, bir an yine korkuya kapıldı. "Böyle şakalardan hiç hoşlanmadığımı bilirsiniz."

"Şaka mı? Ben şaka yapmıyordum ki!"

Ağırbaşlı ve sakin bir şekilde konuşmak ve tutarlı, mantıklı bir şey söylemek için büyük çaba harcayarak "Yine de gülüyordunuz, bana gülünmesinden hiç hazzetmem," diye cevap verdim. "Neşeniz pek yerinde, Bayan Eliza, kendi kendinizi de oyalayabilirsiniz, bu yüzden bırakayım da yürüyüşünüzü tek başınıza bitirin, şimdi aklıma geldi de başka bir işim vardı, size iyi günler."

Böylece onu bıraktım (o şeytanca kahkahalarını ağzına tıkarak) tarlalardan tarafa döndüm, bayırdan aşağı indim ve çitlerin en yakın boşluğundan geçtim. Anlattığı hikâyenin gerçekliğini ya da sahteliğini bir an önce kanıtlamaya kararlı bir hâlde, bacaklarımın beni götürebildiği kadar hızlı bir şekilde Woodford'a gittim. Önce dolambaçlı yola girdim ama bana işkence çektiren zarif hanımın görüş alanından çıktığım anda kuş gibi uçarak merayı, ekilmemiş araziyi, anızları, patikayı geçtim, çitleri, hendekleri ve engebeleri aşarak genç köy ağasının konağına geldim. O ana kadar aşkımın coşkusunu hiç böyle hissetmemiştim; moralimin en bozuk olduğu anlarda bile tamamen yıkılmayan umutlarımın eksiksiz gücünü, günün birinde onun benim olacağı düşüncesine ya da hiç değilse anılarıma, dostluğumuzun ve sonsuza dek sevgiyle anacağı

aşkımızın anılarına sımsıkı sarılışımı. Kararlı adımlarla kapıya doğru yürüdüm, ev sahibini görürsem ona kardeşini soracak, artık daha fazla bekleyip tereddüt etmeyecek, sahte nezaketi ve aptalca gururu bir kenara bırakacak ve bir an önce akıbetimi öğrenecektim.

Kapıyı açan uşağa "Bay Lawrence evde mi?" diye sordum.

Telaşla bana bakan uşak "Hayır efendim, dün ayrıldılar," dedi.

"Nereye gitti?"

Aptal aptal sırıtarak "Grassdale'e, efendim, siz bilmiyor muydunuz?" diye cevap verdi. "Fakat sanırım..."

Ne sandığını söylemesini beklemeden dönüp gittim. Orada durup da hislerimi o herifin küstah kahkahalarına ve yersiz merakına maruz bırakmayacaktım.

Fakat şimdi ne yapmalıydım? O adam uğruna beni terk etmiş olabilir miydi? Buna inanamıyordum. Benden vazgeçebilir ama kendini ona veremez! Evet, gerçeği öğrenecektim, bu büyük şüphe ve korku, bu kıskançlık ve öfke zihnimi böyle meşgul ederken günlük işlerimi asla yapamazdım. L...'den kalkan sabah otobüsüne binecek (akşam otobüsü kalkmıştı mutlaka) ve Grassdale'e gidecektim, evlilik gerçekleşmeden orada olmalıydım. Peki neden? Çünkü bu işe engel olabilirmişim, eğer olamazsam ikimiz de hayatımızın sonuna kadar bunun yasını tutacakmışız gibi geliyordu. Bana öyle geliyordu ki birileri beni ona yanlış anlatmıştı, belki ağabeyi, evet, onu benim güvenilmez biri olduğuma ağabeyi ikna etmiş ve doğal olarak buna içerlemesinden istifade etmişti. Belki geleceği hakkında umutsuzluğa kapılarak aldırmaz bir tavır içine giren Helen benden kurtulmak için ustalıkla ve insafsızca kendisini bu evliliğe zorlamıştı. Eğer durum buysa ve bunu hatasını telafi etmenin imkânsız olduğu bir anda anlarsa, o da benim gibi hayat boyu perişan olup nafile pişmanlık duymaya mahkûm olacaktı, bu duruma aptalca tereddütlerimin sebep olması yüzünden nasıl da vicdan azabı çekecektim! Ah, onunla görüşmek zorundaydım, kilisenin kapısında bile olsa ona mutlaka içimdekileri söylemeliydim! İster deli desinler ister münasebetsiz bir ahmak, evliliğine bu şekilde mâni olmama o

da gücenebilir ya da en azından artık çok geç olduğunu söyleyebilir. Fakat onu kurtarırsam o benim olacak! Bu ne kadar coşku dolu bir düşünce!

Bu umutla kanatlanmış ve bu korkularla kaygılanmış bir hâlde yarın yola çıkmak için hazırlık yapmak üzere eve koştum. Anneme erteleyemeyeceğim kadar önemli bir işim çıktığını ama ona açıklayamayacağımı söyledim.

Derin endişem ve kafamı meşgul eden ciddi düşünceler onun annelere özgü o sezgisinden kaçmadı. Korkunç bir felaket oldu diye duyduğu endişeyi yatıştırmak için epey dil dökmek zorunda kaldım.

Gece yoğun kar yağışı başladı, bu da ertesi gün arabaların ilerleyişini öyle yavaşlattı ki neredeyse çıldıracaktım. Bütün gece yola devam ettim elbette çünkü günlerden çarşambaydı. Yarın evleniyordu. Fakat gece uzun ve karanlıktı: Kar arabanın tekerleklerine dolmuş, atların ayaklarında birikmişti, atlar çok yorgundu, arabacı çok dikkatsiz, yolcular yavaş ilerleyişimiz karşısında son derece ilgisizdi. Arabacıları zorlamak ve daha hızlı gitmelerini sağlamak için bana destek olacaklarına, sabırsızlığım karşısında sadece dik dik bakıp sırıttılar. Herifin teki benimle alay etmeye kalkıştı ama ona öyle bir baktım ki yol boyunca bir daha sesini çıkaramadı. Sonunda artık dizginleri ben ele alacaktım ama hepsi bir ağızdan karşı çıktılar.

M... kasabasına girdiğimizde hava güneşliydi. Rose and Crown'un önüne çektik. Arabadan indim ve Grassdale'e gitmek için bir posta arabası çağırmak istedim. Fakat yoktu. Kasabanın tek arabası tamirdeymiş. "Tek atlı da olsa olur, yeter ki çabuk olsun!" dedim. Bir tane atlı araba vardı ama atı yoktu. At bulması için kasabaya birini gönderdim ama o kadar ağırdan alıyorlardı ki, daha fazla beklemedim, yürüsem daha çabuk varırım diye düşündüm. On kilometre kadar bir mesafe vardı ama yola yabancıydım; arabacılara ve birtakım hödüklere el edip yol sormak için sürekli durmak, sık sık kulübelerin kapısını çalmak zorunda kalacaktım çünkü bu kış sabahında dışarıda çok az kişi vardı; bazen yapacak işleri olmadığı için yan gelip yatan uykucu insanları uyandırmam gerekecekti, bu insanlar belki de yeterince odunu ve yiyeceği olmadığı için

yataklarından çıkmıyorlardı. Şimdi onları düşünecek vaktim yoktu, yorgunluk ve çaresizlik içinde kıvranarak hemen yola düştüm. Atlı araba bana yetişemedi. İyi ki onu beklememişim, zaten o kadar beklemem bile can sıkıcıydı.

Sonunda Grassdale semtine vardım. Köy kilisesine yaklaştım fakat o da ne! Kilisenin önüne arabalar dizilmişti; uşakların ve atların düğün süsleriyle süslenmelerine gerek duyulmamıştı, bu gösteriyi seyretmek üzere toplanan aylak köylülerin neşe dolu nidaları da duyulmuyordu, sadece ağızları bir karış açık aval aval bakıyorlardı. Umutsuzluk içinde aralarından geçtim, kilisenin bahçesine girmek üzereyken arılar gibi pencerelere üşüşmüş bir grup sokak çocuğunun aniden zıplayıp taraçaya koştuğunu gördüm, köylerinin kaba şivesiyle bağrışıyorlardı: "Bitti, çıkıyorlar!"

Eliza Millward şu hâlimi görseydi eminim çok sevinirdi. Bir an bahçe kapısına tutundum ve ruhumun neşe kaynağını kalbimden söküp alan ve sefil, bomboş bir hayata mahkûm eden o iğrenç adama son bir kez bakmak için gözümü tam karşıya diktim, o adamla nasıl mutlu olacaktı? Varlığımla onu şaşırtmak istemiyordum ama çekip gidecek gücüm de yoktu. Gelinle damat dışarı çıktı. Damadı görmedim bile çünkü gözlerimi gelinden alamıyordum. Uzun bir duvak zarif vücudunu örtüyor ama tamamen gizlemiyordu, başı dik bir şekilde yürürken gözleri yerdeydi, suratı ve boynu kızarmıştı fakat yüzü tebessümle ışık saçıyor, altın rengi bukleleri duvağının altında pırıl pırıl parlıyordu. Tanrım! Bu Helen değildi! İlk bakışta irkilmiştim fakat yorgunluk ve çaresizlikten gözlerim kararmıştı, bu gözlere nasıl güvenebilirdim? Evet, kesinlikle Helen değildi! Daha genç, daha zayıf, hoş bir kızdı, gerçekten çok güzeldi ama pek ağırbaşlı, derin ruhlu değildi; o tarifi imkânsız zarafetten, son derece manevi ve yumuşak albeniden, insanın kalbini –en azından benimkini– dize getiren o cazibeden yoksundu. Damada baktım, Frederick Lawrence! Alnımdan süzülen damlaları sildim, o yaklaşırken geri çekildim, gözü bana takıldı, beni tanıdı, suratı değişti, benimki de.

Ansızın ortaya çıkmama ve belki de darmadağın görünüşüme şaşırmış, afallamıştı. "Sen misin, Markham?

Cevap vermek için kafamı topladım. "Evet. Sen misin Lawrence?"

Gülümsedi, yüzü kızardı; yarı gururlu, yarı utangaç bir hâldeydi, koluna taktığı hoş hanımdan dolayı gurur duyacağı gibi bu mutluluğunu benden bu kadar zaman sakladığı için de utanç duymalıydı.

"Sana eşimi tanıştırayım," dedi ve tasasız, neşeli bir tavır takınarak utancını saklamaya çalıştı. "Esther, bu Bay Markham. Markham, dostum, bu da Bayan Lawrence, eskiden Bayan Hargrave'di."

Başımı eğerek gelini selamladım, sevinçle damadın elini sıktım.

Hiç de hissetmediğim hâlde alınmış gibi yaparak, azarlar gibi bir tavırla "Neden bana hiç bahsetmedin?" diye sordum. Çünkü işin aslı yanıldığım için çılgınca seviniyor, içten içe ona karşı yaptığım haksızlık yüzünden Lawrence'e karşı sevgiyle dolup taşıyordum, o da bana haksızlık yapmıştı belki ama bu boyutta değil. Son kırk saattir ondan bir iblismişçesine nefret ettiğim için tepkim o kadar büyüktü ki o anda bütün kırgınlıkları affedebilirdim ve tüm bunlara rağmen onu çok sevebilirdim.

Kafası karışmış, suçlanmış bir hâlde "Bahsettim ya," dedi. "Mektubumu almadın mı?"

"Ne mektubu?"

"Evlenmeyi düşündüğümü bahsettiğim mektup."

"Böyle bir niyetin olduğuna dair bir ima içeren hiçbir mektup almadım."

"Yoldadır o zaman –dün sabah eline geçmesi gerekiyordu– biraz geç haber verdim, kabul ediyorum. Haberin yoksa neden buraya geldin?"

Şimdi afallama sırası bendeydi ama biz fısır fısır konuşurken ayağındaki karları silkelemekle meşgul olan genç hanım eşinin kolunu çimdikleyip, arkadaşını (yani beni) arabaya almasını söyleyerek tam zamanında imdadıma yetişti; o kadar insanın ortasında dikilip durması ve arkadaşını ayakta bekletmesi pek uygun düşmüyordu.

Lawrence genç hanımın incecik gelinliğine dehşetle ba-

karak "Hava da çok soğuk!" dedi ve onu derhal arabaya bindirdi. "Markham, geliyor musun? Biz Paris'e gidiyoruz ama seni Dover'a kadar uygun bir yerde bırakabiliriz."

"Hayır, teşekkür ederim. Hoşça kal. Sana iyi yolculuklar dilememe gerek yok ama tekrar görüşmeden önce bir ara adamakıllı bir özür bekliyorum senden ve bolca da mektup."

Tokalaştık ve aceleyle eşinin yanında yerini aldı. Açıklama yapmanın ya da konuşmanın ne yeri ne de zamanıydı. Tüm bunlar düşündüğümden ya da senin okuyacağından çok daha kısa sürede olup bitmişti ama yine de köylüleri meraklandıracak ve belki de düğüne katılanları kızdıracak kadar uzun süre oyalanmıştık. Arabanın yanında durdum, pencere açıldı, mutluluktan uçan arkadaşımın kolunu gelinin beline doladığını gördüm; genç hanım ise heyecanla kızarmış yanağını onun omzuna koymuştu, sevgi ve güven dolu mutluluğun vücut bulmuş hâliydi. Uşak arabanın kapısını kapatıp arkaya otururken geçen sürede o güleç kahverengi gözlerini kocasına dikti, neşeyle "Umursamaz olduğumu düşünmenden korkuyorum, Frederick," dedi. "Böyle durumlarda hanımların gözyaşı döktüğünü biliyorum ama ağlayamıyorum işte."

Lawrence onu öperek karşılık verdi ve göğsüne daha sıkı bastırdı.

"Ne oldu, Esther, şimdi ağlıyorsun ama?"

"Ah, bir şey yok, mutluluktan," diye hıçkırdı. "Keşke sevgili Helen da bizim gibi mutlu olsa."

Araba yola düşerken "Bu dileğin için Tanrı seni kutsasın!" dedim içimden. "Tanrı bu dileğini boşa çıkarmasın."

O bunları söylerken kocasının yüzü asılır gibi oldu. Ne düşünüyordu? Sevgili kardeşi ile kendine acımakta olan arkadaşının mutluluğunu kıskanıyor muydu? Böyle bir anda bu imkânsızdı. Kendisinin ve kardeşinin kaderi arasındaki tezat mutluluğunu bir an gölgelemiş olmalıydı. Belki beni de düşünmüştü: Bize karşı kasıtlı olarak planlar kurmasa da yardım etmeyi ihmal ederek birleşmemize engel olduğu için pişmanlık duyuyor olabilirdi. Şu anda onu bu suçla itham etmeyecektim ve asaletten yoksun bir şekilde ondan şüphelendiğim için çok üzülüyordum ama yine de bize haksızlık etmişti, haksızlık

ettiğini umuyordum. Aşkımızın yolunu bulmasına engel olma küstahlığında bulunmamıştı ama hayatın çorak topraklarında başıboş dolaşan iki akıntıyı hiçbir şey yapmadan seyretmiş, bu iki akıntıyı ayıran engelleri ortadan kaldırmak istememiş, içten içe ikimizin de bir araya gelemeden kumların arasında kaybolmamızı beklemişti. Bu arada kendi ilişkisini sessiz sedasız ilerletmişti, belki de kalbi ve aklı o güzel hanımla öyle doluydu ki, başkalarını düşünecek vakti olmamıştı. Hiç şüphe yok ki bu hanımla F...'de kaldığı o üç aylık sürede tanışmıştı çünkü şimdi hatırlıyorum ki, yengesi ile kız kardeşinin yanında genç bir hanımın da kaldığından üstünkörü bahsetmişti ve bu da F...'de olanlar hakkındaki sessizliğinin en azından yarısını açıklıyordu. Daha önce kafamı karıştıran pek çok şeyin sebebini şimdi anlıyordum. Çeşitli kereler Woodford'dan ayrılması, söylediğinden daha uzun süre kalması, hiçbir şeyi adamakıllı anlatmaması, döndüğünde sorguya çekilmekten hiç hoşlanmaması... Peki ama neden benden saklamıştı? Kısmen daha önce de kastettiğim dikkate değer mizacından kısmen de hislerime karşı duyduğu hassasiyetten ya da aşk konusuna değinerek beni tahrik etmekten korktuğu için olabilirdi.

52

Geç kalan at arabası sonunda bana yetişti. Hemen bindim ve arabayı getiren adama Grassdale malikânesine sürmesini söyledim, kendim süremeyecek kadar meşguldü kafam. Bayan Huntingdon'ı görecektim –kocası öleli bir yıldan fazla olduğu için bunda yakışıksız bir durum yoktu– ve beklenmedik gelişim karşısında ilgisiz davranmasına ya da sevinmesine göre kalbinin hâlâ bende olup olmadığını anlayacaktım. Fakat geveze, şımarık yol arkadaşım beni kendi düşüncelerimle baş başa bırakmaya hiç niyetli değildi. 431

Arabalar önümüzde sırayla uzaklaşırken "İşte gidiyorlar!" dedi. "Bugün çok şahane şeyler oldu, bakalım yarın neler olacak. Aileyi tanır mısınız, efendim? Yoksa buraların yabancısı mısınız?"

"Aldığım duyumlardan tanıyorum."

"Hıh! Zaten içlerinde en iyi olan gitti. Yaşlı hanım da bu telaş geçtikten sonra gidecek sanırım; ölen kocasından kalan gelirle geçinecekmiş, çocuklar da Grove'a yerleşecekmiş."

"Bay Hargrave evlendi o hâlde?"

"Evet efendim, birkaç ay oluyor. Önceden dul bir hanımla evlenecekti ama para meselesinde anlaşamamışlar; kadın çok cimriymiş, Bay Hargrave bütün parayı almak istemiş ama kadın vermemiş, bu yüzden ayrılmışlar. Şimdiki karısı pek zengin değil, güzel de sayılmaz ama daha önce evlenmemiş. Çok sade bir kadınmış, kırkına gelmiş diyorlar, yani bu fırsatı kaçırırsa daha iyisini bulamayacağını, böyle yakışıklı genç bir kocaya sahip olmanın her şeye değeceğini düşünmüştür; adam

da bunu kabullenmiştir ama ben kadının bu işten yakında pişman olacağına inanıyorum. Diyorlar ki, adamın şimdiden o iyi huylu, neşeli hâli gitmiş, ilgisiz ve buyurgan biri olup çıkmış. Kadının düşündüğünden daha ilgisiz ve katıymış."

"Adamı iyi tanıyorsun herhalde."

"Evet efendim, kendisini gençliğinden beri tanırım; bildiğini okuyan, gururlu bir oğlandı. Orada birkaç yıl uşaklık yaptım ama cimriliklerine dayanamadım; yaşlı hanım daha beterdi, çok sivri dilliydi, sürekli gözetler, haset beslerdi, bu yüzden çalışacak başka yer buldum."

"Daha gelmedik mi?" diye sözünü kestim.

"Geldik, efendim. Bahçe şurada."

Geniş arazinin ortasındaki görkemli malikâneyi görünce yüreğim ezildi. Kışlık kıyafetine bürünmüş bahçe, tahminimce yazın da olduğu gibi çok güzeldi. Muazzam inişli çıkışlı genişlikteki alan, göz kamaştırıcı saflık –bir geyiğin bıraktığı ayak izleri hariç– tertemiz örtüyü alabildiğine sergiliyordu. Görkemli ağaçların kalın dalları kasvetli, gri göğe bembeyaz uzanıyordu; etrafı çevreleyen sık orman, donmuş sessizliğiyle uyumakta olan büyük göl, karla kaplı dallarını sarkıtmış dişbudak ve söğüt ağaçları; tüm bunlar göz alıcı bir manzara oluşturuyor, insanı çok rahatlatıyor ama bana hiç de özendirici gelmiyordu. Fakat bir tesellim vardı, tüm bunlar annesinden küçük Arthur'a geçecekti ve açıkçası başka bir durumda bu asla mümkün olamazdı. Peki burası Helen'a nasıl kalabilmişti? Âni bir çabayla geveze yol arkadaşıma karşı onun adını zikretmekten duyduğum isteksizliği yenerek, merhum kocasının ona bir vasiyet bırakıp bırakmadığını, mülkün nasıl elden çıkarılacağını sordum. Evet, tabii ki her şeyi biliyordu. Oğlu reşit olana kadar mülkün tüm kontrolü ve yönetimi Helen'a kalmış, ayrıca kendi servetine ve evlenmesinden önce kendisine tahsis edilen küçük bir miktara da tamamıyla ve koşulsuz olarak sahip olmuştu, fakat babasının ona pek fazla bir şey vermediğini biliyordum.

Bu açıklamayı bitirmeden önce bahçe kapısına vardık. İşte imtihan başlıyordu. Bakalım evde mi, maalesef! Hâlâ Staningley'de olmalı, ağabeyi bana aksi manada bir imada bulun-

mamıştı. Kapıcı kulübesinde Bayan Huntingdon'ın evde olup olmadığını sordum, hayır, yengesiyle birlikte ...shire'daydı ama Noel'den önce dönmesini bekliyorlardı. Zamanının çoğunu Staningley'de geçiriyormuş, Grassdale'e idari işler ya da kiracılarla ilgili meseleler için arada bir uğruyormuş. Gerekli bilgiye sonunda ulaşmıştım. "Arabacı, dizginleri bana ver, M...'ye geri döneceğiz, Rose and Crown'da kahvaltı etmem gerek, sonra da ilk arabayla Staningley'e gideceğim."

M...'de gücümü kazanmak için iyi bir kahvaltı edecek, her zamanki sabah temizliğimi yapacak, üstüme başıma çeki düzen verecek ve anneme hâlâ hayatta olduğumu, seyahatimin beklediğimden uzun sürmesi yüzünden kusuruma bakmamasını söylediğim kısa bir not yollayacak (ne mükemmel bir evlat) zamanım oldu. Yolculuğun çok yavaş yapıldığı o günlerde Staningley'e gitmek uzun zaman alıyordu ama yolda gücümü toplamaktan geri kalmadım; hatta yol kenarındaki bir handa geceledim, âşık olduğum kadının ve yengesinin karşısına yorgun, darmadağın, hırpalanmış vaziyette çıkmaktansa biraz gecikmeyi göze almıştım çünkü beni gördüklerine zaten yeterince şaşıracaklardı. Bu yüzden ertesi sabah heyecanımın lokmaları yutmama izin verdiği ölçüde sağlam bir kahvaltı yaptım, üstüme başıma her zamankinden biraz daha fazla zaman harcadım ve daha titizlendim; küçük heybemden çıkardığım keten çamaşırları, güzelce fırçalanmış kıyafetlerimi, cilalanmış çizmelerimi giydim ve tertemiz yeni eldivenlerimi taktım, arabaya bindim ve yoluma devam ettim. Önümde yaklaşık iki mola daha vardı ama arabanın Staningley civarından geçeceğini söylediler, bu yüzden konağa en yakın yerde inmek istedim ve kollarımı kavuşturup oturmaktan, yakında olacakları düşünmekten başka yapacak bir şeyim yoktu.

Bulutsuz, soğuk bir sabahtı. Sevinçten havalara uçarak kar manzarasını izlemek, mis gibi güneşli gökyüzüne bakmak, insanı canlandıran temiz havayı içime çekmek ve donmuş karların üstünde tekerlerin sesini dinleyerek ilerlemek zaten yeterince neşeliydi; buna bir de erişmek için acele ettiğim hedef ve görmeyi beklediğim kişi eklenince, zihnen ve bedenen ne durumda olduğumu az çok tahmin edebilirsin, az

çok diyorum çünkü Helen ile aramızdaki inkâr edilmez sınıf farkını, ayrıldığımızdan beri başından geçenleri, uzun süren sessizliğini ve hepsinden çok, Helen'ın öğütlerine mutlaka kulak vereceği o soğukkanlı, temkinli yengesini düşünerek, makul seviyede beylik laflara bağlanma konusundaki ihtiyatlı gayretlerime rağmen, yüreğim anlatılmaz bir sevinçle kabarıyor, ruhum delilik derecesinde coşuyordu. Bu düşüncelerle yüreğim endişeyle çarpıyor, bu nöbeti atlatmak için göğsüm sabırsızlıkla inip kalkıyordu ama hiçbir şey onun hayalini aklımdan silemiyor, aramızda konuşulan ve hissedilen şeylerin capcanlı anılarına zarar veremiyor, az sonra olacakların merak dolu beklentisini tahrip edemiyordu. Artık bu düşünceler bana dehşet vermiyordu. Fakat yolculuğun sonuna doğru yol arkadaşlarımdan birkaçı yardım etti de beni kendime getirdi.

İçlerinden biri şemsiyesiyle sağ taraftaki sık çalı çitleriyle derin, muntazam açılmış su yollarıyla göze çarpan geniş tarlaları, kimi bu tarlaların sınırında kimiyse çevrili alanın ortasında yetişmiş kaliteli kerestelik ağaçları gösterdi "Çok güzeldir topraklar," dedi. "Hele yazın görseniz çok güzeldir," dedi.

Hâki paltosunu çenesine kadar iliklemiş, dizlerinin arasında bir kumaş şemsiye tutan huysuz yaşlı bir adam "Evet," dedi. "Yaşlı Maxwell'lerin buralar, değil mi?"

"Öyleydi, beyefendi ama adam vefat etti bildiğiniz gibi ve hepsini yeğenine bıraktı."

"Hepsini mi?"

"Her bir karışını, konağı da hepsini! Hatıra olsun diye ayırdıkları ufak tefek şeyler dışında maddi varlıklarının tümü ...shire'daki yeğenine kaldı, karısına ise yıllık ödenek bıraktı."

"Çok garip, beyefendi."

"Öyle, beyefendi, üstelik öz yeğeni de değil, başka yakın akrabası da yok, kavga edip küstüğü bir yeğeni dışında ama bu yeğenine çok düşkündü. Ona karısı tavsiye etmiş, diyorlar. Her şeyin o hanıma kalması yengesinin arzusuymuş."

"Hıh! Birilerine çok uygun bir kısmet olur."

"Öyle. Kendisi dul ama yaşı epey genç ve alışılmamış bir güzelliğe sahip. Kendisine ait bir serveti ve sadece tek çocuğu var ve ...'da bir mülkün idaresine bakıyor. Hakkında söylene-

cek çok şey olacak! Maalesef bizim hiç şansımız yok." Şakacı bir tavırla beni ve arkadaşını dirsekledi. Bana dönüp "Ha, ha, ha! Alınmadınız umarım, beyefendi?" diyerek devam etti. "Ehem! Bana kalırsa benim gibi bir asilzadeyle evlenir." Diğer adama döndü, şemsiyesini burnuma sokar gibi uzatarak gösterdi. "İşte konak burası," dedi. "Muazzam bir bahçesi var, değil mi? Şu orman kerestelik ağaçlarla ve av hayvanlarıyla dolu. Hey! Ne oldu şimdi?"

Bu haykırış arabanın bahçe kapısında ansızın durması nedeniyleydi.

Arabacı "Staningley Konağı'nda inecek beyefendi?" diye bağırdı, kalktım, inmek için heybemi yere attım, arkasından ben de hazırlandım.

Geveze yol arkadaşım yüzüme baktı. "Araba mı tuttu, beyefendi?" dedi.

"Hayır. Burada ineyim, arabacı!"

"Başüstüne efendim tamamdır."

Arabacı parasını cebine atıp uzaklaştı; beni bahçeye girerken değil, kollarımı kavuşturmuş, gözlerimi yere dikmiş bir hâlde, aklımdan geçen görüntüler, düşünceler ve intibaların ezici gücüyle, giriş kapısında bir aşağı bir yukarı volta atarken bıraktı. Şöyle düşünüyordum: Boşuna sevgi beslemişim, umutlarım sonsuza dek yok oldu. Bir an önce ayrılmalı ve onunla ilgili, çılgınca, delice bir hayali andıran bütün düşünceleri aklımdan çıkarmalı ya da bastırmalıyım. Gitmeden önce onu uzaktan da olsa bir kerecik görmek umuduyla etrafta saatlerce, seve seve oyalanabilirdim ama hayır, beni görmemeliydi çünkü beni buraya onun aşkını canlandırmak ve ona kavuşmak umudundan başka ne getirmiş olabilirdi? Böyle bir şeyi yapabileceğime inanmasına dayanabilir miydim? Kimsenin tanımadığı bir firari olduğu sırada, geçimini sağlamaya çalışırken, parası, ailesi ve akrabaları yokken kazara elde edilmiş ya da zorla dayatılmış bir aşkı istismar ettiğimi düşünmesine dayanabilir miydim? Şimdi eski durumuna döndüğünde ona gelmek ve onun kişiliğini bozmamış olan zenginliğinden hak talebinde bulunmak, beni ondan sonsuza dek uzaklaştıracaktı. Şu da var, on altı ay önce ayrıldığımızda, bu dünyada bir

araya gelmemizi umut etmeyi açıkça yasaklamış ve o günden beri de tek bir satır bile yazmamıştı. Hayır! İşte bu düşünceye katlanamazdım.

Bana karşı içinde hâlâ sevgi kaldıysa bile, bu hisleri uyandırarak huzurunu kaçırmam mı gerekiyordu? Birbiriyle çelişen görevleriyle hisleri arasında mücadele etmesine, hisleri ağır basabilir ya da yükümlülükleri onu çağırabilirdi, toplumun hakaret ve eleştirilerini göze almayı görev edinmesine, sevdiklerinin üzülmesine ve acı çekmesine ya da isteklerini arkadaşlarının hislerine, sağduyusuna ve her şeyin yakışır şekilde olması gerektiği fikrine feda etmesine mi sebep olacaktım?

Hayır, olmayacaktım! Derhal buradan gidecektim, evinin yanına yaklaştığımı asla bilmeyecekti çünkü ona sahip olmaktan vazgeçsem, hatta onun gözünde bir arkadaş olarak kalmayı istesem de varlığım yüzünden huzuru kaçmamalı, sadakatim yüzünden üzülmemeliydi.

"Elveda, sevgili Helen, sonsuza dek elveda!" dedim ama yine de oradan ayrılamadım. Birkaç adım attım, sonra arkama baktım, görkemli evini son bir kez daha görmek, onu hafızama silinmez şekilde kazımak istedim ama bakmamalıydım; birkaç adım daha ilerledim, hüzünlü düşüncelere dalmış bir hâlde yine duraksadım, yol kenarındaki ulu ağaca sırtımı yasladım.

53

Ben böyle iç karartıcı düşüncelere dalmış bir hâlde dikilirken bir araba köşeyi döndü. Bakmadım, araba yavaşça yanımdan geçti. Aslında hiç dikkat etmeyebilirdim ama içeriden gelen incecik bir sesin "Anne anne, Bay Markham gelmiş!" diye bağırması beni uyandırdı.

Ne cevap verildiğini duymadım ama aynı ince ses "Gerçekten anne, kendin bak!" diye karşılık verdi.

Gözlerimi yerden kaldırmadım ama sanırım anne bakıyordu çünkü sinir uçlarımda perde perde titreyen berrak, ahenkli bir ses "Ah, yengeciğim! Bay Markham gelmiş, Arthur'un arkadaşı!" diye seslendi. "Richard, durdur arabayı!" 437

Bu birkaç kelimenin dile getirilişinde bastırılmış da olsa neşe dolu bir heyecanın izleri vardı, özellikle de titrek bir sesle "Ah, yengeciğim!" demesi süngümün düşmesine sebep olmuştu. Araba hemen durdu, başımı kaldırdım ve pencereden beni süzen solgun, ciddi, yaşlı hanımla göz göze geldim. Başını eğerek selam verdi, aynı şekilde selamını aldım, sonra geri çekildi; Arthur ise arabacıya, onu dışarı çıkarması için bağırıyordu. Fakat arabacı yerinden inmeden önce pencereden bir el çıktı. O narin beyazlığı siyah bir eldivenin altına gizlenmiş de olsa, bu eli tanımıştım. Çabucak kavrayıverdim, bir an, tutkuyla ellerimin arasına aldım ama sonra hemen toparlanarak eli bıraktım, o da hemen geri çekti. Yüzünü benden tamamen gizleyen kalın siyah tülün ardında dikkatle beni incelediğini hissettiğim bu alçak sesin sahibi "Bizi görmeye mi geldiniz, yoksa sadece geçiyor muydunuz?" diye sordu.

"Şey, burayı görmeye gelmiştim," diye kekeledim.

"Burayı," diye tekrarladı. Sesinde şaşkınlıktan ziyade hoşnutsuzluk ya da hayal kırıklığı vardı.

"İçeri gelmeyeceksiniz, o hâlde?"

"Dilerseniz olabilir."

"Kuşkunuz mu var?"

Arabanın öbür kapısından çıkıp koşarak gelen Arthur "Evet evet!" diye bağırdı. "İçeri gelsin!" Elleriyle elimi tuttu, bir gayretle tokalaştı.

"Beni hatırlıyor musunuz, efendim?"

"Evet, çok iyi hatırlıyorum, küçük bey ama değişmişsin," dedim. Nispeten uzun boylu, zayıf bir delikanlı olmuştu; mavi gözleri mutlulukla parlıyor, şapkasının altından altın rengi bukleleri dökülüyordu ama güzel zeki yüzü tıpkı annesine benziyordu.

Boyunu uzatmak ister gibi dikleşti. "Büyümüş müyüm?"

"Hem de nasıl! Neredeyse on santim uzamışsın!"

Oğlan gururla cevabı yapıştırdı: "Geçenlerde yedi yaşıma girdim. Yedi yıl daha geçsin, senin boyuna yetişirim."

"Arthur, söyle içeri gelsin," dedi annesi. "Haydi, Richard."

Sesinde hem bir soğukluk hem de üzüntü vardı ama bundan ne anlam çıkaracağımı bilemedim. Araba ilerledi, bahçe kapısından girdi. Küçük arkadaşım yol boyunca neşeyle gevezelik ederek beni bahçeye götürdü. Kapıya gelince basamaklarda duraksadım, etrafıma baktım, elimden geldiğince toparlanmaya çalıştım, yeni aldığım kararları hatırladım, Arthur yavaşça ceketimi çekiştirip içeri davet edince sonunda onun peşinden hanımların bizi beklediği salona girmek zorunda kaldım.

İçeri girince Helen nazik, ciddi bir şekilde bana baktı, annemin ve Rose'un hatırlarını sordu. Sorularına saygılı bir şekilde karşılık verdim. Bayan Maxwell beni koltuğa buyur etti, havanın epey soğuduğundan bahsederek uzun yoldan gelmediğimi umduğunu söyledi.

"Elli kilometre kadar," dedim.

"Yayan değil, herhalde?"

"Hayır Madam, arabayla."

Aramızda gerçekten mutlu olan tek kişi Arthur'du. "Ba-

kın Rachel geldi, efendim," diyerek, dikkatimi hanımının eşyalarını almaya gelen bu değerli kişiye yöneltti. Rachel beni tanıyınca adeta samimi bir tavırla gülümsedi, medeni bir şekilde karşılık vermem gereken bir lütuftu bu ve gereğini yerine getirip saygılı bir şekilde selam verdim. Rachel hakkımdaki yargılarında yanıldığını anlamıştı.

Helen kasvetli başlığıyla tülünü, kalın kışlık mantosunu çıkardı; o zaman tıpkı hatırladığım gibi göründü ve ben buna nasıl dayanacağımı bilemedim. Hele de o simsiyah gür saçlarını açınca daha da mest oldum.

Çocuksu bir kolaylık ve çabuklukla bakışlarımı okuyan Arthur "Annem dayımın düğünü şerefine dul başlığını çıkardı," dedi. Annesi hüzünlendi, Bayan Maxwell başını iki yana salladı. Afacan çocuk "Maxwell yenge başlığını hiç çıkarmayacak," dedi ama bu şımarıklığının yengesini çok üzdüğünü görünce sessizce gidip ona sarıldı, yanağını öptü, kavisli pencerenin girintisine çekilip köpeğiyle oynamaya başladı. Bayan Maxwell ise ağırbaşlı bir tavırla havaların durumu, mevsim ve yollar gibi hayli ilginç konulardan sohbet ediyordu. Onun varlığını, doğal içgüdülerime ket vuracağı için çok faydalı bulmuştum –mantığıma ve irademe karşı durarak beni sürükleyip götürecek heyecanlı duyguların panzehiri– fakat o anda kendimi tutamayacağımı hissettim, yaşlı kadınla sohbet etmek ve nazik cevaplar vermek için kendimi zorlamak imkânsız hâle gelmeye başladı çünkü Helen'ın birkaç adım ötemde şöminenin başında durmakta olduğunu biliyordum. Ona bakmaya cesaretim yoktu, gözlerini üzerimde hissediyordum ve hızlıca kaçamak bir bakış attığımda yanaklarının hafifçe kızardığını, saatinin zinciriyle oynayan parmaklarının, heyecanının bir göstergesi olarak tedirginlik içinde titrediğini gördüm.

Yengesiyle sohbetimiz bir an kesildiğinde araya girdi; hızla ve alçak sesle, gözünü saatinin zincirinden ayırmadan çünkü ona bir kez daha bakma cüretini göstermiştim "Linden-hope'da her şey ne durumda, gittiğimden beri hiçbir şey olmadı mı?" diye sordu.

"Sanırım olmadı."

"Ölen, evlenen kimse yok mu?"

"Yok."

"Ya da evlenmek üzere olan? Eski bağları çözülen, yeni bağlar kuran kimse de mi yok? Unutulan, yerine başkası geçen eski dostlar?"

Son sözünü söylerken sesi öyle alçaldı ki, benden başka kimse duyamadı; ayrıca gözlerini bana çevirmiş, hoş bir hüzünle ve anlatamayacağım hislerle yanaklarımı titreten ürkek ama hevesli, soran gözlerle, gülümseyerek bakıyordu.

"Sanmıyorum, başkaları da benim kadar az değiştiyse, dediğiniz gibi birileri yoktur herhalde."

"Gerçekten uğramak niyetinde değil miydiniz?"

"Rahatsızlık vermek istemedim."

Sabırsız bir tavırla "Rahatsızlık mı!" dedi. Yengesinin orada olduğunu hatırlayarak hemen toparlandı, ona dönerek devam etti: "Yengeciğim, bu beyefendi ağabeyimin yakın bir arkadaşı ve benim de yakından tanıdığım biridir (en azından birkaç aylığına) ve oğlumla da arası çok iyidir. Evinden kilometrelerce uzakta, evimizin önünden geçerken, rahatsız etmemek için uğramıyor!"

"Bay Markham çok mütevazı," dedi Bayan Maxwell.

"Fazlasıyla da resmi ve fazlasıyla... neyse, önemi yok," dedi yeğeni.

Dönüp masanın yanındaki sandalyeye oturdu, kapağından tutup çektiği bir kitabın sayfalarını gayretle çevirmeye başladı.

"Beni yakın bir tanıdığınız olarak hatırlama nezaketini göstereceğinizi bilseydim, sizi ziyaret etmenin zevkinden kendimi mahrum bırakmazdım ama uzun zaman önce beni unuttuğunuzu düşündüm."

Gözlerini kitaptan ayırmadan "Herkesi kendiniz gibi biliyorsunuz," dedi, yüzü kızardı ve aceleyle beşer-onar sayfa birden çevirmeye başladı.

Bir sessizlik oldu, Arthur güzel köpeğini tanıştırmak için bunu fırsat bildi, ne kadar büyüdüğünü ve geliştiğini gösterdi, Sancho'nun babasının nasıl olduğunu sordu. Bayan Maxwell üstünü çıkarmak için çekildi. Helen hemen elindeki kitabı bıraktı, sessizce oğlunu, onun arkadaşını ve köpeği süzdük-

ten sonra, son aldığı kitabı bana göstermek için alıp gelmesini bahane ederek çocuğu gönderdi. Arthur hevesle söz dinledi, bense köpeği seviyordum. Bu sessizlik Arthur geri gelene kadar devam edebilirdi, bozulması ise bana bağlıydı ama yarım dakika kadar sonra ev sahibem sabırsızca ayağa kalktı, eski yerine, şöminenin başına geçti ve şöyle dedi:

"Gilbert, neyin var senin? Neden böyle değiştin? Bu gereksiz bir soru, farkındayım ve belki de kabaca, istemiyorsan cevap verme ama gizemlerden ve sırlardan nefret ederim."

"Değişmedim Helen, maalesef eskisi kadar istekli ve tutkuluyum. Ben değil, şartlar değişti."

"Hangi şartlar? Söyle!" Endişeyle yüzü sarardı. Acele ederek sadakatimi bir başkasına verdiğimden korkuyor olabilir miydi?

"Uzatmadan hemen söyleyeyim," dedim. "Buraya seni görmek için geldim, bu cüretimle ilgili kuşkularım da vardı, yolculuğun son safhasında arabadaki iki yolcunun konuşmalarından sana kalan miras konusunu öğrenene kadar bu mülkün sana ait olduğunu bilmiyordum ve sonra beslediğim umutların ne kadar aptalca olduğunu ve umut etmeye devam etmenin delilik olduğunu gördüm, kapına gelmeme rağmen içeri girmemeye karar vermiştim, eve bakmak için biraz oyalandım ama sahibesine görünmeden M...'ye dönmeye kesin kararlıydım."

"Yengemle sabah gezintisinden dönmemiş olsaydım seni bir daha göremeyecek, senden haber alamayacaktım, öyle mi?"

Elimden geldiğince sakin bir şekilde "Görüşmememizin ikimiz için de daha iyi olacağını düşündüm," dedim. Sesimin titremesini önleyemeyeceğimi bildiğimden, fısıltıdan yüksek sesle konuşmaya ve metanetim beni tümden terk edecek diye yüzüne bakmaya cesaretim yoktu. "Görüşürsek senin huzurun kaçar, ben de deliririm diye düşündüm. Fakat şimdi seni bir kez daha görmekten, beni unutmadığını öğrenmekten çok memnunum ve seni temin ederim ki, seni asla unutmayacağım."

Bir anlık bir sessizlik oldu. Bayan Huntingdon uzaklaştı, kavisli pencerenin önüne gitti. Bunu, sadece tevazunun, ona evlenme teklif etmeme engel olduğu iması olarak mı görmüş-

tü ve hislerimi mümkün olduğunca az inciterek beni geri çevirmenin yolunu mu arıyordu? Onu bu kafa karışıklığından kurtarmak için bir şeyler söylememe fırsat kalmadan, âniden bana dönerek sessizliği bozdu:

"Bana mektup yazmış olsaydın bu fırsatı daha önce de yaratabilirdin."

"Yazacaktım ama adresini bilmiyordum, ağabeyine sormak da istemedim çünkü yazmama karşı çıkacağını düşündüm ama benden haber beklediğine inanma cüretini gösterseydim o bile beni yıldıramazdı ama suskunluğun, beni unuttuğunu düşünmeme sebep oldu."

"Benim sana yazmamı bekledin, o hâlde?"

"Hayır, Helen yani Bayan Huntingdon." İma ettiği atıf karşısında utanmıştım. "Elbette hayır ama ağabeyin aracılığıyla bana bir haber gönderseydin ya da hiç değilse arada bir beni sorsaydın..."

"Seni sık sık sordum, kendini sağlığımla ilgili birkaç nazik soruyla kısıtladığın sürece, daha fazlasını sormayacaktım."

"Ağabeyin benden bahsettiğini hiç söylemedi."

"Sen hiç sordun mu?"

"Hayır çünkü seninle ilgili sorular sormamı istemiyordu ya da fazlasıyla inatçı bağlılığımı bir nebze olsun teşvik etmek ya da bana yardımcı olmak için zaman ayırmaya niyeti yoktu." Helen cevap vermedi. "Ve çok da haklıydı," dedim. O sessiz kalmaya devam etti, karla kaplı araziyi seyre daldı. "Onu varlığımdan kurtarayım bari," diye düşündüm, hemen kalkıp gitmek üzere cesurca bir kararlılıkla hareketlendim ama bunun altında gururum vardı, yoksa başaramazdım.

"Hemen mi gidiyorsun?" diye sordu, uzattığım eli sıktı ama bırakırken acele etmedi.

"Kalmam için bir sebep var mı?"

"Hiç değilse Arthur gelene kadar bekle."

Seve seve söz dinledim, kalkıp pencerenin diğer tarafına yaslandım.

"Değişmedim diyorsun ama çok değişmişsin," dedi.

"Hayır Bayan Huntingdon, sadece gerektiği kadar."

"Beni son görüştüğümüzdeki gibi görmeye devam ettiğini

mi söylüyorsun?"

"Öyle ama bundan bahsetmek artık yakışık almaz."

"O zaman yakışık almıyordu, Gilbert ama şimdi alır, tabii bunu yapmak gerçeği ihlal etmek demek değilse."

Konuşamayacak kadar çok heyecanlanmıştım, Helen cevap vermemi beklemeden yaşaran gözlerini ve kıpkırmızı olmuş yüzünü benden çevirdi; ya heyecanını bastırmak ya da utancını dindirmek için pencereyi açıp dışarı baktı ya da belki sadece küçük çalıda açan, o ana kadar karların donmaktan koruduğu, şimdiyse karların erimesiyle kendini gösteren noel gülünü koparmak istemişti. Gülü kopardı, üstünde biriken karları yavaşça silkeledi, çiçeği dudaklarına doğru götürdü. "Bu gül yaz gülleri kadar kokulu değildir," dedi. "Fakat yaz güllerinin dayanamayacağı kadar sert koşullara dayanabilir. Soğuk kış yağmurları büyümesi için yeterlidir, sönük kış güneşi onu yeterince ısıtır, sert rüzgârlar onu soldurmaz, sapını kırmaz, keskin ayaz onu kavurmaz. Bak, Gilbert, hâlâ taptaze ve taç yaprakları karla kaplı olmasına rağmen bütün çiçekler gibi o da açıyor, alır mısın?"

Elimi uzattım. Hislerim beni alt edecek diye tek kelime edemiyordum. Gülü avucuma bıraktı, avucumu kapatmadım, bu sözlerinin ne manaya geldiğini ve karşılığında ne yapmam ne demem gerektiğini düşünmeye dalmıştım; hislerime kapılmalı mı, yoksa her şeye rağmen bastırmalı mıydım? Bu tereddütümü, hediyesini kabul etme konusunda umursamazlık –hatta gönülsüzlük- olarak yanlış anlayan Helen ansızın çiçeği elimden kaptı, hızla pencereden fırlatıp şöminenin başına geçti.

"Helen, bu da ne demek oluyor?" diye bağırdım. Davranışındaki bu şaşırtıcı değişiklikle heyecana kapılmıştım.

"Hediyemi idrak edemedin," dedi. "Ya da daha fenası, küçümsedin. Sana böyle bir hediye verdiğim için kusura bakma, yaptığım bu hatanın telafisi, alıp onu camdan atmak olabilirdi sadece."

"Beni tamamen yanlış anladın," dedim. Tekrar pencereyi açtım, dışarı atladım, çiçeği alıp getirdim, tekrar bana vermesi için ona uzattım. Onun için bu çiçeği sonsuza dek saklayacak,

dünyada sahip olduğum her şeyden daha çok değer verecektim.

Helen gülü alırken "Bu seni memnun edecek mi?" diye sordu.

"Edecek."

"Peki, al o zaman."

Çiçeği hevesle dudaklarıma bastırdım ve göğsüme taktım. Bayan Huntingdon yarı alaycı bir gülüşle bana bakıyordu.

"Artık gidiyor musun?" diye sordu.

"Gerekirse giderim."

"Çok değişmişsin," diye ısrar etti. "Çok kibirli ya da çok vurdumduymaz olmuşsun."

"İkisi de değilim, Helen, yani Bayan Huntingdon. Kalbimden geçenleri bilsen..."

"İkisinden biri mutlaka olmuşsun (kibirli ya da vurdumduymaz). Hem neden Bayan Huntingdon diyorsun, neden eskisi gibi Helen demiyorsun?"

"Helen, sevgili Helen," diye mırıldandım. Aşk, umut, sevinç, belirsizlik ve merakla dolu bir ıstırap içindeydim.

"Sana verdiğim gül kalbimin simgesi. Onu alıp beni burada yalnız mı bırakacaksın?"

"Teklif etsem, benimle evlenir miydin peki?"

Büyüleyici bir tebessümle "Yeterince anlatamadım mı?" dedi. Elini tuttum, tutkuyla öpecektim ama birden kendimi frenledim.

"Bunun sonuçlarını düşündün mü?"

"Pek düşünmedim. Yoksa beni almayacak kadar gururlu ya da sevgisini dünyevi varlıklarımdan üstün tutmayacak kadar vurdumduymaz birine kendimi sunmazdım."

Aptalın, mankafanın tekiydim! Onu kollarıma almak için yanıp tutuşuyordum ama bu kadar mutluluk bana fazlaydı, yine kendimi tuttum. "Ya pişman olursan?" diye sordum.

"Senin hatan olur," dedi. "Beni büyük bir hayal kırıklığına uğratmadığın sürece asla pişman olmayacağım. Sevgime, buna inanacak kadar güvenin yoksa beni rahat bırak."

"Sevgili meleğim, canım Helen'im," diye bağırdım. Tutmakta olduğum elini aşkla öpüyordum, sonra kolumu omzuna attım. "Asla pişman olmayacaksın, bu sadece bana bağlı. Peki

yengeni düşündün mü?" Cevabını endişeyle bekledim, henüz kavuştuğum bu hazineyi kaybetme korkusuyla ona daha sıkı sarıldım.

"Yengemin henüz haberi yok. Bunun aceleci, çılgınca bir karar olduğunu düşünecektir çünkü seni ne kadar iyi tanıdığımı bilmiyor. Seni daha yakından tanımalı, senden hoşlanmayı öğrenmeli. Öğle yemeğinden sonra gidersin, sonra baharda tekrar gelir, daha uzun süre kalırsın ve ilişkinizi ilerletirsiniz. Birbirinizden hoşlanacağınızdan eminim."

"Ve sonra benim olacaksın," diyerek onu dudaklarından öptüm, sonra bir daha ve bir daha. Önceden ne kadar çekingen ve kısıtlanmış hissediyorsam, şu anda o kadar cüretkâr ve coşkuluydum.

"Hayır, bir yıl sonra," dedi. Nazikçe beni iterek uzaklaştı ama ellerimi aşkla tutmaya devam etti.

"Bir yıl daha mı? Ah, Helen, o kadar çok bekleyemem!"

"Sadakatin nerede kaldı?"

"Demek istediğim, o kadar uzun bir ayrılığın acısına dayanamam."

"Bu bir ayrılık olmayacak. Her gün mektuplaşacağız. Ruhum hep yanında olacak, arada bir görüşeceğiz de. O kadar uzun süre beklemeyi arzu ediyormuşum gibi yaparsam riyakârlık etmiş olurum. Fakat sadece kendi mutluluğum için evleneceğime göre düğün zamanıyla ilgili arkadaşlarıma danışmam gerek."

"Arkadaşların onaylamayacak."

"Şiddetle karşı çıkmayacaklardır, Gilbert," diyerek elimi öptü. "Seni tanıdıkları zaman karşı çıkamazlar, çıksalar zaten gerçek dostlarım olmazlar, onların benden soğuması umurumda değil. Şimdi tatmin oldun mu?" diyerek, anlatılmaz bir sevecenlikle yüzüme baktı.

"Senin aşkınla tatmin olmaz olur muyum? Demek beni seviyorsun, Helen?" diye sordum, hiç kuşkum yoktu ama onun ağzından duymak istiyordum. "Beni seni sevdiğim gibi sevseydin, beni neredeyse kaybedecek duruma gelmezdin. Bu vicdan muhasebeleri, sahte nezaket ve gururun başına böyle işler açmazdı; en büyük dünyevi farklılıkların ve sınıf, köken

ve servet bakımından uyuşmazlıkların, ahenkli fikir ve duyguların birleşmesiyle, gerçek aşkla, kalben ve ruhen etkileşimle karşılaştırıldığında çölde bir kum tanesi kadar önemsiz olduğunu anlardın."

Ona tekrar sarılarak "Tanrım, bu mutluluk çok fazla," dedim. "Ben bunu hak etmiyorum, Helen, böyle bir mutluluğa inanacak cesaretim yok. Ne kadar çok beklersem, aramıza seni benden koparacak bir şeyin gireceğine dair korkuların o kadar artacak; düşünsene, bir yılda binlerce şey olabilir! Huzursuzlukla dolu bir korku ve sabırsızlığın bitmeyen ateşiyle yanacağım. Zaten kış da çok kasvetli bir mevsim."

"Ben de aynı fikirdeyim. Bu yüzden kışın evlenmek istemem, en azından aralıkta istemem," dedi, ürpererek. Çünkü aralıkta ilk kocasıyla evlenmiş ve yine bir aralık ayında feci bir ölümle özgürlüğüne kavuşmuştu. İşte bu yüzden seneye, baharda evlenmek istiyordu.

"Gelecek bahara, o zaman?"

"Hayır, hayır, belki sonbahara."

"Yaz nasıl?"

"Şey, yaz sonu olsun. Tamam! İşte anlaştık."

O konuşurken Arthur içeri girdi, uslu çocuk, uzun süre dışarıda oyalanmıştı.

"Anne, bakmamı söylediğin yerlere baktım ama kitabı bulamadım." Annesinin yüzünde 'Evet canım, bulamadığını biliyorum.' der gibi bir tebessüm vardı. "Sonunda Rachel buldu. Bakın, Bay Markham, kuşlu, hayvanlı, hem resimli hem yazılı bir doğa kitabı!"

Oturdum, ufaklığı dizlerimin arasına alıp büyük bir keyifle kitabı incelemeye koyuldum. Bir dakika önce gelse onu bu kadar sıcak karşılamazdım ama şimdi sevgiyle saçını okşuyor, hatta bembeyaz alnını öpüyordum. O Helen'imin oğluydu ve dolayısıyla da benim ve o zamandan beri de öyle görüyorum. O şirin çocuk artık genç bir adam oldu, annesinin en büyük beklentilerini gerçekleştirdi ve şu anda Grassdale malikânesinde genç eşiyle –eskinin küçük Helen Hattersley'i- birlikte yaşıyor.

Kitabın yarısına gelmemiştim ki, Bayan Maxwell öğle ye-

meği için diğer odaya çağırdı. Bu hanımın soğuk, mesafeli tavırları başlangıçta beni ürkütmüştü ama onun gönlünü almak için elimden geleni yaptım ve ilk kısa ziyaretimde bile epey başarı sağladım çünkü neşe içinde onunla sohbet ederken giderek daha nazik ve samimi davranmaya başladı ve ayrılırken sıcak bir tavırla vedalaştı, arayı fazla uzatmadan tekrar ziyarete gelmemi söyledi.

Elimden geldiğince sakin ve kontrollü bir şekilde ayrılmak üzere giderken, Helen, "Yengemin kış bahçesini görmeden gitme," dedi.

Böyle bir molayı memnuniyetle vermek isterdim. Bulunduğumuz mevsime göre bol miktarda çiçekle dolu büyük ve güzel seraya gittik, çiçeklere pek de fazla dikkat ettiğim yoktu elbette. Ancak Helen beni buraya hassas bir konuyu konuşmak için getirmişti.

"Yengem çiçekleri çok sever. Staningley'i de. Seni buraya, onun adına bir ricada bulunmak için getirdim. Yaşadığı sürece burası onun evi olarak kalsın –biz de burada oturmayacak olursak- onu sık sık ziyaret edebileyim çünkü beni kaybettiğine çok üzülecek. Sakin ve dindar bir hayat sürmesine rağmen, uzun süre yalnız kaldığında morali bozuluyor."

"Elbette canım, elbette Helen! Sen nasıl uygun görüyorsan öyle olsun. Yengenin hiçbir koşulda buradan gitmesini istemem, burada ya da seninle onun belirleyeceği bir yerde otururuz, sen de onu istediğin zaman ziyaret edersin. Senden ayrıldığına çok üzülecek, biliyorum, elimden geldiğince bunu telafi etmek isterim. Onun mutluluğu, anneminki kadar değerlidir benim için."

"Teşekkür ederim, sevgilim! Bir öpücüğü hak ettin. Hoşça kal. Tamam Gilbert, bırak artık, Arthur geliyor, delice hareketlerinle onun körpe zihnini bulandırma."

***

Evet, artık hikâyenin sonuna geliyoruz. Senin dışında kim olsa çok uzattığımı söylerdi. Fakat seni memnun etmek için bir şeyler daha ilave edeceğim çünkü yaşlı hanımı yakın gör-

düğünü ve sonunun nasıl olduğunu merak ettiğini biliyorum. Baharda yine gittim ve Helen'ın uyarılarını dikkate alarak onunla tanışıklığımızı ilerletmeye çalıştım. Beni çok hoş karşıladı, yeğeninin benden fazlasıyla iyi söz etmesi yüzünden hakkımda güzel şeyler düşünüyordu zaten. En iyi yanlarımı gösterdim elbette, hayret vericidir ki çok iyi anlaştık. Tutku dolu niyetlerimi öğrendiğinde umduğumdan daha makul karşıladı. Bana itiraz ettiği tek konu şuydu:

"Bay Markham, demek yeğenimi benden çalacaksınız. Pekâlâ! Umarım Tanrı birliğinizi refaha erdirir ve sevgili kızım sonunda mutluluğu bulur. Bekâr bir hayat sürmekten memnun olsaydı daha çok sevinecektim ama madem tekrar evlenmek istiyor, ona uygun yaşta, onu eline içim rahat olarak bırakabileceğim, onu takdir edecek, onu hakikaten mutlu kılacak, sizden daha iyi birini düşünemiyorum."

Bu iltifatlara çok sevinmiştim elbette. Bu olumlu kanaatinde hata yapmadığını ona göstermeyi umuyordum.

"Ancak bir ricam olacak" diye devam etti. "Staningley'i hâlâ evim gibi görüyorum, sizin de öyle görmenizi isterim çünkü Helen da bu eve ve bana çok bağlıdır, ben de ona. Grassdale ile ilgili, üstesinden kolay kolay gelemediği üzücü çağrışımlar var. Burada sizi varlığımla rahatsız etmem ya da size engel olmam. Çok sessiz biriyimdir, kendi odamda otururum, kendi işlerime bakarım, arada bir de sizinle görüşürüm."

Elbette buna dünden razıydım. Sevgili yengemizle, birkaç yıl sonraki üzücü vefatına kadar büyük bir uyum içinde yaşadık, onun açısından üzücü değildi, ölüm ona sakince gelmişti ve yolun sonuna geldiğine memnundu, ama arkada bıraktığı sevgili arkadaşları ve bakımını üstlendiği muhtaçlar ölümüne çok üzüldüler.

Benim durumuma dönersek, muhteşem bir ağustos sabahında evlendim. Annemin eş seçimime karşı itirazlarını atlatmak ve Linden Grange'i bırakıp uzaklara taşınmamı kabul ettirmek tam sekiz ay sürdü ve Helen bütün nezaketi ve iyiliğiyle bunun için uğraştı. Yine de oğlunun talihine seviniyor ve bunu benim üstün değerlerime ve Tanrı vergisi yeteneklerime bağlıyordu. Çiftliği Fergus'a bıraktım. Benzer şartlar

altında bir yıl önce olmam gerekenden daha başarılı olmasını umut ediyordum çünkü Fergus L... kasabasının vaizinin en büyük kızına âşık olmuştu, üstünlüğüyle bizim oğlanın gizli kalmış yeteneklerini su yüzüne çıkaran ve şaşırtıcı bir şekilde onu çalışmaya teşvik eden bir hanım. Fergus onun saygısını ve sevgisini kazanmak, onun ve ailesinin gözünde değerli biri olarak görülmek istiyordu ve senin de bildiğin gibi sonunda başardı. Bana gelince, Helen'la birlikte ne kadar mutlu bir hayat sürdüğümüzü ve hâlâ birbirimizi ve gelecek vaat eden çocuklarımızı ne kadar çok sevdiğimizi söylememe gerek yok. Artık seninle Rose'un gelişini bekliyoruz çünkü tozlu, dumanlı, gürültülü, zahmetli kentini bırakıp yanımızda zindelik verici bir tatil yapma ve inzivaya çekilme amaçlı yıllık ziyaretinin vakti yaklaşıyor.

O zamana kadar, hoşça kal.

Gilbert Markham

Staningley, 10 Haziran 1847

SON

Wildfell Konağı'nın yeni kiracısı Helen "Graham" küçük yaştaki oğluyla kasabaya taşındığında esrarengiz hayatı ve göz kamaştırıcı güzelliğiyle dikkatleri üzerine hemen çeker, özellikle de Gilbert Markham'ınkini. Resim yaparak geçimini sağlayan, geleneksel fikirlere karşı çıkan Helen, kısa sürede kırsal bölgenin gündelik yaşantısı içinde göze çarpacak, roman ilerledikçe gizemli geçmişi kademeli olarak aydınlanacaktır.

Brontë kız kardeşlerin en gencinin 1848 yılında yazdığı, dönemin romantik akımının dışında kalan, gerçekçi bir üslupla kaleme alınmış, yazarının hayatından da otobiyografik ögeler içeren Wildfell Konağı Kiracısı kadının toplumsal konumu konusuna cesur yaklaşımıyla şaşırtıcı ölçüde modern bir eser, içten anlatımı, yoğunluğu ve çok katmanlı hikâyesiyle önemli bir klasik.

9 786057 496164

İKİNCİ BASKI

yedi yayınları

ROMAN